

శ్రీరస్తు.

శ్రీమధా దక్షిణామూర్తయేనమః.

శ్రీమచ్ఛేషల దేశస్థదేవగిరి నగరాధీశ్వర మహాదేవాఖ్య
మహారాజస్య మంత్రపదవిమలంకృత-
శ్రీవత్సవంశ సంజాతకామదేవాఖ్య భూసురవరాత్మజ
శ్రీహేమాద్రి సూరిణా

సకలధర్మశాస్త్ర గ్రంథానాలోద్య
అస్తికజనాను జిఘృక్షయావీరచిత చతుర్వర్గ
చింతామణ్యాఖ్య ధర్మ శాస్త్ర గ్రంథే
అత్యుత్తమః

ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః.

బ్రహ్మ శ్రీ.

ములుకంట్ల. విశ్వనాథశాస్త్రిణా.

యథామతినంశోధ్య.

పంచాంగం- రాఘవాచార్యేణ

ములుకంట్ల- రామలింగశాస్త్రిణా

శ్రీ వాణీనినాద మందిర ముద్రాక్షరశాలయాం

భద్రమద్రాక్షరైర్ముద్రాపితః.

పంచాంగం- రామానుజాచార్యేణ

ప్రకటితో విజయతేతరామ్.

చన్నపురి- ౧౮౯౫ సం॥ పీఠవరి నెల.

ప్రకటన

మావద్ద విక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు సంస్కృత గ్రంథములు

కృష్ణయజుర్వేదము ప్రథమ ప్రపాఠకము విద్యాగురుబాలప్రబోధిక-	౧-౪-౦
రణ్య భావ్యగహితము- ౧౦-౦-౦	విక్రమార్కచరిత్రము- ౦-౪-౦
అరుణయజుర్వేదము బ్రహ్మసూత్రము- ౧-౪-౦	మహానాగము- ౧-౪-౦
మేధముడిటో భావ్య గహితము- ౨-౦-౦	ముగ్ధేంద్రయోగము- ౦-౪-౦
కుండబావ్యము- ౧-౦-౦	ప్రహసన నాటకము- ౦-౨-౦
ఆప్టోత్తరశతోపనిషత్తులు- ౦-౦-౦	గరుడపురాణము- ౦-౦-౦
సూత సహిత సవ్యాఖ్యానము- ౪-౧-౦	వాసుదేవమననము- ౦-౪-౦
మాధవాచార్యకృతశంకరవిజయము- ౨-౦-౦	అద్వైతామృతరసాయనము- ౦-౬-౦
అమాజుష ప్రయోగ చింతామణి- ౧-౦-౦	రామతాకిని సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
భారతచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౪-౦	హరిమండ ప్రథమ సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
భాగవతచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౦-౧౨-౦	రామకర్ణామృతము- ౦-౪-౦
రామాయణచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	వ్రతచూడామణి- ౪౦౦ వ్రతములు ౧-౦-౦
ఉత్తర రామచరిత్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౪-౦	(౨౦) వ్రతములు- ౦-౬-౦
సౌందర్యలహరి సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	నలోఽయము సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
అభిజ్ఞానశాకుంతలము సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	శ్రీమద్రామాయణము- ౧-౦-౦
పరాశర మాధవీయము- ౧-౦-౦	అధ్యాత్మ రామాయణము- ౦-౬-౦
హేమాద్రిప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయము- ౨-౦-౦	కృష్ణలీలాతరంగములు- ౦-౪-౦
కర్ణవిపాకముగ్ధేశాస్త్రము- ౧-౦-౦	దేవస్తోత్రకదంబము- ౦-౩-౦
స్మృతిముక్తాపలముఆహ్నికకాండ ౨-౦-౦	అప్పకవీయము- ౦-౧౨-౦
శ్రీమద్భాగవత వకమస్కంధము పూర్వభా- ౨-౨-౦	అద్వైతమకరందము- ౦-౨-౦
గము-ఆంధ్రీతాత్పర్యసహితము ౨-౪-౦	ఆమరముత్రికాండము- ౦-౩-౦
జిటో ఉత్తరభాగము- ౨-౦-౦	ఆత్మబోధవివరణము- ౦-౪-౦
జాతకచింతామణి- ౧-౨-౦	దృగ్విశ్వవివేకము- ౦-౪-౦
అష్టకవర్గము- ౦-౪-౦	కృహవాస్తు- ౦-౨-౦
సంతానదీపిక- ౦-౨-౦	ఆర్యాద్విశేష- ౦-౧-౦
జాతకగ్రంథరత్నావళి- ౧-౦-౦	అభిజిత్తము- ౦-౨-౦
తైమినిసూత్రములు- ౧-౦-౦	శివానందహరి- సజీక ౦-౪-౦
ప్రశ్నాదర్శముప్రశ్నశాస్త్రము ౦-౪-౦	శ్రీసూక్తభావ్యము- ౦-౪-౦

ఈవస్తువులున్నాయింకా యితర గ్రంథములున్నా కావలయు వారు యీక్రింద చేవ్రాలు చేయువారి పేరట వ్రాసిసొమ్ముపంపి తెప్పించు కోవలయును. పోస్టల్ అలాయిదాగా యివ్వవలెను. ములుకుట్ల శివనాథశాస్త్రి- కృష్ణమనాయుడు అగ్రహారం మదరాసు.

హేమాద్రి ప్రాచీనతాధ్యయన విషయానుక్రమణికా.

పుటసంఖ్య. విషయాః

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ౧ మంగళాచరణం. ఉపోద్ఘాతః
- ౨ బ్రహ్మహత్యాప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౩ గురుహత్యాప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౪ త్రివిధస్యబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ,, వైశ్యస్యవిశహత్యాప్రా
- ౫ శూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ౧౦ బ్రాహ్మణస్య త్రివిధహత్యా
- ౧౧ విప్రాణాంవైశ్యహత్యాప్రా
- ,, విశస్యశూద్రహత్యాప్రా
- ౧౨ త్రివిధస్యవైశ్యపథప్రా
- ౧౩ వైశ్యస్యత్రివిధపథప్రా
- ౧౪ శూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రా
- ,, వైశ్యస్యశూద్రహత్యాప్రా
- ౧౫ విప్రాదేశ్యండాలాదిపథప్రా
- ౧౬ నిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ౧౭ సురాపానప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౨ సువర్ణస్తేయప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౫ రజతాదిస్తేయప్రా
- ,, తామ్రస్తేయప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౬ కాంస్యధాన్యస్తేయప్రా
- ౨౭ వస్త్రస్తేయప్రా
- ౨౮ గురుతల్పగవనప్రా
- ౩౦ మాతృభిన్నస్త్రీగవనప్రా
- ౩౧ మహాపాతకిసంసర్గిప్రా
- ౩౨ గోవధప్రా
- ౩౪ నిమిత్తగోవధప్రా
- ౩౬ గోవత్సహనప్రా
- ౪౦ బలివర్దహనప్రా

- ౩౯ గజవధప్రా
- ౪౦ అశ్వవధప్రా
- ౪౧ ఉష్ణవధప్రా
- ౪౨ ఖరమహిషీహననప్రా
- ౪౩ మహిషవధప్రా
- ౪౪ అజబస్తవధప్రా
- ,, దృమాలయశ్చేరప్రా
- ౪౬ అశాశ్రమవాసిప్రా
- ౪౭ భృతకాధ్యక్షనప్రా
- ౪౮ భృతకాధ్యక్షనప్రా
- ౫౦ అధీతవిస్తృతిప్రా
- ,, గుర్వధీక్షేపప్రా
- ౫౧ గుర్వాద్యవిక్షేపప్రా
- ,, తంతులాద్యవిక్రయప్రా
- ౫౩ నిందితార్ఘ్యపృథాకృషిజీవన
- ౫౪ నిందితధనాదానవార్ధవ్యజీవన
- ౫౫ హింసాయంత్రవిధానప్రా
- ,, సంకలీకరణప్రా
- ౫౬ ఆన్యవిక్రయప్రా
- ౫౭ సుతపత్నీవిక్రయప్రా
- ౫౮ మాత్రాదివిక్రయప్రా
- ,, పుత్రీవిక్రయప్రా
- ౫౯ ధేనువిక్రయప్రా
- ౬౦ గజవృషభవిక్రయ
- ౬౧ మహిషీమహిషాజబస్త్రవిక్ర
- ౬౨ ఖరోష్ట్రహరిణీవిక్రయప్రా
- ౬౩ రురువిక్రయశ్వవిక్రయప్రా
- ౬౪ దుష్టమృగవిక్రయ

హేమాద్రి ప్రాచీనశిల్పాధ్యాయ విషయానుక్రమణికా.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ౬౪ ఆరణ్యకమృగపక్షివిక్రయప్రా
- ౬౫ గోధూమ తిలమాష ముద్గతం
 దులవిక్రయ
- ౬౬ వ్రీహ్యధిధాన్యగుడవిక్రయ
- ౬౭ లవణకార్పాసవిక్రయ
- ౬౮ నీలీపలాండులశునాదివిక్రయ
- ౬౯ హిం గ్వాదివిక్రయరసవిక్రయ
- ౭౦ హరిద్రాది మూలద్రవ్యక్రమ
 కాదివిక్రయ
- ౭౧ చర్మ, దాసీ, దంతనఖివిక్రయ
 ఉపకేశవిక్రయ
 అన్న, గోరసవిక్రయ
 మధుమాంసవిక్రయ
- ,, సాలగ్రామాదివిక్రయ
- ౭౪ పుష్పవిక్రయ
- ౭౫ రత్నాదిరుద్రాక్షసువర్ణవిక్రయ
- ౭౬ రజతతామ్రకాంస్యాదివిక్రయ
- ౭౭ శస్త్రాదివిక్రయ (క్రయ
- ,, గృహూపకరణ కస్తూత్యాదివి
- ౭౮ వస్త్ర, ధర్మ, శృతిస్తృత్యాదివి
- ౭౯ నామ, నానావస్తువిక్రయ
- ౮౦ మలిసికరణేషునిక్షేపహరణ
- ,, ధేనుహరణప్రా
- ౮౧ వత్సహరణానడుద్ధరణ
- ౮౨ మహిషీషహిషహరణ
- ౮౩ గజాశ్విష్ట్రహరణప్రా
- ౮౪ ఖరాజబస్తస్తేయ
- ,, ఆరణ్యకమృగహరణ

- ౮౫ గ్రామ్యపక్షిమృగహరణ
- ,, భూమిహరణ
- ౮౬ స్వదత్తాపహరణరత్నహరణ
- ౮౭ బాలహరణకన్యాహరణ
- ౮౮ నారీహరణపురుషహరణ
- ౮౯ వెళ్ళా, దాసీ, శయ్యాహరణ
- ౯౦ యానోపానద్ధరణ
- ౯౧ ఛత్రచామరపుష్పహరణ
- ౯౨ ఫలహరణకందాదిహరణ
- ౯౩ కోశశాకపర్ణహరణ
- ౯౪ ఇంధనాదిహరణ
- ,, జలభక్ష్యభోజ్యహరణ
- ౯౫ రుద్రాక్షక్రమకగుడక్షీరహర
- ౯౬ దధ్యాదిహరణక్రికటుకహరణ
- ౯౭ రసౌషధ, గృహూపకరణ,
 శస్త్రాదిహరణ
- ౯౮ మార్గనిరోధ, తటాకాదిహర
- ౯౯ పరిదానప్రతిగ్రహ
- ,, కూటసాక్షిప్రాయ
- ౧౦౦ పుస్తకాది, సాలగ్రామహరణ
- ౧౦౧ అపాత్రీకరణేషుచండాలిగమన
- ౧౦౪ తురుషీగమనప్రాయ
- ౧౦౫ షోడశవిధచండాల్స్వరూపమ్
- ,, రజకీగమనప్రాయశిల్పత్వమ్
- ౧౦౬ చర్మకారస్త్రీగమన
- ,, నటిసిగమన
- ౧౦౭ బురడిగమన
- ,, కైవర్తస్త్రీగమన

పుటసంఖ్య. విషయాః-

పుటసంఖ్య. విషయాః.

౧౦౮ మేద, భిల్ల, స్వర్ణకార, సాచి

కస్త్రీగమన

౧౦౯ తక్షకతిలయత్రిస్త్రీగమన

,, మాంసవిక్రయస్త్రీగమన

౧౧౦ కులాలమద్యవిక్రయస్త్రీగమన

,, కారుకనాపీతస్త్రీగమన

౧౧౧ బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమన

,, రజస్వలాగమన

౧౧౨ విధవాగమన

౧౧౩ వేశ్య, దాసీ, గమన

౧౧౪ పాపండపతితశూద్రస్త్రీగమన

,, మద్యపస్త్రీగమన

,, ఋతుకాలపరిత్యాగ

౧౧౫ కన్యకాగమన కన్యాదూషణ

౧౧౬ పుంసీమైథునఖరోష్ట్రాది మైథు

౧౧౭ వత్సమహిషీబస్తాజాది గమన

,, రేతోత్సగ

,, అవకీణ

౧౧౮ మిథ్యోదీతాభిశస్త్రపా

౧౧౯ కుట్రామవాసికుత్సితసేవా

౧౨౦ ఖరోష్ట్రాద్యారోహణ

,, ఉద్వాహితాయాఃపునరుద్వా

౧౨౧ మాతృష్వస్వస్వసంబంధపరిణ

,, స్వదారపరిత్యాగ

౧౨౨ అసంసృతకన్యారజోదగ్ధన

౧౨౩ కారాగృహవాస

,, బంధిగృహీతనారీ (న్యూపాన

౧౨౪ రోగనివృత్త్యర్థం మద్యపానస్త్ర

,, జాతిభృంశకర (భోజన

౧౨౫ అయిత, సహస్ర బ్రాహ్మణ

,, దీఘసత్రశూద్రసత్రభోజన

౧౨౬ శూద్రవేదశ్యా గృహస్వయం

పాకాన్నభోజన

,, అగ్నేవేకోద్దిష్టభోజన

౧౨౭ నగ్నశ్రాద్ధాద్యన్నప్రతిగ్రహ

,, సూతకద్వితయేభోజన

,, శ్రాద్ధావశిష్టాన్నభోజనే

౧౨౮ క్రీతాన్నభోజన

౧౨౯ సంఘాన్న, యాగాన్నభోజన

౧౩౦ చౌలగణక దేవలకాన్నభోజన

,, అస్నానభోజన

౧౩౧ పర్యుషితాన్నభోజన

,, దుర్భక్ష్యభక్షణ

౧౩౨ దుష్టశాకభక్షణ

,, కారణం వినాపరమాన్నకృత

రాన్నభోజన

౧౩౩ వీకాదశ్యన్న భోజన

,, వ్రాత్యాన్నకృత్యన్నభోజన

౧౩౪ కుండగోళకపరివీత్తిపరివేత్త

న్నభోజన (భోజన

,, యత్త్యన్నదంపతి శిష్టాన్న

౧౩౫ ఉచ్ఛిష్టాన్నభోజన

,, పత్నీసహభోజన

౧౩౬ శూద్రభాండభోజన

,, పితౄకకరపరితేతకాదిభక్షణ

౧౩౭ శ్వేతపుంతాకిరక్తశీగ్రావిభ

పుటసంఖ్య. విషయాం.

పుటసంఖ్య. విషయాం.

,, తామ్రవాత్రస్థగన్యభక్షణ
 ౧౩౮ పీతశేషోదకపానప్రాయ
 ,, ముఖేనోదకపాన భిక్షోష్టాద్రీ
 పీతపానప్రాయ
 ౧౩౯ మనుష్య మృగ పక్ష్యాదియల
 మూత్రాభక్షణే
 ౧౪౦ అస్థిచక్ర పక్షిలోమ కేశమల
 పహతకాన్నభోజన
 ౧౪౧ భోజనకాలేదీనిర్వాణ
 ,, శవాశ్రితగ్రామభోజన (జన
 ౧౪౨ సూర్యసోమోపరాగకాలభో
 ,, భిన్నవాత్రభోజన
 ౧౪౩ సంధ్యాది భోజనకాలేషు చం
 దాలాదిధ్వనిశవణ
 ,, సతకర్మాచరణ కాలే సూక
 రాదిదర్శన
 ౧౪౪ రజస్వలాన్నభోజన
 ,, స్పృష్టాదృష్టాన్నభోజన
 ౧౪౫ నిషిద్ధవిశేషుష్విర్భోజనప్రాయ
 ,, దేవపూజావైశ్వకేవ పరిత్యా
 గభోజన
 ౧౪౬ ఉపవీతశిఖేదినాభోజన
 ,, భోజనకాలేక్షుత జృంభణ
 పానవాయూశ్శక్త
 ౧౪౭ సూతకద్వితయభోజన
 ,, అన్యోన్యసంస్పృష్టాన్నభోజన
 ౧౪౮ శివనిర్వాణభోజన
 ,, నీలవస్త్రాభ్యుత్సాహభోజన

౧౪౯ ప్రణీతకన్యా
 ౧౫౦ క్షుద్రాయ వైశ్యయోః దుర్భృత
 ,, దుర్భృతానాంరజ్జ్వదిచ్ఛేద
 ణాప్రాయ
 ౧౫౧ దుర్భృతవాహకానాంప్రా
 ,, మూల్యంగృహీత్యాశవవాహక
 ,, ధాన్యాపంచకమరణే
 ౧౫౨ నలదాభద్రాదివిధిమరణే
 ,, దుష్టవారేషుమృతప్రాయ
 ,, త్రిపాన్నక్షత్రమరణే
 ౧౫౩ వణ్ణియ త్తప్రాయ
 ,, శవోపర్యచ్ఛిష్టపతనే
 ౧౫౪ శవస్యశూద్రాదిస్పర్శనే
 ,, అసంద్యవభంజనశవపతనప్రా
 ౧౫౫ అగ్నిపతనప్రా
 ,, దహనయోగ్యస్యభననే
 ,, భననయోగ్యస్యదహనే
 ౧౫౬ దాహయోగ్యస్యదాహభావే
 ,, ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృద్ర
 వ్యవిపర్యయే
 ౧౫౭ పిండోపహతి (గ్నితాశ
 ,, అస్థిసంచయనాత్పాక్షేతా
 ౧౫౮ అస్థ్యుపహతి
 ,, అస్థిజలసేక్షేపాభావ
 ౧౫౯ పరషస్విప్రవిధాయకానువాద
 ౧౬౦ దేశాంతరమరణ ప్రాభావే
 ,, దేశాంతర మృతానా మస్థిశరీ
 ౧౬౧ వ్రణేక్రిమ్యుత్పత్తి

పుటసంఖ్య. విషయాం.

పుటసంఖ్య. విషయాం.

- ॥ మృతస్యపునరాగమనప్రా
 ౧౬౨ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వంప్రేత
 క్రియాసంతరమాగతస్య
 ౧౬౩ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వ మాగ
 తభాగితాదీదశకానప్రా
 ॥ సూతకద్వితయేమృతస్యప్రా
 ౧౬౪ సహగమనభీతాయాః ప్రా
 ॥ దేశాంతర మృతస్యాహితా
 గ్నేర్హోకికాగ్నిదాహే
 ౧౬౫ గర్భిణీమరణప్రాయశ్చిత్తం
 ॥ సూతికామృశిప్రాయశ్చిత్తం
 ౧౬౬ రజస్వలామరణప్రాయశ్చి
 ॥ ఆహితాగ్నేర్దుర్వృతిప్రా
 ౧౬౭ అపస్తాభిశ్చ సృగాలాదిదంశ
 ॥ శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తం
 ॥ షోడశకర్తృణాంకాలాతిక్ర
 ౧౬౮ గర్భాధానత్యాగప్రాంత
 ॥ సీమంతపుంసవన నామకలణ
 త్యాగప్రా
 ౧౬౯ జాతకర్తృతిక్రమణప్రాయ
 ॥ యముళ్యపుత్రామణప్రా
 ౧౭౦ నామకరణలోప ప్రాయశ్చి
 ॥ అన్నప్రాశనకాలవ్యతిక్రమణ
 ౧౭౧ చౌలకర్తృణామృత్యు కాలాతి
 క్రమేప్రాయ
 ॥ శిశూనామక్షరా భ్యాసకా
 లాతిక్రమేప్రాయ
 ౧౭౨ ఉపనయనకాలాతిక్రమేప్రా

- ౧౭౩ దణ్డాజినమాంజ్యహవేవటాః
 ॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా
 ౧౭౪ ఆగ్నికార్యబ్రహ్మ యజ్ఞతర్ప
 ణలోపప్రాయ
 ॥ వెదాధ్యయనలోపప్రాయ
 ౧౭౫ అనధ్యయనేషువేదపాఠ
 ॥ వెదవ్రతాతిక్రమప్రాయ
 ౧౭౬ గాదానికవ్రత సమావర్తన
 వ్రతలోపప్రాయ
 ౧౭౭ ఉపాకర్తృలోపప్రాయశ్చి
 ॥ రాక్షసాదివిహాహప్రాయ
 ౧౭౮ పరివీర్తిపరివేర్తప్రాయ
 ॥ వివాహమధ్యేవధ్యాః ప్రభ
 మార్తవప్రాయ
 ౧౭౯ ఉద్వాహకాపాసనమధ్యే అ
 గ్నిశాంతిప్రాయ
 ॥ స్థాలీపాకసమయే అగ్నినాశ
 ౧౮౦ స్థాలీపాకాదూర్ధ్వ మాపా
 సనత్యాగప్రాయ
 ॥ అన్వారమృణీయహోపప్రా
 ॥ ప్రతిపద్ధోషలోపప్రాయశ్చి
 ౧౮౧ ఆగ్రయణలోపప్రాయశ్చి
 ॥ గృహస్థానాం బ్రహ్మ యజ్ఞ
 లోపప్రాయ
 ౧౮౨ బౌపాసనపరిత్యాగప్రాయ
 ౧౮౩ దేవతార్చనపరిత్యాగప్రా
 ॥ వైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయ
 ౧౮౪ పితౄరాబ్ధికపరిత్యాగప్రా

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

అర్ఘ్యవిస్తరణప్రాచయశ్చ
 ౧౮౬ పార్వణశ్రద్ధాకర్తృకరణలో
 ౧౮౭ శ్రాద్ధపంక్త్యా అర్ఘ్యవ్యస్త్యు
 ,, పార్వణవిస్తృతిప్రాచయ
 ౧౮౮ పార్వణభంగే విడాలాస్మి
 ర్యవేప్రాచయ
 ౧౮౯ ఆహితాగ్నేరగ్నిలోపప్రా
 ,, దర్శశూర్లమనలోపప్రా
 ౧౯౦ సోమయాజినఆగ్రయాలోప
 ,, పిండపితృయజ్ఞాలోపప్రాచయ
 ,, సోమసూర్యోపరాగేసాగ్నే
 స్సోమయాజినకర్తవ్యం
 ౧౯౧ గృహస్థశ్రద్ధాతిక్రమప్రాచయ
 ౧౯౩ మానసస్మానపిధి
 ౧౯౪ నిషిద్ధదీపసేషు తామూర్బలభ
 త్తజేప్రాచయ
 ,, తులాప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౧౯౬ హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహ
 ౧౯౮ బ్రహ్మర్షిఘటప్రతిగ్రహప్రా
 ,, కల్పతరుప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౧౯౯ గోసహస్రప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౦౦ హిరణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౦౨ హిరణ్యాశ్వప్రతిగ్రహప్రా
 ,, హిరణ్యాశ్వరథప్రతిగ్రహ
 ౨౦౩ హేమమాస్తీరథప్రతిగ్రహ
 ౨౦౪ పంచలాంగలప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౦౬ ధరాదానప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౦౭ విశ్వచక్రప్రతిగ్రహప్రాచయ

౨౦౮ కల్పలతాప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ,, సప్తసాగరప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౧౦ చర్మధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౧౧ మహాభూతఘటప్రతిగ్రహ
 ౨౧౨ తులాదిష్వాచార్యాదీనామ
 శవృత్త్యాత్తరణమర్జనం
 ౨౧౪ తులాదిష్వాచార్యాదీనాంపు
 నస్సూంసూరః
 ౨౧౬ సహస్రరోదాశభతగపా
 ,, అయాజ్యయాజనప్రతిగ్రహ
 ౨౧౭ తులాదిష్వాచార్యాదీనాంన
 దీన్నానాదిపిధి
 ౨౨౦ తులాదిప్రతిగ్రహిత్యాకాం
 ౨౨౫ తులాదావాచార్యాదీనామ
 భయయన్తోద్ధారః
 ౨౨౬ తులాదిష్వాచార్యాదీనాంజ్వ
 రాదిహరమృత్యుతూజా
 ౨౨౭ కోటిపూమాదిష్వాచార్య
 దీరాప్రాచయశ్చిత్తం
 ౨౨౮ కాలచక్రప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౨౯ కాలపురుషప్రతిగ్రహప్రా
 ,, గజప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౦ శ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౧ తిలచక్రప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౨ తిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ,, కనకప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౩ తిలప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౪ దాసీప్రతిగ్రహప్రాచయ

పుటసంఖ్య.

విషయం.

పుటసంఖ్య.

విషయం.

౨౩౫ సోపనారగ్యహ ప్రతిగ్రహ
 ,, శయ్యాదానప్రతిగ్రహ
 ౨౩౬ కన్యాదానప్రతిగ్రహ
 ౨౩౭ కపిలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౩౮ కృద్విదానప్రతిగ్రహ
 ౨౪౦ కనకాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౧ రజతాచలరత్నాచల
 ౨౪౨ ధాన్యాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౩ తిలచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౪ కార్పాసాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౫ లవణాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౬ గుడధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౭ తిలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౮ ఘృతధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౯ జలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౦ క్షీరధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౧ మధుధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౨ శరకారాధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౩ దధిధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౪ ఇత్యురసధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౫ సాతాధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, ఆర్ధకృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ౨౫౬ తిలకృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ,, తోగవ్రతాదిషు కృష్ణాజిన
 ౨౫౭ తిలపద్మప్రతిగ్రహ
 ౨౫౮ రవితపద్మప్రతిగ్రహ
 ,, రోగప్రతికృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ౨౫౯ వృతశయ్యాధిగ్రహ

౨౬౦ గోచ్చప్రతిగ్రహ
 ,, శకటదానప్రతిగ్రహ
 ౨౬౧ ఉభయతోముఖీప్రతిగ్రహ
 ౨౬౩ ఉతాగ్రంతిగోప్రతిగ్రహ
 ,, వైతరణీగోప్రతిగ్రహ
 ౨౬౪ వృష్యమహిషీప్రతిగ్రహ
 ౨౬౫ మహిషీప్రతిగ్రహ (గ్రహ
 ,, గోముఖజంకాంకధను ప్రతి
 ౨౬౬ ఆలింగనదానప్రతిగ్రహ
 ,, దుష్టనక్షత్రశాంతిధేను ప్రతి
 ౨౬౭ అద్భుత శాంతిపుష్కరిగ్రహ
 ౨౬౮ చాగ్రప్రతిగ్రహ
 ౨౭౦ అనడుక్తానప్రతిగ్రహ
 ,, తైలపుటప్రతిగ్రహ
 ౨౭౧ కనకాజ్యానేత్రులప్రతిగ్రహ
 ,, అలంకారధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౭౨ ప్రాచ్యాంగధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, ఉదీచ్యాంగధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, గ్రహమాలికాప్రతిగ్రహ
 ౨౭౩ వడ్డగ్రహయోగప్రతిగ్రహ
 ౨౭౪ పంచగ్రహమేళనప్రతిగ్రహ
 ౨౭౫ రాశిచక్రప్రతిగ్రహ
 ,, నవగ్రహమఖేప్రతిగ్రహ
 ౨౭౬ ధగ్గుచక్రయిణిసృకాశాత్పరి
 ౨౭౭ నాయచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౭౮ స్మృతిచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౭౯ సోమచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ,, సోమపాయినప్రతిగ్రహ

పుటసంఖ్య. విషయాం.

పుటసంఖ్య. విషయాం.

౨౮౦ పశుపురోడాశభక్షణ
 ౨౮౧ ఆయాజ్యయాజినిప్రతిగ్ర
 ౨౮౨ తప్తముదాధారిభ్యోప్రతి
 ౨౮౩ లింగధారిప్రతిగ్రహ
 ,, పునస్సంసారశేగాయత్రీప్ర
 దాక్షోప్రతిగ్రహ
 ౨౮౪ పరార్థంగాయత్రజపకర్తృ
 ౨౮౫ గ్రామప్రతిగ్రహ (ణాం
 ,, కూశ్మాండప్రతిగ్రహ
 ౨౮౬ దశదానచతుర్విశతిమూర్తి
 ప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౮౭ దశావతారప్రతిగ్రహ
 ౨౮౮ రామలక్ష్మణచక్రపాణిప్రతి
 ౨౯౦ శ్రీమూర్తిశివలింగప్రతిగ్ర
 ౨౯౧ శంఖఘటాప్రతిగ్రహ
 ౨౯౨ తామ్రకాంస్యపాత్రప్రతి
 ౨౯౩ జలపాత్రప్రతిగ్రహ
 ,, ఆజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహ
 ,, హరిహరప్రతిమప్రతిగ్ర
 ౨౯౪ అర్థనారీశ్వరయోగేప్రతి
 ౨౯౫ దుగ్ధసప్రతిగ్రహ
 ౨౯౬ ఆతితామ్రసప్రతిగ్రహ
 ,, కుండగోళప్రతిగ్రహ
 ౨౯౭ పాషండప్రతిగ్రహ
 ,, వేశ్యాప్రతిగ్రహ
 ౨౯౮ వ్యభిచారిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౯౯ భర్తృముక్తిప్రతిగ్రహ
 ,, చండాలప్రతిగ్రహ

౧ పరివేత్తప్రతిగ్రహప్రాయ
 ,, పుస్తకప్రతిగ్రహప్రాయ
 ,, వ్రాత్యాదిభ్యోయాజ్ఞోపితప్రతిగ్ర
 ౨ నటవిటగాయకభ్యోప్రతిగ్రహ
 ౩ ఆభీరప్రతిగ్రహప్రాయ
 ,, చాతుర్మాస్యవ్రతాదిషుప్రతిగ్ర
 ౪ కార్తికమాసవ్రతోద్వాపనేప్ర
 ౫ మాఘమాసవ్రతోద్వాపనేప్రతి
 ౬ వైశాఖమాసవ్రతోద్వాపనేప్ర
 ,, నానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౭ మకరసంక్రాంతివ్రతేషాప్రతిగ్ర
 ౮ కారణంబినాపక్షిత్వాగప్రాయ
 ౯ అశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్
 ౧౦ మహిషిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౧ సన్యాసినోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
 ,, పథితయతేప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౨ మరపతేసన్యాసినోప్రతిగ్రహ
 ,, పాపపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
 ౧౩ పథితప్రాయశ్చిత్తమ్
 ,, రహసికృతబ్రహ్మహత్యాప్రాయ
 ౧౪ రహసికృతసురాపానప్రాయ
 ౧౫ రహసికృతస్వర్గస్తేయప్రాయ
 ౧౬ రహసికృతగుహత్యగమనప్రా
 ౧౭ చాంద్రాయణాదికృచ్ఛలక్షణం
 ౧౮ విషలికామధ్యచాంద్రాయణమ్
 ౨౦ యుతిచాంద్రాయణవిధిః
 ౨౧ శిశుచాంద్రాయణలక్షణమ్
 ౨౨ మహాచాంద్రాయణవిధిః
 ౨౩ పంచవిధచాంద్రాయణప్రత్యా
 ,, ప్రాజాపత్యకృచ్ఛలక్షణమ్
 ౨౪ ఏతదాచరణాశక్తానాంప్రత్యా
 ౨౫ సముద్రగానదీస్నానరూపప్ర
 ౨౬ ప్రాజాపత్యప్రత్యామ్నాయరూ
 పప్రాహ్మణ్యాశ్చసమ్

పుటసంఖ్య. విషయాః.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ॥ తత్ప్రత్యామ్నాయ రూపపారా
యణప్రకారః (త్యామ్నా
౨౯ ఆయుతగాయత్రీజపరూప ప్ర
॥ తిలహూమనహస్రరూపప్రత్యా
౩౦ తప్తకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౧ తప్తకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౩౨ పరాకకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౩ పరాకకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ యావకకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౪ యావకకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౩౫ సాస్తపనకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౬ సాస్తపనకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నా
॥ మహాసాస్తపనకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౭ మహాసాస్తపనకృచ్ఛ్మిప్రత్యా
౩౮ కాయకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౦ కాయకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౪౧ అతికృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౨ అతికృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ ఔదుమ్బరకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౩ ఔదుమ్బరకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నా
౪౪ పర్ణకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్

- ౪౫ పర్ణకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ ఫలకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౬ ఫలకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౪౭ మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
॥ మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నా
౪౮ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౯ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ ధాన్యకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౫౦ ధన్యకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౫౧ కదళీవివాహః
౫౨ దుర్బుతానాంనారాయణబలిః
౫౩ వైష్ణవశ్రాద్ధనాందీశ్రాద్ధవిధిః
౫౪ రామలక్ష్మణపృథిమాదానవిధిః
౫౫ అఘమర్షణస్నానవిధిః
౬౧ ప్రాయశ్చిత్తప్రమాణవచనాని
౬౨ పరిషల్లక్షణమ్
౬౩ పరిషదయోగ్యనిరూపణం
౭౧ ప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానక్రమః
౭౨ ప్రాయశ్చిత్తానుక్రమణికా
॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః
౯౩ మహాసంకల్పః

శ్రీహయగ్రీవామనమః.

చతుర్వర్గచింతామణ్యైశ్చ హేమాద్రిగ్రంథపూర్వపీఠికా.

శ్రీగోపాలమహారవైభవ భవస్వచ్ఛందలీలాలయం సాస్త్రస్మిగ్ధతమాల
కోమలదలశ్యామాభిరామాకృతిమ్ । కూజనోకలకామసీకలరవప్రోల్లాసి
గోపాజ్ఞనా గీతస్థితపవిత్రచిత్రచరిత వ్రాతంనమసుగర్తహే॥ ౧॥ (౧)
ఉన్నీలతగమనీయకాన్తీసరసీ మధ్యేబద్ధప్రభం సారాసారివిచారచారుమ
నసా హంసేనసంసేవితమ్ । నిత్యానందమరందస్వస్థుభగంవందారుబృందార
కశ్రేణీభృగ్మనగ్నవైరి చరణామ్భాజద్వయంపాతుః ॥ ౨ ॥ వంశోసా
మాంశోర్జయతిప్రసిద్ధాయస్తీక సరాజాయదురావిరాసీత్ । బహువయ
స్త్రిన్నసురావతారభారాపహారాయపురామురారిః ॥ ౩ ॥ వంశేతిస్తీక
కంసవిధ్వంసనస్య ట్రేణీపాలోభిల్లమః ప్రాదురాసీత్ । నిశ్యేనాశంవైరి
భూభృతృతక్షాణ్ యస్యానేకద్వీపదీపఃప్రతాపః ॥ ౪ ॥ పుత్రోభవత్సకల
రాజసమాజమాశిమాణిక్యదీధితివిబోధితపాదపద్మః ॥ ఉద్దామదర్పరిపుసర్ప
విహజ్గరాజః (౨) శ్రీభిల్లమాదవనియోపితిజైత్రపాలః ॥ ౫ ॥ తస్మాదభూ
దభినవస్మరచారుమూర్తిః కీర్తైఃపదంజగతి సింఘణదేవభూపః । ఉద్దండ
దోర్భుగలగర్వితవైరివర్తసీమన్తీవదనకైరవచండభానుః ॥ ౬ ॥ అభసకలక
లానామాలయఃపాలనాయశీతితలమవఃపరఃపార్థమాసీశశేవ । అభవదవని
పాలోజైతుగిర్నామతస్మాదసమసమరధీరద్యేషిభూపాలకాలః ॥ ౭ ॥ సభూ
విపాలోజనయాంబభూవ కృష్ణంమహాదేవమసీపతించ । హీతాయలో
కస్యయథాపయోధిశ్చింతామణిం కౌస్తుభమభ్యుదారమ్ ॥ ౮ ॥ జన్మాస్తరో
త్థంపరివర్తయంతా జ్యేష్ఠావరత్వంకిలకౌతుకేన । కృతావతారాయదురా
జవదేశే ప్రీత్యాపునస్తావివరామకృష్ణా ॥ ౯ ॥ ధమాన్త్రావివతాసాత్కాత్ప
లయంతావసుంధరామ్ । విలోక్యలోకస్సస్తారరాజానారామలక్ష్మణా ॥ ౧౦ ॥
దీప్యద్దారుణవాజివారణరణ ట్రేణీఘజిత్యాబహూన్ దాసీ కృత్యతథావ
రాన్విహితవానన్యానరణ్యోకనః । ఇత్థంపాథికవరాజరాజివిజయవ్యాపా
రపారక్లతశ్చక్రేశక్రజయాయకృష్ణసృపతిః స్వర్గోకయత్రామకమ్ ॥ ౧౧ ॥
అథప్రభావాతిశయోనలబ్ధం విభజ్యలోకద్వితయాధిపత్యమ్ । త్రివిష్టంశా

(౧) ఉన్నీలంతి - కమనీయదేహకాలంతరేన-సరసీతన్త్రధ్యే-సారాసారియోః
నిత్యానిత్యపదార్థయోఃక్షీరోదకయోశ్చ విచారేవివేకే । హంసేన - యతి
శ్రేష్ఠేన-సీతచ్ఛదపక్షితాచ । నిత్యానందః అనన్య బ్రహ్మసందేహవమరన్తః-
పుష్పరసః తత్సంగేనసుభగంరవ్యం । వందారవంశప్రసాదః బృందారకశ్రే
ణయవివ భృగ్నాయస్తీకతత్ । అనజ్జవైరిణః స్మరస్యచరణేవివామ్భాశ
పద్మేతద్వయం సః పాతు (౨) శ్రీభిల్లమాల్ పసుమతి మహిష్మాం జైత్ర

సతి కృష్ణభూపేభువం మహాదేవస్యపః ప్రశాన్తిః ॥ ౧౨॥ త్రైలింగక్షేతిపా
 లతూలనిచయప్రక్షేప యు. యూనిలోగర్జద్భూర్జగర్వపవిత్రభద్రా దమ్మశి
 దోర్విక్రమః। హేలోన్ము లితకొజు-క్షేతిపతిః కర్ణాటలాటోద్భటత్తోణీ
 పాలవిడమ్మనస్సహిమహా దేవఃకథంచర్యకే॥ ౧౩॥ అయం శిశుస్త్రీశర
 ణాగతానాంహస్తా మహాదేవపురోసజాతుః ఇత్థంవిసిశ్చిత్యతతోనుభితైరం
 తైః గ్రేపురస్థి గ్రే సీతాస్యపత్నే॥ ౧౪॥ అతఃపహి మాశవేశ్వరశ్చిశుజేవ
 స్వపదేస్యవేశయత్। స్వయమాశువిహాయసమ్మదః కపటేనైవ చిరంతప
 స్యతి॥ ౧౫॥ వివచనమకర్తు శ్శక్రవోయస్యపాణౌ ప్రలయదహనధూ
 మశ్యామదామాతీభీషమ్। పృథతరకరవాల వ్యాలమాలోకయ. తోభవశ
 రణమితీమం మంత్రముచ్చారయంతి॥ ౧౬॥ యదీయగంధద్విగంధపాశిని
 స్త్వూతదానామ్మృతరంగిణీః। సోమస్సముద్రప్లవపేతలోపి మహజ్జలైస్యై
 స్సహకొజుణేశః॥ ౧౭॥ ఆస్తేమండీతదండకాపరిసరఃశ్రీసేనాశ్చ్యోతపరం
 దేశఃపేతలవేషభూషణవచో మాధుర్యధుర్యాకృతిః। తస్మిన్దేవగిరిఃపురి
 విజయతే త్రైలోక్యసారత్రియాం విశ్రాంతిస్సుతశాలిన్తైలశిఖరస్సర్ధాశుసౌ
 ధావళిః॥ ౧౮॥ ఎతత్ప్రతాపాబహిర మ్మృరాశేర న్తఃపురోహ్యస్తీకతఃప్ర
 యామి। చిరంవిప్రుశ్చేతి యదీయవైరిసోమేశ్వరోబాడబమేవయాతి॥ ౧౯॥
 జగత్ప్రమాతీతగుప్రశస్తిః శాస్తాసమస్తావనమండలస్య। శ్రీమానమా
 మన్వయరాజధాసీం సోయంమహాదేవపురోనిభర్తి॥ ౨౦॥ (౧) ఇమాం
 కుర్వన్వామివిస్తారైరిలావృతసమాంత్రియామ్। అధిష్ఠతిహేమాద్రిరివాయం
 విబుధాలయః॥ ౨౧॥ సాసమ్మత్రిచంయశోబలమిదం సోయంప్రతాపో
 మహానేకైకం పృథివీభృతోభువి మహాదేవస్యలోకోత్తరమ్। (౨) యస్య
 శ్రీకరణాధిపః స్వయమయం హేమాద్రిసూరస్సురత్ప్రేధ ప్రాతీభవర్ణ్య
 మానవిలసద్వంశోభృతంశోభతే॥ ౨౨॥ ఇతిరాజప్రశస్తిః॥

అథగంధకర్తృప్రశస్తిః॥ పాదప్రాస్తవిసిస్సృతద్యుసరితో దేవస్యల
 స్త్రీసతేర్వక్త్రామ్భోరుహసచ్చవాస్త్రీజగతీవన్త్యాజయన్త్విజాః। రాగద్వై
 షమదాదిదోషవిరహాద న్తస్సురజ్ఞోహం తేమావేషగిరోమణిర్విజయవేవ
 త్సాభిధానోముఖః॥ ౨౩॥ గోత్రేతస్య బహువనిర్మలగుణ శ్రేణీభృతామ
 పాలోనామ ఖత్రోబభూవ [౧] ఇమాం- దేవగిరాశ్చపురింశ్రియాం- స
 మ్మదాం విస్తారైరాధిక్యైరిలావృతఖండసమాంకుర్వన్। హేమాద్రిరైరురి
 వవిబుధానాం - దేవానాంవిదుషాంచాలయ అత్రయః అచంమహాదేవస్య
 పః అధిష్ఠ-అస్యాంశిష్ఠతీత్యర్థః [౨] ప్రతభః ప్రాతీభ-స్వార్థేణే। స్ఫు
 రత్ ప్రాధంప్రాతీభం యేషాంజైః వర్ణ్యమానస్తూయమానః విలసన్
 వంశోయస్యసః అయం హేమాద్రిసూః యస్యమహాదేవప్రభాః శ్రీకరణా

గ్రణీర్విద్యుదాకార విచేకవిక్రమఃసర్వధిక్ష్మీవానుజేవఃకృతీ । యతీర్త్రాధవశీ
 కృతే త్రిభువనే శ్రీకంఠవైకుంఠయోః కైలాసాచలదుగ్ధసింధువిషయోనాసీ
 నిహాసగ్రహః॥ ౨౮॥ నానాదాన ప్రీణితప్రాణిభోకో లోకాలోకప్రా
 న్తవిశ్రాంతిరీతిః తస్మాదాసీన్నామతఃకామదేవఃపుణ్యాపారైర్హృదిమాన్
 భర్తృ ౨౯॥ ౩౦॥ విమలగుణమణీనామాకరిఃకామదేవాదభవతు దలతేజా
 సోద్భవహేమాశ్రీసురిః । సకలకలికళజ్జలతజలపజ్జలపహరిసురసరిత
 ఇనోఽశ్శృంగధవాణేపదాజ్జాతే॥ ౩౧॥ పురాపితృత్వం మగన్యరూపం
 శ్రీకామదేవేన కృతంతువిద్మః । యేనాదరిద్రాంజగతిం విధాతుంహేమా
 ద్విరప్యస్యగృహేఽవతీర్ణః॥ ౩౨॥ చరితంతస్యహేమాదే రద్భుతంకేనవ
 ర్ణ్యతే । [౧] ఉత్తైఃపరితోయస్య సంతానకల్పవృక్షతామ్॥ ౩౩॥ దృ
 ష్టైఃపరితోయస్య సంతానకల్పవృక్షతామ్॥ ౩౪॥ తథా
 విధం శిల్పమనల్పమిదౌ ధాతావిధాతుం శిధిలాదరోభూత్॥ ౩౫॥ [౩]
 అసౌవిశీమామహిమాహిమాద్రం హేమాద్రసూరేరధరికరోతి । దూరాద
 గమ్యం మృగలోచనానాం యేనాజడమానసజేషధత్తే॥ ౩౬॥ [౪] క
 లాలాపం సకలంబిభర్తి గవాంసహజ్జాణిసదాదధాతి । జగత్ప్రసిద్ధ
 ద్విజరాజభావః తథాపియస్తారక తాందధాతి॥ ౩౭॥ విధ్వస్తాభిలవైరి
 ణికిలమహాదేవస్య పృథ్వీభృతోరాజ్యక్షీరసముద్రవర్ధనశశీహేమాద్రసూ
 ధిః లఖకాధిపః అమాత్యిఇతియావత్ [౧] ప్రసిద్ధఃయస్య హేమాద్ర
 సూరేః సంతానవృక్షః కల్పవృక్షతామపైతీతిచిత్రమ్ । సంతానః పంశశి
 ష్టార్థప్రదత్త్వేన కల్పవృక్షసాదృశ్యముపైతీతివాస్తవార్థః [౨] క్షత్తాచస్త్ర
 వీషయే తథావిధమనల్పం శిల్పం ఎతాదృశబహుచస్త్రసిర్వాణంవిధాతుంశి
 ధిలాదరిః మన్తాభిలాషః అభూత్ చన్త్రాపేక్షయా ఎతద్యశసోఽతశ్చయితజగ
 దాహ్లాదజనకత్వేన్దృష్ట్యా చన్త్రేవైయర్థ్యబుద్ధ్యాతదృశద్వితీయచన్త్రాదీని
 ర్వాణవ్యాపారాద్విరరామేతిభావః [౩] హేమాద్రసూరేద్విసీమామహి
 మా హిమాద్రం హివచత్స్వతలధరికరోతి । యేనకారణేన ఎషహే
 మాద్రసూరిః దూరాదపి మృగలోచనానాం - ప్రేణాంఅగమ్యంగంతుమ
 నిర్హం అజడమాన్ద్యరహితం మానసంమఃధత్తే । హిమాద్రస్తుప్యగా
 ణాంలోచనానాం నేత్రాణాందూరాద్యగమ్యంజయోరభేదాజ్జలం శీతలం
 మానసంతన్నామకసరఃధత్తైశ్శత్రుభయోరైస్కలకలమిభావః [౪] కలా
 తుయోడశోభాగః చతుష్ఠస్థికలాశ్చ । గవాంకేణానాం ధేనునాచః । జ
 గత్ప్రసిద్ధఃసర్వలోకవిచితః ద్విజానాంబ్రాహ్మణానాం-రాజా అధిదేవతా
 శ్రేష్ఠశ్చచంద్రస్య బ్రాహ్మణాధిదేవతాత్వాత్ అస్యచ బ్రాహ్మణోత్తమ
 త్రావచ్చ తస్యభావోయస్యః తథాపి చంద్రధర్మపాక్షాశ్శ్రేష్ఠియః తా

రిల్లవరః | [౧] యేన శ్రీకరణాధిపత్యపదవీమాసాద్యవిద్యామపి న్యస్తాశీశ్చన
 రస్వతీచ విదుషాం గేహేషు దేహేషుచ || ౩౨ || జిజ్ఞాసామిహ కర్వతే కతి
 పమే ధర్మస్య తేభ్యాశ్చరే జానంత్యేన సమస్తశాస్త్రపఠనాదంతాభరేవంతు
 నః | నిశ్శంకైరభిధీయతే షీతితలే హేమాద్రిసూరేఃపరో జ్ఞాతుంవావరి
 తుంక్షుమోనహీ వురాభూతోనభావీపురః || ౩౩ || ౨ ససమ్మృతినిరాలో
 కలోకశోకాపసు త్తయే | విదధాతిచతుర్వర్గచింతామణిముదారధీః || ౩౪ ||
 ౩ యంపూర్వం చారుచింతామణిమమితగుణం మందరాద్రిస్సముద్రం నిషకా
 ధ్యప్రాపసోయం వితరతి బహుశః ప్రార్థనాదర్థమేకమ్ | సమ్మృత్యా
 లోద్యసర్వస్త్వతినిగమపురాణేతిహాసామ్బు రాశీక హేమాద్రిస్సర్ధయేవ
 ప్రకటయతిచతుర్వర్గచింతామణీంద్రం || ౩౫ || యంధానమన్థానితమాంసియా రేవి
 చింత్యచింతామణిమేతమేవ | మనోరథానాంపరిపూరణాయనాన్యత్రసంత
 శ్చమమాచరన్తు || ౩౬ || అనన్యమనసాసోయం చింతామణిరుపాసితః | విద
 ధాతినదాశేష మసిషితఫలానివ || ౩౭ || ఖండానిచాస్తి కప్రతదానతీథకా
 మోక్షాభిధానికమశోభవంతి | యత్పంచమం తత్పరిశేషఖండ మఖండితో
 యత్రవిభాతి ధర్మః || ౩౮ || ధర్మోజయత్యభ్యుదయేక హేతుర్యస్య ప్రకా
 రాకషడుదాహరంతి | అవాంతరానేకవిశేషయోగాదన్యేపి యస్తి క బహ
 వోభవంతి || ౩౯ || అముష్యభేదానఖిలా కప్రపక్షం వాచస్పతేరప్యసమథకా
 భావః | మహానుభావామూనయోషిశాస్త్రే తదేకదేశం ప్రతిపాదయంతి ||
 తేనేహ హేమాద్రిస్సధీస్సృశాస్త్రే సాధారణంధర్మవిశేషమాహ | ఫలాభి
 లాషానభిలాషభేదాతానన్యంచ నిత్యంచయమామనంతి || ౪౦ ||

రకతాం నక్షత్రత్వంధత్తైశ్చి విరోధస్సూర్తిః | ఎతాద్యశమహామహిమ
 శాలిత్యాత్సంసారోత్తారకత్వం ధత్తైశ్చిపరిహరః | (౧) యేన హేమాద్రి
 జూరిణా కరణాధిపత్యపదవీఅమాత్యాధికారమార్గం విద్యాంచాసాద్యవి
 దుష్టాం గేహేషు స్త్రీః దేహేషు సరస్వతీచన్యస్తేత్యనేన సర్వానపి ధని
 నో విద్యావతశ్చచకారేతిగమ్యతే (౨) ధర్మాధాదిజ్ఞానరూపప్రకాశరహి
 తస్య లోకస్యయశోకఃపురుషార్థాసిద్ధిరూపశ్రస్యాపసు త్తయేసిరసనాయ
 చతుర్వర్గప్రదానే చింతామణిమచ్చింతితార్థప్రత్యాచ్చతుర్వర్గచింతామణిసు
 జ్ఞం గ్రంథం ఉదారా ఉత్కృష్టాధీర్యస్యః సహేమాద్రిసూరిః విదధాతి
 త్యర్థః (౩) మన్తరాద్రిస్సముద్రం నిర్మల్యయం చింతామణిప్రాప సోయం
 చింతామణిః బహుశః ప్రార్థనాత్పురుషార్థే ష్వేకమర్థమేవవితరతి | హే
 మాద్రిః తాదృశమన్తరాద్రిస్సర్ధయేవేత్యుత్పేత్సా | త్రితిస్త్వతిపురాణేతిహా
 సరూపాక చతుర్భుక్ ఇదానీమాలోద్య నిర్మల్యచతుర్వర్గఫలప్రదం చి
 ంతామణిశ్రేష్ఠం ప్రకటయతి ప్రకాశయతీత్యర్థః ||

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ హేమాద్రివిరచితప్రాయశ్చిత్తకాండఃప్రారభ్యే,

వందేహంపందనీయానాం వంద్యాంవాచామధీశ్వరీం! కామితాశేష
కల్యాణ కలనాకల్పవల్లి కాం || కమలాదయితంకృష్ణం కమలాసనవం
దితం | కమలాక్షమహంపందే కమలాకరశాయినం|| *

అథేదానీం హేమాద్రికవినాలోకోపకారార్థం సర్వస్త్వత్తి సంహితావేదజ్యోతిషవైద్యాగమ శ్రౌతస్తార్తసుత్రాది గ్రంథానా లోచ్యబ్రహ్మక్షత్రవిశాంశూద్రాదీనాంపవాజ్ఞనః కాయజనితానాంబ్రహ్మహత్యాదీనాం పాపానామపనోదకః ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయోలిఖ్యతే | తత్రాపినిప్రాదీనాం చతుర్థాంపాపభీరాణాం ప్రతిగ్రహేదిదోషై హింసాదినిమిత్తైఃక్రయవిక్రయాదిభిః బ్రాహ్మణశుశ్రూషా కరణాది నిమిత్తై రనేకేదాపా స్సంభవంతి తస్మిన్సార్థం ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞానాం వోషబాహుశ్శాస్త్రత్తద్దోషాపనోదకప్రాయశ్చిత్తప్రాక్షనైర్నుభిర్యద్భవ్యం లభేవ మయానిరూప్యతే | వర్ణాశ్రమభేదేనతదకరణే పాపసూహృదోషాధికతయాప్రాయశ్చిత్తంప్రదర్శితం | తదేవాహ || శ్లో | బ్రహ్మహత్యయరోగీన్యాత్సురా పీశ్లావదంతకః | నువణాచోరఃకుసభేదుచ్ఛర్తాగురుతల్పగః | ఇత్యాదినిమిత్తైఃప్రాప్తతత్తద్దోషశాంత్యర్థం కుత్రచిన్తరణాంతకంకుత్రచిత్తున స్సంసారరూపం కుత్రచిన్తహనదీస్సానరూపం కుత్రచిద్ధోమరూపం కుత్రచిజ్జపరూపం కుత్రచిత్సత్తిగృహీతద్రవ్య చతుర్థాంశవ్యయరూపం కుత్రచిచ్ఛాం ద్రాయణాదికృచ్ఛాగ్రిహరణరూపం ప్రాయశ్చిత్తంభవతి || — || కానిచిన్తహపాతకాని బ్రహ్మహత్యాదిజనితాని కాని చిదుపపాతకాని తులాప్రతిగ్రహేది

జనితానిత్యక్త్యాదిపాపానిసవవిధానిసంతి। తేహంప్రాచీనత్వాకరణేవణాచ
తుష్టయస్యచరకప్రాప్తిః। తస్మాదేతత్ప్రాయశ్చిత్తంకర్తవ్యం। యద్యత్ప్రాయశ్చిత్తంప్రతిపదోక్తంత్రతదేవకర్తవ్యం। నతుస్మాదాది య
స్యయన్నామధేయంపితృదిభిః కృతం తేనహాతిరేవతంప్రకటయతి । ఏవం
ప్రాచీనత్వమపి ॥ అస్మిన్ప్రాచీనత్వవిధానే సువణాకృచ్ఛాధాన్యకృ
చ్ఛాదికంసర్వంతత్ప్రకరణే ద్రష్టవ్యం సర్వమత్రాధ్యాయనిరూపితం॥
బ్రహ్మహత్యాసురాపానస్వర్ణస్త్రైయగురు తల్పగమనాని తత్సంయోగశ్చేతి
పంచమహాపాతకాని । ఉపపాతకానితుతులాపురుషదాన తదితరదానప్రతి
గ్రహజనితాని । సంకరీకరణమలీకరణాపాత్రీకరణజాతిభిః శకరాభ్యాని
క్రమాద్ధింసాచార్యవృథిచారాభ్యభిక్షుభిక్షుజనితాని। ప్రణీకానిదురన్నభో
జనదుస్సంగదురాలాపాన్నానభోజనాదిజనితానితి ప్రాయశ్చిత్తవంతి పా
పానిబహునిసంతి। తేహంబ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేహంచ సర్వపు
రాణస్తృతిజ్యోతిషవైద్యాగమూదిగ్రంథభ్యశ్రుతిభ్యస్సంగృహ్య తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తంబ్రువత్తత్రాదౌబ్రహ్మహత్యాప్రాచీనత్వమాహ॥—॥

—* బ్రహ్మహత్యాప్రాచీనత్వమ్ *—

లింగపురాణే॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తవిధివక్ష్యేశృణుధ్వంసుసమాహితాః।
ప్రాచీనత్వవిశుద్ధాత్సర్వకర్మఫలంభేత్ । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనస్తుయ
తిరించితురుతేష్విజాః । తత్సర్వంనిష్ఫలంయతిసలభేతక్రియాఫలం॥ కామ
క్రోధవిహీనైశ్చధర్మశాస్త్రవిశారదైః। విప్రైస్సద్గమోద్రష్టవ్యస్సవ్యకమః
ఫలలిప్సుభిః॥ ప్రాయశ్చిత్తానిచీర్ణానినారాయణపరాజ్ఞుభైః। నిష్కునంతి
విప్రేంద్రాస్సురాభాండమివాపగాః ॥ బ్రహ్మహాచసురాపీచస్త్రేయాచగురుత
ల్పగః । మహాపాతకేనస్త్వైతతత్సంయోగీచపంచమః । యస్తుసంవత్సరంత్యై
తైశ్శయనాననభోజనైః। సంవసేత్సహతంవిద్యాత్పతితంసర్వకర్మసు । అజ్ఞా
నాద్భ్రాహ్మణంహత్యాచీరవాసాజటీభవేత్ । స్వేనైవహతవిప్రస్యకపా
లమపిధారయేత్ । తదభావేమునిశ్రేష్ఠాఃకపాలంచాన్యమేవవాతద్ద్రవ్యంధ్వ
జదండేతుధృత్వావనచరోభవేత్ । వన్యాహారోభవేన్నిత్యమేకాహారోమితా
శనః। సమ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరేత్ । అధ్యాపనాధ్యయ
నాదీన్సర్వయజ్ఞసంస్తరేద్ధరిం । బ్రహ్మచారిభవేన్నిత్యంగంధమాల్యాదివర్జయే
త్ । శీర్డాన్యుపసేద్యైవపుణ్యక్షేత్రాశ్రమాణిచ । యదివనైర్విర్జయేత్ ।

మేభిత్సాంసమాచరేత్ శరావపాత్రపాణిస్సాన్యద్వాన్యస్థోవిష్టుతత్పరః ॥ వదే
 చ్చబ్రహ్మహస్తీ తిసప్తాగారాణిపర్యటేత్ । చతుర్వర్ణేషువాభై తుంత్రివణైః
 వ్యధవాచరేత్ । మృష్టామృష్టావివేకేన హ్యేకకాలంతుభోజయేత్ । ద్వాదశా
 బ్రవతంకుర్యాదేవంపరిపరాయణః । బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతికర్తార్హశ్చస
 జాయతే । వ్రతమధ్యేమృగై ర్వాపిరోగై ర్వాపినిపాతితః । గోనిమిత్రం ద్వి
 జార్థంవాప్రాణోన్వాపిపరిత్యజేత్ ॥ తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి బ్రహ్మహారఘ
 నందన॥—॥ సురందపురాణే॥ శ్లో॥ మహాయుధైజనత్తోభేమహాదేవాలయాది
 షు । గ్రామదాహేచోరసంగేపాషాణలగుడాదిభిః । అజ్ఞానాద్భ్రాహ్మణం
 హత్వాజటాచీరధరోభవేత్ । స్వేనైవహతవిప్రస్యకపాలంధారయేన్ముదా॥
 తదభావేమునిశ్రేష్ఠాః కపాలంచాన్యమాదరాత్ । తద్ద్రవ్యం ధ్వజంబదేతు
 ధృత్వావనచరోభవేత్ ॥ వన్యాహరోభవేన్నిత్యమేకాహరోమితాశనః । స
 మ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరేత్ । అధ్యాపనంచాధ్యయనంవ
 ర్జయన్ సంస్తరేద్ధరిం॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతనిత్యంచరేద్గంధాదివజ్జీతః । తీర్థా
 న్యుపవసేన్నిత్యంపుణ్యక్షేత్రాశ్రమాణిచయదివనైర్మరజీవేతగ్రామేభిత్సాట
 నంచరేత్ । లోహితేనశరావేణహ్యఖండేనగృహంకరేత్ । వదేచ్ఛ బ్రహ్మహ
 స్తీ తిసప్తాగారాణిపర్యటేత్ । చతుర్వర్ణేషువాభై తుంత్రివణైః వ్యధవాచ
 రేత్ । మృష్టామృష్టావివేకేనతదన్నంనాపకుత్సయేత్ । ద్వాదశాబ్దం వ్రతంకు
 ర్యాదేవంపరిపరాయణః । వ్రతమధ్యేమృగై ర్వాపిరోగై ర్వాపి హతోయ
 ది । గోనిమిత్రం ద్విజార్థంవా నార్యర్థంయదివామియేత్ । బ్రహ్మహాశుద్ధి
 మాప్నోతిద్వాదశాబ్దవ్రతేనవై॥—॥ బ్రహ్మండపురాణే ॥ పాషాణలగుడా
 నైర్వైరావిష్టేర్వాహంతిపూర్వజం । అజ్ఞానాజ్ఞానతోవాపిపరప్రేరణయా
 నృపః స్వయంసమీపతిష్ఠన్ భృశ్యైశ్చైశ్చస్త్రపాణిభిః । తస్యైవహతవి
 ప్రస్యవస్త్రందండాగ్రుడన్వహన్ । పానార్థకంతతరపాలంచ తదభావేన్య
 మేవవా ॥ ధృత్వావస్త్రంతధాశాణంలజ్జాసంవరణాయవై । జాన్వోరూర్ధ్వ
 మధోనాభేర్విహస్తిత్యమతంప్రతః । ఆజిమాగేకుటీంకృత్వా గాత్రైః ప్ర
 పరిఃకురేత్ ॥ ద్వివారంప్రవిశేద్దామంతాసాంసంరక్షణాయవై ॥ తనఃకుసు
 పకాలేతుభిత్సార్థంగ్రామమాశ్రయేత్ । అఖండేనశరావేణరక్తవణేనసంస్ప
 ర్తః । సమ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరన్ । భిత్సార్థకంప్రవిశే
 ద్దామమిషధేననకుత్సయన్ । అన్యంగృష్టావతదాగచ్ఛేత్పతితోహమితీరయన్ ॥

చతుర్వర్ణేషు వానై తుం త్రివర్ణేష్వధవాచరేత్ । మృష్టామృష్టావివేకేన
 హ్యేక కాలంతుభోజయేత్ । భుక్త్యాధస్వకుటీరేతుస్వపేదైవమనుస్తరత్ । నా
 రాయణంమహాపాపహరిణంలోకదాయకం । వ్రతమధ్యమృగైర్వాపిరోగై
 ర్వాపినిపాతితః । గోనిమి త్తంద్విజాధకంవాప్రాణాన్వాపిపరిత్యజేత్ । ద్వాద
 శాబ్దంవ్రతంకుర్యాదేవంహరిపరాయణః । బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతికమణా
 నేహజాయతే । పాకమాహాహశ్చేహజాయతే ॥ —॥ అపిచ । మహాయు
 ధముపాగమ్యనిసృజ్యచశిరోరుహం । ఉభయోర్వ్యాహయోమణ్యేభువన్
 కమన్స్వకంముదా । ప్రవిశేచ్ఛతదాహస్యరేనంబాజ్ఞేన్మపాత్తజాః । హత
 శ్శుద్ధిమవాప్నోతిబ్రహ్మహాపధీనదా ॥ —॥ అపిచ ॥ స్వేనైవసహతంవిప్రం
 సమాలోక్యనిమిత్తజైః । భృత్యాదిభిస్సపాపాశ్చాపశ్చైత్తాపపరాయణః ।
 మహాతీమటవీం గత్వాస్నాత్వావ్రతనదీజలే । గోశకృచ్ఛుషామానీయ రాశిం
 కుర్యాన్నహ త్తరంపహ్నింప్రజ్వాల్యసహసాఘృతా క్తస్తత్రసంవిశేత్ । కా
 రీషమధ్యఉపవేశయేదిత్యధః । తేనైవమృతిమాపన్నః కించితిహించిత్త దాగ్ని
 నా । బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతి ద్వాదశాబ్దాద్యతేనృప ॥ —॥ అపిచ ॥ బ్రహ్మహా
 పూర్వవద్గతా వగహనంజనవర్జితం । తత్రైవపూర్వవత్సామైతా వప్రతు
 మూలముపావిశత్ । నాశితస్యక్షురంధృతా వసముజ్జ్వాల్యపలుతాశనం । శరీ
 రంకణశ్చిత్యావతస్త్రివశశ్చాసమర్చయేత్ । యదామృతిమవాప్నోతితతః
 పూతోహివిప్రహః ॥ —॥ అపిచ ॥ మహాక్రతుముపాగమ్యయాజకేభ్యోజలంవ
 హత్ । బ్రహ్మహాసి క్తదేహస్సత్ శుద్ధిమాప్నోతితత్త్వణాత్ । యద్వాదద్యాదివి
 జేంద్రాణాం గనామయుతముత్తమం । ఏతేష్వన్యతమంకృత్యా బ్రహ్మహాశుద్ధి
 మాప్నుయాత్ । ఎతదజ్ఞానవిషయం । అయంబ్రాహ్మణో నహంతవ్య ఇతిజ్ఞా
 త్యాపిస్వయంభృత్యాదిభిర్వానైరనిమిత్తతయాబ్రాహ్మణంహన్యాత్ । తస్మి
 రాసాధకం చతుర్వింశతివపాణి పూర్వవద్వ్రతంకృత్యా శుద్ధిమాప్నోతి ॥
 —॥ తదాహగౌతమః ॥ యోవిప్రోబ్రాహ్మణంహన్యాత్ జ్ఞాత్యాభృత్యాదిభి
 ర్యదాచతుర్వింశతివపాణివ్రతకృచ్ఛుద్ధిమాప్నుయాత్ । అన్యానిపూర్వో
 క్తానిసకృదాచరణీయాని । గవాంద్వ్యయంతందత్యా శుద్ధిమాప్నోతిత్యధః ॥
 —॥ తదాహపస్తంబః ॥ తస్యనిర్వేషః । అంత్యేకుటింకృత్యా వాగ్యతశ్శపశిరధ్వ
 జోర్ధశాణిపక్షమథోనాభ్యుపరిజాన్వాచ్ఛద్ధృత్ । తస్యపంథాలంతరావత్కేని
 దృష్ట్వాచాన్యముతాహ్రీమేత్ । ఖండేనలోహితకేన శరావేగోపేతప్రతి

ష్టేతః కోభిశ్చస్తాయభిక్షామితినస్తా గారాణిచరేత్ । సావృత్తిః అలభ్యోపవా
సః । గాశ్చరక్షేత్ । తాసాం నిష్కామైవ ప్రవేశనే ద్విటీయో గ్రామేథః ద్వా
దశవర్షాణామర్థే తా వసిద్ధస్సన్న్యస్సంప్రయోగః । ఆజపథే వాకుటింకృత్యా
బ్రాహ్మణగవ్యృషజిగీషమాణావసేత్తిక్రిప్రతిరాద్ధోపజిత్యవాముక్తః । ఆ
శ్వమేధికంవాపభృథమవేత్యముచ్యతే ఇతి॥ — ॥ అపిచ । మారగం డేయః॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాద్బ్రహ్మసూత్రం హత్వా పశ్చాద్ద్విజఇతి స్మరేత్ । పశ్చాత్తాపస
మాయుక్తో రాజానమనుసంవిశేత్ ॥ పాపంతస్సైవివేద్యాధతాస్త్వీంత్యైతత్త
దగ్రతః । రాజాపిభయమాపన్నః ప్రాప్యివాకమత్యేదితః । అయోరూపంసరం
కృత్వా తాపయిత్వా ధవమ్నిరా ॥ పునః ప్రజ్యాల్యతైలేనతమాహూయేద
మబ్రవీత్ । స్థితేషు సేర్వవర్ణేషు పశ్యత్సత్త్వపినరేశ్వరః । ఉపగూహయతంవిప్రం
జ్వలంతం తైలవమ్నిభిః॥ మరిష్యసియదానేనతతశ్శుద్ధిమవాప్స్యసి । ఇతిరా
జ్ఞోపవశ్శుక్రత్వా సూమిణం తాముపగూహయేత్ ॥ మృశిశ్శుద్ధిమవాప్నోతి నా
న్యధాశుద్ధిరప్యతే — రాజకృత్యమాహలింగపురాణే ॥ శ్లో॥ పట్టణేవాన్యరా
ష్ట్రేవా యోవిప్రో బ్రహ్మసూత్రం వేత్ । నిమిత్తైరుతవాన్వేన గ్రీవాకవణపీడ
యా । ఆహూయతం ద్వజంపుష్టాశ్రుత్వా పత్యైశ్శుభాంగిరం । బ్రహ్మసూ
త్ర్యాం వినిశ్చిత్త్య త్కుటిత్వా తచ్చిరోరుహం ॥ శిఖామిశ్కర్తవ్యం ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మసూత్రం
త్రిధా చ్ఛిత్వా పితి తాశనవాహనం । ఆరోహయిత్వా తత్కాలే శపంతస్తమ
యంతిభేత్ । గురుతప్తేభగః కార్యస్సురాపానైసురాధ్వజః । సైయేతుశ్వపదం
కార్యం బ్రహ్మహణ్యశిరాఃపుమాన్ ॥ ఏవంకృత్వా తుశాస్త్రేణ నిర్వాసోఽ
విషయాద్భుహిః । అన్యధాదోషమాప్నోతి రాజ్ఞాయదనిరాకృతః ॥ తత్పుత్రా
స్తస్యహననేనహయా సైయదాభవత్ । తానప్లేపం పునఃకృత్వా నిర్వా
సాన్యోపూర్వవద్భుహిః ॥ తత్త్వైత్రంబహుళంధాన్యంపశ్చారామాదికంచయత్ ।
తత్సర్వంచేవ తాప్రీత్యైరాజాకుర్యాద్ధధాహతః ॥ విచార్యబహుధారా
జాపత్తిపుత్రాదికాస్తుహుః । దోషవంతస్తథాతేపి కతేవ్యా రాజవల్ల
భైః ॥ నోచెద్ద్రవ్యంచధాన్యంచ గాజానవ్యయమాచరేత్ । కృతత్రైగ్రామంప
రిత్యజ్యస్తైత్రాయాంకులమేవచ ॥ ద్వాపరేతద్గృహంసర్వంకలౌకర్తానిరస్య
తే ॥ కలౌద్వాదశాబ్దవ్రతాచరణైశ్చ సూక్తైశ్చ ప్రాయశ్చిత్తైష్యష్టశక్తశ్చ
ద్రాజద్వారైసభాంమేళయిత్వా తైరనుజ్ఞాతో ధర్మశాస్త్రోక్తవిధినా బ
హ్మహుద్యయతసంఖ్యయా గాఃవిప్రభ్యోదద్యాత్తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి ॥ ఏ

తదజ్ఞానవిషయం॥ జ్ఞానవిషయేతుతత్తైగుణ్యం దేయమితికెచిద్వందతి । తద
యుక్తం॥ మరణాంతప్రాయశ్చిత్తమేవవిహితంనేతరత్॥ —॥ తదాహగౌ
తమః॥ శ్లో॥ జ్ఞాతా వజ్ఞాతా వద్విజోయస్తుహనేద్విషంహిదైవతః । తస్యైవ
మరణాంతంహిప్రాయశ్చిత్తంనచాన్యధేతితదభావేద్వాదశాబ్దవ్రతంకుతా వ
శుద్ధిమాప్నోతి॥ తథాచశ్రుతిః ॥ ఇతియోఽపగురాతైశతేనయాతయాద్యో
నిహనత్సహస్రేణయాతయాద్యోలాహితం కరవద్యావతః ప్రసూంద్యపాం
సూక్ సంగృహ్యతావతస్సంవత్సరాక్ పితౄలోకం నప్రజానాదీతి తస్మా
ద్బ్రాహ్మణాయనాపగురేశనసహస్యాన్నలోహితంకుర్యాడే తావతాహై
నసాభవతీతిరాజాదండయేత్ ! అతపితబ్రాహ్మణానహంతవ్యః॥ —॥ తదా
హమనుః॥ అపగురాతోనామబ్రాహ్మణహననోపాయః । తంసమృద్ధిచార్య
రాజాదండయేత్॥ శ్లో॥ శతేనాపగురిందండాత్సహస్రేణహతంద్విజం ద్విశ
తేనతదాదండాద్విప్రేద్యప్త్యాసృజంస్సృపగతిహతంబ్రహ్మహంతారం॥ నిష
ప్రమాణంస్తేయప్రకరణేభిహితం॥ —॥ ఆధబ్రహ్మహంతారంప్రతివిప్ర కృ
త్యమాహ॥ బ్రహ్మాండే॥ శ్లో॥ నిశ్చిత్తబ్రహ్మహంతారంభాషా సందర్శనాది
భిః । మేళయిత్యాద్విజాక్ సర్వాక్ రాజ్ఞాయద్యత్యుతంపురా ॥ తత్సర్వంస
హసాకృత్వానిర్వాసోవిషయాద్భూషిః । ॥ తత్సత్త్వంతనయాంక్షైచ్చవనదో
షాచుదివతయేత్॥ తేషామపివశంకాస్యాత్తైనసాకంవివాసయేత్ । నోచే
త్తద్వృత్తిధాన్యాదీక్ తేభ్యోదత్వాధశిక్షయేత్ ॥ యాయంతేన సహసగం
తవ్యానసంభాష్యానస్తరణీయాఇతిశిక్షాప్రకారః ॥ ఇతిశిక్షాంకృత్యాగృహం
సంశోధ్యతాంస్తత్రక్థాపయేయః ॥ అన్యధావిప్రాఅపిరాజదండేనదండయే
యః॥ —॥ దండప్రకారమాహకౌషే॥ అయోరూపంద్విజంకృత్యామూ
ఢఃహీనంప్రతాపయేత్ ॥ సంతప్తంపురుషందృష్ట్వాతైలసిక్తంప్రజజ్వలః
పా॥ వదేయస్తైలసంయుతం । తంచబ్రాహ్మణమహూయ ఉపగూహయ
మాచిరం ॥ మృత్యావోషవిముక్తౌఘారన్యధావ్రతమాచర ॥ ద్వాదశాబ్దవి
ధానేనశుద్ధోభవతుచహాసి । అశక్తోవ్రతమాచతుఃమేవంకృత్యావిశుద్ధ్య
సి । ఇతిరాజాభావతదనుమత్యావిప్రాజ్ఞాప్రకారః । ఇతిబ్రహ్మసూత్యాప్రా
యశ్చిత్తం॥ — గురుహత్యాప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అథగురుహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ । లింగపురాణే॥ శ్లో॥ జనితా
చోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి । శ్వశురశ్చాగ్రజోభాతాపంచైతే

గురవస్త్వతాః॥ గురుణాంజనకశ్చేష్టః పూజ్యాత్పూజ్యతమోవిసః ॥ మన
సావినహంతవ్యోనహింస్యశ్చతథాపితా ॥ ద్రుంసేప్రాయశ్చిత్త విశేషమాహ
సుందపురాణే॥ శ్లో॥ అజ్ఞానజ్ఞనకంహన్యాస్మిమితైరబహుభిర్భిక్షుజః । త
స్యోక్తంమరణాంతంహిప్రాయశ్చిత్తంవసేషిభిః । చతుర్వింశతి కర్మాణివ్ర
తంకృతావశిశుద్ధ్యతి ॥ ద్వ్యయుతంవాగవాందానంకృతావశుద్ధి మవాప్ను
యాత్ ॥ అధవాపూర్వవత్కృతావగురుహాశుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ శ్లో॥ పృథ
తాగ్రహననేప్యేవంవేదితవ్యం । గురవోబహవోనారదీయేదర్శితాః ॥ మం
త్రోపదేష్టావేదానాం తథాధర్మకవిబోధకః ॥ సన్యాగదాయా బుద్ధినా
మాచార్యోవ్రతబంధనైపురాణసంహితావక్తా సితశస్త్రోపదేశకృత్ ॥ ని
షేకాదిశ్శశానాంతంకృతావచార్యేనయోజితః । వేదాంతోపనిషద్వాక్య
స్యోపదేష్టాగురుర్మహాత్ ॥ ఏతేనైగురువః ప్రోక్తానైషుద్రోహం నకారయ
త్ ॥ తేషామన్యతమంహతావచరేద్భక్త హృదయేవ్రతం । దీక్షితంక్షత్రియం
హత్యాచరేద్భక్త హృదయేవ్రతం । అగ్నిప్రవేశసంవాపి మరుప్ర పతనంత
థా॥ దీక్షితంబ్రాహ్మణంహత్యాద్విగుణంవ్రతమాచరేత్ ॥ స్నాతకంత్వత్స్వి
జంహత్యామాతామహమధాపివా ॥ మాతులంభావుకంస్యాలంజామాతర
మధాపివా॥ ఆచార్యాదివధేనైవవ్రతముక్తంచతుర్గుణం । చతుశ్చత్యరిం
శత్సంసారపూతస్సాత్మికః । సప్తహవిర్బజ్జా సప్తపాకయజ్జా సప్తసం
స్థానిషేకాదిమోడశకర్తాణి పంచమహాయజ్ఞాః ప్రాణాగ్నిహోత్రం శ్రావణ
హోమశ్చేతి చతుశ్చత్యరింశత్సంసారాః ॥ ఏతైఃపూతఃస్నాతకః । య
స్సావ్యధ్వరదీక్షాగురుస్సపిషముష్ణక్ ॥ శ్లో ॥ హత్యాత్మపిప్రమాత్రంచెచ్చరై
త్సంవత్సరంవ్రతం । అధవాగోసహస్రంపాదత్యాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ త
స్యోపనయనంభూయః పునస్సంసారమాదరాత్ ॥ ఏవవిప్రస్యగదితఃప్రా
యశ్చిత్తవిధిర్భిక్షాః ॥ ద్విగుణంక్షత్రియస్యోక్తంత్రిగుణంతద్విశస్త్వనృతం
బ్రాహ్మణంహంతియశ్శూద్రస్తంహాసల్యంవిదుర్బుధాః । రాక్షసైవశిక్షాక
తకవాగ్నిశస్త్రైఃసైఃపునిశ్చితం । బ్రాహ్మణీనాంవధేత్వధంపాదస్సాస్త్రితర
న్యకావధేః హత్యాత్వసుపశితానైవ్రతధాపాదవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాత్మ
క్షత్రియంవిప్రష్టడబ్దంవ్రతమాచరేత్ ॥ సంవత్సరత్రయంవైశ్యంశూద్రంహ
త్యాత్మవత్సరందీక్షితస్యస్త్రీయంహత్యాబ్రాహ్మణీంచాష్టవత్సరం ॥ బ్ర
హ్మహత్యావ్రతంకృత్యాశుద్ధోభవతినిశ్చితం । ప్రాయశ్చిత్తవిధానంచసర్వ

త్రమునిసత్తమాః ॥ వృధాతురస్త్రీబాలానామధకముక్తం మనీషిభిః॥—॥
ఇతిహేమాద్రివిరచితేధమకశాస్త్రైఃప్రాచయశ్చిత్తాధ్యాయగురుహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమ్॥—॥

—*క్షత్రియస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాచయశ్చిత్తం.*—

అథక్షత్రియస్య విప్రహనసేప్రాచయశ్చిత్తమాహ కుర్మ పురాణే॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాద్బాహుజోవిప్రనిమిత్తైఃపూర్వసంభవైః ॥ పశ్చాత్తాపసమా
యుక్తోద్విగుణంవతమాచరేత్ ॥ దీక్షితంబ్రాహ్మణంహత్యాస్పృశకం త్వ
త్విజంతథా ॥ ఆచార్యాదివధేచైవచాతుగుణ్యవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాతు
విప్రమాత్రంచచరేత్సంవత్సరద్వయం ॥ బ్రాహ్మణీనాంతువారీణాం ద్వాద
శాబ్దవ్రతంచరేత్ ॥ వధేత్వసుపసీతానాంతదధంవ్రతమాచరేత్ ॥ క్షత్రి
యః స్వకాహంతాషడబ్దంవ్రతమాచరేత్ ॥ దీక్షితస్య స్త్రియంచాత్వాబ్రా
హ్మణీంచాష్టవత్సరాం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతకృత్వాశుద్ధిణాపక్షిణిశ్చిత్తం
ఆత్రేయాంచస్త్రిణంచాపిస్వయంచాత్వావిషాగ్నిభిః ॥ ఆత్మశుల్కసుపర్ణం
వాదత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ —॥ శ్లో॥ వివాహస్యదినాదూర్ధ్వంయా
నారీగతభృషీణీ ॥ ఆత్రేయానైవవిఖ్యాతామహాపాపపణాశినీ ॥ ఉతశిశ్వుల
యాబుద్ధాయానారీపతిసేవిని ॥ కర్తృణామవసావాచాతామూత్రేయాంవిదు
ర్భుభాః ॥ అథవాద్యయితందద్యాద్రవాంహత్యావిముక్తయే ॥ పూణకగ
ర్భవధేరాజాదద్యాద్రానంగేవాంశతప ॥ విప్రస్యేశిశేషః ॥ షడ్వైసేపంచమా
సేవాతదధకందానమాచరేత్ ॥ — ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేధమకశాస్త్రైః
ప్రాచయశ్చిత్తాధ్యాయేక్షత్రియస్యవిప్రహనసేప్రాచయశ్చిత్తమ్॥

—*వైశ్యస్యవిప్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమ్*—

అథవైశ్యస్య విప్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండపురాణే॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాదురుజోహత్యాబ్రాహ్మణం దీక్షితంచవా ॥ గురుమాచారికర్మ
స్థంశ్రోత్రయంవర్ణినంతథా ॥ ఆచార్యాదివధేచైవక్షత్రవద్వ్యుత్తమాచరేత్ ॥
హత్యాతువిప్రమాత్రంచచరేత్సంవత్సరద్వయం ॥ బ్రాహ్మణీనాంతునా
రీణాం ద్వాదశాబ్దవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాత్వసుపసీతానైవ్రతదధకంవ్రతమా
చరేత్ ॥ వైశ్యశ్చేతఃస్వకాహంతాషడబ్దంక్షత్రవద్వ్యుత్తయం ॥ దీక్షితస్య
స్త్రియంచాత్వాబ్రాహ్మణీంచాష్టవత్సరాం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతకృత్వా

వైశ్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ అత్రేయీంచస్త్రియంచాపి స్వయంహత్యావి
 మాదిభిః । గవాందద్యాచ్చద్వ్యయుతంవిప్రేభ్యోభక్తితః క్రమాత్ ॥ గభా
 స్థాంరోగిణీంనారీంవిధవాంవాతపస్విసీం । హత్వోరుజ సతశ్శుద్ధ్యైచ్చ
 హత్యావతాదిహ ॥ ద్వ్యయుతగోదానంవైశ్యస్యవ్రతాచరణాభావాత్ ।
 షడ్మాసేపంచమాసేవా తదధికంధానమాచరేత్ ॥ ఏకదక్షానవిషయం ॥ అ
 యంవిప్రభిక్షాత్వావైశ్యస్తుద్విగుణంచరేత్ ॥ ఇహవైశ్యస్యవిప్రాదిహత్యా
 ప్రాచయశ్చిత్తం ॥ శూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమ్.

అథశూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ ౧౦ ॥ గవరాణే ॥ శ్లో ॥ పా
 దజోముఖజంహత్యా శ్రోత్రయంయాజకింతధా । వ్రతినందీక్షితంవాపిఆచా
 ర్యంవేదపారగం ॥ స్నాతకంత్యక్ష్యజంవాపికమిష్టంవిష్ణుతత్పరం ॥ అజ్ఞా
 నాదాయుధాదైశ్చపరప్రేరణయాయది । పశ్చాద్విప్రభిక్షాత్వాపశ్చ
 త్తాపసమన్వితః ॥ అంసెముసలమాధాయగత్వారాజానమంజసా । కర్తా
 దక్షితతస్యైవతేనదండ్యోయధాహతః ॥ యదిజీవేతైనహతస్తదాశుద్ధిమ
 వాప్నుయాత్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి రాజాభవతికిన్చిత్ ॥ — సూర్య
 రాణే ॥ శ్లో ॥ శూద్రోవిప్రయదాహన్యాత్సాధనే బహుభిస్సవ్యయం । త
 న్నౌసల్యవధంప్రాహుర్విప్రాధమకపరాయణః ॥ కేచిద్భంతికారీషవధం
 తస్యైవసాపిచ ॥ హతస్తుశుద్ధిమాప్నోతిరాన్యధాశుద్ధిర్యతే ॥ — కేచిపు
 రాణే ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మణందీక్షితంసోమయాజినంశ్రోత్రయంతధా ॥ గురుమాచా
 ర్యవ్రతినాపాదజోఽజ్ఞానతోహనేత్ ॥ తస్యమాసలజండంజంబధంకారీషమేవ
 వా ॥ ద్వయోరన్యతరంపుత్రకృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ — ॥ బ్రహ్మాండపురా
 ణే ॥ శ్లో ॥ అజ్ఞానాత్వాదజోవిప్రంశ్రోత్రయంసోమయాజినం ॥ వ్రతినందీక్షితం
 దీక్షుకదర్శినంకర్తృకౌశలం । హత్యారాజానమాసాద్య కమాచక్షిత బుద్ధి
 మాక ॥ రాజాముసలమాదాయబ్రహ్మస్థానంశీర్స్తలె ॥ హన్యాన్యతోవా
 చుదిహజీవేద్వాసానదోషభాక్ ॥ ఉతకారీషమాసియరాశీకృత్యఖనస్తలె ॥ బ
 ధ్వాంతత్రస్తిష్యదాహయేత్సవ్యభతైర్ముదా ॥ ద్వాభ్యాయదావృతశ్శా
 ద్రస్తదాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ జిహ్వాంసంతంజిహ్వాంసీయాదితశాస్త్రేషుస్ప
 తం ॥ బ్రాహ్మణీంస్తవిరాంహత్వాసిధవాంవాసువాసిం । యవతీంపాదజో
 హన్యాదాతేయంస్రమదాహపి ॥ పూర్వవద్దండయేద్రాజాద్వయోరేకేననా

న్యధా । బాలాంకన్యాయదాహన్యాత్తదాతేనై వకారయేత్ ॥ శిశుం హ
త్వా యదాశూదోగభామాత్రం యదాహనేత్ । హస్తద్వయంతదాచ్ఛి
త్వా నిర్వాసోఽవిషయాద్యహిః ॥ శూదోగహన్యాత్తధానారీంశిశుంకన్యా
మధాపివా । వృద్ధాంసువాసిసీంవాపి ఆత్రేయాయువతీమపి । గురుంవాది
క్షితంసోమ యాజినంవ్రతినంతధా । ఏతేషాంహననంశ్రుత్వా రాజాదో
షపరాజ్ఞుః ॥ మూత్రేణశిరసిస్సాప్త వాపయిత్వా శిరోరుహే ॥ కణే
నాసాంతధాచ్ఛిత్వా నిర్వాసోఽవిషయాద్యహిః । కన్యాబాలవధేగభా
పాతనేవిప్రయోషితాం ॥ పూర్వవద్దండయేద్రాజాహ్యస్సధానరకంవ్రజేత్ ॥
ఇతి హేమూద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే శూద్రస్యవిప్ర
హత్యాది ప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*బ్రాహ్మణస్యక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తం*—

అథబ్రాహ్మణస్యక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండపురా
ణే ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మణఃక్షత్రియంహత్యా యుద్ధేవాన్యత్రభూతలే । స్వయం
నిమిత్తైర్బహుభిఃక్షత్రహం తాభవేత్తదా ॥ వీరహత్యాపనుత్త్యథః ॥ ధేను
దానసహస్రకం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నదానైజఃపహూమకైః ॥ —
లింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ పూర్వజోదాహుజందైవా ద్విషవహ్యుత్తపాతనైః ॥
హత్యాఽజ్ఞానాత్తదజ్ఞాత్వాచరేద్ధేనుసహస్రకం ॥ — ॥ గారుడపురాణే ॥
శ్లో ॥ సంగ్రామేగ్రామదాహేవా రాజ్యతోభేమహాభయే ॥ పట్టభద్రంచరా
జాన మితరంశబ్దమాత్రకం । హత్యాపశ్చాత్తాపయుక్తోద్విషహస్రంగవాం
చరేత్ ॥ రాజమాత్రేసహస్రంస్యావ్యోసానారామణస్సవ్యయం । చరేత్తద
ద్యాదిత్యధః ॥ నరాణాంచనరాధిపమితి గీతాస్తరణాన్నారాయణాంశస్స
తస్యహననే చోషబాహుశ్వాత్ప్రాయశ్చిత్తం ద్విగుణముక్తం ॥ క్షత్రియ
మాత్రహననే సహస్రధేనుదానం ॥ — ॥ సూర్యపురాణే ॥ శ్లో ॥ పట్టభద్రం
ద్విజోహత్యా రాజమాత్ర మకామతః ॥ తతోరాజేతిచజ్ఞాత్వా పశ్చా
త్తాప పరాయణః ॥ ద్విషహస్రం గవాందద్యా ద్విప్రేభ్యోదక్షిణాదిభిః ।
ఇతరేతు సహస్రంస్యాదిత్యాహభగవాన్యమః ॥ — ॥ పద్మపురాణే ॥
ఉత్తరఖండే ॥ మహాయుద్ధే జన్మతోభేగ్రామదాహేబలాపుత్రే దండపాషాణ
రజ్జ్వాద్యై నిమిత్తైః క్షత్రియహనేత్ ॥ పట్టభద్రంప్రమాదాద్వాద్విషహ
స్రం ప్రశాంతయే ॥ సహస్రమిత రేదద్యాత్తస్మాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే । తత్ప్ర

త్పీఠతత్సత్తంపుత్రీం హత్యాఽజ్ఞానాన్నిమిత్తకైః ॥ తదధఃతస్యచారేషు
తత్పాదముభయోఃక్రమాత్ ॥ గభామాత్రైశ్చ తస్యదద్యాద్దశగవాంద్విజః
పునస్సంసారమాత్రేణ శుద్ధోభవతి పూర్వజః ॥ విప్రస్యవీరహత్యా
యా అతిగహీతత్వాత్పాద్యశ్చిత్తబాహుళ్యం పునస్సంసారశ్చ ॥ — ॥
ఇతివిప్రచాండక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ॥

విప్రచాండవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తం

అథవిప్రచాండవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥
శ్లో ॥ బ్రాహ్మణస్సాంపరాయేవాగ్రామదా హేజనాకలే ॥ నద్యుత్తరణకా
లేవాప్యజ్ఞానాదూరుజంహనేత్ ॥ దండపాశ విమైరవ్యై నిమిత్తైర్బహు
భిన్యస ॥ పశ్చాత్తాపసమాధ్యక్తో ధేనునాం శతమాదరాత్ ॥ — ॥
బ్రహ్మాండే ॥ శ్లో ॥ జలౌత్తారే జనతౌభే సంగ్రామే దేశవిప్లవే ॥ గ్రామ
దాహేచముఖజో నిమిత్తైఃపూర్వసంభవైః ॥ అజ్ఞానాద్ధంతితప్తైర్వపా
ద్యశ్చిత్తంమనీషిభిః ॥ కథితందోషశాంత్యధః ధేనుదానంసవత్సకం ॥ తస్యో
పనయనంధూయః పంచగవ్యంపిబేత్తత ఇతి ॥ — ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥
ముఖజోఽజ్ఞానతోదైవాన్నిమిత్తైఃబహుభిఃపుథక్ ॥ వైశ్యంహంతియదాలో
కతదాధేనుశతంనృప ॥ దత్వాపశ్చాత్సవనకర్తృ పంచగవ్యమనంతరం ॥ ఏ
తదజ్ఞానవిషయం ॥ జ్ఞాత్యాద్విగుణండద్యాత్ ॥ — ॥ బ్రహ్మకైవలైః ॥ వై
శ్యంసమర్థమితరం తస్పీఠతత్సత్తంసుతాం ॥ నిమిత్తైఃహాననోపాయై
ర్బ్రాహ్మణోఽయదిహంతివై ॥ సద్యఃపతంతిపుణ్యాని కాయానిచ నరేశ్వర ॥
తద్దోషపరిహారాధః ధేనునాంశతకంచరేత్ ॥ తస్యోపనయనంధూయః
పంచగవ్యమతఃపరం ॥ తత్పత్నీహననేత్వధః తదధఃముభయోఃపుథక్ ॥
శిశౌతద్గర్భపతనే తయోరధఃమునీశ్వరాః ॥ — ॥ ఇతివిప్రస్యవైశ్యహ
త్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥

— విప్రస్యశూద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం —

అథవిప్రస్యశూద్రవధప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ పద్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మ
ణౌఽజ్ఞానతోరాజస్విషరజ్జుభిరాదరాత్ ॥ పాదజంహంతిమోహేనసాంపరా
యేజనత్యయే ॥ తత్పాపపరిహారాధః ముభయోలోకయోఃపుథక్ ॥ దశ
విప్రాయ దాతవ్యాశ్శేనవఃపాపశుద్ధయే ॥ తస్యోపనయనంధూయః పంచగ
వ్యమనంతరం ॥ — ॥ రాజనిజయే ॥ శ్లో ॥ ముఖజోఽజ్ఞానతోధూపవిష

పాపాణరజ్జుభిః । పాదజంహంతి పాపాత్మా జనసంఘేనదితః । సద్యఃక్ష
రంతిపుణ్యాని పుణ్యనాశాదధిః । తద్దోషపరిహారార్థం దశదద్యాగ్దవం
ముదా । సవత్సాసాధువృత్తాం వ విష్ణుధ్యానపరాయణః । హత్యాదోషా
త్ప్రముఖ్యేత పునఃకర్మ సమాచరేత్ ॥ బ్రహ్మకూర్మవిధానేన పంచగవ్యం
పిబే త్తతః । — ॥ బ్రహ్మాండపురాణే ॥ శ్లో॥ అస్యజ్యోతిష్జ్ఞానతోరాజక జన
సంఘే ప్రజాక్షయోపరప్రేరణయా వైశ్వర్వా నిమిత్తై హాంతి పాదజం । సద్యః
పతతి పాపేన యమలోకమహాత్మరే । దద్యాగ్దశగవాం విషః పునస్సంసార
మహంతి ॥ — ॥ బ్రహ్మాయామ శ్లో॥ శూద్రంహంతి ద్విజోయస్తు నిమిత్తైః
పరభాషయా । జలాత్తారే జన్మతోభే సంగ్రామే చారంకులే । పుణ్యసంఘక్షర
త్యాశు యమలోక సుఖప్రదః । తత్పాపశోధనార్థాయ దశదద్యాగ్దవంము
దా । ఉపనియనం పునఃకార్యం గాయత్రీదానమేవచ ॥ పంచగవ్యం పిబేత్
శ్చ ఛ్యుద్ధోభవతినిశ్చితం । తద్దారహననైవిషతత్పుత్రహననేపిచ । శతావ
గర్భపతనైతత్తదర్థం యదాక్రమం । ప్రాయశ్చిత్తమిదం బ్రహ్మకర్థితం । నిస
త్తమిః । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనో యామహాదోషేపి సత్యపితృస్త్వేన సత్యకర్తృణాం
ఫలంతినసంశయః । ప్రాయశ్చిత్తేన పూతాత్మాలోకయోరుభయోస్సుఖీ । అస్య
ధామ్యుఖమాప్నోతి పాపీన్యాజ్జన్మజన్మని ॥ — ॥ ఇతి హేమాద్రావిప్రస్యశూ
ద్రవధప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ॥

— శత్రుత్రియస్య వైశ్యవధప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అధశత్రుత్రియస్య వైశ్యవధప్రాయశ్చిత్తమాహ లింగపురాణే ॥ శ్లో॥ బా
హుజస్తూరుజంహత్వా అజ్ఞానాత్ జ్ఞానతోపివా । రోషాద్వామత్సరాద్వా
పియద్వాపిశునవార్తయా । భృత్యైర్వాస్వయమేవాస్త్రైః స్తస్యదోషోమ
హాభవేత్ । నరకస్తస్యనత్యాజ్యోభవేజన్మనిజన్మ । తద్దోషపరిహారార్థం
దద్యాగ్దశగవాం విషః । దశేతిశేషః । తతశ్చ్యుద్ధిమవాప్నోతి మహత్వాహ
త్యయానృప ॥ — ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో॥ రాజాయోధనలోభేన చ ద్వాపిశు
వార్తయా । శస్త్రైర్భృత్యైర్గురూపాయైర్వాప్యూరుజంహంతికామతః । నర
కేనియతం వా సస్తస్యజన్మద్వయేనృప । తత్పాపోపశమాయాలింగవాందశ
కమాచరేత్ । దద్యాగ్దశగవాం । శుద్ధోభవతిపాపాత్మా ఉభయోలోక
కరౌరితః ॥ — ॥ మత్స్యపురాణే ॥ శ్లో॥ బాహుజోవణిజంహత్వాధనా
ధీశ్చలోకవాతయూ । శస్త్రజాలకపాదాదిబంధనాదిభిరాదరాత్ । యమ

లోకముపాగమ్య కాలసూత్రమవ్యాతే || తతోదేహవిశుద్ధ్యర్థం దశ
ధనూస్సమాచరేత్ | శుద్ధస్తతఃపరంరాజా మత్సరాద్విగుణంభవేత్ |
ధనార్థే ద్విగుణందద్యాదన్యధానారకీభవేత్ | తత్పత్నీంపుత్రికాంపుతం
హత్యాతద్యద్రుషాతురః | తదధఃతన్యదా రేషుపాదంపుత్రీకుమారయోః |
ఆత్మార్థంవాధనగ్రాహేపాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ | రాజారాజ్యమదేనా
శుకురుతేపాపమాదరాత్ | పాపాన్నరకమాప్నోతి సకాన్నసేవతైరా
జ్ఞోబహునిపాపానిసంభవంతిసేవితే | అతోరాజానసంభాష్యకరోహత్యా
వృతస్సదా | యస్తాద్ధింతిరాజానో ధనార్థంకామకారతః || రాజాన్వ
ధర్మనిరతోదేశబ్రాహ్మణపూజకః | సదావిద్యజ్ఞనానేవిత్యరిషడ్వగజిత్సదా ||
సదవధమతోరాజా ఇతశేషబ్రహ్మరణాః || — ఇతిక్షత్రియస్యవైశ్యధప్రా
యశ్చిత్తం || —

—*వైశ్యస్యక్షత్రియపథప్రాయశ్చిత్తం*—

అథవైశ్యస్యక్షత్రియపథప్రాయశ్చిత్తమాహ | కూర్మపురాణే||శ్లో||ఊరు
జోవిషదానాద్యైరుపాయైర్భూపతింహనేత్ | అజ్ఞానాదుతవాజ్ఞానాత్పర
నాక్యానుసారతః | దేశక్షోభేషహతామి రోషాత్ప్రేరణయాపివా | మహా
దోషమవాప్నోతి వీరహత్యాదురత్యయా | మృత్యావసరకమాప్నోతిరాజాతం
దండయేత్తదా | ఎతాంధికతయారాజక ధనుదానశతంవిమతిః || — ||సూం
దపురాణే|| శ్లో|| విజ్ఞాతిబాహుజంహన్యాదజ్ఞానాజ్ఞానతోపివా | పరిధానై
రుపాయైర్వా భృత్యైర్వాస్వయమేవవా | విచార్యబహుధారాజాదండయే
త్తంపణిక్పతిం | బ్రహ్మసూత్రంబ్రుటిత్వాధవాపయిత్వాశిఖామపి | సర్వం
ధనముపాహృత్య నిర్వాసోవిషయాద్యహిః | సోపిభూమింపరిక్రమ్యపశ్య
తాపవిశుద్ధిమాక | శతంగవాంద్విజేదద్యాచ్ఛద్ధిమాప్నోతిశిబ్యయః || — ||శివ
పురాణే|| శ్లో|| వైశ్యోజ్ఞానాద్రాజసుతంపట్టభద్రమధాపివా | హత్యాపా
పంవాప్నోతి సరకంచాగచ్ఛతి | తతోదేహవిశుద్ధ్యర్థంధూపరిక్రమమా
చరేత్ | తతశ్శుద్ధేనమనసావాపయిత్వారోరుహక | బాహ్మణేభ్యస్త
తోదద్యాదోశతందోషముత్రయే || — ||పద్మపురాణే||శ్లో||పట్టభద్రంచరాజా
నంతత్పత్నీంతత్పుత్రంచవా | బాలంతగ్రభకమాత్రంచహత్వా వైశ్యస్యకృత్య
దిపశ్చైద్రాజేతిచజ్ఞాత్వా భూపరిక్రమణంచరేత్ | పశ్యద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం
పీసేభ్యోగోశతంచరేత్ | ద్విగుణంపట్టభద్రేచ శద్ధారేషుతదధకం | తత్పు

త్రైపుతదధఃస్యాద్భుతే గభేతదధఃతః । ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం
వైశ్యస్యక్షత్రహత్యయా ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి విరహత్యావిముక్తయే॥ —॥
ఇతివైశ్యస్యక్షత్రయవధప్రాశ్చిత్తం॥—॥

—*కూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తం*—

అథకూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కూర్మపురాణే॥ —॥
వణిజంపాదజోహన్యాదజ్ఞానాజ్ఞానతోపివా॥ ధనాధఃముతరోషాధఃంపర
ప్రేరణయాన్యప । హోరైస్సహమిళిత్యానాడతమాగఃనిరోధతః॥ రాజాతం
దండయేత్పశ్యాన్సానల్యేనయధాహఃతః॥ స్వవణాధికవణత్యాన్తాసలో
దండవవవా॥—॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ కూద్రోధనాధఃమన్యాధఃంవణిజం
హంత్యధమఃతః । రాజాసమ్యగ్విచార్యాధతంమాసల్యేనదండయేత్ । తతో
హృత్వాత్యు సర్వస్వంనిర్వాసోవిషయాద్యహిః॥ ఏతేనశుద్ధిమవాప్నోతి సరా
జాపినదోషభాక్ । మాసల్యదండధావేనర్వస్వంహృత్వాదేరాన్నిర్వాస్యః
ఏతేనశుద్ధోభవతి॥—॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ కూద్రోన్యాయపరీతాత్త్వా
విషమేపిమహాపది । గ్రామేవానగరేవాపి యదిహన్యాద్యణిక్పతిం । రాజాస
మ్యగ్విచార్యాధతంమాసల్యేనదండయేత్ । స్వవణాధికవణత్యాన్తాస
ల్యఇతినిశ్చితః॥ అథవాహృత్యసర్వస్వంనిర్వాసోర్వాప్యతస్త్వకాత్ । పశ్చా
త్పవనిశుద్ధ్యధఃం కూద్రోదద్యాగ్గవాందశ । ఏతేనశుద్ధిమవాప్నోతికూద్రో
ముక్తోధహత్యయా । తత్పత్నాం తత్సుతేగర్భే పాదమర్థంతదర్థతః ।
ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తమృషిభిర్బ్రహ్మవాదిభిః॥ తత్పత్న్యాంపంచగావోదే
యాః॥ తత్సుతేతదర్థం । తద్గర్భపాతనే పాదపాదమితిసర్వత్రయోజనీయం ।
యత్రయత్ర గావోనిర్దిష్టాస్తతతత్రసవృషభాదేయాః॥ —॥ ఇతిహేమాద్రవి
రచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే కూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాయ
శ్చిత్తం॥—॥ —*వైశ్యస్యకూద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం*—

అథవైశ్యస్య కూద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ కూర్మపురాణే ।

శ్లో॥ వైశ్యశ్శూద్రంయదాహన్యాత్తత్పత్నీంపుత్రమేవచ॥ అజ్ఞానాద్య
దివాజ్ఞానాత్సంకరంవాచరాధిప । రాజాతంశతనిషేగణదండయేదవిచారతః ।
వైశ్యోదేవావిశుద్ధ్యర్థందశధేనూస్సమాచరేత్॥—॥ మత్స్యపురాణే ॥ శ్లో॥
మత్స్యరాద్గ్రహ్యభోభాద్యాహన్యారుజః పాదజంహనెత్ । రాజాతండయేన్ద్ర
మాశతనిషగ్రామశంకితః । పశ్చాద్దేనుశతందద్యాత్పరలోకవినిత్యయా॥ ఏతే

నశుద్ధిమాప్నోతి నీచవర్ణవిహింసనాత్ || సుందపురాణే || అజ్ఞానాజ్ఞాన
తస్తాతపరప్రేరణహింసయా | నిమిత్తైర్వాస్వయంవాపివైశ్యశ్శూచ్రహానే
ద్యది | రాజాతంసచ్యుగాలోచ్య నిభృత్యబహుధాతదా | తస్యైవధనసంప
జ్ఞింవిచార్యపురవాసినిః | అస్తీచేద్యదినామర్థ్యం శతనిషేధదండయేత్ ||
దరిద్రశ్చేదసారాజకనిర్వాసిభ్యవిషయాద్భహిః || సతు దేహవిశుద్ధ్యర్థంధేమదా
నశతంచరేత్ | తత్పత్నీహననైత్వర్తం తత్సుత్రైపాదమాచరేత్ | శిశుర్వాగర్భ
మాత్రంచే ద్దశధేమాస్సమాచరేత్ | సంకరంతస్యదారాన్వా తత్పుత్రాన్ని
హనేద్యది | దశగావస్తదర్థంచతత్పాదంచయధాక్రమం | గర్భమాత్రేతు
గామేకాం దత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ | ఏతదజ్ఞానవిషయంజ్ఞాచాత్పా
యశ్చిత్తంద్విగుణం | రాజదండస్తుయథోక్తం || ఇది హేమాద్రా వైశ్యస్వరూ
ద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం || =*విప్రాదేశ్చండాలాదివధప్రాయశ్చిత్తం*=
అధవిప్రాదేశ్చండాలాదివధ ప్రాయశ్చిత్త మాహ || మత్స్యపురాణే ||

శ్లో || పూర్వజోయదిచండాలం తీర్థజనసమాకులే | రజ్జుపాషాణలగుడైః
కోపేనమహతావృతః | నిహనేత్సరబుద్ధ్యావాపరార్థంవాజనేశ్వ | నిత్యక
మాణిసర్వాణితన్యవిప్రస్యవాపిః | సశ్యంతిపితృకార్యాణిడంకారోయధా
ఖలే | ప్రాడ్వివాకమతేష్టిత్వా రాజాతంప్రసమీత్యచ | దండయేచ్ఛతరూప్యేణ
వాగ్భిఃపశ్చచ్ఛదండయేత్ | విప్రీదేశ విశుద్ధ్యర్థంషడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ |
తస్యోపనయనంభూయస్సా విత్రీదానమేవవా | బ్రహ్మపదేశికతత్వ్యః
పంచగవ్యస్యభక్షణం | ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి చండాలహననాద్విజగతి || = ||
సుందపురాణే || శ్లో || బ్రాహ్మణోజనసంతోభే అనావృష్టిభయాదిషు | అ
జ్ఞానాదుతవాజ్ఞానాచ్ఛండాలంయదిహంతివై | రజ్జుపాషాణదండైర్వా భృ
త్యైర్వాహసిస్తథే | తస్యపుణ్యానిశ్యంతి పితృకార్యాణియానిచ | రాజాస
మృగీచార్యాధ ప్రాడ్వివాకమతేస్థితః | దండయేచ్ఛతరూప్యేణ తస్యసంభా
షణంత్యజేత్ | తతోవిప్రఃప్రశమనష్టడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | తస్యోపనయ
నంభూయస్సా విత్రీదానమేవచ | ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి చండాలహననాదిహ ||
లింగపురాణే || శ్లో || చండాలంహంతియోవిప్రోరజ్జుపాషాణముష్టిభిః | అజ్ఞా
నాజ్ఞానసంభాంత్యా రోషాద్వాకామకారతః || ధనార్థమబలార్థంనానిమి
తైరధవాపుధక్ | రాజాసమృజ్ఞనస్తాప్య విచార్యవపునఃపునః | దండయే
ద్రావకశతైర్వాగ్భిః పశ్చచ్ఛదండయేత్ || పశ్చత్తాపసమాయుక్త

స్వభావేత్య వాద్విజః । సభాపినివృత్తిందృష్ట్యా ప్రాయశ్చి తంవదేత్త
తః । పరిషదాజ్ఞామవాప్యశు పడబంకృచ్ఛమాచరేత్ । తత్పత్నీహన
నేత్యధికం తత్సుత్రైపాదమాచరేత్ ॥ తద్గభాపాతనేవిప్రః ధేనుమేకాం
సమాచరేత్ ॥ హనిష్యామితియోబుద్ధిం ధృత్వానిత్యం ప్రవతయేత్ ॥ పరా
కస్తస్యశుద్ధ్యధికం మాసేచాంద్రంతతఃపరం ॥ వత్సరే తత్సమోజ్ఞేయ
స్తంతదానాలపేద్యధః । త్రిత్రయస్యతదధికంస్యాదురుజస్తుతదధికతః ॥ పా
దజస్యతదాశుద్ధిర్యదారాజాప్రశిష్యయేత్ । ఎతత్సాక్షాత్చందాలవిషయం ॥
బ్రహ్మచండాల గ్రామచండాల వధేతురుషగ్రావధేచప్రాయశ్చిత్తమాహాకూ
ర్మపురాణే ॥ శ్లో ౧ పరాధికంకాశికాయాయాదత్తాగ్నిః కీకసానుగః ॥
తవితే గ్రామచండాలా వాక్త్రాత్రేణాపినాలపేత్ ॥ ఏతేషాంహననేతత్తత్ప్ర
యశ్చిత్తాకరణే సాక్షాత్చందాలహననప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్యాత్ ॥ అలం
కుమాంసయా । తురుషగ్రాహననే తస్పత్నీనాం పుత్రాణాంచహననేగ
భామోచనేచండాల హననప్రాయశ్చిత్తవ శుల్బనీయం ॥ నాన్యత ॥ ॥
అధచండాలకారణమాహ ॥ మాకరేణండే ॥ శ్లో ॥ పిత్రోరాద్వికసం
త్కాగ్ని సాక్షాత్చందాలజన్తనాత్ । నిష్పుత్రస్యపితృవ్యస్యహ్యవిభక్తస్యయో
ద్విజః ॥ సతురుషగ్రాభవేద్భూమాదినసంత్యాగవానిహా । నిష్పుత్రస్యావిభక్త
స్యదినంభాగ్నిఃపరివ్యజత్ । సధూమా రజకోభూయాత్సర్వవణజహి
ష్యతః ॥ అధగ్రామచండాలాష్టాడశవిధాః ॥ ॥ తానేవాహగారుడపురా
ణే ॥ శ్లో ॥ రజకశ్చర్మకారశ్చనటోబుడవచ । కైవలమేదభిలాశ్చస్వర్గకా
రశ్చశ్చాచికః ॥ కారుకోలోహకారశ్చ శిలాభేదీతునాపితః । తత్కుక సిలయం
త్రీచసూనుశ్చక్రీతధాన్వజీ । ఎతేషాడశధాప్రోక్తాశ్చందాలాగ్రామవాసినః ॥
ఎతేషాదర్శనంస్పృశకం సంభాషణమతఃపరం । స్నానభోజనవేశాయాం
జపసోమావాచనేతధా । స్వాధ్యాయశమయేచైవ ధ్యానేనేచ్ఛంతిసూర
యః ॥ దశనేసూర్యమాలాకేద్యోజనేభోజనంత్యజేత్ ॥ సంభాషణేచపాణి
భ్యాం శోత్రైసమగ్నృపస్సృశేత్ । ఉతబ్రాహ్మణసంభాషాం కృత్వాదో
షాత్ప్రమువ్యతే । ఎతేషాంహననే విప్రాదీనాంపుధక్పుధక్ప్రాయశ్చిత్త
మాహ ॥ లింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ అజ్ఞానాద్భూత్తాణోహత్వారజకలగుడాది
భిః ॥ రూపకాణాంశతంద్రాద్యద్రాజాతం పాపకారిణం । పశ్యాద్దేహవిశు
ర్ధం పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ చమకారేతథాతద్వద్రాజాదండేదండ

యేత్ | తతో దేహవిశుద్ధ్యధికంత ప్రకృప్త్యయంచరేత్ | రాజాతం పూర్వ
వద్దండ్యాన్నటంయోహతవాఽద్విజః | తద్దేవదేహశుద్ధ్యధికం త ప్రకృప్త్య
వద్దయంచరేత్ | బురడంముఖజోహన్యాస్పృమాదాన్దైవచోదితః | రాజాతం
పూర్వవద్దండ్యా తతో దేహవిశుద్ధయోక్త్యాత్మరాకంసహసానాన్యధాశుద్ధి
రీరితా | కైవలతాహనసేరాజాపూర్వవద్దండయేద్విజః | పరాకంపూర్వవత్కు
ర్యాదాత్మనశ్శుద్ధిహేతవే | మేదంహత్వాద్విజఃకుర్యాద్భుక్త్యం చాండ్రభటు
ణం || పూర్వవద్దండయేద్రాజా విస్రంతమవిచారియకాద్విజోయుక్తేస్ససం
హరే భిల్లమజ్ఞానతోహసేత్ | తద్దైవపూర్వవద్రాజా దండయేగర్హస్థేస్తు
తం || తతోపాపవిశుద్ధ్యధికం ద్విజకుర్యాత్పరాకం | హత్వాద్విజస్సన్విజ
కారంప్రమాదాగుతవాబలాత్ | తత్రాపిపూర్వవద్దండ్యాద్రాజానిమకలమా
నసః || ద్విజో దేహవిశుద్ధ్యధికంమహాసాంతపనంచరేత్ | సౌచికంచాగ్నిహో
హత్వా బలాదజ్ఞానతోపివా | కుర్యాదాత్మవిశుద్ధ్యధికం యతిచాండ్రా
యణంతదా | అత్రాపిరాజాపూర్వవద్దండయేత్ || తక్షకంతిలహంశారంద్వి
జోహత్వాప్రమాదతః | శిశుచాండ్రాయణంకుర్యా ద్రాజదండపురస్సరం |
సూనుంవాచక్రిణంవాపి విప్రోయదీపాతయేత్ | దండయేర్పూర్వవద్రాజా
ప్రాజాపత్యధ్యయంచరేత్ | ధ్వజినంలోహకర్తారం కారుకంయదిపూర్వ
జః | హనేవజ్ఞానతోరాజా పూర్వవద్దండయేద్విజః || పశ్చాత్తాపసమాయు
క్తః పరాకందేహశుద్ధయే | చరేద్భుద్ధిమవాప్నోతి త్యక్త్యాదోషమతాప్ను
యాత్ | ఏతేషాం దారహరణం విప్రకుర్యాత్ప్రమాదతః || యస్యవాపస్య
యత్ప్రోక్తం తత్తదధికం సమాచరేత్ || తత్సావంకుగ్ధయేకుర్యా దే
తత్పుత్రక్షయేకృతే | తదధికంతచ్చిశా ప్రోక్తంతదధికంగభాపాతనే ||
ఏతదర్థంద్వయోఽప్రోక్త మేతేషాంసానసేన్యప || ప్రాయశ్చిత్తంతథావిప్రై
ర్హుసిభిఃక్షత్రవైశ్యయోః || తత్సత్త్వినాంతదధికంస్యాత్తదధికంశిశుగర్భయోః |
శూద్రోహన్యాదిమాన్యత్ర రాజాధగ్నిదండయేత్ || హనసేహననంకు
ర్యాత్ సైయేన్వణాదికైః || ముషిత్వాహస్తయోధూకాపాం హస్తం
చ్చింద్యాత్ప్రాయత్సః || నాసికాభుజేనాసాం కణౌకణవిభూషయోః ||
బహువ్రవ్యాదహరణే దాపయిత్వాధనంతదా | స్వామిసేదండయేద్రాజా
పశ్చాత్తాపస్యమాగతః || ఏవముక్తంద్విజాతీనాం చండాలహనసేపురా |
ప్రాయశ్చిత్తంమునివదై స్సర్వపాపోపశాంతయే || ఉక్తంతచ్ఛిధిలికృత్యపా

పంహింసాదిసంభవం । వర్తయేద్యసిమూఢాత్మా మహాంతంనగకంప్రజే
త్ ॥ ప్రాముఖ్యత్వవిశుద్ధాత్వా పాపముక్తోభవేత్సదా । పాపంసిగూహ్యమ
నసా పుణ్యమానంత్యమిచ్ఛతి ॥ తత్పుణ్యేననశుద్ధ్యేత మలముష్టిర్యధాజన్తే॥
తతోహింసాంసంకుర్వీత కమఁణౌమనసాగిరా । యదీహింసాబ్రతుయూకం
వాయః పుమాన్సతుపాపభాక్ ॥—ఇతి హేమాద్రౌచందాలసమవధే పా
యశ్చిత్తం॥—అథనిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రాముఖ్యత్వమాహ॥సూందపురాణే॥

—*నిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రాముఖ్యత్వం—

శ్లో ॥ నారీవాపురుషౌవాపి విధవావాతపస్వినీ । ధనార్థమధదారాధకం
పశ్యధకం క్షేత్రమేవవా॥ క్షేత్రాధకమిత్యధకం॥ శ్లో॥ యేనవాపినిమిత్తేన
యేనకేనాపిహేతునా । యముద్దిశ్యత్యజేత్పాణాం స్తమాహుర్వహ్మఘాతు
కం ॥ నిందయావిధవానారీ రోషావేశేనసత్వరం । యముద్దిశ్యత్యజేత్పా
ణాన్ తమాహుర్వహ్మఘాతుకం । రాజద్వారేనభాయాంవాబంధూనాం
పురతోపివా॥ యఃపుషాన్సగ్మఘాతీస్యా తుహ్నిరవార్తావదేత్తువా । తద
ధకంయస్య జేత్పాణాం స్తమాహుర్వహ్మఘాతుకం । అస్తీతిధననిక్షేప
వీతస్యగృహఘద్యతః॥ ఇతియఃపతతరాజసదనరాజసన్నిధౌ ॥ తద్ధనస్రీయ
మాణైవై రాజ్ఞాయంసంశ్యజేదసూక్ । ఉద్దిశ్యధనవక్తారంతమాహుర్భహ్మ
ఘాతుకం॥ అపిచేయంపరంగత్వా తస్మాద్ధకంధావసౌ ॥ ఇతియోపదతే
సార్ధ్యే తదధకంసాత్యజేదసూక్ । బంధూనాంపురతఃపాపీ తమాహుర్ద్వ
హ్మఘాతుకం ॥ అయంముషిత్యాపారక్యం ధనంసర్వసమ్మద్ధియా ॥ ఇతి
యోపవదేత్సాధుం పురతఃపాపవాక్ పుణాక్ । సత్యంతదుపమిత్యావా తద
ధకంప్రాణముత్యజేత్ ॥ యద్భాషయాత్యజేత్పాణాన్ తమాహుర్ద్వ
హ్మఘాతుకం । ఇత్యేవమాదిభిరోక్తై బ్రహ్మహత్యానిమిత్తకైః॥ యదీ
యైహాన్యతే విప్రఃప్రాముఖ్యస్తీనపూర్వజః ॥ రాజాతందండయేత్సశ్చ
చ్ఛుద్ధైశ్చతంపాపీనాంవరం॥తత్సాచర్ధ్యంపరామృత్యసహస్రంశతమేవవా॥
సతత్పాపవిశుద్ధ్యధకం షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్॥శివపురాణే॥ శ్లో॥ ధనా
ర్థంక్షేత్రదారార్థం పశ్యధకంవాజనేశ్వర । యముద్దిశ్యత్యజేత్పాణాంస్త
మాహుర్వహ్మఘాతుకం॥తద్దోషపరిహారార్థం షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్॥బ్రా
హ్మణైస్సపరిత్యాజ్యః ప్రాముఖ్యత్వపరాఙ్ముఖః॥ రాజాపితంతధాకుర్యాదన్న
పానాదిభాషణైః ॥ వీవంరాజాదీనామపి ॥ ఇతి హేమాద్రౌ నిమిత్తబ్రహ్మ

హత్యాప్రాయశ్చిత్తం॥ అధసురాపానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మహానారదీ

—అధసురాపానప్రాయశ్చిత్తంశ్—

యే॥ గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టచ విజ్ఞేయాత్రివిధాసురా । చతుర్వజ్జేరపేయా
స్యాత్తదాస్త్రీభిశ్చపండితాః॥క్షీరంఘృతం చాగోమూత్రమేతేష్వన్యతమంద్వీ
బాః॥ స్నాత్వాద్దవాసానియతో నారాయణమనుస్మరే॥ పక్తావ్గ్నిసన్ని
భంకృత్యాపిబేచ్ఛకుమబంతధా॥తత్తులౌహ్యనపాత్రేణ ఆయసేనాపివాపిబే
త్ । తామ్రేణవాధపాత్రేణ తప్తీత్వాసురణంవ్రజేత్ ॥ సురాపీశుద్ధిమా
ప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతే । అజ్ఞానాజ్జలబుద్ధ్యావా సురాపానంద్వీజశ్చ
రేత్ । బ్రహ్మహత్యావ్రతంసమ్యక్తచ్ఛిహ్నాపరివజీతం । సురావీకాదశవి
ధాః॥ తావనా॥ శ్లో॥ తాళహింతాళజంచైవ ద్రాక్షాఖజూకరసంభవం ।
మాధూకంసైపశూరిష్టంమైరేయంనారికేళజం । గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టచపద్య
మేకాదశస్మృతం । ఏతేష్వన్యతమంవాపినపిబేద్వైకదాచన॥ ఏతేష్వన్యతమం
యస్తుపిబేదజ్ఞానతోద్విజః॥తస్యోపనయనంభూయస్తప్తకృభృత్రయంచరేత్॥
యదిరోగనివృత్త్యధా మాషధాధంసురాంపిబేత్ । తస్యోపనయనంభూ
యస్తపాచాంద్రద్యయంచరేత్ । సురోపస్పృష్టమన్నంచసురాభాంఠోద
కంతధా ॥ సురాపానసమప్రాశుస్తదాంచాంద్రద్యభక్షణం॥ లింగప్తు
రాణే॥ శ్లో॥ గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టచ విజ్ఞేయాత్రివిధాసురా । చతుర్వజ్జేర
పేయాస్యాత్ స్త్రీభిస్సాధకంపిబేద్యి । బ్రహ్మహత్యావ్రతంసమ్యక్తచ్ఛిహ్నా
పరివర్జితం । అజ్ఞానాజ్జలబుద్ధ్యావా సురాపానంద్వీజశ్చరే॥పశ్చద్వాత్వా
సురాచేతిపశ్చాత్తాపసమన్వితః ॥ రాజద్వారముపాగమ్య రాజైసమ్యగ్నివే
దయేత్ । సభాసమీపేరాజస్థే జనసంఘసమాకుతే । క్షీరంఘృతంచాగో
మూత్రంసురాంవారాజసన్నిధౌ॥ పక్తావ్గ్నిసన్నిభంకృత్యాస్వయమేవనచా
పరైః॥ స్నాత్వాద్దవాసానియతో నారాయణమనుస్మరే । తాంతులౌ
హ్యనపాత్రేణ ఆయసేనాపివాపిబేత్॥ తామ్రేణవాధపాత్రేణతప్తీత్వామ
రణంవ్రజేత్ । సురాపీశుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతే । ఏతాసాంతి
స్మాదామేకప్రాశనమరణాంతప్రాయశ్చిత్తమవనాన్యత్ । తదాచబ్రహ్మాం
డపురాణే॥ శ్లో॥ గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టచ విజ్ఞేయాత్రివిధాసురా॥ఏనాంవణౌక
శ్చచత్వారో నపిబేయఃకదాచన ॥ ఏకాంవాయోద్విజఃపితౄ అజ్ఞానాదుద
భాగ్ంతిమా॥ పశ్చత్సురతి బుద్ధ్యాశేత్ప్రియశ్చిత్తంసమాచరేత్ । రాజ

ద్వారముపాగమ్య రాజైసర్వంసినేదయేత్ | రాజాపి సమ్యగాలోచ్యమే
 శయిత్యాసభాంతతః || సభాపిధమేశాస్త్రిషుచృష్టాన్విషగృతిమాదరాత్ |
 క్షీరంఘృతంవాగోమూత్రంసురాంవా రాజసన్నిధౌ || స్వగృహ్యగ్నౌపచైత్య
 మ్యక్సమిదాధానపూర్వకం | స్నాత్వాద్వారవాసానియతో నారాయణమ
 నుస్మరత్ || తాతులౌప్యేనపాత్రేణ హ్యయసేనాపివాపిజేత్ || లామేణ
 వాళపాత్రేణ తత్ప్రీత్యామరణం వశేత్ | సురాపీశుద్ధిమాప్నోతి సత్సత్తైసై
 వదాహయేత్ | పరలోకక్రియాస్సమ్యక్ కలశకవ్యాధమకమాగతః || తతో
 హేతూనకతః వ్యాపతితోయంనసంశయః || తదాపీత్యాసురాంతస్తాంమృత్వా
 శుద్ధోనసంశయః || సభావాఘాపతిర్వాపి తత్రపాసేనదోషభాక్ || సురా
 పుండండయేద్రాజా మరణంయదినేచ్ఛతి || బ్రహ్మసూత్రంశిఖాంసమ్మక్రూటి
 త్యావాపయేచ్ఛిరః | సురాభాండంబలాశేతు తాపయిత్వాంకయేత్సుధీః |
 అనీయమృణ్మయంభాండం సురాపూరితమాదరాత్ | బధ్వాఖంరేఖరంయాన
 మారోఽప్యనగరంతతః || నిస్సాణంధ్వనయైకభృతైర్మరటిత్వానగరాద్భుషిః ||
 ప్రోత్సార్గస్సహసారాజ్ఞానదోషస్తైనకర్కశా || సపాషీద్వాదశాబ్దంతుకపా
 లధ్వజపజితం || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతినాన్యథా | ఏత
 త్రప్రాయశ్చిత్తంత్రివిధసురాపానవిషయం | అన్యసురాపానై ప్రాయశ్చిత్త
 మాహా || బ్రహ్మాండే స్తో || మాధూకంశైలమారిష్టం మైరేయంనాశికేరజం |
 తాళహింతాళజంచైవ ద్రాక్షాబాకరసంభవం | వృక్షౌర్ధ్వవమిదంమద్యం
 నవధాపరిశీతం | ఏతేష్యన్యతమంవాపి పిబేద్వైవకదాచన | ఏతేష్యన్యత
 మంచుస్తు పిబేదజ్ఞానతోద్విజః | తస్యోపనయనంఘాయ స్తప్తకృచ్ఛిత్రయం
 చరేత్ || సురోపస్పృష్టమన్నంచసురాభాండోదకంతథా | సురాపానస
 మంప్రాహు స్తదాచాంద్రస్యభక్షణం | తస్యోపనయనంఘాయః పంచగవ్య
 స్యసేవనం | యదిరోగనివృత్త్యిభక మాషధాధకంసురాంపిజేత్ || తస్యో
 పనయనంఘాయ స్తధాచాంద్రద్వయంవిదుః | ఉపాప్యరజసిమేకాం పంచగ
 వ్యైసశుద్ధ్యతి | తదాహంపస్తంబః || సురాపిక్విస్సశాంసురాంపిజేత్ || మృత
 శ్శుద్ధోధవతీతి | తథాచక్రతిః || నసురాంపిజేతనకళంజంభక్షయేత్ నతస్య
 వైప్రాయశ్చిత్తంమరణంతమేవైతి | యదిద్విజోరహసి సురాంపీత్యాపత్ని
 పుత్రాదిషుబంధుషుసంచరత్వర్తయేత్ | ధ్వజినాసహసఖ్యావాపశ్చాత్ప్రక
 టీకృతః | తదాతత్పత్నిపుత్రాదీనాం దినపక్షమాససంఖ్యాయా పృథక్పాయ

శ్చిత్తమాహ॥ సాహందె॥ శ్లో॥ ద్విజోయదిసురాంపితార్హః పుత్రాదిషున్తి
తః॥ పశ్చద్వైవాత్సురాపీతి జ్ఞాత్వాపుత్రాయదయఃకథం॥ దినత్రయేయాదా
సంగస్తదోపోవ్యదినంసుధీః ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధోభవతిసంగతః॥
దశరాత్రంభవేత్సంగః పాపినాననసంగకృత్ ॥ పశ్చాచ్ఛ్వాత్వాతదాస్నా
త్వాహ్యాయతంజపమాచరేత్ ॥ ఉపోవ్యరజసిమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి ॥
పక్షమాత్రంభవేత్సంగః పాపినానేత్రయస్కహి ॥ ప్రాజాపత్యంతదాకృత్వా
పంచగవ్యంపిబేత్తతః ॥ మాసమాత్రంభవేత్సంగో దైవాద్యదివిగహితః ॥
తదాచాంద్రాయణంకుర్యా పంచగవ్యంతతఃపిదేత్ ॥ ఋతుమాత్రంభవేద్య
స్య సంగస్తైవైవపాపినా ॥ స్నాత్వాశుద్ధమనాభూత్వా దశగోదానమాచ
రేత్ ॥ పంచగవ్యంపూర్వతత్ ॥ శ్లో॥ షడ్మాసంయస్మత్సంగ స్సంభవేద్ద్యది
దైవతః ॥ కేశానాంవపసంకృత్వా గవాంశతమధాచరేత్ ॥ పంచగ
వ్యంచ ॥ శ్లో॥ నవమాసంభవేత్సంగః క్రూరేణానేన పాపినా ॥ పూర్వ
వద్వపసంకృత్వా స్నాత్వాశుచిరలంకృతః ॥ గోసహస్రం ద్విజాతీనాం
దత్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ పంచగవ్యం పిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధోవేచ్ఛుద్ధస్త
తఃపరం ॥ స్సంవత్సరంభవేత్సంగః పక్షిపుత్రేషుపాపినః ॥ తత్పక్షిత్సజాస్స
ర్వే తత్సమాస్సుర్నిరసంశయః ॥ పరిత్యాజ్యాస్సదావిమైర్వేదధమఃప
రాయజ్ఞైః ॥ తేషాంపక్షిపుత్రాదీనాం సాత్మాత్సురాపానప్రాయశ్చిత్తవ
గ్గురణాంతంమాధూత్ ॥ కింతుసంవత్సరాధూర్ధ్వమయంసురాప ఇతిజ్ఞా
త్వాదేహశుద్ధిం కామయమాసఃపరిషదంమేళయిత్వాతదనుజ్ఞయా పరిషదు
పస్తానపూర్వకంగోశతంవిప్రేభ్యో దత్వాపంచగవ్యప్రాశనంపునస్సంసాహ
రవిధినా బ్రహ్మపదేశంగాయత్రించ శ్రోత్రియాదభ్యసేత్ ॥ తదాహకా
త్యాయనః॥ శ్లో॥ తత్పక్షిత్సయోవాపిజ్ఞాత్వాచేద్యత్సరాత్పరం ॥ సురాపీతి
నేషః ॥ సత్సభాంమేళయిత్వాతు పరిక్రమ్యప్రణమ్యత ॥ గోశతంవిప్రముఖ్యై
భ్యోదత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ పునఃకర్మతతః పశ్చాద్గాయ త్రిదానమే
వచ ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధోభవతిసంగకృత్ ॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి
తత్పక్షిపుత్రవీచచ ॥ అనాదరేణశార్కేన హ్యేలస్యాద్వాద్విజోయది॥ యావ
తాహలంపునఃకర్మనకుర్యాదాశ్శుశుద్ధయే ॥ యాగాదికంవాదానం వాజ్యం
వాపైత్యకాదికం ॥ తత్సర్వంనిష్ఫలంభూయాత్పుష్పంపంధ్యతరోదివ ॥ అకృ
త్వాచేత్పునఃకమప్రతిగృహ్యతులూదిషు ॥ మృత్యావరకమాప్నోతిసంసాహ

ర్గస్తదాత్మభైః | అతశ్చిమృంసకర్వీత యదాదోషసముద్భవః | తదైవకరణీ
యస్యా దిత్యాహభగవాన్యమ్ || ఇతి హేమాద్రినిరచితే ప్రాయశ్చిత్తా
ధ్యాయే సురావపత్నీపుత్రాదీనాం సంసగః ప్రాయశ్చిత్తం ||

—*సువర్ణస్తేయప్రాయశ్చిత్తం*—

అథసువర్ణస్తేయప్రాయశ్చిత్తమాహః || తైంగే శ్లో || సమక్షంవాపరో
క్షంవా బలాచ్చ ర్భేణవాపునః | పరస్వానాముపాదానంస్తేయిత్తుచ్యతేబు
ధైః || కూమఃపురాణే శ్లో || సమక్షంవాపరోక్షంవాబలాచ్చ ర్భేణవాపునః ||
యోన్యస్యహరతేవిత్తం తమాహుస్తేయనంబుధాః | పరకీయంసువర్ణం
యస్మిహాపసముద్భవం | తద్ధరేత్ బ్రాహ్మణోయస్సమహాపాతకినాంవరః ||
సువర్ణంరజతంతామ్రం పారక్యంయోహరేద్విజః | సయాతినరకంఘో
రంపునరావృత్తివజతం || సువర్ణస్యప్రమాణమాహ | రజతతామ్రకాం
స్యధాన్యవస్తాదీనాంచ | సాగంజే శ్లో || సువర్ణస్యప్రమాణంచ మన్వా
ద్యైఃసరిభాషితం || వద్యైశ్రుణుధ్వంవిప్రేంద్రాః ప్రాయశ్చిత్తాక్రితాథనం ||
గవాక్షగతజూర్తండ రస్మిమధ్యేప్రదృశ్యతే | త్రసరేణుప్రమాణంతు రజత
త్తుచ్యతేబుధైః || త్రసరేణుష్టకంలితా తత్ప్రియంరాజసమం || గౌరసమం
పంతస్త్రీయంతస్త్రీయంయవఉచ్యతే | యవత్రయంకృష్ణలంస్యాన్యామ
స్యాత్తస్యపంచకం | తద్వయంరూపకంప్రోక్తం నిమగ్ంత త్పంచకంవి
దః | మాషయోశమానంతు సువర్ణమితికథ్యతే || పలంసువర్ణాశ్చ త్వా
రస్తానిచ త్వానివైధుః || చ త్వారింశద్గువాణాంచభారత్తుచ్యతేబుధైః |
సువర్ణేనయదాక్రీతం రజతంధర్మమాగతః | యావా రజతరాశిశ్చ
తద్రాజతమదాహృతం | హృత్వాబ్రహ్మస్వమజ్ఞానా ద్వాదశౌబ్ధంతుపూ
ర్వవత్ | కపాలధ్వజహీనంతుబద్ధహత్యాకృతంచరేత్ | గురూణాంచు
జ్జక్త్రూకాంధర్మిస్తానాంతిధైవచ || శ్రోత్రియాణాం ద్విజానాంతుహృత్వా
హేమకథంభవేత్ || కృత్యాదాహూదేహాచ సంపూర్ణంలేపయేత్తుత్తం |
కారీసాచ్చాదితద్గస్తేయ పాపాత్ప్రీముచ్యతే || బ్రహ్మిండుపురాణే శ్లో ||
అజ్ఞానాద్బ్రహ్మణోహృత్వా బ్రహ్మస్వంప్రణయాదిహ | కపాలధ్వజహీ
నంతు బ్రహ్మహత్యాకృతంచరేత్ | యద్వాంసేముసలంధృత్వా విస్రస్యా
శ్శుభోరుహః | గత్వారాజానమాచక్షే ద్ధతస్తేనైషమస్తకే | మృతశ్శుద్ధి
సువాప్తీతి సన్యధాశుద్ధిష్యతే || తదాహాపస్తంబః | స్తేనః ప్రకీర్ణకేశాం

సేములమాధాయ రాజానంగత్వా కర్మావశ్యతలైసేనంహన్యాద్వధేమో
 తుః॥ అల్పసువణాకపహరణేప్రాయశ్చిత్తమాహం । గౌతమధర్మే ॥ బ్ర
 హ్మసన్ధ్యంయస్మహృత్వావ పశ్చాత్తాపమవ్యాపించ । పునదకత్వాతువిప్రేభ్యః
 ప్రాణశ్చిత్తవిధిఃకర్మ । తత్రసాంతపనంకృత్వా చాద్వదశాపహాపవాసతః ।
 శుద్ధిమాప్నోతివిప్రేంద్రా అన్యథాపతితోభవేత్ । త్రసరేణుసమంహేమహృ
 త్వాకుర్యాత్సమాహారః॥ప్రాణాయామద్వయంసమ్యక్తేనశుద్ధ్యశీనత్రమాః ।
 ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాహృత్వాత్మీయైఃసమాణకంప్రాణాయామాశ్చ
 చత్వారోరాజసషకపమాత్రయః । గౌరసషకపమాత్రంతు హృత్వాహేమ
 విచక్షణేః । స్నాత్వాచవిధివ తాగర్గం గాయత్ర్యప్తసహస్రకం । యవమా
 త్రసువర్ణస్య సైయేశుద్ధోజపేద్విజః ॥ ఆసాయంప్రాతరారభ్య గాయ
 త్రీంవేదమాతరం । హేమకృష్ణలమాత్రంతు హృత్వాసాంతపనంచరేత్ ।
 మాషమాత్రసువణఃస్య ప్రాయశ్చిత్తంతుకన్యతే । గోమూత్రపక్వయవఘృగై
 వార్చనపరాయణః ॥ మాసత్రయేణశుద్ధస్సాన్య స్నారాయణపరాయణః ॥
 రూపమాత్రసువర్ణస్య సైయంకృత్వాప్రమాదః । జపేద్వైలక్షగాయత్రీమ
 స్యధాదోషమాప్నయేత్ । నిషగమాత్రసువర్ణస్య హరణేవిప్రసత్తమాః ।
 బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా షడబ్దంశుద్ధిమాప్నయేత్ । కించిన్నూయనసువ
 వర్ణస్య సైయేశుద్ధిజసత్తమాః॥ గోమూత్రపక్వయవఘృగైవైకేనశుద్ధ్యశీః ।
 సంపూణఃస్యసువణఃస్య సైయంకృత్వామనీశ్వరాః॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతం
 కుర్యాద్ద్వాదశాబ్దంసమాహితః । రత్నాననమనుష్యస్త్రీధూమిధేన్వాచికేష్య
 పి । సువర్ణసదృశేష్యేషు ప్రాయశ్చిత్తార్థకముచ్యతే ॥ మారకండేయపుగా
 ణే॥ విప్రస్యహరణేక్షత్రియాచీనాం ప్రాయశ్చిత్తంవిశిష్టైః । శ్లో ॥ సైయంకృ
 త్వాసురాంపీత్వా రాజాయోధర్మవత్సలః । విప్రస్యహరణేరాజా స్వస్థ
 మాత్రమధాధికం । మృత్వానరకమాప్నోతి । బ్రహ్మహేవశ్వసకద్విజాః ।
 పశ్చాత్తాపసమాయుక్తో బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ । తేభ్యశ్చదత్వావ్రతధేమ
 పశ్చాచ్ఛాద్రాయణద్వయం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యథాచనవల్లభః॥
 కౌర్మై॥ శ్లో॥అజ్ఞానాద్భూతలబోహృత్వా విప్రాణాంస్వర్ణము త్రమం । గురూ
 ణాంయజ్జకర్తృణాం ధర్మిషానాంతభైవచ । శ్రోత్రియాసాంద్విజానాంతు
 విభవానాంవిశేషతః॥పూర్వవద్భృతలిప్తాంగంకుర్వకసూర్యావలూకనం । కారీ
 మాచ్యాదితోదగ సైయపాపాత్ప్రముచ్యతే॥ వైంగై॥బ్రహ్మస్వంక్షత్రియోహృ

త్యాజ్యమేదేనశుభ్రత్యతితత్తుల్యసువర్ణంవాదద్యాద్యాగోనవంచరేత్ || బ్ర
హ్మస్వంతుత్రియోహ్యత్యాపశ్చత్తాపమవాప్యచపునర్నత్యాతువిశేభ్యః | ప్రా
యశ్చిత్తవిధిఃకథం | తత్రసాంతపనంకృత్యా ద్వాదశాపహాపవాసతః || శుద్ధి
మాప్నోతివిప్రేంద్రాలన్యధాపతితోభవేత్ || పునరపిరాజ్ఞాంస్తేయప్రకారమే
వాహూహ శివరహస్యే || స్తో || అన్యాయాద్విప్రగ్రామేషుఅనాధేభ్యోధనంహ
రేత్ | అదంజ్యేభ్యశ్చయద్విత్తంతత్ స్తేయంభూభుజామిహ | తదపిస్తేయమే
వేత్సుక్తంపూర్వవత్కృత్వా శుద్ధిమాప్నుయాత్ || స్తో || సురామపియదాజ్ఞా
నాత్రిజేదాజానకృద్విజాః | అగ్నిదగ్ధాంసురాంకృత్వా పీత్యామృత్యాతత
శ్శుచిః | అథవావిప్రముఖ్యానాం ద్వ్యయుతంధేనుయాచరేత్ | స్తేయంకృ
త్వాసురాపీత్యా మృత్వారాజావిశుద్ధ్యతి | ద్విజేభ్యోద్వ్యయుతం దానమి
తియత్తదసాంప్రతం | వర్ణచతుష్టయనారీణాం మద్యపానసంభవేనమరణాం
తం | కింతుత్యాగవీచవరంనపొషణోపాయః | క్షత్రియశూద్రస్త్రీణాంకెచి
ద్వధమిచ్ఛంతి | సువర్ణస్తేయైశ్వరమేవవేదితవ్యం || తదాహకాత్యాయనః ||
స్తో | విప్రాదీనాంతునారీణాం స్తేయంవాపానమేవవాసంభవేద్యదిదైవేననె
చ్ఛంతిమరణంబుధాః | త్యాజ్యావీవస్త్రీయోపిస్యనాపోష్యాధమాలిపుభిః |
క్షత్రియాశైర్వధః | బ్రాహ్మిన్ప్రాణాంగహేతంస్త్వతమితి || ధైర్యే || స్తో || సురా
పానంవణిక్రృత్వా సువాణంనాద్విజన్తవాంహృత్వేతిశేషః | క్షత్రవచ్ఛు
ద్ధిమాప్నోతి శూద్రోమాసల్యమహాతి || సాహందే || స్తో || సురాంపీత్యాసు
వణంవాహృత్వానుదివణిక్పణిః | రాజవచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి ద్వ్యయుతంవా
గవాంచరేత్ || నాగరఖండే || స్తో || ఊరుజస్తుసురాంపీత్యా హృత్వాస్వర్ణం
ద్విజన్తనాం | క్షత్రవద్దేహశుద్ధిస్సాన్య దధవాద్య్యయుతంగవాంబద్యాది
తిశేషః | సచ్ఛుద్రస్తుసురాంపీత్యా హృత్వాహేమద్విజన్తనాంరాజ్ఞాద
ద్యస్సృధర్మేణ ముసలేనహతశ్శుచిః || సాహందే || స్తో || పాదజస్తుయదాహృ
త్వా సువాణంపూర్వజన్తనాం | సురాంపీత్యాసకృజ్ఞాత్వా మాసల్యంవ
ధమహాతి || విష్ణుధమోత్తరే || స్తో || అంఘ్రిజోయస్సురాంపీత్యాహృత్వా
హేమద్విజన్తనాంతత్ స్త్రీణాంత్యాగవీవస్యాతోషిమాసల్యమర్హతి || రాజ
విజయే || స్తో || పాదజోయదిమోహేన సురాంపీత్యాద్విజన్తనాం హృత్వా
హేమకథంతస్య రాజ్ఞామాసల్యఇష్యతే | తత్ స్త్రీణాంత్యాగవీవస్యాద్వ
ధోవామునిదోదతః || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తా

ధ్యాయే ఊత్రియాదీనాం విప్రస్యహరణే సురాపానచ ప్రాచ్యశ్చిత్రమ్ ॥

—*రజతాదిస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమ్*—

అథ రజతాదిస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ॥ త్రైంశే॥ శ్లో॥ సువణేనప్రమాణేన క్రితం యద్రాజతంభవేత్ । తావద్ధరేద్ద్విజోయస్సస్తేన ఇత్యుచ్యతేబుధైః ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ రాజతంయేనయత్రీతం పూర్వమాసేనధమణిః । తద్ధృత్వాముఖజస్సమ్యగజ్ఞానాద్రాజనందన । స్తేనఇత్యుచ్యతేసద్భిః ప్రాచ్యశ్చిత్రీభవేద్ద్విజః॥ చతుర్ద్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ అజ్ఞానాద్రాజతంహృత్వా పూర్వజోయదైవతః । సమ్యత్వాపూర్వవద్రాజం శుద్ధిమాప్నోతినిశ్చితం॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ సువర్ణమానాదన్యస్త్రిక రజతేస్తేయకమణిః కుర్యాత్సంతపనంసమ్యగన్యధాపతితోభవేత్ । దశనిసాగంతపర్యంత మూర్ధ్వంనిమగ్నచతుష్టయాత్ । హరేచ్ఛేద్రాజతంవిద్యాక కుర్యాచ్ఛాంత్రాయణం ద్వీజః । దశాదిశతనిసాగంతరజతస్తేయకర్మణి । చాంద్రాయణద్వయంప్రోక్షంతత్పాపపరిశోధనం । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం ప్రోక్షంతచాంద్రాయణత్రయం । సహస్రాదధికస్తేయే బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ వసుణాదధికస్తేయో రజతస్త్వవిశాంపతే । కుర్యాత్సంతపనంసమ్యగన్యధాదోషభాగ్భవేత్ । దశనిసాగంతపర్యంత మూర్ధ్వంనిమగ్నచతుష్టయాత్ । హరేచ్ఛేద్రాజతంవిద్యాక కుర్యాచ్ఛాంత్రాయణంశుభం । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం ప్రోక్షంతచాంద్రాయణత్రయం । సహస్రాదధికస్తేయే బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ । ఊత్రియవిశాంరజతస్తేయే విప్రప్రాచ్యశ్చిత్రాద్ద్విగుణంవెదితవ్యం ॥ శూద్రస్యతుమాసల్యవిపతత్తత్తీర్ణాంరజతస్తేయాదీసంభవే త్యాగవివపూర్వవన్నమరణాది॥ ఇతి హేమాద్రా రజతాదిస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమ్ ।

—*తామ్రస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమ్*—

అథ తామ్రస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ హృత్వావిషం పంచపలంతామ్రం పారకక్రమాదరాత్ । స్తేనఇత్యుచ్యతేసద్భిర్నసంభాష్యః కదాచన । పలప్రమాణంపూర్వముక్తం॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ ముఖజోలోభతస్తామ్రం పారక్యంవైశతంపలం । స్తేయావహద్భిగ్దతస్తస్యనాస్తీహనిమృతిః॥ గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ అనాథానాంచనారీణాంవిధవానాంద్విజన్యాం॥ గురూణాం కర్మనిష్ఠానాం సాధూనాంతామ్రమాదరాత్ । స్నే

హేనవాబలా తాగ్రాద్విప్రో హృత్వాశతంపలం॥తస్యాన్యానిషక్యూతిర్నా
స్తిమరణాంతపదాదృతే॥పలద్వయేపంచగవ్యం పీత్యాశుద్ధిషవాత్సయ్యాత్॥
ప్రాజాపత్యం పంచపలేత పుదశపలేన్ద్రుతం॥పింశత్పలేతుచాంద్రన్యాత్పం
శాశత్పలకేత్రయం॥ తామ్రేషష్టిపలేబ్రోక్తం మాసంకృత్యాఘమషణం॥
కంఠరఘ్నుజలేస్థిత్యా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ తామ్రేషోపలేరాజకస్తే
యంకృత్యాతుపూర్వజః॥ త్రిఃపరిక్రమణంకృత్యా ఘవశ్శాంద్రంతతఃపరం॥
హృత్వాశతపలంతామ్రం స్వర్ణస్థైరసమంవిదుః॥ శతపలతామ్రేస్థైర్యాద్వి
జఃస్వర్ణస్థైర్యవత్ప్రియశ్చిత్తంకుర్యాత్॥ మరణాంతం ప్రాయశ్చిత్తంస్వర్ణ
స్థైర్యనడీక్తం॥ అతోమరణాంతమేవ ప్రాయశ్చిత్తం॥ద్వ్యయుతేధేనుదానా
దికమేవక్షయవిశోస్తాన్సుస్థైర్య ప్రాయశ్చిత్తంసత్సువర్ణస్థైర్యూచివత్॥
ఇతి హేమాద్రా తామ్రస్థైరప్రాయశ్చిత్తం॥

—కాంస్యస్థైరప్రాయశ్చిత్తం.—

అధకాంస్యస్థైరప్రాయశ్చిత్తమాహ॥కౌర్వే శ్లో॥కాంస్యంయత్పా
పసంఘాతం పారక్యంయదిలోభతః॥ స్థైర్యంకృత్యాద్విజోయస్తుసపాష
లమశ్నుతే॥ తైంగ॥ శ్లో॥ కాంస్యస్థైర్యామహాపాపే రౌరవంనరకంప్రశతే॥
పశ్చాద్భవతిపాపాత్కారకౌజాయతేఘని॥కాంస్యస్థైర్యాసదాశుద్ధశ్చ
మణాచ్యుదితోయథా॥మృత్యాదఃఖమవాప్నోతి పూర్వవజ్జాయతేఘని॥
మహాభారతే శ్లో॥ కాంస్యంహృత్వాద్విజోలోభా క్షారక్యంద్విజమేతుకం॥
మహాంతంనరకంగత్వా హీనవర్ణస్సజాయతే॥ చతుర్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ కాం
స్యపిత్తశముఖ్యేషు ఆయుసాంతేషుపంచసు॥ సహస్రనిషుమాసంతు పార
క్యంపరికితీతం॥ ప్రాయశ్చిత్తంతుహాహానాంస్థైర్యేరజతవత్సత్వం॥కాం
స్యపిత్తశయోస్థైర్యే వర్ణత్రయస్యరజతస్థైర్యవత్ప్రియశ్చిత్తం పలసంఖ్య
యావేదితవ్యం॥ ననిషాదిప్రమాణేన శూద్రస్యతురాజ్ఞాత తద్గురులఘుక్ర
మేణాంగుళిచ్ఛేద నాదికంకాంయితవ్యం॥ నమాసల్యం॥ ద్రవ్యస్యాబ్ధిత్వా
త్॥ తత్తత్స్థితామేవసంభవే ప్రాయశ్చిత్తంకరణీయం॥ ఇతి హేమా
ద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రేప్రాయశ్చిత్తార్థాయేకాంస్యస్థైరప్రాయశ్చిత్తం॥

—ధాన్యస్థైరప్రాయశ్చిత్తమ్—

అధధాన్యస్థైర్యమాహ॥మరీచిః శ్లో॥ బ్రాహ్మణోద్రవ్యలోభేనపారక్యంధా
న్యమాహరేత్॥ ద్రోణంవాప్రస్థమాత్రంవామృత్యానరకమశ్నుతే॥ తైంగ॥

శ్లో॥ ముషిశ్వాయోద్విజోలోభా చ్చలాద్వాచర్యతోపివా । పారక్యం
 ధాన్యమశులం మృత్వానరకమశ్నుతే ॥ తదంతేభువమాసాద్యకుశ్యస్తోమూ
 పకోభవేత్ ॥ ధాన్యప్రమాణమహా॥ కూర్మపురాణే॥ పురాణం ॥ పా॥
 శ్లో॥ పూరణం వష్టిభిః కై స్తద్వయంకోశఉచ్యతే కోశద్వయంతులింగంస్యా
 ప్రసృతి స్తద్వయంస్తృతం॥ అంజలి స్తద్వయంరాజక తద్వయంపూరుషం
 స్తృతం । మౌన స్తద్వయసంమాత స్తద్వయంకుడుపంస్తృతం । కుడుబ
 ద్వితయంప్రస్థం ద్రోణస్తేపాంచతుష్టయం॥ ద్రోణానాంవింశతిఃఖారీ ధాన్య
 మానమితితీతం । ద్రోణద్వయంతుభారంస్యా జ్ఞేయంతత్పలసంఖ్యయా ॥
 ఆద్యసైయెదశస్త్రోక్తం సావిత్రిపరనంముదా । అంజలౌశశగాయత్రీజపఃపా
 సప్రతాశనః ॥ సహస్రంపూరుషేస్త్రోక్తం మౌనేశ్యయితమచ్యతే॥లక్షం
 తుకుడుపేస్త్రోక్తం ప్రసృతశద్వయంచరేత్ ॥ ద్రోణేతుదశలక్షంస్యా ఖారి
 ధాన్యేతదాశ్వణ । సువణస్సైయినః పోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంద్విజైర్యధా ॥
 తత్తథాచరణేయంస్యా దన్యధాపతిశోభవేత్ ॥ శ్లో॥ గోధూమతిలమాపా
 ణాం సైయెతద్విగుణంచరేత్ ॥ సూక్ష్మతండులశాలీనాం సైయెతద్విగుణం
 స్తృతం॥ శ్యామాకముద్రప్రీహిణాం కోద్రవాణాంపిచైవచ॥ యావనాశకు
 శుష్ణానాం సైయెపూర్వపదాచరేత్ ॥ బ్రాహ్మణోయదిలోభేన మోషయే
 త్తారికాద్వయం ॥ ఘృతాక్తదహస్సహసా కారీషేతాస్మినాతదా దగ్ధశ్శు
 ధ్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతిరస్తిహి ॥ రాజవైశ్యయోరేవం ప్రాయశ్చిత్తం
 ధాన్యాదిసైయెవివేచనీయం ॥ శూద్రాణాంతుమాసల్యమేవప్రాయశ్చిత్తం
 రాజవైశ్యయోర్వివాహాది సంసారబలవత్తయదోషబాహుళ్యా త్ప్ర
 యశ్చిత్తంవిప్రప్రాయశ్చిత్తవదుక్తం ॥ ఇతి హేమాద్రాధాన్యసైన్యాప్రాయ

—జవస్త్రుసైన్యాప్రాయశ్చిత్తం—

శ్చిత్తం ॥ వస్త్రుసైన్యాప్రాయశ్చిత్తమహాసాహందే॥ శ్లో॥ వస్త్రంముష్టాతి
 యోవిప్రః పారక్యంశాస్త్రీగహీతం॥ అజ్ఞానాజ్ఞానతోవాపి తస్యదోషో
 మహాకృపేత్ ॥ త్రైంగ॥ విప్రోయదీహపారక్యం వస్త్రమజ్ఞానతఃఖలితదా
 దోషమనాప్నోతి తంత్యజేదంత్యజంయధా॥ శివపురాణే॥ శ్లో॥ యోవిప్రో
 నుర్జనానక్తః పరవస్త్రంముషేద్యది॥తస్యైవపుణ్యనాశస్సాన్వితిశాస్త్రేషు
 నిశ్చితం । శివంతెనరకంయాతి జాయతేవస్త్రహీనవాక్ ॥ కౌర్మే॥శ్లో॥విప్రో
 ముష్టాతియోవస్త్రం పారక్యంకర్కగహీతం । యమబోకమపాగమ్యత

త్రస్తిత్వాన్యజన్తసి॥ పునర్భువముపాగమ్యబహుపుత్రోవివస్త్రివాన్॥ తథా
పితారతమ్నసప్రాయశ్చిత్తమాహదేవస్వామీ॥ శ్లో॥ స్థూలతంతుకృతం
స్త్రీం సూక్ష్మతంతునిర్మితం । చిత్రవస్త్రీంతథానీలీ రక్తకౌసుంభరంజ
తం॥ పట్టవస్త్రీంతుకౌశేయ మూణామయమతఃపరం॥ శ్వేతవస్త్రీమితి
ప్రోక్తం తత్తద్వస్త్రీనుసారతః । ప్రాయశ్చిత్తంప్రకతకవ్యం స్తేయదోష
నివృత్తయే॥ స్థూలతంతుకృతేవస్త్రే స్తేయంకృత్వాతుపూర్వజః॥ పశ్చాత్తా
పసమాయుక్తః ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ సూక్ష్మతంతుకృతేవస్త్రే పరా
కంమునిహాదితం । చిత్రవస్త్రీంముషిత్యాతు తప్తకృచ్ఛిద్వయంచరేత్॥ నీలీ
మయేసూక్ష్మవస్త్రే చరేచ్ఛాన్ద్రాయణవ్రతం । కౌసుంభవసనస్తేయకుర్యా
చ్ఛాన్ద్రాయణవ్యయం । మూల్యాధికేపట్టవస్త్రే కౌశేయేచమునీశ్వరాః॥
సద్యఃపతతిపాపాత్కృత్యాక్రొగ్నివిశేత్తదా॥ సువణస్తేయినప్రాహు
స్తన్యైసల్యంవిదుర్బుధాః॥ నాన్యధాగతిరస్తీహతస్యభూయిష్ఠపాపినః॥
పునదకత్వాతుతద్వస్త్రీంపశ్చాత్తాపసమన్వితః॥ ప్రాజాపత్యత్రయంకృత్వా
శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । ఉక్తంయత్త్రియాదీనాం తథాసర్వంసమాచరే
త్॥ తథావిప్రాదిదారాణాం వస్త్రీస్తేయధాక్రమంవిప్రాణాంయత్ప్రా
యశ్చిత్తముక్తం॥ తదధంతద్దారాణాం క్షత్రియాదీనాంచ॥ తద్దారాణా
మేవంప్రాయశ్చిత్తమధాధాక్రమేణయోజనీయం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే

—*గురుతల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే వస్త్రీస్తేయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగురు
తల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగ్రంధే॥ శ్లో॥ గురుతల్పగతానాంతుప్రా
యశ్చిత్తమిహూచ్యతే॥ జననీచసపత్నీచ రాజపత్నీగురోస్తథామాతులా
నీస్వభాగినీ స్వసాజ్ఞేష్వస్యనాయికా॥ శ్వశ్రూఃకనీష్వఖార్యాచ ఆత్రేయీచ
పతివ్రతా । ఎకాదశసమాప్యైతాః స్వమాత్రారాజవల్లభాః పూజ్యాశ్చవం
దనీయాశ్చ పోష్యావస్త్రీదిభూషణైః । ద్విజోనద్రోహకృత్తాసాం కర్మణా
మనసాగిరా । జననీసర్వలోకానాం పూజ్యావంద్యామహాత్తరా॥ అజ్ఞానా
న్మాతరంగత్వా తత్సపత్నీమధాపివా॥ స్వయమేవస్వముపగంతు చ్ఛింద్యా
త్పాపముదాహరన్॥ మాస్తైగృహీత్వాతస్మగ్గంసగచ్ఛేన్నైర్మరీచిందశం॥
గచ్ఛన్నైవాగ్రతస్సంస్తం కదాచిన్నవిచారయన్॥ అపశ్యత్పృథతోగచ్ఛత్ప్రా
ణాంతంయస్సశుద్ధ్యతి॥ మరుప్రపతనంవాపి కుర్యాత్పాపముదాహరన్॥

భవిష్యోత్తరే॥ శ్లో॥ రాజతోభేమహాతీధేః సంగ్రామదేశవిప్లవైబహ్వీవ్య
న్యామనారీషు స్థితాసుస్సరపీడితః । మాతరంవాసపత్నీంవా స్వదారభాగ్ని
తిమావిశే॥ పశ్చాజ్ఞాతృత్వమాతేతి పశ్చాత్తాపముపావిశే॥ స్వయమే
వాసినాముష్కంబ్చిత్వాపాపముదాహరే॥ హస్తైశ్చహేత్వాతం ముష్కం
సగచ్ఛేన్నైర్వృతీందిశం॥ అపశ్యేత్ పృథతోగచ్ఛేత్ప్రాణాంతంయస్సశుద్ధతి ॥
రేతస్సేకాత్పూర్వమేవ నివృత్తియదిహ తరం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా
దైతస్సేక్తాన్విదాహనం ॥ జ్వలితాంసూర్తిమాలింగ్య మృశశ్శుద్ధిమవాప్ను
యాత్ ॥ బ్రహ్మందే॥ శ్లో॥ మహాతీధేఃసంగ్రామజన్తోభేమహాభయోతత్రరా
జన్తీసంఘమహానిశేనముద్భవేకామాతురస్సన్వపత్నీతిమాతరంవాస్వపత
జాం । గత్వాసకృత్స్వదారేషు పూర్వచిహ్నవివజేతాం ॥ మాతరంసహ
సాబుద్ధ్యా పశ్చాత్తాపనమన్వితః । ఆసినాత్తిక్ష్ణధారేణ శిశ్నంస వృషణంస
కృత్ । చ్చిత్వాంజలౌసమాధాయ నపశ్చాదవలోకయేత్ । స్మరన్నారా
యణంసమ్యక్ పురస్థమవిచారయేత్ ॥ నైర్వృతీందిశమాగచ్ఛేత్ మధ్యమృత్వా
సశుద్ధతి । ఆలింగ్యజ్వలితాంసూర్తిం మృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । రేతస్సే
కాత్పూర్వమేవ స్వమాతేతిప్రబోధయేత్ ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్
పాలధ్యజవజేతం । కారీషవహ్నినాదగ్ధ శ్శుద్ధిమాప్నోతిమాతృగః ॥ మరణా
దిత్యధః॥ అధరాజదడంప్రకారమావా ॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ విచార్యమా
తృగంవిప్రం స్వయమేవనచారతః॥ నచారేభ్యఃకృత్యధః॥ శ్లో॥ భగాకారమ
యఃకృత్వా తాపయిత్వాహుతాశనే । రేఖయేద్భృత్యవర్జేణ లలాటేమా
తృగామినః । ఆరోహేద్రాసభంయానం నిస్సాణంధ్వనయేజన్తైః । తద్వి
త్తంపూర్వవద్భృత్వా ధర్మవ్యయమధావరేత్ ॥ తత్పత్నీవ్యథవాదద్యాత్తా
సుదోషానచెద్యది॥ అతిత్వానగరింసర్వాంజనోయంగురుతల్పగః॥ ఇత్యుచై
భావయేత్ భృత్యైఃపురద్వారముపాగమేత్ । తత్రైవనాపితేనాశు హ్య
సినాత్తిక్ష్ణధారయా॥ ఛేదయిత్వాతుతస్మహం సధాయాశుతదంజలౌ । ధృ
త్వాసపామీముష్కంత ద్గృహేత్వానైర్వృతీందిశం । గచ్ఛేత్ప్రాణాన్ పరిత్య
జ్య తతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ అధవాసూర్తిమాతప్య వహ్నారాజాప్రయ
త్నతః । త్రైతససూర్తిమాలిప్య భృత్యైరాలింగయేన్నదా॥ మృశశ్శుద్ధిమవా
ప్నోతి సరాజావోషభాజ్జహీ । మరుప్రపతనంవాపినాన్యధాశుద్ధివ్యతే ।
రేతస్సేకాత్పూర్వమేవ స్వమాతేతిజ్ఞాత్వా బ్రహ్మహత్యావ్రతంపాలధ్య

జనజితం సృత్య త్వశుద్ధిమాప్నోతి నాన్యై స్సేతుదశః నాదిభిః । ఉత్రిణువిశాం
మాతృగమనైవ్యవ మేవ ప్రాయశ్చిత్తం యోజనీయం । శూద్రస్య తుమాసల్యమే
వ ప్రాయశ్చిత్తం పాపశంకిశ్చ సృత్యప్రియాస్స తాదిస్సాన్యై రామేత్యల్పకు
టింకృత్యాః । త్రహతరమవస్తాప్య మయా రాండః పమాణైకికబల్లే ప్రత్యక్షాం
సోషయేత్ । న మాతృభాగ్గీతికార్యా ॥ సంసర్జజావోషగుణాభవంశీతిశాస్త్రాని
షేదాత్ । వృశాచైత్పతితప్రాయశ్చిత్తార్థేన శరీరశుద్ధింకృత్యా పరలోకః
యాంకుర్యాత్ ॥ తదాహం పస్తంబః ॥ స్తో॥ గురోరప్యవలిప్తస్య కార్యాకార్యమజా
నతః । ఉత్పథం ప్రతిపన్నస్య పరిత్యాగో విధీయత ఇతి వక్తా తృపరిత్యాగో న విగర్హి
తః । తస్యా త్మశ్రూషానిత్యం కార్యా పతితాయా అపి సపత్నిరాజస్త్రీగమనాది
మ్యేనం ప్రాయశ్చిత్తం వేదితవ్యం ॥ అథ మాతృగమనవదన్యస్త్రీగమనైవేష
మాహ ॥ కూర్మపురాణే ॥ రెతస్మిన్కాతూర్వమేవ నివృత్తో యది మాతరం ।

—*మాతృభిన్నస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*

బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా దైత్యస్యే కాగ్నిదాహనం ॥ స్వవణో త్తమవణః
స్త్రీగమనైత్వవిచారతః ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా ద్ద్వాదశశ్వాసమాహి
తః ॥ ఆమత్యాభ్యాసతో గచ్ఛేత్సవణాం చోత్తమాంచవా ॥ రిషవహ్నినాదగ్గ
శ్శుద్ధియాతిద్విజోత్తమః । సవణో తమవణాసు నివృత్తావ్యసేచనా
త్ ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్ షడబ్దం విదిశూర్వకం । ఉత్రియాంపిశృభా
ర్యాంతు గల్పా విప్రస్సకృన్యసే ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్ పంచాష్టాస్వి
ష్టుతత్పరః ॥ వైశ్వానూంపితృసత్పూంతు షడబ్దం వ్రతమాచరేత్ ॥ గత్వా
శూద్రాం గురోవాకార్యాం శ్రియబ్దం వ్రతమాచరేత్ । మాతృష్వసారంచపి
తృష్వసారమాచార్య భార్యాంశ్వశురస్యవత్త్విం । ఆచార్యపుత్రమథమాతు
లానిం పుత్రీం సగచ్ఛేద్యదికామతోయః ॥ దినద్వయే బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా
ద్యథావిధి । ఏస్మిన్నేనదివసే బహువారే వ్రాతాషికం । ఏకవారంకృతేహ్య
బ్దం వ్రతంకృత్యా విశుద్ధ్యతి ॥ దినక్రయే గతోవహ్ని దగ్ధశ్శుద్ధ్యతి నాన్యథా ॥
చండాలింపులగసింజైన స్మహంచభగింతథా । మిత్రప్రియాంశ్వగవత్త్వింయ
స్తువైకామతోవ్రతేత్ ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్ షడబ్దం ధ్వజవజితం ।
ఏతాసాం మాతృవ్యతిరిక్తానాం పాపశంకావతీనాం శ్వాగవివవరం । అన్య
ధా సంసరణతో దశానతోషగుణాభవంతి । తదాహ కాత్యాయనః । పతి
తాం పుత్రగమనాంతరం పోషయేత్సుతః । కుటిగంవలయాకారం సూక్ష్మం

కుర్యాత్ప్రయత్నతః ॥ తత్రతాంసన్నివేశ్యాశుచతుభిఃకబజైస్త్వపానయా
రాండప్రమాణైస్సైస్త్వప్రత్యహంరంభిమాగతః॥ యావదామ్రయమిమాంసా
తావద్దత్వాప్రయత్నతః ॥ పతితస్యయదు క్రంత త్రప్రయచ్ఛిత్రార్థమాచరే
త్ ॥ పరలోకక్రియాంసవ్య కృత్యానుద్ధిమవాప్నయేత్ ॥ అత్యత్వాదోష
మాప్నోతి పుత్రస్తత్పాపశుద్ధయే । ఏతాసామన్యనారీణాం త్యాగవిషయే
యతే॥ రాజన్యవైశ్యయోరేవం ప్రాయశ్చిత్తవిధీయతే ॥ వణత్రయస్యపి
ప్రాణాం భార్యామాతేగియతే । తద్దాకేషుయదాగచ్ఛే ద్వణత్రయమ
కామతః ॥ తత్రాపిమాతృవద్భుద్భ్యా ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ । శూద్రస్య
మాసలప్రామాళు రిశశాస్త్రైఃసునిశ్చితం॥ కామస్సర్వధనాహారి కామఃపుణ్య
విनाశకృత్కామఃపాపకరోలోకకామోఽనర్థప్రదాయకః॥ కామశ్శశు
మకనుష్యాణాం తస్మాత్తామంపరిత్యజేత్ ॥ సంసారస్థితిమహాఘోరేషా
హనిద్రాసమాకులే ॥ యేహరింశరణంయాంతి కృతార్థాఃసైనసంశయః ।
పుత్రదారగృహక్షేత్ర ధనధాన్యవిమోహినీం॥ లభ్యేనాంమానషీంవృత్తిం
తైరగర్వంతుఃకృధాః । సంతృప్త్యాకామంక్రోధంచ లోభంమోహంమదం
తథా॥ పరాపదాదనిందాంచ యజత్వంభక్తితోహరిం॥ మాతాహరిషిత
దైవం జ్యేష్ఠభ్రాతాజనాచనః ॥ గురుర్విష్ణుఃప్రసన్నత్వా రాజాప్రత్యక్ష
దైవతం॥ తద్దాస్తతథాజ్ఞేయాస్తాసహోహంనకారయేత్ ॥ ఆపస్తంబః
గురుతల్పగామిసవ్యవణం శిశ్నుంపరివాన్యాంజలావాధాయ దక్షిణాంచశిమ
నావృత్తింవ్రజేత్ ॥ జ్వలితాలవాసుర్కింపరివృజ్యసమాభ్యుదయదితి ॥ దోష
స్మరణాత్తైషాందాశిమనద్రాహబుద్ధిఃకార్యా॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధన్వ
శాస్త్రైః గురుతల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథతత్సంయోగి ప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కూమరపురాణే॥ స్తో॥ మహాపాతకిసంసరేప్రాయశ్చిత్తంనిగద్యతే ।

—తత్సంయోగిప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధ్యా సర్వకర్మఫలంభేత్ ॥ యస్యయేనభవేత్సంగోబ్ర
హ్మహఃచతుష్వపి ॥ సతద్వ్రతంతునిర్వర్తక శుద్ధిమాప్నోత్యసంశయః ॥
అజ్ఞానాత్పంచరాత్రంతు సంగమేభిఃకరోతియః॥ కాయకృచ్ఛచరేత్సమ్య
గన్యధాపతితోభవేత్ ॥ ద్వాదశరాత్రసంసరణ మహాసాంతపసంస్కృతం ॥
సంగంకృత్వాధమాసేతు ఉపవాసాదశాచరేత్ ॥ పరాకంమాసిసంయో
గేచాంద్రంమాసత్రయేవ్రతం॥ కృత్వాషణ్మౌనసంగంతు కుర్యాచ్ఛాంద్రయ

ణత్రయం॥ కించిన్నూనాబ్జసంగేతు షణ్మసంవ్రతమాచరేత్ ॥ అబ్జస్యత్ర
గుణంబ్రోక్తం జ్ఞానాత్సంగేయధాక్రమం॥ యస్తుసంవత్సరంత్యైతై శ్చయనా
ససభోజనైః । వసేచ్ఛేత్సహతంవిద్యా తృప్తితంసర్వకమః॥ మహాపాతకిన
స్యాజ్యాయ స్సర్వదావిప్రసత్తమైః ॥ మహాపాతకినోలోకే దశనాత్పాపదా
యినః॥ స్పృశాన్నరకదానిత్యం స్తరణాల్లోకదారిణి॥ సత్సంగతిస్సదాన్మ
ణాంకామధేనూపమాస్సృతా ॥ అతస్సత్సంగతికార్యా సృభిఃపుణ్యాభిలాషి
భిః॥ పుణ్యమేవసదాకుర్యా త్పుణ్యమేవసదాస్మరేత్ ॥ పుణ్యమేవసదాపశ్యే
త్తస్మాత్పుక్త్యాధికంసహి॥ అతోమహద్భిస్సంసగః కతవ్యోలోకలిప్సుభిః
దుస్సంగంవజయెన్నిత్యం సురాభాండోదకంయథా ॥ ఇతి హేమాద్రవిర
చితే ధమశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే మహాపాతకిసంసగప్రాయశ్చి
త్తం॥ ఇతి పంచమహాపాతకప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధేదానిముపపాతకప్రాయ

—*గోవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్చిత్తంవదత్ గోవధప్రాయశ్చిత్తమాహ మాకణ్డేయః॥ శ్లో॥ సర్వేషా
మేవవణానాం బ్రాహ్మణఃపరమోగురుః । తథాచతుష్పజ్జంతూనాంగౌ
ర్నాతెతిప్రగీయతేవిప్రహత్యాచగోషత్యా సమమేతద్దవ్యయంనృణాం॥ పురా
చతుర్ముఖోబ్రహ్మస్సప్త్యా దౌస్పష్టవాంశ్చగాః॥ యజ్ఞాన్వేదాంశ్చవిప్రాంశ్చ
అరణంసుక్కువాదికా ॥ స్పష్టవానజ్జరత్సాధకం మహీపాలానతఃపరం ॥
విప్రప్రాయజ్ఞాశ్చగావశ్చ పునంతిపృథివీమహం॥ గోహింసాంయోనరఃకుర్యా
న్నిషాగరణతయధునా । తస్యవై నిషక్రృతినాన్ స్తిప్రాయశ్చిత్తశతైరపి ॥
గోసవవీవకారణంహననైపలపైత్యకంచ । కలియుగేతయోరభావా స్సధుప
రేచ- గోహింసనంగహింసాతమేవ । అగ్న్యాధేయంగవాలంభం సన్న్యాసం
పలపైత్యకం ॥ దెవరేణసుతోత్పత్తింకలౌపంచవీవజయేత్ । యజ్ఞాధకం
పిత్రధమేవగోహింసనం । నాన్యత్ర॥ తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ గోహింసాం
ముఖజఃకృత్వా మహాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ తద్దైవవిప్రహింసాంచ మహ
తాంగహింసాతంద్వయం॥ హింసాదశవిధా ॥ తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ క్రూర
రజ్జ్వకంతబంధో దారుబంధ సధాగళే॥ నిరాగారస్థలబంధ స్తధాగ్రాసవి
షీడనం॥ తాడనంరజ్జుదండాద్యై స్తధాసంచారరోధనం ॥ శృంగచ్ఛేద స్తధా
దాహాద్వివారందోహనంతథా । వత్సేమ్యతేచక్షీరాణామదానంచర్మవ
త్సతః ॥ ఇతీవదశధాహింసా గవాంప్రోక్తామసిషిభిః । ఏతాభిగాణం యదా

హింసైత్తదాగోవధభివ్యతే॥ గోమూత్రంగోమయంక్షీరందధిసపిఁరితీరీతం॥
 మహాపాతకినాంచైవ తథైవత్సుద్రపాపినాం । పాపం చతుర్విధంప్రోక్తం
 శుష్కంచాద్రణంమహాత్తరం । ఉపపాతకమిత్యేతచ్ఛతుధాఁపరికీర్తితం ।
 ఉక్తస్యైతస్యపాపస్య పంచగవ్యంవిశోధనం ॥ దశకనంస్పృశకనంసేవా
 మహాపాతకనాశనం । గోశ్చఋశ్యగృహేనాస్తి పెహమాధకంపాపనాశి
 నీ॥ తద్గృహంరుద్రభూమిస్సాన్యై ద్గృహస్థస్సచపాపకృత్॥ అహింసాసత్య
 మస్త్రైయం శాచమిందియనిగ్రహః॥ సర్వభూతదయాశుత్వం వడ్డీధంగృహ
 మేధినాం । గోర్యత్రైవసదాత్మేతత్ క్షేత్రంకాశికాసమం ॥ నసంతిత్ర
 పాపాని తథాబాలగ్రహగ్రహః ॥ విప్రైస్సదారక్షణీయాగోర్యధాధమే
 రూపిణీ । నమసాఁర్యాసేవితవ్యా నత్యాజ్యామనసాపిగాః॥ తథాసంపా
 ద్యబహుభిధకైర్నైర్వాపాపముక్తయే॥ ఏనాంధేనుంయదావిప్రో హింసెచ్చై
 ల్లిగుదాదిభిః । మహాపాపమవాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి॥ తదంతేధువమా
 పాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్॥ చండీకాండే॥ శ్లో॥ గోహంతాయో
 భవెల్లోకే రజ్జుపాషాణవెష్టనైః । అరణ్యేవాగృహేవాపి రోషాద్వాకామ
 కారతః । యమాలయముపాగమ్య నరకంచానుధూయదంతదంతేధువమా
 పాద్య జాయతేహ్యశకరోగవాక్ ॥ త్రైంశే॥ శ్లో॥ యోఽవ్యజోమదలోభేన
 మత్సరాడీమ్యకయాన్తప । గాంహన్యాశ్యశ్యకస్యాపి విపినేనాజలాశయే ॥
 రజ్జుదండాశ్శబ్దభీషాఁరైః కంఠరోధనపిడయా॥ భవేత్తస్యమహాదోషః ప్రా
 యచ్ఛీఘ్రేభవేద్ధ్రువం॥ సౌపణికే ॥ గాంహన్యాముఖజోఽజ్ఞానా నృదేనమ
 హతావృతః । నరకాన్ననిసతేత ప్రాయశ్చిత్తంవినాద్రభా ॥ పశ్చాత్తాప
 సమాయుక్తః పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్ । అకామతఃపరాకంస్యా జ్ఞా
 త్యాచాంద్రాయణంస్మృతం॥ కామతోగోవధేనైవ శుద్ధిర్వక్ష్మామనీషిభిః॥
 శ్లో॥నాగరిఖండే అకామతఃకామతోవా విప్రోహన్యాత్తుగాంశుభాంతస్యై
 వశుద్ధిరుదితాపరాకశ్చంద్రభక్షణం॥ఉపోష్యరజసిమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్య
 తి॥అశ్వధాదోషమాప్నోతి హ్యగృహోగిభవేచ్ఛవి ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే ॥ సాన్వి
 పారకించధేనుంయో ముఖజోమత్సరాన్వితః॥ హన్యాద్దండాదిభిఃపాపీతస్య
 దేహవిశుద్ధయే॥అజ్ఞానేతుప కస్యాన్తేజ్ఞానేచాంద్రస్యభక్షణం॥ యోహ
 న్యాద్రోగిణీంవృధాం పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్ ।యవతీంగాంఽవ్యజోహన్యా
 తురార్యాచ్చాంద్రాయణంసకృత్॥ ఉపోష్యరజసిమేకాంపంచగవ్యంపితేత్రతః॥

—*నిమిత్తగోవధప్రాయశ్చిత్తం*—

ఇతి హేమాద్రివిరచిత గోవధప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ నిమిత్తగోవధప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ కౌర్మై శ్లో॥ అనాధారస్థతేబంధశ్చర్మరజ్జుభిరేవచ॥ చర్మదాహా
వదీతోయ లంఘనైబహుతాడనైః । గృహదాహేన ముక్తిశ్చనిమోన్నత
భువస్తతే । చారయెద్గృహపీఠాన్నిరాహారోగవామిహ ॥ సారికేశభ
లోత్థవమృణ్మిత్తరజ్జువశ్చర్మరజ్జువశ్చరిసీఘాతచర్మోద్భవాఅపి ॥ జలసంపూ
ణానద్యుత్తరణేతాడనాని । గృహదాహేకంఠరజ్జువానవినిర్మూక్తాః । లాంగూ
లచ్ఛేదనచర్మదాహశ్చగచ్ఛేదనాదీనిగోహననిమిత్తాని । కించ పరప్రేరణ
యాశాడనం తృషాతానాంనజలనిరీక్షణం వ్యాధ్యుత్పత్తికాలేఉపేక్షా ।
దస్యభిర్మిశ్రమానాసుప్రభుసన్నిధౌననిరూపణం । ఏవమాదీనిగోహవననని
మిత్తానిఏతైరిమిత్తైర్ధేనుమరణతత్పాలకస్వహాననదోషస్సంభవః॥ తదా
హాకాత్యామనః॥ శ్లో॥ సారికేశోద్భవారాజ్ రజ్జువశ్చమృణంభానాః ।
కత్వభిగృహదాహేమనముక్తాఃకంఠసంశ్రితాః॥ లాంగూలశ్మంకయోశ్చే
దశ్చర్మదాహస్తథైవచ । పరప్రేరణయాదండైస్తాడనంబహువారతః ॥ శృం
గమధ్యేనాసికాయాంభగస్తానైచతాడనం॥ తృషాతానాంగవాం స్వామి
నదద్యాజ్జలమాదరాత్ ॥ ఉపేక్షాదస్యహరణే ప్రభూణాంనాపిసూచనం॥
నిమోన్నతస్తతేవైవ సంచారోనుదివాభవేత్ ॥ అనాధారస్థతేబంధోనిరా
హారోగవామిహ॥ ఏతైర్నిమిత్తైరన్యైశ్చపాతసేభిత్రివృక్షయోః॥ యదామి
యేతయాధేనుహత్యా తత్స్వామినోభవేత్ ॥ అతస్సామీ పరామృశ్యకు
ర్యాత్తదక్షణంముదా । తత్ప్రేక్షణేమహత్ప్రాయశ్చ మనంతంపరికిరీతం । తదు
పేక్షామహత్యాపమనంతంజన్మజన్మసు । అగ్నిహోత్రస్వయాధేనుర్యాదేన
శృంఘతోషణేఅభిషేకాధామత్సర్వః॥ శ్లో॥ యాధేనుర్గుర్విణీరాజ్కయాధే
నుఃకపిల్యాకా । ఏతైర్నిమిత్తైస్సాధేనుహతాయదియచాజ్జయతత్స్వా
మీయుభిఃప్రేక్షోగోహాంతేనసంశయః ॥ అగ్నిహోత్రాదిధేనునా మేకా
వాపినిమిత్తజైః ॥ హతాతత్పాపమోక్షార్థం పరాకోమునిచోదితః ॥ ఇత
రాసాంగవాం రాజర్షిమిత్తైరభిరేగతః ॥ హననప్రాప్యతేదైవా త్స్వామి
నచ్చంద్రభక్షణం । అశక్త్యారోగవృద్ధాభ్యాం హతామ్యేతైఃప్రమాదతః ॥
వృద్ధశబ్దేనవాధాకముచ్యతే । తత్స్వామినస్తప్తకృచ్ఛంమునిభిఃపరికిరీతం ।
అగ్నిదాహేనిషాఢస్య చ్ఛేదోగనివృత్తయే । యదీదైవాన్మృతింప్రాప్తా

ప్రాజాపత్యువిశుద్ధిదం । దారుణాగురుణాకంఠలగ్నైనయదియాచగౌః । మృ
తాతద్గోషశాంత్యర్థంపరాకంకృచ్ఛమీరితం । పత్నువామధ్యదేశేతుబంధనై
తాడనేవివాక్రిమ్యాదిశోధనకాలేవృతాయాధేనురగ్రతః ॥ ప్రాజాపత్యద్వ
యంప్రోక్తంమునిభిస్తత్వదశిఃభిః । ఔషధంరోగమోక్షాయ కర్తాకుర్యాద్ద
వామిహ ॥ తెనౌషధేనయాధేనుర్కృతిమాపసుదుస్తరాం ॥ తత్రచాంద్రా
యణంప్రోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ తత్రక్షీరఘృతైర్ధేనురక్షణంయో
గవాంగృహీ । కుర్యా తద్విపరీతంచేన్మృతాయాధేనురగ్రతః । తత్రైవహ
త్యామహతీ తప్తకృచ్ఛగ్రతఃచరేత్ । పతనభిత్తివృక్షాణాం శంకితానాం
నృపే త్రమ ॥ తత్రబద్ధాచయాధేనుర్కృతాతత్పతనయదాతదాతద్దేహశు
ద్ధ్యర్థంప్రోక్తంచాంద్రద్వయంద్విజైః । కారిన్యరజ్జుబంధనయాచగౌనిధనం
గతా । పరాకంపాపముక్త్యర్థంవహ్నిదాహేప్యమోచనైఃపరాకస్తత్రయో
క్తవ్యోనిమ్నోఽతదవస్తతేతత్రాపిపరాకభిత్త్యర్థః । ఏతాసాంగవామైతై
నిఃకుత్తైర్ననంప్రాప్తంచేత్తద్దోషోపశాంత్యర్థంతత్తత్ప్రతిపదోక్తం ప్రా
యశ్చిత్తంలోకసాదృశ్యాత్తత్తతఃకర్తారోనెచ్ఛంతి । తత్రమహంతందోషయా
హ ॥ గౌతమధర్మ ॥ శ్లో॥ ఏభినిఃకుత్తైస్సకృత్తైర్యదాయత్రైవధేనవః ॥ పంచ
శ్వేయదిగచ్ఛంతి సావమినఃపశ్యతోగ్రతః । హత్యాప్రాప్తాసుమహతీలోక
ద్వయవిగహితా । యస్యదోషస్యయత్ప్రోక్తం తత్తత్తుర్య ద్విముక్త
యే ॥ అన్యధాలోకసాదృశ్యాత్ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుభిః ॥ వతః తెయదిలోకై
తతస్యదారాప్రజాక్షయః । అంతేనరకమాసాద్యమాతంగత్వమవాప్యతే ॥
తదంతేనవమాసాద్య భిఃసోభవతిగహితః । తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యర్థంకుర్యా
న్నిమగ్నతమత్రమాంవిప్రహత్యాచమహతీ తథాధేనువిహంసనం ॥ ఉభ
యోర్యదిహత్యాచై తత్తతఃకుఃనోఽదితాగతిః । అప్రమ త్రతయారాజకధే
నురైవమాత్మపత్నదా ॥ పోషణీయాపాలనీయా వక్షోస్త్రిభిరహదరాత్ ।
క్షత్రి దవైశ్యయోరస్యేవం ప్రాయశ్చిత్తంనిమిత్తగోహననేచేదితవ్యం । శూ
ద్రాణామేతాసాంసాక్షాద్ధననహస్తచ్ఛేదః ॥ నిమిత్తహననై శతరూపకణ
దండఃవిప్ర స్త్రీణామేతాసాంహననవిప్రస్యాధికంప్రాయశ్చిత్తం ॥ క్షత్రియ
వైశ్యస్త్రీణాంస్వజాతీయ పురుషాణాంప్రాయశ్చిత్తార్థంకల్పనీయం । శూద్ర
స్త్రీణాంశూద్రవదాక్షా రాక్షాకర్తవ్యం ॥ నస్త్రీతివిచారణీయం ॥ తదాహ
లైంగే ॥ శ్లో॥ బాహుజోరుజపాదాబ్జ జాతానాంహననేగవాం ॥ నిమిత్తైర్వా

ధసాత్వాద్వాప్తోక్తావిప్రస్థనిష్కృతిః | నిమిత్తహననతాతవిప్రాణాం యదు
 దీరితం | తత్కర్తవ్యం సృష్టైరైవైశ్చైస్తత్త్వీన్ద్రాణామధఃమీరితం । విప్రస్త్రీ
 ణాంతధాప్రోక్తం శూద్రాణాం వాణిషీనం । తత్ సీరిణాంచతధాకార్యం
 నిమిత్తేన శతం విదురితి || ఇతి హేమాద్రా నిమిత్తగోవధప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథ
 గోవత్సహననప్రాచయశ్చిత్తమాహ || మారగం డేయః || శ్లో || వత్సశ్చ త్రివిధః

—*గోవత్సహననప్రాచయశ్చిత్తమ్*—

ప్రోక్తో బాలః పౌగండ్కో యువా । ఏతేషాం హననే నిమిత్తైరుతవాస్వ
 యం । చండాలత్వమవాప్నోతి త్రిషు జన్మసుపంచసు || అతో వత్సోపాషితవ్యా
 విప్రైశ్చాకేభ్యభిన్నదా । యావత్త్యుభయక్షణం సోఽదరపూరణం న జానా
 తితావత్సబాలః || మాతరంత్యక్త్యాస్వేచ్ఛయా సంచరమాణః పౌగండ్కో వ
 త్సః । గభః ధారణసుఖం జ్ఞాత్వా యోనడుద్భిస్సహ సంచరతి సయువా. వత్స
 జననాంతరంగః || ఏతేషాం హననే పృథక్ పృథగ్గోషం ప్రాచయశ్చిత్తమాహ ||
 కార్కె || శ్లో || సబాలాదరపూత్యర్థం యావత్కాలంత్యుభయశశః || ఊధస్యం
 మాతరంత్యక్త్యా సంచరన్ స్వేచ్ఛయా నృప । పౌగండ్కస్స విజ్ఞేయస్సంచరన్
 త్తమత్తవత్ || గోవృష్టే సహాయః క్షీడక్ సయునా త్రివిధస్త్వతః | సాగార్థ్యా
 వత్ససూజ్ఞేయా మహాపాతకనాశిని | ఏతేషాం త్రివిధానాంచ మత్తైకోయో
 నిహన్యతే | యోనహన్యత ఇత్యర్థః || ఛందోవత్పురాణాని తిక్త్యాస్సంధిసౌష్ఠ
 వం న విచారణీయం || తదాహ || నారదియే || రాజాయోహన్యతే తమాహు
 రాత్తయూపోయజ్ఞోనంతదక్షిణ ఇతి || తైంగ || శ్లో || వత్సానాం త్రివిధానాంచ
 ఏకం హన్యాద్విజోయదితత్తత్పాపఫలం భుక్త్యా చండాలత్వమవాప్యతే । బా
 లం హన్యాద్విజోయస్తు క్షీరాదాననిమిత్తకైః । ప్రాజాపత్యుద్వయం సాత్వాన్ని
 మితైరేకమచ్యతే । కృత్వా శుద్ధిమవాప్నోతి హ్యన్యధాపశుఘాతకః || సాగం
 డే || యోబాలవత్సం కామేన నిమిత్తైర్వాస్వయం హనేత్ || తత్ర హవిశుద్ధ్య
 థం ప్రాజాపత్యుద్వయంచ రేత్ || నిమిత్తైర్వాయదాహన్యాత్ క్షీరాదా
 నాదిభిః క్రమాత్ । నిమిత్తపాపనిమోక్షం ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ||
 విప్రస్త్రీణాం తదధంస్యాద్బాలవత్సావిహింసనై || క్షత్రియాణాం
 ద్విగుణితం వైశ్యానాం త్రిగుణం భవేత్ । తత్త్వీన్ద్రాణాం తదధంస్యా
 త్పదజం డండయేచ్ఛతం || పౌగండ్కం తుయోవత్సం నిమిత్తైర్వాస్వయం
 హనేత్ || తత్ర దేహవిశుద్ధ్యథం తత్తత్కృచ్ఛ్రించ రేత్పురా || విష్ణుధమో

త్రై॥ శ్లో॥ యేనవిప్రేణపాగంఢో వత్సోయదినిహన్యతే ॥ తస్యదే
హవిశుద్ధ్యథాంచరేత్తప్తంముదాసహ ॥ పశ్చాత్తాపవిశుద్ధ్యథాంచ పంచ
గవ్యంపిబేత్తతః॥ శివధర్మాత్తరై॥ శ్లో॥ పాగంఢకంసదోన్మత్తం గోకులే
స్వగృహేపివా ॥ నిమిత్తైఃపూర్వజైర్విప్రో హన్యాదైవచోదితః ॥ తద్దోష
పరిహారాథాంచరేత్తప్తంయథావిధి॥ పంచగవ్యంతతఃపశ్చాత్ప్రబేదజ్ఞాననాశ
నంత్రాత్రియాణాంద్విగుణితం వైశ్యానాంత్రిగుణంతథా ॥ విప్రాంగనాదీనాం
తత్రత్ప్రాయశ్చిత్తాధాంకల్పసియం॥ పాదజంశతేనదండయేత్ ॥ గారుడపు
రాణై॥ శ్లో॥ యువానంగోవృషంహన్యా త్పూర్వజస్త్వయమాదరాత్॥నిమి
త్తైర్పూర్వరాజేంద్ర పరప్రేరణయాధవా ॥ మహాంతంసరకంగత్వా జాయతే
వృషసూచిమాన్ ॥ వృషస్యశృంగద్వయంసూచకం ॥ తద్వద్యూనోవత్సస్య
హంతుగుణదస్థా నేసూచాంకురవదంకురద్వయంభవేదిత్యధాన్ ॥ భవిష్యో
త్తరై॥ శ్లో॥యువానంగోవృషంహన్వా పూర్వజోబాహుజోవణిక్ ॥ మహాం
తంసరకంభుక్త్వా జాయతేసోర్భవాన్భువి ॥ సాగంఢై॥ శ్లో॥ అరణ్యేజల
మధ్యేవా స్వగృహేయోద్విజాధమః ॥ యువానంగోవృషంహన్యాత్నిమిత్తై
రుశవాన్స్వయంతత్రత్ప్రాయశ్చిత్తఫలంభుక్త్వా జాయతేభువిగంగాన్ ॥ తస్మాదో
షోపశాంత్యథాంచ కుర్యాచ్చాంద్రాయణంవ్రతం ॥ గోదానంచతతఃకుర్యా
త్పంచగవ్యమంతరం ॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నిరోగోజాయతేభువిప్ర
స్త్రీణాంతదధాన్స్యా త్రప్రాయశ్చిత్తమిక్రితంత్రాత్రియవైశ్యానాంతదంగనా
వాంధ్వైగుణ్యంత్రైగుణ్యంత త్రదధాంచయోజనీయం॥ అతఃసర్వధాన్యంహననై
గోవథప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వవణస్త్రీవివేకతయామోజనీయం॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే గోవత్సహననప్రాయశ్చిత్తం॥ అథవృషహననప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కార్త్యై॥ శ్లో॥ ఏకాదశేహ్నిసంప్రాప్తే పిత్రోమరణసంభవే ॥ మైశా
చత్వరిమి కృత్యథా ముత్సృష్టోమోవృషఃపరైః ॥ హన్యతేయదిరాజేంద్ర
హ్యంకేతశ్చివముద్రయా॥ శివద్రోహీతివిఖ్యాత స్సర్వకమఃబహువ్రతః ॥
మృత్యావరకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నూయేత్ ॥ తస్మైవనశ్శత్రుత్వా
స్తి కారీషదహనాన్యతే॥ సాగంఢై॥ శ్లో॥ పిత్రోరథాంతంకామూర్ధాంజనై
రుత్సృష్టముత్తమం॥ శివలింగాంకితంసమ్యక్ప్రవరూపంజనాధిపవృషంహన్వా
తదావిప్రః కేదారక్షేత్రభక్షణాత్పరప్రేరణయావాపి హ్యరిత్యైగ్రామవి
వవా॥ రజ్జుదండాదిభిస్సమ్యక్సహాయైరుపనిష్టవాన్ ॥ తదుపాయప్రదోమ

—*వృషహాననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్యక్తస్సదోపేక్షాపరాయణః॥ హంతాతస్యమహాపాపశ్చ త్వారఃపాపభాగి
 నః॥ రాజా తాక్షదండయేత్సమ్యగ్విచార్యబహువాతకయా॥ తెషాంఫాలేషు
 కర్తవ్యంతప్రలింగంస్తపోత్తమైః॥ నిస్సాంబాదయైభృత్యైవృక్షహంతే
 తిసర్వతః॥ అటిత్వానగరింసర్వాం నిర్వాప్తోవిషయాద్భూషాః॥ తదాప్రభృ
 తితేనర్వే తీర్థకంఠకంవిగాహ్యచ॥ ఆషేయేషుచదేవేషు చరిత్వాప్రత్య
 హం దా॥ పశ్యిమద్వారకామెత్యహంసద్వారంతథోత్తరై తద్దైవపూర్వ
 దిగ్భాగై గుగానాగరసంగమం॥ తద్దైవదక్షిణేభాగై చాపాగ్రంగంధ
 మాదనేవీవ క్రమేణకతకవ్యం భూపరి కమణంతదా॥ చాపకోటిముపాగ
 మ్య తత్రస్నాత్వాదినత్రయం॥ పశ్యాత్తాపసమాయుక్తస్సభామాగత్యవా
 గ్యతః॥ తయానుజ్ఞామవాప్యాక చరేయుశ్చాంద్రభక్షణం॥ పంచగవ్యంత
 తఃపీత్యా గాండద్యృప్రపుంగవే॥ తేనశుద్ధింగచ్ఛంతివృషఘ్నరఘ్ననందనేతి॥
 బ్రహ్మకైవతే॥ శ్లో॥ యోవిప్రోవృషభ హన్యా చ్చినలింగాంకితంతనా॥
 ఫాలేత ప్రశింసంధృత్వా నిస్సాణంస్వనయక స్వయం॥ త్రివారంక్షౌంపరి కమ్య
 బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్తీతః॥ పశ్యాచ్ఛాపాగ్రమాగమ్య గంధ తూదనపర్వతే॥ తత్ర
 స్నాత్వాత్రిరాత్రంచ రామలింగంఋరీతుయేత్॥ పశ్యాత్తాపమువాగమ్యస
 భాంసత్వాతదాజ్ఞయా॥ చాంద్రాయణంతదాకుర్యాద్దద్యాద్విప్రాయగాం
 శివాం॥ పంచగవ్యంతతఃపీత్వా శుద్ధోభవతినాన్యథా॥ రాజాహన్యాత్పూర్వ
 ముక్తం వృషభంశివలాంఛితం॥ దద్యాదాత్మనమంహేమ సహస్రంవాగవాం
 చరేత్॥ విప్రాంగనాపరిత్యాజ్యా పోషణీయన్నదానతః॥ రాజస్త్రీణాంశ
 తంప్రోక్తంగవాందానం ద్విషన్ము॥ వైశ్యస్యరాజవత్ప్రోక్తం తత్ స్త్రీణాం
 చతద్దైవచ॥ శూద్రోహన్యాద్యత్రహతస్తత్రతంనిఖనైద్భువిసహస్రేణాథవా
 దండా దన్యథాపోషమాప్నుయేత్॥ ఇతి హేమాద్రిపరిచితేవృషభహానన
 ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథబలివర్దహాననప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శివభమోక్తరై॥

—*బలివర్దహాననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ అనద్వైహన్యతేవిప్రైరశ్వదండశిలాదిభిః॥ గృహేవావిపినేతోయేభా
 రోద్వహానకమణిజ్ఞానతోజ్ఞానతోవాపిరోపాద్యామత్సరాదపి॥ తెషాం
 తునిష్కృతిరాస్తి తత్ప్రకృచ్ఛేస్త్రీభిర్విना॥ వారాహే॥ శ్లో॥ జలమధ్యే
 భారవాహేకృషికాలేచదాహనే॥ గృహేజలవనేవాపిలనద్వాన్యేనహన్యతే॥

పాదాదితాడసేచైవ శృంగచ్చైవచవాహనైః । లాంగూలఖండసేవాపి నిమి
త్తైఃపూర్వచూడితైః । ఏతైరన్యతమైర్వాపి విప్రోహన్యాద్ధురందరంతస్యైవ
నిషక్పతియియ । ప్రదిష్టామనిఘంకరైః । తప్తకృచ్ఛిత్రయంకృత్వా పంచగ
వ్యంజనేత్తతః॥ ఏతస్మాద్భుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతేభవన్యోత్తరే॥
శ్లో॥ అనన్యాన్యైరన్యత్రైవ నిమిత్తైరుతవాన్యప ॥ హన్యత్రసోపి దుష్టాత్త్వా
ప్రాయశ్చిత్తభవేత్తదా । రాజాతంసన్యగౌలోచ్య దండయేచ్ఛతరూపతః ।
పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్తప్తకృచ్ఛిత్రయంచరేత్ । పంచగవ్యేనపూజాత్త్వా
శుద్ధిమాప్నోతిన్యైః । రాజాహన్యాదనన్యాహమాయుధైర్బహుభిర్యదా ।
తదానరకమాప్నోతి ప్రాయశ్చిత్తార్థకషహాత । విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థకం
కుర్యాదిత్యర్థకైః శ్లో॥ వణిక్కుత్రస్తువాణిజ్యే హ్యనన్యాహంయదాహనేత్ ।
నిమిత్తైరాత్మనావాపి క్షుత్రియస్యార్థకమహాత । శూద్రోహన్యాచ్ఛలీపదకం
నిమిత్తైరుతకామతః । శతరూప్యేణతందండ్యాదధవాహస్తమోచనం । హస్త
చ్ఛేదనమిత్యర్థకః తత్ స్త్రీణాంతదధకం ప్రాయశ్చిత్తంయోజనీయం । బాల్య
తారుణ్యదికంపూర్వముక్తం । బాలపౌగండుకుమారావస్థాసు యత్రయత్ర
హననంతతతత్ప్రాయశ్చిత్తంపూర్వసతకల్పనీయం । భారహస్తనడద్ధనై
ఉక్తప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచిత బలివదకవధప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అధగజవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లెంగ॥ శ్లో॥ సహాయేస్సాధనో

—గజవధప్రాయశ్చిత్తమ్—

పామైర్వాగ్భిర్వావిప్రసత్తమః । అరణ్యేవాభ్యవాసేవా హనెద్యద్యవిచార
యత్॥ పశ్చిన్నరకమాప్నోతిజాయతేగజవర్తవాత్తద్దోషపరిహారార్థకం
తప్తకృచ్ఛించరెచ్ఛుధః॥ కాశ్లో॥ ఉపేక్షాహనసేతస్యసహాయేహాస
నసాధనైః॥ వాక్యైరంగీకృతైర్వాపి యోవిప్రోహస్తి నంహనేత్ । రాజాతుదం
డయేస్యశ్చచ్ఛతరూప్యేణదండతః । పశ్చిన్నరకమాసాద్యదుష్టవ్యాధీయు
తోభవేత్ । పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్తప్తకృచ్ఛింవిశుద్ధయే॥ ఉపోష్యరజ
నీమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి ॥ తదధకంకరిపే తేచ తదధకంగభకమోచ
నై । తత్ స్త్రీణాంతుతదధకంస్యాత్ప్రాయశ్చిత్తముదీరతః । లక్ష్మీకామో
రాజాయుధాదన్యత్రనహస్తివధంకుర్యాత్తదాహ॥ దేవీపురాణే శ్లో॥ సాం
పరాయేగజంహన్యా ద్యదిస్యహననేపతేత్ । తదాతస్యనదోషస్సాన్యదిత్య
హభగవాన్యమః । గజయుద్ధేగజంహన్యాదన్యధాదోషభాగ్భవేత్ । లక్ష్మీ

క్షీయేతతస్యాథపరత్రనరకంప్రజేత్ ॥ సాహం దే శ్చ సంపతాగ్ మోయుథకా
 లాదన్యత్రకరిహింసనం । నకుర్యాద్యదిదుష్టాత్తా తస్యసంపద్వినశ్యతి । మృ
 త్వానరకమూహ్నితి సాంపరా యేనవోషభాక్ ॥ ఆత్మాభిముఖమాయాంతం
 హంతుంస్వంతుదిగచ్ఛతి ॥ తదాహన్యాగ్ధజం రాజానదోషస్తస్యత్రతహి ॥
 రాజాపశ్చాత్ప్రకుర్వీత ప్రాజాపత్యద్వయంముదా ॥ యుద్ధాదన్యత్రగజహన
 నైవేదితవ్యం ॥ యుద్ధహన్వాతాతాగ్లికగోదానాచ్ఛద్ధిః ॥ మారగ్ం డేయ
 పురాణే ॥ శ్లో॥ యుద్ధాదన్యత్రయో రాజాప్రమాదాద్ధస్తినంహనేత్ ॥ తత్ప్రా
 పశోధనంరాజక ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ ॥ యుద్ధగోదానమాత్రేణశు
 ద్ధోభవతినశ్చయః ॥ తదధఃకంకరిపోతేస్యాత్తదర్ధంగర్భ మోచనై ॥ వైశ్యానాం
 తుతదర్ధంస్యా త్తత్తత్ప్రీణాంతదర్ధకం ॥ శూద్రంవైదండయేద్రాజా శతని
 ష్కంహ రెత్తువా ॥ పోతేస్యాదంగుళిచ్ఛేదోగజేస్యాద్ధస్తహరణం ॥ ఇతి హే
 మాద్రివిరచితే గజవధప్రాయశ్చిత్త ॥ అధాశ్వవధప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ స్థాం

—*అశ్వవధప్రాయశ్చిత్తమ్*

దే ॥ శ్లో॥ అశ్వహంతాభవేద్విప్రోలోకేవేదబహిష్కృతః ॥ పూర్వోక్తైర్వా
 నిమిత్తైశ్చసహస్థైర్వధసాధనైః । సవిప్రోనరకంయాతి కాలసూత్రంసు
 దారుణం ॥ మారగ్ం డేయపురాణే ॥ శ్లో॥ పోషయిత్వాహయంవిప్రోనిమిత్తై
 ర్భూమభిర్గదాహన్యాత్స్వయంవారాజేంద్రగృహేవాకానసేవనే ॥ సపశ్చా
 న్నరకంయాతి యావదాధూతసంస్థవం । తస్యైవనిష్కృతిరియం వ్యాసేన
 పరిభాషితా ॥ స్వయంహన్యాత్తడబ్దంస్యా నిమిత్తైరర్ధమీరితంగృహదాహం
 దిభిర్వాపి జ్ఞాత్వాతద్విగుణంచరేత్ ॥ తదర్ధంబడవాయంచ తదర్ధంగ
 ర్భ మోచనై ॥ శిశాపాగండకచైవ బడబార్ధంసమాచరేత్ ॥ మహానారదీయే ॥
 శ్లో॥ జనసంఘేమహాభ్యే స్వగృహేయదిపూర్వజః ॥ దివాజననభీత్యాతుహ
 యంహన్యానిమిత్తజైః । మహాంతంనరకంగత్వా యమపాశనిబంధనంపున
 ర్భువముపాగమ్య జాయతేగంధిమాన్సదా ॥ బాలంపాగండకంవాపి యు
 వానంయదికామతః । అశ్వంహన్యాద్దిజ్జోయస్తు ప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తదా ।
 కుర్యాత్తదాత్తశుద్ధ్యధఃకం షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ బడబాయామర్ధ
 ముక్తంతదర్ధంబాలమారణే ॥ గృహదాహదిభిశ్చార్ధం తదర్ధంగర్భ మోచనై ॥
 రాజాయోయదిహంతాస్యామ్యుద్ధాదన్యత్రవాజినం । సరాజానరకంగత్వా
 వ్యాధియుక్తోభవద్భువి ॥ తస్యైవనిష్కృతిర్దృష్టా విప్రస్యార్ధంమనీషిభిః ॥ పశ

స్తురాజవత్ప్రేక్షంతూద్రందంద్యాద్యధావిధి । తత్తత్ప్రేక్షాంతతదధాక్ర
మేణయోజనీయం । శూద్రంపూర్వవద్దండయేత్ । శతరూపకంవాహస్తచ్చేదో
వాసర్వత్రాధ్యాపణ్యైః ॥ రాజ్ఞాసోష్ఠిపరిపాతనవధికితకవ్యః ॥ నాన్యధా ॥ మా
కకంఢేయోక్తో ॥ అశ్వయుధేయచాప్రాప్తస్వయమారుహ్యవాజినంతదాహ
న్యాధయంతత్రనాన్యధాదోషసంభవః ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్తోష్ఠ్యనుత్తమాం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ॥ ప్రాయశ్చిత్తాధ్యా
యే- అశ్వవధప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధోష్ఠ్యవధప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగంఢే ॥

—ఃఉష్ణవధప్రాయశ్చిత్తమ్—

శ్లో ॥ పట్టజైవావసేరాజకప్రమాదాద్వాక్రమేకం । ఉపాయైహాననయో
గైర్వైశంతుత్వాదురాత్మభిః ॥ హత్వాపశ్చిత్తదాజ్ఞాత్వా రౌరవంసరకం
ప్రజేత్ ॥ తదంతేభువమాసాద్యకుబేరోజాయతేద్విజఃకుత్సితశరీరభ్రత్యధః ॥
శివధర్మోత్తరే ॥ శ్లో ॥ క్రమేశకంద్విజోహత్వామేళయిత్వాదురాత్మభిః ॥ య
త్తైస్తద్ధననోపాయైర్విప్రోయాతియమలయం । తదంతేభువమాసాద్య
వక్రాంగోజాయతేతతః ॥ తద్దోషపరిహారాథం ప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్ ॥
ఏతత్సహాయమాత్రేణాభ్య క్తం । స్వయంహసనేవిశేషమాహ ॥ ఆహ్వాండ
పురాణే ॥ శ్లో ॥ ఉష్ణంజ్ఞాత్వాద్విజోహన్యా ద్దండైర్వగశేషిడయా ॥ యమ
లోకముపాగమ్య భుక్త్వాతత్రైవయాతనాః ॥ తత్తత్తుభువమాసాద్య జాయ
తేవక్రకుక్షిమా ॥ తత్ప్రాపన్యవిశుద్ధగర్భమబ్జంకుర్యాత్ప్రయత్నతః పౌగం
డైతచ్చిశావధం తదధం గర్భమోచనై ॥ క్షత్రియోదిసంహన్యా తగ్ర
మేశకమధమతః ॥ అధర్మోనామరాజ్ఞాంయుద్ధాదన్యత్రహసనం ॥ నారదీయే ॥
శ్లో ॥ యుద్ధాదన్యత్రయోరాజాదండైర్వబహుభిర్యదా ॥ క్రమేశకంహనేద్య
త్రహ్యరణ్యేనిజఃసైబజై ॥ గ్రామేవాకారణంత్యక్త్వా శస్త్రాదైర్భృత్య
చోదితైః ॥ సగత్యాసరకంపాపిపశుహంతాభవేద్భువికారణంయుద్ధమేవపూ
ర్వోక్తం తద్దోషపరిహారాథం కాయకృచ్చంవిశోధనం ॥ విశేస్తుతత్రథాప్రో
క్తం ప్రాయశ్చిత్తంవివక్షణైః ॥ శూద్రోహన్యాచ్ఛంరాజా దండయేన్నతు
మారయేత్ ॥ తత్తత్ప్రేక్షాంతతదధంస్యాచ్చిశావధం ప్రచోదితం ॥ తద
ధం గర్భసంత్యాగ శిశుపోగండకైక్రమాత్ ॥ శిశుపోగండకాదిస్వరూపం
పూర్వమేవవత్సహసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణేభిహితం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే
ఉష్ణవధప్రాయశ్చిత్తం ॥ అభరహసనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారగంఢే

—*ఖరహననప్రాయశ్చిత్తమ్*

యపురాణే॥ శ్లో॥ పశుబుద్ధ్యాఖరంహత్వా విప్రోనిశిమహాపథే ॥ పశ్చచ్ఛాజ్ఞా
త్వాఖరభితినిమిత్తైర్వామరాత్మభిః॥ సవనరకస్థాయీ యావదాఘాతసం
ప్లవం॥ పశ్చద్భవతచండాలోభువమాసాద్యఘామిపరాజవిజయే శ్లో॥ అజ్ఞా
త్వాపశుబుద్ధ్యా యో విప్రోహన్యాఖరంమథా॥ నిమిత్తైస్సంగహోషాద్వాస
హాయైహాననోచితైః । అంధకారేమహాఘోరే హత్వాపశ్చన్యహాఖరిః॥
ఇతిమత్వాసపాపీస్సాల్పభ్యాదోషంమహాత్తరం । చండాలత్వమవాప్నోతి త్రి
షుజన్మసుఘామిప॥ నహింస్యాన్యగచండాలం కమఃకామనసాగిగా॥ కూ
మఃపురాణే॥ శ్లో॥ విప్రస్తున్యగచండాలంనహింస్యాత్కామకారతః॥ నిమిత్తై
రుతవాచాన్యైః స్సహాయైహాననోద్యతైః॥ సోనుభూయమహత్వాపం ఘా
తంగత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యైవనిషగతిదృష్టా మనిభిరృహన్యావాదిభిః॥
స్వయంహత్వాతుచాండ్రంస్యాత్పరాకంసహసంగతః॥ నిమిత్తైర్భావకంప్రో
క్తమంగీకారేసువర్చసం । సువర్చసంపంచగవ్యం । రాజాహన్యాఖరంమో
హాద్భుతైర్వారాష్ట్రైఃప్రమాదజైః॥ తస్య దేహవిశుద్ధ్యథకంపరాకఃపరికీర్తి
తః॥ విశస్తథైవయోక్తవ్యంప్రాయశ్చిత్తంనృపాత్తమ్॥ శిశోపాగండుకచైవరా
జాధకంపరికల్పయేత్ ॥ రాజాతథైవకుర్వీతరాజవత్సవణిక్పతిః॥ తస్మిన్ద్రాం
తుతదధాధకం యోజనీయంవిచక్షణైః॥ శూదందండ్వాచ్చతంరూప్యం నవ
ధోమునిభిస్సృతః॥ రాసభభేదహననైవ ప్రాయశ్చిత్తమేవయోజనీయం॥ చా
ల్యపాగండుకౌమారాదిపూర్వముక్తం । తత్తత్తారతమ్యైవహననైప్రాయ
శ్చిత్తంయోజనీయం॥ రాసభభేదాబహవస్సంతి॥ తేషాంమధ్యేబహుసంచారత
యాపతమానవివఖరిః ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితే ఖరహననప్రాయశ్చిత్తం॥
అథేదానీంమహిషీవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ త్రైంగా శ్లో॥ మహిషీంయోర్వి

—*మహిషీవధప్రాయశ్చిత్తమ్*

జోరాజావణిక్పాదజవహా । హన్యాద్దండాదిభిఃక్రూరైర్నిమిత్తైరుతవాస్వ
యం॥ సఫుహనరకంయాతి కాలసూత్రంనుదారుణం॥ తదంతేభువమాసాద్య
లాలాలపనవాకభవేత్ ॥ కౌర్మే శ్లో॥ మహిషీమగ్నజోయస్తుబాహుజో
రుజపాదజాః॥ గృహదాహాదీభిరాజన్నిమిత్తైర్బహుభిర్యదా॥ ఘ్నంతిభృత్యై
స్స్వయంవాపి తత్త్రైవనిరయంగతాః॥ మహాంతంనరకంధుక్త్వా స్మృతాం
వదనాస్తుతే॥ శివధర్మోత్తరే శ్లో॥ రాజపుత్రోవణిగ్వాపి ముఖజః పాదసంభ

సః | వనమధ్యేజలెగేహే మహిషీయదితత్రవై || విహింసంతితదాక్రూరః | ప్ర
విశంతియమాలయం | ప్రసభువముపాగమ్య హ్యద్రాస్యాస్సంభవంత్యతః |
తద్దోషశమనాయాలం మహాసాంతపనంవిదుః || పంచగవ్యవిధానేన పంచగ
వ్యంభవేత్తతః | శుద్ధిమంతస్తదాలెస్యరన్యధాశుద్ధచేతసః || సాచెద్దోస్థి
బాలవత్సాతద్ధింసాయాంనరాధిప || విప్రశకుర్యాత్తదాజ్ఞాత్వా మహాసాం
తపనద్వయం | రాజాసాంతపనంకుర్యాదురుజఃక్షత్రియాధఃతః || పాదజః
పాదమాత్రంతు ప్రాయశ్చిత్తంయథాక్రమం | తత్తత్తస్త్రిణాంతత్తదధం
ప్రాయశ్చిత్తంబాలపాగండకకామారా దీనిపూర్వవద్విచారణీయాని | స్వ
యంహననైపూణం ప్రాయశ్చిత్తంవిప్రాదీనాం || గృహదాహాదీనిమితై
ర్వృతాయదితదధంప్రాయశ్చిత్తం | అస్మదీయామహిషీత్యుపేక్షయాప్రా
యశ్చిత్తమకుర్వాణః పూర్వోక్తనరకంగత్వానీవతమోభవతి దోషబాహు
శ్చాత్ప్రాయశ్చిత్తమాచరణీయం వణత్రయేణపంచగవ్యమపి | ఇతిహేమా
ప్రవిరచితే ధర్మశాస్త్రేమహిషవధప్రాయశ్చిత్తం | అథమహిషవధప్రాయ
శ్చిత్తమాహం || మూర్ఖంజేయః || స్తో || మహిషంకామకారేణరజ్జుదండాశ్శపా

—*మహిషవధప్రాయశ్చిత్తమ్*

తనైః || యోవిప్రోవనమధ్యేవా గృహదాహేజలాప్లవే | నిహన్యాద్ధుష్టసంగా
ద్వాహ్యంధకారాగమేనిశిసవిప్రానిధనంగత్వానరకంప్రాప్యదారుణం | పున
ర్భవముపాగమ్యజాతుతేభిల్లజన్మవాక్ || స్తో || కార్తే | మహిషంపూర్వజోయస్తు
రోషేణమహాతావృతః || హర్యాన్నిమితైర్బహుభిభృత్యవగైరధాపివా |
అరణ్యేగృహదాహేవాక్యపికాలేజలాద్భవే || మహాంతంసరకంగత్వాభుక్త్వా
తత్రేవయాతనాః || పునగత్వా సజగతింభిల్లజన్మసమశ్నుతే || త్రేం || స్తో ||
మహిషంకృషికాలేతు తాడనైశ్శపాతనైః || గృహేవాగృహదాహేవామా
హింస్యాత్పూర్వజోరుషా || మృత్వానుభూయనరకంమైచోభవతిభూతలే ||
తస్యైవనిష్కృతిదియందృష్టామానపరాణజైః || అజ్ఞానాత్తప్తకృహింస్యా
త్ప్రాయశ్చిత్తంనిమిత్తతః || పరప్రేరణయానాపి జ్ఞాత్వావాద్విగుణంచరేత్ |
బాలపాదంచపాగండేహ్యర్థంయూనిప్రపూణతా || రాజావణిక్వాదజోవా
కారణైర్వాసిపాతనైః || భారవాహనిమిత్రాద్వా నిమ్నోన్నతమహాపథి ||
మహిషందండపాతైర్వాహన్యాద్యదిహపాతకీ || నరకంచానుభూయాథశ్లేచ్ఛ
జాతిభవేత్తదా || అకామతస్తప్తకృహింప్రాజాపత్యంనిమిత్తతః || జ్ఞాత్వా

తద్విగుణంప్రోక్తంచాలేపాదంవిశోధనం || పాగండేర్థంతదాజ్ఞేయంయూ
నిపూర్ణమతఃపరం || బాహుజోరుజయోరేవంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || పాదజే
పాదకృత్ప్రసాదస్తత్తత్త్రిణాంతధాపుధక్ || అధాధాధాధాసమాసేన
యోజనీయంయథాక్రమం || విప్రస్తుషహిషంహత్వాభిల్లోవైజాయతేతదా |
రాజాచపాలరసోభూయాద్వణివైవణవజాతిమాన్ || శూద్రస్సంకరతామెతి
మహిషంయోహనైద్రుషా || తత్తన్నారీతధాభూయాత్తద్దోషాత్తత్పరిగ్రహః
త్ || అతోసహింసాన్యహిషంవిప్రోవాన్యోపివాన్యప || ఇతిహేమాద్రివిరచితే
మహిషవధప్రాయశ్చిత్తం || అథాజబస్తవధప్రాయశ్చిత్తమాహ || మహారాజ

—*అజబస్తవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విజయే || శ్లో || అజంబస్తంద్విజోహన్యాతాచరణేనవినాన్యప | నరకంచాను
భూయాశుతతస్సునుభవవేతకలౌ || లైంగేశ్లో || బ్రాహ్మణోనినిమిత్రేనబ
స్తాజౌనిహనెద్వదీనరికంకాలచక్రంతుహ్నునుభూయమహత్తరంపునోత్సా
ముపగమ్యశుసునుభవవతిపూర్వజః | యజ్ఞాధంహంతిచేద్విప్రోహ్యనంతం
ఫలమశ్నుతే || గౌరీకాండే || శ్లో || యజ్ఞాధంహంతియోవిప్రోహ్యజంమేషం
సుఖిన్యధిః | సయాతిబ్రహ్మణస్తానంపునరావృత్తిరులభం | కారణేనవినా
రాజస్తంబస్తంసహింసయేత్ || యోవిప్రోధర్మముల్లంఘ్యపాపమేతత్సమా
చరేత్ | సయాతినరకంఘోరం సూనుజన్మాభవేదహం || కౌర్కే || శో || యాగా
ధంహంతియోవిప్రోపశుంలోకపరాయణః || సయాతిబ్రహ్మసదనం | బ్రహ్మ
ణాసహముచ్యతే | బస్తంచాపిహనేద్యస్తు సయాతీంద్రపదంధ్రువం | యాగా
ధంహింసనంప్రోక్తం తయోబ్రహ్మవిస్మష్టయోః | నిహారణేనతంహన్యా
ద్యమలోకంసుదారుణం || గత్వాభువముపాగమ్య సూనుభవవతిచాతుయః ||
తద్దోషపరిహారాధంప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ || విప్రస్సంగాధితంగత్వా
నిమిత్తైర్దీహింసయేత్ || ప్రాజాపత్యద్వయంకుర్యాత్తథాబస్తవధేన్యప ||
బాలేపాదంతుపాగండే హ్యస్థంయూనియథాక్రమం || విప్రస్త్రీణాంతదర్థం
స్యాద్భుస్తమేషవధేన్యప || ప్రాజాపత్యంభువోభర్తావణికుర్యాత్తదైవచ ||
శూద్రేతాప్రకర్తవ్యాతతత్త్రిణాంతదరకం | బాలపాగండయూనాంయ
థాక్రమంయోజనీయంఇతిహేమాద్రివిరచితేధర్మశాస్త్రేఅజబస్తవధప్రాయ

—*ద్రుమాలయచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తమ్*—

చ్ఛేదం || అథద్రుమచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తమాహ || గౌరీకాండే || శ్లో || ఇంధనార్థంద్రు

మచ్చెదీగ్రామేవారణ్యమద్యతః॥ కృష్ణర్థంవానరశ్రేష్ఠ సయాతినరకేంధ్రువం॥
 వీత త్సాధారణవృక్షవిషయం॥ యాజ్ఞీయవృక్షచైదనవిశేషమాహ॥ కౌర్మే॥
 శ్లో॥ వైకంకతశ్చఖదిరకీంశుకోశ్వత్థవీవచ॥ ఔదంబరశ్చన్యగ్రోధిశ్శమీనిల్వస్త
 దైవచ॥ శ్లేష్టాతకశ్చసరిశవీతెయజ్ఞీయవృక్షకాః॥ చూతశ్చతంత్రిణీవృక్షకపీత్రా
 మలకౌతథా॥ కోవిదారతరునైవనింబవృక్షోమధుద్రుమః॥ జంబూతరుర్నదీ
 వృక్షోహ్యశోకతరురేవచ॥ వీతెవన్యాః శ్లో॥ చంపకఃపనసనైవమాతులుంగో
 ర్జునస్తథా॥ జంబీరైరండవృక్షౌశ్చ నారికేళశ్చఖర్జురః॥ దాడిమోబదరీవృక్షః
 కురంబకచీరంబకా॥ గుంజావృక్షశ్చవకళింసీపవృక్ష స్తథైవచ॥ వీతేహ్యరామ
 జాః॥ భల్లారకోబృహత్పర్ణోయేయవృక్షౌమహాన్నతాః॥ తద్దైవనీచవృక్షౌ
 యెఘలవంతశ్చపుష్పి తాఃవన్యవృక్షౌఅమీరాజన్నైతేభ్యోయదిహింసనంతస్యై
 వతారతమ్యైనప్రాయశ్చిత్రమిహాచ్యతే॥ కృష్ణర్థంయజ్ఞపాత్రార్థంయశ్చిం
 ద్యాతుటజంసకృత్॥ తస్యైవనిష్కృతిరియంకథితామనిస్తత్తమే॥ ఇంధనా
 థకంద్రుమశ్చదీతశ్చవోషోపశాంతయే॥ ప్రాజాపత్యంసకృతర్పిత్యాశుద్ధి
 మాప్నోత్యనుత్రచాంకృష్ణర్థంవృక్షహంపాపీప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్॥ కృ
 ష్ణర్థమింధనాథకంవానజ్ఞవృక్షవిభేదనే॥ పరాకంతప్రకుర్వీతశుద్ధోధవతివృ
 ష్టహః॥ వైకంకతశ్చుచ్చేదప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ ఖడిరేకీంశుకేచైవప
 రాకశ్చుద్ధిరీతః॥ ఔదంబరేధన్యగ్రోధే పరాకఃపూర్వవచ్చుచిః॥ చిల్వాశ్వ
 త్థోయదాచ్చింద్యాత్రదాచాంద్రాయణంచరేత్॥ శ్లేష్టాతకశ్శమీవృక్షౌదేవ
 దారుతరోతథా॥ మయూరపాదవృక్షౌచభేదనైతస్తముచ్యతే॥ భల్లతకేబృ
 హత్పర్ణౌయేయచఘలపుష్పితాః॥ తద్దైవనీచవృక్షౌయేతేషాంభంగేవనే
 పివా॥ ప్రాజాపత్యంవనశ్చేదనీపవృక్షసమాకులై॥ భల్లతకేబృహత్పర్ణౌకా
 యకృచ్ఛంసమాచరేత్॥ తంత్రిణీచూతయోశ్చేదే బహుజంతూపకారణాత్॥
 కపిద్ధౌపలకశ్చేదీసమ్యక్పాంద్రాయణంచరేత్॥ కోవిదారతరౌనింబప్రాజా
 పత్యం శోధనంమధుద్రుమజంబుతరౌప్రాజాపత్యంచపూర్వవత్॥ నదీవృక్షే
 హ్యశోకేచ పూర్వవచ్చుద్ధిరీతా॥ ఖజూరెనారికేళేచ తాళిహింతాళియో
 స్తథా॥ తస్తృచ్ఛంబరేద్విద్వాత్భేదదోషోపశాంతయే॥ వనశ్చేదీమహా
 పాపీకుర్యాచ్చంద్రస్యభక్షణంజంబీరమాతులుంగాదీచ్చిత్వాపాపవిశు
 ధ్యయే॥ సమ్యక్స్నాత్వాశువిభూత్యాగీతాశాస్త్రంపరేత్రమాత్॥ పు
 ష్పారామస్యవిశ్చేదీదేవద్రోహీతిగద్యతే॥ తద్దోషపరిహారార్థం గాయత్రీ

లక్షమాచరేత్ || తటాకకూపకాసారచ్ఛేదనేవిప్రసత్తమః || పూర్వవత్తద్వ
 ణంకృత్యాకాయకృచ్ఛంసమాచరేత్ | ఏదల్పతటాకచ్ఛేదవిషయంమహాత
 టాకచ్ఛేదవిశేషనామా || దేవలిః || శ్లో || బహుధాన్యోద్భవేరాజకే తటాకే
 తువిభేదితే || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్యాకపాలధ్వజపజ్జితం || పునస్సంసాహ
 రకృత్పశ్చచ్ఛుద్ధిమాప్నోతిపార్వీకీం | అన్యధాపతితంవిద్యాన్మాలపెత్తంకదా
 చన || అల్పతటాకచిత్తమాకాదిభేదనైబ్రహ్మహత్యాదివ్రతోక్తం సాదాధకపీ
 నాదిక్రమేణయోజనీయం || నాత్రపునస్సంసాహరః | తథాచమనుః || అల్పత్య
 ల్పతటాకాదిభేదనేపూర్వజోమహాక | పునస్సంసాహరరహితం కృచ్ఛం
 సాధకసంఖ్యయా || విష్ణ్వలయంశధాశంధో రాలయంశక్తిసంస్థితం |
 విభేదనైజిపాపీపునబద్ధాచరేత్సకృత్ | చాంద్రాయణంపరాకంచతద్వ
 యంపూజాశూన్యయోః | దేవాధిష్ఠితాలయచ్ఛేదనచాంద్రాయణం | శూ
 న్యాలయచ్ఛేదనపరాకమిత్యధః | ఏవంరేణుకాలయాదిషువేదితవ్యం || కాశీ
 చాపాగ్రాదిషుతైత్రేషు దేవాధిష్ఠితేషుశూన్యేషువాచ్ఛేదనైబృహత్తటాక
 ప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్యాత్ || రాజావణిగ్వప్యేతేషాంపూర్వోక్తానాం
 విభేదనై తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తంద్విగుణంచరేత్ | సాదస్యతత్తద్గురులాఘవత
 యాసహస్రశతదశక్రమేదండయేద్రాజాసమ్యగ్విచార్యతత్తస్మిన్చాంతత
 ద్విచ్ఛేదనతత్తదగ్ధంసాచచ్ఛిత్తంకల్పనియం | ఇతిహేమాద్రాదుమాలయా
 దివిచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తం || అథానాశ్రమవాసినఃప్రాయశ్చిత్తమాహ || కుమా
 రవిజయే || శ్లో || బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చవానప్రస్థోధభిక్షుకః || చత్వారిశ్రమా

—*అనాశ్రమవాసిప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్వైతేపంచమోనోపపద్యతే | వానప్రస్థాశ్రమస్వైమాంతోనాస్తీహసుదుస్త
 రాత్ ఆశ్రమాస్త్రివిధారాజకపరలోకప్రదాయినః | బ్రహ్మచారీబ్రహ్మచ
 ర్యంకృత్యాభార్యాంసముద్యహేత్ | కుర్యాద్యాగాదికాకధర్మకప్రత్యేకాం
 సాసశంకయా || నత్యశేదీహకర్తాణీ త్యక్త్వాపాపంసమశ్నుతే || స్నానం
 సంధ్యాంజపంహోమం బ్రహ్మయజ్ఞంచతపోజం | ఔపాసనం దేవపూ
 జాం వైశ్వదేవంతథాతిధిం || సాయంసంధ్యాంతథాహోమం ధర్మశాస్త్ర
 విచారణం || ఏవంగృహీయదాకుర్యాత్సర్వాకామానవాప్నుయాత్ || పర
 లోకమవాప్నోతి పునరావృత్తిదుర్లభం || అతఃపరంతుసన్యాసః కార్యోవి
 ద్వద్భిరాదరాత్ || నకాంచనంప్రగృహ్ణియాన్వైకభిక్షాంసమాశ్రయేత్ || నకు

ర్యాల్లోకవాతాణంవాప్రణవనిత్యమాచరేత్ । ఎవంయోగురుతైస్త్వం పరి-
నిర్వాణమశ్నుతే॥ గృహస్థస్యయదారాజకపత్నినా శోభవేదహాత్రాప్రభృ-
త్యయంవిప్రోహ్యనాశ్రమఇతిరతి॥ దానత్రైమ్యశ్రాద్ధేషునిశ్చయైమిష్టోహవ ।
నాధికారోభవేత్తస్యతస్మాదుద్యాపాయేత్సుకః॥ పంచాశద్వర్షాదూర్ధ్వం
వివాహానసమిచ్ఛింశి॥ మహావోపసంభవాత్ । తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ షు-
వాశద్వత్సరాదూర్ధ్వం సకార్యం పాణిపీడనం । కలత్యగస్యదుష్ప్రత్యాప్త్యా
బ్యమాహుగ్గోపిణి । యువానంప్రేక్షయేన్నారీస్వయంజేతాఃపిన్విదా ।
వ్యభిచారాతులంసశ్యేక్తులనాశాతులంగానాః॥ భృత్యంతిసంకీర్ణతా-
స్సంకరోనరకాయవై ॥ నరకాన్ననివృత్తంతే తస్మాద్దహంతిపండితాః॥ కశ-
త్రాయస్యచత్రైవమ్రయితేతత్పరిత్యజేత్ ॥ తదాప్రభృత్యసాంప్రద్య-
నాశ్రమఇతిరతి॥ అగ్నిపూతోగృహస్థస్సాస్యజ్ఞోమయాజవిశేషః॥ యోగ్య-
దిమృతాభార్యాతజ్జన్మవిఫలంభవేత్ । తస్మాదనాశమేవాసోనకతహ్యాద్వి-
జన్మభిః॥ అగ్నిహీనాయదావిప్రఃపతిహీనాయదాంగనా॥ తయోనభాషణం
కుర్యాన్నపశ్యేచ్ఛుభకమకసు । అనాశ్రమిద్విజోవిప్రోయావజ్జీవతిభూతలై॥
మాసిమసిరిక్రేష్టప్రాజాన్త్యంవిశుద్ధయై॥ కుర్యాదితిశేషః॥ అన్యధాదో-
షమాప్నోతిమృత్యానరకమశ్నుతే ॥ యద్భక్తస్తథాకతుంకుర్యాద్వా-
మృత్యుంతరం॥ తతస్కుర్ధిషవాప్నోతిపరలోకాంశ్చవిందతి॥ లెంగ॥ శ్లో॥ అనా-
శ్రమస్యయావంతిదినానిమనసత్రమాః॥ మాసిమాసీహతావంతిగణయాత్వా
తదాశ్మజః॥ తావత్కృత్యాశ్రమర్విత్రయమతాపః॥ నాశ్రమోకరోత్త్యతి-
పరంకమపరలోకసుఖానయై॥ ఏవంకరోతియఃపుత్రస్సపుత్రఇతిగణ్యతే॥
తత్ప్రతితాలోకమాప్నోతిగయాయాంపిండశోయధా॥ ఇతిహేమాద్రోపిరిచితై-
నాశ్రమవాసినిప్రాయశ్చిత్తం ॥ అభభృతకాధ్యక్షనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*భృతకాధ్యక్షనప్రాయశ్చిత్తం.*—

బ్రహ్మాండపురాణైశ్లో॥ వేదమూల్యంధనమిదంమాసిమసిద్విజోత్తమాః ॥
గృహీత్వాయఃపరేద్వేదంసభృతాధ్యక్షకస్యతః॥ భృతింగృహీత్వాయా-
విప్రఃప్రత్యహంపాఠయెచ్చుతిం । సవిప్రోభృతకాధ్యక్షాయానరకమకపి-
ష్యుతః॥ లింగపురాణైః॥ మాసిమాసిప్రగృహీయాన్మూల్యంయత్పరిభాషయా ।
భృతకంతద్విజానియాత్పరలోకవిగమేతం । తద్గృహీత్వాద్విజోయస్తద-
వయక్పతతేశుతిం । సవిప్రోభృతకాధ్యక్షాయా తస్మఖనావలోకయేత్॥

కౌర్మే॥ శ్లో॥ యోవిప్రోభృతకంధృత్వా మాసిమాసిప్రచోదితం! శిష్యానధ్యా
పయోజ్యేదంసాత్మాన్నారాయణాత్మకం । సవైనారాయణద్రోహీ సర్వదా
సూతకీభవేత్॥ నయోగ్యోహవ్యక్తమ్యేషునదాశేషమునీశ్వరాః॥ వేదాక్షరా
ణీయావంతిపతితానిద్విజాతిభిః । తావంతిహరినామాని కీర్తితానినసంశయః॥
మాసంగృహీత్వాభృతకం యఃపరేద్వేదశూదరాత్॥ సవైనారాయణద్రోహీ
సర్వదాతంపరిత్యజేత్॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ యేభ్యోగృహీత్వాభృతకంశి
ష్యేభ్యోయఃప్రకీర్తితయేత్ । దినేదిసేబ్రహ్మహత్యాపాపంససమవాప్నుయాత్॥
మరిచిః॥ శ్లో॥ ద్విజేభ్యోవాన్యజాతిభ్యోయోహృత్వాభృతకంపరేత్॥ సఏవ
నరకస్థాయీయావదాధూతసంప్లవం । శాఖామూఢాం వదెద్యస్తుభృత
కంపాపరూపిణం॥ ధృత్వాసంవత్సరంవాపిహ్యర్థరణ్యకమధాపివా॥ బ్రహ్మహ
త్యామవాప్నోతి నిష్కృతిసహిదృశ్యతే ॥ బ్రహ్మహంతృసమసోస్థీ భృతకం
యస్సమాహరేత్॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ అబ్ధయోభృతకంధృత్వా వేదపారంద్వి
జాతయే । తస్యచాంద్రద్వయంప్రోక్తం శాఖామూత్రంవదెద్యది ॥ అబ్ధద్వయం
పరేద్యస్తు ధృత్వామూల్యంద్విజన్తనె ॥ తస్యపాపవిశుద్ధ్యధికంప్రోక్తంచాం
ద్రచతుష్టయం । అబ్ధత్రయేతుషట్రాచంద్రంక్షుర్యాగ్రహవిశుద్ధయే ॥ అతః
ర్ధ్వంనశుద్ధిస్సాన్యద్రుచ్ఛాహపరికీర్తితః ॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ అబ్ధేచాం
ద్రద్వయంప్రోక్తం భృతకంయోవదెద్ద్విజః । అబ్ధద్వయంవదెద్యస్తుసతుపా
పవిశుద్ధయే॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః కుర్యాచ్చంద్రచతుష్టయం॥ అబ్ధత్ర
యేవిశుద్ధిస్సాన్యక్షిప్తశ్చాంద్రైర్యధాక్రమం॥ అతఃగర్భంబ్రహ్మహంతాలలా
టేచిహ్నవర్జితః॥ నారదీయే॥ శ్లో॥ పజ్జీభేదీచృధాపాకే బ్రాహ్మణానాంవ
నిందకః॥ ఆదేశీవేదవిక్రేతా పంచైతేబ్రహ్మఘాతుకాః॥ యోధృత్వాభృతకం
విప్రోవత్సరత్రయశూదరాత్ । వేదపాతంద్విజాతిభ్యో వదేద్ధర్మ సమన్వితః ।
బ్రహ్మహత్యాసమంపాపమవాప్నోతిబుధోత్తమః ॥ అతఃపరంబ్రహ్మహంతాల
లాటేతాపవర్జితః॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్సపాలధ్వజవర్జితం॥ తతఃశుద్ధి
మవాప్నోతి వేదహంతానచాన్యధా॥ వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ వేదమూల్యంగృహీత్వా
యోద్విజోవేదంవదెద్యది । చతుష్వజ్రైషుశిష్యేభ్యోబ్రహ్మహంతృసమోభ
వేత్॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా ద్వాదశాబ్దవిమత్సరః॥ తతఃశుద్ధిమవాప్నోతి
కపాలధ్వజవర్జితం॥ శ్లో॥ బ్రహ్మహంతావేదవిక్రేతా హ్యశక్తోవ్రతచారణే॥ తతో
దేహవిశుద్ధ్యర్థం గవాంద్వ్యయంతమాచరేత్ ॥ పశ్చద్ద్వయోఃపునఃకర్మక

తక్షణం చిధిబోధనాత్ ॥ మరీచిసంహితాయాం ॥ శ్లో ॥ ఆచార్యబుద్ధి
జోబ్రహ్మతులాయాంగోఘలాంగతే । విశ్వచింతనమద్రచ చర్మధన్వాం
మహాఘటే ॥ తథావసోమవికైతా కాలపూర్వప్రతిగ్రహీ ॥ తద్దేవ
భృతకాధ్యాయా కల్పపాదపసంగ్రహీ ॥ పీఠాభ్యధేనుమాతాచపీఠాభ్య
శ్చైత్రగ్రహీ ॥ పీఠాభ్యధేనుమహామహస్తిరభగ్రహీ ॥ ధరాంగుష్ఠాక
ల్పలతాం వహన్యోవిప్రసత్తమః ॥ ఉత్తమ్యతేషుదాసేషుఆచార్యోయదియో
భవేత్ ॥ తులాదిసప్తదాసేషు ఆచార్యబ్రహ్మబుద్ధిజః ॥ ప్రాయశ్చిత్తాదికం
కృత్వా పునఃకమఃసమాచరేత్ ॥ యావత్కుర్యుఃపునఃకర్మ ఆచార్యబ్రహ్మ
బుద్ధిజః ॥ శావచ్ఛూదానసంభాష్యా శ్శుభకమవివక్షతాః ॥ పునఃకర్మ
విహీనాయే కుర్యుర్యాగాదికంసకృత్ ॥ నప్రాప్త్యుస్తస్యఫలం కృతేదాక
నశచైరపి ॥ అకృత్యేదంపునఃకమః క్రియంతేయదిదైవతః ॥ తత్రాపికమః
కక్షణవ్యం నాన్యధాలోకమాప్నయః ॥ ఏతేషామృత్విజాంవిద్వర్షాచార్యా
ణాంవిశుద్ధయే । పునఃకర్మప్రకతక్షణవిద్వద్భిశ్శుభలిప్సభిః ॥ ఇతి హేమా
ద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే భృతకాధ్యయనప్రాయశ్చి
—*భృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్తం ॥ అథభృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మకైవలతే ॥ శ్లో ॥ శిష్యో
యస్తుధనందత్వా భృతకంపూర్వవత్పరేత్ ॥ శాఖాసమాప్తిపర్యంతం సచండా
లసమోభవేత్ ॥ త్రైంశే శ్లో ॥ భృతకాధ్యయనోపేదం శిష్యోదత్వాధనం
బహుయఃపరేత్సప్తమాకసద్యః పాతకీస్యాన్నసంశయః ॥ మహాభారతే ॥
శ్లో ॥ భృతకాధ్యయనంకుర్యా ద్విజోయస్తుధనెచ్చయా ॥ శాఖామాత్రంతద
ధంవా సచండాలత్సమాప్నయత్ ॥ పార్వా శ్లో ॥ అంతేవాసీధనందత్వా
భృతకాధ్యయనంచరేత్ ॥ సవిద్రోసరకంయాతీ బహుక్లృతసమన్వితం ॥ సరకాక
భీకరాకబుక్త్యా తదంతేభిల్లజాతిమాకభవేదితిశేషః ॥ శ్లో ॥ మాసంపరిత్వా
భృతకం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ మాసద్వయేపరాకంస్యా చ్ఛాందం
మాసత్రయేస్మృతం । షడ్మాసేషుషడబ్దంస్యాద్వ్యసనతత్త్రియంచరేత్ ॥
అబ్దద్వయేతుపూణకంస్యాత్ ॥ (పా)కార్ణాస్యాత్తతఃపాపీతుప్రహా ॥ బ్ర
హ్మహాశ్శ్రావతంకుర్యాద్వాదశాబ్దం హితుః ॥ అథవాత్రైపరికమ్యపంచా
శతేగ్రాహిస్త్రతాంధూమిమితశేషః ॥ శ్లో ॥ గతశ్చస్థిషువాహ్నోతి భృతకా
ధ్యయనోద్విజః ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే భృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*అధీతవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తమ్*

అధాధీతవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దెవలధర్మే॥ శ్లో॥ వేదాంతంమంత్ర
శాస్త్రంవా వేదంవాతత్వమేవవా॥ గురోరధీత్యయోవిప్రో విస్మృత్యయదివ
తతే॥ గర్వేణవాభిమానన మ్యోశ్వర్యమదవ తయా॥ సవీవనరకస్థాయీ
పతితస్సర్వకర్మసు॥ పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ వేదంవాతస్యతత్వంవా తత్రంవా
మంత్రమేవవా॥ గురోరధీత్యసకలం విస్మృత్యమదవ తయా॥ సవీవశాస్త్రహం
తాస్యా తస్సర్వకర్మసుగహితః॥ పతితస్యైవయత్పపంతత్పపఫలమశ్నుతే॥
గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ వేదాన్వాపితదంతంవా తత్వంమంత్రమధాపివా॥
విస్మృత్యయోద్విజోగర్వాద్వతతేయద్యహనిశం॥ ప్రత్యహంగోవధేవా
పం సమాప్నోతిసంశయః॥ మాసకాత్రేపరాకంస్యా త్తప్తంమాసద్వయే
స్మృతంబుతుత్రయేతుచాంద్రస్యా దద్వేపశ్యాద్దాలకంచరేత్॥ వషేద్వయే
మహాపాపీ పతితంతత్పరంవిదుః॥ ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధాత్కా దక్షిణాంగురవే
దదత్॥ సవ్యపాదంపునధ్యత్వా హ్యభ్యస్యేత్పూర్వవత్క్రమాత్॥ అన్య
ధాదోషమాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి॥ ఇతి హేమాద్రాఅధీతవిస్మృతిప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అధగుర్వధీక్షేపప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ జని

—*గుర్వధీక్షేపప్రాయశ్చిత్తమ్*

తాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి॥ శ్వశురశ్చగ్రజోభ్రాతా పంచై
తెగురువస్మృతాః॥ అన్నదాతాభయత్రాతా క్రతావాధానదాయకః॥ మా
తులశ్చపితృవ్యచ్ఛ్రధమశాస్త్రోపదేశకృత్॥ పురాణంసంహితావక్తా సీతి
శాస్త్రోపదేశకృత్॥ బుద్ధిప్రదః॥ బుద్ధీనా మాచార్యస్సాన్మృతకర్మసు॥ ఏతే
వై గురువోలోకే పూజ్యావంద్యాశ్చసాదరం॥ ఎతేభ్యోనాపకుర్వీత హ్యోత
ద్వాక్యంనలంఘయేత్॥ సాహందే॥ శ్లో॥ జనితాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాం
ప్రయచ్ఛతి॥ శ్వశురశ్చగ్రజోభ్రాతా పంచైతెగురువస్మృతాః॥ ఏతేసర్వ
వందనీయాఃపూజ్యాభక్త్యాదసాదరం॥ ఏతేభ్యోనాపకుర్వీతనావమన్యేగదా
చన॥ సాహందే నాగరఖండే॥ శ్లో॥ జనితాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయ
చ్ఛతి॥ త్రయస్తైగురువఃప్రోక్తా ఉపాధ్యాయాస్తధాపరే॥ త్రిషుద్రోహంనకు
ర్వీత కర్మణామనసాగిరా॥ పితరుభావజ్ఞేష్వభ్యాసితృవ్యాదిరుపసీత్వాగా
యత్రప్రదానకృద్గురుః॥ అతవీవపితాభ్రాతావాగురుః॥ వేదాంతోపదేశకృ
త్పరమగురుః॥ తస్మాత్త్రయోగురువః॥ ఇతరేవంద్యాః॥ అతవీవత్రయాణాం

మధ్యేవకంవానోపేక్షయేత్ | నమ్రహ్యనోద్దాసీతచ || తద్దైవనారదః || శ్లో ||
 గురుంత్యంకృత్యహంకృత్యయోవదేన్ముఖధీర్నరః | సోరణ్యేనిజలేదేశభవతి
 బ్రహ్మరాక్షసః || సాంకంఢే || గాంకాంఢే || శ్లో || పితరంవాగురుంవాపి జ్యేష్ఠ
 భ్రాతృమేవవాత్స్వంకారంవాధహంకారం కృత్వాపుత్రసపాపభాక్ || తదం
 తేనరకంగత్వా భుక్త్వాత్రమహచ్ఛయం | తదంతేనువమాసాద్య రాక్షస
 త్వంభజేదిహతద్దోషపరిహారాధం నాచికేతత్రతంచరేత్ || దేవిపురాణే ||
 శ్లో || నాచికేతపురాణాజ్ గురుశుద్ధాలకంఢ్రతి | ప్రతిభాప్యతథాగత్వా
 దృష్ట్వా యమపరంమహత్ || పునగత్వాఘృహస్థం పితరంప్రణమత్యచ |
 తద్వాక్యేనతతఃపశ్యా దైహశుద్ధ్యధమాదరాత్ || చచారమండలంత్రగ
 వాంక్షీరందిశేదినే || పితౄశుద్ధిమవాపాధ మండలాద్విప్రస త్రమః | తతఃపరంవి
 శుద్ధాత్మాపితరంప్రణతోభవేత్ || పితరశుద్ధిశ్చైశ్వర్యః || అథవాదేహశుద్ధ్య
 ర్థంషడబ్దంకృచ్ఛయాచరేత్ | కలాయుగనాచికేత్ర ప్రతస్యాతిదుష్కరత్వాష్టి
 డబ్దంప్రాజాపత్యకృచ్ఛంకుర్యాత్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే గుర్వధిక్షేపప్రా
 యశ్చిత్తం || అథాజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారంఢేయపురాణే || శ్లో ||

—*అజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రస్తునతులైహూత్వా వెదశాస్త్రాధికారవాక్ | అయంగురియంమాతా
 జ్యేష్ఠాయంమాతులాపివా | అయంవిద్వానిదంశాస్త్ర మాచారోమునిహో
 దితః || వేదోయంధైవతంచేద మిదంతీర్థమియంనదీ || ఇతీవసర్వంసహసాశీ
 లంవిస్తృతవానిహ || ఉన్మత్తభవవలేతసోఽనభిజ్ఞఃప్రకీర్తితః || లింగపు
 రాణే || శ్లో || మాతరంపితరంశ్వశ్రూం గురూదేవాంస్తధానలం | విప్రం
 గాయంతినంనారీం శపన్వైస్సర్వదానరః || యోవతేతసదాతాఃసవిప్రోఽజ్ఞ
 ఇతీరతః | తస్యైవనిష్కర్మత్వైష్టామునిభిర్థమవిత్తమైః | ప్రత్యహందోషశాం
 త్యధంమహాపాతకనాశనం || తండులాక్ ప్రస్తమాత్రేణ పాపయత్వాచ
 రుంముదా || భక్షయేదైవతోదైశేమండలేనవిశుద్ధ్యతి | అన్యధాదోషమాపన్నీతి
 యథాశూద్రస్తధైవనః || ఇతి హేమాద్రివిరచితాజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తం || అథ

—*తండులాద్యపణ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తండులాద్యపణ్య విక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || శివభూతాణే || శ్లో || తండులా
 శ్చటిలామాపాః ఫలంపుష్పంతథాగుడం | నాగవల్లికశంఖాగౌరీ చూడాకంకణా
 రమేవచక్రస్తూరీంకుంకుమంమూలం దుగ్ధపద్మకంఠధా | కృష్ణాజినంచఘ్రి

ద్రాక్షాః బ్రహ్మసూత్రంకమండలుః తామ్రంకాంస్యంతథావస్త్రం కంబళం
 రోచనంతథా | అవణంతింత్రీణీశాకః పక్వమన్నంమునీశ్వరాః | ఇమాన్యపశ్య
 నివిప్రాణాం ఏతేషామైకైకవిక్రయే బ్రహ్మజ్ఞత్వంభవతి || కార్యాసతామ్ర
 కాంస్యత్రపునీసాయఃపిండవిక్రయే పాంచాలజాతిమాణభవేత్ | తదాహమ
 హానారదీయే || శ్లో || కాపాణసతామ్రకాంస్యాది సీసాయఃపిండవిక్రయే |
 పాంచాలజాతిమాన్విప్రో నరకంప్రతిపద్యతే || తండులాంశ్చక్రేలాన్తామాణభల
 పుష్పగుడాన్యపి | నాగవల్లిదళంపూగం చూణంకర్పూరమేవచ || కస్తూరీంకుం
 కుమంమూలం దుగ్గందధిఘృతంతథా | కృష్ణాజినంచరుద్రాక్షాః బ్రహ్మసూ
 త్రంకమండలుః | తామ్రంకాంస్యంతథావస్త్రం కంబళంరోచనంతథా | తిం
 త్రీణీంబవణంమూలం శాకమన్నంద్విజోయది || విక్రయిత్యాదు రాజీవేత్సతు
 శూద్రోనసంశయః | ఏతానివిక్రయిత్యాదు హవ్యకవ్యానిచాదరాత్ || పితరో
 నోపతిస్తంతి శ్రాద్ధక తామహానపి | స్వా రామసంభవాక్రీత్యా ఉచితవ్యయ
 మాచరేత్ || అన్యధాదోషమాప్నోతి ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || ధనస్యసం
 గ్రహాథంతు ద్విగుణంకృచ్ఛమాచరేత్ || ఉచితవ్యయసిద్ధ్యధికం గవ్యంవి
 ప్రోనవిక్రయేత్ | షణ్మాసంలోభతఃక్రీత్వా శూద్రాభవతినిశ్చయః || తతక్రీ
 త్వాద్విజగృహేమైవకాదీనంచరేత్ | భోక్తారోదోషవంతస్తుక తాన్యా
 త్పాతకేనువి || విప్రస్తుపక్షమాత్రంచ గోరసంవిక్రయేద్యది | తస్య దేహవిశుద్ధ్య
 థికం తప్తకృచ్ఛిముదీరితం || మాసంహివిక్రయిత్యాదు చాంద్రాయణముదా
 హృతం | ఋతుద్వయంతువిక్రీయమండలంయావకంచరేత్ || ఋతుత్రయే
 యదిక్రీత్వా బ్రహ్మజ్ఞంతస్యవైధివం | షణ్మాసంగోరసంపక్త్వా పీత్యాశుద్ధి
 మవాప్నుయాత్ | అబ్రహ్మాత్రంపయఃక్రీత్వా తావత్ప్రీత్యాశుచిర్భవేత్ | తస్మ
 హేమోద్విజగ్రీత్యాపూర్వవన్తా ససంఖ్యయా | కుర్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం ప్రా
 యశ్చిత్తంయథా | కమం || షణ్మాసంతత్రయఃక్రీత్యా శూవుభౌసమపాపినో ||
 తయోరుక్తవిధానేన ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || కృష్ణాజినంచ రుద్రాక్షాః
 బ్రహ్మసూత్రంకమండలుః || తామ్రంకాంస్యంతథావస్త్రంకంబళంరోచనం
 తువావిక్రయిత్యాద్విజోయస్తు మాసంమాసద్వయంతువా | మాసేపూణే
 పరాకస్నాగ్ద్వితియేచాంధ్రభక్షణం | మాసత్రయేతుసంపూణే మండలం
 యావకంచరేత్ || షణ్మాసంవిక్రయిత్యాదు పతితస్సాన్నిసంశయః || కేశా
 నాంపవన్యత్వా పునర్మోజీవిధానతః | కృత్వా షణ్మాసపర్యంతం విప్రము

ష్టింగవేషితం । భుక్తా శుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాతస్యవిమృశిః ॥ లవణంప
క్వసున్నంచ ద్విజోమాసంతువిక్రయేత్ ॥ సహద్రయోనిసాద్య శూద్ర
వద్వనఃతేతథా॥ తస్యైవనిమృతరియం తస్యరంభావకంచరేత్ ॥ తస్య
పనయనంభూయః కృషిశుద్ధివవాప్యతే॥ రౌరవలనరకంఘాతి విప్రోః
ద్యుమ్నిప్రియా॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితాపక్షావిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ

—*నిందితాఘాతపజీవనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

నిందితాఘాతపజీవనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌశ్య ॥ శ్లో॥ అశోష్ణశుశ్కు
ష్ణశ్చరాసభాఃకుంజరస్తథా॥ కన్యాచారీమేషబసౌ పు సకంబ్రహ్మసూత్రక॥
లవణంపలలంచర్త్యలశుసంగృహస్యంతథా॥ శుంరేషిష్పలిమగీచాక్ లవంగైలా
హరిద్రకాక్ ॥ బోషధానిహయావంతి మత్స్యకుకుటాసూక రాక్ ॥ హింగు
జీరకవస్తూనితామ్రంకాంస్కాదికంతథా॥ ఏతాన్ములైశ్చద్విజఃక్రిత్వా సలా
భైర్మూల్యసంఖ్యయా॥ తేభ్యశ్చద్విగుణైర్ములైశ్చ రిల్వమూల్యమధాపవా॥ విక్ర
యిత్వాశ్చభరణం కుర్యాద్భగిహపాపభాక్ ॥ వృత్తావరకమాసాద్య క్రిమీ
కూపేపత్యధః ॥ తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యధంప్రాయశ్చిత్తమిహాచ్యతే॥ సకృ
ద్వాధద్వివారంవా బహువారమసకశః ॥ తస్యంపకాకంఘాంధ్రుచయా
కంపవహూచరేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయః ప చగవేనశుద్ధ్యతి॥ ఇతి హే
మాద్రవిరచితే నిందితాఘాతపజీవనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథవృధా కృషీవల

—*వృధాకృషీవలప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లైంగి ॥ శ్లో॥ వత్సరస్సాగ్నహోత్రాథకం కుకుట
భరణంతథా॥ యావతాధాన్యజాతేనతావతాకృషిమాచరేత్ ॥ ధాన్యగృహః
గతేపశ్చాద్భాగంవిశతమంవ్యయం॥ కృత్వాతిభిభ్యన్తాగారి వైశ్యదేవ
పరాయణః । దశకంచపూణఃసా సంచాప్యగ్నిహోత్రాంధ్రుచయే॥ సంవత్స
రేపశుంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ కృషిరోషేణమహతాకదాచిన్న
విలిప్నతే॥ ఆన్యధాదోషమాహ॥ మారకండేయపురాణే॥ శ్లో॥ వృధాకృ
షింద్విజఃకృత్వా ధాన్యంతద్విక్రియేతవా॥ భోగాథకంసంచితాథకంవా మపః
పాపంసమశ్నుతే॥ వత్సరేధాన్యవిక్రేతా కృషింకృత్వాథయోద్విజః ॥ తస్మా
దేహవిశుద్ధ్యధకం మునిభిశ్చాంధ్రమీరితం ॥ ద్వితీయేద్విగుణాంధ్రుచ్యంతం త్య
యేపతితోభవేత్ ॥ వత్సరత్రయంకృత్యుద్భవం ధాన్యంద్విజోధనాథకం విక్రి
యపతిశప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతివ్యథకః॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే

—*నిందితధనాదానప్రాయశ్చిత్తం*—

వృధాకృషీవలస్యప్రాయశ్చిత్తం || నిందితాధనాదానప్రాయశ్చిత్తమాహ||
కౌర్మే || శ్లో|| బ్రహ్మహంతాసురాపీచ సైయిగుర్వంగనాగమః|| మహాపా
తకినశ్చైతే తత్సంయోగీచ పంచమః|| కుండశ్చగోశకశ్చైచ తథాసోమతా
క్రయా|| పరివిత్తిపరివెత్తా పరివిన్నశ్చవైతథా || తథాపరివిదానశ్చ దత్తా
గ్నికేకసానుగః|| స్తృతివిక్రయికశ్చైచ పరాథంకాశిగాగమః|| ధర్మవిక్రయ
ికశ్చైచ తథాశూద్రాపతిద్విజః | నామవిక్రయికశ్చైచ కాసీనోవృషలీప
తిః|| తద్దైరభృతకాధ్యాయీ తులాస్వకృతశుద్ధిమాన్ || తులాస్వీతిబహువ
చనం రూప్యతాద్దితులోపలక్షణం|| షోడశమహాదానోపలక్షణంవా|| శ్లో||
దుశ్చర్యాక్షయరోగీష కునఖీశ్శ్యావదంతకః | గ్రామణీశ్చారువాకశ్చ గాయ
కోనతకస్తధా|| పరదారాభిగామీచ భిషగ్దవలకస్తధా | ఏతేవైనిందితా
రాజన్ హవ్యకవ్యేషుసర్వదా|| నసంభాష్యాస్సదావిప్రైః పరలోకపరాయ
ణైః || ఏతేభ్యోయాజనాద్రాజన్ముతపుణ్యేపరిగ్రహాత్ || యాగాథంసిత్య
లాభాథం నప్రతిగ్రహణంచరేత్ || దృష్ట్వామాతంకమాలోకే తస్మింభా
వ్యష్టిజభావణం | కుర్యాదితిశేషః|| స్పృష్ట్వాసచలస్సాన్నియాత చాండ్రం
ధాన్యపరిగ్రహే|| సహైవభోజనంకృత్వా చాండ్రద్వయముదీరితం| స్వణం
మాత్రంద్విజోయస్తు ప్రతిగృహ్యసుకర్తసు|| యోజయేద్యదిమూఢాత్తాషడ
బంకృచ్ఛమాచరేత్ || ఇతి హేమాద్రానిందితధనాదానప్రాయశ్చిత్తం ||
అథవాధుకప్యజీవనప్రాయశ్చిత్తమాహ|| నృసింహపురాణే|| శ్లో|| వృధైర

—*వాధుకప్యజీవనప్రాయశ్చిత్తం*—

పిచయావృద్ధిశ్చక్రవృద్ధిరుదాహృతా|| మాసిమాసీచయావృద్ధి సాశీఖావృద్ధి
రుచ్యతే|| తాభ్యాంజీవేద్యదావిప్రస్సవాధుకపికఉచ్ఛతే|| పైతృకాదీనికర్మాణి
దేవకార్యాణియానిచ|| తానిసర్వాణివిప్రేంద్ర నిష్ఫలంయాంతిసర్వదా|| ధర్మ
శాస్త్రవిరుద్ధేన జీవయేద్యదిపూర్వజః || అస్వగ్రాంలొకవిద్విష్టంధమ్యమ
ప్ర్యాచరెన్నతు|| ధర్మోవిప్రస్యప్రాధేయం స్వగ్రాంరోహణకమణి|| విప్రేం
ద్రనిష్ఫలంయాంతి తానిసర్వాణిసర్వదా || తస్మాదిదంపరిత్యాజ్యం వాధుక
వ్యంవిప్రసత్తప్తే|| తస్మైసానిష్క్రూతి దృక్ష్వాపారాకర్మణచక్షుషా|| మా
సంజీవేద్యదావృద్ధ్యాతదాపారాకముచ్యతే|| మాసద్వయేచతస్తంస్యాచ్చం
ద్రంమాసత్రయేస్త్వతం | వత్సానేతుమహాచాండ్రం వత్సరేద్విగుణంచరే

త్ || పతితస్సృత్యత్పరంవిప్రస్సర్వకమృబహిష్కృతః || సంవత్సరామాధ్వం
వాధుఃస్వజీవనఃపతితప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రా
విరచితే వాధుఃస్వజీవనప్రాయశ్చిత్తం || అథహింసాయంత్రవిధానప్రాయ
— హింసాయంత్రవిధానప్రాయశ్చిత్తం —

శ్చిత్తమాహ || సాగ్రం దే || గౌరికాండే || శ్లో || మనుష్యపశుపక్ష్యాది హింస
నేయంత్రకృతిమం || మాగేః జ్యేజలేవాపిపర్వతేచైత్యవృక్షక || దేవాలయే
సభాయాం చ హింసార్థం యంత్రధారణం || యంత్రస్వరూపమాహ || గజ
బంధనెభువఃఖననం | అశ్వపశుమనుష్యబంధనెమాగేః పశ్వభ్రానిర్వాణం | అర
ణ్యపశుపక్షిహింసనాథం జాలవాగురాస్తరణం || పర్వతేషువ్యాఘ్రభిల్లా
కవరాహాదిహింసార్థం దాహః || జలేషుమనుష్యమారణార్థం శంక్వాది
స్తాపనం || గృహేషుమూషికాదిహననార్థం ఫలకాదిభిర్వంత్రవిధానం || వృ
క్షేషుశుకశారికాచటకాదిహననార్థం గ్రీవారజ్జ్వలికరణం || ఏతానియంత్ర
విధానానిశాస్త్రగోపితాని || ఏతానిద్విజస్సంగదోషాత్స్వయంవాక్యత్వా
నరకమాప్నోతి || తదాహ గౌతమః || శ్లో || పర్వతేషువాజలేవాపి గృహేవార
ణ్యదేశతః || ద్విజకుర్యాత్సంగదోషాద్ధింసాయంత్రవిధారణం | సచై నరకమా
సాద్య మృగయుజాణ్యతేషువితస్యదోషవిశుద్ధ్యర్థం పరాకద్యయమీరితం ||
సంవత్సరాత్పరంరాజక చాండ్రద్వయముదాహృతం | అతఃపరంశుద్ధస్సృ
ద్వధావ్యాధస్తధైవనః || సంవత్సరాత్పరంవిప్రీయంత్రనిర్వాణే పతితప్రా
యశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే
ప్రాయశ్చిత్తార్థాయో హింసాయంత్రవిధానప్రాయశ్చిత్తం || ఇత్యుపపాతక
ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణం || అథసంకలికరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మాండపు

— సంకలికరణప్రాయశ్చిత్తం —

రాణే || శ్లో || అజ్ఞాతకులనామానమన్యదేశాదుపాగతం బ్రాహ్మణంక్షత్రియం
వాపి వైశ్యంపాదజమేవవా || భృమయిత్వానరంవిప్రస్థాశ్చధాదిభిరాద
రాత్ || ఏకయిత్వానరఃపాపీజీవయేద్ద్యదిమోహతః | మహాపాతకిసంజ్ఞస్సృ
ద్వత్వానరకమస్తుతే || తైంగే || శ్లో || మోహయిత్వాపహర్తృంత్రై రన్య
దేశాదుపాగతం || అజ్ఞాతకులనామానం ఏకయేద్ద్యదిపూర్వజః || నతస్యని
ష్కృతిర్భూష్టా బ్రహ్మహత్యాంచవిదతి || నృసింహపురాణే || శ్లో || పూర్వ
జఃపూర్వజంవాపి బాహుజోరుజపాదజాన్ | వశీకృత్యాపహర్తృంత్రైర్విక్రయే

ద్యదిపాపభీః సతస్యపునరావృతిర్యమిలోకాసూదాచనసాంధేన్లోముఖ
జుఃపాపధీర్మతస్య రాజానంవాణిక్పతిం॥ శూద్రంవా బ్రామియిత్వాతు
వశ్యాషధాద్యైర్విగహితైః ॥ విక్రయిత్వాపరస్మైతం యమలోకంసగ
చ్ఛతి । పునఃకువయపాఃమ్యసూనురేవభవేత్పునః ॥ విపోనిప్రంఘలాత్రి
త్వాశుర్యదాక్యఃపోషాంశిస్యైషానిషక్పతిర్దృష్టామనునారదగాల్వైః॥
క్షుత్రియేతుషడబ్దంస్యాద్యైశ్శైషాదోనమాచరేత్॥ శూద్రైర్వధికంసంకరేతు
పాదంకృత్వావిశుద్ధ్యతి ॥ విప్రయఃక్షుత్రియోహృత్వా విక్రయేత్పపబద్ధి
మాన్॥ బ్రహ్మహత్వావతంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపాతకే । ఆథవాగోసహ
స్రంతు దత్వాశుద్ధివవాఘ్నయాత్ ॥ తదధేన్వైవశుద్ధ్యస్యదూరుజోవిప్రవి
క్రయే॥ శూద్రోవిక్రయేత్విప్రం మాసల్యంతస్యవాన్కథా ॥ సంకరోవిక్ర
యేద్విప్రం శూద్రవన్తాసలంచరేత్॥ సంకరజాతిర్విప్రవిక్రయే ॥ శూద్రవన్తా
సలంచరేత్॥ సంకరజాతిర్విప్రవిక్రయే శూద్రవన్తాసల్యమహాతితి॥ విశేష
మాహా గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ బాలేవాండంబ్వశేప్రోక్తం పౌగండ్వేతద్వ
యంచరేత్ । తరుణేతుమహావాండం ప్రాథేప్రోక్తంతుత త్రియం॥ జీణేతు
విక్రయంకృత్వా సహస్రంకృచ్ఛమాచరేత్ । విప్రజాత్యాది స్త్రీణాంమనుష్య
విక్రయే పాపైశ్చ త్త్రాయయశ్చిత్తాధంకవేరితవ్యం॥ ఇహహేమాద్రా మను
ష్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అధాత్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాంధే॥

—*ఆత్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పాతాశ్చండే॥ శ్లో॥ పాపమితౌస్త్రిణవైచైవ మృతయాచోగ్రదండనం॥ అతి
వపరుషంవాక్యంసర్వస్వం దానమేవచ॥ ఏతానిసప్తవ్యసనాని అధాపరాణివ్య
సనసమానాని॥ శ్లో॥ అన్యతంగంధపుష్పాణాం సేవనందోషచారణం । సదా
తాంబూలవస్త్రాణాం భోగోయందోషసాధనం ॥ ఋణంకృత్వాఘృతంక్రీ
త్వావత్యహ భోజనస్పృహే ॥ స్వస్యాకించన్యపజ్ఞాత్వా ఋణంకృత్వాన్య
యంచరేత్॥ ఏవంభోగాసక్తచిత్తక్రీత్వాత్సాననవతఃయేత్ ॥ వషంవా
ధతదధంవాభవదాధీనమాచరే॥ ఇతివసంవిదంకృత్వా వతః యేద్యదిపాప
భీః నిత్యకర్తాణికామ్యాని ఇష్టాపూర్తాకానిచ । స్వంతస్యైవభవతిస్వ
యంవైనిష్ఠలోభవేత్ ॥ అగ్నోదగ్ధంజలమగ్నం భూమానిపతితంచయేత్ ॥
తత్సర్వంపరలోకాయ ద్యుతేనక్షంవినశ్యం॥ పతితస్సభవేత్పాపిభింశాద్యై
ర్నిత్యకర్తృణాం॥ సరికేనియతంచాసః పాపకారిభవేద్యతః॥ తస్యైవనిషక్ప

తిద్యుష్టా మునిభిర్దత్తకోవిదైః ॥ హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తప
త్సర్వంకుర్యాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితాత్మ విక్రయణప్రాయశ్చిత్తం ॥
అథసుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రోధన

—*సుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

లోభేన స్వసుతవిక్రయేద్యది ॥ సవైషిశాచతాంయాతి యావదాభూతసం
స్థవం ॥ తైంగ ॥ శ్లో ॥ గృహదాహూదారనాశో దేహపీడాసుతాత్మనోః ॥
రాజాహరతిసర్వస్వం పశవశ్చోరనాశితాః ॥ బాంధవైశ్చపరిత్యాగో హ్యన్న
వస్తువిహీనతా ॥ అష్టాకష్టాభిమెరాజక సంభూతేష్వేషుమానవః సుతం
నవిక్రయేత్వాపీసవైషైశాచజన్మవాక్ ॥ అహూకష్టమహాకష్ట మహాకష్టం
దదిద్రతా ॥ తత్రాపిపుత్రదారాణాం బాహుశ్శష్టకష్టతా ॥ ఔరసంవాసప
త్నీజం నద్విజోవిక్రయంచరేత్ ॥ సవీవనరకంభుక్త్వా పిశాచత్వమవాప్నుయా
త్ ॥ గారుడపురాణే ॥ శ్లో ॥ ఆపత్సుధనలోభాద్వా మహాతా మేషుభూమిప ॥
ఔరసంవాన్యజంవాపి ద్విజోయదిహవిక్రయేత్ ॥ సవీవనరకాభుక్త్వా పిశా
చత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తద్దోషపరిహారాథం మహాసాంతపనంచరేత్ ॥ బా
లెసాంతపనుప్రోక్తం పౌగండతద్వయంస్మృత ॥ కామాప్రపాదకాలేతు
మహాసాంతపనత్రయం ॥ స్త్రీణామధకంవిక్రయిత్యా విక్రయప్రాయవైశ్య
యోఃతత్ స్త్రీణాంచతదధకంస్యా చ్ఛుదెతద్దనమాహరేత్ ॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే సుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపత్నివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
దేవస్వామీ ॥ శ్లో ॥ పూర్వోక్తేష్విహకష్టైశు మహదాపత్సుభూమిప ॥ నప

—*పత్నివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్నీంవిక్రయేద్విప్రో దుష్టామపినతిమపి ॥ గర్భేత్యాగోవిధీయతఇతిసర్వత్రా
నుషంగికతాయుగేవ్యభిచారే స్వదృష్టైగభకధారణమేవదుష్టత్వం ॥ వ్యభిచా
రమాత్రేపోషణమేవనత్యాగః ॥ స్థాండేశ్లో ॥ ఆపత్స్వపిహకష్టైశుమహాతామె
జనతుయోధర్మపత్నీంసపత్నీంచాప్యదుష్టాందుష్టచారిణీం ॥ నవిక్రయేద్విజంకా
మాత్పరస్మైమత్సరాతురః ॥ యదివిక్రీయవైతమహాంతంనరకంప్రణేతే ॥ భవి
ష్యోత్తరే ॥ శ్లో ॥ సతీంసపత్నీమాపత్సుభారావిప్రోనవిక్రయేత్ ॥ ధర్మంయదిపరి
త్యజ్యవతతయేదిహకమణి ॥ యమలోకముపాగమ్యరౌరవనరకేవసేత్ ॥ పున
భూవముపాగమ్య దారహీనోభవేద్భువి ॥ ఏతద్దోషవిశుద్ధ్యథకం ప్రాజాప
త్యంసమాచరేత్ ॥ సత్యాతువిక్రయేథాండ్రం పరాకమసతిక్రయే ॥ బాలికా

యాంషడబ్దంస్యా త్వేధాయాంనాస్తినిష్కృతిః|ఏతదజ్ఞానవిషయం|జ్ఞాత్వా
చేద్ద్విగుణంచరేత్|| ఉత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్పాశ్చిత్తం|| శూద్రైఃపుత్రానం
రాజాసర్వస్వంగృహ్ణియాత్|| ఇతి హేమాద్రాదివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయ

—*మాత్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*

శ్చిత్తాధ్యాయే పత్నీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథమాతృవిక్రయప్రాయశ్చి
త్తమాహ|| శిష్యురాణే|| శ్లో|| మాతరంతత్సపత్నీంవా భగినీంభాతృబాంధవీం||
పితృవ్యసత్నీంవిధవాంస్తుషాంవామాతులాగ్రణీం || వీప్రోవైమత్సరాసక్తో
వ్యభిచారాదిశంకయా|నవిక్రయేత్సుతోభ్రాతా విక్రయేద్యదిదోషభాక్|| తైం
గే|| శ్లో|| మాతరంభగినీంభ్రాతృబాంధవీంస్వస్తుషామపి | సపత్నీంవిధ
వాంపత్నీంసపత్నీంమాతులాగ్రణీం| పితృవ్యసత్నీంభాతృజాయాం గురు
పత్నీమధాపివా|వ్యభిచారాదివాతాభిర్వత్సరాద్వాజనాధిప || ఏతాసువి
ప్రోవద్రుహ్యో త్సత్నీదోషేమహాత్యసి|| నవిక్రయేద్ద్విజోలోభాన్యృత్వానర
కమశ్నుతే|| మారగండేయపురాణే|| శ్లో|| శృణురాజకప్రవత్ప్ర్యామి దోష
బుద్ధిమిమామిహ|| యోవిప్రోమాతరంభ్రాత్రీం తత్సపత్నీంసహాదరీం| స్వ
సారంవిధవాంసాధీం వైతృవ్యాంస్వస్తుషామపి || మాతులానీంగురోద్దా
రాక్ వ్యభిచారేమహాత్యసి|| జనవాచాద్దోషబుద్ధ్యానదుహ్యదైన్యకదాచన|
మాతరంతత్సపత్నీంవా విక్రయేత్సతోభవేత్|| భగినీంవాస్వసారింవా విక్ర
యేద్యదిపాపధీః | నిషాగరణతయారాజక కారీషవధమహతి| విధవాం
మాతులానీంవా స్తుషాంపితృవ్యసంభవాం|| విక్రయిత్వాద్విజోమోహదన్య
దేశగతోయది|మహాసాంతపనంచాంద్రం షడబ్దంఘాపరిక్రమః || యథాక్ర
మంయోజనీయం గర్భేత్యాగోవిధీయతే|మాతరంసత్యజెద్విద్వాక్ పూర్వవ
చ్ఛుద్ధిమాచరేత్|| గురుదారవిక్రయేకారీషవధవీప || వయస్తారతమ్యంపూ
ర్వవద్వేదితవ్యం|తత్రతత్రవిక్రయేతత్రత్ప్రాయశ్చిత్తంయోజనీయం | ఉత్రి
యవైశ్యయోర్విప్రవత్పాశ్చిత్తం | శూద్రైఃపుత్రానస్వీకారః || సర్వత్రగ
ర్భేస్వదేశాదన్యదేశేత్యాగవీప|నమాత్రోః|| పూర్వవద్వేదితవ్యం|| ఇతి హే
మాద్రాదివిరచితే మాత్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం|| అథపుత్రివిక్రయప్రాయశ్చి

—*పుత్రివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*

త్తమాహ|| సాగండే|| శ్లో|| వివాహార్హంవివాహాత్ప్రకాశ్యాం గౌరీ
నుధాపివా|రోహిణీంపుష్పిణీంవాపి యోవిప్రకన్యకాధనం| వివాహార్హమితి

వ్యాజం కృత్వాస్వీకరణంచరేత్ ॥ పితరోనరకంయాంతి స్వయంపక్షీసమన్వి
 లిం॥ రౌరవేనరకేషారే వసత్యాచంద్రతారకంజామూతురతిమాత్రంస్వా
 త్సవైకింకరణీభవేత్ ॥ గౌతమధర్మై ॥ అష్టవషాభవేతన్యానవషాభ
 తులోహిణీదశవషాభవేద్దోరీ అతఃసర్వంరజస్వలాక్రయక్రితాతుయా
 నారీనసాపత్న్యభీధీయతే ॥ నయోగ్యాహవ్యకవ్యమ దాసీంతాంమునయోవి
 దుః॥ కన్యాదానైవిశేషమాహా ॥ మార్కండేయపురాణే ॥ శ్లో ॥ సంబంధి
 సంమాణవకింశోత్రియంవ్యాధివజీతంఆహూయదద్యాత్ప్రసైతాంవ్రత
 స్నాతకశుద్ధయమాతృతఃపితృతశ్చైవ సప్తసప్తవసప్తవ ॥ పితౄనానుద్ధరతే
 పూర్వంపశ్చద్భవ్యహిలీయతే ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ వస్త్రాదివాంఛాం
 సంత్యజ్యశక్త్యాంకృత్యస్వాంసుతాం ॥ కులజాయసుశీలాయస్నాతకవ్రతచా
 రితే ॥ అరోగాయశ్రుతవతేయోదద్యాత్సంశ్శుణుష్యమి ॥ పితరోముక్తిమా
 యాంతి స్వయంచబ్రహ్మణఃపదం ॥ ఏతస్యవైపరీత్యేతు పితరోనిరయంగతాః
 కుంభీపాకంస్వయంయాతి కన్యావిక్రయణేఫలంవివాహాభంయంకంవావ్యా
 జమాశ్రిత్య ధనస్వీకారవీవమూల్యంకన్యాశుల్కం ॥ తదేవాహా ॥ దేవలధర్మై ॥
 శ్లో ॥ వివాహాభంధనంగృహ్లాంకయంకంవావ్యాజమాశ్రితః ॥ తదేవవిక్రయే
 మూల్యం యోవిప్రస్తన్నసంత్యజేత్ ॥ తస్యవైవిషక్యతిర్నాస్తిత్రిభిశ్చంద్రా
 యజ్జేర్వివాహోహిణీవిక్రయేరాజన్ మహాచాంద్రాయణంస్సృతం ॥ గౌరీవి
 క్రయణేతాత మహాసాంతపనంస్సృతం ॥ రజస్వలావిక్రయణే కారీషవధవీవ
 హివిదాసాంచవతస్రూణాం మూల్యంధృత్వావివాహయేత్ ॥ నతత్రవిప్రపా
 భుంజీరన్ తత్తత్పాపార్థకాపున్యం ॥ తదాహాపస్తంబః ॥ దోషేణవా
 మీమాంసమానస్యామీమాంసితస్యవాపాప్కారం హిసతస్యభక్షయతీతివిజ్ఞా
 యతే ॥ అత్రకన్యాశుల్కస్వీకార ఎవదోషః ॥ అతవీవ కన్యామూల్య స్వీ
 కారవీవవిక్రయోనాన్యః ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కన్యాదివిక్రయప్రాయ
 శ్చిత్తం ॥ అథ ధేనువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శివపురాణే ॥ శ్లో ॥ సం

—* ధేనువిక్రయప్రాయశ్చిత్తం *—

పాద్యబహుధాయత్యై ధేనుంవిప్రప్రతిగ్రహేత్ ॥ విక్రయేద్బుధిమూఢాత్తా
 రౌరవంసరికంవ్రజేత్ ॥ త్రైంగ ॥ శ్లో ॥ ధేనుంసంపాద్యవిప్రోయ మగ్నిహో
 త్రార్థమాదరాత్ ॥ దుగ్ధాభావేయసాయక్తో విక్రయేద్బుధిపాపధీః ॥ సవైస
 రకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ బాల్యేపాగండకేవాపి ధేనువా

యశ్చిత్తం || అఖఖరవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవిపురాణే || శ్లో || రాస

—*ఖరవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

భంవిక్రయేద్విప్రః పశుచండాలమాదరాత్ || సవైచండాలతాయాతి సరకం
చానుభూయచ || సాగండే || రాసభంపూర్వజోలోభా త్రితాత్వాల్పద్రవ్య
మూల్యతః | పశ్చాద్భహుధనాకాంతీవిక్రయేద్ద్యదీదైవతః || సచండాలత్వ
మాసాద్య యావద్భహులయంగతః || తావత్సాలంతదానిత్వా భవేత్సం
చూతిమాన్ భవి || లైంగే || శ్లో || రాసభంవిక్రయేన్మోహం త్రితాత్వాల్పద్రవ్య
మూల్యతః || సచండాలత్వమాసాద్య పశ్చాత్సంచూతిమాన్ భవేత్ || ప్రా
జాపత్యంబాలభావే కౌమారేతప్తమాచరేత్ || యూనికుర్యాత్తడబ్దంతుతత
శ్శుద్ధోభవేద్ద్విజః || స్త్రీణామేతదథకంక్షత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్ || పాద
జెసర్వస్వహరణం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే రాసభవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ||

—*ఉష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథోష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || లింగపురాణే || శ్లో || ఉష్ణేంద్విజాతి
సంపాద్య క్రితావాలఘుమూల్యతః | విక్రయేత్తంధనాధిక్యా తాగలసూ
త్రంప్రపద్యతే || సాగండే || శ్లో || స్త్రీయంకృత్వాశవాక్రీత్వా ద్విజకుర్యాత్సా
మేశకే || విక్రయంయదిపాపాత్సా సరకంయాతిదారుణం || భవిష్యోత్తరే ||
శ్లో || క్రమేశకంద్విజోయస్తు సంపాద్యబహుయత్నతః విక్రయేన్నిష్కృతిర్హ
స్తి కాలసూత్రాద్భయంకరాత్ | బాల్యేపరాకంసంప్రోక్తం పొగండేతపమీ
రీతం | యూనిచాండ్రంషడబ్దంవా కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ | విప్రస్త్రీణాం
తదథకంస్యా త్పూణకంక్షత్రవిశామిహ || పాదజెతుధనాదానమేవప్రహో
దితం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అఖహరిణీ
విక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || లైంగే || శ్లో || అరణ్యజాంవాగృహజాం

—*హరిణీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రీయదిహవిక్రయేత్ || హరిణీంద్రవ్యలోభేనసయాతివిస్మహంతృతాం ||
మాత్యే || శ్లో || దేవాలయేగృహేవాపి పోషయిత్వామృగాంగఘాం | ద్విజ
స్తాంవిక్రయేద్ద్యస్తు సమహాపాతకిభవేత్ || విక్రయేద్ద్యదిహింసాథకం సచం
డాలత్వమాప్నుయాత్ || చతుర్ద్వింశతిమతే || శ్లో || అరణ్యజాంవాగృహజాంవి
ప్రోహింసాథకమాదరాత్ | విక్రయేద్ద్యదిహింసాత్సావేచ్యండాంజన్మవాక్ ||
తస్యవైనిష్కృతిర్హస్తి తమలోకాతకుదాచన || రాజవిజయే || శ్లో || బాగ్మణ

స్సముపాదాయ హరిణీం వనసంభవాం | క్రిత్యావారాజరాజేంద్ర హింసార్థం
విక్రయేద్యది || సవైసరకమాసాద్య తత్ర శుక్త్యామహద్భయం | ఘనమేత్యస
పాపీయాన్ చండాలత్వమవాప్నుయాత్ || తత్పాపశోధనాధాన్య నిష్కృ
తిం ప్రాహ పద్మభూః || ప్రాతస్సాన్త్యా యథాచారం నిత్యకర్మసమాప్త్య చ ||
రహస్థానముపావిశ్య స్వగృహ్యగ్నోవిధానతః || అగ్నింధనాదిపాత్రాంతేషి
ప్రాజ్యసహితైః స్త్రైః || విరజాహేమవిధివాక్య త్వాహేమసహస్రకంజ
యాదీంశ్చ తతోహుత్వా హేమశేషం సమాపయేత్ | ఇలాహరిః ప్రకతః
వ్యో హేమకమః ఫలాస్తయే | సాయంసంధ్యానా పానీతతత్కృత్వా సనం
చ రేత్ | అగ్నింసంరక్షయేద్ధీమాన్యావద్ధీతా సమాప్యతే || ఏవంపంచదసంకృత్యా
విరజాహేమమాదరాత్ | భవేద్విప్రోవిశుద్ధాత్మా తస్మాత్పాత్రముచ్య
తే || సహస్రమిత్యత్రతిలాజుహోమీతి సంకల్ప్య | చతుర్దశతిభిర్యాక్తైః
పుథక్పుథక్సంఖ్యాకతః వ్యా || తైర్వాక్తైః స్త్రైః సహస్రసంఖ్యాభవతి || ఏత
యాసంఖ్యయా పంచరాత్రం పంచసహస్రం జహుయాదిత వేదితవ్యం || ఇతి హే
మాద్రివిరచితే హరిణీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ రుక్మవిక్రయప్రాయశ్చి

—* రుక్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్తమాహ || బ్రహ్మాండే || శ్లో || యజ్ఞార్థం కల్పితః పూర్వం బ్రహ్మణా పద్మ
యోనినా | యస్మిన్ దేశే మృగః కృష్ణస్థ దేశః పుణ్యవానిహ || తంక్రిత్యావాగృహీ
త్వా వా పూర్వజోధనత్వవ్యయా | విక్రయేత్పాపకర్మభ్యస్స చండాలత్వనాని
హ | తస్మాన్మవిక్రయేద్ధీమాన్ రుక్మంస్వప్నేపి నారద | విక్రయేద్యది మూఢా
త్మాప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తదా || లైంగం || శ్లో || బ్రహ్మణా కల్పితరుక్మం సంపా
ద్య బహుయత్నతః || పూర్వజస్సంగదోషేణ విక్రయేద్యదిపాపీనేమహంతం
సరకంగత్వా చండాలస్సభవేదిహ || తస్యవైస్కృతిర్నాస్తి | తిష్యజ్గసు
భూమిప || స్వగృహ్యగ్నోవిధానేన దశరాత్రమతం ద్రుతః || కూశ్మాండైః
ణహోమైశ్చ సహస్రం జహుయాత్రమాత్ || ఏతైశ్చద్ధిమవాప్నోతి నాన్య
ధాతస్య పాపినః || సహస్రం కూశ్మాండహోమః || తదధికంగణహోమః ||
తమగ్నిం దశరాత్రమజస్రంధృత్వా దశరాత్రం ఫలాహరం స్థండలేతయనం
చ కృత్వా శుద్ధతి || ఇతి హేమాద్రివిరచితే రుక్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ||

—* అశ్వవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అధాశ్వవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మకైవరై || శ్లో || ఉత్తమా

శ్వ గృహజాతంక్రిత్వామూర్త్యైరనేకశః పోషయిత్వాచిరంకాలం విప్ర
 స్తువిక్రయేద్దగ్ధః । కాలశూటముపాగమ్య యమలోకేభయంకరే । పున
 భుజవముపాగమ్య వ్యాధోభవతికాననె॥పాద్యై॥ శ్లో॥ మేరుమందరతుల్యుని
 పాపాఃవివిధానిచ॥రుద్రజాపీపరిహరేన్నకన్యాహయవిక్రయాత్॥హయ
 విక్రయిం పాపం యతకుత్రనహీయతే॥ తస్మాదతత్పరిత్యాజ్యం పూర్వజైః
 పాపభీరుభిః॥ శివపురాణై॥ శ్లో॥ కన్యాం దాసీంహయంవిప్రః పోషయిత్వా
 ప్రయత్నతః॥ తానెతాన్విక్రయేత్వాపి వ్యాధోభవతికాననె॥ విష్ణుధర్మోత్త
 రే॥ శ్లో॥ కన్యాంహయంచదాసీంచ స్వగృహేసంభవాత్కుభాత్ ॥ పోష
 యిత్వాద్విజోలోభా త్వశ్చ జితాంశ్చవిక్రయేత్ ॥ సభక్త్యా యతనాస్స
 ర్వాః పశ్చాద్వ్యాధోభవేదిహ॥ తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమి
 దంశుభం ॥ ఉత్తమాశ్వంద్విజఃకస్తైవిక్రయిత్వాచరేద్విధిం॥ సాధారణహ
 యైరాజై తప్తకృచ్ఛ్రింవిశోధనం॥బడబావిక్రయేతాత ప్రాజాపత్యంసమా
 చరేత్॥ బాల్యపరాకంపాగంఁడే తస్తుంయూనిహయావకం । తదధంవిప్ర
 నారీణాం విప్రోక్తంరాజవైశ్యయోః॥ తత్ స్రీణాంచతదధంస్యాత్పాదజె
 మూల్యమాహరేత్॥ఏవంవిప్రోభవేత్పూతః పాపాదస్కాద్విశాంపతే॥ ఇతి
 హేమాద్రావిరచితైశ్వ విక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధదుష్టమృగవిక్రయప్రా
 యశ్చిత్తమాహ॥ శంభురహస్యై॥ శ్లో॥ సింహంవాక్యఘృశ్చభల్లూకః కిటిశ్చ

—*దుష్టమృగవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

లలఏవచ ॥ శరభఃఖడ్గినోయేచ తేమృగాదుష్టసంజ్ఞితాః ॥ ఏతాగృహీత్వా
 దుష్టాత్మా జాతైశ్వభైశ్వశంకుభిః॥వ్యాదససంగతామేత్య విప్రోలోకవిగ
 హితః॥తానాదాయయదారాజైవిక్రయేద్దగ్ధిలయా॥తస్య దేహవిశుద్ధ్య
 ధంపరాకంమునిచోదితం॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతిసాన్యధాశుద్ధివ్యతే ॥ ఇతి
 హేమాద్రావిరచితై సింహాదిదుష్టమృగవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అధారణ్యకమృ
 గపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవీపురాణై॥ శ్లో॥కిటిభంచక్రవాకంచ

—*ఆరణ్యకమృగపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

హంసంకారండవంతథా॥సుయూరంఛారసంచైవచమరీమృగమేవచ॥వాషణం
 చమృగానాభించకపోతంజాలపాదకం॥ శుకంచాషంబలాకంచ శింశుమారంచక
 చ్చపం॥ శారికాంచభరద్వాజం యేచాన్యేపక్షిణస్తథా॥ఏతాన్యోద్రవ్యలో
 భేన ద్విజోయదిహవిక్రయేత్॥ తస్యైవశుద్ధిరుదితాద్వాదశాహమభోజనం॥

మకరంసకులంకాకం కుకుటంమూషికంతథా। మాజాకలంనాకులంసపకం
భారద్వాజంకపితథా॥ డేరికాంబటకంశ్వానం విక్రయేద్యదిఘోర్వజః॥ సుప
ణ్ణశ్చధృశ్యేవాంశ్చ శివాంకంకంసృగాలకం । కృచ్ఛాధికమాచరేద్విద్వాత్
జ్ఞాత్వాతద్విష్ణుణంబరేత్॥ ఇత్యారణ్యక మృగపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥
అథగోధూమతిలమాషవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగంజేయపురాణే॥

—*గోధూమతిలమాషవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ గోధూమాశ్చతిలామాషా హవ్యకవ్యశుభప్రదాః। స్వకృషిప్రాపితారా
జక్ ప్రీతృపీతికరాశ్శుభాః॥ ద్విజోయదిహలోభేన సంచయార్థకంహివిక్రయే
త్తస్యైవసిష్టతిర్నాస్తి యమలోకాతగదాచన॥ త్రేంశ॥ శ్లో॥ గోధూమ
తిలమాషాన్యో స్వకృషేరుద్భవానిమాన్। ధర్మశాస్త్రంపరిత్యజ్య విప్రోయది
హవిక్రయేత్ ॥ తస్యాన్యసిష్టతిర్నాస్తి యమలోకాత్పుదారుణాత్ ॥
మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ తిలాగోధూమమాషాన్శ్చ స్వకృషేరుద్భవాన్
ద్విజః। విక్రయేద్ధనలోభేన మహాంతంసరకంప్రశేత్। గోధూమవిక్రయేరాజక్
ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ మాషాణాంత ప్రమాత్రంబ తిలానాణాంధభక్ష
ణంఏతత్ప్రాయశ్చిత్తంఖానీ ప్రమాణేయోజనీయం । అప్పవిక్రయేదతథకంత
త్పత్నీనాంతదధకం। రాజ్ఞాంవిప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం। వైశ్యస్సహజవీవశూద్రా
దీనాంచనదోషః॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేగోధూమతిలమాషవిక్రయ ప్రాయశ్చి
త్తం॥ అథముగ్ధతండులవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగంజేయపురాణే॥

—*ముగ్ధతండులవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ ముగ్ధాశ్చతండులారాజక్ సర్వజంతూపకారకాః॥ బ్రహ్మహిలోకరక్షార్థం
సృష్ట్యాదౌసృష్టవానిమాన్। హవ్యకవ్యేషుశస్త్రాస్సన్నర్విప్రాణాంచవిశేషతః ॥
ద్రవ్యస్యసంచయార్థంవా హ్యతిలోభపరాయణః॥ విక్రయేద్యదిమూఢాత్మాన
రకంప్రదిపద్యతే మరీచిః॥ శ్లో॥ ముగ్ధాశ్చతండులారాజక్ బ్రహ్మణాన్ద్యౌతాంపు
రా। తాన్విక్రయిత్వా యోవిప్రో ద్రవ్యలోభపరాయణః। సరకంప్రతిపద్యాశు
కష్టజాతిభావేదిహ॥ గౌతమధర్మశాస్త్రం॥ తండులాంత్రైచన ముగ్ధాంశ్చవిప్రోలోభప
రాయణః। విక్రయేద్యదిమూఢాత్మా ప్రాయశ్చిత్తీభవేదిహ। పాజాపత్యంతం
డులేషు త ప్రముగ్ధేషుశస్యతే । భారికాయామేవమేవ తదధకంచతదధకే।
ఏకవారవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తమిదం। ద్వివారేద్విగుణం। అభ్యాసేచతుగుణం॥
అతఃపరంద్విజశ్శూద్రతుల్యభివ్యథకః । తత్ స్త్రీణాతదధకం। క్షత్రియాణాం

విప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం వైశ్యస్యసహజవిప్రశూద్రాదీనాంనదోషః॥ ఇతి హేమా
ద్రవిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే ముగ్ధతండుల విక్రయప్రా
యశ్చిత్తం॥ అథ వ్రహ్మదిధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లై० ౧॥ శ్లో॥ వ్రహ్మ

—*వ్రహ్మదిధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చణకారాజక శ్యామాకాఃకోద్రవాస్తథా॥ ప్రియంగవఃకుశుతాశ్చయా
వనాశామపహన్నతాః॥ ఏతానికృషిజాతానిసోష్ణద్భవానిన్యహోత్తమ । ఏతే
పాంవిక్రయంకృత్వా నిత్యకర్మసమాచరేత్ ॥ నిత్యకర్మచదశకపౌణణమా
సాగ్రయణపశుపిత్రాభి కాదికం తదథకంతెపాంవిక్రయేనదోషః॥ ద్రవ్యసంప
యాధకంవిక్రయేదోషమాహ॥ కౌర్మై శ్లో॥ విక్రమత్వాద్విజోధాన్యం నిత్య
లోపేనదోషభాక॥ అన్యశ్శోపభోగాథకం మహంతంసరకంప్రశేత్ ॥ వరా
హపురాణే శ్లో॥ ద్విజశ్చవిక్రయేద్ధాన్యం లోపశ్చైశ్శ్యాకమణాం॥ అన్యధా
దోషమాసాద్యమృత్యావరకమశ్నుతే॥ సర్వేపాంధాన్యజాలానాం విక్రయేతు
వృధాద్విజః॥ అత్యుత్తమదారాణాం భోగాథకయః॥ వాపుః॥ ప్రాయశ్చి
త్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ అఘోపరాకోవిప్రాణామనఘే
శాంద్రమీరితం॥ ఏకస్మిన్వత్సరేతాత ప్రాయశ్చిత్తమితిరితం । ద్విష్టియేద్విగుణం
ప్రోక్తంతృప్తియేశూద్రవ త్తతః॥ తత్పత్నీనాంతధాప్రోక్తం త్రియోవిప్రవచ్చ
రేత్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి యధాశూద్రస్తద్దేవస ఇతి॥ ఇతి హేమాద్ర
విరచితే నానాధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్త

—*గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మాహ॥ దేవీపురాణే శ్లో॥ గుడంసరిపాద్యయత్నైన దేవకార్యేషుశుద్ధిదం
పలమాప్రంద్విజోదత్వా దేవలోకముపావిశేత్ ॥ లై० ౧॥ శ్లో॥ పూర్వజో
బహుభిర్యతైః కేదారారామసంభవం । గుడంసంపాద్యబహుధానకుర్యా
త్తస్యవిక్రయం॥ మహంతంసరకంభుక్త్వా యమలోకేసుదామణం॥ పునఃకు
వముపాగమ్య సరఘాజాయతేధ్రువం॥ పాద్మై శ్లో॥ స్వారామసంభవంవి
ప్రోగుడంసంపాద్యపూరితః॥ పశ్చిల్లోభశరితత్త్వా విక్రమత్వాయమంప్ర
శేత్ ॥ భూలోకముపసంగమ్య జాయతేమధుమక్షికా॥ తస్యనిష్కృతిరున్నా
పలానాంశతవిక్రయే॥ ప్రాజాపత్యంశ తాదూర్ధ్వంసహస్రేచాంద్రమీరితం॥
తతోధికంవిక్రయిత్వా మహాపాపమవాప్నుయత్ ॥ చాంద్రాయణద్వయంకృ
త్వా సహస్రాదధికేద్విజః॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్ర నాన్యధాగతిరస్తిహీతి ॥

విప్రాంగనానాంవిప్రస్యాశం త్మత్రియాణాంవిప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం | వైశ్యా
నాంస్వజాతివిహితమేవ | ఇతి హేమాద్రివిరచితే గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం |

—శిలవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

అథలవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || వారాహే || శ్లో || కుడుబంవాల్పమాత్రం
వాప్రస్థంవాథతతోధికం | ద్విజుక్రీత్యావిక్రయే తద్ద్యదిపణ్యవివృద్ధయే | సవినా
మధారీస్యాద్వైడాలోవిప్రఉచ్యతే | యమలోకముపాగమ్య స్వేదరోగీభవే
ద్భువి | అసంభాష్యోహ్యపాక్షేయోబైడాలోవిప్రఉచ్యతే | బ్రాహ్మణాదశ
విధాః || శ్లో || బైడాలశ్చపాలశ్చ తంతువాయస్తపాదరః | తత్తుకస్సవీణ
కారశ్చ కాపాసస్సేచ్ఛయావణిక్ | శూద్రావతికర్మహీనో దశధావిప్ర
సంజ్ఞితాః | తంతుమాత్రధంశ్వేనసంభాష్యాశికదాచన | చతుర్వింశతిమతే ||
శ్లో || ముఖజోలవణంక్రీత్యా వణిగ్భిస్సహలాభతః | పశ్చాత్తద్విక్రయేద్వస్తు సవ
వయమందిరే || స్థిత్యాబహుదినంతత్రస్వేదాంగోజాయతేభువి | సతుబై
డావిప్రస్యాదసంభాష్యశికదాచన | తస్యదేహవిశుద్ధ్యథం ప్రాయశ్చిత్తం
మమాదితం || లవణంవిక్రయేత్పక్షం తప్తకృచ్చిద్వయంస్తృతం | మాసం
తద్విక్రయేకృత్వా తప్తకృచ్చిచతుష్టయం | ఋతుమాత్రక్రయేతాత
తస్యచంద్రముదాశ్చతం || ఋతుత్రయేద్వయంప్రోక్తం వత్సరేపతితోభ
వేత్ || పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః పతితస్యయదస్తిహి | తతుర్యాదితి
శేషః | తస్యోపనయసంభూయోనాన్యధాశుద్ధిరీరితా || తత్పత్నీనాంతదర్థంస్యా
త్, త్మత్రియాణాంద్విజోక్తవత్ | విట్యుద్రయోస్సవభావస్సాన్యదసౌలవణవి
క్రయః || ఇతి హేమాద్రివిరచితే లవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం | అథ కార్వా

—శిలకార్వాసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

సవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీపురాణే || శ్లో || కృషిప్రాప్తమతక్రీతం
వణిక్తుల్యతయాద్విజః || తద్విక్రయిత్యాదుష్టాత్కా నరకంప్రతిపద్యతే || తతో
భువముపాగమ్య హస్తయోశ్చేవతవాకభవేత్ || మార్కండేయే || కార్వా
సంకృషిసంఘాతం క్రీత్యావాణిజ్యతోద్విజః || విక్రయిత్యాతతః పశ్చాన్నరకం
ప్రతిపద్యతే || తత్తానుభూయసుచిరం భువంగత్వాతుపాపవాక్ | జాయతే
హస్తరోగీస ససంభాష్యశికదాచన || తైంగే || శ్లో || యఃక్రీత్యాబహుకార్వా
సంయద్యాస్వకృషిసంభవం | ద్విజోలోభితయాపశ్చాద్విక్రయేద్వదిపాపధీః ||
సగత్వానరకంఘోరం జాయతేశ్వేతపాణికః || పూర్వవన్నిష్కృతిదన్యస్తా

మునిభిస్తత్త్వదశిః॥ లవణవిక్రయేవిప్రస్య యత్ప్రాయశ్చిత్తముక్తం తదేవా
త్రాపియోజసియుం॥ స్త్రీతాంక్షుత్రియాణామేతదధః॥ ఇతి హేమాద్రావిరచి
తే, కాపాఃసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథనీలీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—ఃనీలీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్॥—

తైంగ్ శ్లో॥ నీలీంయఃపూర్వజఃకీర్త్యావణిస్సీపాపకమః॥ పలంవావింశతిప
లంశతంవాథతఃపరం॥ విక్రయేద్ద్యదిపాపాత్నా ససద్యఃపతితోభవేత్ । సగ
త్వానరకంఘోరం తంతువాయద్విజోభవేత్॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ ముఖ
జ్జ్యోప్రతాంతక్త్యావణిస్సహపాపకృత్॥ క్రిత్యానీలీంధనైర్వాపి విక్రయేద్ద్య
దిలోభతః॥ తస్యాన్యానిష్కృతిర్నాస్తియమలోకాతః॥ దాచన॥ తతఃపునభుః
వంగత్వా ద్విజస్సాన్యతంతువాయకః॥ సాగంధే॥ శ్లో॥ నీలీంసంపాద్యవి
ప్రోయోధనైర్వినిమయేనవా॥ క్రిత్యాతదిక్రయేత్పశ్చస్యహంతంనరకంప్రశే
త్॥ అనుభూయమహద్దుఃఖం తంతువాయద్విజోభవేత్॥ అతఃపశ్చాత్తాప
యుక్తః ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం॥ తప్తంచాంద్రాయణంకృత్వా వునస్సం
సాగరపూర్వకం॥ శుద్ధిమాప్నోతిమహతీం నాన్యధాశిఖివాహన॥ విప్రస్త్రీ
తాంతదధళం॥ క్షుత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్॥ వైశ్యస్యాపిగహితత్వాత్॥
ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే నీలీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథపలాం

—పలాండులశునాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్॥—

డులశునాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ భవిష్యోత్తరే॥ శ్లో॥ పలాండుం
లశునంగృంజంకశంజంపూర్వజోనరః॥ క్రిత్యాస్వారామజంవాపి విక్రయేద్ద్యది
మోహతః॥ ధనలాభోబహుభావేదితిమోహః॥ అజ్ఞానమితియావత్॥ తదేవా
హ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ కశంజంగృంజనంవిప్రః పలాండుంలశునంతథా॥ సంపా
ద్యబహుధామూల్యైర్వణిగ్భావముపాశ్రితః॥ విక్రయేద్ద్యదితాసీహహ్యవి
చార్యమహద్భయం॥ కృతాంతవశగోభూత్వా చిరంకాలంసపాపధీః॥ భవే
త్కార్యాసకోవిప్రో దశజన్మసుపంచసు॥ మారకంధేయపురాణే॥ శ్లో॥ విప్రః
కశంజంలశునం పలాండుంగృంజనంతథా॥ సంపాద్యేమానిబహుధావిక్ర
యేత్తానిసర్వదా॥ నరకంయోతిదుష్టాత్నా కార్మాసాఖ్యోభవేద్భువి॥ తస్మా
న్యానిష్కృతిర్నాస్తిచాంద్రాయణవతుష్టయాత్॥ బౌద్ధధాథకంపిదెత్పంచ
గవ్యంచైకోపవాసతః॥ ఏతస్మాద్భుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాగతిరస్తిహీతి॥ గృం
జనంవీర్యజనకం పణఃచూణకంవిశేషతః॥ కశంజంసురాలేపనంకృత్వాహ్య

న్యూదజనకోవటకవిశేషః॥ తద్విక్రయేవిప్రశ్చంద్రాయణచతుష్టయంకృత్వా
శుద్ధ్యతి॥ ఔషధార్థంసంభవే ఏకాహముపొష్యపంచగవ్యంపీత్వాశుద్ధిమా
ప్నోతి॥ ఇతిహేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే పలాండులశన గృంజనవిక్రయ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ హింగాద్వివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కౌర్మే॥ శ్లో॥ రామ

—*హింగాద్వివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తంస్వణబంధంవా ఏలంవాజీరకద్వయం॥ అజామోదంపిప్పలీంప జాఠీపత్రం
తదుద్భవం॥ అన్యానిసూక్ష్మద్రవ్యాణిసర్వపాదీనియానిచ ॥ ద్విజఃక్రీత్వాథనం
పాద్య విక్రయేద్యోలోభతః ॥ యదిజ్ఞాః ముపాగమ్య మాసే స్తంసమాచ
రేత్ ॥ మాసద్వయేపరాకంస్నాత్వాత్రయంపశ్చద్భుతుప్రత్యే॥ చాంద్రతువత్స
రైప్రోక్తమభ్యాసేతద్వయం॥ రేత్ ॥ ఏతద్ధింక స్వణబంధవ్యతిరక్తవిషయం॥
తయోద్వయోర్విశేషమాహ ॥ మాత్యే॥ శ్లో॥ రామరంస్వణబంధంప
సామ్రాణీంపద్విజోత్తమః॥ సంపాద్యమూల్యతోదిగ్భ్యో విక్రయేద్యదీలాభ
తః॥ పలద్వయేపరాకంస్నాన్వత్పజాపత్యంపతుష్టయే ॥ దశకేత ప్రకృచ్ఛిం
స్యాత్తతశ్చంద్రాయణంస్మృతం॥ మాసేసంఖ్యాపూర్వవత్ ॥ వత్సరాదూ
ర్వణమభ్యాసేచాంద్రచతుష్టయం ॥ పునసంసాహంశ్చ స్వణబంధం నామ
యత్రాపితస్వణోదిస్సశకమాత్రేణసర్వంజలప్రాయంభవతితత్స్వణబంధ
నం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తార్థాయ హింగా
ద్వివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగంజ ॥

—*రసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ రసంక్రీత్వాద్విజోలోభాద్దేశాంతరముపాగతః॥ పునస్తద్విక్రయేల్లోభా
త్సపాపీకారవంచశేత్ ॥ త్రైంశం॥ శ్లో॥ శంభోర్విర్భూయదావిప్రః క్రీత్వాలో
భముపాశ్రిః॥ పశ్చాత్తద్విక్రయత్వాథనవైపాతకినాంవరః॥ తంకదానాల
పేద్విద్వాన్యదినిర్మానుషామహీ॥ రసోద్భవాన్యోషధాని క్రీత్వావిక్రయత్వా
వాతత్వపమవాప్నోయత్, పరాశరసంహితాయాం॥ శ్లో॥ పూర్ణచం
ద్రోదయంచైవ వసంతకుసుమాకరం ॥ ఆనందభైరవంచైవమృగాంకంరాజ
పూర్వకం॥ భూపతింఛాగ్నిప్రత్రం॥ స్వణభస్మతదైవజాజ్వరాంకుశంవిదా
హంచ గ్రహణీవటకంతథా॥ అన్యాన్యోషధజాలాని శంఘవిర్యోద్భవానివై ॥
గంధకంపార్వతీబీజం సింధూరంహరితాలకం॥ అభ్రకం తాళకంచైవ కుసుమం
చాత్మసంభవం॥ లాక్షాత్రైలంచాశ్వగంధంకూకృండాఖ్యఘృతంతథా॥ చిం

30 హేమాద్రా హరిద్రాదిమూలద్రవ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.

చాదిలేహనంచైవ పిష్టల్యుదిఘృతంతథావిశ్రస్త్యేతానిసర్వాణి క్రీత్వాతా
నినవిక్రయేత్ || యదిక్రీత్వావిక్రయేద్వాససద్యఃపతితోభవేత్ || అసంభావ్యో
హ్యపాజ్ఞైరయ స్సర్వకమఃకషాఘృతః || పశ్యాత్తాపసమాయక్తో విప్రో
యదికృతాంతభీః || మండలంనియమంకృత్వా ప్రాతఃస్నాత్వా ధావిధిః సూ
ర్యోదయాదాస్తమయాదుపవిశ్నసుఖాసనే || న్యాసంధ్యానంపురఃకృత్వా
జపేన్మంత్రంత్రయంబకం | మధ్యాహ్నాహ్నావత్సాంత్యామాధ్యాహ్నిక
మథాచరేత్ | పునరాగత్యతత్త్వానం జపకగ్గుసమాచరేత్ | సాయంకాలేఫలా
హారస్వపేద్భూతాజితేంద్రియః || తతఃప్రాతఃస్సమాతాయ పూర్వజ్జప
మాచరేత్ || లక్షిత్రయంయథాధూయన్మండలేరాజవల్లభః || తస్మిన్నుద్ధిమవా
పిష్టితిరసవిక్రయజాదిహా | నాన్యధాశుద్ధిరుదితా పూర్వజైబఃపూవిత్రమైః ||
ఇతి హేమాద్రవిరచితే రసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ హరిద్రాది మూల

—*హరిద్రాదిమూలద్రవ్యవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్రవ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || లింగపురాణే || శ్లో || హరిద్రాంశృంగబే
రంచ సూరణంమూలకంతథా | ముస్తాదీనిద్విజోహృత్వా క్రీత్వావామూల్యత
స్స్వయం || విక్రయేద్యదిలోభాత్సా సశూద్రసమతాంజ్ఞజేత్ || సాగ్రంధే ||
శ్లో || మూలకంసూరణంశుంరేం హరిద్రాదీనియానిచ || వాణిజ్యభావమాశ్రిత్యవి
క్రయేద్యదిపాపధీః || పలాదిదశపర్యంతం విక్రయిత్వాసదోషభాక | తతఃపరం
మహాదోషః ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || తత్ స్త్రీదామధఃముక్తంస్యా
ద్వపాకంతేచాంద్రముచ్యతే || మరీచవిక్రయేరాజక ప్రాయశ్చిత్తమిదంశ్చ
ణ || పలాదిదశపర్యంత విక్రయేత ప్రమాచరేత్ | తతశ్చతలంక్రీత్వా విక్ర
యేద్యదిపూర్వజః || ఋతుత్రయేపరాకంస్యా ద్వైకాచాంద్రముదీరితం || ఇతి
హేమాద్రవిరచితే హరిద్రాది మూలద్రవ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథక్రము

—*క్రముకాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

కాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారగ్రంధేయపురాణే || శ్లో || క్రముకఃక
దభీమాతుశుంగండాడిమవీచచ | నారికేళంపశుజూరం కషిత్తంఘ్రిణిఫలం
జంబూనిచూతజంబీరం తాళహింతాజంతథా || పసనంబదర్శివృక్షఫలముర్వా
రుకంతథా | ఏతాన్యన్యానియఃక్రీత్వా విక్రయేన్మఖిజోయది | తస్య దేహావిశు
ద్ధ్యధః పారాకంకృచ్ఛమీరితం | గణయిత్వాపలాసీహ పూర్వోక్తానిన
రాధిప | శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం విక్రయిత్వైందవంజరేత్ || తత్ స్త్రీ

ణాంతుతదధణంస్యా దేవంసర్వత్రనిశ్చితం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే క్రము
కాదిఫలవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం || అథ చర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*చర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శవీపురాణే || శ్లో || వ్యాఘ్రచర్మరురోద్భర్త వణేయంవలంలాదికం ||
ద్విజఃక్రీత్యాస్వయం పశ్చాద్విక్రయేద్యదిలోభతః || సచండాలసమోజ్ఞే
యోమృత్యామపురంప్రశేత్ | తత్రభుక్త్యామహాద్దుఃఖం చర్మకారోభవే
ద్భువి || మహారాజవిజయే || శ్లో || అజినంరారవంవ్యాఘ్రచర్మవలంచవిక్ర
యేత్ || ద్విజోయమపురంగత్యాసభవేచ్ఛర్మకారకః | తస్యైవనిష్కృతిరియం
ప్రాజాపత్యంవిశోధనం | ఏకవారేపంచగవ్యం ద్వివారేయావకంభవేత్ || త్రి
వారేబహువారేవా ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ | అభ్యాసేద్విగుణంప్రోక్తం
పమాదూర్ధ్వంపతత్యసావితీ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చమకవిక్రయప్రా
యశ్చిత్తం || అథదాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలధర్మై || శ్లో || దాసీం

—*దాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

క్రీత్యాద్విజోయస్తు మహాతామాదిసంభవే || పునస్తాంవిక్రయేద్యస్సరారవంస
రకంప్రశేత్ || గౌతమః || శ్లో || సంపాద్యదాసీంవిప్రోయం రూపలావణ్యసం
యుతాంయువతీంవిక్రయేద్యస్తుసచండాలసమోభవేత్ || మార్కండేయపు
రాణే || శ్లో || ద్విజస్సంపాద్యయోదాసీం గృహకమకసుఖాప్తయోపశ్చిత్తాం
విక్రయేద్యత్నాత్సచండాలోభవేద్భువి || తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నా సాగండేష
ణ్ముఖచూడితే బాలికావిక్రయచంద్రం పౌగండేతద్ద్యయంచరేత్ || యువ
తీవిక్రయేతాత షడబ్దంకృత్యచరేత్ || పంచగవ్యంపిబే ప్త్యాచ్యుద్ధిమాప్నోతి
పూర్వజఃతత్ స్త్రీణాంతదంతం || శ్మశ్రియాణాంవైశ్యానాంచ విప్రవత్ప్రాయశ్చి
త్తం || ఇతి హేమాద్రి రచితే దాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం అథదంతనఖవిక్రయ

—దంతనఖవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ | మార్కండే || శ్లో || దంతంకరిసముద్భూతమశ్వజం
కిటిజంతధానఖంవ్యాఘ్రసముద్భూతంసంపాద్యద్విజనాయకః | పశ్చాత్తాన్విక్ర
యోన్మోహాద్యవహారపధాన్పుస | యమలోకముపాగమ్యస్థితాతత్రిచిరు
దణ్ || భవేద్భూహాసపాపీయాన్దంతకారతనుర్గుహణ్ || లైంగే || శ్లో || దంతమశ్వ
సముద్భూతంకరిదంతంచపోత్రిజంసఖంవ్యాఘ్రసముద్భూతంక్రీత్యాపశ్చాత్స
యంపునః | విక్రయాతద్విజోయస్సదంతకారోభవేద్భువి || ప్రాయశ్చిత్తమిదంత

స్యశోధకం మునిచోదితం హస్తదంతేతుతస్తంస్యాదశ్వదంతేతుయావకం ప్రా
జాపత్యంకిటదణంతే త్రిరాత్రంనఖవిక్రయే ॥ తత్ స్త్రీణాం తదధికం ॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉంతనఖవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథోపకేశవి

—ఉపకేశవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

క్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గారుడపురాణే ॥ శ్లో ॥ ఉపకేశాన్ బహూన్ క్రీత్వా
విప్రోవాణ్యేషు మణిపునస్తాన్విక్రయేల్లాభాద్భల్లాకోజాయతేఘవి ॥ త్రైం
గ ॥ శ్లో ॥ వణిగ్భావముపాశ్రియ్య పూర్వజోధనలాభతః ॥ క్రీత్వోపకేశాన్ సుగు
ణాన్ పశ్యాత్తి స్విక్రయేద్యది ॥ సపాపమనుభూయాశుభల్లాకోభవిజాయ
తే ॥ తస్యదోషవినాశాయమానైతస్తముదీరితం హస్తత్రయేతుచాంద్రంస్యా
న్మహాచాంద్రంతువత్సరే ॥ వషాన్ దూర్షణంపునఃక్రీత్వా శూద్రతుల్యభవేది
హ ॥ తత్ స్త్రీణాంతుపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉపకేశవిక్ర

—అన్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

యప్రాయశ్చిత్తం అథాన్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ విష్ణుధర్మో తరే ॥
శ్లో ॥ దేవాలయమహామాగా స్వగృహేరాజవశ్యసి ॥ అన్నంపక్వాదిజోయ
స్తువిక్రయేద్యదిపాపధీః ॥ శాకకోశాదికాంశ్చైవ హ్యుపదంశమధాపివాభ
త్యోన్నానావిధాన్ రాజక ద్రవ్యలోభపరాయణః ॥ మహంతంసరకంగత్వా
తేనహీనోభవేద్భవి ॥ త్రైం ॥ శ్లో ॥ భత్యోన్నానావిధాన్ కామ్యై శాకకో
శాదికాంస్తథా ఉపదంశంతథాప్యంధః పక్వామాగేశివాలయే ॥ పూర్వజః
స్వగృహేనృభ్యో విక్రయేద్ద్రవ్యలోభతః ॥ యమలోకముపాగమ్యభవేద్భూ
మాదరిద్రవాన్ ఉపదంశేవిధుఃప్రోక్తో మాసంమాసద్వయంచవా ॥ కోశేష
పంచరాత్రంస్యాచ్ఛాకేయావకముచ్యతే ॥ అన్నేమాసద్వయంరాజక పడ
బ్దంకృచ్ఛ్ర మాచరేత్ ॥ షణ్మాసేతద్వయంప్రోక్తం వషాన్ శుద్ధి
తేపశ్యతోభవేత్ ॥ వషాన్తేపతిప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి
తత్ స్త్రీణాం పూర్వసద్యేషవ్యం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే అన్నవిక్ర
యప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సూత్ర

—గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రోక్తే ॥ శ్లో ॥ పయోదధిఘృతంమస్తు కీలాంబగోమయంతథా ॥ విక్రయేత్ప
ర్వజోయస్తు నారీవావిప్రసందినీ ॥ సద్యఃపతతివిప్రోసాశూద్రతుల్యభవేదిహ ॥
మహానారదీయే ॥ శ్లో ॥ కీలాంబగోమయంతరాజక పయోదధిఘృతంచయత్ ॥

నవసీతంతథామస్తు తైలంక్రీత్యాతథామధువిక్రయేద్యదిమూఢాత్మాపూర్వజో
 ధనసంగ్రహీవరండతైలమధవానద్యఃపతతిపాతకీ॥సాగండే॥ క్లో॥ మధుదు
 గ్ధంఘృతంమసుకిలాలంగోమయందధి॥ తైలమైరండకంచైవక్రీత్యావాగృహసంభ
 వం॥ విక్రీయమాసంబైదాలోద్విమాసంచాతపొదరః॥ మాసత్రయేసౌచిక
 సాన్యత్వశ్చాసేశూద్రతాంనజేత్॥ మాసేత పంపరాకంచ ద్వితియేచాంద్ర
 ముచ్యతే॥ తృతీయేశ్వణరాశేంద్రషణ్మాసేతుషడబ్దకం॥ అతఃపరంపతత్యత్ర
 ద్విజోయోగవ్యవిక్రయా॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వంగవ్యతైలమధువిక్రయేప్రా
 యశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధోభవతితత్ స్త్రీణాంతదధకం॥ ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్త

—*మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ సౌపజే॥ క్లో॥ మధుమాంసవిహంగానాం మహాద్రవ్యసమాగ
 మే॥ క్రీత్యాస్వయంద్విజోమోహాత్పశ్చాత్తద్విక్రయేద్యది॥ రాజ్ఞాదండ్యస్స
 సాపీయాంచృతంసంమ్యగ్నీచార్యచ॥ మృత్వానరకమాసాద్య భువిచండాల
 జన్మవాక్॥ తైంగి॥ క్లో॥ మాంసంమధువిహంగానాంసూనువృత్తిముపాశ్రితః॥
 మహద్ద్రవ్యంభవేదగ్యవిక్రయేభాగ్యవానహం॥ ఇతిమత్వాద్విజోయస్తు క్రీత్యా
 తద్విక్రయేత్సునః॥ మహాపాపమవాప్నోతి రాజాతందండయేచ్ఛతం॥ ఏకాహం
 విక్రయేద్యస్తు మధుమాంసద్వయంమదా॥ తప్తకృచ్చించరేదత్ర పంచగవ్య
 మతఃపరం॥ పంచరాత్రంద్విజోయస్తు విక్రయే తద్ద్వయంసకృత్॥ చాందంత
 స్యనిశుద్ధ్యధకం॥ పంచగవ్యంచపూర్వవత్॥ మాసమేకంద్విజోయస్తు విక్రయే
 త్ప్రీతితంమధు॥ రాజ్ఞాసహస్రందండ్యస్సాన్యత్వడబ్దంకృచ్చమాచరేత్॥ తస్యోప
 నయనంభూయస్సావిక్రీడానమేవచ॥ ద్విజస్యశేదిదంకర్తృలోకద్వయవిగ
 హితంతత్ స్త్రీణామేవమక్తం॥ క్షత్రియవైశ్యయోరేవమేవవేదితవ్యం॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ సాశిగ్రా
 మాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శివపురాణే॥ క్లో॥ ప్రతిమాంలక్షణోపేతాం

—*సాలగ్రామాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సాలగ్రామంశివంతథా॥ చక్రపాణించరాశేంద్రద్విజస్సంపాద్యయత్నతః॥
 తదచనంపరాకృత్య భుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ విక్రయే దాత్మభోగాధకం తస్య
 పాపఫలంశ్వణం॥ ఆద్యాదశ్చాబ్దపర్యంతం యునులోకస్సదారుణః॥ మారం
 డేయః॥ క్లో॥ ప్రతిమాంశివలింగంచ చక్రపాణంద్విజోత్తమాః॥ సంపాద్య

బహుభిర్యతైర్నరకృత్యాత తదర్చనం విక్రయేద్యదిపాపాత్మా రార్థవంసరకం
 ప్రజేత్ ॥ ఆద్యాదశాబ్దపర్యంతం తిష్ఠత్యత్రనసంశయః ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ సాల
 గ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః ॥ ద్విజస్సంపాద్యసహసా తత్త
 త్పూజాపరాయణః ॥ పశ్చాన్నాస్త్రైక్యభావేన లోకసాదృశ్యగౌరవాత్ ॥ విక్ర
 యేద్యదిమూల్యేన సపాపీనరకం ప్రజేత్ ॥ పశ్చాదుద్భూయలోకేస్సైకానాస్తి
 కోభవతిధునివం ॥ మారగిందేయః ॥ శ్లో॥ లక్ష్మీనృసింహం రామంచ గోపా
 లం శ్రీధరంతథా ॥ లక్ష్మీనారాయణంచైవ దధివామనమేవచ ॥ హిరణ్యగభా
 మత్స్యదిమూతీః పాపాపహరిణీః ॥ సాలగ్రామశిలాయాపాస్తత్తచ్చక్రాం
 కితాద్విజః ॥ శివలింగంచక్రపాణిం త్రిమాయుదిక్రయేత్ ॥ రామాదివి
 క్రయే రాజక చరేచ్ఛాంద్రాయణం ప్రతం ॥ లక్ష్మీనారాయణేచైవ తద్దైవదధి
 వామనే మహాచాంద్రం ప్రకుర్వీత లక్ష్మీనృహరివిక్రయే ॥ పరాకందేహశుద్ధ్య
 భాంచరేద్విప్రోవిచారయ ॥ శివేచస్సృటికేచైవ క్రీతే మారకతేద్విజః ॥ మా
 సందీక్షాముపక్రమ్య ప్రాతస్సాస్త్యాధావిధి ॥ సూర్యోదయం సమారభ్య
 యావదస్తంగతోరవిః ॥ తావజ్జవం ప్రకుర్వీత సంఖ్యాయావత్సమాప్యతే ॥ ప్ర
 త్యహందశసాహస్రం శైవమంత్రం షడక్షరం ఫలాహరం ప్రకుర్వీత యదామం
 దాయతేరవిః ॥ సంధ్యాదికం సమాప్త్యైవ స్థండిలేకేవలేస్వపేత్ ॥ పరేద్యుః
 ప్రాతరుత్థాయ యథాపూర్వం సమాచరేత్ ॥ మాసాంతేకుద్ధమాప్నోతి శివ
 ద్రోహీనచాన్యథా ॥ ప్రతిమాంచక్రపాణిం చ విక్రయిత్వా చరేద్విధుం ॥ స్త్రీ
 ణామేతదధికం ॥ త్రిమయినిట్వాదజానాం మహాపాతకప్రాయశ్చిత్తిభావతి ॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే సాలగ్రామాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపుష్పవి

—*పుష్పవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

క్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌర్మే ॥ శ్లో॥ సుంగంధీని సుప్తపూణి జాతికుం
 దముఖాన్యపి చంపకాశోకపున్నాగం వకుళం కేతకీంతథా ॥ స్వారామసంభ
 వానీహక్రీత్వా వాలాభలోభతః ॥ విక్రయేత్పూర్వజోమోహాన్లహపాపమ
 వాప్నుయాత్ ॥ మరీచిః ॥ శ్లో॥ చంపకాశోకపున్నాగజాతీకుందముఖాన్యపి
 వకుళం కైతకం పుష్పం కరవీరం కురంటకం ॥ ద్విజస్సాన్వారామభూతాని క్రీ
 త్యా పుష్పాణిలాభతః ॥ విక్రయేద్యదిపాపాత్మా కాలసూత్రమవాప్నుయాత్ ॥
 ఏకవారే పరాకస్సాన్య దధ్యాసే చాంద్రముచ్ఛతే ॥ స్వారామసంభవపుష్పవిక్ర
 యేత్సేవం ప్రాయశ్చిత్తం ॥ క్రీత్వా విక్రయేద్విధుం ॥ యాచిత్వా ముషిత్వా-

విక్రయేత్రిగుణం । తులసీమరువబిల్వపత్రాదివిక్రయేప్రత్యహంపరాకః॥ సంవత్సరాయాధ్వంపతితపివ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే పుష్పవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరత్నాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గాతమః॥ శ్లో॥ మా క్షికం

==*రత్నాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

పుష్పరాగంచ పద్మరాగంప్రవాళికం । గోమేధికంమహారత్నం రత్నంగారుత్సృతంతథా॥ ఇంద్రసిలంచవజ్రంచ నవధారత్నమీరితం॥ ఏతానిబహుధామూర్త్యై స్సంపాద్యాన్యసముద్భవః॥ విక్రయేదథ లోభేన రత్నద్రోహీనిగద్యతే॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ మా క్షికంపద్మరాగంచ పుష్పరాగంప్రవాళికం గోమేధికం మహారత్నం వజ్రంగారుత్సృతంతథా॥ ఇంద్రసిలమితిప్రోక్తం నవధారత్నముత్తమంద్విజస్సంపాద్యవసుభిర్ముషిత్యావనరాధిప॥ విక్రయేద్యదిపాపాత్తానగచ్ఛేద్యమయాతనాం । స్త్రేయంకృత్యాద్విజోయస్తు విక్రయేదేకవారకం । తస్యదేహవిశుద్ధ్యధికం షడబ్జంకృచ్ఛమీరితం తస్యోపనయనంధూయస్త్రేయదోషోపశాంతయే॥ అమూల్యరత్నవిక్రయేతద్ద్విగుణంసాధారణరత్నానాం క్రిత్యావిక్రయేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గాతమః ॥ శ్లో॥ అమూల్యరత్నజాతీనాం షడబ్జవిక్రయేస్సృతంరత్నైసాధారణైరాజక తప్తకృచ్ఛంసమాచరేత్ ॥ స్త్రేయప్రాయశ్చిత్తముక్తరీత్యాకృత్యాపునరుపనయనానంతరంషడబ్జకృచ్ఛంకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ రత్నైసాధారణైతత్తప్తకృచ్ఛం కృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రత్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరుద్రా

==*రుద్రాక్షవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

క్షువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గాతమః॥ శ్లో॥ దశవాపూర్వజోరాజకరుద్రాక్షాశతమేవవా॥ సహస్రందశసాహస్రం సంపాద్యబహుయత్నతః॥ తతోలోభాతురఃపశ్యాద్విక్రయేద్యదిధర్మతః॥ తస్యాన్యానిషక్రాతిర్నాసి త్రింపరిక్రమణాద్భవః॥ అథవాకారుక్తాగ్రేతు ప్రత్యహంస్నానమాచరేత్ ॥ మసైవైవవిశుద్ధస్యాదన్యధాపణితోభవేత్ ॥ ఏతత్సహస్రరుద్రాక్షవిక్రయవిషయం॥ అతఃక్షాప్తమృతమత్రేణ శుద్ధ్యతీత్యర్థః॥ ఏవంపద్మాక్షభద్రాక్షవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం । పుత్రజీవీవిక్రయేప్రాజాపత్యమాత్రం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రుద్రాక్షవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథసువణవిక్రయప్రా

==*సువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

యశ్చిత్తమాహ॥ నిష్ఠురరాణే శ్లో॥ అష్టాపదంసువణకంచాపుత్రసాధార

ణంచవా॥ వణిగ్భవంద్యజౌధృత్వా విక్రయేత్ప్రత్యహంముదా॥ తస్యాన్య
నిష్కృతిర్నాస్తి సేయినపాపసంకటాత్ ॥ అష్టసులోహేషుశోధితంయ
త్సువణంఖాదిరాంగారవద్భూతదష్టాపదంతత్సువణంమధ్యమంసాధా
రణంరూపకాడికమధమం । ఏతేషాంవిక్రయేవిస్త్రైయీభవతి । సువణం
దిప్రమాణంసువణస్తేయప్రకరణైభిహితం॥ కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ ద్విజో
మాసంసువణేన వతేయేత్ప్రయవిక్రయే॥ సువణఃఘాతీవిజ్ఞేయ స్సర్వ
ధర్మబహిష్కృతః॥ ఋతుత్రయేప్రవతేత సోఘాళాగతీరితః॥ వత్సరం
దివతేత సువణస్తేయఉచ్యతే॥ జాభాలిః । శ్లో॥ ద్విజస్యాష్టాపదేశుద్ధి
ర్నాసంచాంద్రాయణవ్రతాత్ ॥ సాధారణసువణేతు ప్రాజాపత్యంస
మాచరేత్॥ రూపకేవ్యవహరేతు తప్తకృచ్ఛమదీరితం । ఏతన్యాసేద్విజాతీ
నాంప్రాయశ్చిత్తనిరూపితం । స. వత్సరంచ కేద్యస్తుసువణస్త్రైయినస్సమః॥
సంవత్సరాదూర్ధ్వంసేయప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతిస మాస
ల్బం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితేసువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరజతవిక్రయ

—*రజతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ జాభాలిః ॥ శ్లో॥ దశనిష్కంసమారభ్యశతనిష్కంత
మదరాత్॥ వణిగ్భవముపాగవ్యవిక్రయేద్రజతంద్విజః॥ స్వణస్త్రైయినమం
పాప మవాప్నోతిసరాధిపః॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ శతనిష్కంసహస్రంవా ద్విజః
క్రీత్వాప్రవతేతస్యాన్యనిష్కృతిర్నాస్తిస్వణస్త్రైయినమాదిహ । మా
సంవాఋతుమాత్రంవా వతేయేద్రజతకమణా॥ ప్రాజాపత్యంచతప్తచ
చాంద్రాయణమనుక్రమాత్ । మాసంరజతవ్యవహరేప్రాజాప్యంప్రాయ
శ్చిత్తం॥ మాసద్వయేతప్తం॥ సంవత్సరాదధశ్చాండ్రం॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వం
సువణస్త్రైయిప్రాయశ్చిత్తవతుర్నాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రజతవి
క్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ తామ్రకాంస్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*తామ్రకాంస్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పరాశరః॥ శ్లో॥ తామ్రకాంస్యంద్విజఃక్రీత్వాత్రపుష్పేత్తశకంతధా । తానిప
శ్చాద్విక్రయిత్వా మాసంవాఋతుమేవవా । నతస్యపునరావృత్తిర్యమలో
కాతురదాచన॥ దేవస్వామిః శ్లో॥ తామ్రకాంస్యంపిత్తశకంతప్రపుక్రీత్వా
ద్విజాధమః॥ పలాదిదశపర్యంతం విక్రయేన్యదిపాపధీః॥ నతస్యపునరావృత్తి
స్తామ్రఘాతీభవేద్భువి॥ ప్రాజాపత్యంశతపలేచాండ్రంచైవతతఃపరం॥ కాంస్యే

తద్దైవవిజ్ఞేయంప్రాయశ్చిత్తంవికారదైః || త్రపుషిత్తశయోశ్చైవ ప్రాజాప
త్యంతవత్సరే || తామ్రవిక్రయేకాంస్యవిక్రయేవ ప్రాజాపత్యంసంవత్సరా
త్ప్రాగ్బౌద్ధతవ్యం || అతఃపర్వంరజతస్త్రేయప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ || త్రపుషి
త్తకవదయోవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే తామ్రకాంస్యా
దివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ శస్త్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవతః ||

—*శస్త్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో || శుద్ధంకుంభంధనుబాణం ఖేటంక్రీత్యాద్విజాధమః || విక్రయేద్వదితాకాప
శ్చాద్రావంసరకంప్రశేత్ | తస్యాన్యనివహృతిర్నాస్తి జన్మసంకారుకోద్భ
వాత్ || పశ్చాత్తాపమవాప్యధాదిచ్చేచ్ఛద్ధిమాన్యనః || ప్రాజాపత్యంద్వ
యంచైవ షడ్భాసైవత్సరేస్సృతం | తతస్సంవత్సరదూర్ధ్వం కారుకస్యస
మోభవేత్ || మరీచిః || శ్లో || ధనుఃకుంతంచఖద్గంచఖేటకంవాద్విజాధమః || క్రీ
త్యావిక్రీయవతేత యమలోకేనహీయతే || యదీచ్చేచ్ఛద్ధిరుతా మనునా
ధర్మశాసినా | ప్రాజాపత్యంతుషడ్భాసైవద్వయంవత్సరేస్సృతం | తతఃపరం
కారుకస్యాత్ప్రాయశ్చిత్తంసరథకం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే శస్త్రాది
విక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథగృహపాపకరణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || వ్యా

—*గృహపాపకరణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సః || శ్లో || ఉలూఖలంచముసలం దృషదంచోపలంతథా | పీతంకుందళినించైవ
తథాసంమాజకీమషి | తుషంకాష్టంచకారీషం గోమయంశూపకమేవవా |
విక్రయిత్వాద్విజోమోహాద్యమలోకమవాహ్నియాత్ || గౌతమః || శ్లో || తుషం
కాష్టంచకారీషం గోమయంశూర్పమేవవా | సంమాజకీంతథాపీతం వేణ
పాత్రంబృహత్ఫలం | ఉలూఖలంచముసలం దృషదంచోపలంతథా | పూర్వజో
యదిప్రీయా త్ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ | అద్వైచాంద్రంతథాశుద్ధిసాన్య
ధాశుద్ధిరీతా || ఇతి హేమాద్రివిరచితే గృహపాపకరణ విక్రయప్రాయశ్చి
త్తం || అథకస్తూర్ధ్వాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారీచిందేయః ||

—*కస్తూర్ధ్వాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో || కస్తూరీంకుంకుమంగంధం కర్పూరంనాగకేసరం | గోరోచనంగంధదారు
ముశీరంముస్తకంతథా | సంపాద్యపూర్వజోయస్తు విక్రయేత్సహిపాపభాక్ ||
మహాంతంసరకంగత్వా జాయతేగంధమూషకః || జాతుకణికః || శ్లో || గోరో
చనంగంధదారు ముశీరంముస్తకంతథా | కస్తూరీంకుంకుమంగంధంకపూరం

నాగకేసరం విక్రయేత్పూర్వజః పాపీ స్వధర్మమనువతః | అనుభూయ
మహాదుఃఖం జాయతే గంధమూషకః || తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం పరాకం
వత్సరే స్సృజం || త ప్రతతః పరంజ్ఞేయ మేతత్కృత్యా విశుద్ధ్యతి | ఇతి హేమా
ద్రావిరచితే కస్తూర్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చి

==*వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

మాహా || మనుః || శ్లో || కంబళం పట్టవస్త్రం చ కాశేయంచిత్రవస్త్రకం || సూ
త్యతంతకుతం వాసో విక్రయేత్పూర్వజః క్రమాత్ || సూనీతః || శ్లో || కంబళం
పట్టవస్త్రం చ సూత్యతంతకుతంతథా | చిత్రవస్త్రం చ కాశేయం విక్రయే
ద్యదిలోభతః || ద్రవ్యాధిక్యేతుచా ద్రంస్యాద్వత్సరేతద్వయంభవేత్ || ద్రవ్య
హీనేపరాకం స్యాత్సూత్యమూల్యేతుయావకం | సర్వత్రసంవత్సరాత్ప్రగే
వప్రాయశ్చిత్తం వేదితవ్యం | అతః ధర్మం ద్విపృత్తిః | ఇతి హేమాద్రావిరచితే
వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహా || యమః ||

—ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో || స్నానాదినిత్యకర్తాణి ఇష్టాపూతాదికాని చ || తటాకారామకాసార
నిర్మాణాదీనిత్యాన్యపి || కాశీక్షేత్రాదికానిహ తెషాం యోవిక్రయంచరేత్ ||
గాలవః || శ్లో || కాశీయాత్ర తటాకాది వననిర్మాణమేవ చ | స్నానాదినిత్య
కర్తాణి ఇష్టాపూతాదికాని చ || ఉపాషణవ్రతాదీని క్రాంతస్తాతాదికాని
చ || ఏతేషాం విక్రయం కృత్వా మాఘశ్వానపురస్సరం | సవిప్రోనరకంయాతి
పునరావృత్తిదుష్కలం | యదీచ్ఛేదాత్మనశ్చుద్ధిం పశ్యంతా పసమన్వితః || చాం
ద్రాయణత్రయం కృత్వా పునస్సంసారకృత్తదా | పంచగవ్యంతఃపిత్వా
శుద్ధిమాప్నోతివైష్ణికీ || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ||

==*శుతస్త్వత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

అథ శుతస్త్వత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహా || వసిష్ఠః || శ్లో || శుతస్త్వ
తింధమశాస్త్రం పురాణం జ్యోతిషంతథా | వైద్యం కావ్యం నాటకం చ ప్ర
బంధం స్వకృతం ద్విజః | విక్రయేద్యదీపాపాత్కా వుస్తకం ఫలకం చ వా || మహా
తంతరకంభక్త్యా జాయతే సనిరక్షరః || గౌతమః || శ్లో || వైద్యం కావ్యం నాట
కం చ ప్రబంధం స్వకృతం ద్విజః | శుతస్త్వతింధమశాస్త్రం పురాణం
జ్యోతిషంతథా || వుస్తకం ఫలకం వాపి తత్సాధనమధాపి వా | విక్రయేద్యదిలో
భాతో మహంతం నరకం వ్రజేత్ || పునర్భువముపాగమ్య వేదశాస్త్రనిహీన

వాక్॥ యదీచ్ఛేదాత్తనశుద్ధిం పశ్యత్తాపపరాయణః ॥ చాంద్రాయణంప
రాకంచ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ ఏతత్సకృదాచరణవిషయం । అభ్యాసే
ద్విగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శ్రుతిస్త్యుత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ

—*నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ ఆత్మనశ్చ సుతస్యాపి దారా
ణాంభ్రాతు రేవచ॥ మాతుఃపితూర్వారాజేంద్రనామధేయం మహత్తరం । విక్ర
యిత్యాద్విజోమోహ త్వరస్త్వేధనదాయినే॥ ధనశబ్దః క్షేత్రధాన్య పశ్వా
రామాద్యుపలక్షణం । ఏతేషాం మధ్యయద్వాతద్వాగృహీత్వా పూర్వోక్తా
నాం సుతాదీనాం నామధేయం విక్రయిత్యాదిప్రోజివేద్యది ॥ తదానమహాపా
తకీతుల్య ఇత్యర్థః॥ తదేవాహ॥ కూర్మపుటే శ్లో॥ మాతుఃపితూఃస్స
సుర్వాపి ఆత్మనశ్చ సుతస్యవా । దారాణాం నామధేయంచ విక్రయిత్యాధనం
బహు॥ ఆదాయజీవేద్యోవిప్రస్ససద్యః పతితోభవేత్ ॥ తేనయానీహకర్తాణి కృ
తాని మనుజాధిపతాని సర్వాణి కర్తాణి ధనదంప్రవిశంత్యహం । తస్యాన్య
నిష్కృతిర్నాస్తి కాయకృచ్ఛతాదిహపునస్సంసారపూతాత్మాశుద్ధిమా
ప్నోతి పూర్వజః । కాయకృచ్ఛాంశతంకృత్వా పునస్సంసారానంతరం శుద్ధో
భవతి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ నానావ
స్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ కటకంభూషణంకాచాక్

—*నానావస్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తులాంస్తూణంచ వైణవంభాండాని చకరండాని సిందూరంకజ్జశంతధా॥ కంచు
కంగంధపాత్రాణి సుధాంధూతించచందనం । ఏవం ముఖానిద్రవ్యాణి క్రీత్వా
వైస్సకృతానివా । విక్రయేద్ద్యదిలోభేన సవిప్రోనరకంప్రణేత్ ॥ గాలవః॥
శ్లో॥ భూషణంకంటకంకాంచం సిందూరంకజ్జశంతధా । కంచుకంగంధపా
త్రాణి సుధాంధూతించచందనం । భాండానిరజ్జుదారూణి స్వగృహాత్తాని
వైద్విజః । విక్రయిత్యాతదాదోష మవాప్యనపునభవః॥ పరాకంఠాయావకం
కృచ్ఛం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । సంవత్సరాదూర్ధ్వం ద్విగుణముక్తం ।
స్త్రీణాంతదధం॥ ఇతి హేమాద్రా నానావస్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే సంకలీకరణప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అథ మునిశీకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సువణరజతామ్రకాంస్య

—*మలినికరణేఘనిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్రపుషీ త్తశహరణప్రాయశ్చిత్తం స్వూకస్తేయప్రకరణభిఽహితం తత్తన్మా
 నంచ॥ అథనిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గాగ్యం॥ శ్లో॥ నిక్షేపంస్వ
 గృహేక్షిప్తం పరకీయంవనాంతరే । కవాలయోబహిదేశే స్థాపితంయత్ర
 కుతవా॥ బ్రాహ్మణోద్రవ్యలోభేన హ్యంజనాదిభిరోషధైః ॥ హృత్వానరక
 మాప్నోతి యావదాధూతసంప్లవం । తేనవిప్రోయదాజీవేదెవపిపిత్తకా
 ర్యకృత్॥ సర్వంనిక్షేపదాతుశ్చ సంతతిశ్చనసంశయః ॥ నిక్షేపప్రమాణమా
 హ॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ రూపకాణాంహినవకం నిష్కద్యుతముదా
 హృత నిష్కద్యయంవరాహస్సాగ్రతువణం తచ్చతుష్టయం ॥ పలంసువ
 ణాశ్చత్వారోవారస్సాగ్రతచ్చతుష్టయం॥ తచ్చత్వారింశత్తుభారస్సాగ్రద్వ
 ణిజాంభారముద్వహా॥ భారద్వయంమహాసూతిస్తద్వయంనిఖనంస్సృతం ॥
 తచ్చత్వారిమహారాజనిక్షేపపరికీతితః॥ నిక్షేపంతద్విజోహృత్వా తక్షణా
 త్పజితోభవేత్ । తత్పత్నీచతదాత్మానో మాతరఃపితరః స్తథాసర్వేతత్సం
 తతిక్షేయామెననిక్షేపితఃపితౌ । పునఃప్రత్యర్పయేత్తస్మైనతేన సహిదో
 షభాక్ ॥ సర్వాభావేతురాజైవాదత్వాదోమైర్మలిష్యతేఅగౌదగ్ధంజలేమ
 గ్ధం భూమానిపతితంచయత్॥ తత్సర్వంపరలోకాయద్యుతేనష్టంసశ్యతి॥
 నిక్షేపహరణేవిప్రః పతితస్సాగ్రన్నసంశయః ॥ పునదత్వా తదాతస్మై
 సవిప్రశ్చంద్రమాచరేత్ । అభావేతస్యహరణే చాంద్రాయణచతుష్టయం॥
 తస్యోపనయనంభూయః పంచగవ్యమనంతరం ॥ ద్విజశ్శుద్ధాభవేదేవ మన్య
 ధాపాతకీభవేత్ । తదధ్వంసజతనిక్షేపే తామ్రకాంస్యోతదర్ధకం । త్రపుషీ
 త్రశయోపాదంచరేత్కృత్రియధాక్రమం । రాజానిక్షేపహరిస్యాద్భూ
 హృణాద్ద్విగుణంచరేత్ । వైశ్యస్తరాజవతుగద్యా చుచ్చద్రోహాసల్యమ
 హర్హతి । తత్తత్ స్త్రీణాంతదర్ధప్రమాణేనప్రాయశ్చిత్తంవేదితవ్యం । తా
 మ్రకాం స్యాది నిక్షేప హరణే రజత నిక్షేప ప్రాయశ్చిత్తార్థం॥
 ఇతి హేమాది విరచితే నిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథధేనుహరణ

—*ధేనుహరణప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శ్లో॥ ధేనుద్విజోవారాజావాపరకీయాం యదాహ
 రేత్ । గోహంతాసహివిక్షేయో రాజాగోసవమాచరేత్ ॥ గాలవః॥ శ్లో॥ముఖ
 జోబాహుజోవాపిహ్యూర్జుజఃపాదజోపివా॥ నారీవాయదిమోహేనపారకం

ధేనుమాహరేత్ ॥ గారుడపురాణే ॥ శ్లో ॥ పారకింబ్రాహ్మణో ధేనుం హరే
 ద్భృషుజంబవవా ॥ గోహంతాసహివిజ్ఞేయ స్సర్వకర్మబహుగ్రూతః ॥ నార
 దీయే ॥ శ్లో ॥ కపిలాంసూయఘానాంగం హేమధేనుమధాపివా । విప్రో
 వారాజతనయో వణిగ్వాపాదజోపివా । హృత్వానరకమాప్నోతి రోగీస్యా
 త్పుర్వవత్తదా । చాంద్రాయణద్వయంప్రోక్తం కపిలాహరిణేద్విజే ॥ చాం
 ద్రంతుసూయమానాయాం హేమధేనోషడబ్దకం । ప్రాజాపత్యకృచ్ఛరూ
 పం షడబ్దమిత్యధః ॥ శ్లో ॥ రాజ్ఞస్తద్ద్విగుణంప్రోక్త మూరుశేతత్త్రియం
 స్సృతం ॥ పాదశేహస్తవిచ్ఛేదో నారీణామధఃమన్యతే । విప్రాంగనాయా
 విప్రప్రచాయశ్చిత్తాధః ॥ ఇతరాంగనానాం తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తాధః ॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరచితే గోహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవత్సహరణప్రాయశ్చిత్త

—వత్సహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహా ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పూర్వజౌహరతేవత్సం పారక్యంగోతనూధ్వవంమృ
 త్వానరకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ మరీచిః ॥ శ్లో ॥ పారక్యం
 ధేనుజంవిప్రః పౌగండకమధాహరేత్ ॥ మహంతంనరకంగత్వా జాయతేస
 జనంగమః । తద్దోషపరిహారాధః ॥ ప్రాజాపత్యంవిశోధనం ॥ పౌగండాత్సూ
 తిపర్యంతం హృత్వావైచాందభటుణంకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధావ
 త్సహరకః । రాజవైశ్యస్త్రీశూద్రాణాం వత్సహరణే పూర్వవత్ప్రాయశ్చి
 త్తంవివేచనీయం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేవత్సహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథానడు

—*అనడుద్ధరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్ధరణప్రాయశ్చిత్తమాహా ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ యోహరేత్పారకంవిప్రోబలివర్ధంవిడు
 న్నుపిసగత్వానరకంఘోరం జాయతేపూర్వవత్తదా ॥ హరీతః ॥ శ్లో ॥ యోహరే
 త్పారకంవిప్రోబలివర్ధంకృషీవలః ॥ యువానంబాలకంవాపి హృత్వానరకమశ్ను
 తే । చిరంతత్రైవసంశ్లక్షివాకీర్త్యభవేద్భువి । తస్యాన్యనిష్కృతిర్యాత్మి
 తప్తకృచ్ఛద్వయాద్యతే ॥ మరీచిః ॥ శ్లో ॥ విప్రోయఃపారకంరాజకజలివ
 ర్ధంతృషాతురః । యువానంవనమధ్యవా రాజతౌభవహాభయే । హరే
 త్సనరకంసుక్త్యా భవేద్భూమాజనంగమః । తస్యపాపవిశుద్ధ్యథః ॥ తప్త
 కృచ్ఛద్వయంస్సృతం । పౌగండకృచ్ఛరూత్రస్యా ద్వాతేర్ధంమునిభిస్సృ
 తం । తన్నారీణాంతదర్ధంస్యా ద్భాహుజానాండివిజాతివత్ ॥ ఊరుజస్యక్ష
 త్రియవత్ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం సర్వత్రపాదజన్మానడుద్ధరణే రాజ్ఞా శిషో

భా. చా. మ. వ. డ. వ. జ. శ. 12

కారయితవ్యాః రాజాపితర్వీచార్యానమద్ధరణే హస్తశ్చేదంపొగండేగుళిద్వ
యశ్చేదంబాలవత్సహరణేగుళిమాత్రచ్ఛరంచకారయేత్ ॥ విప్రశ్చేత్రత
ద్వస్తుదాపయిత్యాతందశరూపకేణదండ్యాత్ । తదాహమనుః॥ శ్లో॥ బువ్వదే
కరశ్చేదః పొగండేచాంగుళిద్వయం । అంగుళింబాలవరణేదాపయిత్యాపున
శ్చ తాన్ । దశరూపకదండేన విప్రోదండ్యశ్చ తేనవై । రాజానమూరుజంవాపితద
ధేన్ నవిచారయన్తితి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే నమద్ధరణప్రాయశ్చిత్తం॥

—*మహిషీహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అభయహిమహారణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కణ్వః॥ శ్లో॥ మహిషీమాన్యజో
లోభాత్కారకేంపాపవత్సలః॥ హరేత్సగత్యానరకం పునశ్చండాలజన్మవాక్
దేవస్వామి॥ శ్లో॥ యోహరేన్మహిషీంవిప్రః పరకీయాంధనాతురః సగత్వా
నరకంఘోరం చండాలోభవిజాయతే॥ తస్మాన్యానిషక్రాత్తిర్నాస్తి గురుచాం
ద్రామణాద్యతే॥ చతుర్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ యోహరేన్మహిషీంవిప్రస్సవత్సాంక్షీ
రవద్ధినీం॥ అరణ్యేనాగృహేవాసనరకంయాతిదారుణం॥ చండాలజన్మసంప్రా
ప్యతిష్ఠత్వాచండతారకం॥ తస్మైవనిషక్రాతిరియం గురుచాంద్రాయణంస్మృ
తం॥ పునదత్త్వాసపాపీయాక్ వపనంచండభక్షణం॥ వపనంకృత్వాచాం
ద్రాయణంకుర్యాదిత్యధః॥ శ్లో॥ రాజాతుమహిషీంహృత్వా తూరుజఃపా
దజోపివా॥ పునదత్త్వాచరేచ్ఛాండ్రమన్యధాతప్తమాచరేత్॥ ఊరుజస్యప
రాకస్యాత్పాదజాయావకంచరేత్॥ సర్వత్రపునదత్త్వాఏకాహముపాప్య
పంచగవ్యంపీత్యాశుద్ధిమాప్నోతి॥ తత్తత్తేస్త్రీణాంతత్తదర్థం యోజనీయం॥
పాదజన్మసర్వత్రజంతుస్తేయేహస్తచ్ఛేదాదికం యోజనీయం॥ ఇతి మహిషీ
హరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అభయహిమహారణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కాశ్యపః॥

==*మహాషహరణప్రాయశ్చి తమ్.==

శ్లో॥ మహిషం యోద్విజౌలోభా త్పార్థకం కృషి కర్మవాక్ । హరే త్సగత్వానర
కం పూర్వవజ్జాయతే ఘవి ॥ నాగరఖండే ॥ శ్లో ॥ పారక్యం మహిషం హృత్వా
విప్రం కృత్యథా మాదరాత్ ॥ తస్యైవనరకేవానసధాచండాలజన్మతా ॥ కాశ్య
పః ॥ శ్లో ॥ కృత్యథాంధారవాహాథాం యోవిప్రో మహిషం హరేత్ । యమ
లోకముపాగమ్య పశ్యాచ్చండాలతాం నశేత్ । వత్సపాగండతరుణ మహిష
హరణే అనడుద్ధరణప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వం కుగ్లాత్ ॥ రాజ్ఞాదండశ్చవశాది
వివేకేన యోజనీయః ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే మహిషహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*గజహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథగజహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ విప్రోగజంహరేత్సంగ
దోషాత్పాంక్యమాదరాత్ ॥ నవవషణ్భవేద్రతుః పిశాచానిజన్వేన ॥
గాలవః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోగజహరీస్యాత్పరబోధాన్మలిన్లుచైః॥ నవవషణ్
మహారణ్యేపిశాచోభవతిధు॥ ౬౦॥ కణ్వః॥ శ్లో॥ రాజ్ఞోవణిక్వతెర్వాపి సంగ
దోషాన్మలిన్లుచః॥ హరేద్విప్రోయదిగజం సపిశాచత్వమాఘ్నయాత్॥ బాలే
చాండ్రంమహాచాండ్రం పాగండేమదశంకితే ॥ చాండ్రాయణత్రయంకుర్యా
న్మౌంజీబంధంవిధానతః పునస్సంసారమిత్యర్థః॥ శ్లో॥ తంగజంస్వామి
నేదత్వా తతశ్చాండ్రాయణంచరేత్ ॥ రాజ్ఞాశిక్షాప్రకతకవ్యా చోరేభ్యః
పాపభీరుణా ॥ బాలేపాగండకేచైవ శతసీమేణదండయేత్ ॥ అశక్తారూపక
శతం సహస్రంమదహస్తిని॥ జీవనంతస్యగృహ్ణీయాదత్యశక్తోద్విజోయది ॥
విప్రప్రాయశ్చిత్తవద్రాజ్ఞాండీరుజానాంద్విగుణం॥ దండశ్చశూద్రస్యహస్తా
దిచ్ఛేదః పూర్వవతికతకవ్యః స్త్రీణాంగజహరణాసంభవా త్రప్రాయశ్చిత్త
మపీనోక్తం॥ ఇతిహేమాద్రివిరిచితే గజస్తేయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధాశ్వస్తే

—అశ్వస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఉత్తమాశ్వంద్విజోహృత్వా పార
క్యంతరుణంముదాయమలోకముపాగవ్యభవేత్పంగుభవస్థలే ॥ హరీతః ॥
శ్లో॥ ఉత్తమాశ్వంజాతమాత్రం బడబాంబాలికామపి॥ యోవిప్రస్సంగదోషేణ
సంగస్తరికమత్తుతే॥ పునభవవెన్మహాపాపీ పంగుస్సర్వాంగసంధిషు॥ తస్యా
నన్యవిష్యతిర్నాస్తి ద్వివారంచాంద్రభటుణాత్॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ బడ
బాంజాతమాత్రం వారజయోగ్యంహతుంద్విజః॥ అరణ్యేవాజిశాలాయాం
చార్యబుద్ధ్యాజస్తేసహ ॥ హృత్వానరికమాసాద్య భవేత్పంగుభవస్థలే ॥
తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం ప్రోక్తంచాంద్రద్వయంద్విజైః॥ శిక్షాతురాజ్ఞాకతక
వ్యా పూర్వవజ్జాతభదతః॥ భూభుగాడినామశ్వహరణే విప్రప్రాయశ్చిత్తం
ద్విగుణం॥ దండంచరాజాకుర్యాజ్ఞాతభేదేన॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే అశ్వ
స్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథాష్టస్తేయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ వామనః॥ శ్లో॥ క్ర

—*ఉష్ణస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మేళకంహరేద్యస్తు విప్రోరాక్షధనాతురః॥ నరికింససమాసాద్య జాయతేవ
క్రజానుకః॥ జూబాలి॥ శ్లో॥ రాజ్ఞఃపరేషాముష్టయో హరేద్విప్రోధనా

తురః॥ సవనరకంగత్వా వక్రజంఘేభవేచ్ఛవి॥ రాజవిజయే॥ శ్లో॥ అర
ణ్యేరాజసదనైవిప్రోహృత్వాక్రమేశకం॥ నతస్యపునరావృత్తిర్నరకార్ద్రఘ్న
జంఘకః॥ భువంప్రాప్యభవేదీతిశేషః॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తంమహా
పాతకనాశం॥ బాల్యేపాగండకైతస్తం కౌమారేచంద్రముచ్యతే॥ రాజ్ఞా
శిక్షాప్రకతవాగ్మూర్వవద్వణఃభేదతః॥ ప్రాయశ్చిత్తమపిపూర్వవద్వేదిత

—*ఖరస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.=

వ్యం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉష్ణస్త్రీయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ ఖరస్తేయ
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోహరేతఖరంవిస్రం పారక్యంధన
కామ్యయాసంగదోపాత్స్వయంవాపి మృగంచండాలమాదరాత్॥ యమలో
కముపాగమ్య హీనజాతిర్భవేచ్ఛవి॥ మార్కండేయః॥ శ్లో॥ ఖరంహృత్వాద్వి
జోమోహతావరక్యంగృహమధ్యతః॥ వనేవాసంగదోమేణ నరకంయాతిదారు
ణంహీనజాతిభవవేత్పశ్యన్ప్రిష్యాతికధితోత్తమః॥ బాలేపాగండకైరాజ
కాయకృచ్ఛాసమాచరేత్॥ తరుణైతప్తకృచ్ఛంస్యాత్తస్యపాపవిశుద్ధయే॥
రాజ్ఞాదండ్యస్సపాపీయాదాపయిత్వాపునఃఖరం॥ విశేతుదశరూప్యంస్యా
ద్రాజ్ఞివింశతిమేవచ॥ ఉరుదేశితధాప్రోక్తం పాదశెషస్తఖంజనంతత్తత్
స్త్రీణామేవమధఃక్రమేణయోజనీయం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఖరహరణ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథాజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ మార్కండేయః॥

—*అజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ అజంబస్తంద్విజోహృత్వా పారక్యంషుదగర్వితః॥ మహతీంచయాతనాంఘ
క్త్యా భవేత్సునుర్భువస్తలైజాతూకర్ణః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణోమదగర్వేణపార
క్యంబస్తమేషకంహృత్వేతిశేషః॥ తీవ్రాంచయాతనాంఘక్త్యా హింసకోజా
యతేఘ్నవి॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ అజంబస్తంగృహేరణ్యే పారక్యంగర్వితోద్విజః॥
ముషి శ్వానరకంగత్వా హింసకోఘ్నవిజాయతే॥ తస్యసప్రసృతిరుత్పన్నాపా
జాపత్యంసమాచరేత్॥ స్త్రీణామర్థంతతోరాజ్ఞాం విప్రవత్సర్వమిరితం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే అజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథారణ్యమృగహరణ

—*అరణ్యకమృగహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వ్యాఘ్రంవరాహంభల్లుకమేణేం కృ
ష్ణంమృగంతథా॥ రాజ్ఞాంక్రీడాథమాసీతం హృత్వావిప్రఃకథంభవేత్॥ ప్రా
జాపత్యందుష్టమృగే హరిణ్యంతప్రముచ్యతే॥ చాంద్రుకృష్ణమృగేప్రోక్తం

ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ బోధానునః॥ శ్లో॥ రాజ్యక్రీడాధకమానీతానా
రణ్యాక్షదుష్టచారిణిః॥వ్యాఘ్రేంవరాహంభల్లూకమేణీంకృష్ణమృగంద్విజః॥ హృ
త్వానరకమాప్నోతి ప్రాయశ్చిత్తైనశుద్ధ్యతి॥వ్యాఘ్రేంవరాహంభల్లూకే పా
జాపశ్శంవిశోధనం॥ హరిణ్యాంతప్రకృప్రస్యా చ్చాందంకృష్ణమృగేద్విజః॥
కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరీతా ॥ గవయేశరభశ్శక్త ప్రాజాప
త్యంహిఘోర్వతే॥ రాజ్ఞాంస్తేయేప్రకతకవ్యమేవమేవవిశుద్ధయే॥ఇతి హే
మాద్రవిరచితే ఆరణ్యదుష్టమృగహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగ్రామ్యపక్షిమృ

—*గ్రామపక్షిమృగహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

గహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ మయూరంసారసంచైవకపో
తంజాలపాదకం॥ శుకంచాషంబలాకంచ శింశుమారంచకచ్చపం॥ ఏతేష్వన్యత
మంహృత్వా ద్వాదశాహమభోజనం॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ టిట్టిభంచక్రవా
కంచహంసంకారండవంతథా ॥ శుకంచాషంబలాకంచ శింశుమారంచకచ్చ
పం॥ మయూరంసారసంచైవ కపోతంజాలపాదకం ॥ ఏతేష్వన్యతమంహృ
త్వా ద్వాదశాహమభోజనం॥ మార్కండేయః॥ శ్లో॥ మకరంనకులంకా
కం వరాహంమూషకంతథా॥ మార్జారంనకులంసంపం భారద్వాజంకపిం
తథా॥ డేరికాంచటకంశ్వానం హృత్వావైకుకుటంతథా॥ సౌపణ్యగృధ్ర
శ్చైనాంశ్చ శివాంకంకంసృగాలకం॥ కృచ్చాధకమాచరేద్విద్వాజ్జ్ఞాత్వా
తిద్విగుణంచరేత్॥ పల్లించసరటంరక్తపుచ్చకంబహుపాదకం ॥ జ్ఞాత్వాహృ
త్వాద్విజంకుర్యాద్ద్వాదశాహమభోజనం ॥ అజ్ఞానాద్ధింసయత్కృత్వా
షడాశ్రంస్యాదభోజనం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే గ్రామ్యమృగహరణప్రా
యశ్చిత్తం॥ అథధూమిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ స్వద

—*ధూమిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తాంపశదత్తాంవాయోహరేతవసుంధరాం॥పష్టివషణసహస్రాణివిష్టాయాం
జాయతేకృమిః॥ ఏకైవభగినిలోకే సర్వేషామేవభూభుజాం॥ నభోజ్యానకర
గ్రాహ్య విప్రదత్తావసుంధరా॥కరగ్రాహ్యేతితస్యాముత్పన్నదనాహరణం॥
దేవస్వామిః॥శ్లో॥గ్రామంవాక్షేత్రమాశ్రంవా కేదారంధూమిమేవవా॥ విప్రా
ధీనంహరేదాజా యమలోకముపాగతః॥ పశ్చాద్భవముపాగమ్య కృమిరా
శిభకవేన్మృతే॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ క్షేత్రంగ్రామంతటాకంవా వనంకే
దారమేవవా ॥ ధూమింవావిప్రదత్తాయోరాజావాప్రభుమాత్రకః ॥ హరే

తస్సనరకంప్రాప్య కీటస్సాన్యన్యలమన్యతః ॥ తస్యైషానిష్కృతిద్వైపామహా
పాతకశోధినిః । డైత్రంహృత్వాషడబ్దంస్యాద్ధామేచాంద్రాయణంస్మృతం ।
తటాకేతద్ద్యయంప్రోక్తం వనేచైవతథాచరేత్ । కేదారేతప్రకృచ్ఛంస్యా
ద్భూమ్యాంచాంద్రత్రయంస్మృతం ఏతదేకవారివిషయం । బహువా రేతద్వి
గుణంప్రత్యబ్జఫలస్వీకరణే బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తయశ్చిత్తమహాతీతి ॥ ఇతి
హేమాద్రవిరచితే భూహరణప్రాప్తయశ్చిత్తం ॥ అథస్వదత్తాపహరణప్రా

—*స్వదత్తాపహరణప్రాప్తయశ్చిత్త మ్*—

యశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ భూమిం డైత్రంధనంధాన్యం వస్త్రంకన్యాం
విభూషణంసాలగ్రామంచలింగంచ గృహంశయ్యాంమహాన్నతిం । పూర్వం
దత్వాద్విశేభ్యశ్చ పశ్చాత్సంభవరామణః ॥ స్వయంహృత్వామహద్ధోరం
రౌంవంనరకంవ్రజేత్ ॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ సాలగ్రామంచలింగంచ
నుశయ్యాంమహాన్నతిం । భూమిం డైత్రంధనంధాన్యం వస్త్రంకన్యాంవి
భూషణం । మహిషీంవాగృహంవాపీహ్ననద్వాహంద్విజాయతే ॥ పుణ్యకా
లేస్వయందత్వా పశ్చాద్ద్యదితదాహరేత్ । రౌంవంనరకంఘోరం సయాత్రిసు
మహాభయంతస్యనిష్కృతిరుత్పన్నా మహాపాతకనాశిని । పునదత్వాధత
ద్వస్తు పశ్చాత్తాపపరాయణః॥ ప్రాజాపత్యద్వయంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి
మానవః । అదత్వాతానివస్తూనిభుజ్జేయదిసపాషధిః । చాంద్రాయణద్వయం
ప్రోక్తమథవాభూపరిక్రమః । భూపతిర్విప్రవత్సర్యాద్విగుణంశుద్ధిహేతవే । ఇతి
హేమాద్రవిరచితేస్వదత్తాపహరణప్రాప్తయశ్చిత్తం ॥ అథరత్నహరణప్రాప్తయశ్చి

—*రత్నహరణప్రాప్తయశ్చిత్తమ్*—

త్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ముక్తాంప్రవాళంవైడూర్యంవజ్రంసీలంతదైవచపద్మరా
గంమరకతంపుష్పరాగమతఃపరం । ఏతానిరత్నజాతానివిప్రాయదిముషేచ్ఛలా
త్ ॥ ప్రత్యక్షంవాథచౌర్యాద్వాసపాపీనరకంవ్రజేత్ । పశ్చాచ్ఛవముపాగమ్యకు
రూపీజాయతేతదా॥ మారగండేయః॥ మూర్తికంపుష్పరాగంచవజ్రంవైడూర్య
మేవచ । ప్రవాళంపద్మరాగంచ గారుత్మతమతఃపరం । ఇంద్రసీలంమహావజ్రం
ద్విజోయఃపాపమోహితః ॥ పారశ్శ్యంయదిచౌర్యేణముషేత్సనరకంవ్రజేత్ ।
పశ్చాద్భుజముపాగమ్య భవేతుగత్స్థితజన్తవాత్ ॥ ఋతుద్వయేపరాకస్సాన్య
త్వణ్మస్మైచాంద్రముచ్యతే । ప్రత్యక్షంహరితేవిప్రో హ్యబైపాతీత్యమహాతా
సంవత్సరంప్రత్యక్షం రత్నసేయైవతితప్రాప్తయశ్చిత్తంకృత్వా ॥ ఏకదిశుద్ధ్య

ద్విబహురత్న సేయేపతితప్రాయశ్చిత్తం సంవత్సరాంతే వేదితవ్యం॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే రత్నస్త్రేయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ బాలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—* బాలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

నాదః॥ శ్లో॥ బాలం హరేద్ద్విజోదైవాత్పరక్యం ద్రవ్యలోభవాక్ సచండా
లసమోజ్ఞేయ స్సర్వకమః సుఖహితః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణంక్షత్రియం
బాలం వైశ్యంశూద్రంధాపివాసతస్యనిషక్రూరిద్యౌ మ్రామునిభిస్సత్త్వవాదిభిః॥
గాలవః॥ శ్లో॥ పూర్వజంక్షత్రియంచాలం వైశ్యంపాదజమేవవాసర్వాలం
కారసంయుక్తంహృత్వాతత్రకథంభవేత్ సవిప్రోభూతాహంతాస్యాద్భవే
చ్ఛండాలజన్మవాక్ తస్యైవనిషక్రూరియం సర్వాభూతునికృంతనీ బాలంతం
స్వామినేదత్వాపశ్చాత్తాపసమన్వితః॥ బ్రాహ్మణేతత్ప్రకృచ్ఛంస్యాత్పరాకం
క్షత్రియేస్యైతం వైశ్యేచయావకఽప్రోక్తం పాదశేషపనంస్యైతం ఏతత్సు
నదానసమయం అదత్వాచేద్ద్విశేషమాహ॥ జాబాలః॥ శ్లో॥ అదత్వాస్వా
మినేబాలం దాంద్రంవిప్రేప్రచోదితం క్షత్రియేతత్ప్రకృచ్ఛంస్యాద్వైశ్యేపా
రాకమీరితం పాదశేషం చగవ్యం చ వపంచశిరోరుహం క్షత్రియవైశ్యయోః
పారక్య బాలహరణేవిప్రోక్తప్రాయశ్చిత్తాద్ద్విగుణం సూద్రస్యహస్తచ్ఛే
దః భూషణాపహరణేపాదచ్ఛేదశ్చ ఏతత్ స్త్రీణామధఃసుక్తం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే బాలహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్త

—* కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ —

మాహ॥ మారకంజేయః॥ శ్లో॥ కన్యాంసురూపిణీంవిప్రో భూషణైర్భూ
షితాంసతీంచోరబుద్ధ్యాహరేత్వాపి నరకంయాతిదారుణతదంతేభువమా
సాద్భుల్లరూపీసజాయతే॥ గాలవః॥ శ్లో॥ విప్రోయఃకన్యకారత్నం సర్వ
భూషణభూషితంవిప్రజంబాహుజాజ్ఞాతం పాదబాద్ధావిశేషతః॥ ముషి
త్వాదుష్టసంగేన పరవాక్యానుసారతః ససత్త్వనరకాద్భూయః పునరాగమ
నంభవేత్ కథంచిద్భువమాసాద్యజాయతేభిలజన్మవాక్ పదాశరః శ్లో॥ పూ
ర్వజఃకులజాంకన్యాం పిత్రోగేహవివధిఃసం స్వాత్వాకామాతురౌనిత్యం
నతస్యపునరున్మవతి చండాలజన్మసంప్రాప్య బ్రహ్మహేవశ్వసన్నృపదత్వా
తాంస్వామినేపశ్చాచ్ఛుద్ధశ్చందాయణవ్రతాత్ అదత్వాపునరప్యేనాంసప
శ్చాత్తాపవాక్ ద్విజః॥ మహాచాందాయణంకృత్వా పంచగవ్యమనంతరం ।
తతఃకుంభిమవాప్నోతి నాన్యధాగతరస్తిహి॥ రాజకన్యాహరేకాయంతస్తు

విట్కూద్రకస్యయోః॥ హరేహరణభ్యర్థః॥ శ్లో॥ రాజావిప్రసుతాదానై
ద్విగుణంవిప్రచోదితాత్॥ వైశ్లోవిప్రసుతాంహృత్వా రాజవన్దునిచోదితం॥
శూద్రోహరేద్విప్రకన్యాం కారీషవధమహతి॥ తత్తత్ స్త్రీణామధంప్రా
యశ్చిత్తమ్॥ ఇతి హేమాద్రా కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ నారీహరణ
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్సతీంస్వకలజాంవిప్రపత్నీంహరే

—*నారీహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్యది॥ బోధయిత్వాసువాత్తాభిరుతపాపధియాబలాత్॥ తస్యాన్యానిష్కృ
తిర్నాస్తి కారీషవధనాద్యతే॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ అనంగీకారిణీంసా
ధ్వీం విప్రపత్నీంద్విజఃఖలః॥ బోధయిత్వాసువాత్తాభిశ్చైరబుద్ధ్యాహరేద్ద్యది॥
రాజాతందండయేత్పశ్చాత్కారీషవధనాదిభిః॥ గాలవః॥ శ్లో॥ అనంగీకారి
ణీంవిప్రపత్నీంసాధ్వీంద్విజోహరేత్॥ సంసకేవృషణచ్చేద స్వభావేనతద
ర్పణే॥ కేశసంవపసంకృత్వా తప్తకృచ్ఛిత్రయంచరేత్॥ రహస్యేనాము
పాగృహ్లా చాంద్రాయణమధావరేత్॥ ఏతత్సకృద్విషయం॥ అభ్యాసేద్వి
గుణం॥ అత్యంతాభ్యాసేకారీషవధఏవనాన్యత్॥ మనుః॥ శ్లో॥ క్షత్రియోవై
శ్యజాతిర్వా బలాద్బాహ్యుగ్రాసుందరీం॥ ముషిత్యారవంయాతి వధఃకారి
షవహ్నినా॥ ఏవంచేచ్ఛుద్ధిమాపోతి మాసల్యంపాదజేస్సృతం॥ విప్రస్య
క్షత్రియవైశ్యనారీహరణేచాండ్రద్యయంచాండ్రంశూద్రాంనాహరణేప్రా
యశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేనారీహరణప్రాయశ్చిత్తం॥
అథ పురుషహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ విప్రాహరేత్పరం

—*పురుషహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మత్యం మున్మత్తంమంత్రభేషజైః॥ దేశాద్దేశాంతరంగత్వా సవిప్రోనరకం
ప్రణేత్॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ విప్రఃపరంనరంహృత్వా భ్రామయిత్వేషధాదిభిః॥
దేశాద్దేశంగతః పశ్చాద్ద్వైతంపునరాదరాత్॥ కుర్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం
తప్తకృచ్ఛింమనుదితం॥ అనపక్ష్యాత్వాతంమూఢశ్చంద్రాయణమధావ
రేత్॥ విప్రస్తుక్షత్రియంవైశ్యంహృత్వామంత్రవిధానశః॥ పునదత్త్వా రా
కంస్యాదవ్యధాచాండ్రమీరితంక్షత్రియవైశ్యయోఃబ్రాహ్మణహరణేవిప్రాద్వి
గుణంవ్రతం॥ శూద్రస్యమాసల్యంతత్ స్త్రీణామధంవేదితవ్యం॥ ఇతి హే
మాద్రివిరచితేపురుషహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ వేశ్యాహరణప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ భోగాసక్తస్తుయోవేశ్యాం విప్రఃపాపపరాయణః॥

—*వేశ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

రమేత్తాయదిదుష్టాత్తా మహంతంనరకంప్రజేత్ ॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ వేశ్యాంవిప్ర
స్సతీంత్యక్తా వ్యస్వభార్యాంమన్తధాతురః ॥ బౌషధైర్బహుభిర్బూలై ర్యంవ
యిత్వాహరేద్యది ॥ సమహాపాపమాసాద్యవంఠోభూయాద్భువన్తతైః ॥ తస్యై
వనిష్కర్పిత్రాస్తీ జ్ఞాత్వాయదిహరేదీమాం ॥ జాచాలిః ॥ శ్లో॥ వేశ్యాంహ
రేద్యదావిప్రోవంచయిత్వపదైబలాత్ ॥ రాజ్ఞాదంజ్యశ్శతంరూప్యం రతిస్త
స్యనచేద్యది ॥ తస్యచేహవిశుద్ధ్యధికం మహాసాంతపనంస్సృతం ॥ ఏతత్ప్రా
చీనాశ్చిత్రంహరణమాత్రేపివేదసియం ॥ తత్రతస్యరతిర్యదితస్య విశేషమాహ ॥
అంగిరాః ॥ శ్లో॥ వేశ్యాయాహరిణేరాజక మహాసాంతపనంవిదుః ॥ తత్త్రై
వరమమాణస్యచాండ్రంశుద్ధిప్రదంతదా ॥ క్షత్రియేద్విగుణంప్రోక్తం వణిక
క్షత్రియవచ్చరేత్ ॥ శూద్రోదంజ్యశ్శతంరూప్యం విప్రోభ్యాసేపతిష్యతి ॥ విప్రో
వేశ్యాంహృత్వా తత్రక్రిడాసక్తశ్చేతస్సంవత్సరాదూర్ధ్వంఽతితోభవతి ॥ అన్య
త్స్పష్టం ॥ ఇతి సామాద్రివిరచితే వేశ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రం ॥ అథ దాసి
హరణప్రాచీనాశ్చిత్రమాహ ॥ మారంధేయః ॥ శ్లో॥ దాసీంకామాతురో

—*దాసీహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

యస్తు పూర్వజోధమమత్సృజక ॥ హరేత్సనరకస్థాయీ యావదాభూత
సంప్లవం ॥ జాతుకణికః ॥ శ్లో॥ విప్రోలోభాతురోదాసీం స్వధమంసంపరి
త్యజక ॥ వంచయిత్వాపదైర్వాక్తైశ్చహరేద్యదిసపాపధీః ॥ మృత్వానరక
మాసాద్యభవేద్భువినిరిందియః ॥ చతుస్త్రింశస్యతే ॥ శ్లో॥ యదివిప్రోహ
రేద్దాసీం వంచయిత్వాపదైబలాత్ ॥ సగచ్ఛెన్నరకంఘోరం కాలసూత్రం
సుదారుణం ॥ దాసీహరణైవేశ్యాహరణవిప్రస్యప్రాచీనాశ్చిత్రముక్తం ॥ తత్స
ర్వస్వహరణం భోగంవిచార్యకుర్యాత్ ॥ రాజస్యవైశ్యయోఃపూర్వవదుక్తం ॥
శూద్రస్యచ తత్తత్ స్త్రీతాంబదాసీహరిణే తత్తదధికమాసేనవేదితవ్యం ॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే దాసీహరణప్రాచీనాశ్చిత్రం ॥ అథ శయ్యాహరణ
ప్రాచీనాశ్చిత్రమాహ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ విప్రశ్చక్షత్రియోవైశ్య పార

—*శయ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

క్యంతల్పమాహరేత్ ॥ సోపసూరంమహామూల్యం సఖిభ్యంభోగలోలుపః ॥
యమలోకముపాగమ్య అంగారశయనంప్రజేత్ ॥ తతోభువముపాగమ్య
పృష్ఠశ్చేవణిభవేత్ ॥ దేవళి ॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవైశ్య స్తల్పం

౯౦ హేమాద్రా యానహరణోపానధరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

సోపస్కరంహారేత్ ॥ మహాధనంసఖట్వంఘచోరబుద్ధ్యాబలాదిహ । సోః
తైక్యతాంతవశగోవ్రజెదంగారతల్పతాం । నతస్యపునరావృత్తిః పృథ్వణభ
యాదిహ॥ మార్గంజేయః॥ శ్లో॥ త్రయోవణోకస్సస్వధర్మాదీకృత్యక్వా
త్ప్రంశుహాధనంసోపస్కరంహారేయస్తై యమలోకేసుదారుణం॥అంగార
శయనంగత్వా పశ్చాత్పృథ్వణాభవేత్॥ భవేయరిత్యధికః॥ శ్లో॥ తేషాం
దోషవినాశాయ ప్రాయశ్చిత్తప్రజాపతిః॥ప్రాహచాంద్రంపరాకంచతస్తం
దైవయథాక్రమం । తత్తత్ స్త్రీణాంతదధకంస్యా చ్ఛుద్రందంఙ్గాచ్చపూర్వ
వత్॥ఇతి హేమాద్రా శయ్యాహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథయా నహరణప్రాయ

==*యానహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఆందోళికాయదావిప్రశ్చతురంతంవిశేతః॥మను
వ్యసాహ్యంయానంచ దారుచిత్రవిభూషితం॥హృత్వాపాపధియాపాపీ నరకం
యాతి దారుణంసవై భువముపాగమ్య వక్రవాక్పృథ్వదేశతః॥ శ్లో॥ పరాశరః॥
యానమాందోళికాదీన్వా పారక్యంభోగశ్చష్టయా॥ విప్రోహృత్వామహద్దుః
ఖనుసుఖాయభువన్తలైపుషచేశేనదావక్రీజాయతేవర్ణగర్హితః॥తస్యదోషవి
ముక్తర్థం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ఏతత్పునర్దానవిషయం॥ అదత్వాప్రా
జాపత్యద్వయంవేదితవ్యం॥క్షుత్రియవైశ్యయోరేవమేవసూద్రస్తుతద్ద్రవ్యంస్యా
మినేదాపయిత్వా శతరూప్యేణదండ్యః॥ తత్తత్ స్త్రీణాంతత్తర్థం యథాక్ర
మంవేదితవ్యం॥ఇతి హేమాద్రివిరచితే యానహరణప్రాయశ్చిత్తం॥అథోపా

—*ఉపానధరణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

నధరణేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఉపానత్పాదుకేరాజకపారక్యే
యోహారేద్విజః ॥ సచండాలసమోభూత్వా కంటకాస్తరణంవ్రణేత్ ॥ య
మః॥ శ్లో॥ ఉపానత్పాదుకేయస్సు పరకీయద్విజోహరేత్ । కంటకాస్తరణంగ
త్వా పాదసూలీభవేద్భువి॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ యోవిప్రఃపాపమజ్ఞాత్పా
నత్పాదుకేహారేత్॥ యమలోకముపాగమ్య శయనంకంటగోపరి॥ భజెదితిశే
షః॥ శ్లో॥ సతుదేహవిశుద్ధ్యధికం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ఏతదదాత్య
విషయం॥ దత్వాపంచగవ్యభక్షణం॥క్షుత్రియాదీనామేవం । తత్తత్ స్త్రీణాం
పూర్వవదధికం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉపానధరణప్రాయశ్చిత్తం॥అథ
ఛత్రహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥ ఛత్రంద్విజోహరేద్దస్తు

==ఛత్ర హరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

మహాతపనివారణం | యమప్రీతికరంపుణ్యంసర్వసౌఖ్యప్రదాయకం | మారగం
 డేయః || శ్లో || పారకన్యంపుణ్యదంసర్వసౌఖ్యదాయమహాధనం | తద్వి పోయది
 ముష్టాతి హ్యనాధారోభవేద్భువి || శివరహస్యే || శ్లో || మహామూల్యంమహా
 సౌఖ్యప్రదంస్యాణాంద్విజోహరేత్ || ఛత్రముష్టహరంపుణ్యం సరకంయౌతి
 దారుణం || అనాధారోభవేద్భూమా సర్వజంతువిగహితః || తస్యనిష్కృ
 తిరుత్పన్నా భూపతేలోకపావసి || వస్త్రావృతేపరాకస్యా తేతకీపణా
 సంపతేయావకంతాళపత్రైశ్చ నిర్మితేరాజసల్లభః | పంచగవ్యంపిదెత్తశ్చా
 త్పునదత్యాతుతద్ధనం | అదా నెద్విగుణంప్రోక్తం క్షత్రియాణామిదంవ్రతం |
 తత్తత్ స్త్రీణామిదంజ్ఞేయం ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే ఛత్రహరణప్రాయశ్చిత్తం || అథ చామరహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

==చామరహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

గౌతమః || శ్లో || చామరంసర్వభూతానాం దేవానామపితుష్టిదం || రాజయో
 గ్యంహరేద్విప్రస్సద్యోగజ్యేష్యమాలయం || దేవలః || శ్లో || చామరంసర్వభూ
 తానాం దేవానాంభూపతేరపి రాజచిహ్నంహరేద్విప్రసద్యోభవతినారకీ ||
 మారగం డేయః || శ్లో || భూపతీనాంచదేవానాం స్థాణాంతాపాపహరి
 యత్ | చామరంహరతేవిప్రస్సద్యోయమపురంవ్రజేత్ || దేవానాంహరణే
 చాండ్రం ప్రాజాపత్యంచభూపతేః | భూతానాంహరణేసద్యోయావకంప్ర
 తమాచరేత్ || ఏతత్ప్రత్యర్పణవిషయం || అన్యధాద్విగుణంసర్వేషాం వర్ణా
 నాం స్త్రీణామపిచిత్రసంగతవ్యజనహరణేపి ప్రాయశ్చిత్తమేవకతకవ్యం ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే చామరహరణప్రాయశ్చిత్తం || అథపుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||
 ఐసిప్తః || శ్లో || ఆరామపుష్పహతాయో దేవపుజార్థక

==పుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

కల్పితేయావంత్యత్రైవపుష్పాణి సుగంధీనిమహాంత్యపి || తావద్వక్ష్యమహా
 ప్రాణి యమలోకంసమశ్నుతే || పునర్భూమిగతఃపాపీ జాయతేవక్రనాసికః ||
 హాసీతః || శ్లో || పారకన్యానిప్రసూనాని యోహరేద్విప్రవల్లభః | మహాంతంసర
 కంగత్యా జాయతేరంధ్రినాసికః | మహారాజవిజయే || శ్లో || పుష్పజాలంహి
 పారక్యం దేవపుజార్థమాదరాత్ | సుగంధికరవీరాది హృత్వావిప్రస్సపా
 పభాక్ || ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం పారాశర్యసిద్ధాంతాధునా || దేవద్రవ్యా

పహరణే చాద్రంవత్సరసేవవాత్ | పరాకంబ్రహ్మనిర్మాణే కాయంత్రత్రియ
వైశ్యయోః || త్రియవై శ్యనిమాణే ఆరామేప్రాజాపత్యమిత్యథః || త్రియ
యవై శ్యయోః స్త్రీణామపి పూర్వవద్భోజనీయం || ఇతి హేమాద్రివిరిచితే

—*ఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||
శ్లో || కదళీంశూతులుంగంచనారికేశంచపానసం | ద్రాక్షాఖజాకరజంబీరమా
తజ-బూఫలానిచ || హృత్వాప్రిస్తుపారక్యంభుక్త్యానరకమశ్నుతే | పునర్భువ
ముపాగమ్య ఫలహీనోధజాయతే || జాబాలిః శ్లో || ఫలానివివిధానీహ దేవ
ప్రీతికరాణివై | ముష్టానియోన్విజోలోభా న్నరకేవాసమశ్నుతే || భువస్థలము
పాగమ్య ఫలహీనోవృధాభవేత్ || రాజవిజయే || శ్లో || నానావిధంఫలంవి
ప్రసః పరకీయంచనోహరం | తత్రహృత్వామహాపాపీనరికేవాసమశ్నుతే || ఫల
హీనోభవేల్లోకేతస్మాన్మేయంచనకారయేత్ | ఋతుత్రయేపరాకంస్యాద్వత్స
రేచాంద్రముచ్యతే || పంచగవ్యంపునఃపేయం నాన్యధామునిచోదితం | త్రియ
వైశ్యయోరేతద్ద్విగుణం || తత్తత్ స్త్రీణాంపూర్వవద్విజ్ఞేయం || ఇతి హేమాద్రి
విరిచితేఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథకందాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*కందాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః || శ్లో || సూరణంశృంగిబేరంచ హరిద్రాంమూలకంతథా | అన్యానిమూ
లవస్తూని దేవయోగ్యానియానిచ || విప్రోముషిత్వాలోభేన తేనయద్వత్సమా
చరేత్ | తత్సర్వంస్వామినఃప్రోక్తం దోషవానిహజాయతే || హరితః || శ్లో || సూర
ణంశృంగిబేరంచ హరిద్రాంమూలకంతథా | అన్యానిమూలవస్తూని పారక్యా
నిద్విజోయది || హరేన్నరకమాప్నోతి పాపయోనిషజాయతే || మార్కం
దేయః || శ్లో || సూరణంశృంగిబేరంచ హరిద్రంమూలకంతథా | ముస్తామన్యా
నిమూలాని విప్రోముష్టాతికామతః | అల్పద్రవ్యేద్విజస్తేయా దోషబాహుళ్య
మాప్నుయాత్ || పలద్వయంచదిభవేత్పారక్యం మూలకంహృతం | తత్పున
స్సామినేదత్వా జపేదస్తోత్రరంతం || దశాదిశతపగ్యంత మూలద్రవ్యా
పహరవాత్ | అదత్వాస్వామినస్తేయా అయుతంజపమాచరేత్ || తతశ్చుద్ధో
ద్విజోలోకే హన్యధాపాపభాగ్యవేత్ || తథాహపస్తంబః || ఏధాదకమూ
లపుష్పఫలగంధగ్రాహే చోరిఇతివాచాబాధ్యతఇతి || ఎతదేకవారమల్పస్తే
యవిషయం || తతోధికేతూక్తప్రాయశ్చిత్తమ్ || త్రియవై శ్యయోఃపూర్వ

వద్వేదితవ్యం॥ స్త్రీణామధాకర్థన్యాయేనయోజనీయం ॥ ఇతి హేమాద్రవి
రచితే॥మూలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకోశహరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*కోశహరణప్రాయశ్చిత్తమ్,—

దేవలి॥శ్లో॥అలాబుంఘృతకోశంచవృంతాకంశిగ్రుజంతధా॥పటోలంకారపల్లం
చకూశ్చండంచూతసంభవం॥తద్దైవతింత్రణీకోశంకపిత్తంకదళీంతధా॥ ఏవమా
దీనికోశాని హృత్వాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ ఉపోష్యరజసిమేకాం స్వగృహ్యై
గ్నవిధానతః॥మహావ్యాహృతిభిర్హృతిఃపంచగవ్యంపిబేత్తదా ॥ ఏతేనశుద్ధిమా
ప్నోతి అభ్యాసేద్విగుణంచరేత్॥ఏతదల్పకోశహరణనిషయం॥ బహుకోశహ
రణేద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం॥ స్త్రీణాంతదధకం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే కోశ
హరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశాకహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవలి॥ శ్లో॥ఉపో

—*శాకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దక్యాదిశాకాని అరణ్యగ్రామజాన్యపి॥నానానామానిశాకాని నానావణా
ని - పూర్వజః॥ యదాలోభాదపహరే నృహశోకమవాప్నుయాత్ ॥ భార
మాత్రేమహాపాప మితరైష్వల్పపాపభాక్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో ॥ శాకానిబహు
రూపాణినానానామానివర్ణతః॥నానావిధానిచహరన్మహాశోకమవాప్నుయా
త్ ॥ భారమాత్రేమహాపాప మితరైశోకభాగ్యవేత్ ॥ ప్రాజాపత్యంభార
మాత్రే పంగవశ్యమధాల్పకే॥ బహువారేతుచాండంస్యా ద్వత్సరంస్త్రీసంభవః
భవేత్ ॥ స్త్రీణాంరాజన్యవైశ్యయోగ్యుర్వత్ర పూర్వోక్తంవేదితవ్యం॥ ఇతి
హేమాద్రవిరచితే శాకహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపణహరణప్రాయశ్చి
త్తమాహ॥మూర్ఖండేయః॥ కదళీమధుపణాని తాంబూలీనామథాపివా॥

—*పణహరణప్రాయశ్చిత్తం*—

పరకీయానిపణాని పలాశానినిశేవతః॥ గ్రామ్యాగ్నిరంజానీహ విప్రోహృ
త్వాతుపాతకీ ॥ మహారాజనిజయే॥శ్లో॥పరకీయానిపణానిగ్రామ్యాణ్యం
గ్నిజాన్యపి॥కదళీమధుపణాని తాంబూలీనానినిశేవతః॥అన్యానిపణజాలాని
విప్రోహృత్వాభవేత్ఫలః ॥ భారమాత్రేపరాకంస్యా ద్వత్సరంస్త్రీసంభవః
ఇతరైపంచగవ్యంస్యా త్రాజాపత్యంతువత్సరే॥ స్త్రీగ్రీదీనాంపూర్వవత్ప్ర
యశ్చిత్తం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే పణహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాథ
నాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥శ్లో॥ఇందనందారుశాష్టంవాసమి

౯౪ హేమద్రా ఇంధనజలభక్త్యభోజ్యహరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*ఇంధనాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ధోదభావసంజయాః॥ స్రుక్కువాదీని పాత్రాణియజ్ఞ సాధనహేతవైయా
పస్తంభంచారణింవాపరకీయంద్విజోహరేత్ ॥ సగత్వానరకంఘోరం కృమి
స్సమిధపూరితః॥ తస్యనిష్క్రాంతిరుత్పన్నా మహాపాపప్రణాశిని॥ ఇద్ధసంగ్రహ
ణైరాజక శతమష్టోత్తరంజపేత్ ॥ స్రుక్కువాదిషుపారాక మరణ్యంతప్ర
మీరితం॥ యూపస్తంభేషుచాంద్రంస్యా దింధనైగవ్యభక్షణం దభేషుభార
మాత్రేషు ప్రాజాపత్యంవిధీయతేస్త్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతిహేమాద్రివి
రచితే ఇంధనాదిహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధజలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*జలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మనుః॥ శ్లో॥ పరకీయంజలంవిప్రకేదారాధంహరేద్యది॥ ఆరామపోషణాణా
ర్థాయహ్యధవాశాకవృద్ధయే । సవీవనరకంగత్వా మందూకోజాయతేఘవి॥
గాలవః శ్లో॥ ఆరామపోషణార్థంవాకేదారార్థంజలంహరేత్ ॥ పరకీయంద్విజో
యస్తు తస్యైవరకేష్టిః॥ తదంతేఘవమాసాద్య మందూకోజాయతేమహాః॥
తస్యనోమోపశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ ఏకేహ్నిశగాయత్రీ మాసే
తద్దశధాస్మృతం॥ వత్సరేత్వయుతంప్రోక్షం తతఃకోధ్వంసనిష్కృతః॥ తృషా
ర్త్యయదిః॥ ధ్రోయంతావంతాత్రంహరేద్యదిపీత్యాపశ్చద్విచార్యాధశతంనామ
త్రయంజపేత్ ॥ స్త్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేజలహరణప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అధభక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః శ్లో॥ అపూ

—*భక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పంహషసంభూతంతథాముద్గసముద్భవం॥ గోధూమావాంవికారాణీ భక్ష్య
ణివివిధానిచ॥ సంయూవంపరమాన్నంచచిత్రాన్నానిరుచీనిచచోష్యంలేహ్యంచ
పేయంచ చిత్రశాకానియానిచ॥ పరకీయంద్విజోహేహః జ్విహ్యచాపల్లతోహ
రేత్ ॥ తస్యైవజిహ్వపతతియ యమలోకేసుదారుణైసపశ్చాద్భవమాసాద్య
వాయుసస్సాన్యన్నసంశయః॥ జాబాలిః శ్లో॥ గోధూమసంభవంచైవ తథామా
పోద్భవంరుచిముద్గసంభవమన్యచ్చ తథాక్షీరసముద్భవం । సంయూవంపర
మాన్నంచ చిత్రాన్నానిరుచీచ॥ పిష్టరూపాణియావంతితథాఫలసముద్భవం॥
తైలపక్వంక్షీరపక్వం గుడపక్వంతదైవచ॥ చోష్యంలేహ్యంచపేయంచచిత్రశా
కానియానిచ॥ పరకీయానియోవిప్రో జిహ్వచాపల్లవాః హరేత్ ॥ తస్యైవజి
హ్వచ్ఛిన్నాస్యాద్యమదూతైర్భయంకరైః॥ తదంతేఘవమాసాద్య వాయుసత్త్వ

మవాప్నుయాత్ || తస్యైవనిష్కర్మిరియం కథితామనిపుంగవైః । భక్ష్యోప
హరణేమర్యా త్సంపూర్ణైవపరాకకం ॥ అత్యేతంసహస్రంబజ్జెన్మియమ
పూర్వకం । గాయత్రీమితీశేషః ॥ శ్లో ॥ అన్నస్తేయాచచిత్రాన్నై సంపూర్ణే
తస్తమాచరేత్ । పేయేచోష్యేదలేప్యాచ సంపూర్ణేయావకంచరేత్ ॥ ఏతై
శ్శుద్ధిమవాప్నోతి పునఃకత్వాస్మరైద్ధరిం ॥ స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి

—*రుద్రాక్షక్రముకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హేమాద్రివిరచితే భక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ రుద్రాక్షక్రము
కహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ రుద్రాక్షక్రముకాన్యోహః
త్పరకీయాద్విజోహరేత్ । సద్యవీవద్విజన్మాసౌ శివదోహీప్రజాయతే ॥
మహంతంనరకంగత్వా జాయతేభువిపేటకః ॥ మారకంజేయః ॥ శ్లో ॥ క్రము
కానుతరుద్రాక్షక్ర పరకీయాద్విజాధమః ॥ క్రయవిక్రయలోభేహరేద్య
దిఘవస్థలే సద్యవవమహాపాపీ యమలోకంసమశ్నుతే । పశ్చాద్భువిసపాపీ
యాక్ జాయతేపేటకాకృతిః । ప్రాయశ్చిత్తమిదంబ్రహ్మక్ పారాశర్యేభా
షితం । శతాదూర్ధ్వంతురుద్రాక్షక్ర హృత్వాచాంద్రద్యయంచరేత్ । శతేవ
రాకమల్పేతు గాయత్రీజపమాచరేత్ । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం క్రము
కంయోహరైద్విజః । ప్రాజాపత్యంచచాంద్రంబ యోజయేత్సయధాక్రమం ॥
అశఙ్కేర్ధ్వంమహాపాపీ నిష్కర్మిరైవవిద్యతే ॥ స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే రుద్రాక్షక్రముకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ గుడ

—*గుడహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకంజేయః ॥ శ్లో ॥ గుడమల్పంతుభారం
వా పారక్యంయోద్విజోహరేత్ । నతస్యపునరావృత్తి ర్యమలోకాత్కదాచ
న । తదంతేనువమాసాద్య జాయతేమధువృక్షకః ॥ పారశరః ॥ శ్లో ॥ యోవి
ప్రోధనలోభేన పరకీయంగుడంనూరేత్ । అల్పంవాభారమత్రంవా సవిప్రోస
రికంప్రజేత్ । భువిస్థావరతామేత్య ణిష్టత్యావంద్రతారకం । భారప్రమాణం
పూర్వముక్తమ్ ॥ శ్లో ॥ అల్పగుడపరాకంస్యాద్భారేచాంద్రముదాహృతం ॥
వీచంబైవత్సరాదూర్ధ్వం పతితస్యాన్నసంశయః ॥ స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥

—*క్షీరహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ఇతి హేమాద్రివిరచితే గుడస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ క్షీరహరణప్రాయ
శ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పారక్యమగ్నిసహితార్థ మనీతంక్షీర

ముత్తమ్ । ద్విజాతీద్రవ్యలోభేన ముషిత్యాపాపమశ్నుతే ॥ గౌతమః ॥
 శ్లో॥ పారక్యమగ్నిహేమాత్రార్థ మనీతంతుద్విజోబలాత్ । ముషిత్యాపాప
 బాహుశ్చ మనుభూయభువన్తత । పశుహీనోభవేత్వాపీ కృతంకమేషహ
 త్స్వరకః । ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధోభవతినిశ్చయః ॥ ఉపోవ్యరజసి
 మేకాం సరెద్యుర్లోజలంపిబేత్ ॥ ఎతదేకవారవిషయమ్ ॥ అభ్యాసేద్విగుణంవత్స

—*దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

రాంతేచాంద్రాయణం స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే
 షీరహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌత
 మః ॥ శ్లో॥ దధితక్రంతుధుద్రవ్యం పారక్యంఘృతమేవవానవనీతంద్విజోహృ
 త్వా నరకంయాతి దారుణం । పునధువముపాగమ్య పాపాణత్సమవాప్న
 యాత్ ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ పారక్యందధితక్రంవా నవనీతంఘృతంతుధుమ్ ॥ దేవతా
 ర్థంద్విజాధివా పిత్రధివాగృహేస్థితంద్విజోలోభాతురోయస్తు హరే
 త్రచోరలీలయామహంతంనరకం గత్వా భువిపాపాణవద్ధృగ్వివం ॥ ఏకవారే
 దశజపే తక్రైదధ్విద్విజోత్తమః ॥ నవనీతేతుధుద్రవ్యే శతమస్త్రోత్తరంజపేత్ ।
 ద్వివారేతుసహస్రంస్యాద్భువనవారైర్యుతంస్మృతం ॥ ఘృతేవిశేషమాహ ॥
 శ్లో॥ పలద్వయేసహస్రంస్యాదయుతంశతసంఖ్యయా ॥ శతాదూర్ధ్వంమహాదే
 వ్యా లక్ష్మణాత్రేణశుద్ధ్యతి ॥ సంవత్సరానూర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ స్త్ర్యా
 దీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥
 అథత్రికటుకహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥ మరీచింపిప్పలీం

—*త్రికటుకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శుంఠీం సర్వరోగహరంపరం ॥ సర్వపాపహరందేవి పారక్యంయోహరెద్ద్వి
 జః ॥ సతస్యపునరావృత్తి ర్యమలోకాతరూధాచన ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ మరీచిం
 పిప్పలీశుంఠీం సర్వరోగహరంపరం ॥ సర్వపాపహరంపుణ్య మపవగఃఫలప్ర
 దం ॥ ముషిత్యాయోభవేత్వాపీ మహంతంనరకంప్రజేత్ ॥ పలద్వయేపరాకం
 స్యా త్రాజాపత్యందశాశ్మకే । శతేపలదచాంద్రంస్యా త్సహస్రేయభా
 గ్భవేత్ । త్రికటుకపలసహస్రస్తేయే సువణస్తేయ ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా
 శుద్ధిమాప్నోతి । స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే త్రికటుక
 హరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధరసౌషధహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకం
 దేయః ॥ శ్లో॥ పూర్ణచంద్రోదయంచైవ వసంతమసుమారికం ॥ ఆనందస్తై

(౧౩) హేమాద్రావరసౌషధగృహపాపకరణహరణాదిప్రాయశ్చిత్తమ్. ౯౭

—*రసౌషధహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

రవంచైవ మృగాంకంరాజపూర్వకం । ధూపతించాగ్నిపుత్రంచ స్వణభస్మ
తద్దైవచాజ్వరాంకుశంవిదాహంచ తదాగ్రహణివాటకం । అన్యన్యౌషధ
జాలాని శంభువీర్యోద్భవానిచ । గంధకంపార్వతీబీజం సిందూరంహరితాలకం ।
అభ్రకంతాశకంచైవ కుసుమంచాశ్వసంభవం ॥ లాఠీతైలంచాశ్వగంధం
కూశ్మాండకఘృతంతథా । చించాదిలేహనంచైవ విష్పల్యాదిఘృతంతథా । ఏతే
ష్యన్యతమంపృశ్యా ద్విజశ్చందాలతాంచజేత్ । ఏతేషురసౌషధేషుమధ్యేవీ
కంవాపిప్రోహరేత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ రసౌషధానియో
హ్యత్వాద్విజిపాసు విదన్నపీ । స్తేయదోషౌపశాంత్యర్థకం ప్రాయశ్చిత్తము
దీరితం । ప్రాజాపత్యునిష్కా-మాత్రై స్వణ-మాత్రైవిధుంచ రేత్ । పలమాత్రైఘ
వశిక్రాంతిం ద్విసతేపతితోభవేత్ ॥ ఘవశిక్రాంతింభూప్రదక్షిణంఘృతాదిఘ
స్త్వాదీనామేవంచేదితమ్ ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితై రసౌషధహరణప్రా
యశ్చిత్తమ్ ॥ అథగృహపాపకరణహరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥

—*గృహపాపకరణహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ ముసలందృషదంచైవ హ్యుపలంఛాభ్యలూఖలం । ఘరట్టంవెణపాత్రంచ
శూర్పంశామతద్దైవచాబ్రహ్మతృలంధనిశ్రేణి మృన్మయంభాండమేవచ । దారు
పాత్రంకుండలినిం యోహరేద్ద్విజనాయకః । తస్యాన్యనిష్కృతిర్వాస్తి పున
స్సంసారకర్మణః । పునస్స సాగరభిపటగర్భప్రకారః ॥ తదాహదేవలిః॥
శ్లో॥ యత్రయత్రపునఃకర్మ ముఃఖిపరికీర్తితం ॥ తత్రైవపటగర్భస్సాన్య
ద్విరజాహోమవీవచ ॥ బ్రహ్మోపదేశో గాయత్రీ పంచగవ్యసంతం ॥ వా
హితయోదశంచైవ పునస్సంసారరూపవ్యతే । తదాహదేవలిః॥ శ్లో॥ మనిభిర్య
ద్రాహోక్తస్సాన్య త్పునస్సంసారఆదరాత్ । పటగర్భనిధానేన తత్ర త్రైవ
కారయేత్ । యజ్ఞో పవిత్రద్వితయంగాయత్రాచానమేవచ । బ్రహ్మోపదేశోవిహి
తఃపంచగవ్యసనంతరం । ఔపాసనంప్రకతకన్యఃపునఃకర్మవృత్తయే । యత్ర
యత్రపునఃకర్మైవోపాదేశమహాదానేమాక్షం । తత్రతత్రతత్రద్దానప్రతిగ్రహేపటగ

—*శస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

భావిధానేనసర్వంకుర్యాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితై గృహపాపకరణహరణ
ప్రాయశ్చిత్తం । అథశస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ కుంతంఖ
ద్గంచపరశుంభిండివాలంధన స్తథా । శస్త్రంక్షిప్తంముసలంచక్రశ్శేటకసంజ్ఞి

౯౮ హేమాద్రా శస్త్రాదిమార్గనిరోధతటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.

తంత్రగాణీరంభిండివాలంచగదాంచక్రంత్రధైవచ। కుంభఖడ్గంచపరశుంశంకుం
శల్మంధస్సస్త్రధా। ఏతానిశస్త్రజాలానిహింసాహేతుానియోద్విజః। హరేన్నర
కమాప్నోతికారుకోభువిజాయతే ॥ ఎతద్దోషాపశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తంస
మాచరేత్ ॥ ప్రాజాపత్యంవిదిత్వాతు హ్యజ్ఞానాద్యామకంచరేత్ ॥ శచ్చిదిపం
చగవ్యస్సప్రాశనంవిధిపూర్వకం। తత్తత్కృత్వాద్విజఃశుద్ధక్షత్రియోపీయదా
హరేత్ ॥ విప్రస్యద్విగుణంకుర్యాత్ ॥ త్రిత్రయఃపాపశాంతయే। స్త్రీణామర్థవే
దితవ్యం॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే శస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథమా
గఃనిరోధప్రాయశ్చిత్తహాదేవలి॥ శ్లో ॥ యోసప్రసిపతిశైస్సాధకమరణ్యై
—*మాగఃనిరోధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మార్గమధ్యతః। వస్త్రంధాన్యంధనంతామ్రపాత్రాదికమధాహరేత్ ॥ యమ
లోకంసగత్వాశు కాలసూత్రమవాఘ్నుయాత్ ॥ తదంతేఘవమాసాద్యభిల్ల
జాతిత్వమాఘ్నుయాత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ విప్రోమరిష్టువైస్సాధక
మరణ్యైమాగఃనిరోధకృత్ ॥ వస్త్రంధాన్యంధనం తామ్రపాత్రాదికమధా
హరేత్ ॥ సవిప్రోయమలోకేతు మహద్భయమవాప్యచ। భువమాసాద్భూపా
పాత్సా భిల్లజాతిఃప్రజాయతే। తస్యదోషాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమిదం
స్మృతం। ఎకత్రదివసెరాజన్ ప్రాజాపగ్మముదీరితం ॥ మాసేచాందమృతౌ
ప్రోక్తం మహాచాంద్రంమునిశ్శరైః। వత్సరాంతేమునిశ్శేష్ సువణకస్తేయమా
ఘ్నుయాత్ ॥ వత్సరాంతేసువర్ణస్తేఘప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి।
త్రిత్రయాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే మాగఃనిరోధప్రాయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అథతటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహాదేవలి॥ శ్లో ॥ తటాక

—*తటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

కూపకాసారాన్ వనంక్షేత్రంద్విజోహరేత్ ॥ బలాద్వాచార్యరూపేణహీన
మూల్యేనవాన్యపాతస్యాన్యానిషక్తుత్పన్నై యమలోకాతగదాచన। తదం
తేఘవమాసాద్యజాయతెకుక్షిరోగవాన్ ॥ మాత్యేన్యై॥ శ్లో ॥ వనంతటాకం
కూపంవా కాసారంక్షేత్రమేవవాపారక్యంయోద్విజోలోభాన్కుష్టాతిద్రవ్య
లోభతః॥ హీనమూల్యేనచోర్యేణ బలాద్వాగ్రావణీతయ ॥ నతస్యపునరా
వృత్తి ర్యమలోకాద్భయంకరాత్ ॥ తతోభువమమపాగమ్య కుక్షిరోగిప్రజా
యతే। తస్యవైనిషక్తుతియ ॥ మునిభిఃపరికఠితా ॥ తస్తంసకృద్విజోహృ
త్వాపరాకంవత్సరేస్మృతం ॥ అతఃకథ్వంశ్యణుష్వేదం స్వణకస్తేయైతిక

హేమాద్రాపరిదానప్రతిగ్రహకూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్. ౯౯

ధ్యతే॥ సంపత్సరా దూర్ఘంస్తేయప్రాయశ్చిత్తం కృత్యాశుద్ధ్యశీతితాత్పర్యం॥ త్పత్రియాదీనాం పూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రాపరిచితే తటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలం॥

—*పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ గ్రామణీఃప్రాడ్వివాకశ్చ రాజద్వారేపురోహితః । మంత్రీరాజగృహే రాజక సర్వాధ్యక్షత్వమాగతః॥ ప్రజాభ్యోకార్యసిద్ధ్యర్థం మూల్యంభాగా హాతఃక్రమాత్ । యోహారేత్యతతంపాపీ సవైనరకమశ్నుతే ॥ మారగ్రంధేయః॥ శ్లో॥ మంత్రీరాజగృహేతాత రాజద్వారేపురోహితః॥ గ్రామణీఃప్రాడ్వివాకశ్చ గయాత్రేత్రాదిషుక్రమాత్॥ ప్రజాభ్యోమూల్యహరీయస్తాసాం కార్యాపివృద్ధయే । సవీపనరకస్తాయా యావదాభూతసంస్థవం ॥ తదంతే భువమాసాద్య మాజానరత్వమవాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ రాజ్ఞోభారసముద్వాహే ప్రాడ్వివాకఃపురోహితః । గ్రామణీగ్రామమధ్యైశ్చత్వారఃపాపభాగినః॥ ప్రజాభ్యోనమాదాయ దద్యాద్ధానాదికంద్విజః॥ నరకస్థానమాసాద్య మాజానరజాయతేభువి । పాదంప్రతిగృహీత్యభ్యస్తదధంతుపురోహితః॥ గ్రామణీస్సకలంపాపం మంత్రీకార్యనుసాధనే । తత్స్వపంసకలంప్రాప్య యమకూపేనిమజ్జతి ॥ గయాత్రేత్రాదిషుస్త్రిత్వా దగ్ధనాథంధనంహరేత్ । దాతుస్సర్వాణిసాపాని తక్షణాదాప్నుయాత్ఫలః ॥ ఏకవారేతుచాంద్రుస్యా ద్రాజద్వారేపురోహితే । మహాచాంద్రుద్వివరేతు త్రివారే స్వర్గహరిస్తా॥ ప్రాకి, వాకస్యకథితా నిష్కృణ్ణిపాపహరిణీ । రూపకేపంచ గవ్యంస్యా త్ప్రాజాపత్యంతునిష్కాకే ॥ స్వకమాత్రేతుచాంద్రుస్యాత్తతోనాస్తీహనిష్కృతిః । పూర్వోక్తాశ్చ త్వారస్తేత త్తత్ప్రాయశ్చిత్తంపరిశోధ్యకృత్యాశుద్ధిమాప్నుయః॥ వహాదూర్ఘంపతితావపతిత ప్రాయశ్చిత్తంకృత్యాశుద్ధిమాప్నుయః॥ నోచేదశుద్ధాః । ధాన్యవస్త్రాదిగ్రహణే శ్లేషమేవార్థపాదక్రమేణయోజనియం॥ త్పత్రియాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రాపరి

—*కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

చితే పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలం॥ శ్లో॥ వ్యవహారేచకలహే ప్రాయశ్చిత్తాదిక్కుసు । కూటసాక్ష్య ప్రవ్యలోభాద్క్లృప్తోవదతేనృప ॥ తస్యపుత్రాశ్చపాత్రాశ్చతదానాశ మవాప్నుయః । యమలోకమపాగమ్య హ్యనుభూయ మహద్భయం॥

౧౦౦ హేమాద్రా పుస్తకాదిసాలగ్రామాదిహరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

పునర్భవముపాగమ్య పుత్రహీనోహిజాయతే || మారగండేయః || శ్లో ||
 వ్యవహారేవకలహే ప్రాయశ్చిత్తాదికర్మసు | ధనంగృహీత్వా యోవిషః
 కూటసాక్ష్యంవదేభ్యః || తస్యైవ పుత్రపౌత్రాశ్చ తదానష్టత్వమాప్ను
 యుః | యమలోకముపాగమ్య నిష్ప్రసృత్వమవాప్నుయాత్ || తస్యదేహవి
 శుద్ధ్యర్థం మహాచాంద్రముదీరితం | ద్విజవాదేనృతముక్త్వా మహాచాంద్రం
 ప్రాయశ్చిత్తం || ధర్మశాస్త్రేష్వనృతముక్త్వా ప్రాజాపత్యం ఇతరత్రకాయ
 కృచ్ఛిం || తదాహమనుః || శ్లో || ద్విజవాదేమహాచాంద్రం ధర్మశాస్త్రేతదర్థ
 తః | ఇతరేషువివాదేషు కాయకృచ్ఛింసమాచరేత్ || అనృతేతప్రకృచ్ఛిం
 స్యాత్సాల్యంపాదశస్త్రృతం | అథవారూపకశతంరాజాతందండనే తుగ్ధీః ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ పుస్తకాదిహరణ

—*పుస్తకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || పుస్తకం ఫలకం సూత్రం లేఖ్యం బంధనమే
 వవా | అపాహరేద్ద్విజోయస్తు సమహాపాపమాప్నుయాత్ || భువం లోకము
 పాగమ్య మూకోభవితుమహతి || మహానరదీయే || శ్లో || లేఖ్యం సూత్రం
 బంధనంవా పుస్తకం ఫలకంతథా | హరేద్వస్తుద్విజోలోభీ నరకంయాతిదారు
 ణం || భూలోకం సముపాగమ్య మహామూకోభవేదహా | తత్తద్దగ్ధ్యంపునర్ద
 త్వాపశ్చాత్తాపసమన్వితః || ప్రాజాపత్యం చ రెత్యుచ్చితదాదేహవిశుద్ధ
 యోవితేన శుద్ధిమాప్నోతినాన్యధా శుద్ధిరవ్యత ఇతి || ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 పుస్తకాది హరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్త

—*సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ || దేవలః || శ్లో || సాలగ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః | ఘం
 టాముపసగరంచప్రోయోహరెత్వాతకోత్తమః || దేవద్రోహీనవిజ్ఞేయస్సర్వ
 ధర్మబహిష్కృతః | వృత్వానరకమాప్నోతి జానతే ఘవిజారవాక్ || మా
 రగండేయః || శ్లో || సాలగ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః | ఘం
 టాముపసగరంచప్రోయోహరెత్వాపబుద్ధిమాన్ || నరకందారుణంగత్వా
 జాయతే ఘవిజారివాక్ | తస్యైవనిష్కర్మత్రియం కథితామనిభంగవైః | సాల
 గ్రామేతుచాంద్రం స్యాచ్ఛివలింగే తద్దైవచరితృలింగే మహాచాంద్రం ప్రతిమా
 యాం తద్దైవచ || ప్రాజాపత్యం చక్రపాణావితరేషు తద్దైవచ | ఏతేన శుద్ధిమా
 ప్నోతి నాన్యధాగతం సిహి || స్త్రీణామర్థం త్రియాదీనాం పూర్వవత్ || ఇతి

—అపాత్రీకరణేషు చండాలీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.—

హేమాద్రివిరచితే సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ | ఇత్యేతన్న లిసీకరణ
ప్రాయశ్చిత్తమ్ | అథాపాత్రీకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః శ్లో || చండా
లీం బ్రాహ్మణోగత్వా పంచబాణాతురస్సకృత్ | తస్యాన్యగమగృత్తిరాస్త్రీ
కారీషదహనాదృతే || ఏతజ్ఞానాత్సకృద్గమనఃషయం | తదాహ | మారిరిండే
యః || శ్లో || బ్రాహ్మణో మస్తుచండాలీమజ్ఞానాద్రంతుమన్తనాః | గత్వాత
త్రమహత్వాపం కృత్వాత్రవభోఽగ్నితః || అగ్నితగ్నికారీషవధః | చండాలీగ
మనహేమాహ || కామాతురాణాం || శ్లో || కుచముఖంపిశాలంచ పృష్ఠం
దృష్టిస్థిరోరుహః | ఎతస్యిలాసాంశ్చండాల్యాదృష్ట్యాత్రప్రవతతతే || ఆతస్త
ద్గృహంభాషాం వర్జయంతమహాజనః || మాత్యే || శ్లో || వజ్ఞోయఃప్రత్య
హంపాపీ చండాలీమనసాస్మరత్ | గమిష్యామితచధియాస్యృత్వాపూర్వాక్
తదుద్భవాత్ || విలాసానితిశేషః || సకృత్స్మరణమాత్రేణ మహంతిచందరకం
ప్రజేతీ || గమనవిశేషమాహ || భారద్వాజః || శ్లో || చండాల్యాగమనంకు
ర్యాం గమిష్యామితదాలయం | ఇతియోమనసిస్థాప్య గమనాయోపచక్రమే ||
పదేపదేబ్రహ్మగూత్యా పాపమేవసమశ్నుతే | యమలోకమహతకష్ట మవా
ప్తోతిమహద్భయం || యమదండప్రకారమాహ || మహారాజః జయే ||
శ్లో || భీనత్రిపాదాగమనై జిహ్వచ్ఛేదశ్చభాషణే | అలింగనహృదశ్చేదః
కరయోఃకుచఘ్నై || చుంబనైదంతఘాతస్సాన్య త్సంసగేశిశ్చమోక్షణం ||
ఏవంపరోక్షైకురుతేయమోవా స్యత్రసంశయః || గౌతమీ || దినమేకంతు
చండాలీం గత్వావిప్రస్సన్వమాలయం || సర్వేషాంస్తశ్చనలకృత్వాపాపం
మనసిగూహయేత్ || తేనర్చ్యేసమతాంయతా దినమేకంఛిరంసునా || తేనై
వసహసంసగే మహ్యాగృహవాసినః || ఆపున్యస్తత్సమంపాపం
విచార్యాతఃప్రవతయేత్ || మాసమేకంమహాపాపీ గృహేసంకరకృత్సదా ||
ఏదేజనై బహిర్యోయదాజ్ఞాతోమహాజనైః | తద్గృహస్థాయదా
గ్రామేజ్ఞాత్వాపంసగమాపున్యయి || గ్రామస్థానేజనాస్సర్వే యదాజ్ఞా
తాజనైస్తదా | గ్రామందగ్ధ్వాధనిశ్చేషం కృత్వాప్రాయోపవేశనం | మృతి
ర్వామరణంతేషా తద్గృహస్థైర్వివామునా || దేవీపురాణే || శ్లో || తీర్థే
మహాజనాక్రాంతే హ్యగ్నిదాహేమహాభయే | ద్విజోఽజ్ఞాత్వాతుచండాలీం
సకృద్గత్వాతుశంసిం | చండాలీతిపునరుక్తా త్వాదేహశుద్ధియదీచ్ఛత | తదామ

౧౦౨ హేమాద్రా అపాత్రీకం జేషుచుడాళిగమనప్రాయస్థిత్తమ్.

నస్సమాధాయ చాపాగ్రప్రత్యహంముదా । స్నానైసమాసమాత్రేణ శుద్ధి
 మాప్నోతిపూర్వజః॥ నారదః॥ శ్లో॥ చండాళీశద్విజఃపూర్వ మజ్ఞాత్వాకామ
 పీడితః । పశ్యచిద్ధాత్వాతుచుడాళిం శుద్ధిమిచ్ఛన్తనస్యధ॥ రామసేతుముపా
 గమ్య చాపాగ్రప్రత్యహంశుచిః॥ ప్రాతస్సామత్వాసమాత్రం పూర్వవ
 చ్ఛుద్ధిమాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ద్విజఃకామాతురోగచ్ఛన్తవిచార్యజ
 నంగమాంపశ్యచ్ఛుండాలజాయేతి జ్ఞాత్వాశుద్ధిపరాయణః॥ రామేశ్వరేధ
 నుపోట్యాం ప్రాతస్సామత్వాశుద్ధ్యతి మాసమాత్రేణ రాజేంద్రవాన్య
 ధాశుద్ధిరిష్యతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ చండాళింరూపసంపన్నాం దృష్ట్వాప్ర
 స్సకృద్వ్రజేత్ । సచుండాలసమోజ్ఞేయః కారీషవధమహాతి॥ ఏకస్త్రికదివ
 సేరాజక ద్వివారంరమత్యేయది॥ మాతృగామీద్విజోజ్ఞేయో రాజాతందండ
 యేస్తుదా॥ శిశ్నంసవృషణంచ్ఛిత్వా నిర్వాసోవిషయాద్యహిః॥ జాతుక
 ణేః॥ శ్లో॥ ద్విజశ్చండాళిసంసగం కృత్వాజ్ఞాత్వావిచారయత్॥ బహు
 మాసంమాసమాత్రం పశుంవాపిదినత్రయం । ప్రత్యహంస్వాస్థితేగ్రామే గృ
 హేవామేశనంచరేత్ । జ్ఞాత్వాతదైవగ్రామస్థానైసర్వైశ్చహవాసినః॥ గ్రా
 మంగృహంతదాదగ్ధ్వా రాజైతంప్రత్యవేదయత్॥ రాజాసమ్యగ్విచార్యాధ
 దండయేత్పూర్వవత్ప్రమాత్॥ నిర్వాసోవిషయాద్రాజ్ఞాయావత్ప్రణాప
 ధారణం॥ తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతర సిహి॥ దినత్రయేతుసంస
 గత్ గ్రామేవాస్వగృహేపివాత్మాశయిత్వాతలంభిన్తిం మృన్తయానిపరిత్య
 జేత్ । భాండాదీనీత్యధః॥ శ్లో॥ సర్వైసచేలంస్నాత్వాతు చక్రర్థాతార
 ముత్తమం॥ దశరాత్రేణసంసగత్ శోధయిత్వాగృహాదికాత్॥ తేనర్వేపూ
 ర్వవత్సామత్వాకురుక్కించక్రంషడబ్జకంమాసమాత్రేణసంసగత్ నివాసాత్
 శోధయేత్తదాస్నాత్వాతువిధివద్భక్త్యాతప్తకృచ్ఛ్రితంచరేత్ । వషమా
 త్రేణసంసగత్ సహశయ్యాసనాదిభిః॥ దగ్ధాగృహంశ్చనిశ్చేషాత్ తేనర్వే
 పతితాస్తతః॥ యదాశుద్ధిమభిస్సంతి తదాతేనిప్రపుంగవాః॥ పతితస్యయథా
 ప్రోక్తం మునిభిస్సన్యవాదిభిః॥ తతః-తవ్యంతధాసర్వైర్నాన్యధాశుద్ధిమా
 ప్నూయః॥ నాగరఖండే॥ శ్లో॥ యదాయదాద్విజోరాజక పంచబాణాతు
 రస్తదా॥ చండాళింయదిపాపాత్పారంతుకామోగృహంప్రవేశేత్ । తయాస
 హాయదాకుర్యాత్సంసగంఘోకవిద్విషం॥ దినత్రయేసపాపీయాత్ కారీషవ
 ధమహాతిదశరాత్రంరంతుకామశ్చండాళింపాపరూపిణిం॥ స్వముష్కంసహ

సాచ్చిత్వాదక్షిణాండిశనున్వశాత్ । మృతశుద్ధిమవాప్నోతి న న్యధారఘ
నందన । తద్గర్భధారణేవిప్రోపహాదూర్ధ్వంసపాపభాక్ ॥ చండాలసదృశ
స్సాక్షోపతృభిస్సహజజ్జతి ॥ యః శో ॥ అజ్ఞానాన్మఖజిపూర్వంచందాలీతి
నసంస్తరక్ ॥ రమయామాసకామాతః పశ్చద్భజ్జ త్యాతుతతరథం । రేత
స్సైకాద్విజఃపూర్వం జ్ఞాత్వాచండాలచెష్టయా । సకలంస్మానమాసాద్య
విప్రేభ్యోజ్ఞా పయెన్ముదా ॥ తదనుజ్ఞామవాప్యగచాపాగ్రంవేగతోవ్రణేత్ ।
ప్రాతస్సాన్త్యావసానమ త్రం శుద్ధిమవాప్నోతిపూర్వజః । తస్యోపనయనం
ప్రోక్తం పటగర్భవిధానతః ॥ జ్ఞాత్వాద్విజస్తుచండాలీం సకృద్దచ్చేద్దినముదా ।
ఘృతేనలిప్తదేహస్సక్ కారీషవధమహాతి ॥ దినత్రయంయదాగచ్ఛే ద్వీహీ
ణాంరజ్జభిస్తదా । సర్వాంగంవేష్టయిత్వాచ రాజాతందాహయెన్ముదా ॥
మాసమాత్రంద్విజోగచ్ఛేద్ద్రామేసంసృష్టిమాచరేత్ ॥ రాజాతన్మృషామా
చ్చిద్యనిధాయాధతదంజలౌ । ప్రేషయేద్దక్షిణామాశాం మృతశుద్ధిమవాప్న
యేత్ ॥ గ్రామస్థాఃపూర్వవదైహాదగ్ధాసర్వంహిపూర్వవత్ ॥ తద్గర్భధార
ణాద్విప్రోరంతు కామోజనంగమాం ॥ మాతృతపితృతశ్చైవ కులమేకౌత్తరం
శతం ॥ నరకేనిససెత్సాధో యావదాఘాతపంస్తనం ॥ రాజాభృత్యైస్తమానీ
యచిచార్కబహువాతకయా । శకటంతుసమారోప్య చండాలైరసిపాణిభిః ॥
తన్మాసంకణశ్చిత్వా ముదాతంభక్షయిక్పురే ॥ అటిత్వాఘోషయన్వాద్యం
పురద్వా రేనిసజయేత్ । మృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతి నదాహహానోదకకియా ॥
గౌతమః ॥ శ్లో ॥ విపాంగనాయదాదైవాద్రంతుకామ జనంగమం ॥ తన్యాఅ
పిప్రకతకవ్యం ప్రాయశ్చిత్తమిదంద్విజైః ॥ త్రితయశ్చోగుజోగచ్ఛే ద్విప్ర
సాధ్యధం ప్రకల్పయేత్ ॥ ద్విజాంగనాయాశ్చంకాయాం దినమాసవత్సరగర్భ
ధారణాదికంవిచార్య రాజాకణానాసికేచ్ఛేదయిత్వావివాసయేత్ ॥ తస్యాన
వధః ॥ స్త్రీత్వాత్ ॥ తదాహజాబాబిః ॥ శ్లో ॥ విపాంగనాయదారాజజ్జనై
శ్చండాలశంకినీ । తదాదినాదిగభాకంతం రాజాతాందండయెన్ముదా ॥ విచా
ర్యేతిశేషః ॥ శ్లో ॥ నాసాంకణోవాపయిత్వా నిర్వాస్యాపట్టణాద్భహిః ॥
త్యాగవీవవరోరాజ్ఞానవధస్త్రీఘసంమతః ॥ త్రితయవైశ్వాంగనానాం చం
డాలసంసకాచ్ఛేత్తం సమ్యగ్విచార్యవిప్రస్త్రీవన్నహి । కింతుకారీషవధవీవ ॥
తదాహమనుః ॥ శ్లో ॥ ద్వయోర్నారీయదాపాపాచండాలైర్యదేశంకినీతదా
సమ్యగ్విచార్యాథ కారీషవధమాచరేత్ ॥ గర్భేగర్భంతదాచ్చిత్వా శిశుంతం

ఘనినిషీకేత్ | పూర్వవద్దాహయేత్పాంస త్యాజ్యారాజవల్లభై రితి || తస్మై
 గ్రామేరాజాభావే తంపాపిష్ఠంనిగతైర్బద్ధా రాజాంఃకప్రాపయేయః ||
 విప్రైఃప్రాజ్ఞా కతవ్యానహింసాః || యజ్ఞోపవీతాదికంత్రుటిత్వాబహి
 — తుళుషీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ —

మూర్ఖః || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చండాలీగమన ప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ
 తుళుషీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || చండాలశ్చతుళుషగశ్చ
 ద్వావేతాతుల్లసాపినా | తదంగనాతధాజ్ఞేయా విప్రైఃపాపభయాతురైః ||
 చండాలస్పర్శనరాజక సచలంస్నానమాచరేత్ | సంభాషణేవ్యజైర్భూషాం
 దశకనైభానుదశకనం || తచ్చాయాస్పశకనైచైవ పూర్వవత్సానమాచరే
 త్ | తదుచ్చిషేనసంస్పృషః ప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || శింఖాణికాయాం
 లాలాయాం శ్లేష్మసంగేవిశేషతః | మృగ్మండలైశ్చతాత తందేశంద్వితి
 సంఖ్యయా | శింఖాణికాస్పశకనైమృదా ఏకవారంతాళయేత్ | లాలాస్పశకనై
 ద్వివారంశ్లేష్మస్పశకనై తవారం || వదనస్పశకనైమృద్భిరేక వింశత్యతాళ
 యిత్యా దశగండుఃప్రైః పూతాత్మాశుద్ధినంగముపావ్యపరేద్యుః పంచగవ్యం
 వీత్యాశుద్ధిమాప్నోతి | అతొదూరతవత్యాజ్యః తదేవాహమనుః || శ్లో || యుగం
 యుగద్వయంచైవ త్రియుగంచచతుర్యుగం | చండాలపతితోదక్యా సూతికా
 నామధఃక్రమాదితి || తవాహదేవలః || శ్లో || శింఖాణికాయామేకామృల్లా
 లాయాంశుద్వయంస్మృతం శ్లేష్మసంగత్రయే పోతంతద్దేశతాళనక్రమః | అస్య
 స్పశకమహత్ప్రపం మృగ్మయాన్యేకవింశతిః || తందేశంతాళయిత్యాత్రైగం
 దూషాక ద్వాదశాచరేత్ | ఉపోవ్యరజసిమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి || మా
 రుంజేయః || శ్లో || తుళుషీంయోద్విజోగచ్ఛే త్వంచబాణాతురస్సకృత్ |
 అజ్ఞానాద్భూతోవాపి పూర్వవచ్ఛుద్ధిరీరితా || మనురసి || శ్లో || జ్ఞాత్యాజ్ఞాత్యా
 తుళుషీంయోద్విజః కామాతురస్సకృత్ | గత్వాశుద్ధిమాప్నోతి చండాలీ
 గమనద్విజఇతి || విప్రస్యతుళుషీగమనప్రాప్తై గ్రామస్యగృహాదినమ్మేళనే
 సకృద్విశ్రయమాస సంవత్సరగర్భాదీన్విబాగ్య చండాలీగమనోక్తప్రాయశ్చి
 త్తవత్సర్యం కృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి నాన్యథా || తదాహ నారదః ||
 శ్లో || పాపంప్రకాశయేద్ధిశాక పుణ్యంసమ్యగ్విగూహయేత్ | పాపంప్రకాశ
 నాన్నష్టం తస్మాత్పాపంసగూహయేత్ || చండాలతుషారయోరీషద్భేదోనా
 స్తి || తస్మాత్పురోక్తప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రి

(౧౪) హేమాద్రా యోడశవిధచండాలీషు రజకీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౫

—*యోడశవిధచండాలాః*—

విరచితే తుభుషీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యోడశవిధ చండాలస్త్రీగమనే ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ రజకశ్చమకారశ్చనటోబరుడవీవచ॥ కైవర్తమేదభిల్లాశ్చ స్వర్ణకారశ్చసౌచికః॥ తక్షక స్త్రీలయంత్రచ సూనుశ్చక్రీతధాధ్వజీనాపితఃకారుకశ్చైవ యోడశైతెజనంగమాః ॥ గ్రామచండాలాభిత్వర్తం॥ తత్పత్న్యశ్చతభవపరిత్యాజ్యావిప్రైః॥ తేషాంయోడశవిధానాం పత్నీగమనే పృథక్పృథక్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ రజకీయవతీం గ్రామచండాలీంయోద్విజోరమేత్ । సకృదజ్ఞానతోరాజకజ్ఞా త్వాశుద్ధిమ

==రజకీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*==

ధావరేత్॥ జాదాలిః॥ శ్లో॥ రజకీంగ్రామచండాలీ మజ్జానాబ్ధ్యహ్నాణోరమేత్॥ పంచదాణాశురఃపశ్చాత్ప్రాయశ్చిత్తభవద్విద్యుజః॥ లైంజ్ఞేశ్లో॥ ద్విజకామాతురోగ్రామచండాలీంరజకాహ్వయాం । అజ్ఞానాన్రమయేత్ప్రసీప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ ఉభయోరేకమత్యానేత్తత్రచాండ్రంవిదుర్బుధాః । బలాత్తారేణద్వైగుణ్యగసప్యదావరణైస్సృతం॥ రేతస్సేకాత్పూర్వమేవప్రాజాహ్వ్యంవిశోధనం॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ ఏకసిద్ధిదవసేవిప్రస్సృత్రజకనాయకాం॥ ద్వివారంబహువారంవా తప్తకృచ్ఛశతంస్సృతం॥ సైషాచేటీయదిభవేత్తదగ్ధంమనీభిస్సృతం॥ పక్షిప్రతాయదాసాశు తప్తకృచ్ఛశతంస్సృతం॥ నారదః॥ శ్లో॥ చేటీచైద్రజకీధూపపంచాశత్తప్తమీరితం । పక్షిప్రతాయదిభవేత్తప్తకృచ్ఛశతంవియః॥ త్రిదినంమాసమాత్రంచద్విజోగత్వాపవిత్రజాం॥ చాండ్రాయాత్రయంప్రీక్తందిన్త్రయగమద్విజే॥ మాసేషటకంతుచాండ్రాణాం వషోదూర్ధ్వంపఃత్యసౌ॥ వషోదూర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తంరజకీగమనే వేదితశ్చం నాన్యధాశుద్ధోభవతి । ఏవంసర్వత్రయోడశచండాలస్త్రీగమనేషుయోజనీయముక్తమనుక్తంవా॥ సర్వత్రగర్భధాంజేకారీషవధవీవ । విప్రాంగనానాంరజకాదియోడశవిధ చండాలసంసర్గప్రాయశ్చిత్తం॥ గర్భేత్యాగఏవేతివర్వత్రసంబంధః॥ ఏవంతుత్రియవైశ్యయోద్వివాదిక్రమేణప్రాయశ్చిత్తంవేదితశ్చం॥ బ్రాహ్మణోమాసమాత్రంపర్వమాత్రం వారహౌరజకీంగత్వా గృహేమేళనంకుర్యాచ్ఛేత్తత్రనగృహదాహాదికం॥ పంతుకుడ్యస్యతాళనం మృన్మయానాంత్యాగవీవ॥ ఘృతోఽదంతాదీనామాచారాధ్యాయే ద్రవ్యశుద్ధిప్రకారోఽభిహితః॥ తదాహమనుః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణో

౧౦౬ హేమాద్రా చర్మకారస్త్రీ నటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాసమాత్రంవా వర్షమాత్రమధాపివా | ద్విజోరహసిగత్వాతాంకుర్యాచ్చై
 ద్భూహమేళనంకుడ్యేషుతౌళనంకృత్యామృన్మయానివిసర్జయేత్ | వహాదూ
 ర్ధ్వంతుతంత్యక్వా హ్యజ్ఞానాద్యదుదీరితం || గృహస్థాదేహశుద్ధ్యర్థంప్రాజా
 పత్యంవిశోధనం | కుర్నురితిశేషః || వహాదూర్ధ్వంతతోజ్ఞాత్వా పృథక్పాం
 ద్రాయణంస్మృతం || పంచగవ్యేనశుద్ధాస్సుగ్రామస్తాయదిసంగతాః | గృ
 హేంద్రవ్యాణియాసీహ తాన్యల్పానివిసజయేత్ | అధికమతదాశుద్ధివనియ
 మ్యస్థలాంతరం | స్థలాంతరం | పాత్రాంతరమిత్యర్థః | ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 రజకగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథచర్మకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ||
 దేవలః || శ్లో || పూర్వైవయసారాజకవిద్యాధనవిగర్వితః | ద్విజోయశ్చర్మ
 చమకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

కారస్య పత్నీంయదిగమేదిహ | సచండా సమో ఘాయాన్నాలపెత్తంకదా
 చన | సకృదజ్ఞానతోగత్వా మృత్వానరకమశ్నుతే | భారద్వాజః || శ్లో || చర్మ
 కారసతీంరమ్యాం విద్యాధనమదాన్వితః | బ్రాహ్మణస్సకృదాగచ్ఛేత్సచండా
 లోభవేదిహ | మృత్వానరకమాప్నోతి కాలసూత్రంచహాభయం | విప్రైస్సహ
 నసంతిమైత్స్వజనైర్వానరేశ్వరం || స్వగృహేగ్రామమధ్యేవావిప్రైస్సహనసం
 వసేత్ || దేవస్వామి || శ్లో || చర్మకారస్త్రీయంగత్వా స్వాచారంసమమ
 త్సృజత్ | విప్రఃపాపరతిర్భూత్వానరకానెకవింతతిం | గత్వాభువముపాగమ్య
 చర్మకారోభవేత్పునః | తస్యైవనిష్కరియంకథితాజనవల్లభావకస్తికదివసే
 రాజన్నైకవారంరమేతయః || తప్తకృచ్ఛగ్రింవిశుద్ధ్యర్థం పరాకండినమాత్ర
 తః || దినత్రయేతుచాండ్రంస్యాత్తద్గ్రాసేత్రింశద్దాచరేత్ | వత్సరేపతితంవి
 ద్యాతుర్యోత్పతితవక్షదా || గర్భేహినిష్కరిత్వాస్తి కారిషదహనాద్య
 తే | స్త్రీణాంబాహుజాతీనాం పూర్వవద్యోజనీయం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 చమకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథనటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ |

—*నటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః || శ్లో || నటినీంబ్రాహ్మణాగత్వా పంచబాణాతుగస్సకృత్ | తస్యైవ
 పితరోయాంతి రేతఃకుండంచహాభయం || గారుడపురాణే || శ్లో || దేవాలయే
 రాజగృహే గృహేత్యాభృతిమాదరాత్ | మాసిమాసిదవషేచ జీవకన్యత్య
 తిసర్వదా || సోయంసంబుఇతిఖ్యాత స్సర్వధర్మబహిష్కృతః | తస్యసంబంధిని
 నారీ నటినీస్సృతాజనైః || దేవలః || శ్లో || కారాగృహేమాసమాత్రంసౌ

భిగత్వాదినత్రయం॥ అబ్ధావావేశనంకృత్వా నాట్యంకృత్వాదివత్రయం॥
 భృతిమా నాయవిప్రోసా సద్యఃపాతిత్యమహాతి । తస్మాద్భృతిం పరి
 త్యజ్యవిప్రోవతయ తేనృతః । చాంద్రదాయణ ద్వయంకుర్యా త్పునస్సం
 సాగరశూర్వకం ॥ విప్రోగత్వా ప్రమాదాద్వాఙ్మాత్వావా బహువాప్సి
 కం॥ మారగం డేయః॥ స్తో॥ నటిసింయోద్విజౌగృహ్లాకృత్వాబహువారతః॥ కే
 శసంపపనంకృత్వాకు - య్చాంద్రదాయణద్వయం । తస్యోపనయనంభూయఃపట
 గర్భవిధానతః । వహాదూర్ధ్వంతథారాజక పతితస్సృజ్జనేశ్వర॥ పతిత
 ప్రాయశ్చిత్తకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి॥ గర్భే త్యాగఏవ॥ విప్రాంగనానాం నట
 సంసర్గాదిసుభ వేషవ మేవయోజసియం॥ రాజాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమా
 ద్రివిరచితే నటిసిగమనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథబురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—బురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.—

దేవలః॥ స్తో॥ బురడీంయోద్విజౌగచ్ఛేత్సకృతాగమాతురఃషీతా॥ సఏవనరకంగ
 త్యాహీనజాతిమవాప్నుయాత్ ॥ నాగరఖండే॥ స్తో॥ యేవైకటకుటీరస్థాభాషా
 వర్ణ విభేదినిఃమద్యమాంసంనిషేచంతే బురడాస్తైసమీతితః॥ తదంగనేయంబుర
 డీసర్వపాపాలయాసదా॥ తాంగత్వావిప్రవర్గ్యసానరకంయూతిదారుణం॥ ఏ
 కవారంద్వివారంవాదినత్రయమధాపివా॥ మాసంఘుతుత్రయంవాపివత్సరంవా
 విశేషతః॥ యావకంత ప్రకృచ్ఛింజప్రాజాపత్యంతధైవవ । వత్సరేపతితోభూ
 యాగ్గర్భేతద్వర్తవాన్భవేత్॥ విప్రస్త్వాగ్రీదీనాంపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం॥ పునరు
 పనయనంసర్వత్రఉక్తమనుక్తంవా బౌడశవిధచండాలస్త్రీగమనైకార్యం॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరచితేబురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకైవర్తస్త్రీగమనప్రాయ

—కైవర్తస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్—

శ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ స్తో॥ కైవర్తస్త్రీసతీంవిప్రస్సకృద్గత్వావిచారయ॥
 మహాంసనరకంగత్వా తజ్జాతిఘభవేద్భువి॥ మారగం డేయః॥ స్తో॥ కైవర్తో
 నరలోకేస్త్రికహీనజాతినముద్భవః॥ తదంగనాం ద్విజౌగచ్ఛేత్పంచబాణాతుర
 రస్సకృత్॥ తస్యోపనయనం భూయః పటగర్భవిధానతః । ప్రాయశ్చిత్తంత
 ధామ్యుక్తం బురడీగమనోదతం॥ ఏకవారద్వివారదినత్రయాదికం విచార్యప్ర
 తిపదోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి । విప్రస్త్రీణాంతత్సంగమా
 దౌపూర్వవత్క్షుత్రియాదీనామపి ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కైవర్తస్త్రీగమ
 నప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథమేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ స్తో॥ మేద

౧౦౮ హేమాద్రామేదస్త్రీభిల్లస్వర్ణసౌచికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

==*మేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*==

స్త్రీయంద్విజోః*స్తు బలాత్కారాద్రమేద్యది కాలకూటవిషంనామ నరకం
యాతిదారుణం॥ దేవలి॥ శ్లో॥ వేణుకారసఖిగత్వా ద్విజఃకామాతురస్స
కృత్ నరకంకాలకూటాఖ్యంయాతిపాపీసదాశ్వక॥ హఠారతే॥ శ్లో॥వైణ
వీంబ్రాహ్మణోద్భష్టామనస్తత్రనివేశ్యచ ॥ రంభాకామోయదిభవేత్తస్యైవ
నరకస్థితిః॥తద్దోషపరిహారార్థం పూర్వవస్థునిచోదితం ఏకవార్షివారాది
కమత్రాపివిచార్యపూర్వవత్పునస్సంసారాదికంసర్వంకుర్యాత్ ॥ప్రస్తాప్ర
దీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతిహేమాద్రామేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥అథభిల్ల

—*భిల్లస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*—

స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవస్వామి॥ శ్లో॥ భిల్లపక్షింతత్పుతాంవా
భగిసింహతరంతథా । సకృద్భచ్చేద్దివ్యజోయస్తసోపిచండాలవద్భువి॥ నాగర
ఖండే॥ శ్లో॥ చండాలవచ్చశూన్యభుక్ ప్రవృత్తాంభావభేదతః॥ సభిల్లఇతివి
ఖ్యాతస్సగర్భర్తుబహిష్కృతః॥సార్థండేయః॥శ్లో॥చండాలచరుభిల్లానాంస్త్రీ
యస్త్యైతాస్సమాఃక్షితా । నజాతుదర్శనయోగ్యా నసంభాష్యాంకదాచన
తదంగనారమేద్యస్తుద్విజఃకామాతురస్సకృత్ ॥ తస్యాన్యనిష్కృతిర్నాసి
చండాలగమనాద్యతే॥ భిలపక్షిగమనచండాలగమనవత్ప్రాయశ్చిత్తం సర్వం
కుర్యాత్ ॥వత్సరంసంసరగేననిచారణీయంకారీషవధాదికం॥విప్రస్త్రీణాంత
త్పురుషసంగమపూర్వవత్క్షత్రియాదీనామేవం ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేభిల్ల
స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

==*స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*==

దేవలి॥ శ్లో॥ స్వర్ణకారోమహాక్షద్రోహీ పారక్యంస్వర్ణమాహరక॥ ప్ర
త్యకాంజీవనంకుర్వకంచముత్వాబహూజనాత్॥తస్యైవరమతోనాదీంబ
లాద్యాచార్యధర్మతః॥ఏకవార్షివారంవాప్రివారంసూనమేవవా॥యావకం
చపరాకంచప్రాజాపత్యంతద్దైందవం॥యథాక్రమంయోజనీయందేహశుద్ధ్య
ర్థమాదరాత్॥తస్యోపనయనంఘాయోవహాంతతత్సమోభవేత్ ॥ నతం
సంభాషయేత్వాపి పతితస్యాన్నసంగయః॥విప్రాంగనాదీనాంపూర్వవత్॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథసౌచిక

—*సౌచికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*—

స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ సౌచికోవస్తుసంధానీజనే

హేమాద్రో తక్షకమాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౯

భోభృశిముద్వహాః జీవంస్తయావస్త్రహరి సౌచికోయముదీరితః॥ తదంగ
నామహవాప కారిణీకనాశినీ॥ తాంగశ్చెద్వా హ్యణాయస్తు పంచబా
ణాతురస్సకృత్ । తస్యాగ్రావిమృతిర్నాస్తి సూచికారస్యజన్మనః॥ నారిదః॥
శ్లో ॥ సూచికారస్యయఃపత్నిం ద్విజఃకామ తురస్సకృత్ । గచ్ఛేదితిశేషః॥
మహంతంసరకంగత్వా హీనయోనిమజాయతేదినుదిసత్రయంమాంసంవర్షం
వాగర్చధారణాత్॥ యావకంచపరాకంచ తప్తమైందవమేవచ । యథాక్ర
మంప్రకుర్వీత పతితాగర్చధారణే॥ పతితప్రాయశ్చిత్తమాపనయనాదికంపూ
ర్వవత్॥ విప్రస్త్రీణాంక్షత్రియాదీనామపిపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే-

—*తక్షకతిలయంత్రీణాం స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సౌచిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ తక్షకతిలయంత్రీణాం స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కుమారః॥ శ్లో ॥ తక్షకౌదారుకర్తాద తిలయంత్రీమహాఖిలః॥ తిలఘాతకఇత్యర్థః॥ శ్లో ॥ తిలయంత్రీతిలద్రోహే దారుకోదారిఘాతుకః॥ నకర్మాహాభవేతాంతానసంభాష్యోకదాచన ॥ తావేతాగ్రామచండాలో దూరతస్తాపరిత్యజేత్ । తయోనితంపిహవాతాంరమేన్మృశిజస్సకృత్॥ మహాపాపమవాప్యాశు భువిహీనేహజాయతే । తయోరస్యంగనాగామీకారీషవధమహాతి । తాచ్ఛిలికణినినాతత్స్వభావఇత్యర్థః । ప్రశ్నియతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో ॥ తయోర్యదారమేన్నూరిం బ్రాహ్మణఃకామపీడితః । అజ్ఞానాచ్ఛాపకోట్యాంతు స్నాత్వామాసేనశుద్ధ్యతి । జ్ఞానాత్సకృద్ద్విజోగత్వా కారీషేణస్వయందహేత్॥ అథవాడేహశుద్ధ్యర్థం ద్వయ్యుతంధేనుమాచరేత్ । దద్యాదిత్యర్థః॥ శ్లో ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాశేంద్ర నశుద్ధిర్మునిభిస్తృతా ॥ ఆన్యథాచేదితిశేషః॥ విప్రాంగచాంప్రమాదాద్గమనగర్చధారణేత్యాగవీవ । త్పత్రియవిశాంతత్ స్త్రీగమనే పూర్వవద్వదితవ్షం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే

—*మాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తక్షకలఘాతక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ మాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో సూనోఃకరిగ్రహంగత్వా విప్రహవాపపరాయణః॥ కుంభీపాకేమహాక్షేరేవసత్యాచంద్రతారకం॥ వసుః॥ శ్లో ॥ మాంసవిక్రయిణిపత్నిం పుత్రీంవాభగినిమపి । స్నుహావాముఖజిహ్వపీరమేతాగ్రమాతురస్సకృత్ । సతస్యపునరావృత్తిః కుంభీపాకాద్భయంకరాత్॥ పునశ్చవముపాగమ్య జాయతేహీనజాతిఘ్న । మరగుండేయః॥ శ్లో ॥ సూనోర్నా

౧౧౦ హేమాద్రా కులాలమద్యకారుకనాపితస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

రీంద్విజోగత్వా పాపీయాపాపరూపిణీం॥ కుంభిపాకముపాగమ్య జాయ
తేభువిహీనపాణ్॥ ప్రాజాపత్యంమాసమాత్రై చాండ్రంప్రోక్తమృతుప్రయే॥
తతఃపతితవజ్జైయస్సర్వధర్మబహిష్కృతః॥ అభ్యాసేదాహయేత్సవ్యక్తారి
షేణపుంపునః॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తి యాచ్యద్భృవిధారణం॥ విప్రస్త్రీ
ణాంపూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రావిచిత్రే మాంసవిక్ర
యికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకులాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*కులాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దేవలః॥ శ్లో॥ కులాలకస్యయోనారీం విప్రంకామాతురఃస్సకృత్॥ అంగీకార
తయారాజ్ఞ బలాత్కారేణ వాపునః॥ రమేద్దినంవాపతం వామాసంయుతు
మథాపివాతస్యాన్యానిష్కృతిర్నాస్తి పునస్సంసారకర్మణః॥ మరీచిః॥
శ్లో॥ ఇష్టకాభువిభాండాని కృత్వాయోదాహయేత్తుదా॥ సచండాంసమో
జ్జైయస్సర్వవర్ణబహిష్కృతః॥ తదంగనాతత్సమాస్యాద్దశేనాత్పాపకా
రిణీదీనాంద్విజోరహణాగచ్ఛేత్సమహాపాతకేన్దృతః॥ తస్మై హేమానిష్కృతిర్మ
హా పూర్వవన్మునిభిఃస్సకృత్॥ మాంసశ్చాసవత్సరతారతమ్యేన ప్రాయశ్చి
త్తయోజనీయం॥ గర్భవత్సరాంతేచపతితవత్ప్రాయశ్చిత్తమహాతి॥ విప్రస్త్రీ
ణాంపూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి కులాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తం॥

—*మద్యవిక్రయిణస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ మద్యవిక్రయిణస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ మద్యవి
క్రయిణోగత్వా వారిం గ్రామేవనాంతరే॥ ద్విజఃపాపమవాప్నోతి త్రిషుజన్మ
సుసంగతః॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ యోద్విజోద్విజినోదారాగృహ్నియాత్కా
మపీడితః॥ నతస్యపుంరావృత్తిర్యమలోకాత్కదాచన॥ నారదః॥ శ్లో॥ ప్రత్య
హంమద్యవిక్రేతా మాంసర్యాపిమహాముఖః॥ ఉభయోనిష్కృతిర్నాస్తి ఛువి
చండాంజన్మతః॥ తస్మింపనయనంఘాయః ప్రాజాపత్యంసినత్రయే॥ మాసే
చాండ్రమృతౌతద్వద్విగ్రహంవ్రజముచ్యతే॥ అతఃపరంసద్ధిస్సాన్యతారి
షదహనాద్యతైఅశక్తోగోసహస్రంవాచషణ్మాత్రంచరేచ్ఛధః॥ విప్రస్త్రీ
ణాంపూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రావిచిత్రే మద్యవిక్రయి

—*కారుకనాపితస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ణస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకారుకనాపితస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ
దేవలః॥ శ్లో॥ కారుకస్యస్త్రీయంగత్వా నాపితస్యద్విజాధమః॥ కామా

తురోమహాపాపీ నపునర్భవిజాయతే ॥ నాపితఃక్షౌరకః ॥ కారుకస్తస్య
యఃపిండకారీ॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ తయోర్విప్రస్సతీందృష్ట్వా గ్రామేవాస్వగృ
హేపివా! యథేతాగ్రమాతురఃపశ్యాద్దేహశుద్ధింసమాచరేత్॥ మార్గంజేయః॥
శ్లో॥ క్షౌరకస్యద్విజోగచ్ఛతాగ్రుకస్యప్రియాంయదాతదాపతతిదృష్ట్వా
చతస్యపునర్భువః॥ తస్యజహవిశుద్ధ్యథేంద్రప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ పరాకం
యావకంచైవతప్తంచాండ్రమనంతరం ॥ ఏకదినత్రిదినమాససంవత్సరకమేణ
యోజనీయం ॥ అతఃపిథ్యంపతేతప్రాయశ్చిత్తం ॥ అభీరస్త్రీగమనప్రాయ
శ్చిత్తమేవవేదితవ్యం ॥ విప్రస్త్రిణామపిపూర్వవత్ ॥ త్మత్రియాదీనామపి ॥
ఇతి హేమాద్రా విరచితే నాపితకారుకస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ

—*బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ పరాథేంద్రకాశి
కాయాయా దతాగ్నికీకసానుగః తవీతేబ్రహ్మచండాలావాత్తాత్రేణాపి
నార్చయేత్ ॥ తత్రకాశికాయాం స్వకృతపుణ్యరాశిం దాస్యామితిభృతకంగృ
హీత్వాయఃకాశీగతః పరాథేంద్రకాశికాయాయా ॥ అహమేతస్యకుగుప
స్యాగ్నిదాహాదికంకరిష్యామితి మూల్యంగృహీత్వా కృతవాన్యస్సదత్తాగ్నిః॥
కీకసాన్యస్త్రీనిపరకీయాని అహంధృత్వాగంగాంభసిస్తాపయిష్యామితిపూర్వవ
ద్ధనంగృహీత్వాయఃకరోతిసకీకసానుగః॥ తదాహమనుః॥ శ్లో॥ కీకసానిద్వి
జోధృత్వా పరకీయానిపాధివ ॥ ఏకప్రస్తానమాత్రేణ సంవండాలసమో
భవేత్ ॥ పేతకృత్యంమహంకుర్యామేతస్యాద్యమశేషతః॥ ఇతియఃకురుతేబుద్ధిం
సంవండాలఇతిరితః॥ పరాథేంద్రకాశిమూదాయ కాశీయాత్రామహంతవ
ఇతియోమనసిస్తాప్యాసచండాలత్వమహాతతి ॥ ఎతేషామేకతఃపత్నీం ద్విజో
యస్సంగహేద్ధృతవత్ ॥ ఏకరాత్రంత్రారాత్రంవా మాసంసంవత్సరంచవా॥
యథేతామతురస్సద్యస్తస్యనిషక్యచిరీరితా ॥ చండాలగమనేరాజన్విషక్య
తికంధితోత్తమైః ॥ సైవాత్రాపిప్రయోక్తవ్యా కారీషవధవజీవతం ॥ పున
స్సంసారవిధినా కతఃవ్యంకమఃతస్యవై ॥ విప్రస్త్రీణాంబ్రహ్మచండా
లసంసర్గప్రాప్తౌవిప్రస్యాళం ॥ గర్భేత్యాగవ ॥ త్మత్రియాదీనాంపూ
ర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥

—*రజస్వలాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ రజస్వలాగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ రాజ్ఞపుష్పవతీం

భార్యం ద్విజః కాశాతురోయభేత్ ॥ మహంతం నరకంగత్వా రక్త
ప్రావిగుదోభవేత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ విప్రోరజస్వలాంపత్నిం గచ్ఛే
తామ-మాతురస్సకృత్ ॥ మేహవాక్ భవితారాజక్ రక్తప్రావీభవేద్భువి ॥ గాల
వః ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రఃపంచబాణార్థాయభవత్సీంరజస్వలాం ॥ నతస్యపునరా
వృత్తిర్యచులోకాద్భయంకరాత్ ॥ ప్రథమేహనియోగచ్ఛే చ్చుండాలీగమనైచ
యత్ ॥ తత్రతృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి హ్యన్యథాదోషభాగ్భవేత్ ॥ ద్వితీయేహని
బ్రహ్మఘ్నీ గమనేయదుదాహృతం ॥ తదత్రాపినియోక్త్యంనాన్యథాశుద్ధిమా
ప్నుయాత్ ॥ శృతీయెరజకిసంగైపా శుశ్చిత్తంతదత్రవై ॥ కృత్వాశుద్ధిచువాప్నోతి
ఇహలోకేపరత్రచ ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ శ్లో ॥ ప్రథమేహనిచండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మ
ఘాతినీశృతీయెరజకిప్రోక్తా చతురైహనిశుద్ధ్యతి ॥ దినత్రయేపిగమనే తత్రస్త్రి
గమనైయద్యత్వాపమదీరితం ॥ తత్రప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి ॥
పునస్సంసారశ్చ ॥ విప్రస్త్రీహంరజస్వలానాం పురుషసంసరే ॥ విప్రస్యా
ధంప్రాచయశ్చిత్తంక్షిత్రయాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రా రజస్వ
లాగమనప్రాచయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ విధవాగమనప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవతః ॥

—విధవాగమనప్రాచయశ్చిత్తమ్-—

శ్లో ॥ బ్రాహ్మణామదలోభేన విప్రవాంవిప్రనందనిం ॥ యభేతామ-మాతురఃప
శ్చాష్టాత్వాసాపతివజ్జితా ॥ ఇతిమత్వానశ్చేద్ధింధమాదనంపర్వతోత్తమం ॥
తత్రచాపాగ్రమాసాద్య ప్రాతస్సామయాద్దిశెదిశే ॥ మాసమాత్రేణశుద్ధి
స్సామ్యాన్నధాశుద్ధిరితా ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ పూర్వజోవిధవాంవిప్ర
నందినీం విషయాతురః ॥ అజ్ఞాన తస్యకదాగమ్య పశ్చాత్తాపపరాయణః ॥ యదీ
చ్ఛేదాత్మనశ్శుద్ధిం చాపాగ్రేన్నమాచరేత్ ॥ ఎతదజ్ఞానవిషయం ॥ పరా
శరః ॥ శ్లో ॥ జ్ఞాత్వావిప్రస్సకృత్త్వావిధవాంకామపీడితః ॥ తస్యాశ్చానిష్కృతి
ర్నాస్తి కారీషదహనాదృతే ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో ॥ ఉభయోర్భదిసస్మత్కృ
ద్విజఃపాపమసంస్మరత్ ॥ యభేత్పశ్చాద్దుద్ధికామోమృతః కారీషపహ్ని
నా ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్ర అథవా భూపతిక్రమాత్ ॥ త్రివారంత్కం
పరిక్రమ్య పునస్సంసారపూర్వకం ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాద్దుద్ధిమాప్నోతి
తిపార్వికిం ॥ ఎతద్గర్భధారణవిషయం ॥ శివరహస్యే ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రవిధవాం
సాధ్వీం గచ్ఛేదాగర్భధారణాత్ ॥ సచండాలసమోజ్ఞేయస్తస్యాస్త్యాగోవిధీ
యతే ॥ గర్భధారణేపతితప్రాచయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ గర్భధారణ

విషయేవిశేషమాహ॥ నాగరఖండే ॥ శ్లో॥ వణత్రయాద్వావిధవా సవ
ణాద్యదిగర్భిణీ । విదైస్త్రస్యాపరిత్యాగః కారోద్ధమపరాయణోతద్ద
శేనై మహాపమవాప్నోతీహ పూర్వజః । విష్ణుధర్మోత్తరే ॥ శ్లో॥ వర్ణ
త్రయాత్సవణాద్వావిధవాగర్భిణీయది । తస్మాదశేనమాత్రేణ బ్రహ్మసూ
త్యామవాప్నుయాత్ ॥ అతస్త్యాగోమునిశ్రేష్ఠాఅన్యధాకింప్రయోజనం । గర్భే
త్యాగోవిధీయతఇతి మనువచనం సర్వత్రానుసంధేయం ॥ విధవాయావిప్ర
స్యార్థంప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఉత్రియవైశ్యపురుషగమనై ద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం ।
ఉత్రియాదీనాం విప్రప్రాయశ్చిత్తాద్విగుణం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే విధ
వాగమనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవేశ్యాగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥

—*వేశ్యాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ ద్విజఃకామాతురోవేశ్యాం యథేకేకదినంముదా । నతస్యనిత్యపుణ్యాని
తిష్ఠంత్యత్రనసంశయః॥ సాగం దే॥ శ్లో॥ ద్విజఃకామాతురోవేశ్యాం నిత్యంయది
యథేచ్ఛువితస్యనిత్యవిధిర్నష్టస్సద్గ్రహీతనసంశయః ॥ నిత్యకర్మపరిత్యాగా
త్ప్రతితస్యాన్నసంశయః । యదీచ్ఛేచ్ఛుద్ధిమతులాం పడబ్దంకృచ్చమాచరే
త్ ॥ పునస్సంసాగరమత్రైవ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ఉత్రియాదీనామే
వమేవ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే వేశ్యాగమన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ దాసీ
గమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ దాసీంద్విజాయదాగచ్ఛే తస్యవిధ

—*దాసీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మణానావలోకయత్ ॥ మహాపాపమవాప్నోతి మహాహనిశ్చజాయతే ॥ మా
రగండేయః॥ శ్లో॥ దాసీమానధవంహంతి వేశ్యాహంతితపోయశః । విధవా
యుశ్చీయంహంతి సర్వంహంతిపరాంగనా ॥ అశౌదాసీసగంతవ్యా కర్మణ
ణామనసాగిరా । ఏకస్మిన్నహియోదాసీం యథేతాగమాతురస్సకృత్ ॥
యావకంతత్రకతవ్యం పరాకంతుదినత్రయే । ప్రాజాపత్యంతధామాసే
వషేచాండ్రంపుకృష్ణకృత్ ॥ అతఃపరంసమాప్నోతి చండాలస్త్వంవిగహే
తం ॥ సంవతః॥ శ్లో॥ శూద్రాన్నంశూద్రసంపరగం మానషేకేనిరంతరం ।
ఇహజన్మనిశూద్రత్వం చండాలఃకోటిజన్మసు ॥ వషాత్పరఃపతిప్రాయశ్చి
త్తం కృత్యాదాసీగమనపాపాత్పూతోభవతి ॥ సనస్సంసాగరచ్చ ॥ ఇతి హే
మాద్రివిరచితే దాసీగమనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ పాపండుపతితశూద్రస్త్రిగమ
నప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ బౌద్ధపాపండుపతితశూద్రస్త్రిణాం

౧౧౪) హేమాద్రోపాషండపతితమద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*పాషండపతితశూద్రస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సకృద్ద్విజుఃరతింకృత్వాదినాభ్యాసే చాంద్రదాయణమధాచరేత్ ॥ దినత్రయే
యావకంచ తప్తంమాసేప్రకల్పితం । వషాదూర్ధ్వంనసంభాష్యః పతితస్స
ర్వకమను ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ పాషండబౌద్ధపతితశూద్రాణాంస్త్రీ
ర్యభేద్ద్విజుః । దినత్రయేయావకంస్యా తప్తంమాసేప్రకీర్తితం ॥ షడ్మాసే
చాంద్రమిత్యేవ వషేపతితసద్విజుఃపతితప్రాయశ్చిత్తంవషాదూర్ధ్వంకృ
త్వాశుద్ధ్యతి ॥ గర్భేపుత్రజననెవాతస్యపరిత్యాగవీవ ॥ తదేవాహమనుః ॥
శ్లో ॥ ఏతస్మాంస్త్రీషుయోవిప్రో రమయత్ప్రత్యహంఖలః । గర్భేవాపుత్రజననె
బహిషాగోవిధీయతే ॥ యదీచ్ఛత్పుత్రవాత్సల్యాప్రతానరకమశ్నుతే । సం
సంగాత్తస్యరాజేంద్రపాతిత్యంభవతిధృవం ॥ పాపకృన్నభవత్పుత్రస్సశ
త్రురితికీర్తితః । తస్మాదేనంపరిత్యజ్య పితాసుఖపరాయణః ॥ తథాచశ్రుతిః ॥
శ్లో ॥ సశూద్రయోనిసంఘస్న రేతసానించ తెపిత్యాక్ విత్పదోహీతి । అత
శ్శూద్రస్త్రీషు పుత్రముత్పాదయత్పుత్రస్త్యాజ్యయేవ ॥ బౌరసందోషకారి
ణ్యంశ్యజేతివచనాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే పాషండబౌద్ధపతితశూద్ర
స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ మద్యపస్త్రీగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*మద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః ॥ శ్లో ॥ మద్యపానరతాంనారీం ద్విజుఃకామాతురస్సకృత్ । యభేద్య
దీహపాపాత్తా చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో ॥ ద్విజుఃకా
మాతురోగచ్ఛేత్ స్త్రీయంమద్యపరాయణాం । మహంతలనరకంగత్వా చం
డాశత్వంభజేదహ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ మద్యపానరతాంనారీం ద్విజుః
కామాతురోయభేత్ । అనుభూయాథనరకం చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥
షడబ్దంమాసమాత్రేతు షడ్మాసేచాంద్రభక్షణం వత్సరేపతితోఽఘాయాచ్చ
రెత్పతితపక్రూతిం ॥ తస్యోపనయనంఘాయః పంచగవ్యమతఃపరం । విప్ర
స్త్రీణాంమద్యపపురుషసంసగే విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థం । త్రిత్రియాదీనాంపూ
ర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేమద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథఋతు
కాలపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ ఋతుస్నాతాంతు

—*ఋతుకాలపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యోభార్యాం స్వస్థస్సన్తోపగచ్ఛతి । ఘోణహత్యామవాప్నోతి నరకంచాధి
గచ్ఛతి ॥ ఋతుకాలవ్యతిక్రమే హేతుమాహ ॥ శ్లో ॥ వ్రతశ్రాద్ధాదికాలేషు

హేమాద్రా కన్యకాగమన కన్యామూషణప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౫

పంచపర్వసుచద్విజఃభార్యామృతుమతీంస్సాతాం యోగచ్ఛేత్సతుపాపభా
 క్ ॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ ఋతుకాలేనమాయాతే శ్రాద్ధకాలఉపస్థితేవ్రతకాలే
 తథారాజ స్తుభయంనపరిత్యజేత్ ॥ తయోద్వేద్యోర్బలీయాన్ సశ్రాద్ధ
 కాలోమహాత్తరః ॥ ఋతోడికానినిసంత్యేన శ్రాద్ధాదిమనసంతిహి ॥
 అత శ్రాద్ధాదికాలశ్చ సత్యాజ్యోవిప్రపుంగవైః ॥ శ్రాద్ధవ్రతపరిత్యాగే
 దోషబాహుళ్యా తాగలస్యా సంభవాచ్చ శ్రాద్ధాదికాలోబలవాక్ ॥
 ఋతుకాలస్యమోషశదినిసంతి ॥ రోగాదిరహితోభతాః పుత్రకామీన
 మదినేషు శ్రాద్ధ వతాదిరహితేషు సంసగంకుర్యాత్ ॥ తదేవాహ ॥ కా
 త్యాయనః॥ శ్లో॥ ఋతుస్సాతాంద్విజోభార్యాం వ్రతశ్రాద్ధపివజ్జతే స్వ
 యంచరోగరహితో యభేత్సంతానకామ్యయా ॥ అన్యథాదోషమాప్నోతి
 ప్రాయశ్చిత్తమిహాహతి ॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ అసమి త్తతయావిప్రః
 పన్నీమృతుమతీంత్యజత్ ॥ ధూణిమా త్యామవాప్నోతి ప్రాజ్ఞా పత్యసమాచ
 రేత్ ॥ నిమిత్తైఃపూర్వోక్తైర్విధానా ఋతుమతీంభార్యాంసంత్యజత్ విప్రప్రా
 జాపత్యంకృత్వాదోషమక్రోభవేత్ ॥ బృహత్పరాశరః॥ శ్లో॥ ఋతేనగచ్ఛే
 ద్యోభార్యాంసోపికృచ్ఛాధకమాచరేదితి ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఋతుకా
 లవత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ కన్యకాగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥

==కన్యకాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧==

శ్లో॥ అప్రాధానకన్యకాంవిప్రీయభేతాగమాతురోన్వహం ॥ తస్యైవనరకే
 వాసః కానినస్సృతిద్రుద్భవః॥ మారకండేయః॥ శ్లో॥ అసంస్కృతాం
 పుష్పహీనాం కన్యకాంయోద్వజాధమః ॥ రంతుమిచ్ఛతిపాపాన్ సరికింయా
 తిదారుణం ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ ముఖజోముఖజాజ్ఞాతాం కన్యా ఋస్సంపరిగ్రహే
 త్ ॥ సప్తపరకస్త్రాయాయావదాభూతసంస్థవం ॥ ప్రాజాపత్యంతదామాసేవ
 ష్టేచాండ్రంప్రకల్పితం ॥ అతఃపరమశుద్ధస్సాత్పురాపూరితభాండవత్ ॥
 వద్వాదీగర్హ్యంపతితప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతివిప్రస్తుతః ॥ యవై
 శ్యకన్యాసంసగే పూర్వోక్తప్రాయశ్చిత్తం పాదహీనంకృత్వాశుద్ధ్యతి ॥
 శూద్రకన్యాగమనెపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కన్యకాగమనప్రాయ

==కన్యామూషణప్రాయశ్చిత్తమ్ ౧==

శ్చిత్తమ్ ॥ అథ కన్యకామూషణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ద్విజో
 యోదక్షిణాంకన్యాం సభామధ్యనినిదయేత్ ॥ సప్తపాపకర్మస్యాన్ము

౧౧౬ హేమాద్రా పుంసిమైధున ఖరోష్ట్రాదిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్వానరకమన్నతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోదక్షిణాంకన్యాయం వినందయతి
సర్వదా॥ సగత్వానరకంఘారం భువిభూయాన్మృతప్రజః॥ కన్యాయాషణం
తుమధ్యమానామికాభ్యాంయోనిప్రవేశంకృత్వాశోధనం॥ తదామాజాబాలిః॥
శ్లో॥ మధ్యమానామికాభ్యాంహి కన్యాయాత్రప్రవేశనైకుర్యాత్ప్రవేశనంవి
ప్రస్తతగ్నాదూషణంవిదుః॥ నవివాహ్యద్విజైస్సాఖా యోనిదేశవిశోధనా
త్॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంకుర్యా తగ్నాదూషణదోషభాక్ ॥ చాంద్రాయణ
త్రయంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపార్వికీ॥ అదక్షిణాదూషణేష్యవం॥ ఇతిహే
మాద్రాదివిరిచితే కన్యాయాషణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ పుంసిమైధునప్రాయశ్చి
త్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోవిప్రఃపురుషంగచ్ఛే త్వంబాణాతురఃఖలిః॥

—*పుంసిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్వదారేషుముఖేవాసి యభేత్వాపవరాయణః ॥ తస్యవీర్యంక్షురత్యాశు మృ
తోనరకమన్నతే ॥ మార్గంండేయః॥ శ్లో॥ యోవిప్రఃపుంసంసగం స్వదా
రేషురతింముఖే । కుర్యాద్ద్యదిహపాపాత్తా తదైతఃక్లిబతామగాత్ ॥
యమలోకముపాగమ్య తత్రవాసస్సదాభవేత్ । తస్యాన్యనిష్కృతిర్నాస్తి
పునస్సంసారణంవినా॥ నారదః॥ శ్లో॥ స్వదారేషుముఖేరాజకృత్యభ్యః
పురుషంద్విజఃతస్యవీర్యంక్షయంయతి సవై నరకమన్నతే ॥ పశ్చాత్తాపమ
వాప్యాథ యదీచ్ఛేచ్ఛుద్ధిమాత్తనః । ఏకస్మిన్దివసేతప్తం మానేచాంద్రంస
మాచరేత్॥ అబ్ధాత్పరంమునిశ్చేష్ట వడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ । తస్మాద్ధువనయనం
భూయః పటగభానధానతః । పంచగవ్యంవిభేత్పశ్చాత్పూతోభవతిసర్వదా॥
ఇతి హేమాద్రాదివిరిచితే పుంసిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ ఖరోష్ట్రాదిమై

—*ఖరోష్ట్రాదిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ధునప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఖరముష్కృంచ బడబాంవిప్రోయది
మదాంధవాక్ । యభేద్యభమాపాపాత్తా రౌరవంనరకంప్రజేత్ ॥ వసిష్ఠః॥
శ్లో॥ ఒడబాంఖరముష్కృంచ విప్రఃకామాతురస్సకృత్ । యభేల్లజ్ఞాంవి
హయాశు సవై నరకమన్నతే ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ ఖరముష్కృంచ బడ
బాంయభేద్విప్రోమదాతురః । రౌరవంనరకంయతి యావదాభూతసంస్థ
వం॥ తస్యదోషవినాశార్థం ప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ ఖరేచాంద్రంతథోష్ఠైచ
పరాకంబడబాగమే । ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి పునస్సంసారపూర్వకం॥ పంచ
గవ్యంవిభేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధాభవతినీశ్చయిఇతి॥ ఉత్రియవై శ్వియోర్విప్రోక్త ద్విగు

హేమాద్రావత్యమహిష్యాదిగమనరేతోస్సర్గఅవకీర్ణప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౧౭

ఁంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఖరోష్ట్రబడబాసంపర్గ
=ఃవత్యమహిషీబస్తాజాదిగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.ః=

ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథవత్యమహిషీబస్తాజాదిగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
దేవలః॥ శ్లో॥ బస్తాంవామహిషీంవస్సమజమేతాదికంశువా॥ యభేద్ధివజౌమ
హాపాపీ సద్యోపతితుమహాఽతి॥ పరాశరః ॥ శ్లో॥ బస్తంమేషంతధావత్సం
మహిషీంమదనాతురః ॥ విప్రోయదిరమేత్సోపి యమలోకమవాప్నుయాత్ ॥
నాగరఖండే॥ శ్లో॥ వస్సంమేషంతధాబస్తం మహిషీంముఖసంభవః ॥ య
భేతామాతురఃపాపీ మృత్యానరకమశ్నుతే ॥ తస్యదేహ విశుద్ధ్యర్థం
ప్రాజాపత్యముదీరితం ॥ వల్సేబస్తేతధామేష తప్తకృచ్ఛంవిశోధనం ॥
మహిష్యాంచపారిశ్రాంచ ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ ॥ పునస్సంసార
మత్రైవ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చ దధ్యాన
చాండ్రముచ్యతే ॥ ఊత్రియ వైశ్యయోరేతద్ధివగుణం ॥ ఇతి హేమాద్రి
విరచితే వత్సబస్తమహిష్యాదిగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కటాదౌ రేతోత్స
గప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో॥ ఆయోనాచవియోనాచ

—ఃరేతోత్సగప్రాయశ్చిత్తమ్.ః—

పశుయోనాచభారతానమత్సృజంతియేశుక్లం తేవైనిరయ గమినః॥ ఆయో
నిర్వస్తాద్రి॥ వియోనిఃకాకాదిఃపశుగోఽవత్యాదిః॥ నారదః॥ శ్లో॥ కటా
దౌపశుపత్యౌదౌ జలేవాపహ్నిమధ్యతః॥విషంకామాతురఃపాపీరేతోత్సర్గం
యదాచరేత్॥తదాయమపురంగత్వా తప్తత్యాచండ్రతారకం॥ మనుః॥ శ్లో॥
పశుపక్షిజలేమాగౌ కటేవాచీజముత్సృజత్ ॥ సగచ్ఛేన్నరకంఘోరంపున
రావృత్తిదులకభం॥పరేద్యుర్వాతదానింవా సచేలంస్నానమాచరేత్॥ జపే
త్సహస్రంగాయత్రీం తతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ నాన్యధాశుద్ధిరస్తీహతస్య
పాపాపసుత్తయోగ్యహస్తఃకామతఃకుర్యాదైతసస్థలనంభువి ॥ సహస్రంతు
జపేదెవ్యాః ప్రాణాయామైస్త్రైభిస్సహేతి॥ఊత్రియవైశ్యయోర్నిద్రప్రప్రాయ
శ్చిత్తాద్ధివగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కటాదౌ రేతోత్సగప్రాయశ్చి
త్తమ్॥ అధావకీర్ణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఆశ్రమాణాంపురో

=ఃఅవకీర్ణప్రాయశ్చిత్తమ్.ః=

వతీః బ్రహ్మచారిహృదైవతః॥రేతోత్సగం యదాకుర్యాత్సప్తమైవాముష్టి
మైధునై॥అవకీర్ణేనవిజ్ఞేయ స్సర్వధర్మబహిష్కృతః॥మహాపాపచవాబోత్తి

జపఃకురత్తత్త చాత్ || మారగండేయః || శ్లో || ఉపనాయదినాద్యణే బ్ర
హ్మచర్యపరాచరాణి | ప్రమాదాదుతపోధా ద్వానుభేన్నారీమకల్మషాం ||
అవశీణే సవిజ్ఞేయ స్సర్వధమః బహిష్కృతః || గాలవః || శ్లో || ఆమాంజీబం
ధనాద్రాజః బ్రహ్మచర్యమకల్మషః | చరితవణే హదుస్సంగద్యోనారేతస్స
మత్స్యజేత్ || అవశీణే సవిజ్ఞేయ స్సర్వదాతం చరిత్య జేత్ | తస్య డేహః శుద్ధ్య
ర్థం పరాకంకృచ్ఛమీరితం || ఇష్ట్యా గాదః భూమాలభ్య శుద్ధిమాప్నోతి పార్వ
తీం | పునస్సంసారరహ తాత్మా పంచగవ్యం పీబేత్తతః || ఏతేన శుద్ధి మాప్నోతి
బ్రహ్మచారీనచాన్యథా || ఇతి హేమాద్రావవశీణే ప్రాయశ్చి త్తమ్ అధమి
థ్యోదితప్రాయశ్చి త్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || యోవిప్రస్సాధువృత్తైషు పుణ్య

—*మిథ్యోదితప్రాయశ్చి త్తమ్ *—

వత్సుద్వీజేష్విహామిధ్యారోపోమహాదోయో హ్యస్తీతిప్రపదెన్మహా | సమి
ధ్యావాదవాల్లోకే సర్వధమః బహిష్కృతః || మహాభారతే || శ్లో || సాధు
వృత్తైషువిప్రేషుయోవిప్రోమిధ్యయావదత్ || సైమంవావ్యభిచారోవాహత్యా
భ్యాన్యస్తీనర్వదా | ఇతియోవదతేసాధూంత్సమిథ్యోదితవాత్ ద్విజః || దేవకార్కే
షుపిత్యైషు హ్యన్యస్తోమిధ్యయావదత్ || మారగండేయః || శ్లో || పాపిహంపా
పగణనాంనవదదైక్ దాచన | అస్తీత్యైతుల్యపాపీన్యాన్నిర్యాత్యేద్విగుణం
భవేత్ || మరీచిః || శ్లో || మిథ్యయాసాధువృత్తైషు దోషారోపీగుణేష్వపి | ఏ
షుకలుషంవాచావదత్ || గ్రామేనభాస్తతే || సవీచనరకంగత్వా శ్వానయోనిషు
జాయతే | తస్మదోషవిశాశాయ ప్రాయశ్చి త్తంమహాత్తరం || విప్రేషుతప్తకృ
చ్ఛంస్యాదంగనాస్విహాకాయికం | బాలవృద్ధాతురేష్వేషువదత్ పారాకమా
చరేత్ || ఉత్రియాదిషుసర్వేషు ప్రాజాపత్యమదీరితం || సమిధ్యాభాషణంకు
ర్యాద్దోషారోపంపరిత్యజేత్ || ఇతి హేమాద్రావిచితే మిథ్యోదితప్రాయశ్చి
త్తమ్ || అధాభిశ స్తప్రాయశ్చి త్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || పూర్వవస్తిందయెల్లాక

—*అభిశ స్తప్రాయశ్చి త్తమ్ *—

మభిశ స్తస్సఉద్భవే | అయోగ్యోహవ్యక్తవ్యేషు నిందితస్సర్వదాజనైః || నాన్య
కీతిః సమోమృత్యురిహలోకేపరచ | అస్తివానాస్తివాదోహ్యాయశః పరి
వతః తె || తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ | అభిశ స్తోమహా
దోషాన్మృత్యుతేనాత్రసంశయః || గాలవః || శ్లో || మిథ్యయాపాపయాబద్ధోహ్యభి
శరస్త్రఇతిరితః | పాపమస్తి నవాలోకే వాతాన్సర్వప్రగణ్యతే | తద్దోషపరిహర

ర్థం ప్రాజాపత్యద్వయంచ రేత్ | తతశ్శుద్ధాభవత్యేవ మిథ్యా త్వేవిప్రపుంగవః ||
 సదోదోవిద్యతేయత్ర తత్రశాంతింసమాచరేత్ | అన్యధాదోషమాప్నోతి
 తస్య సాపస్యగూహనాత్ || మిథ్యా త్వేప్రాజాపత్యద్వయంవిశోధనం | అస్తి
 త్వేప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిహింసాశ్చ || విప్రస్త్రీ
 తాం విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థం || ఇతి హేమ ద్రివిరచితే అభిశస్తప్రాయశ్చి
 త్తమ్ || అథకు కుగ్రామవాసినః ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || కుగ్రా

—*కుగ్రామవాసినః ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మవాసినాం పుంసాంద్వాచనధౌప్రకీర్తితా | అపూర్వస్యాగమోనాస్తిపూ
 ర్వవిద్యావినశ్యతి || కుగ్రామలక్షణమాహ || మరీచిః || శ్లో || శ్రోత్రియశ్చత
 టాకాదితృణంపర్లంతధేంధనం | బాంధవాన్స్వకులీనాశ్చవిద్వాన్వైద్యోమహా
 ధనీ || నసంతియత్రగ్రామేచ సకుగ్రామఇతీరితః || అపిచ || యత్రవిద్యాగమో
 నాస్తి యత్రనాస్తిసనాగమః | యత్రపుణ్యాగమోనాస్తిసతత్రదివసంవసేత్ ||
 తత్రగ్రామేద్విజోయస్తు హవ్యకవ్యపరాఙ్ముఖి | ఏకస్మిన్దివసేత్తిష్ఠే నృహా
 వాపమవాప్నుయాత్ | తస్మైస్సనిష్కృతిర్దృష్టా వషేచాంద్రాయణత్ర
 తం | మాసేపరాకంషణ్ణాసే ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || తస్మాదముంపరి
 త్యజ్య బంధుమధ్యేవసేత్సదా || ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుగ్రామవాసినఃప్రా
 యశ్చిత్తమ్ || అథ కుత్సితసేవాప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || నటశ్చ

—*కుత్సితసేవాప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

గాయకశ్చైవ శూద్రోదుజ్జనఏవచ | పిశునశ్చఖిలశ్చైవ మద్యపోదుజ్జనస్త
 ధా | స్త్రీయాచకీతవశ్చైవ తపితేదుజ్జనాస్మృతాః || ఏతేషాంయో ద్విజసే
 వాం ప్రత్యహంసముపాచరేత్ | తస్యాన్యాయస్కృతిర్నాస్తి తప్తకృత్రియా
 ద్యత్యే సేవాప్రకారమహ | గౌతమః || శ్లో || శౌచార్థంపుష్టికాంతోయం
 ప్రత్యహంవచనక్రియాం | తద్వాక్యమనుస్మత్యైవహ స్తపాచవిమదః పరాఙ్భి
 ష్టమాజ్జనంతేషాం పాత్రజేలాదిధారణం || ఏవంద్విజఃప్రతిదినం సేవాం
 కర్వన్ ప్రవర్తతే | సఏవసంస్తాయాబ్రహ్మకల్పక్షయాదిహ | కల్పక్షయమవ
 ధీకృత్యేభ్యధః | తద్దోషపరిహారార్థం పక్షమాసదినక్రమాత్ | దినైకస్త్రిక్
 పరాకంస్యాత్పక్షేతప్తముదీరితం | ప్రాజాపత్యంతధామాసే వషేచాం
 ద్రస్యభక్షణం | కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి వషేచాదూర్షణంపతత్యసా | వషే
 చాదూర్షణంపతితప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతినాన్యధా || ఇతికుత్సిత

౧౨౦ హేమాద్రా ఖరోష్ట్రా ఉద్వాహితాయాఃప్రాచాయశ్చిత్తమ్.

—*ఖరోష్ట్రాద్వ్యరోహణప్రాచాయశ్చిత్తమ్.*—

సేవాప్రాచాయశ్చి తం । అధఖరోష్ట్రాద్వ్యరోహణప్రాచాయశ్చిత్తమాహ । దేవ
శ్లో॥ ఖరముష్ట్రంవమహిషమనన్దాహమజంతధా । బస్తమారుహ్యముఖజః
క్రోశమాత్రప్రవతతామేత్ । మహాంతందోషహసాద్య భువిభూయాత్సవా
నరః ॥ పరాశరః ॥ శ్లో॥ ఖరముష్ట్రమనన్దాహ బస్తంమహిషమేవచ । అజ
మారుహ్య ససాచావిప్రక్రోశంఽతాయది మహాంతంనరకంఽత్వా వానరో
భువిజాయతే॥ క్రోశప్రమాణమాహ । తౌగాక్షిః॥ శ్లో॥ తిర్యగ్యవోదరాణ్య
ష్టాపూర్వావాప్రీహయస్త్రయః । ప్రమాణమంగుళస్యోక్తంవిత స్తద్వాక్
దశాంగుళః । విత స్తద్విగుణారత్నై స్తద్వాక్తిషుగస్తుతాధనుః॥ ధనుస్సహస్రం
క్రోశశ్చ చతుషోశంతుయామినం । యామినంసాధక్రోశంచ యోజనంపరి
చక్షుతే । విప్రస్యేషామారోహణే పృథక్పృథక్ప్రాచాయశ్చిత్తమాహ మార్కం
డేయః॥ శ్లో॥ ఖరమారుహ్యవిప్రోసౌ యే—జనంయదిగచ్ఛతి । తత్రసాంతప
నంప్రోక్తం శకీరస్యవిశోధః । పునఃకర్షప్రకుర్వీత షటగర్భవిధానతః॥ ఏతే
నశుద్ధిమాప్నోతి ద్విజోనాన్యేనశుద్ధ్యతి । ఎకస్మిన్ దివనైకయోజనే ఉక్తప్రా
చాయశ్చిత్తం ద్వితీయేతృతీయేఽభ్యాసేద్విగుణంత్రగుణచతుగుణంక్రమాద్వై
దితవ్యం సర్వత్రపునరుపనయనం । ఇతి హేమాద్రాచితే ఖరోష్ట్రాద్వ్యరో
హణప్రాచాయశ్చిత్తమ్ । అథోద్వాహితాయాఃకన్యాయాఃపునరుద్వాహేప్రా

—*ఉద్వాహితాయాఃపునరుద్వాహేప్రాచాయశ్చిత్తమ్.*—

చాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ సముద్రయాత్రాస్వీకారం కమండులవిధా
రణం॥ దత్తాక్షతాయాఃకన్యాయాః పునర్దానంపరస్యచ ॥ దీక్షుకాలంబ్ర
హ్మచర్యం వర్జయంతికలౌముగ॥ ఏతాన్ధర్మాపరిత్యజ్య యోవిప్రోవోష
భాగ్భవేత్ । తస్యైవనిషక్రాతిరాస్తీ తప్తకృచ్ఛితాదపి । గౌతమః॥ శ్లో॥
పూర్వముద్వాహితాంకన్యా మన్యన్తైధర్మకాంక్షయా ॥ మత్సరాద్వాపి
రాశేంద్ర దద్యాద్విప్రోధనాతురః॥ భూజహత్యాసమంపాప మవాప్నో
తీహతపణాత్ ॥ దాతుశ్శుద్ధిఃకరీషాగ్నేః పరిణేతు సద్ధౌదవైః । సాకన్యా
జారిణీప్రోక్తా తత్పుత్రాఃకుండనంజ్ఞితాః ॥ అనేకవోషచామశ్శ్యా దేనం
మార్గంపరిత్యజేత్ ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ పూర్వముద్వాహితాంకన్యాం పితా
భాతాధనేచ్ఛయా॥ తయోర్శుదిహదోషాద్వా హన్యాధీనాంకరోశిచేత్॥
మహావోషమవాప్నోతి పితరాయాంత్యధౌగతిః॥ దాతుశ్శుద్ధిఃకరీషాగ్నేర్వా

(౧౬) హేమాద్రా మాతృస్వస్వ స్వదారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౨౧

ధుశ్చంద్రాయణత్రయైః॥ సాకన్యాపాంసులాజ్ఞయా తత్పుత్రఃకుండసం
జ్ఞితః॥ ఏతద్దోషవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యసమాచరేత్॥ కన్యాదాతాతు
చాపాగ్రప్రత్యహంస్సానమాచరేత్॥ వషణ్మాత్రేణసంశుద్ధో నాన్యథా
శుద్ధిరిష్యతే॥ తద్భూతాంతాంపరిత్యజ్య కుర్యాచ్చంద్రాయణత్రయంతస్య
పయనం ఘాయశ్శుద్ధిమాప్నోత్యనుత్తమాం॥ సాకన్యాపూర్వజంచాన్యం
త్యక్త్వాచంద్రాయణంచరేత్॥ శిశుచంద్రాయణమిత్యర్థః॥ అన్యథానర
కంప్రజేదితి॥ ఉభయోస్సంత్యాగే పుత్రాభావః॥ పుత్రాభావే కన్యాయా
శ్చంద్రాయణాచ్ఛుద్ధిః॥ పుత్రోత్పత్తౌతస్యాస్తత్పుత్రాణాంచగతిర్నాస్తి॥
అతస్తూభయోస్త్యాగఏవవరః॥ ఇతి హేమాద్రా విరచితే కన్యాయాపునరు
ద్వాహేప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయే ప్రాయశ్చిత్త

—*మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయే ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ స్వసారంమాతరంయస్తు హ్యవిచార్యస్వబంధుతః॥
పశ్చజ్ఞాతాపరిత్యాజ్యా స్వసామాతాతుధర్మతః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సంబం
ధంబోధయిత్వాదా మాతృతఃపితృతస్తథా॥ సగోత్రప్రవరాంకన్యంమా
తరంభగినింత్యజేత్॥ యదికామాద్వివాహ్యో మహదోషమవాప్నుయాత్॥
తయోస్సంసగతోవిప్రో మాతృగామితిగణ్యతే॥ సగోత్రజాం పవరజాం
త్యక్త్వాసుఖమవాప్నుయాత్॥ మారకంజేయః॥ శ్లో॥ సగోత్రప్రవరామే
నాం మాతరంభగినింతథా॥ అజ్ఞాత్వాపూర్వముద్వాహ్యజ్ఞాత్వాపశ్చాత్ప
రిత్యజేత్॥ యదిపుష్పవతీంగచ్ఛేల్లోభాతామాతరస్సకృత్॥ మాతృగామీ
తివిజ్ఞేయ స్సర్వకమణిషిషక్రతః॥ పుత్రోత్పత్తౌతయోఃపుత్రా అంత్యజ
త్వమవాప్నుయః॥ తద్దోషపరిహారార్థం దేహశుద్ధింసమాచరేత్॥ అజ్ఞా
త్వాయత్రచోద్వాహస్తతచాంద్రముదిరితం॥ యదాపుష్పవతీంగచ్ఛేత్తదా
దోషమవాప్నుయాత్॥ గురుతల్పసమంప్రోక్తం ముషకచ్ఛేదవివజ్జితం॥ పు
త్రోత్పత్తౌకరీమాగ్నా దాహావవవిధీయతే॥ సగోత్రప్రవరజాయాః పరిణ
యాదాప్రాయశ్చిత్తమిదం॥ పునస్సంసారరస్త్వేవమేవ॥ తస్యాఃకన్యాయాః
పురుషస్యార్థంప్రాయశ్చిత్తం॥ ఉత్రియవైశ్యయోరేతద్దివ్యగుణం॥ ఇతి

==స్వదారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్==

హేమాద్రావిరచితే మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథస్వ
దారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ నిషాకరణతయాపత్నీం

౧౨౨ హేమాద్రా అసంస్కృతకన్యారజోదర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్.

సంత్యజేత్పూర్వజోరుమానాసావిహపరత్రాపి నిందితఃపూజ్యతేజనైః॥ గౌత
మః॥ శ్లో॥ అప్రజాందశమేవర్షే స్త్రీప్రజాందాద్వదశేతథా । మృతప్రజాం
పంచదశేసద్యస్తప్రప్రిణవాదినీం । అప్రియవాదోనామకలౌయగేసాత్సౌద్వ్య
భిచారః ॥ అప్రియాణిభత్వవిషయే కలౌయగేబహునిసంతి॥ సాత్సౌద్వ్య
చారవీవాప్రియావాదఃతదాత్యాజ్యా । అన్యధాదోషమాహ ॥ గౌతమః॥
శ్లో॥ వ్యభిచారాదృతేపక్షిం యోవిప్రస్సంపరిత్యజేత్ ॥ భూజహత్యామవా
ప్సీతి ఋతుకాలవ్యతిక్రమాత్ ॥ ఖరాజినంబహిలోమ పరిధాయ సమం
తతః॥ శరావపాత్రమూదాయ భిక్షాధం గ్రామమావిశేత్ । స్వదార వ్యతి
క్రమితే భిక్షాం దేహీతియాచయేత్ । సప్తాగరణ్కటిత్వాథభోజయేత్సాయ
మాదరాత్ ॥ షణ్మాసమేవంకృత్వాతు శుద్ధిమాప్సీతిపార్వీకీం ॥ తదాహం
స్తంబః॥ ద్వారవ్యతిక్రమీఖరాజినం బహిలోమపరిధాయ దారవ్యతిక్రమితేభి
క్షామితి సప్తాగరిణివరత్సా వృత్తిష్ణణ్మాసాన్ స్త్రీణాం భత్వత్వాగేషి
మాంరణతయాప్యేవ మధంప్రాయశ్చిత్తం ॥ మహాపాతకిశంకాస్తేచేత్త్యాగ
వీవవిహితః॥ కారణంసవినోచేత్ భత్వప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్వాత్ ।
ఖరచమవి నాభిక్షాధం పగ్యటేత్ పూర్వవత్సాన్ ॥ ఇతి హేమాద్రా

—*అసంస్కృతకన్యారజోదశనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

విరచితే పత్నిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ పితృగృహే అసంస్కృతకన్యార
జోదర్శనే ప్రాశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ పితృగృహేతుయాకన్యారజః
పశ్యత్యసంస్కృతా ॥ సాకన్యవృషలీజ్ఞేయా తద్భర్తావృషలీపతిః ॥ వృషల
శ్శూద్రః॥ మూర్ఖంజేయః॥ శ్లో॥ యాకన్యపితృవేశ్యస్థా యదిపుష్పవతీభవే
త్ । అసంస్కృతాపరిత్యాజ్యా సపశ్యేత్తాంకదాచన । వివాహేచనయోగ్యా
స్యాల్లోకద్వయవిగహితావీతాంపరిణయేవిప్రో నయోగ్యోహవ్యకవ్య
యేః॥ సతస్యాంజనయేత్పుత్రంకానీనఇతికథ్యతే । మాతాపితాచపుత్రశ్చ
త్రయస్తైవృషలాస్యతాః । యదాపుష్పవతీకన్యా తదైవత్యక్తుమహతి ॥ సత
త్రదోషస్తస్యాస్త్రీగేహస్థాచేత్సదోషభాక్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ యదారహః
పుష్పవతీద్విజక్తాముద్వహేశ్యది । కాలాంతరేయదాజ్ఞాతా తదాతాంసంపరి
త్యజేత్ । యరీచ్ఛేదాశ్శునశ్శుద్ధిం తదాచంద్రాయణంచరేత్ కామాతురస్
దావతే త్వచండాలసమోభవేత్ ॥ పుత్రోత్పత్తిర్యదిభవేత్తదాపతితప
సః॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే । ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే పితృగృ
హస్థితకన్యారజోదశనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ కారాగృహవాసప్రాయశ్చి

—*కారాగృహవాసప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్రమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ కారాగృహేబలాత్కారాత్త్రిత్వామాసమతం
 ద్రి॥ ॥ నస్మాననవసంధ్యాది నదేవపితృతర్పణం । నస్వాధ్యాయోనవా
 హేమామశ్శూద్రవీవసశయః॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ మాసంకారాగృహేవాసో
 వాభిర్యాత్రాదినత్రయం । మైచ్చావాసస్తథాపక్షం యోవతేత్సతుపాతకీ॥
 గౌతమః॥ శ్లో॥ బలాద్దాసీకృతాయతు మైచ్చబండాలదస్యభిః। అశుభంకారి
 తాఃకర్తృగవాదిప్రాణింసంసంఉచ్చిష్టమాజనం తేషాంతథాతస్యైవభక్ష
 ణం॥ తత్ప్రీతాంచతథాసంగస్తాభిశ్చస్సహభోజనం। మాసోషితేద్విజాతౌ
 తుప్రాజాపత్యంవిశోధనం॥ ప్రాజాపత్యంచచాంద్రంచచరేత్సంవత్సరోషితః।
 ఆహితాగ్నిస్త్రయంకుర్యాద్భద్రికారాగృహేవసేత్ ॥ ప్రీతామతత్సంభ
 వేవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్తార్థం మనూదితంవేదితవ్యం॥ యమః॥ శ్లో॥ కారాగృ
 హేద్వినిగత్య ప్రాయశ్చిత్తంయథోదితం। కృత్వావిప్రపునఃకమృక కుర్యాచ్చ
 ద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతి యథాభవిసురాఘటః॥ ఇతి
 కారాగృహవాసప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ బందీగృహీతనారీణాం ప్రాయశ్చిత్త

—*బందీగృహీతనారీప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ మరకండేయః॥ శ్లో॥ బందీకృతాయదానార్యోనివసేయుస్తదా
 లయోపక్షంమాసమృతుంచాపి సంవత్సరమధాపివా॥ తదాసాంనిషక్రూతిర్మ
 స్తి వ్యభిచారోయదాభవేత్। తత్రాపిగర్భసంపత్తౌ పరిత్యాగోవిధీయతే॥ గర్భే
 త్యాగోవిధీయతఇతిమనుస్మరణాత్॥ తదాహ గౌతమః॥ శ్లో॥ బలాద్బందీకృ
 తానారీతత్రైవివసేద్యది । పక్షంమాసమృతుంచాబ్దం సతస్యానిషక్రూతిభా
 వేత్॥ తత్రైవవ్యభిచారస్యాద్యదిగర్భమధాత్తిదాదైవాత్తైఃపునరుత్సృష్టౌ
 తత్రశుద్ధికిధంచన ॥ తంపతేపునరాదాతుం బిభేద్దైవలోకవార్తయా॥
 ఇచ్చకసభామపాసీయ వదపాపంకృదిస్థితిం॥ ఇతిభర్తృరనుజ్ఞాతా సావదే
 త్సత్యమాదరాత్। ఉక్తేసత్యేతయాసాతు సభాసవ్యగ్వచార్యచ॥ పప్తిభిమృ
 త్తికాభిశ్చఘృతకౌచమనంతరం । కారయిత్వావిధానెన స్నాపయిత్వానదీజ
 తైః । కారయేత్పూర్వవద్విప్రప్రాయశ్చిత్తమనుక్రమాత్॥ అథకముక్తంతత
 ప్రీతాంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి శాస్త్రదృష్టేనవ
 ర్తనా॥ తస్యదోషనివృత్తిస్సాన్య జ్ఞనవాగోనహీయతే । అతస్తుపోషణంతస్యా
 స్సంసర్గాదీన్నకారయేత్॥ ఇతి హేమాద్రిపరచితేబందీకృతనారీప్రాయశ్చిత్తం॥

౧౨౪ హేమాద్రోగనివృత్త్యర్థమద్యపాన జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమ్.

==*రోగనివృత్త్యర్థం మద్యపాన స్తన్యపాన ప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

అథ రోగనివృత్త్యర్థం మద్యపాన స్తన్యపానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ యదిరోగనివృత్త్యర్థం ద్విజోవాపితదంగనా॥ సన్నిపాతే మహాఘోరే తన్నివృత్త్యర్థమంజసా ॥ ఔషధార్థంపిబేస్సద్యం సన్యంవాతైద్యబోది తం । తదారోగనివృత్తిశ్చై స్మరణంవాభవేదుతతస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్త కృచ్ఛంసమాచరేత్ ॥ శవభావేపునఃకమః కతవ్యం దేహశుద్ధయేతప్తకృచ్ఛంద్విజైకార్యం దత్వావాబహదక్షిణం । ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి మృతోజీవకహివాతదా॥ రోగోల్బణేసన్నిపాతే స్తన్యంవామద్యమేవవా॥ పీత్యాజీవే తప్తకృచ్ఛం ప్రాయశ్చిత్తంతుసంస్కరితి । పీత్యాజీవేతప్తకృచ్ఛం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాపునస్సంసారం కృత్వాశుద్ధ్యతి । మృతశ్చైతప్తకృచ్ఛప్రత్యామ్నయంత్రాహ్లాజీకారయిత్వాతత్పుత్రాదిభిః పరలోకసాధనార్థం శవమన్వారభ్య పటగర్భవిధానమంత్రావృత్తికార్యావపమేతస్మైకృతేసతి స్తన్యమద్యపానదోషాన్మృతకపరలోకేసుఖమాప్నోతి అన్యధాపాపకర్తృవ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేరోగనివృత్త్యర్థం స్తన్యపానమద్యపానప్రాయశ్చిత్తం॥

—*జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథేదానీం జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ వ్యతిపాతే యదన్నంచ మహాపురుషభోజనం । కర్మణ్యరిజనైభుక్తి దక్షిణాహే బలిరేవ చ॥ భూతప్రేతపిశాచానాం యదన్నంపరికల్పితంకటుంబభోజనంచైవ బ్రహ్మరాక్షసభోజనం । ఏతానిదురన్నాని॥ శ్లో॥ ఏతేష్వంధస్తుయోవిప్రోధన లోభపరాయణః । ఘృతైరతస్యగతిర్నాస్తి తస్మాదేతత్పరిత్యజేత్ ॥ అంధోన్నం॥ మారకందేయః॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంముఖజోభుక్త్వా వస్త్రుద్రవ్యపరాయణఃతదానీమృత్యుమాప్నోతి జీవేద్వాపాపకర్తృసా॥ నతస్యపునరావృత్తి ర్గమలోకాతకదావన । పిశాచజన్మభుక్త్వాతు తదంతేకుకుటోభవేత్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంపూర్వజోజ్ఞాన్సూర్వోక్తం పాపరూపితత్ ॥ సద్యఎవపరంమృత్యు ముపస్పృశ్యజ్వరాదిభిఃమృత్వానరమాసాద్య కాలజ్ఞానీ భవేత్తదా ॥ అన్యవోషోపశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమిదంస్మృతం॥ ప్రాజాపత్యవ్వయంకృత్వా పునస్సంసారపూర్వకం ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధోభవతిభూతలే ॥ ఇతి హేమాద్రి విరచితే దురన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం అధాయుతబ్రాహ్మణభోజన సహస్రబ్రాహ్మణభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ

హేమాద్రా అయుత దీప్త సత శూద్ర సత్రభోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౨౫

—*అయుత బ్రాహ్మణ సహ స్ర బ్రాహ్మణ భోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలిః ॥ శ్లో ॥ అయుతేవాసహ స్రేవా నానావజ్ఞానమాగమే । పతితక్షీ బ
బై డాల వ్రాత్య తస్మాదరపూరితే । కుండగోశక సంకీర్ణే నటగాయక సం
కులైః ॥ పాషండజన సంసగైః సర్వపాతకి సంకులైః । భాండాచ్చిష్టస్వయంపా
కేస్త్రీజనైరుపశోభితే ॥ యోవిప్రో లోక మన్విచ్ఛన్న భుంజీయ తగదాచన ।
యమోజహ్వందహ త్యేవ సందంశైభ్యశ దారుణైః ॥ ఉదంతేభువమాసా
ద్య విద్యరాహత్యమాప్నుయాత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ అయుతేవాసహ
స్రేవాద్విజో బ్రాహ్మణ భోజనే జిహ్వచాపల్యతః క్షీప్రం యదీభు త్కేరద్విజాధ
మః ॥ తస్య జిహ్వం యమః క్షీప్రానర కేస్త్రాపయత్యధః । తత్రైవనరకం భుక్త్వా
సూచకత్వమవాప్నుయాత్ ॥ ఏకస్థి క్షిదివ సేధుక్త్వా పంచగవ్యం పితృతతః ॥
పక్షంవామాసమాత్రం వా భుక్త్వా విప్రో నిరంతరం । తప్తం పరాకం చాండ్రం చ కృ
త్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ వయోపరీహ శూద్ర త్వం ప్రాప్నోతి బహువత్స
రా ॥ ఇతి హేమాద్రి విరచితే అయుత భోజన సహ స్ర భోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—*దీప్త సత్ర భోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ దీప్త సత్ర భోజన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో ॥ వషడ్య
యం వా వషః వాయోవాకో వా జనాధిప । సంకల్ప్య భోజయేద్విప్రాక తద్దీ
ప్త సత్ర ముచ్యతే ॥ ఏష సత్ర సత్తన భుంజీయా త్పూర్వ వద్దుష్ట సంకమాత్ ॥ మహా
దోష మవాప్నోతి నరకం చాధిగచ్ఛతి ॥ గాలవః ॥ శ్లో ॥ దీప్త సత్రేన భుంజీయా
దకస్థి క్షిదివ సేన్య పమహాదోష మవాప్నోతి తత్ర నానాజనాగమాత్ ॥ కర్తా
రంస్వకృతం పుణ్యం సంవత్సర ముపాజీతం । సద్య సత్రప్రవిశేత్సర్వమన్నమా
త్ర పరిగ్రహత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తస్మాదన్యధా దోషకార్యసా ॥ మాస సం
ఖ్యాదిక మాలోచ్య పూర్వ ప్రాయశ్చిత్త వత్సర్వం కుర్యాత్ ॥ తేన శుద్ధా భవతి
నాన్యథా ॥ ఇతి దీప్త సత్ర భోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ శూద్ర సత్ర భోజన

—*శూద్ర సత్ర భోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో ॥ శూద్ర సత్రేన భుంజీత ప్రాణైః కంఠగతైర
పి ఇచ్ఛన్విప్రో మహాలోకం దుస్సంగాద్వా మహాభయాత్ ॥ దేహం తేనరకం
త్వా భవేద్భువి నవాయనః ॥ చండాలోవా ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ శూద్రా
న్నం శూద్ర సంపరగం మాసమేకం నిరంతరం । కృత్వా శూద్ర త్వమాపాద్య
చండాలికోటి జన్మసు ॥ మనుః ॥ శ్లో ॥ తదన్నంతద్గృహేభ్య క్షీ స్తదనుజ్ఞా

మాసి కేషుతథావిప్రో సకుర్యాచ్ఛేషభోజనం॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ చౌళక
మణిభోక్తారో భోక్తారోయజ్ఞకమణి॥ శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోక్తారస్తేవైనిర
యగామినః॥ సగోత్రాణాంసకుల్యాణం జ్ఞాతీనాంచనదోషభాక్॥ పుత్రాణా
మన్యగోత్రాణాం విధవానాంనశస్యతే॥ యతీనాంకమణిస్తానాం మహ
తాంబ్రహ్మచారిణాంఅభోక్తవ్యంపైతృకాదౌ పితృశిష్టంమహాత్మనాం॥ జా
బాలిః॥ శ్లో॥ శ్వశురస్యగురోర్వాపి మాతులస్యమహాత్మనః॥ జ్యేష్ఠభ్రాతుశ్చ
పితృశ్చ బ్రహ్మసిద్ధస్యజ్ఞానినః॥ ఏతేషాంశ్రాద్ధశిష్టాన్నం భుక్వాదోషోనవి
ద్యతే॥ ఇతి కేచిత్ప్రశంసంతి ఇతియత్తదసాంప్రతం॥ తైంగే॥ శ్లో॥ మాతు
లస్యగురోర్వాపి శ్వశురస్యమహాత్మనః॥ పితృశ్చబ్రహ్మసిద్ధస్య జ్యేష్ఠభ్రాతు
శ్చజ్ఞానినః॥ పైతృకేషునభోక్తవ్యం విధవానాంమహామునై॥ విధవానామన్య
గోత్రాణాం శ్రాద్ధేష్యేతేషు నభోక్తవ్యంశ్రాద్ధశిష్టాన్నం॥అన్యగోత్రాణాం
బ్రహ్మచారిణామపితృదాహమారంజయః॥ శ్లో॥ పిత్రాదీనామధాన్యేషాం
శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోజనం॥వ్రతినాంవిధవానాంచ యతీనాంచవిగహితం॥ విధ
వానామన్యగోత్రాణామిత్యర్థః॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్తన్యగృహేశ్రాద్ధేచ
రేచ్ఛిష్టాన్నభోజనం॥ప్రాజాపత్యేనశుద్ధస్యా శ్రీజ్ఞాతిగోత్రేనదోషభాక్॥అన్య
గోత్రావితంతుర్యా శ్రాద్ధశిష్టాన్నభుగ్మది॥ కేశానాంవపనంకృత్వా తప్తకృ
చ్ఛ్రింసమాచరేత్॥ వ్రతినాంయోగనిష్ఠానాం తథాసన్యాసినామపి॥ ఉభ
యోదేహశుద్ధ్యర్థం పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్॥ సన్యాసేవపనంకృత్వాతథా
స్నానం సమాచరేత్॥ఉపవిశ్యశుచిఘాత్యా వ్రణవంలక్షమాచరేత్॥ సర్వ
త్రపంచగవ్యప్రాశనం సన్యాసభిర్విना॥ బ్రహ్మచారిణాంస్వపితన్నశిష్టభోజ
నేనదోషః॥ వ్రతినామపివిధవానామన్యగోత్రాణాంతత్రాపినభోక్తవ్యం॥ స
న్యాసిభిర్నుకుత్రాపి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోజనప్రాయ

—*క్రీతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమ్॥ అథ క్రీతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ దేవాల
యేషుమాగేషుగ్రామేషునగరేషుచ॥విప్రఃక్రీతాన్నభోక్తాశ్చత్తదానరకమా
పుష్యాత్॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ క్రీతాన్నందేవతాగారే గ్రామేవాపట్టణే
పివా॥యోఘక్షైఃపూర్వజ్జోజ్ఞానాన్నరకంససమాప్తుష్యాత్॥ దేవీపురాణే॥
శ్లో॥ విప్రః కంఠగతప్రాణః క్రీతాన్నంభక్షయేద్యది॥ గ్రామవానగరేతిథేమ
హాదేవాలయేపివా॥ సగత్వా నరకంఘోరం నానాయోనిషుజాయతే॥తస్మా

(౧౭) హేమాదౌ సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౭౯

త్రస్యవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ తిరాత్రంభోజనకాయం పక్షేత
 పునిరంతరం॥ మహాశంకుమసేవ వత్సరేచాంధ్రమన్యతే । అశశపరం
 శూద్రతుల్య విద్వాంసపినదోషభాక్ విప్రస్త్రిణామేతదర్థం॥ యతిబ్రహ్మచారి
 విభవానాంబైవైశ్యుం మహాక్షేత్రమితి జనసాదృశ్యాత్ । క్షీత్వాభోజనవి
 శేషమాహ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్త్వైతస్సహాక్షేతం మహాక్షిర్ధంజనావృతం
 క్షీత్వాన్నంజనసాదృశ్యా దితిజగ్న్యాకృద్భది॥ కేశానాంవపనంకృత్వా త ప
 కృచ్ఛగ్రాసమాచరేదితి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే క్షీత్వాభోజనప్రాయశ్చి
 త్తమ్॥

తమ్॥ అథ సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ సంఘీభూ
 యయదావిప్రా సీయోవారాజవల్లభ । నైవస్వైద్రక్షవైరేకభాండేపాచ
 యేయుఃపుథక్ప్రథక్॥ పుథక్ప్రథగితి భిన్నపాత్రేవా భుక్త్వాదోషమవాపు
 సై శూద్రతుల్యభవంత్యథ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రాస్తద్ధైకగ్రామస్థాస్తీర్థ
 యాత్రాదికమశ్నుసంఘీభూయస్వైద్రక్షవైరేపాచయిత్వాన్నభోజనః॥
 శూద్రతుల్యభవంత్యేతే నరకంవావిశేషతః॥ ఏకగ్రామస్థాఇతిపదయత్రయ
 త్రసంఘీభావస్తత్రతత్రయోజనీయం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సంఘీభూయద్విజా
 స్సర్వే మాగేతీధాన్యమేవివాస్వద్రవ్యమేళనంకృత్వా పక్త్వాభుక్త్వకదే
 శతః॥ తేనర్వేనరకంయంతి శూద్రతుల్యనసంశయః॥ తేషామిదంమునిప్రో
 క్తం ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధితం॥ ఏకరాత్రేపంచగవ్యం ద్వీరాత్రే యావకంచరే
 త్॥ ప్రాజాపత్యంత్రిరాత్రేచ పక్షేచాండ్రాణాంస్సృతం॥ మాసేతుశూ
 ద్రతుల్యస్సృస్తీణామర్ధంమనీషీభీరితి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేసంఘాన్న
 త్తమ్॥

భోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యాగాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥
 శ్లో॥ యజ్ఞేషుపశుబంధేషు యాగార్ధంపజనంచవిఃతథావిమ్రేర్మభోక్తవ్యం
 లోకేపుభీరత్కషేషిః పచనంహవిరితియజ్జశాలాయాం దీక్షితగృహేవా సం
 పాదితమన్నమిత్యర్థః॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ పశుబంధేషుయజ్ఞేషు అన్నమత్తి
 యదాద్విజఃతదానరకమప్నోతి సవిడాలసమోద్విజః॥ కణ్వః॥ శ్లో॥ యావి
 ప్రాయాగశాలాసు వపాయాగాదధోయదిభుక్త్వాన్నంతత్రసంఘాతంమహా
 పాతకమశ్నుతే॥ పునస్తస్యోసనయనంప్రాజాపత్యేనశుద్ధ్యతి॥ ఏతత్ప్రియ
 శ్చిత్తం వపాయాగాత్పార్వంభోజనేవేదితవ్యం॥ తతఃపరంభోజనవిశేషమా

౧౩౦ హేమాద్రా చాళాన్న గణకాన్న అస్మానభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

హ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వపాయాగాత్పురావిప్రోభోజయెద్దీక్షితాలయే॥ప్రా
జాపత్యంవిశుద్ధ్యర్థం మునిభిఃపరికీర్తితం ॥ ఋత్విజాంవిప్రస్త్రీణామేవంవే
దితవ్యం॥ తదేవాహకాత్యాయనః ॥ శ్లో॥ ఋత్విజాంచ పరస్త్రీణాంభో
క్త్యాణాంయాగసద్వనిఁడపోవ్యరజసీమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ సువాసీ
నీనాంతద్భటుఃపాదోదకం । విధవానాంకేశవపనం బ్రహ్మగూర్చవిధానం
చ॥ యతిబ్రహ్మచారిణాం వపాయాగాత్పూర్వమన్నభక్షణే చాంద్రంఅతః
పరం ప్రాజాపత్యం ఇతి హేమాద్రివిరచితే యాగాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్త
మ్॥ అథ చాళాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥చాలకమణే
=॥చాళాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥=

సీమంతే ముహూర్తాద్యోజనెపరం॥ సురాపానసమంప్రోక్త మతోనెచ్ఛంతి
సూరయః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సీమంతేపుంసవైవైవ చాళకమణియోద్విజః ।
అసగోత్రస్తదన్నాద స్సురాపీత్యవ్యతేబుధైః॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥చాళక
ర్కణిసీమంతే పుంసవయోన్యగోత్రజః॥ ముహూర్తాదూర్ధ్వభుక్వాపీ సురా
పానమవాప్నుయాత్॥ప్రాయశ్చిత్తంద్విజైఃప్రోక్తం దుష్టాన్నాదివిభోజనే॥
సుముహూతాత్పరంతస్తు తత్పూర్వంవేదమాతరం ॥ జప్తాశుద్ధిమవా
ప్నోతి సహస్రంవిధిపూర్వకం ॥ స్త్రీణామధంయతీనాంచ వ్రతినాంచాం
ద్రముచ్యతే । చాళకమణిపూర్వత్ర పరత్రచసమంవిదుః ॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే చాళసీమంతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ గణకాన్న దేవలి
=॥అథగణకాన్నదేవలికాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥=

కాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ యోన్నందేవలికస్యాపిభు
క్షైగ్నంగణకస్యచ॥మద్యపాతేవిజానీయా త్వర్వకర్మబహిష్యతే॥ విష్ణుర
హస్యే॥ శ్లో॥ దేవలికాన్నంతుయోభుక్షై తథాగణకభోజనంఉభౌతుపా
పకర్మాణా నసంభాష్యాకదాచన॥ గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ దేవాచకస్య
యోభుక్షై తథాగణకవేశ్మనిఅన్నమితిశేషః॥ శ్లో॥ ఉభౌతానాపినాప్రో
క్తాప్రాయశ్చిత్తమధాహతః ॥ ఏకరాత్రేపంచగవ్యం త్రిరాత్రేయావకం
స్మృతం॥ మాసమాత్రేపరాకంస్యా ద్దైచాంద్రముదీరితంతతఃపరంతత్సమ
స్సాస్యత్ స్త్రీణామర్థముదీరితం ॥ యతిబ్రహ్మచారివిధవానా మేతద్వైగు
=॥అస్మానభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥=

శ్లో॥ ఇతి హేమాద్రా గణకాన్న దేవలికాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథా

స్నానభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ అస్నాతాశీమలంభుజైః
హ్యజపీపూయశోణితం॥ అహుతాశీమింభుజైః అదాతా విష్టమశ్నుతే॥
మహాభారతే॥ శ్లో॥ అరోగీస్నానహీనస్సన్యతగృత్వాభోజనమాదరా
త్॥ యావంత్యన్నపులాకానీ తావంతలముదీరితం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ అస్నా
త్వాభోజనంవిక్రీణీ నీరోగఃకురుతేయది॥ సమలాశీసదాజ్ఞేయస్సర్వకర్మసుగ
హితః॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ స్వస్థావిప్రోయదాఽస్నాత్వా భుజైః
మోహపరాయణః॥ విష్ణాంతదన్నమిచ్ఛంతి మునయస్తత్పదర్శినః॥ శ్రాద్ధకా
లెతుచాండ్రంస్యాత్ గ్రహణేతద్వయంస్తృతం॥ పంచపర్వసుతప్రంస్యాదిత
రత్రేతుయావకంవిధవానాంబ్రహ్మచారిణాం యతీనాంగృహస్థప్రాయశ్చి
త్తాద్వైగుణ్యం॥ ఇతి హేమాద్రా అస్నాతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ

—*పర్యషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పర్యషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ జలైనిధాయ
పూర్వైర్ద్యుర్యదన్నంజలసేచితం॥ తత్తుపర్యషితంజ్ఞేయం తద్భుక్తాపాప
మాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ దుర్గంధిజలసిక్తంచ రూపహీనంయదస్తి
హితతఃపర్యషితంత్యాజ్యం భుక్తాచాంద్రాయణంచరేత్॥ గాలవః॥ శ్లో॥
దధ్వాఘృతేనత్రేతేన యదన్నం సంస్కృతంభవేత్॥ దుర్గంధరహితం
భోజ్యమన్యథాచాంద్రముచ్యతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ హింగుజీరకసంమిశ్రంతిం
త్రిణీరసవేష్టితం॥ దుర్గంధరహితంచాన్యంభోక్తవ్యంద్విజపుంగవైః॥ ఎత్తైర్గృ
వ్యైఃపరిష్కృత్య దుర్గంధరహితంయది॥ కృత్వాపిపూర్వదివసే భోక్తవ్యం
స్యాద్దివిజన్మభిః॥ దుర్గంధంజలసంమిశ్రిం పూర్వైర్ద్యురుదకేధృతం॥ తత్పర్యషి
తంసంజ్ఞం స్యాద్భుక్తాపాచాండ్రాయణంచరేత్॥ త్రిరాత్రంపంచరాత్రంవాఘ
క్తాపర్యషితంద్విజః॥ తస్యోపనయనంభూయ శ్చాచంద్రాయణమధాచరేత్॥
బ్రహ్మచారివిధవాయతీనాం ద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం॥ బ్రహ్మచారిణాంసం
వత్సరభోజనేపునరుపయనం చాంద్రాయణద్వయంచ॥ ఇతి హేమాద్రా పర్య
షితభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుర్భత్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥

—*దుర్భత్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ దుర్గంధసహితంభక్ష్యం తథాపర్యషితంచయత్॥ శఘులీమాషనిర్మా
ణం విపణిస్థంచయద్భవేత్॥ త్రైలపక్వవిహీనంచ నభోజ్యంస్యాద్దివిజాతిభిః॥
పరాశరిః॥ శ్లో॥ భక్ష్యవై మాషసంభూతం విపణిస్థమత్రైలజం॥ దుర్గంధం

౧౩౨ హేమాద్రౌ దుష్టశాకభక్షణకారణంవినాపరమాన్నప్రాప్తయశ్చిత్తమ్.

పూతిగంధంచపితృదేవవివర్జితం || శఘులీఫెణికారాజ్ఞః వటకామాషసం
భవాఃనిహూరణతయావిప్రో నధుంజీయాత్కదాచన || గాలవః||శ్లో||అన్న
నిర్మితవస్తూని శుషీరధూతానిశఘ్నలిః|మాషకామాషసంధూతా హింగు
జీరపరిష్కృతాః | దుర్గంధీపూతిగంధీనివిపణిస్తానియానిచ | అనర్పితానిదేవా
నాం శుభపైతృకవర్జితం| నధుంజీయాదిమానీహ విప్రోదుష్టాన్నధుక్తదా||
తస్యైవనిష్కృతిర్దృష్టావిప్రైర్ధర్మపరాయణైః|పితృగంధేవకార్యార్థంపక్వా
భక్త్యానదోషభాక్|జిహ్వచాపల్యమాగమ్య భక్షయేద్యచపూర్వజః || వృధా
తానీహభక్షిత్వా యావకంకృచ్ఛమాచరేత్ | శోభనపతృకార్యేషు దేవకా
ర్యేషుయేషుచ|భక్షయిత్వాదావిప్రస్తదాదోషైర్మలిప్యతే|| స్త్రీణామ
తదర్థంవిధవాబ్రహ్మచారియతీనాం విప్రాద్వివశణం|| ఇతి హేమాద్రౌ అభ
క్ష్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తం|| అథ దుష్టశాకభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ|దేవలిః||

—*దుష్టశాకభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో|| కర్ణికారస్యయచ్ఛాకం యచ్ఛాకందుశ్చరీకృతం || వేశ్యోపకేశశాకంచ
శాకమాఖశ్రవంతథా| గుర్గురీచంచరీశాకం శాకంవల్ల్యధ్వవంచయత్||కరిం
జశాకం దుర్భక్ష్యం దేవతాపితృవర్జితం|| అతివలవణందుష్టం దుష్టంతేనవి
వర్జితం|అత్యామ్రయుక్తందుర్గంధితచ్ఛాకంపరివర్జయేత్ | ఉల్లంఘనచయ
చ్ఛాకంయచ్ఛాకంపాదతాడితం| పలాండులశునాక్రాంతం భావదుష్టంపరిత్య
జేత్|ఏతానివిప్రోసనయేత్తథాతానినభక్షయేత్ | జ్ఞాతృభక్షేచ్ఛదాపాపీ
ఉపోష్యరజనీమిమాం||పరెద్యుర్భక్షయేత్పంచ గవ్యంహేమామృతస్సరం|| ఎతే
నశుద్ధిమాప్నోతి దుష్టశాకాన్నభక్త్విజః, స్త్రీణాంవిధవానాం బ్రహ్మచారి
ణాంయతీనాంచపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం||ఇతి హేమాద్రౌదుష్టశాకభక్షణప్రా
యశ్చిత్తం|అథకారణంవినాపరమాన్నకృసరాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ

—*కారణంవినాపరమాన్నకృసరాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలిః|| శ్లో||పరమాన్నంచకృసరం వృధాపక్వంద్విజౌత్తమః||ఘంజీయాతైర
వలంతచ్చ సరకేవాసమశ్నుతే|| మారగండేయః||శ్లో|| రవౌధనుస్సమాయా
తే గృహేకన్యారజస్వలా | పితృధణందేవ కార్యధణం పరమాన్నంప్రశ
స్యతే | ధనుర్మాసేకృసరం ప్రశస్తందుహితాస్వసా భగీస్సుమోవాప్ర
ధమరజస్వలాయదితతకృసరాన్నభోజనే తీర్థయాత్రాసుచనదోషః || తదా
హగౌతమః|| శ్లో|| ధనుర్మాసేగృహేకన్యాయదిస్యాత్ప్రధమాతావా| దేవ

హేమాద్రో ఏకాదశ్యన్న వ్రాతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౩౩

యత్రాసుసర్వాసు కృసరాన్నంసదోషభాక్ ॥ డైత్యకాదిషు దేవకార్యబం
బంధుసమాగమేష పరమాన్నంసదోషభాక్ ॥ తదాహమనుః ॥ శ్లో ॥ పితృకా
ర్యేషుసర్వేషు దేవబంధుసమాగమే । పక్వాభ్యుక్వాతదన్నంతు ప్రభూతక్షీర
సంభవంసదోషభాగితశేషః ॥ శ్లో ॥ ద్విజోవినాసఃపితౄ స్రద్భక్త్యాపాపంస
మశ్నుతేచ్యదకాయిత్యాతదన్నంచ ఉపోవ్యంజగీమిమాం ॥ ఏంచగవ్యంపీత
త్పశ్య చ్చుద్ధోభవతనాన్యథాన్యాగ్రీహంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రో
కృసరాన్నపరమాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రా
—*ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ ఏకాదశ్యాంసంఘుజేత పక్షియోరుభయో
రపియదిషు శ్చైకసహపీన్యా ద్రోరవంయాత దారుణం ॥ మారీకండేయః ॥
శ్లో ॥ హరివాసరభుక్వాపీ జయంత్యన్నవిమదకానః ॥ కృష్ణే శుక్లేతథారాజ్ఞ
మహంతంనరకంప్రజేత్ ॥ గాలవః ॥ శ్లో ॥ యానికాసచవావాని బ్రహ్మహ
త్యాయుతానిచఅన్నమాశ్రిత్యతివ్యంతి తస్మాదన్నంపరిత్యజేత్ ॥ శుక్లా మేవస
దాగృహీతివజనం పాక్షికంకావ్యవిషయంసత్యత్వేనభోక్తవ్యం కేచిత్తత్ర
భంజతే తదసమీచినం ॥ మారీకండేయః ॥ శ్లో ॥ బ్రహ్మవిప్రస్యవిప్రస్య సర్వ
ద్రవ్యసమస్యచ । కృష్ణపక్షేహరిదిసే హ్యన్నంభుక్తంసదోషకృత్ ॥ గాలవః ॥
శ్లో ॥ కృష్ణపక్షేహరిదిసే ద్విజోబ్రహ్మపరాయణః ॥ భుక్త్యాసర్వసమసోస్మి ఉప
వాసఫలంభేత్ ॥ అన్యథావిప్రమాత్రశ్చే ద్భుక్త్యాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥
గాలవః ॥ శ్లో ॥ ఏకాదశ్యన్నభుక్వాపీ శుద్ధ్యధికాంచంద్రమాచరేత్ ॥ విప్రస్య
ర్వసమస్తత్ర భుక్త్యాదోమైర్మలివ్యతే ॥ విధవానాం వ్రతనాంసన్యాసినాంద్వ
గుణం ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతి హేమా ద్రివిరిచితే ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రాయ

—*వ్రాత్యాన్నకుష్ట్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తం ॥ అథ వ్రాత్యాన్నకుష్ట్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥
శ్లో ॥ వ్రాత్యాన్నం యదికుష్ట్యంభుక్తైకవిప్రేషుభాతురః ॥ కబళికబళేచాం
ద్రంకృత్యాశుద్ధిమవాప్నుయత్ ॥ మరీచిః ॥ శ్లో ॥ నగ్నోవేదపరిత్యాగీ వ్రా
త్యోగాయత్రినాశకః ॥ కుష్టీతత్రసవిజ్ఞయో దుశ్చర్మామాశ్మిభూతకః ॥ తయో
రన్నంద్విజోభుక్త్యా శుద్ధశృంగరాణుణాదహ ॥ పరాశెంః ॥ శ్లో ॥ దుశ్చమక
ణశ్చవ్రాత్యస్య అన్నంభుక్త్యాద్విజస్సకృత్ ॥ తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం చాంద్రము
క్తంమునీశ్వరైః ॥ విధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

౧౩౪ హేమాద్రా కుండగోళకతరివత్తి యత్యన్నదంపతిశిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుష్ట్యన్నవాత్యాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*కుండగోళకపరివత్తిపరివేత్తిన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ కుండగోళకయోఃపరివత్తిపరివేత్తిరన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవ
లః॥ శ్లో॥ కుండశ్చగోళకశ్చైవ పరివత్తిపరివేత్తా తేహేమన్నంనభోక్తవ్యంవి
ప్రైఃపాపపరాజ్ఞుభైః॥ కుండాదిలక్షణమాహ॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ స్వస్థభతకరియా
నారీ జారాసక్తాభవేద్యదా తదుత్పన్నస్తుకుండస్సాన్య తస్సర్వకమబహి
ష్కృతః॥ మృతేభతకరియానారీ జారాత్పుతమవాప్నుయాత్ సవై గోళక
సంజ్ఞస్సాన్య తస్సర్వకమబహిష్కృతః॥ స్వస్థంజ్యేష్ఠంసముత్సృజ్య కనీయ్యా
మద్వహేత్స్త్రియం తజ్యేష్ఠఃపరివత్తిస్సాన్య త్పరివేత్తా సహానుజః తత్పు
త్రః పరివన్నస్సాన్య త్పరివింధోద్వితీయజః॥ యమశతౌర్య్యతగ్రమసం
సాగరే రాజ్యపాలనే ఆందోళికారోహణేప్యవం వెదితవ్యం॥ గాలవః॥
శ్లో॥ కుండగోళకయోశ్చాన్నంపరివత్తిస్తథైవ పరివేత్తుర్వదన్నంచతత్పు
త్రాణంచయద్యవేత్ తయోర్యుతగ్రమసంసాగరే యదన్నం మృష్టసంజ్ఞ
తం తదన్నంసంపరిత్యాజ్యం పూర్వశైర్ధమవత్సలైః॥ పరాశరః॥ శ్లో॥
పరివత్తిపరివేత్తాతథాతాకుండగోళకా తేహేమప్రతాశ్చపాత్రాశ్చ యమ
శ్లోయదివ్యతగ్రహా తేహేమన్నంనభోక్తవ్యం ముఖజైర్ధమలిప్సుభిః॥
తత్రభుక్వాద్విజోజ్ఞానా దేకవారేవిధుంచరేత్ చాంద్రాయణమిత్యర్థః॥
మాసేచాంద్రంపరాకంచ చరేత్సంవత్సరేశ్యం॥ చాంద్రాయణంపరాకంచ
ప్రజాపత్యంసమాచరేత్॥ తతఃపరంతత్సమస్సాన్య దపాక్షేగ్రాయణేదాశు
చిరితి॥ విధవాదీనాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుండగోళకాన్న
ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యత్యన్నదంపతి శిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*యత్యన్నదంపతిశిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ యత్యన్నంయతిపాతస్తం యతినాశ్రీరితంతథా దంపత్యోర్న్య
క్తశేషంయత్ తద్భుక్త్యాచాంద్రమాచరేత్॥ యతిద్రవ్యాణ్యోజయిత్యా
సమారాధనాదికం కరీతి తద్యత్యన్నం॥ యతిః భిక్షామటిత్వాస్వభోజనో
పరియచ్ఛిష్టంతద్యతిపాతస్తం స్త్రీపురుషయోర్భుక్త్యనంతరం యదన్నంపరి
శేషితం తద్దంపతిశిష్టం తదవాహమనుః॥ శ్లో॥ ధర్మార్థ కామాకసం
త్యజ్య ప్రథమంమమతాంత్యజేత్ ఇతి ధర్మం పరిత్యజ్య యతిఃపాపపరో
భవేత్॥ బాలాంశ్చకులవృద్ధాంశ్చ గర్భిణ్యౌతురకన్యకాః సభోజ్యాతిధిభ్య
త్యాంశ్చ దంపత్యోశ్శేషభోజనం॥ ఇదం ధర్మంపరిత్యజ్య విపరీతంతయోర్వ

దీ॥ తత్రభుక్త్వాద్విజోయస్తు శుద్ధ్యర్థం చాంద్రమాచరేత్ । గౌతమః ॥
 స్తో॥ యతేరారాధనభుక్త్వా యత్యన్నం భోజనాపరిదంపత్యృచ్ఛక్తశిష్టం
 యద్భుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్॥ విధవాదీనాం పూర్వవత్పరికల్పనీయం ॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే యత్యన్నదంపతిశిష్టాన్నభోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—*ఉచ్చిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ ఉచ్చిష్టాన్నభోజన ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ స్తో॥ ఉల్లంఘితం
 పాదహతంబిణాలాఘువిమదితంపూర్వోక్తశాకసంయుక్తం పలాండులశు
 నావృతం ॥ దేవపూజావిహీనం యదైశ్వర్యదేవవివజితం । ఏకపజ్జుగ్ధ
 పవ్విషై న బ్రాహ్మణై నవిఘాతితం ॥ నప్రత్యక్షనభాండేషు తథా మానవివ
 జితం । పుత్రైఃపాత్రైశ్చనుజైర్వా పుత్రీపుత్రై రధాపివా ॥ భార్యావి
 లోకేనైవైవ యద్యదన్నమసాక్షికం । దేవాలయేచయద్భుక్తం యదన్నం
 మూల్యసంభవం॥ విధూతేనైవశూషేణవదనేనానిలెనచ॥ శాంతంపిండికృ
 తంచాన్నం యదన్నంజీవతండులం॥ తుషపాషాణసంయుక్తం పలికరణమిశ్రి
 తం॥ ఏతద్దుష్టంవిజానీయా త్పూర్వోక్తంగాలవాదిభిః॥ ఏతద్భుక్త్వాద్విజోయ
 స్తు మహాపాపంసమశ్నుతే ॥ భోక్తురాగమనాత్పూర్వం భోజనపాత్రేపరి
 వేషితం తదసాక్షికం । శిష్టంస్పష్టం ॥ గౌతమః ॥ స్తో॥ దుష్టాన్నంయోద్వి
 జోభుక్త్వా పూర్వముక్తంమనీషిభిః॥ పశ్చాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం పరాకంకృచ్ఛ
 మాచరేత్॥ ఏతత్సగోత్రచాలభోజనవిషయం ॥ భగినీపుత్రాదిసహభోజనే
 ద్విగుణోవిధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 ఉచ్చిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ పత్నీసహ భోజనప్రాయశ్చిత్తమా
 హ॥ దేవలః॥ స్తో॥ ద్విజుఃకామాతురోయస్తు పత్న్యాసహయదాన్నభుక్ ॥

—*పత్నీసహభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పశ్చాచ్ఛాంద్రాయణం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వకీం॥ పత్నీసహభోజనకా
 లమాహ॥ మనుః॥ స్తో॥మహారణ్యేచ యాత్రాయాంపథిచోరాకులేనతిఅసహ
 యోయదిభవేత్తదాభుక్తిర్నదోషకృత్ ॥ గాలవః॥స్తో॥వివాహకాలేయాత్రా
 యాంపథిచోరసమాకులైఅసహయోభవేద్విప్రస్తదాకార్యం ద్విజన్మభిః॥ ఏక
 త్రయానమారోహే దకపాత్రైఃన్నభోజనంభార్యయాసహభుక్త్వేతువిప్ర
 స్తత్రనదోషభాక్ ॥ అన్యత్రభోజనైయానే మహంతంనరకంవ్రజేత్ ॥ తద్దోష
 పరిహారార్థం పశ్చాచ్ఛాంద్రాయణంచరేత్ ॥ పరాశరః॥ స్తో ॥ ఏకత్రయా

౧౩౬ హేమాద్రో శూద్రభాండభోజన పతితపక్షివిద్యాకావిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.

నమూరోహదేశపాత్రేతుభాజనం ॥ వివాహేపథియాత్రాయాం కృత్వా
విప్రోనదోషభాక్ । అన్యధాదోషమాప్నోతి పశ్యాచ్చంద్రాయణంచరే
త్ ॥ అభ్యాసేద్విగూంచైవ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రి
విరచితే పక్షిసహభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ శూద్రభాండభోజనప్రాయ

—శూద్రభాండభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్—

శ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ అతీవతృప్తితోవిప్రో నశూద్రస్కోదకం పిబేత్ ।
తద్ధృంఢభోజనేచైవ హ్యజ్ఞానాద్భుదిమౌగతః ॥ తస్యోపనయనంఘ్రాయ
స్తప్తకృచ్చైరిశుద్ధ్యతి ॥ పరాశరః ॥ శ్లో ॥ శూద్రభాండోదకంపీత్వాపి
పాయాంజలసేవనాత్ । శూద్రభాండస్తమన్నంచ భుక్త్వాశుద్ధఃకథంద్విజః ॥
తస్యోపనయనంఘ్రాయ స్తప్తకృచ్చ్యంసమాచరేత్ ॥ శంఖః ॥ శ్లో ॥ ప్రపా
యాంశూద్రభాండేవ స్థితంతోయంద్విజోయది । అన్నంవాఙ్మనతోభుక్త్వాపు
నస్సంసారమాచరేత్ ॥ పశ్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్తకృచ్చ్యంసమాచరే
త్ । విధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శూ
ద్రభాండభోజనోదకప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ పతితదుర్మాగౌ దుష్టాక్రాంత
పంక్తౌ భోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పతితశ్చఖలశ్చైవ దుర్జ

—పతితదుర్మాగౌ దుష్టాక్రాంతపంక్తౌభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్—

నఃపిశునస్తధా ॥ శారశ్చగాయకశ్చైవ నిత్యంయాచ్నాపరస్తధా ॥ భిషక్కోర
స్తధామమీ=అత తాయాభయప్రదః ॥ ఏతేవై దుర్జనాఃప్రోక్తా నపాశ్చే
యాఃకదాచనకుండశ్చగోశకశ్చైవ అయాజ్యానాంచ యాజకః ॥ చక్రాంకే
తతసూరాజౌ తథాలింగాంతోపివా ॥ చారువాకోమాషకశ్చ ఉన్మత్తఃకితవ
స్తధా ॥ ఏతైరావేష్టితాపజ్జిహ్వాపచాసర్వదాన్యథాం । ఏతేషామన్నధు
గ్విప్రః పాపమేవసమాశ్రయేత్ ॥ ఏకత్రభోజనైరాజౌ చాంద్రాయణమ
ధాచరేత్ ॥ మాసభోజీమహాపాపీచాందంపారాకమాచరేత్ ॥ వర్షభోజీమహ
చాంద్రంకృత్వాశుద్ధివ వాప్నుయాత్ । విధవాబ్రహ్మచారిసన్యాసినాంపూర్వవ
త్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే పతితాని దుష్టాక్రాంతపంజ్జిహ్వాభోజనప్రాయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అథవిద్యాకరమధితతక్రపానపలాండులశునగృంజనాభక్షణప్రా

—విద్యాకరమధితతక్రాదిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్—

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ లశునగృంజనంతక్రంపలాండులయనంతధా ।
త్యక్త్వాభోజ్యంబ్రాహ్మణేన జగ్ధ్వాపాపంసమశ్నుతే ॥ గృంజనంకామశుద్ధ్య

(౧౮) హేమాద్రా శ్వేతవృంతార క్తతామ్రపాత్రస్థగవ్యప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౩౭

ర్థంవర్ణమార్థంకరమధితంతక్రంవిలయనంఘృతమలంకారీయోపరిజాతం ఛత్రం
ఏతానివిమైర్నిరృభోక్తవాగ్ధాని॥ తదాహమాంజేయః॥ శ్లో॥ ఛత్రాంవి
ద్యరాహంచపలాండుంగ్రామకుకుటం లశునంగృంజనంచైవ మత్యాజగ్ధా
పతేద్విజః॥ జ్ఞాత్వాఘృక్వాత్తుచాంద్రంస్యాదజ్ఞానాత్తప్రమీరితం॥ సకృదే
వంచజానీయాద్భూమివా రేద్విరావృతం॥ అబ్దాదూర్ధ్వంమహాపాపీపతితస్సన్న్య
న్నసంశయః॥ విధవాబ్రహ్మచారిణాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేపి
ణ్యోకాదిప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశ్వేతవృంతార క్తశిగ్రువృత్తాలాబుకతకా

—*శ్వేతవృంతార క్తశిగ్రువృత్తాలాబుకతకా—

శీంగవిల్వాదుంబరభిస్సటాభక్షితే ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వా
ర్తాకతకాశింగవిల్వాదుంబరభిస్సటాభః॥ రక్తశిగ్రుమలాబుచభుక్వాత్తుచాం
ద్రాయణంచరేత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వృత్తాలాబుంరక్తశిగ్రుశ్వేతవృంతార
మేవచ॥ కాశింగభిస్సటాభైర్లవంకతకాదుంబరంతథా॥ మత్యాజగ్ధాపతేద్వి
ప్రఃపశ్చాజ్ఞాంద్రాయణంచరేత్॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ వార్తాకతకాశిం
గవిల్వాదుంబరభిస్సటాభః॥ యస్యకుక్షౌప్రవతంతేతస్యదూరతరోహరిః॥
రక్తశిగ్రుమలాబుచ శ్వేతవృంతారకమేవచ॥ భక్షయిత్వాద్విజోయసు సతు
చాంద్రాయణంచరేత్॥ యతిబ్రహ్మచర్యాదీనాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితేశ్వేతవృంతార క్తశిగ్రువృత్తాలాబుకతకాశింగవిల్వాదుంబరభిస్స
టాభక్షితప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథతామ్రపాత్రస్థగవ్యభక్షితప్రాయశ్చిత్తమా

—*తామ్రపాత్రస్థగవ్యభక్షితప్రాయశ్చిత్తమ్—

హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ తామ్రపాత్రస్థితందుగ్ధగోమూత్రంతక్రమేవవా॥ ద
ధివాతామ్రపాత్రస్థంనారికేళోదంతథా॥ ద్విజఃపీత్యాసురాపానం కృత
వాన్నాత్రసంశయః॥ అజ్ఞానాద్జ్ఞానతోవాపిసురాపానసమంవిదురితి॥ మా
ంజేయః॥ శ్లో॥ గవ్యంమూత్రంతథాతక్రంనారికేళోదకంతథా॥ తా
మ్రపాత్రస్థితంపీత్యాపయోలవణసంయుతం॥ ద్విజఃకామాత్సురాపానమ
జ్ఞానాచ్ఛాందభక్షణం॥ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతిమద్యాఘ్రాణేతథైంద్రవం॥
పరాశరః॥ శ్లో॥ నారికేళోదకంతామ్రపాత్రస్థగవ్యమేవచ॥ లవణాక్తం
పయశ్చైవ మద్యాఘ్రాణంతదైవచ॥ ద్విజోజ్ఞాత్వాచరేచ్ఛాంద్రంపీత్యా
జ్ఞానాత్ప్రజాపతిం॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి సరికంచాధిగచ్ఛతి॥ యమః॥
శ్లో॥ తామ్రపాత్రస్థితంగవ్యంనారికేళోదకంతథా॥ లవణాక్తంపయశ్చైవ

౧౩౮ హేమాద్రా పీతశేషోదక ముఖేనోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్.

మద్యగంధంతథైవచ ॥ పీత్యాద్విజృంభేచ్ఛాంత్రం ప్రాజాపత్య మకామతః॥
 మద్యాఘ్రాణేవిశేషమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ హింతాశతాశఖజూర నారి
 కేశవనేచరః । దైవాద్వాయువశాత్పాప్రంఘాత్వా విప్రస్యదక్షిణం ।
 హస్తయాఘ్రాయసహసా శుద్ధిమాప్నోతితత్తతాత్ ॥ అభావేభాసరంప
 శ్యేత్సప్తప్రాణజపేద్ధరిం । దైవాన్మద్యగంధం శాకపరిష్కృతగంధం
 వాయువశాత్పాప్రమాఘ్రాయ పశ్చిష్టపదక్షిణహస్త మాఘ్రాయశు
 ద్ధ్యతి॥ అభావేమార్తాంశంపశ్యేత్ । స్వదక్షిణశ్రవణంస్పృష్ట్యాహరిం మ
 నసాన్మరణశుద్ధ్యతి ॥ తతఃపరంనాసికాంవిధాయగచ్ఛేత్ । విప్రస్యాదీనా
 మేవం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే తామ్రపాత్రస్థగవ్యాదిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్॥
 అధపీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ విప్రస్యపీతశేషం

—*పీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యత్త్రాయమన్యఃపిబేద్ధ్యపి మద్యపానసమంప్రాహుస్తత్త్రాయంమునిపుంగవాః॥
 వ్యాసః॥ శ్లో॥ పీతశేషంద్విజంపీత్యాసురాపానసమంజలం । పీత్యాజ్ఞానాద్వి
 జంకుర్యాత్ప్రాజాపత్యవిశుద్ధయం॥ ఏకపక్షుర్యపవిష్టానాంవిపాణంపాత్ర
 సంస్థితం । పీతశేషంజలంపీత్యా విప్రఃకుర్యాత్ప్రాజాపతిం ॥ ఏతేన శుద్ధిమా
 ప్నోతిచిశుద్ధస్తవ్యధాద్విజః । పీతశేషమపికించిత్త్రాయంభూమౌ నిపాత్య
 పీత్యానదోషః॥ తదాహ॥ 'మారగండేయః॥ శ్లో॥ పాత్రాభావే జలాభా
 వేపీతశేషంద్విజఃపిబేత్ । భూమాకించిస్త్రిపాత్యాభిపీత్యావిప్రోనదోషభాక్ ॥
 జాదాలిః॥ శ్లో॥ పీతశేషంకబంధంయత్పాశుమిచ్చేద్విజోయది భువికించిజ్ఞ
 లంక్షిప్త్యాపీత్యాతత్రనదోషభాక్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ పీతశేషం జలంవిప్రపా
 తుమిచ్చేత్పశాతురః । భువికించిజ్ఞలంక్షిప్త్యాపీత్యా తత్రవిశుద్ధ్యతి ॥ ఏత
 త్పుధక్పాత్రాభావవిషయం । పాత్రేవిద్యమానేనతిస్వపాత్రస్థోదకమేవపిబే
 త్ ॥ నాన్యత్ ॥ యమః॥ శ్లో॥ అసనంశయనంపస్త్రంజాయాపత్యంకమండ
 లుః । అత్తనఃకుచిరేతానిపరేషామశుచిర్భవేత్ ॥ అతస్స్వపాత్రస్థోదకమే
 వపమించినమభావేపూర్వోక్తంకృత్యాశుద్ధ్యతీత్యర్థః॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే
 పీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథముఖేనోదక పానఖిష్ట హరిణేక్షి
 రయామలసవక్షీర పానమృతవత్సగోక్షీర పానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥

—*ముఖేనోదక పానఖిరోష్ట గ్క్షీరాదిపాన ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ ఉష్ణ గ్క్షీరంఖరక్షీంహరిణేక్షీరమేవచ । మృగీక్షీరంపశాధింన్యంక్షీరం

యామలసంతధా ॥ ముఖేనోదకపానంచమృతవత్సా పయస్తధా । పీశాన్వ
ద్విజస్సకృన్తోహతేకవలం మహిషీపయః ॥ తస్యోపనయనంచాయాస్తప్త
కృచ్ఛగ్రివిశోధనం । మృతవత్సపయఃపానంచముఖేనోదకపానంవినేత్యర్థః॥
మాంసంఙ్గేయః॥ శ్లో॥ మృతవత్సపయఃపీత్యాముఖేపీత్యాజలంద్విజః । ఉ
పోష్యరజసిమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సాంధిన్యం యామ
లందుగ్ధమృష్టప్రీదంచమార్గజం॥ ఖరోష్ట్రయోఃపయఃపీత్యా పునస్సంసాహ
రమహాతి॥ పశ్చచ్ఛేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్తకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ । ఏతేనశు
ద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరప్యతి॥ ప్రజాపతిః॥ శ్లో॥ ఖరోష్ట్రయోశ్చసాం
ధిన్యంయామలంచమార్గజంతధా । కేవలంచమహిషీదుగ్ధంద్విజఃపీత్యాపతత్యర్థః॥
తస్యోపనయనంచాయాస్తప్తకృచ్ఛగ్రిశుద్ధ్యతి । ఏప్రస్త్రేణాంబవ్యచారి
ణాంసన్యాసి నాంద్యిగుణంప్రాయశ్చిత్తంవేదిత్యర్థం॥ ఖరోష్ట్రయోః క్షీరపా
నేదోషధార్ధంతప్తకృచ్ఛగ్రిమాత్రం నపునస్సంసాహరః ॥ తదాహగౌతమః॥
దోషధార్ధం ద్విజఃపీత్యా దుగ్ధంజరక్రమేశయోః । తప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్పశ్చ
న్నపునఃకర్మగారవాత్ ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితే ఉష్ణగ్నిక్షీరాదిపానప్రా
యశ్చిత్తమ్॥ అథమనుష్యమృగపక్ష్యాదిమలమూత్రాదిభక్షణే ప్రాయశ్చిత్త

—మనుష్యమృగపక్ష్యాదిమలమూత్రాదిభక్షణ ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ మనుష్యస్య ఖరస్యాపి సూకరస్యద్విజన్తనః । మల
మూత్రంవిదేద్యస్తు రేతోవారోగవిడితః । ద్విజఃపశ్చాత్పునఃకమః తప్తంకృ
త్వావిశుద్ధ్యతి॥ అజ్ఞానాచ్ఛుదిమాప్నోతిజ్ఞాతాచాంద్రవిశోధనం॥ ఏతదనా
తురవిషయం॥ ఆతురవిషయే ప్రాయశ్చిత్త మాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఆతు
రోరోగముక్త్యర్థంఖరమానుషసూకరాః । ఏతేహంచమలమూత్రంచ పీత్యా
దోషమవాప్నుయాత్ ॥ రోగాంతే దేహశుద్ధ్యర్థంతప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్సుఖే!
అనాతురఃపునఃకమఃకృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ ద్విజః
పీత్యామలంచమాత్రంఖరమానుషయోకితేః॥ ఆగదోదేహశుద్ధ్యర్థం పునఃక
మఃపురస్కరం । తప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్సమ్యగ్రోగితప్తంసమాచరేత్ ॥ ఏతేన
శుద్ధోభవతినచాన్వేష్టకమఃభిద్విజః॥ యమః॥ శ్లో॥ ద్విజఃపీత్యా మలం
మూత్రంఖరమానుషయోకితేః ॥ మయూరహంసగృధ్రాణాంసకృద్భుక్త్యా
తుపాతకీ । పునఃకమఃప్రకుర్వీత తప్తకృచ్ఛగ్రింవిశోధనం ॥ రోగిణోసపునః
కర్మతప్తకృచ్ఛగ్రిముచితం । సుఖీనూత్వాపిశేషవ్యంనారితౌమధఃసీరితం॥

౧౪౦ హేమాద్రా అస్థిచగ్గుపక్షిలోమ కేశోపహతభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

యతీనాంవిధవానాంబ్రహ్మచారిణాంద్విరావృత్తం || ఇతి హేమాద్రివిరిచితే
మనఃస్వ మలమూత్ర ఖరసూకరాది మలమూత్రభక్షణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ || అ
—*అస్థిచగ్గు పక్షిలోమ కేశోపహతశాకాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తమ్.*—
ధాస్థిచమూపక్షిబహులోమ కేశమలోపహతశాకాన్నభోజనే ప్రాయశ్చిత్త
మాహా || దేవలః || శ్లో || శాకమధ్యేన్నమధ్యేవాదంత కేశనఖామలం | అస్థిచగ్గు
ద్విజస్యాంగలోమకీటాఖవస్తధా || బహ్వన్నం నపరిత్యాజ్యం స్వపాత్రస్థం
పరిత్యజేత్ | అన్నప్రమాణమాచారాధ్యాయే ద్రవ్యశుద్ధిప్రకరణేభిహితం ||
అతోన్నవిశేషమాహా || గౌతమః || శ్లో || అల్పేన్నేశాకమధ్యేవా దధిక్షీరాది
మద్విజాః | దంత కేశనఖావిష్టాద్విజలోమాస్థిచమూచ | కీటాఖు క్రిమయస్త
త్రపదనంసంపరిత్యజేత్ || స్వపాత్రస్థంగృహేచాల్పముభయం సంపరిత్యజే
త్ | ఘక్త్యసంతరింశాకౌదనపాత్రయో ర్విద్యమానేతఃన్నం ఛర్దయిత్వా
ఉవోష్యంశుద్యతి || ఛర్ద్యభావేఘటికా సప్తప్రమాణాదౌ రాత్రిభోజనం
విమ్యగాయత్యప్రిష్టశత్రుజపాప్వ పంచగవ్యంపితౄశుద్ధ్యతి || తదాహమనుః ||
శ్లో || జ్ఞాతై వైత్రేయాశ్చపితంభ క్తంభుక్త్వావిప్రఃప్రమాదతః | ద్విముహూర్తం
ముహూతకంవాతదన్నంబేణక తామగాత్ || తదంతేవమసంకృత్యాశుద్ధో
భవితుమహంతి | నచేత్పరేద్యురుషసిస్నాత్వాజప్తావిధానతః || అష్టో త్రం
శతంపశ్చాత్పంచగవ్యంపితే త్రతః | శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్రనశుద్ధస్త్రవ్యధా
ద్విజఇతి || జాబాలిః || శ్లో || పక్వంవాల్పంత్యజేచ్ఛాకమన్నమల్పంత్యజేత్తధా ||
వీతైరుపహతంభుక్త్వాతదానీంఛర్ది మాచరేత్ | జీర్ణేపరేద్యురుషసిస్నాత్వాజే
వింజపెచ్చతం | బ్రహ్మకూర్చవిధానేనపంచగవ్యంపితే త్రతః || ఏతేనశుద్ధిమాప్నో
తిమృన్మయంతత్పరిత్యజేత్ | బహుకేశేషశాకాన్నయోర్మధ్యేస్థితేషుపూర్వవ
త్ప్రాయశ్చిత్తం || ఏకస్థిక్స్థి తేవిశేషమాహా || గౌతమః || శ్లో || అన్నేవాప
క్వశాకేవాకేశమాత్రేవ్యపస్థితే | కబలేవాపిరాజేంద్రకబళం తం పరిత్యజే
త్ || గండూషమేకంకృత్యాతుశేషాన్నంప్రోక్షయేజ్జలైః | మృదంభస్సక్షి
పేత్రత్రపశ్చాద్భుక్త్వానదోషభాక్ | మృదంవాభస్సచెత్యథః | అన్యైర్వా
రేభిర్వాస్వపాత్రస్థమన్నంప్రోక్షణాదిభిః శుద్ధింకారయిత్వాస్వయం గండూ
షమేకంకృత్యానభుక్త్వానదోషభాగిత్యథః || ఇతి హేమాద్రివిరిచితేవర్ణా
స్థినఖమలాదిదూషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం | అధభోజనకాలేదీపనిర్వాణ
ప్రాయశ్చిత్తమాహా || దేవలః || శ్లో || దీపఃప్రజ్వాలయన్రాత్ర్యాం భోజనేనా

హేమాద్రాభోజనకారేదీపనిర్వాణవికహస్తశవాశ్రితప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౪౧

—*భోజనకారేదీపనిర్వాణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శమాన్నయాత్ || ధృత్వాపాత్రంతదాదోభ్యాం సంస్కరణభానుమవ్యయం |
 పునరీపాగమేతాత గాయత్ర్యాన్నేజలంక్షీషేత్ || తదన్నమత్యజ్జఘ్నా
 శుద్ధిమాప్నోతిపండితః | అన్యదన్నంపునర్భుక్త్వా పంచగవ్యంపితేత్తదా|| పూర్వ
 పరిషక్రతమన్నమేవభోక్తవ్యం || నపునదాతవ్యం || గౌతమః || శ్లో || దీపా
 యదాప్రణవ్యశ్చేద్ద్యాయునాతైలవజ్జనాత్ || పాణిభ్యాం పాత్రముద్ధృత్య
 స్మరన్మౌతాండమవ్యయం || పునరీపాగమేచాన్నం స్థితంపాత్రపరిషక్ర
 తం || నపునస్తప్తదాతవ్యం భుక్త్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ || విధవాబ్రహ్మచా
 రియతీనామేవంవేదితవ్యం || ఐతి హేమాద్రివిరచితే భోజనసమయేదీపనా
 శనప్రాయశ్చిత్తం || అథ ఏకహస్తవామహస్తపటపాషాణాదాభోజనప్రప్రా

—*ఏకహస్తవామహస్తపటపాషాణాదాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || ఏకహస్తేనవామేనఽటుపుష్పేఫలేత్వచి | పా
 షాణేదారుతామైవా భుక్త్వా దోషమవాప్నుయాత్ || గౌతమః || శ్లో || త్వచి
 పుష్పేఫపాషాణే తామ్రవస్త్రైర్ధస్తండిలే | ఉపలాయాంమునిశ్రేష్ఠవామహసే
 నవాద్విజః || ఎకేనపాణినాతోయపానంవామేనభోజనం || త్వచిపుష్పేఫలే
 వాపి పాషాణేతామ్రభాజనై || ఉపలాయాంచవస్త్రేవా అంజలౌస్థండిలేపి
 వా | భుక్త్వాన్నంపూర్వజ్ఞానాతాగ్రయకృచ్ఛింసమాచరేత్ || హరితః || శ్లో ||
 ఉపలాయాంచవస్త్రేవా అంజలౌస్థండిలేపివా | త్వచిపుష్పేఫలేవాపిపాషాణే
 తామ్రభాజనై || ఎకేనపాణినాతోయపానంవామేనభోజనం || ద్విశస్త్రమ్
 న్నయేపాత్రై కృత్వా కాయంసమాచరేత్ || నతాధికంవామహస్తభోజనై
 స్త్రీశాంసదోషః || తదాహగౌతమః || కామ్యాధికభోజయెన్నారీ వామ
 హస్తేనసర్వదా || నతేనదోషమాప్నోతి వ్రతంయావత్సమాప్యతే || కండూ
 తిన్రణాదిభీరాక్రాంతై వామహస్తభోజనదోషః || తదాహగౌతమః || వామహ
 సేనమంజీయా ద్విప్రోఽవామేన్రణాదిభిః | దుష్టేనతేనదోషస్సాన్యదన్యధా
 శూద్రవసః || ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఏకహస్తపానపాషాణపటాదాభో
 జనప్రాయశ్చిత్తం || అథశవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః ||

—*శవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో || గ్రామేవాపట్టణేపల్ల్యాంకుణపోషిప్రసంజ్ఞితః || నతావద్భ్యోజనంకుర్యా
 ద్యాచద్దామేవసత్యదః || మహాధారతే || శ్లో || బాలోవాకస్యకావాపి విప్రోవా

౧౪౨ హేమాద్రా-సూర్యసోమోపరాగ భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

ధనితంబిసిమ్మత్వాగ్రామెస్థితేయత్ర విప్రస్తత్రనభోజయేత్ || యదిఘంక్తే
 సపాపీర్యాదన్నంక్రిమిసంజతం || మరీచిః || శ్లో || పట్టజేస్వగృహేత్యాజ్యం
 గ్రామేవీధ్యాంపరిత్యజేత్ || అన్యత్రసవైకస్సంత్యాజ్యం భోజనంతోయధా
 రణం || సంవతః || శ్లో || యత్రైవకుణపస్తీమైష్విప్రస్తత్రమహాజనః | పాకయ
 త్నంతదాఘక్తీం జలాహరణమేవచ | నకుర్యాత్తావతావిప్రో యావత్త్రిష్టతి
 భూతలే || నత్రత్రభోజనంకుర్యాదన్యధాకాయమాచరేత్ | కుణపేనాశ్రిత
 గ్రామే విప్రోభుక్త్వాసపాతకీ || పశ్చాత్కాయంప్రకుర్వీత పంచగవ్యమతఃప
 రం | బాలానాంక్షీరపానేన నదోషోగృహమేధినాం || ఎతత్సర్వేషాంసమం ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే శవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తం | అథ సూర్య

—*సూర్యసోమోపరాగ కాలభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సోమోపరాగకాలభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || సూర్యసో
 మోపరాగేచ ఉక్తకాలంవినాద్విజః || తదన్నంమాసమిత్యాపహ స్తదోచ్చక్త
 మాంసఘక్తదా || మరీచిః || శ్లో || సూర్యగ్రహేతునాశ్చీయా త్సార్వాయా
 మచతుష్టయం | చంద్రగ్రహేతుయామాంస్త్రీధుక్త్వాపాపంసమశ్నుతే | ఇతి
 ధమంపరిత్యజ్య యోవిప్రస్తన్యధాచరేత్ | తస్యోపనయనంభూయఃతప్తం
 సాంతపనస్త్యతం || సూర్యగ్రహభోజనతప్తం చంద్రగ్రహభోజనేసాంత
 పనం || తదేవాహమనుః || శ్లో || సూర్యోపరాగేయోభుక్తే తస్యపాపం
 మహత్తరంతస్యపాపవిశుద్ధ్యథేం తప్తకృత్సమీదితం | చంద్రోపరాగకా
 లేతు భుక్త్వాకాయంసమాచరేత్ | ఉభయోభోజనవిప్రః పునస్సంసార
 మహతి || విధవానాం సన్యాసి నాంపునస్సంసారవజం || బ్రహ్మచారి
 ణామేవం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే సూర్యసోమోపరాగ కాలభోజనప్ర
 యశ్చిత్తం | అథ భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || స్వ

—*భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

జేవారాజతేకాంస్యప్రత్యహంభోజనంచరేత్ | తద్భిన్నంయదిరాజేంద్ర
 నకుర్యానత్రభోజనం || జాబాలిః || శ్లో || స్వణరాజతేకాంస్యేషు పలాశక
 దళేషుచ | విప్రోభుక్తేమహత్పుణ్య మనాహ్నితినంశయః | యదిభిన్నంపరిత్యా
 జ్యం తదాఘక్త్యేదవంచరేత్ || ఎతానిస్వణరాజతేకాంస్యానిషద్విచకలి
 తానిచేతస్సర్వధాత్యాజ్యాన్యేవ || తదేవాహ దేవలిః || శ్లో || స్వణంకాంస్యం
 పథారాజక రాజతంభిన్నమేవయేత్ | తప్తభుక్త్వాసరత్తుగ్రయ మన్యధానో

సంధ్యాదిభోజనేచండాలధ్వని సత్కర్మశిశుకరాదీదర్శకశ్రేష్ఠప్రాయశ్చిత్తమంగళ

వమాప్నుయాత్ | పరాశకదళీపణాదిఘయోభోజనంచరేత్ తాన్యైవాహర
ణీయానిసపాత్రాంతరాణి | అన్యధాపూర్వపత్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధ్యతి ||
తదేవాహపరాశరః || శ్లో || యేషుపణేమయాభుక్తిసైషుతాముఖజశ్చరే
త్ || అన్యపాత్రంతథాభిన్నం తత్రధుక్తేందవంచరేత్ | అభిన్నభాండేకపా
త్రైవభోజనే విపాణాంధర్మోచధాప్తే అన్యధాక్షీణతామాప్నోతి || గౌత
మః || శ్లో || అభిన్నపాత్రేయోవిప్రః పణేష్వేకేమజాతతః | భోజనంకరతేసో
యం సంపూర్ణాయుభావేదిహ | సర్వేషామేతదేవేదితవ్యం | నాన్యత్ || ఇతి
హేమాద్రివిరచితే భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తం || అథ సంధ్యాదిభోజన
—*సంధ్యాదిభోజనకాలేషు చండాలాదిధ్వనిశ్రవణప్రాయశ్చిత్తమ్*—
కాలేషు చండాలాదిధ్వనిశ్రవణప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || సాంభో
జనేవేశాయాం జపహోమమహైత్యుక్తే | సంధ్యాదిత్యకామ్యేషు దేవపూజా
సుసర్వదా | చండాలాస్త్రీవిధాః పోక్తాస్తేషాంసంభాషణాదికం | శ్రుత్వాకర్త
పరిత్యజ్య దృష్ట్వాతత్పునరాచరేత్ | అన్యధాబోషమాప్నోతిః ముఖభోషా
జాయతే | చండాలస్యైవయతకర్తృశ్రుత్వా దృష్ట్వాపరిత్యజేత్ | గ్రామచం
డాలానాంతతత్సాధనధ్వనిశ్రవణకృత్వాభోజనాదికంపరిత్యజేత్తతత్సా
ధనానిరజకస్యవస్త్రసంఘట్టనధ్వనిః | చర్మకారకస్యచముఖతాడనం | స్వోకా
రకస్యస్వణతాడనః | తత్తకస్యదారుసౌష్ఠవాధాతత్తజ్జంఠిలఘాతకస్య తిల
ఘాతకస్యతిలయంత్రధ్వనిః | సూనోమాంసఖండనం | కలాలస్యఆద్రాభాండ
తాడనం | ఎతేషాంతత్సాధనఘాతానాం ధ్వనిశ్రవణేదర్శనైచతత్త్వాజ్యం పు
నఃకర్తృకిరణీయం || తదేవాహమారంబేయః || శ్లో || ఎతేషాంసాధనానాం
ధ్వనింశ్రుత్వాసుకర్తృసు | కర్తృతత్సంపరిత్యజ్య త్రోత్రంస్పృష్ట్వాచదతీణం |
అక్షిణీపయసాస్పృష్ట్వాపునఃకృత్వావిశుద్ధ్యతి | దశానెసంపరిత్యజ్య పునఃక
మసమాచరేత్ | అన్యధాభోజయే ద్విప్రకర్తృకుర్వాత్తదాయః || అష్టాత్ర
రశతంజప్వా గాయత్రింవేదమాతరం | ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతి | ద్విజోనాన్యత్రకర్త
ణా || యతిబ్రహ్మచారిణామేవం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చండాలాధ్వని
శ్రవణప్రాయశ్చిత్తం || అథసత్కర్తాచరణకాలేసూకరాదిదశానైప్రాయ

—*సత్కర్తాచరణకాలేసూకరాదిదశానైప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || సూకరంకుకుటంశౌవనం ద్విజోదృష్ట్వాసుకర్త
సు | తత్కర్తృసంపరిత్యజ్య పునఃకృత్వావిశుద్ధ్యతి || భోజనేభోజనంత్యక్తా

౧౪౪ హేమాద్రోరజస్వలాన్నభోజన స్పృష్టాదృష్టాన్నప్రాయశ్చిత్తమ్.

సుఖహస్తీతిపూర్వజః । అన్యధాదోషమాప్నోతి యదిలాభాత్ప్రవతతే ।
 నానాదినిత్యకర్మమధ్యే సూకరాదికందృష్టాపూర్వవత్ । శ్రోత్రాదికంస్పృ
 ష్టాపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వావిశుద్ధ్యతినాన్యకర్మభిః ॥ స్త్రీణాం
 యతిబ్రహ్మచారిణామేవంప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే సతగు
 ర్తాచరణకాలే సూకరాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథరజస్వలాన్నభోజనప్రా
 — రజస్వలాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. —

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ రజస్వలాన్నంయోభుక్త్వా ద్విజోజ్ఞానాత్సకృ
 ద్యద్యది ॥ కారవంసరకంయతి భవేత్తస్మాద్విగహితః ॥ ఋతుమత్యప్యజ్ఞా
 నాత్పశనాదికంకృత్వానుక్త్యనంతరమీషచ్ఛుష్కంరజోదృష్టాఅహంరజస్వ
 లాభవామీతిజ్ఞాత్వా ౭పసరతితదపసరణేషుక్తవంతో రజస్వలాన్నభో
 క్తారః ॥ తేషాంభోక్తృణాం పునరుపనయన చాంత్రాయణాభ్యాం వినాశు
 ద్ధిగ్నాస్తితదేవాహ ॥ మారగందేయః ॥ శ్లో ॥ అజ్ఞాత్వాపుష్పిణీనారీకృత్వావై పచ
 నక్రియాంపశ్యచ్ఛుష్కంరజోదృష్టాతస్తాద్యేశాదపాక్రమేత్ ॥ తాందృష్టాభా
 వణంశ్రుత్వాభోక్తౌర్ద్విజనాయకాః । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుస్తచాంద్రంవ్రత
 మనుక్రమాత్ ॥ పంచగవ్యేనశుద్ధాస్మ్యరస్యధాపాపిసోభవత్ ॥ యతిబ్రహ్మచా
 రిణాంస్త్రీణామప్యేవం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే రజస్వలాన్నభోజనప్రాయశ్చి
 — స్పృష్టాదృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. —

త్తమ్ ॥ అథ స్పృష్టాన్నదృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ శూ
 ద్రైర్నానావిధైర్వజైశ్చండాలాదిభిరీషితం ॥ పుష్పవత్సూతికయాదృష్టం
 వాపతితాదిభిః ॥ అన్నంధత్యంతధాశాకం భుజ్జైవిప్రస్సకృద్యది । ప్రాయ
 శ్చిత్తీభవేద్వాపి నకర్తార్హోభవేదిహ ॥ గాలవః ॥ శ్లో ॥ చండాలపతితవాత్య
 శారువాకాజితేంద్రియైః । అస్మాతవద్భిర్జారైశ్చ శ్వపాకైఃపరిదూషితం ॥
 మలమూత్రసమీపస్థం తుషాంగారకపాలవత్ ॥ ఉచ్చిష్టస్పృష్టసంస్పృష్టసం
 స్పృష్టంభత్యమన్నంచయద్యవేత్ ॥ ద్విజైస్తత్తన్నభోక్తవ్యం శాకంవాభో
 జ్యమేవవా ॥ యదిమోహవశాద్భుక్తైః ప్రాయశ్చిత్తీభవేదిహ ॥ తౌగాషీః ॥
 శ్లో ॥ పూర్వోక్తైర్వానిమితైర్వా స్పృష్టముచ్చిష్టమేవయేత్ ॥ తదన్నంయో
 ద్విజోభుక్త్వాపశ్యేత్తాపమవాహ్యచ ॥ స్వశరీరపశుభ్యధంకాయకృచ్ఛగ్ని
 సయాచరేత్ ॥ పంచగవ్యేనశుద్ధిస్సాన్యత్వ్రతనాంయతినామిహ । విధవా
 నామిదంశుద్ధనాన్యధాశుద్ధిష్యతే ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే స్పృష్టాన్న

(౧౯) హేమాద్రానిషిద్ధదిసేదేవపరిత్యాగభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౪౫

దృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధనిషిద్ధదిసేషుద్విరోధజనప్రాయశ్చి

—*నిషిద్ధదిసేషుద్విరోధజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తమాహ|| దేవలి|| శ్లో|| పిత్రోమృత తాహంత్వా ర్వేద్యుర్భానువారేచనంక్రమే|
తథాచతుర్దశ్యష్టమ్యోర్వైతేషుచమహోత్సవే|| శ్రోత్రయేమరణంప్రాప్తై
గురూణాం దుఃఖసంభవేపితరౌవ్యాధినాగ్రసౌమహారాజనిపాతనే|| ఉక్తే
ష్యేతేషుసర్వేషుఅన్యేషువ్రతపర్వసు|| నన్వివారంసమన్వీయాద్విప్రోధమకప
రాయణః|| మారగండేయ|| శ్లో|| అరగండ్విపర్వరాత్రాచమృతాహంత్వా ర్వ
వాపరేతథాచతుర్దశ్యష్టమ్యోర్వైతేషుచమహోత్సవే| పితరౌవ్యాధినాక్రా
న్తామహారాజనిపాతనే| శ్రోత్రయేమరణంప్రాప్తైగురూణాం దుఃఖసంభవే|| ఉ
క్తేష్యేతేషుచాన్యేషుపుణ్యేషువ్రతపర్వసు|| నన్వివారంసమన్వీయాద్విప్రోధర్
మసున్నరక్షాతస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థంసహసానిషక్రూటంచరేత్|| అజ్ఞానాతాగ
యకృచ్ఛగ్రంస్యాజ్ఞాత్వాతప్రసమాచరేత్|| పంచగవ్యేనశుద్ధస్నాన్యద్విప్రో
ద్విర్వారభోజనే|| ఇతిహేమాద్రవిరచితేనిషిద్ధదిసేషుద్విరోధజనప్రాయశ్చి
త్తమ్|| అధదేవపూజావైశ్వదేవపరిత్యాగభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ||

—*దేవపూజావైశ్వదేవపరిత్యాగభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలి|| శ్లో|| దేవతారాధనంత్యక్త్యావైశ్వదేవంతథాతిధింయోవిప్రోభోజ
నంకృత్వానిత్యహామంతథాత్యజేత్|| సురాపీనహేవిజ్ఞేయస్సర్వకమకబహి
షక్రూతః|| మారగండేయః|| శ్లో|| వైశ్వదేవనిత్యహావం తద్దేవాతిధిభోజ
నం| దేవతారాధనంచైవత్యక్త్యావిప్రోమహమునే|| భుక్త్యాజ్ఞానాన్నహదోష
స్సురాపీకధ్యతేబుధే|| జాబాలః|| శ్లో|| వైశ్వదేవదేవతాగ్నినిత్యహా
మంతథాతిధిం| బ్రహ్మయజ్ఞంపితౄణాంవేదతస్మాద్విజవల్లభ|| త్యక్త్యాభు
క్త్యాతథావిప్రస్సురాపీత్యవ్యతేబుధై|| తప్తకృచ్ఛగ్రంచరేత్వాపీతస్తద్దోషా
పగ్రముచ్యతే|| పంచగవ్యేనసూతాత్కానాన్యధాశుద్ధిసిహే|| ఇతిహేమా
ద్రవిరచితేదేవపూజావైశ్వదేవాతిధిబహ్మయజ్ఞపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్||
—*ఉష్ణోదకస్నానకూపోదకస్నానమృత్తికాహీనశౌచప్రాయశ్చిత్తమ్.*—
అధఉష్ణోదకకూపోదకస్నానమృత్తికాహీనశౌచప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవ
లి|| శ్లో|| ఉష్ణోదకేనసప్తాహంతథాకూపోదకేనచ| మృత్తికాభిర్వినిశౌచకృ
త్వానస్తాహమాదరాత్|| చతుర్వేదధరోవిప్రశూద్రవీవనసంశయః|| గౌ
తమః|| శ్లో|| మృత్తికాభిర్వినిశౌచంస్నానమృష్ణోదకేనచై| కూపోదకేనసప్తా

౧౮౬ ఉపవీతశిఖేవినాభోజనకాలేక్షుతజృంభణవాయాత్సర్గప్రాయశ్చిత్తమ్

హంకృత్వావిప్రస్సశూద్రవత్ || జాబాలిః || శ్లో || కూపోదకైనసప్తాహంతథా
 భృగ్మైనవారిణామృత్తికాభిర్వివాశాచంతథాకూపోదకంమహత్ || కృత్వా
 శాచాదికంవిప్రశ్శూద్రవనసంశయః | ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తమృషిలోక
 సమ్మతం || ప్రాజాపత్యంవిశుద్ధ్యర్థంచరేత్సూతోభవేనీహ | పంచగవ్యం
 విజేత్పశ్చాత్తేనశుద్ధిర్నచాన్యథా || యతిబ్రహ్మచారివిధవానాంద్విగుణం || ఇ
 హేమాద్రివిరచితఉష్ణాదకకూపోదకమృత్తికారహితశాచప్రాచయశ్చిత్తమ్ ||

—*ఉపవీతశిఖేవినాభోజనప్రాచయశ్చిత్తమ్,*—

అభోపవీతశిఖేవినాభోజనేప్రాచయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || వినాయశ్శో
 పవీతేనశిఖయాచద్విజోత్తమః | ఉచ్చిష్టాయదమోహంతాపాపకారీభవేన్ద్రిష్
 జః | మార్గంఛేయః || శ్లో || శిఖాయాబ్రహ్మసూత్రేణవినావతే తయోద్విజః |
 ఉపోష్యంరజసిమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్యుతంఛేయః || శ్లో || శిఖాచబ్రంహసూ
 త్రంచసప్తంభక్షంయదాభవేత్ | భృత్యవంపునమకంప్రాద్యగ్విష్టంశత్రజ
 లేషిపేత్ || శిఖాంవినాద్విజశ్రేష్ఠకణేగోవాలలోమభిః || భృత్యతద్రోషశాం
 త్యర్థంకాయకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ | యావచ్చిఖాపునజాతాతావత్సాంధ్యే
 సధారయేత్ - బ్రంహవిష్ణుమహేశాఖ్యాబ్రంహసూత్రస్యతంతవః | ఏకస్మిన్
 త్రుటితేవిప్రపునశ్చకత్వానవంయదా || నిత్యకమప్రకుర్వీతత్రుటితం నిషీ
 పేజ్జలే | బ్రహ్మసూత్రందక్షిణేంసభగ్విష్టంస్వాచ్ఛతురంగులం || ప్రాణాయామ
 త్రయంకృత్వాపునస్సంస్థాపనంచరేత్ | మార్గరేబ్రహ్మసూత్రంచేద్భగ్విష్టంయ
 దిహదైవతః || ప్రాణాయామశతంకృతాస్వస్థానేపూర్వవత్తుపేత్ | మణిబం
 ధేస్థితంసూత్రంభగ్విష్టంయదిహపూర్వవత్ || తద్దోషపరిహారార్థంప్రాణాయా
 మసహస్రకంకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతివామహస్థాదధోగతం || తత్సూత్రంస
 హసాత్యక్త్వాభృత్యాచాన్యగ్దాద్యజః | జతేభగ్విష్టంపరిత్యజ్యసహస్రంవేద
 మాతరం || జప్తాశుద్ధిమవాప్నోతినాన్యథాశుద్ధిరీతా || ఇతిహేమాద్రివిరచిత
 ఉపవీతశిఖేవినాభోజనేనిత్యకమకరణేచప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అభోజనకాలే

—*భోజనకాలేక్షుతజృంభణాపానవాయాత్సర్గప్రాచయశ్చిత్తమ్,*—

క్షుతజృంభణాపానవాయాత్సర్గప్రాచయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || విప్రో
 భోజనకాలేక్షుతంవాజృంభణంతథా | అపానవాయోరుత్సర్గంకృత్వావిప్ర
 స్సపాపభాక్ || మరీచిః || శ్లో || విప్రస్వర్గుకిసమయేక్షుతం జృంభణమేవ
 వా | అపాననాయమోక్షంచకృత్వాఘంజీతపాపభాక్ || విష్ణుః || శ్లో || ద్విజో

భోజనకాలేతుజ్యంభణంక్షుతమేవచ । అపానవాయుమోక్షంచప్రాయశ్చ
 స్తీభవే తథా॥ అన్యోదోష్టాజలంధృత్వాతస్యమూర్ధానివిన్యసేత్ ॥ పృచ్ఛేత్తం
 జన్మనదనందివావాఽదివానిశి । త్సుతేతుతస్యసంజాతేవీవంకృత్వావిశుద్ధ్యతి ।
 జ్యంభణేష్యేవం । అపానవాయూత్సగజాతేన్నంపరివజయేత్ ॥ ధుక్త్వా
 పాపమవాప్నోతిపాపంయచ్చౌచవజః ॥ లోభేనఘక్త్వాతద్భుక్తంసాత్వా
 కాయంసమాచరేత్ ॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతిద్విజోనాన్యత్రకమఽణేతి । స్త్రీణా
 యతిబ్రహ్మచారిణామస్యేవం ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేభోజనసమయే త్సుత
 జ్యంభణాపానవాయూత్సగప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథసూతకద్వితయభోజన
 ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఆకౌచద్వితయే రాజన్నసగోత్రోధవా
 —*సూతకద్వితయభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

వ్రతవిధవాచాన్యగోత్రావాయతివాఽనియమస్థితః ॥ సూతకద్వితయేభంజక
 మహంతంనరకంవ్రజేత్ ॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ యతిర్వాబ్రహ్మచారివా విధవా
 వాఽన్యగోత్రజాఽఅనగోత్రోధవావిప్రస్త్వాశౌచద్వయనిమితం । అన్నంఘ
 క్త్వామహాపాపీనరకంయాతి దారుణం । భువమాసాద్యతత్పశ్చజ్ఞాయతేరోగ
 చాధితః ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ విప్రస్త్వాహరమన్విచ్ఛక్తయతిర్వాప్రథమాశ్రమః ॥
 సూతకంద్వితయేభుక్త్వానారీవాపతివజః ॥ తాపునస్సంసాగరపూతాన్తాత
 ప్తకృచ్ఛస్రంసమాచరేత్ ॥ పంచగవ్యంపిదేవశ్చాచ్యుద్ధమాప్నోతినాన్యథా ।
 యతివిధవయోఃపునస్సంసాగరవజః ॥ ప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం ॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరచితేసూతకద్వితయభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథాన్యోన్యసం
 —*అన్యోన్యసంస్పృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్పృష్టాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టా
 యాభంజాశాతౌపరస్పరం స్పృష్టాన్నమత్యజకథుక్త్వాజ్ఞేయాతౌ మాంస
 భోజినా ॥ పరాశరః ॥ శ్లో॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టాయేభుంజంతోముఖజాన్సకృ
 త్ ॥ అన్యోన్యస్పృశ్యంకృత్వామత్యజగ్ధాన్వపాత్రజం ॥ మాంసతుల్యంతదన్నం
 స్యాద్దోక్తారోమాంసభోజినః ॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టశ్చబ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణం
 స్పృశేత్ ॥ తదన్నమత్యజకథుక్త్వాప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తథా ॥ అన్యగోత్రంద్విజం
 స్పృష్ట్యాభుక్త్వాచాదాయణంచరేత్ ॥ స్వగోత్రస్పర్శనెభుక్త్వా తప్తకృ
 ఛస్రంసమాచరేత్ ॥ పితౄత్రంభ్రాతరంవాస్పృష్ట్యాభుక్త్వాతు కాయకం ॥
 పుత్రస్యవాకన్యోన్యమితురుచ్చిష్టభోజనేనదోషఃపుత్రయోస్తత్రపితౄకాయక

౧౪౮ హేమాద్రాశివనిర్మూల్యసీలీవస్త్రధృత్వాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాచరేత్ ॥ ఉచ్ఛిష్టంతత్రకబళమాత్రప్రాశనం న పాత్రస్థాన్నభోజనం ॥ గౌత
మః ॥ శ్లో॥ పితానుజస్యభుతస్యతయోఃప్రితింసముద్వహా ॥ నిక్షిపేతరూపశం
తత్రనదోషస్తత్రభోజనేపితాతాభ్యాంసహనఘంజీయాత్ ॥ కబళదానేన
దోషః ॥ తదాహుతస్తంబః ॥ పీతిహుక్పలభ్యతే ॥ పితృశ్శ్యేష్టస్యచభాగ్నితు
రుచ్ఛిష్టంభోక్తవ్యంధర్మవిప్రశపతావభోజ్యమితి ॥ యతివిధవాబహ్మచారి
ణామేవేదేదతవ్యం ॥ ఇహేమాద్రావిరచితే పరస్పరోచ్ఛిష్టభోజనేప్రాయ

—*శివనిర్మూల్యభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తం ॥ అథశివనిర్మూల్యభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥ శం
భోనివేతంభక్తంతత్తీర్థంశాకమేవహా ॥ విప్రః ॥ దానఘంజీయాద్భుక్త్వా
త్తప్తంసమాచరేత్ ॥ మారూండేయః ॥ శ్లో॥ శివేనివేదితంభక్తంప్రత్యేకం
దేవతాంవినాద్విజోజ్ఞానాద్యదాభుక్తైతదాతప్తంసమాచరేత్ ॥ గాలవః ॥
శ్లో॥ శివాలయేశివేభక్తమపి తం దేవతాంవినాద్విజోభుక్త్వాచరేత్తప్తంత
ధాతత్తీర్థంసేవయా ॥ సాలగ్రామాదిదేవతాసమూహావిశేషమాహ ॥ జా
బాలిః ॥ శ్లో॥ శివేష్ట్యాదిభిరదేవైరవేష్టితైర్యత్సమపి తం ॥ తద్భుక్త్వావిప్ర
వర్యోసానభవేద్ధావభాగితః ॥ వరీః ॥ శ్లో॥ సాలగ్రామాదిభిశ్చంభోవేష్టి
తస్యయదపి తం ॥ తద్భుక్తవ్యంద్విజై నిత్యంతత్త్రాయపరివజయేత్ ॥ సాల
గ్రామాధిదేవతాసహితేశివేష్టితంనైవేద్యంచాంద్రాయణసమం ॥ తద్వినా
శివనిర్మూల్యభక్షణంతత్త్రాయంచక్షాంసతుల్యం ॥ యాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్లో॥ శివే
నివేదితంభక్తంసాలగ్రామాధివేష్టితే ॥ తద్భుక్తభోజనేచాంద్రంకృతవాన్నా
త్రసంశయః ॥ అన్యధామాంసతుల్యంస్యాత్తత్త్రాయమసృజాసమమితి ॥ యతి
బ్రహ్మచారిణామేవం ॥ ఇతిహేమాద్రావిరచితే శివనిర్మూల్యభోజనప్రాయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అథసీలీవస్త్రంధృత్వాభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥

—*సీలీవస్త్రంధృత్వాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సీలీవస్త్రంచతచ్ఛిహ్నంధృత్వాజ్ఞానాద్ధివ్యశ్చరేత్ ॥ సవిప్రస్తవ్యశుచినిత్యం
నకర్మాహూభవేదిన ॥ తచ్ఛిహ్నమితి సీలీతంతుభివస్త్రాంతేవస్త్రమ
ధ్యేవానిమితంవస్త్రంతద్ధారణేవిప్రస్తవ్యశుచిః ॥ తదాహగౌతమః ॥ శ్లో॥ సీ
లీమయంపటంధృత్వా విప్రస్తచ్ఛిహ్నమాత్రకం ॥ ధృత్వాకర్మాణిభుక్త్వా
వానతతరూపకఫలంభేత్ ॥ భోజనేమాంసఘగ్నిప్రస్పర్షధాతత్పరిత్యజేత్ ॥
గాలవః ॥ శ్లో॥ సీలీవస్త్రంతుతచ్ఛిహ్నంధృత్వాకర్మాకరోజయః ॥ సవిప్ర

స్తునక మాహాహస్తతరమ విఫలంభవేత్ । ఏకత్రదివసేభుక్త్యాధృత్వాసీలిమ
యంపటం । కుర్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం యావకంమునిచోదితం । అభ్యాసేతుప
రాకంస్యా ద్వత్సరేచాండముచ్యతే । యతిబ్రహ్మచారి విధవానాం ప్రా
యశ్చిత్తమిదంప్రయోగకవ్యం ॥ ఇతి హేమాద్రివిచిత్రే సీలివస్త్రం ధృ
త్వా భోజనప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ఇతి జాతిభ్యశ్చేతర ప్రాయశ్చిత్తం॥

—*ప్రశీర్ణకరప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ ప్రశీర్ణకర ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పాపేభ్యఃపూ
ర్వము కైభోన్యనవభ్యాన్యత్రవిద్యతే ॥ తత్ప్రశీర్ణకమిత్యాహదుఃస్య తేష్య
విశోధనం విద్యుదగ్నిపయఃపాశ చండాలై బ్రాహ్మణాహతః ॥ ఏకద్వితీ
చతుఃపంచ షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ విద్యదశనిః । అగ్నిదావానలః స్వకృ
తోవా ॥ పయఃతటా నదీస్థంపాశరజ్జుఃచండాలాజనంగమః । ఏతేనిమిత్తై
ర్విషఃప్రమాదాత్ జ్ఞాత్వావామియతేతన్యసద్యోదహనపక్షే ఏకద్వచనో
క్తానికృచ్ఛాణి కృత్వాదహేత్ ॥ అశక్తఃషయే కాలమాహ ॥ శ్లో ॥ మాసత్ర
యేతు షడ్మాసే వత్సరేవావచత్సః । పుత్రాదిదుఃస్యతస్యాన్యకర్యాత్సం
సారమాదరేత్ ॥ దేశకాలవైరీత్యశంకయాదుఃస్యతస్యలూకమాకాం
క్ష్యత్ ॥ తస్మిమిత్రాకృచ్ఛాచ్ఛాదరణంకృత్వాదహేత్ ॥ తత్ప్రకారమాహ ॥ గౌత
మః ॥ శ్లో ॥ విద్యుతావహ్నినాతోయైః పాశైవాధజనంగమైః విషప్రాణాన్పరి
త్యజ్యైత్యశుద్ధిదీపితాసద్యోదహనపక్షేతు కుర్యాత్పూర్వోక్తమాదరా
త్ ॥ విద్యుద్ధతస్యఏకం షడబ్దతదానీదహనవిశోధనం । అగ్నిదగ్ధస్యషడబ్దద్వ
యంవిశోధనంజలేమృతస్యత్రైవిణితషడబ్దం । పాశమృతస్యవత్సరంషడబ్దం ॥
చండాలేనహతస్యపంచషడబ్దం । దుర్మృగైస్యైశ్చానికృచ్ఛాణిత తత్సంఖ్యాపరి
మితానికృత్వాదగ్ధా దుర్మృగోదోషాత్పూతోఽవతితదాహగౌతమః ॥ శ్లో ॥
దుఃస్యాతానాంశిదాపుత్రైః కృత్వాకృచ్ఛాణిశేషమతః । దహేత్పాపవిశుద్ధ
స్యాదన్యధాదోషభాగ్భవేత్ ॥ గ్రంథాంతరే ॥ శ్లో ॥ దుఃస్యతస్యతదానీం
యస్సంసారంకతుః మిచ్చతి ॥ ఏకద్వితీచతుఃపంచ షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥
ఏతేనశుద్ధిమాప్నోనకాలస్యనిరీక్షణం ॥ విశాచతానతస్యాస్తి పుత్రస్యాద
న్యత్రస్తదా ॥ మాసత్రయషడ్మాసవత్సరకృతానాం దుఃస్యతప్రాయశ్చిత్తం
తారతమ్యేనవిశేషస్తి ॥ గోభిలః ॥ శ్లో ॥ మాసత్రయేదర్మతానా మబ్దమాత్రం
విశోధనం ॥ ఋతుక్రయేతుద్వ్యభిజ్ఞఃస్యాత్తగ్రిబంసంవత్సరస్త్యతంనారా

౧౫౦ త్మత్రియవైశ్యయోద్ధర్మతరఖ్యాదిచ్ఛేత్పణాంప్రాయశ్చిత్తమ్.

యణబలింకృత్వా కుర్యాత్సమాధ్వక్తైహికం ఏతేన శుద్ధిమాప్నోతి పర
 లోకంచ గచ్ఛతి॥ వ్రాహ్మణిభిహితస్య విశేషమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వ్యా
 ఘ్రభల్లాః వారాహ సర్పవృశ్చికకుండలైః॥ శృంగిభిర్విషపానాద్యై వృక్ష
 శైలతిపాతనైః॥ విప్రోయ దామృతింప్రాప్తుః ఖడ్గదండాదిభిఃఖలైః॥ గ్రహభి
 త్త్యశ్చ భిర్వాపి స్తుభకంటకశంకుభిః॥ తంత దాదాహయేత్పుత్రః సద్యఃకృ
 త్వాపడబ్దకంఠాసతయైర్బిమత్రం స్యాత్త్రబింతుముతుదర్శనాత్॥ పతన్
 రైతుషడ్బంస్యాశ్చ రైషాం దుయ్యతౌ సప్రతం విద్ముదగ్నిభిహితైర్విహ॥ గా
 లవః॥ శ్లో॥ దేశాంత రేవా యైదైవాహతం వ్యాఘ్రేణ వాయదిమధునా సర్పిషా
 సింహాదాహయేద్విధినావతం విధిరిత్సుక్తప్రాయశ్చిత్తమిత్యథకః॥ ప్రాయ
 శ్చిత్తవిహీనస్య దుయ్యతస్య సికాచతా సద్యశ్చ తగుణంప్రోక్తం ప్రాయశ్చిత్తం
 మనీషిభిః॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే దుర్మతస్య విప్రస్య ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
 త్మత్రియవైశ్యయోద్ధర్మతయోః ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ బాహు
 =* త్మత్రియవైశ్యయోద్ధర్మతయోః ప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

జస్మూరజోవాపి నిమిత్తైర్విధియోహః॥ ప్రాయశ్చిత్తం మనిషోక్తం విప్రస్య
 ర్థం సమాచరేత్॥ వైశ్యస్య త్మత్రియస్యాం పాదబేపాదమాచరేత్॥ తత్తస్మిన్
 ణాంతదర్థం స్యాత్ప్రాయశ్చిత్తవిశాధనం॥ రాజ్ఞాం గజాశ్వశస్త్రపాషాణగు
 ణాభిర్బుధ్ధకాలేషు తానాం సప్రాయశ్చిత్తం॥ అన్యత్ర మరణే హ్యగ్నిక్తప్రా
 యశ్చిత్తం॥ విప్రస్మిన్ ణాం పూర్వోక్తైర్విధిమైర్విధానం భవేవిప్రస్యార్థం వేది
 తవ్యం॥ కన్యకానాం బాలానాం విప్రసంబంధినాం దుర్మరణే ప్రాజాపత్యం కృ
 ఛిమాత్రం వా కృత్వా దహనం వా ఖననం వా కుర్యాత్॥ ఇతి త్మత్రియాదినాం
 దుర్మతప్రాయశ్చిత్తం అథ దుర్మతానాం రజ్జాదిచ్ఛేత్పాణాం ప్రాయ
 —* దుర్మతానాం రజ్జాదిచ్ఛేత్పాణాం ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ కంతపాశం దుర్మతస్య యోవిప్రః ధేత్తుమిచ్ఛతి॥
 తప్తకృచ్ఛ్మితదాకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి తక్షణాత్॥ కంఠరజ్జురుపలక్షణం॥ యే
 నయేన నిమిత్తైర విప్రోమృశః తత్తదపసరిణే కంఠరజ్జుచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తవత్తస్మిన్
 ర్వాపకం కుర్యాత్॥ శుద్ధిమాప్నోతి॥ తదాహ గౌతమః॥ శ్లో॥ యేనయే
 న నిమిత్తైర విప్రోమరణమృచ్ఛతి॥ తస్య తస్యా సహారావ తప్తకృచ్ఛ్మిం వరేత్త
 దా॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి తత్పాపార్థఫలం లభేత్॥ ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే రజ్జాదిచ్ఛేత్పాణాం ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ దుర్మతవాహకానాం ప్రా

దుర్మత మూల్యంగృహీత్వావాహకధనిస్తామరణే ప్రాచ్యశ్చ తమ్. ౧౫౧

—*దుర్మతవాహకానాంప్రాయశ్చ తమ్.*—

యశ్చ త్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ దుమ్మతం యోవ హేత్ సుఖంధే ప్రదహే
ద్వాతధేవచ॥ పరాకముభయోఃప్రోక్తం దేహశుద్ధ్యర్థమాదరాత్॥ పరాశంః॥
శ్లో॥ యోవి పోదుర్మతం సుఖంధే ధృత్వా దగ్ధావసదోషభాక్॥ ప్రాయశ్చ త్తం
తదాకుర్యాత్పరాకం మునిచోదతం । తదస్త్రీనిపర్యజ్య దుర్మతస్యఖలస్యచ ।
పతితస్యచజారస్యభక్తాశంసూతకంభవేత్ । య . మోహోత్తదస్త్రీని ధృత్వావి
ప్రస్సదోషభాక్ । కాలాంతరే గతిమృగ్యాచద్యజ్ఞేద్రాహ్యమాదరాత్ । దుర్మ
తంపతితంస్పృష్ట్యా సచేలంబాననా చరేత్ । దృష్ట్యాపశ్యేత్తదాభానుమ
స్యధారారంభజైత్॥ ఇతి హేమాద్రౌ దుమ్మతవాహకప్రాయశ్చ తమ్॥

—*మూల్యంగృహీత్వాశవవాహకస్యప్రాయశ్చ తమ్.*—

అథ మూల్య గృహీత్వాశవవాహకస్యప్రాయశ్చ త్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ విప్ర
స్సర్వత్రమూల్యంవై గృహీత్వాకుగుపంప హేత్ । దగ్ధావాపిమహాశూరంనర
కంయతీసర్వదా॥ గాలవః॥ శ్లో॥ మూల్యంధృత్వాద్విజ్ఞాయస్తు విప్రకుణప
ముద్వహేత్ । దగ్ధావాపాపమాప్నోతి నరకేనియతిస్సదా॥ మిరిచిః॥ శ్లో॥ అనా
థంవాసనాథంవా యోవిప్రకుణపంప హేత్ । గృహీత్వామూల్యమారాద్వా
దగ్ధావాపాపభాగ్యవేత్ । తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నాప్రాజాపత్యాదిహప్రభో॥
అన్యధాదోషమాప్నోతి భారవాహిభవేద్భువి॥ నారదః॥ శ్లో॥ ఉదాసీనత
యావిప్రః కుణపంయస్సముద్వహేత్ । పదపదైశ్చమేధస్సంపూర్ణఫలమ
శ్నుతే॥ ఇతి హేమాద్రౌ మూల్యంగృహీత్వావాహకాదాహకానాం ప్రా

—*ధనిస్తాపంచకమరణేప్రాచ్యశ్చ తమ్.*—

యశ్చ త్తమ్॥ అథ ధనిస్తాపంచకమరణే ప్రాయశ్చ త్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥
ధనిస్తాపంచకేయస్తు విప్రోయదివిపద్యతే । తదాకర్తృకవినాశోస్సాన్య ద్విహే
వారిష్టమశ్నుతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ మరణంయదివిప్రాణా మన్యైషాంపసుపం
చకే । తదాగృహపతేర్నితి గృహంవా రిష్టమశ్నుతే॥ మార్కండేయః॥
శ్లో॥ యస్సకస్య మృతిస్తత్ర ధనిస్తా పంచకేయదా । తదాకర్తరిశంకా
న్యాద్గృహంవాపాపమశ్నుతే॥ తద్దోషపరిహారార్థ మప్రత్రందానమాచరే
త్ । ఏకాశతీపలంకాంస్యంతదర్థ వాదదర్థకం॥ నవషట్కీపలంవాపి దద్యాద్వి
ప్రాయశ్చ క్రితః॥ సత్కాంతరమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ధనిస్తాపంచకమృతేర్నిర
ణ్యశకతంముఖేన్యస్యాహుతిత్రయంతత్రతతోవహదపామితి॥ హుత్వాదహే

౧౫౨ హేమాద్రాసం దాభద్రాదితి-దుష్టవారేషు-త్రిపాన్నప్రాచ్యశ్చిత్రమ్.

త్రదాదోహానాశమాప్నోతిసర్వదా॥ కర్తాగృహంసుఖీభూయాదన్యథాదో
షమశ్చుతే॥ సర్వవర్ణసమమేతద్దామంవిసా॥ ఇతి హేమాద్రాధనిష్ఠాపంచక
మరణప్రాచ్యశ్చిత్రం ॥ అథ నందభద్రాదితిధిమరణే ప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ
=ఃసందాభద్రాదితిధిమరణేప్రాచ్యశ్చిత్రమ్.ః=

దేవలః॥ శ్లో॥ ఊభయోఃపక్షయోఃప్రతి పక్ష స్థిచైవహరేర్దివం॥ ఎతానందామ
హారాజ భద్రాంవత్క్రేతధాశ్శుఖం॥ ద్వితీయాసప్తమీచైవ ద్వాదశీపక్షయో
ర్ద్వయోః॥ ఎతేభద్రాశ్చతిథయోమరణేపాపదాయః॥ కార్యాయనః॥ శ్లో॥
సందాసుభద్రాదితిధిమయోవిప్రోమరణంగతః॥ తద్గృహేసర్వదారిష్ట్యంభవత్యై
వమహాత్మకాం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సందాయాంతుయదాభద్రే యస్యస్యాన్న
రణంభువి॥ సతత్రవృద్ధిరుత్పన్నా దస్తైర్దానశతైరపి॥ తత్పరిహారమాహ॥ య
మః॥ శ్లో॥ సందాయాంగోప్రదాతేవ్యా భద్రేభూమిరనంతరం॥ విప్రేభ్యో
దీయతేయేన నదోషస్తత్రవిద్యతే॥ కరాసుఖమవాప్నోతి మృతస్సద్గతిమా
ప్నుయాత్॥ క్షత్రియాదినామేవం వివేచనీయం॥ ఇతి హేమాద్రాసం దాభ
ద్రయార్కరణదోషప్రాచ్యశ్చిత్రం॥ అథదుష్టవారేషు మృతప్రాచ్యశ్చిత్రమా
=ఃదుష్టవారేషుమృతప్రాచ్యశ్చిత్రమ్.ః=

హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ భానుఃకుజోభృగుర్కందవారో దుష్టాన్మణాంమృతౌ॥ ఆయు
హానిర్యశోహఃనిః కీరైకులవిరాశనం॥ మరణేతు కమాద్రాజక్ యోజనీయా
శ్చనైశ్చనైః॥ గాలవః॥ శ్లో॥ భానువారఃకుజోవారో భృగువారశ్చనైశ్చరః॥
ఎతేషుమరణేదోషం జానీయాద్భహుళంక్రమాత్॥ తత్ప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ॥
మారకందేయః॥ శ్లో॥ భానాకుజేశనానస్త్రం తద్వర్ణప్రదాపయేత్॥ భృ
గౌహిర్యసహితం వస్త్రదానంవిశోధనం॥ తదాహమరిచిః॥ శ్లో॥ భద్రే
భూమిప్రదానం స్యాత్త్రిపాదతేహిరణ్యదః॥ వారేవారాధిదైవత్య వాసో
దానంవిధీయతే॥ రక్తవస్త్రంకుజభానా శ్వేతంశుక్రప్రకల్పితం॥ శనైశ్చరేతు
నీలంసా॥ దేతద్దోహోపశాంతయోదద్యాచ్ఛుద్ధిమవాప్నోతి హ్యదత్వాదోషమా
ప్నుయాత్॥ క్షత్రియాణామప్యేవం॥ ఇతి హేమాద్రా దుష్టవారే మృతప్రా

—ఃత్రిపాన్నక్షత్రమరణప్రాచ్యశ్చిత్రమ్.ః—

యశ్చిత్రంఅథ త్రిపాన్నక్షత్రమరణేప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వహ్నిభే
దితిభేచైవ సక్షత్రేభగదైవతే॥ ఇంద్రాగ్నిభేచైశ్శభదశక్షత్రరాషాధవవ॥
పూర్వాధాద్రాతదారాజన్నక్షత్రాణిమహంతిచ॥ త్రిపదేష్వేషుయోమృ

(౧౦) హేమాద్రాక్షణిమిత్రశవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫౩

తావగ్రామేరిష్టంభవేత్తదా । తారేతిపాదనక్షత్రై మృత్యావేద్యాటికాభ
యం॥ తిథౌవాతైత్రిపదభేష్యమృత్యాగృహపత్నేయం॥ తదహగౌతమః॥ త్రిపా
దుడుయోగైగ్రామేవారోదుయోగైచవాటికాయా భయం॥ తిథివారోదుయో
గైతథాగృహపత్నేగృహసాశశ్చ త్రిపాస్తూత్రైవృత్త్యాహిరణ్యదానమా
చరేత్॥ వారేత్రిపదభేష్యశ్వాహిరణ్యం॥ వస్త్రమేవచచిత్రౌవాతైత్రిపదభేసం
చరేద్దోషశ్రయముదా॥ భృగోనిశేషతోపత్త్యై త్రిపుష్కరసమోభృగః॥ ఏవం
వైదుష్టనక్షత్రై తిథౌవాపైమృతిర్యదా॥ తదాగృహపత్నేదోషా మృత్యోభీక
తిమహాత్తరాతద్దోషవిహారాథకం గోత్రయంసమ్యగాచరేత్ । తిథిర్నం
దాచభద్రాదగ్రంధాంతరైనక్షత్రసురజేష్వర్యం ద్వయోయ్యోగద్వయంచరే
త్॥ త్రయాశాంయోగమాత్రైచ గోత్రయంచత్రసంచరేత్ । కృత్యైష్టద్దోషము
క్తస్యాన్యదన్యధాహనిమానిశేత్॥ క్షుత్రియాదీనామన్యేసం ॥ బాలకన్యకాస్త్రీ
మరణేష్మేవం॥ ఇతి హేమాద్రాక్షిపాన్నక్షత్రమంజేప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
షణ్ణిమిత్రప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్చిష్ట మధోచ్చిష్ట

—*షణ్ణిమిత్రప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మంతరామరణంతథా॥ కణమంత్రేణరాహిత్య మస్మానమరణంతథా॥ తథా
పర్యుషితంచైవ షణ్ణిమిత్రమి రితం॥ ఏతైష్ఠిమిత్రైర్యమృత్యానరకంసమపద్య
తే॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ షణ్ణిమిత్రైర్ద్విజౌమృత్యా త్రయేణద్వితయేనవా॥ తదా
నరకమాప్నోతికతురాయుః॥ యోభవేత్ । కణ్విః॥ శ్లో॥ స్వజౌయష్ఠ్ఠిమి
తైశ్చ సహమృత్యాశుదైవతః॥ త్రయేణద్వితయేన సి సహితోయద్విపూర్వవ
త్॥ తదానరకమాప్నోతి శత్రుశంకాభంభవేత్ ॥ తద్దోషపరిహారం
ప్రాజాపత్యంపుథక్చరేత్॥ ఏకైకస్యమిత్రస్య ప్రత్యేకంప్రాజాపత్యం కృత్వా
శుద్ధిమాప్నోతి॥ తదేవాహజాబాలిః॥ శ్లో॥ ఏకైకస్యమిత్రస్య ప్రత్యేకంకృ
చ్చమిరితం॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతికతుశరాయుర్వివధానం॥ ఇతి హేమా
ద్రాక్షణిమిత్రప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ శ్నేహ్యసింఘాణిరాశ్రూణి రుదః॥ శాంసుంపఠంతిచేత్ । కుణ

—*శవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పౌశుద్ధిమాప్నోతి ఉచ్చిష్టంకమణశ ర్యసా॥ రాజవిజయే॥ శ్లో॥ ఏవీలికాక్రి
మితైచైవ ఉచ్చిష్టంపతనోద్భవం॥ శ్నేహ్యసింఘాణికాశ్రూణి పఠంతికుణపౌపరి॥
తదాశుద్ధిమవాప్నోతి కర్తానంకమశ్నుతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఏవీలికాభికిమిభిః

౧౫౪ హేమాద్రా శవస్య-అసంద్య-శవపతనప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ ఘాటికాశ్రుభిః కుణపాఽస్య శృతాంయాతి తతహర్తాకల్మషేభవేత్ ॥
తద్దోషపరిహారార్థం స్వప్తోచ్ఛిష్టం స్వపాణిభిః | మాజాయేన్నూతనైస్తోయై
రాహాహిష్టామంత్రతః ॥ ఎతైశ్చుద్ధిమవాప్నోతి దాహయోగ్యోభవిష్యతి ॥
క్షత్రియాదీనామేవం | స్త్రీణాంధ || ఇతి హేమాద్రా శవపర్యుచ్ఛిష్టపతనప్రా
యశ్చిత్తం || అథ శవస్యశూద్రాః స్వస్మిన్ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥

—శవస్యశూద్రాదిస్పశకనైప్రాయశ్చిత్తం—

శ్లో॥ శూద్రమాజాలకాకాద్యైః స్పృష్టశ్చేద్రజకాదిభిః | రజస్వలాదిభిః స్త్రీ
భిఃశ్వభిఃపతితకుండజైః | నశవస్యపరోలాక స్తతహర్తాపాపభాగపి | మరీచిః ॥
శ్లో॥ రజస్వలాదిభిః స్త్రీభిఃశ్వభిఃపతితకుండజైః || శూద్రమాజాలకాకాద్యైః
స్పృష్టశ్చేద్రజకాదిభిః || శవస్యాపి తిర్నాస్తి కతుకారాయుఃక్షయోభవేత్ ॥
తద్దోషపరిహారార్థం స్నాపయిత్వాశవంతథా | నూతననైవవస్త్రేణ పిధాయ
కుణవంతథా ॥ రజస్వలాదిభిః స్పృష్టప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ | కాయంశునా
చశూద్రేణ ఇతరైఃపాంహిరణ్యతః || కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి పశ్చాద్దాహాదికం
చరేత్ ॥ క్షత్రియాదీనామేవం || ఇతి హేమాద్రా శవస్యశూద్రాదిస్పశకనై

—అసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రాయశ్చిత్తం || ఆధాసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః శ్లో॥ గ్రా
మశ్శశానయోగ్యధ్యేయద్యాసంద్యవభంజతా ॥ కత్వహనిగృహనిష్ఠంభ
వత్యేవనసంశయః || యజ్జవలగ్నః శ్లో॥ గృహదారిభ్యః మానపర్యంతంయ
దిభంజితా ॥ కత్వనాశిగృహపతేర్నదారిష్టమజసా ॥ శాలిహాత్రః ||
శ్లో॥ అసందీయదిరాజేంద్రభజ్యతేనధిదైవతః || ఆదాహదేశపర్యంతంకతుక
దుకఃఖువినాశనం || తద్దోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం | ప్రాజాపత్యం
తదాకార్యం కర్తాగ్నయజమానైతదాసానుఖమాప్నోతి తస్యదోషఃప్రశా
మ్యతి | సర్వార్థసమమిదం || ఇతి హేమాద్రా అసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తం ॥

—శవపతనప్రాయశ్చిత్తమ్—

అథ శవపతనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః శ్లో॥ అసందేశ్వకటాద్వాపి కుణ
పోభువియఃపతేత్ | తస్యారిష్టంగృహేభూయాద్వ్యాధితసకర రజభిః | మహా
భారతే ॥ శ్లో॥ గ్రామశ్శశానయోగ్యధ్యేయ కుంపోయదీదైవతః | సందేసనసో
వేషాద్భూమాపతనమృచ్ఛతి | తతహతు రతివేగనమృత్యుర్నానిర్యశఃక్షయః ||
గౌతమః శ్లో॥ శకటాద్నసోవాపి కుణపోయఃపతేద్భువి | శ్శశానగ్రామమ

అగ్నిపతనదహనయోగ్యస్యఖనసేఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాచయశ్చిత్తమ్॥

ధ్వేతు తతః-తు=రతివేళతః॥ హనిమృత్యువ్యసఃక్లేశః సంభవత్యేవసర్వదా॥ తద్దోషపరిహారం ప్రాజాపత్యద్యయంచరేత్॥ తతః-తు=ర్మభవేద్వృద్ధిరస్య భాశుభః తావిశేత్॥ కన్యకాబాలక్షత్రియాదీనామేవం వేదితవ్యం॥ ఇతి హేమాద్రా శవస్యభూపతనప్రాచయశ్చిత్తమ్ ॥ అధాగ్నిపతనప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥

—*అగ్నిపతనప్రాచయశ్చిత్తమ్.—

దేవలః॥ శ్లో॥ శ్మశానగృహయోర్మధ్యే యదివహ్నిఃపతేద్భువి॥ ప్రేతస్యచగతి ర్నాస్తి కతు=రాయుర్నినశ్యతి॥ గాలవః॥ శ్లో॥ గ్రామశ్మశానయోమధ్యే పాత్రంభిశ్చాపతత్యసా॥ కతు=రాయుర్నినాశస్సాన్య త్వేత్రానాకమశ్నుతే॥ గార్గ్యః॥ శ్లో॥ శ్మశానగ్రామయోర్మధ్యే పాత్రాద్వహ్నిఃపతేద్భువి॥ తదా కతు=రభద్రంస్యా సిద్ధిహాయాతినారకం॥ తద్దోషపరిహారార్థం తస్మిన్వ హ్నాఘృతాహుతిః॥ అగ్నిమీశేతిమంత్రేణ అగ్నిర్మూర్ధేతిమంత్రతః॥ హుత్వా హుతిద్వయంతత్ర తమగ్నింనత్యజంస్తదా॥ ప్రసఃపాత్రాంతరేస్థాప్య శేషంకర్తనమావయేత్॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి పూర్వవత్సావభాగ్భవేత్॥ బాలకన్యకాక్షత్రియాదీనామేవం॥ ఇతి హేమాద్రా అగ్నిపతనప్రాచయశ్చిత్తమ్॥ అథ దహనయోగ్యస్య ఖనసే ప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ బాలికాం

—*దహనయోగ్యస్యఖనసేప్రాచయశ్చిత్తమ్.—

బాలకంవాపి దాహయోగ్యంభవేద్భువి॥ సబాలాయా తినరకం తతః-రాలాల ఘాతకః॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ దాహయోగ్యంయదాబాలం ఖనెదజ్ఞాపితోద్విజః॥ బాలఃపిశాచతాంయాతి తతః-ర్తాభూగ్నిహంభవేత్॥ కాత్మాయనః॥ శ్లో॥ బాలాంవాబాలకంవాపి దాహయోగ్యంభవేద్భువి॥ మహంతంసరకంశ్చాభవేద్బాలగ్రహస్తదా॥ బిలాదుద్ధృత్యతంబాలం మోక్షయేత్పంచగవ్యతః॥ తత్తన్తంత్రైర్జలైః పశ్చిన్నామిర్భూహ్నునవాకతః॥ తంబాలమభిమంత్ర్యాశుకృత్వాకృచ్ఛంవిధానతః॥ త్రాతం దాహయేత్పశ్చార్ధశాస్త్రసిధాః॥ ఏవంతత్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రా దహనయోగ్యస్యఖనసేప్రాచయశ్చిత్తమ్॥

—*ఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాచయశ్చిత్తమ్.—

అథ ఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోవిప్రః ఖనసేయోగ్యం ద్వివర్తాగ్రంచమానకం॥ దహేదితిశేషఃకర్తాసానకంయాతి బాలాయాతిపిశాచతాం॥ గాతమః॥ శ్లో॥ అజ్ఞానాన్తుఖజోబాలం ఖనయోగ్యంయదాదహేత్॥ సబాలాయాతిపైశాచ్యంకర్తాసానరకీభవేత్॥ పరాశరః॥

౧౫౬ దాహయోగ్యస్య దాహభావేఉత్తరీయశిలాపాత్రప్రాయశ్చిత్రమ్;

శ్లో॥ ఉనద్వివర్షంనిశితకన్యకాంబాలమేవవా । అజ్ఞానాద్యదివామోహాద్ద
హేధర్మపరాజు ॥ ౫॥ బాల్యయాతిమహద్దుఃఖం కర్తానరకమశ్నుతే । తద్దో
షపరిహారార్థం విశామహుత్వాహుతిత్రయం ॥ వహ్నిం జాపతంసోమం
వ్యాహృతీస్తదంతరంహుత్వా తంశవమాదాయ ॥ ౬॥ ద్యుహప్రయత్నతః
తద్దోషపరిహరస్సాన్య తస్మైవైవంనాన్యధాభవేత్ । తు తియాదీనామేవం ॥ ఇతి
హేమాద్రా ఖననయోగ్యస్యదహాని ప్రాయశ్చిత్రమ్ ॥ అథ దాహయోగ్య

—*దాహయోగ్యస్య దాహభావేప్రాయశ్చిత్రమ్*—

స్యదాహభావేప్రాయశ్చిత్రమాహ ॥ దేవలి ॥ శ్లో॥ యోవిప్రోమాతరంతా
తం భ్రాతరంభగినింసతీంస్సుషాందుహితరంసాధ్వీంపుత్రీంవాపుత్రమేవవా ॥
ప్రజావతీమాత్మనశ్చదాహయోగ్యై స్వబాంధవా ॥ లోభాద్వానాస్తి
కాద్వాపివాక్యాద్వా ధర్మచారిణాం ॥ అదృష్టైతాకర్మకుర్వత్ మృత్యావన
రకమశ్నుతే తేషివై పేతభూతాస్సృగ్మకాస్సృగ్మకామలయాతే ॥ మా
రంజేయః ॥ శ్లో॥ యఃపుమాక దాహయోగ్యై స్వాక బాంధవాక దాహవర్జి
తాక ॥ కృత్యాతేహంత్రియాఃకుర్యాన్వరకంప్రతిపద్యతే ॥ స్యుస్తస్యపితరఃప్రే
తాఃయమహోక్షమహ త్రరేతద్దోషపరిహారార్థమంతర్దాహేవిశుద్ధిదం ॥ ప్రా
జాపత్యద్వయంకృత్యాకర్తాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । మృతానైపితరంప్రాపురభి
వృద్ధిశ్చజాయతే ॥ త్రియాదీనామష్టవం ॥ ఇతిహేమాద్రాదాహయోగ్యస్య
దాహభావే ప్రాయశ్చిత్రమ్ ॥ అథోత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయే

—*ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయేప్రాయశ్చిత్రమ్*—

ప్రాయశ్చిత్రమాహ ॥ దేవలి ॥ శ్లో॥ ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయే ।
కృచ్ఛ్రిత్రయంత దాకృత్యాపునఃకర్తృకమాచరేత్ ॥ ఉత్తరీయంప్రేతస్యపూర్వ
ధారితవస్త్రఖండం ॥ బాదమానంతరంసంస్తారార్థంయాశిలాగృహ్యతేనైవ
శిలాపాత్రంప్రథమదివసేవయ ॥ శ్రవణార్థంసంపాద్య తేనపచనందశాహపర్యం
తం ॥ కర్తావిరణదినేదహనకర్తాపిండపచనస్తానంపిండనిక్షేపణస్థానం ॥ పిండద్ర
వ్యంతండులముద్గాదికం ॥ తేషామేతైకస్యవాశేప్రత్యేకంకృచ్ఛ్రిత్రయంకృత్యా
తతర్యశువర్షహనదినాదారభ్యకుర్యాత్ ॥ తదాహమారంజేయః ॥ శ్లో॥ ఉత్త
రీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయే ॥ యదిదైవాద్భవేతేషాంనా శోవర్షాది
విడ్వలైః ॥ కృచ్ఛ్రిత్రయంత దాకృత్యాత తతర్యయధాక్రమం ॥ దహనదినాదా
రభ్యేత్యర్థః ॥ కర్తాజరాదినాపిడితఃతదాన్యఃపూర్వవత్ కృచ్ఛ్రిత్రయంకృత్యా

పిండిపహతి అస్థిసంచయనత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫౭

దహనదినారభ్యశిలాస్నానమృతాస్నానాదికంకుర్యాత్ || గాతమః || శ్లో || అస
గోత్రస్సగోత్రోవా నారీవాఽదివాప్రమాణ | ప్రథమేవాని యఃకర్తాస
దశాహంసమాపయేత్ || తదభావేపునశ్చన్యః స్నాత్వా కృచ్ఛత్రయం
చరేత్ | తత్తతఃపూజాణిఃకర్వాణితానికుర్యాద్యధాక్రమం || అన్యధాదో
షమాప్నోతిప్రేతత్వంనవినుచ్యతే | త్పిండిపహతిమేవం || ఇతిహేమాద్రా
ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృకద్రవ్యవిషయప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథపిండిపహతి

—పిండిపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్.—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిఃశ్లో || శ్వస్స గాలఖరైఃపిండే స్పృష్టేభిన్నేప్రమా
దతః || కతుఃకాయుష్యనాశస్నాత్వేతస్తంనోపసర్పతి || గాతమః || శ్లో || స్పగా
లరాసభశ్వాద్యైర్ధాతైఃపిండిభువనలేస్పృష్టేభిన్నోధవారాజకర్తురా
యుష్యనాశనం || ప్రేత సస్త్విన్నిరాశస్నాన్యతాకస్పర్శానావినా || మారం
డేయః || శ్లో || దత్తంపిండిభువంస్థానేస్వస్స గాలఖరాధిభిః || స్పృష్టేభిఃస్పృ
కతుఃకాయుష్యంలయమేష్యతిభిన్నోవిదళితః || స్పృష్టఃశ్వాదిభిభాషితః | త
యోరేత్రసంభవేకతుఃకాయుర్నాశాదికం యోజనీయం || తస్యప్రాయశ్చి
త్తమాహ || జాతుకణిః || శ్లో || దశితేశ్వాగ్నిస్సృష్టేపిండేదోయషహన్భవేత్ |
తదాకతుఃకాయుష్యంప్రేతస్తంనోపజిఘ్రే || తద్దోషపరిహారార్థంపా
జాపత్యంప్రకల్పయేత్ | పునస్నాత్వాతదాకర్తాపిండంకుర్యాద్యధావిధి || త్పి
ండినామేవం || ఇతిహేమాద్రాపిండిపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధాస్థిసంచ

—అస్థిసంచయనాత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యనాత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశేప్రాయశ్చిత్తయాహ || దేవలిఃశ్లో || ప్రేతాగ్నిశ్చ
వివాహగ్నిర్వైతాగ్నిజాతకర్మణి | నష్టేహృతశ్చిపహతశ్చాం తశ్చేత్ర
త్రదోషభాక్ || మారంండేయః || శ్లో || ప్రేతాగ్నిజాతకర్మాగ్నిర్వైతాగ్నిశ్చ
వివాహజః | శాంతోనష్టశ్చిపహతోహృతశ్చేద్దోషపాతనం | నష్టఃఅపసరణం |
నానాదిక్షిహృతోఽజ్ఞానిభిగృహీతః | ఉపహతోన్యాగ్నిమేళనం | శాంతోనష్ట
ప్రాయః | ఏతేసాంచతుర్విధానామగ్నినాంమేళనప్రాయశ్చిత్తం గ్రంథకారిభి
స్సృతికర్తృభిశ్చదశితం || వయంతేవబ్రూమః || కూర్మపురాణే || శ్లో || తత్త
ద్భస్మనమూహ్యశుశన్నోదేవీత్యుచాజలైః | ప్రోక్ష్యతతైఃవివశమిధంనిధా
యమనసాహరిం || స్మరన్నేతైశ్చమంత్రైఃప్రేతాభిమంత్యైవతాంపునః || అయం
త ఇతిమంత్రేణఅహస్వానేతిమంత్రతః || ఉద్ముద్భ్యస్వేతితాంత్యక్తావైతికాగ్నా

౧౫౮ హేమద్రోణస్థపహతి-అధాస్తాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమ్

నిధాపక్షేత్తతఃప్రగంప్రదాతవ్యాత్రోత్రియాయకుటుమ్బినే । చతుష్పా
 త్రప్రయోగేణప్రతాజ్యంప్రతిగృహ్యచ॥ అశ్వజుహుయాత్పూర్వంపశ్య
 హుతారమాతః॥ బ్రాహ్మణపికహూతి దశమనస్సతీర్ణహుయాత్॥ శ్లో॥ మి
 వ్యాశ్వజుహుయాశ్చశ్చహువాహుతయ సదా॥ అనాజ్ఞాతత్రయంహుశ్చ
 వ్యాహుశ్చప్రణవైస్సహో॥ ఇమమ్మేవరుణతత్వాయామీతితతస్తమతీం హునే
 త్॥ కృత్వావిప్రస్తతఃపశ్యతత్తతః॥ మకసమాపయేత్॥ ప్రాయశ్చిత్తవిహీ
 నంయత్తతః॥ విఫలంభవేత్॥ స్థాలీవాకాననరంశేషహూమంపర్యంతం
 వివాహగ్నౌశాస్తై ఏతదేవప్రాయశ్చిత్తమ్ । ఉపసయనాదూర్ధ్వంవతుర్ధి
 హూమపర్యంతంశాస్తైదేవదేవశిశాజాతతదాజాతకమకృత్వా ఫలికరణ
 హూమాగ్నౌదశరాత్రమధ్యేశాస్తైదేవ॥ శవాగ్నౌతుస్సప్తం॥ త్రియోదినా
 మేవం॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేఅగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అధాస్థ్యపహతి

—*అస్థ్యపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ అస్థిసంవయనాత్పూర్వమస్థీ స్థ్యపహతాని
 పేత్॥ ఖరైస్సృగాలైశ్శుంకైఃకజుగృధ్రాదిభీఃకధమ్॥ పెతోత్రనరకంయా
 తికతుకారాయుర్విశజీతమ్॥ ధూర్గంజేయః॥ అస్థిన్యస్పృశ్యతాంయాతె
 శ్వస్సృగాలఖరాదిభిః॥ పెతస్యయామకోలోకఃకతుకారాయుర్విపర్యయః॥ త
 ద్దౌషపరిహారార్థంపంచగవైర్విశోధయేత్ । పురుషసూక్తనతాన్యద్భిః
 స్నాపయేదస్థిసంవయమ్॥ ప్రాజాపత్యద్వయంకూర్యాదుభయోశుద్ధిమేతవే॥
 తత్తతః॥ ప్రకుటీవతనతేనసహిదోషకా॥ అన్యధాత్వశుభంజ్ఞేయంతతరు
 గృహవాసినః॥ త్రియోదినామేవం॥ ఇహే ద్రివిరచితేఅస్థ్యపహతిప్ర
 యశ్చిత్తమ్॥ అధాస్తాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥

—*అధాస్తాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రస్యకీకసానిహకర్తామృనిననిక్షేపేత్॥ పెతోవైతరణీయంతి తత్పుత్రో
 శుభమాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ మృతస్య యానిశల్యాని కర్తాం
 భసిననిక్షేపేత్॥ తతః॥ త్తానరకయాత్రపెతోయాతిమహానదిం॥ అహితాగ్నే
 ర్విచారాజన్నస్యేషాంఽధిగౌరవాత్॥ గాలవః॥ శ్లో॥ దశాహమధ్యేతత్కర్తా
 వషేకవాశల్యసంగ్రహం । జలనిక్షేపణాత్పత్రోపితరొలోకమాప్నుయః॥
 కర్తాసుఖమవాప్నోతి॥ అన్యధాపూర్వహుభవేత్॥ తెషాంనమైశువస్థానైకులనా
 శోభవేత్తథా॥ తద్దోషపరిహారార్థంకాయకృచ్ఛ్రంసమాచరేత్ । పశ్చాదస్థీ

హేమాద్రా పరిషద్విప్ర- విధాయక- అనువాదకప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫-

నిచాదాః ప్రక్షిపేజ్జలనధ్యతః॥ యావదస్థిమనః పాణాంగంగాతోయేషులిప్త
తి॥ తావద్యగసమాస్రాణిస్వర్గలాకెమహీయతే॥ భాగీరథ్యభావేయత్రకుత్రస
ముద్రగామిసరిజలేస్తాపయేత్॥ అన్యధాదోషమాఘ్నయాత్ ॥ త్కత్రియాదీనా
మేవమేవ ॥ ఇతిహేమాద్రాపరిషత్త్రైవిధావప్రాయశ్చిత్తమ్॥

—*పరిషద్విప్రప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అధపరిషద్విప్రప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ పరిషత్సత్సవ్యప్రపాప
బాహుశ్యమస్తియతే॥ తత్త్వాప్యవిశుద్ధ్యర్థప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్॥ మూ
ర్ఘండేయః శ్లో॥ పరిషదర్థం ద్విజోః స్తుభాగైకంపాపమశ్నుతే॥ తద్దోషః
హార్యంప్రాజాపత్యత్రయం స్తుతమ్॥ ఉపేష్యరజసి కీకాంబ్రస్తకూర్పంపజే
త్తతః॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి నన్యధాశుద్ధిరస్తిహి॥ జాబాలి॥ శ్లో॥ పరిషద్విప్ర
తాభాగంగృహీత్వావిషపుంగవః॥ పాదదోషభవత్యాశుతస్తాదతత్సరిజే
త్॥ ప్రాజాపత్యత్రయంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతినిశ్చితమ్॥ పంచగవ్యంపితృశ్చ
నాన్యధాశుద్ధిరివ్యతే త్కత్రియాదీనామపి ॥ ఇతిహేమాద్రాపరిషత్పరిషద్విప్ర
ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అధవిధాయకప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ విధాయక

—*విధాయకప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చపాపానాంతదధాదోషభాగ్భవేత్ ॥ తప్తకృచ్ఛగ్ద్వయంకృత్వాశుద్ధి
మాప్నోతిపూర్వజః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ విధాయకోవిధాతావపాపానాంపాప
కర్మకామ్॥ తర్థదోషభాగ్భూయతప్తకృచ్ఛగ్ద్వయంచరేత్॥ జాబాలి॥
శ్లో॥ విధాయకోమహాపాపీపాపరాశిసముద్భవాత్ ॥ తప్తకృచ్ఛగ్ద్వయం
కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపాధికవ ॥ పంచగవ్యంతతఃపశ్చాత్పీత్యాశుద్ధిమవాఘ్న
యాత్॥ త్కత్రియాదీనామపి॥ ఇతివిధాయకప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధానువాదక

—*అనువాదకప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ పాపాన్యనువద్యస్సుసభామధ్యేతు పాపి
నః॥ తుల్యపాపీభవేత్సేనినాత్రకార్యావిచారణా॥ గౌలవః॥ శ్లో॥ సభామధ్యే
ద్విజోయస్తుపాపాన్యనువదేన్నృణామ్॥ తుల్యపాపీభవేత్పశ్చాన్తరకంయతి
దారుణమ్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ నదీగర్భేసభామధ్యేపాపాన్యనువదన్నృణామ్॥ స
తుల్యపాపీతేనాశుమహాస్తంభకంప్రజేత్॥ పశ్చాన్తరహానదీంగత్యాశుద్ధ
జలైముదా॥ గోమయైగ్మృత్తికాభిశ్చిత్తైర్త్రైవిధైర్తరశతంచరేత్॥ పశ్చాద్దేహవి
శుద్ధ్యర్థకంచాంద్రాయణపరాయణః స్వరన్నారాయణంచేవమనంతమపరా

౧౬౦ దేశాంతరమరణ-దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమ్.

జికమ్॥ బ్రతానైసంవగవ్యేనశుద్ధింకృత్వావిచక్షుః । దేయాద్విజాయగారే
కాతత్వాపపరిశోధినితులాదిసంగ్రహీత్యూకాంమహతాంపాపినామపిఅను
వాదేభవేద్యస్తతత్పారధ్యలంబభేత్ । త్మప్రియాదీనామప్యేవం॥ ఇతిహేమా
ద్రాఅనువాదకప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదేశాంతరమరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*దేశాంతరమరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ జననీజన్మదేశశ్చజమ్బూద్వీపజనాదః॥ తథాచజాహ్నువీన్యా
ణాంజకారాఃపంచదుర్లభాః॥ మరణంజాహ్నువీతిరేన్యణాముక్తిపదాయక
మ్॥ విత్తేయస్సరేత్యస్యముక్తిదస్సాన్యజ్జనాదః॥ జననీజన్మదేశశ్చమరణే
ముక్తిదస్సదా॥ తస్మాత్స్వజన్మదేశశ్చపాపనాశకరోన్యణామ్॥ దేశాంతరమృ
తిర్యగ్నశస్యజన్మనిరర్థకమ్॥ మృత్యానరకమాయాతిజగ్గుభూమ్యశ్చిలంఘనాత్ ।
తస్యదోషనివృత్త్యర్థం॥ పాజాపత్యం సమాచరేత్ । కృత్వాదహనకాలేతు
దగ్ధాపశ్చాద్యధాత్రమమ్॥ చతేఃదోషమాప్నోతిహ్యవ్యధానరకంవ్రజేత్ ।
విప్రస్త్రియానామేవమేవమ్॥ ఇతిహేమాద్రాదేశాంతరమరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥
దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ దేశా

—*దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ంతరమృతేఃపుంసః శరీరాస్తోరభావతః॥ అగ్నాస్థితేగృహేతస్య పాలాశవిధి
రుచ్యతే । త్రయాణామప్యభావేపి దేశాంతరమృతస్యచ క్రియాం కృత్వావిశుద్ధ
స్సాన్యదన్యధానరకంవ్రజేత్॥ గాతమః॥ శ్లో॥ అచాహితాగ్నార్విప్రస్యదేశా
ంతరమృతస్యచ॥ శరీరాస్తోరభావేపి గృహ్యగ్నానస్థితేగృహే॥ పాలాశవిధిర
త్రైవతదభావేజలక్రియా॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ స్వగృహేవిద్యమానాగ్నిరేశా
ంతరగతామృతః॥ శరీరాస్తోరభావేపి పాలాశవిధిరుచ్యతే । తస్మిన్గృహేవిన
ష్టేగ్నాజలవిధ్యక్రియాతదా॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ స్వగృహేవిద్యమానాగ్ని
దైవాదేశాంతరమృతః । అభావేఽభయోస్తస్య దహేత్పాలాశకర్తృణా॥
అగ్నానష్టేగృహేతస్య విషమధ్యక్రియాతదా॥ ప్రాయశ్చిత్తంతదాకృత్వా
ముదిధిఃపరికిర్తితమ్॥ చతురబ్జంతదాకృత్వా దహేత్పాలాశధర్మతః॥ గాతమః॥
శ్లో॥ జీవేత్ర్యబ్జవిశుద్ధ్యర్థం నిజేవేద్యగుణంస్తృత॥ ఆస్థినిత్రగుణంప్రోక్తంపా
లాశేతుచతుగుణమ్॥ షణ్బదుడుకస్థానైకృత్వాకర్తృసమాచరేత్ । అన్యధా
దోషమాప్నోతి కర్తానాప్నోతి కర్తానాప్నోతితత్ఫలమ్॥ గృహేష్వగ్నిషువిద్య
మానేష్యాహితాగ్నిరేశాంతరవిషద్యతే అరణ్యద్భవేనాగ్నినాదగ్ధాఅస్థి

౧౧.) హేమాద్రావణేక్రిముత్పత్తిమృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ౧౧

న్యాయాదాయవహ్నిసమీపే పరలోకక్రియాంతిగుణితాబ్జప్రాయశ్చిత్తపురస్స
రంసంస్వాంకుర్యాత్ శరీరాస్థోరభావేపాలానైదేహంకల్పయిత్వా చతుర
బ్జప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాకుర్యాత్ ॥ తదేవాహమనుః ॥ శ్లో ॥ అగ్నిషస్త్రియమా
నేషుస్వగృహేయాజకీయదిదేశాన్తరేమృతస్తస్యదహతోఽరణివహ్నినా ।
శరీరాస్థోరభావేపిపాలాశవిధిరుచ్యతే ॥ చతురబ్జంతదా కృత్వాదహేత్తం
పూర్వవశగ్రహాత్ ॥ తేషామభావేతన్యాపిషడబ్జంకృచ్ఛ్రమచరేత్ ॥ కృత్వా
కుర్యాజ్జలెనమ్యక్రరలోకక్రియాంముదా ॥ విధవాస్త్రీత్రుత్రియాదీనామెవమ్ ॥
ఇతి హేమాద్రావణేక్షాన్తరమృతానాంశరీరాస్థోరభావే ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥
అభవణేక్రిముత్పత్తిప్రాయశ్చిత్తసూహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ యస్యకస్యవ్రణే
= *వ్రణేక్రిముత్పత్తిప్రాయశ్చిత్తమ్* =

సాధుక్రిమయప్యన్యవంతిహి ॥ నతస్యపునరావృత్తిర్యమలోకాతగదాచన ॥ గా
లవః ॥ శ్లో ॥ ద్విజస్యయస్యదేహేతువ్రణంక్రిమిసమాకులమ్ ॥ త్రైవైవమరణం
గత్యానరకేవాసమశ్నుతే ॥ మహాభారతే ॥ శ్లో ॥ రాజన్యస్యశరీరేభక్రిమి
రాశిర్భవేద్యది ॥ తేనైవమరణంగత్యానవై నరకమశ్నుతే ॥ తద్దోషపరిహారార్థం
కృచ్ఛ్రంసాంతపనంచరేత్ ॥ పశుచైదహేత్తంవిధివానతేనసహదోషభాక్ ॥ స్త్రీ
తామశ్యేవంత్రుత్రియాదీనామపి ॥ ఇతి హేమాద్రావణేక్రిముత్పత్తిప్రాయ

— *మృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్* —

శ్చిత్తం ॥ అధమృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తసూహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ మృ
త్వాపూర్వంద్విజోదైవాత్యౌతపేతక్రియస్తథా ॥ తతఃఽరంమృతింత్యక్త్వా
పునరుజ్జీవయేద్యదా ॥ శదాస్మశ్శోభవేత్సరైర్వైబ్రహ్మధర్మపరాయణేః ॥
గౌతమః ॥ మృత్వాద్విజోపమృశ్శోర్యః పూర్వంపశ్చత్సజీవతి ॥ తదాస్మ
శ్శోభవేత్సరైర్వైబ్రహ్మధర్మపరాయణేః ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో ॥ పూర్వంసరాన
సూంత్యక్త్వాహ్యనాచారపరోద్విజః ॥ పశుజీవముపాశ్చేత్యత్రైవేతక్రి
యాయది నతంసంభాషయేతోఽపిద్విజోవాన్యఃపుమానిహ ॥ తస్యదోషమిశు
ధర్మం పితృసూక్తజపేస్తదా ॥ పశ్చగన్యైరసంప్రోత్యస్మాప్యశుద్ధతైర్మ
దా ॥ అన్యైరవాససాచ్ఛాన్యఉపవేశ్యుఖాసనైః ॥ ప్రాజాపత్యంషడబ్జాన్కృత్వా
స్వస్త్యయనంచరేత్ ॥ గర్భాధానతదాకుర్యాత్పలగర్భవిధానతః ॥ ఔపాస
నాదికంసర్వంకుర్యాత్పూర్వవదక్షహి ॥ ఎకంకృత్వాశుచిర్భూయాన్మృతఃపున
రిహఃగతః ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతిమృతవత్తంఽరిత్యశేత్ ॥ కృతక్రియఇతికణ

౧౬౨ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వప్రేతయా నరమాగతస్యప్రాచయశ్చిత్తమ్.

మస్త్రక్షణ్ణమిత్రాత్కాంతిలపాత్రసర్వప్రాచయశ్చిత్తప్రేతవాహకవరణాదీ
 కమ్|అనాచారభిసన్ధ్యాదినిత్యకమలలోపః||ఇతి హేమాద్రా మృతస్యపునరా
 ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వం ప్రేతక్రియాన నరమాగతస్యప్రాచయశ్చిత్తమ్||
 గమనప్రాచయశ్చిత్తమ్| అథ దేశా నరవాసినోద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వంప్రేత
 క్రియాన నరంపునరాగతస్యప్రాచయశ్చిత్తమాహ || డేవలిః|| శ్లో|| పూర్వం దేశా
 న్తరంగత్వాభ్యుక్తభూమణ్డలంపునః | ద్వాదశాబైగతేతస్మిన్ గత్వాస్వగృ
 హమంజసా || కృతక్రియస్యపుత్రాడేకథంశాస్త్రప్రవతేనమ్|శృణుధ్వంము
 నయస్సర్వేతస్యనీవర్హముత్తమామ్| గాలవః|| శ్లో|| పూర్వం విస్తోషితో విప్రో
 ద్వాదశాబ్దమితస్తతః| భృమన్ గృహమాగత్యస్వపుత్రైః కృతసత్కీరయః|
 భృత్యపుత్రకళతేషుశాస్త్రదృష్టికథంభవేత్|| మార్కండేయః|| శ్లో|| చిరకా
 లాగతంబంధుహతా త్తంనావలోకయేత్ | భిత్వాకాంస్యాదికంపశ్యేన్మహాన
 చ్యస్తరంజేత్| భగినీభృగింపుత్రం స్వసాతుభగినీమపి | ద్వాదశాబైగతేత
 స్మిన్ హతా త్తంనావలోకయేత్ | ఉభయోః పశ్యతోహాని స్తీర్ధంనద్యస్తరం
 జేత్ | భిత్వాకాంస్యాదికందృష్ట్యాతస్తాద్దోషాస్త్రముచ్యతే అన్యధాహానిరుది
 తాద్వయోర్వాధనసంక్షయః|| పరాశరః || శ్లో || ద్వాదశాబ్దాత్స్వరంప్రా
 ప్రంభృత్యభిక్యతసత్కీరయమ్| దృష్ట్యాకాంస్యాదికంభిత్వాపశ్యాత్స్వగృహ
 మానయేత్ | స్నానమభ్యజ్యకతః వ్యూకారయి త్వాతుతంపునః| పుణ్యాహవా
 చనంకృత్వానాం ద్యాహ్వనం యథాక్రమం|| పటగర్భవిధానెనపునస్సంసార
 రమాచరేత్ | బ్రహ్మపదేశ మారభ్యపఞ్చగవ్యాస్తమాచరేత్ | ఉశంత్యేవ్రితి
 మంత్రేణస్వగృహ్యగ్నోవిధానః|| అష్టోత్తరశతంహు త్వాగోఘృతస్యాహు
 షిఃపుధక్ | హుమశేషంస మాప్యైవతమగ్నింః|| రిక్తజేత్ | పక్షివిమర్శనచ
 తిందృష్ట్యాజప్త్యాఘమర్షణంతతస్పృష్ట్యాస్వయంపక్షింజపెత్సూక్తంచపౌరు
 షమ్| ఉపవిశ్యతతస్తాస్తమాజయేదఘమషః|| పునర్వస్మా నరంభృత్వాధ
 వేనసహితామునాలాజహౌమవిధానెనకృత్వా శేషంసమాచరేత్ | షడబ్ద
 ముభయోః కృత్వాప్రత్యేకంవిధిపూర్వకమ్| బ్రాహ్మణాన్భృజయేష్యచ్చిత్తతో
 భుంజీతవాగ్యః| ఎవంకుర్యాన్నర్యోయస్తతస్తాద్దోషాస్త్రముచ్యతే| అన్యధా
 నిష్క్రూతిరాస్తీజాయాపత్యోరిహానియోః|| ఇతి హేమాద్రా దేశా నరగతస్య
 వరలోకక్రియా నరంపునరాగమనైప్రాచయశ్చిత్తమ్|| అథ ద్వాదశవర్షాదూ

==* ద్వాదశవర్షాధ్యాయముగత భాగిత్రాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

ర్షమాగత భాగిత్రాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వత్సరా
ద్వాదశమాగత్యం భాగిత్రాదీన్యదివశ్యతిఉభయభాగిత్రయపత్నీనాంవినాశస్స
మ్మదామః॥ శాతాతపః ॥ శ్లో ॥ ద్వాదశాద్దేహ్యాశీతేతు భాగిత్రయత్రా
దిదర్శనై । కులహనిర్భవేత్త్ర భాగిత్రాణాంవినాశనం ॥ తత్రప్రాయ
శ్చిత్తమాహ॥ కేవీపురాణై ॥ శ్లో ॥ అతీతద్వాదశాబ్దానాం భాగిత్రాదీ
నాంవిశేషతః । దర్శనేనుమహానద్యా స్రుతకాన్యంసిధాయచ ॥ షడబ్దం
విధివత్పుత్ర్యా పునస్సంసారపూర్వకం । ఉత నస్యైతిమన్త్రేణఅష్టాత్త
రశశంహు నేతీ ॥ దర్శనైచెవపత్న్యాత్తుఅవకురనపూర్వకం।లాజహామం
తతఃకుర్యాత్తతఃపాణిగ్రహస్సృతఇతి శానకః శ్లో, అతీతద్వాదశాబ్దస్యభా
తుఃపుత్రస్యవైస్వసుః । దర్శనైషుగృహీకాగ్య అన్యధావృత్తిమాప్నుయః॥
తత్రనీషుగృహీమాహాబోధాయనః ॥ శ్లో ॥ మహానద్యాః పవాహేతుకాం
స్యంభిత్యాంధావిధిమృత్యుప్రతికృతిం దద్వాజ్జప్త్యాతత్సూక్తమవధా॥ చా
న్ద్రాయణం తతఃకుర్యాత్సంచగవ్యంతతఃపిదేత్ । ఏవంకృతేతుతత్పాపైర్ముచ్య
తేనాశ్రసంశయః॥ శ్రీరామశ్లేషమేనేతిభగవాన్బాదరాయణః ॥ యమః॥
శ్లో॥ బహుసంవత్సరైతీతైఃకృతేసోదరేతథా।పత్న్యాంపితరిపుత్రైవకృత్వా
నిషుగృహీతాశ్శనః ॥ పశ్యేద్భక్త్యాసమారధ్యదేవదేవంహేళ్యరంబికాద
శశుణాన్వాపి రుద్రానావర్త్యధనుఃవిత్ ॥ పాపైరైర్విముచ్యేతనాత్రకా
ర్యావిచారణైతి । దేవాలయేనదీప్తిరే గౌమేవావిప్రసన్నిధౌ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో
యథాశక్తిదత్వావస్తాదీకంధనమ్।అవహాక్ష్మశ్రిశంకచ్యేత్పుత్రానాయాం
పిసమృదః॥ ఇతి హేమచంద్రివిరచితద్వాదశవర్షాధ్యాయముగత భాగిత్రాది
దర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ సూతకద్వితయే శ్చుతస్సప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—* సూతకద్వితయే శ్చుతస్సప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ సూతకద్వితయేనాజకయోనిప్రోవృత్తిమన్వగత్ । తస్యా
న్యానిషుగృహీర్వాస్తీషడబ్దాత్రుచ్చగ్రంహత్ ॥ మరణంజేయః॥ శ్లో॥ ద్వ
యోరాశౌజయోమథ్యేవిప్రోచైవాన్మృతౌయదా । శస్యశుద్ధిరిహాసితాముని
భిస్సత్యవాదిభిః ॥ శుద్ధిఃకార్యాషడబ్దాచ్ఛరవిద్విధిపూర్వకం ॥ జాబాలిః ॥
శ్లో ॥ ద్వయోరాశౌజయోస్సద్ధౌయస్యస్యాన్మృతనిశ్చయః । తస్యశుద్ధిషడబ్దా
చ్ఛక్యచ్ఛాభిహవినిశ్చితా ॥ జాతకేతుషడబ్దంస్యాన్మృతకేతద్వయంచరేత్ ।

౧౬౪ సహగమనభీతాయాః దేశాంతరమృతాహితాగ్నేప్రాచయశ్చిత్తమ్.

అస్థిసంచయనాత్పూర్వం త్రియబ్దంకృచ్ఛాచరేత్ || త్రియదీనామేవమ్ ||
 ఇతి హే హుద్రివిరచితే సూతకద్వితయే శ్చతస్త్వప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథ సహ
 గమనభీతాయాః ప్రాచయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || పూర్వంగచ్ఛామియా
 బుద్ధ్యాపత్న్యసహపూతాశనమ్ | దహనస్తానమాగమ్యపశ్చాద్భవవతః
 =*సహగమనభీతాయాః ప్రాచయశ్చిత్తమ్.*=

యేత్తస్యాలోకాస్తం నాస్తిపతిగః చ్చతినారకం || గౌతమః || శ్లో || మృతంభ
 ర్తారముద్దిశ్యగమిష్యామిపూతాశనమ్ | ఇతి యాభాషితాపూర్వంపశ్చాద్భి
 తానివతఃతే || సైవయాతిమహాదుఃఖం భర్తానరకమశ్నుతే || మహాభారతే ||
 శ్లో || తిస్రఃకొట్కార్థకోటిశ్చగ్లాం యామానుషేస్సృతాతావతాగ్రాలం
 వసేత్స్వగేభతారం యానుగచ్ఛతి || యమః || శ్లో || పూర్వంయామీతిభ
 ర్తారంపశ్చాద్భి తానివతఃయేత్ | యాతిసానరకంఘోరం భర్తాభవతీర్భిషీ ||
 తద్దోషపరిహారార్థం శవాగ్నేజపూయత్రామాత్ | శతాయస్యాహేతిన
 జభిః దశభిఃపూత్యాశేషేదాజ్యేనపత్న్యస్సర్వాక్షం విలేపయేత్ | తత
 శ్చుద్ధాభవతిభతావచశుద్ధ్యతి || ఏవంత్త్రియదీనామ్ || ఇతి హేమాద్రా
 సహగమనభీతాయాః ప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథ దేశాంతరమృతస్యాహితాగ్నే

—*దేశాంతరమృతాగ్నేలోకేకాగ్నిదాహేప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

రరణ్యగ్నినావినాలొకేకాగ్నినాదాహేప్రాచయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో ||
 దేశాంతరమృతం రాజకయజ్ఞానం లొకేకాగ్నినా | దహేత్పుత్రోవృధాభూ
 యాత్సోమగ్నిభిశ్చత్రిభిర్విना || పరాశరః || శ్లో || ఆహితాగ్నిమరణ్యగ్నేదే
 శాంతమృతంవినాలొకేకాగ్నేర్దహేత్పుత్రస్తయోఃప్రోక్తాహ్యధోగతిః || మా
 రింండేయః || శ్లో || సోమపంస్వాగ్నిమత్సృజ్యహ్యరణ్యగ్నేర్వివాదహేత్ ||
 ఉభయోర్మరకశ్చాత్రనతతగమఃఫలంభేత్ || అజ్గిరాః || శ్లో || దేశాంతరమృ
 తంపుత్రోహ్యరణ్యగ్నేర్వివాదహేత్ | సోమపానరకం గచ్ఛేత్తత్పుత్రోయాత్య
 ధోగతిమ్ || గౌతమః || శ్లో || ఆహితాగ్నింద్విజు పుత్రోహ్యరణ్యగ్నేర్వివాద
 హేత్ | యజ్ఞాన కంయాతితతగ్రానః కంప్రణేత్ || ప్రాచయశ్చిత్తమాహ ||
 గౌతమః || శ్లో || తదస్థీనసమాదాయపుత్రోదేశాన్సంస్కర్ష్యమాలయమ్ | గత్వా
 తంధర్తమాగేణప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్ | మధిత్వాసమ్యగరణితదుద్భ
 వపూతాశనై | ప్రాచయశ్చిత్తస్తుతే | గుణ్యంకృత్వాస్థీనిప్రదాహయేత్ | కృ
 త్వాతదార్థ్యకంకర్తృమతశాస్త్రోక్తాగతః | ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతినాన్య

ధాశుద్ధిరివ్యతే || తత్తత్తత్తద్ధావాయాఅప్యేవమ్ || ఇతి హేమాద్రాఅహీ
తాగ్నైర్విప్రస్యమృతస్య తాకిగాగ్నినాదహనప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథ గర్భణీ
మృతిప్రాచయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || యదాయాగర్భణీనారీ దైవాద్యదివిప

—*గర్భణీమరణప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

ద్యతే! ఊర్ధ్వంషణ్డౌపతస్తస్యాగర్భంబ్జిన్వాచ్ఛిశుంహాశేత్ | మూతుఃపాద
ప్రదేశేతుశీరోధాగేధవాఖనేత్ || యదిజీవేత్తదాచాలం గృహీత్వాపాషయే
చ్ఛనైః యదామృతస్తదాచాలం పూర్వవన్నిక్షిపేద్భువి || గర్భసూచ్యాథస
న్ధాయజుహుయాదాహుతిత్రయమ్ | పాజాపత్యద్వయంకృత్వా దహేత్తాం
శాస్త్రమాగతః | ధేతుగః భక్త్యశుద్ధర్థం || తత్ప్రచ్ఛ | దీరితమ్ || గాత
మః | తృతీయేపచ్చమేషమై మృతాన్యాద్యదిగర్భణీత్రయ హేనదోషస్యాన్య
త్వాతభ్యభిధీయత్యేమాసిషమైశిశుఃప్రాజేన్యజ్యతే తత్రదోషభాక్తదా
శ్మశానదేశేతు నీత్వాతాంగ గర్భణీంషుత్వామ్ || నారీవాస్యాథవోవాపిచ్ఛిన్వా
వాజ్ఞేరధస్థలమ్ | శిశుంత్యక్వాక్షిపేద్భూమౌశిరక్తా నైత్రపాదయోః || సన్ధా
యసూచ్యాతంగర్భంజుహుయాదాహుతిత్రయమ్ | ఆహుతిత్రయః || ప్రాజాప
త్యద్వయంకృత్వాదహేత్తాంశాస్త్రమాగతః | గర్భణేత్తుర్విశుద్ధ్యర్థంతప్ర
కృచ్ఛ | ముదీరతమ్ | శిశుర్వ్యతదాజీవేత్ప్రిషయేద్యత్తతశ్చనైః | యదామృత
స్తదాదాయపూర్వవన్నిక్షిపేద్భువి || ఇతి హేమాద్రాగర్భణీ మృతిప్రాచయ

—*సూతికామృతిప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమ్ | అథ సూతికామృతిప్రాచయశ్చిత్తమాహ | దేవలిః || సూత్యాపుత్రం
యదానారీద శాహాభ్యంతరేమృతా | నతస్యాఃపునరావృత్తీరక్తాణ్డౌన్యహా
భయాత్ || మరీచిః || యానారీతనయంసూత్వ యదిదైవాత్కమీయతే |
సూతకేతనరావృత్తిర్నతస్యాయమవిన్దిరాత్ || గాతమః || సూత్యానారీమృ
తాపశ్చాద్దశాహాన్గ్లాన్తరేయది | నతస్యాయమలోకాద్వైనిపర్మశిర్భహువ
త్సరైః | తద్దోష రిహారార్థంచత్వాగ్నిన్వర్తిజుఃపుథక్ || ఏకఏషద్విజోవాపి
వారుణాక కలగక్షిపేత్ | పూర్వవిక్షిప్త సర్వత్ర జలెనాపూర్యయ
త్నతః | వరుణంపూజయేత్తత్ర ఋత్వగేకశ్చ తుషకాపి || కలశాన్వాశీ
భిస్పృష్టావ్వంత్రాసేతానుదియేత్ | నవకంచవకంచైవ పురుషసూ
క్తజ్జువైష్ణవం | పంచమానానువాకంచహిరణ్యశృంగమితిక్రమత్ | శాస్త్రీభిఃక
భిశ్చైవకలశానభిమంశయేత్ | అన్యేనవాససాచ్యద్యసూతికాంకృతశ్చాది

కామః| మార్జయేన్మత్విజస్తోయోఃకలశస్తైఃపనిశ్రజైః| అహోహిష్టాదిభిర్మస్తైః
 దేవస్యత్వేతమార్జయేత్| తతశ్శవంబహిదైశ్చెన్నాపమృత్యాభదేశికః| శతకుం
 భోదత్తైఃప్రాక్ష్యమాతనెవనైవనాసనా| అచ్చాక్షకుశంపశ్చార్ద్రహేహాపా
 సనాగ్నినా|| గౌతమః|| తుహిగ్నినాదహేః|| న్యాయంకపాలేపయంతథా| విధు
 రంవిధవాంచైవహ్యుత్తమైనైవదాహయేత్| గృహస్థంచైవతత్పత్నిం దహే
 ద్యహ్యగ్నినాపృథక్|| ఆహితాగ్నించశత్పత్నించక్షాభిశ్చప్రతీభిర్దహేత్|| అన్య
 ధావోషమాప్నోతిగతిస్తైషాంనవిద్యతే| కన్యకాంబాలంవాధనిష్ఠాః పుమృతం
 పూర్వవత్ప్రేయశ్చిత్తంకృత్వాదహేత్|| ఇతి హేమాద్రో సూతికామరణ

—*రజస్వలామఃప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తంఅధరజస్వలామఃప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవలః|| రజస్వలాతు
 యానారీమృతిప్రాయాద్యతాసతి| నరకంయోఃసానారీరక్తకుండైనిమజ్జతి||
 గౌతమః|| యదాపుష్పవతీనారీదైవాద్యదివిషద్యతే| తస్మాచ్ఛనిషక్రాత్తిర్నాస్తి
 రైతఃకుండాద్భయంకరాత్|| జాబాలః|| రజస్వలాతుదైవేనచినేషత్రిమయత్ర
 హేమృతాతస్యాగతిర్నాస్తిరక్తకుండాద్భయంకరాత్|| సూక్తికామరణప్రాయశ్చిత్తః
 తస్మిన్కుర్యాత్|| ఇతి హేమాద్రోరజస్వలామరణప్రాయశ్చిత్తమ్||
 అధాహితాగ్నేర్దుర్మృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవలః|| అశభారద్వాజ

—*ఆహితాగ్నేర్దుర్మృతిప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సూత్రం| యద్యాహితాగ్నిరధ్వానంగశ్చేత్యహగ్నిహోత్రేణానువ్రజేత్| యా
 వత్యోగ్రామమర్యాదానద్యశ్చతావతీర్నుభిహరెయః| ఇద్యత్సహరెయః| తాకి
 కాస్సంపద్యేరక్|| యదిపక్షినీమాస్తరైభినిమోచేదహ్యయాద్యాత్స
 రాధేయం| నతస్యప్రాయశ్చిత్తః| యద్యాత్సవ్యరణ్యోర్వాహురూధేష్వగ్ని
 మయజమానోమయేత| పూర్వవదగ్న్యాయతనాదికల్పయియజమా
 నాయతనెప్రేతంనిధాయగాహాపశ్శయేత| అరణింసన్నిధాయమన్థతి|
 ప్రేతస్యదక్షిణపాణిమభినిధాయతత్ప్రొఘాభాతాన్యోగాప్రత్యాసన్నబద్ధసు
 పావరోహజాతవేదఇతియంస్వగ్రాయతాకాయత్వంనప్రజాన్నాయఃప్రజా
 గ్గరయిమక్తాసుధేహిప్రేతాహుతీశ్చాస్యజుషస్వస్వాహేత్యరణ్యోవోహ
 పావరోహ్యమంథేత్| అరణ్యోస్సచారూఢసాన్నిరవృతకమ్| నప్రేతమ
 న్నారమ్భయిత్వేమంమన్రింజపేత్|| ఇతి హేమాద్రోఆహితాగ్నేర్దుర్మృతి
 ప్రాయశ్చిత్తమ్|| అధాపశ్చాలాశిష్వస్యగాష్టమృతస్యవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్త

==*అపస్తంబిశ్వాస గాలాదిదంశమృతశునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

మాహ॥ దేవలః॥ అపస్తంబిశునాదష్టో విప్రస్యాన్యైత్రులః॥ సదా॥ జమ్ముకేనాథ
వాదష్టః॥ ప్రపక్షపూర్వవన్మృతః॥ పరాశరః॥ జంబుకేనశునావిప్రో బుద్ధి
భ్రాతృశేనదంశతః॥ శ్రులః॥ ప్రత్యహంతద్వన్మృతాయదిహదేవతః॥ వినాస్యని
షక్నోతిర్నాస్తిషడద్వైక్యచ్ఛ్రీసంజ్ఞకైః॥ పిథినాదాహయేత్పశ్చన్నతేనసహ
దోషభాక్॥ మా-౧-౦-డేయః॥ జంబుకేనశునారాజ౯ విప్రోదష్టస్తదాకథం॥
ప్రపక్షప్రత్యహంతద్వన్మృతాయదిసదేవతః॥ వినాస్యనిషక్నోతిర్నాస్తిషడ
ద్వైక్యచ్ఛ్రీసంజ్ఞకైః॥ పిథినాదాహయేత్పశ్చన్నతేనసహదోషభాక్॥ నతస్య
దుష్టుః॥ తేదో-మో-పిశాచాభవేత్తదా॥ విధవా-ప్రస్తీణాం క్షత్రియాదీనా
మేవం॥ ఇతి హేమాద్రౌ అపస్తంబిశ్వాస గాలదష్టమృతప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ దివావాయదివారాత్రౌ శునావి

==*శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

ప్రోవిదంశితః॥ దివాసచేలన్నాయితనరాత్రౌన్నానమాచరేత్ ॥ గౌతమః॥
శునావిప్రోదివారాత్రౌ వంశితస్తక్షణాజ్జలైః ॥ స్నాత్వాదివావిశుద్ధ్యాస్యాన్య
ద్రౌత్రౌ నస్నానమాచరేత్ ॥ పరాశరః॥ దివావాయదివారాత్రౌ విప్రోకబలి
తశ్శ్వభిః॥ ధమ౯నాశస్తతాఘాయాద్దివాస్నానంసమాచరేత్ ॥ తం దేశం త్వా
శయేత్తొయైరగ్నిసంస్పృశంనచరేత్ ॥ పునఃప్రత్యోళ్ళతందేశంపాదౌప్రత్యోళ్ళ
వాగ్మతః॥ అచమ్యశుద్ధిమాప్నోతి పరేద్దుస్యాన్నానమాచరేత్ ॥ ఉప్రోష్ణరజనీమే
కాం పశ్యగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ స్త్రీబాలవృద్ధాతురాణామేవం॥ క్షత్రియాదీనామపి॥
ఇతి హేమాద్రౌ శునాదష్టప్రాయశ్చిత్తం ఇతి ప్రకీర్ణకరప్రాయ

==*పోషశకమణాంకాలాతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్చిత్తం ॥ అథేదానీం పోషశకర్మణాం స్మృత్యుక్తానాం తత్తత్కాలాతి
క్రమే ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ గర్భాధానం పుంసవ
నంధీమంతోజాతకర్తవ్యం॥ నామాన్నప్రాశనంచౌలంమౌజీవితచతుష్టయం॥
గోదానాఖ్యంస్నాతకంచ వినాహః॥ పైతృమేధికం॥ కర్తాపిత్రావణాఖ్యంచమ
హాయజ్ఞస్తధైవచ ॥ ఏతత్కర్తావ్యక్రమేకర్మభిష్టాః॥ పథిభిష్టాః॥ శాఖారండాః॥
బ్రహ్మభిష్టాశ్చతుర్విధాశ్చాసంభాష్యాఅపాశ్చైకయాశ్చమనుః॥ పితాపితౄ
మహాశ్చైవ తధైవప్రపితామహః॥ యేనావర్తనమగ్నేణ తత్పుత్రసైనసంచ
రేత్ ॥ గౌతమః॥ యేనాస్యపిత్రగ్రాయతాః॥ యేనయాతాః॥ పితామహః॥ తేన

రి.ర.హేమాద్రా.గర్భాధానత్యాగ-సీమనైపుంసవనాకరణప్రాయశ్చిత్తం.

యాయాత్సతాంశుర్గంతేనగచ్ఛత్తోష్యతి, అన్యధాయదీవరంతేచక్రలిం
గాదిధారిణిః॥ పరిభ్రష్టాస్తుతేజ్ఞేయాస్సర్వధర్మబహిష్కృతాః। గర్భాధా
నాదిసంసారాత్ శక్తాఃకతుకంభువిచ్ఛిజాః। త్రైర్వి నాయేప్రవతం కమః
భ్రష్టాస్తవపహియస్యశాఖాంపరిత్యజ్య హ్యన్యశాఖామనుస్మరత్। ఉపస
యనాదికంతత్రస్వర్వస్యబ్రూయదాభవేత్। శాఖారంభస్సవిజ్ఞేయస్సర్వధర్మబ
హిష్కృతః। సంధ్యాదిత్యకర్మాణి గాయతిజపమేవచ। యజ్ఞాదికంపరిత్యజ్య
సమర్థోవిద్విజోత్తమః। యదేవతేతలోకేన్ద్రికభ్రష్టాభ్రష్టస్సఉచ్యతే। ఆతప
తానికర్మాణి శ్రుతిస్త్రుత్యుదితానిచ త్యాజ్యానినకదాప్యేత్రైర్విప్రేందైఃపా
పభీరుభిః॥ అథగర్భాధానత్యాగేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవతః॥ స్నాతవ
త్త్యామృతౌపత్యాగగర్భాధానంసమాచరేత్। చక్షుర్ధేహానివారాజ్కపం

గర్భాధానత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

చమేహనివాధవః | స్వత్స్వభ్యుదయకం ప్రాతస్తద్రాత్రౌమంత్రపూర్వకం | గ
ర్భాధానంత దాకుర్యా త్సూక్ష్మగర్భే విశుద్ధిదు || నతత్రపతిగర్భే తన్నిమే
కం మంత్రవర్జితం | ఆన్యధాదోషహి వ్యోతి గర్భావాతీనిగద్యతే తద్దోషప
రిహారార్థం గర్భశుద్ధిర్ధమేవచ | ప్రాజాపత్యద్వయంకుర్యాద్విప్రీయేత్రనరా
తః | అన్యధాగర్భవాతీస్యాద్యధాజారస్తగ్రైవనః | క్షత్రీయాదీనామేవం ||
ఇతి హేమద్రౌ గర్భాధానకం ప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథసేమనప్రసవనా

—*సీమ స్త్రపుంసవనాకరణప్రాయశ్చిత్తమ్ *

కరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః ॥ సీమంతప్రథమగర్భ్య చతుర్థమాసిత
స్యతే । అధవాదైవయోగేన కుర్యాన్మయైష్ట్యమిష్టిజః ॥ పుంసవంతతకు
ర్వీత సీమంతైవసహైవవా ॥ జాబాలిః ॥ సీమంతప్రథమగర్భ్యయుగమాసియు
తాచవా । వసుమాసెప్రకుర్వీష గర్భశుద్ధ్యర్థమాదరాత్ ॥ రజఃపాపస
ముచ్ఛాతం శుక్లంపాపానువ రియతేత్రయోస్సంసర్గతోగర్భ్య ప్రథమదోష
సంభవః॥ తద్దోషపరిహారార్థం సీమంతోన్నయనంచరేత్ । శల్యార్థదభాపింజీ
తైర్గుర్జయిత్యానదోషభాక్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి నశుద్ధిర్గదధారిణః ।
తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మార్కండేయః ॥ సీమంతపుంసవనయోగ్యదిద్దోష
నాశనంనకుర్యాత్పూర్వజఃపాపీ ప్రాజాపశ్యద్వయంపుధక్ । కృత్యాశుద్ధిమా
ప్నోతి గర్భశుద్ధిస్తుజాయతే ॥ శ్మశ్రియాచీమామేవం॥ ఇతి పుంసవనసీమనామ
కరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥అథ జాతకర్మాతిక్రమణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః॥

— శివ తత్వ త్రిత్రమణి పాఠశ్రీ త్తమ్. ౧ —

జాతేపుత్రేపితాస్మాత్వానశలంజాతఃర్షణిహేమన్వాధాన్యజాతేనజా
తశ్రాధ్ధంసమాచరేత్ ॥ అలూనసాభింతంపుత్రంపితాపశ్యేత్పుత్రుత్తుతః
సాత్పుత్రముఖమిదేన సర్గద్వారమ నావృశం ॥ పుత్రంబృహ్స్పతధాధూ
మాజాతశర్షసమాచరేత్ ఫలికర మిశ్రే శ్చసమకపైరాహాతీర్ణశేత్ అ
జస్మాస్మిన్సదాశ్మైద్యావదాశాచర్గమః ॥ దశరాత్రంపితాకుర్యాదవంపు
త్రాభివృద్ధయే ॥ జాతకర్తాకరణేప్రాణ్యుత్తమాహగతయః ॥ జాతకర్తన
కుర్వీతపూర్వజాయదినాస్తికాత్ ॥ వ్రతకాలేచతతకర్తకుర్యాద్విధిపురస్సం
ప్రాజాపత్య్యయంకుర్యాచ్చ శేనానామకర్తృణాః ॥ ముఖ్యకాలాదశరాత్రమ
ధ్యంగోణస్తునామకరణచోలోపనయనానిమఖ్యకాలాత్క్రమేగోణకాలేష్య
మహాకాలపత్య్యయంకృత్యావతకర్తకృత్యావేదఃసమాచరేత్ ఏవంతుత్రి
యాదీనామపి ఇతిజాతకర్తాత్క్రమగ్రప్రాప్యుత్తం ॥ ఆధ్యమవశ్యుతకర్మ

—* గామశత్రుత్వమున ప్రాచీనము. *

అప్రాప్త్యై త్రయోహా|| దేవతా|| యమశాయ్యం పజ్జతామాతుర్యోనివిభేద
 నాత్|| తయోజ్ఞేష్టః పూర్వజన్యోద్వితయోనజపవహి|| మార్గం డేయం|| పి
 తుర్వీర్గం మే కేణాతుత్పదనసద్మని|| శుక్లశోణితసంసర్గాద్విధాగర్హభవి
 త్యతి|| తావద్ధియంతాపెశిన్యా దశమేషు నిసమ్భవే|| గర్భద్వారాద్వినిష్కా
 న్తాయాగపత్తతతోభుః|| పూర్వజన్మతయోజ్ఞేష్టోద్వితయోనజపవహి|| జా
 బాణః పెశిన్యాంవీర్గబాహుశ్శాన్తాతుర్గర్భపితుస్తధా|| బిన్దవస్సంపతస్త్య
 త్రద్విధాభవతిపూరణాత్|| పిండద్యయంతదా భూయాద్వర్ధతే బహుమై
 ధునాత్|| ఆగతేషునవేకాలేజాతౌ యుగపదున్నతౌ|| పూర్వజః పూ
 ర్వజోజ్ఞేయోద్వితయోవరజస్తధా|| తయోన్నకారణంబిందుర్జనిరేవాత్రకా
 రణమ్|| యదాజన్యోస్యశిశోః ఏవత్రైవిపూర్వజః|| పరాశరః|| యో
 నిమూల్యాద్వినిష్కాంతాయుగపద్గర్భగోళతః|| జాతౌయమశజ్జేయాత
 యోజ్ఞేష్టస్తుపూర్వజః|| ఉపానయాదికం కర్తవ్యపూర్వంసమాచరే
 త్|| యోనిబిందుగమత్ప్తైర్మన్మస్తాబాహ్మతోజనైః|| ప్రత్యక్షాద్భష్టా
 వగ్రీసైవకర్మఫలప్రదా|| మరీచిః|| ఏకయోనిసమత్ప్తన్నా జాయేతం
 యమశాస్త్రే|| తయోజ్ఞేష్టః పూర్వజస్సన్మత్సన్మయానపరంక్షితౌ|| యో
 నాబిందోరద్భష్టత్వాజ్జనిరత్రైవిపారణమ్|| తన్నజ్జేష్టః పూర్వజస్సన్మత్సన్మ

ద్వార్వాభువి గౌరవాత్ ॥ అర్చనాదోషమాప్నోతిపరివేష్టైవ సర్వదా ॥
భరద్వాజః ॥ తయోర్వ్యత్రైవితికుగ్యప్రతానుమశ్చయోశ్శుభమ్ ॥ పరివి
త్తిఃపూర్వజస్సాన్యత్రవేత్తాద్వితియః ॥ తయోర్గ్రహసంతానం రిచిన్ద్రా
దయోభవత్ ॥ తస్మాద్విమృశ్యకుర్వీతవ్రతఃస్వాదికంపితా ॥ ఘృత్రమా
స్తాంజిబన్దాదికన్యాజ్ఞానాత్రాత్వాపరివేష్టపూర్ణశ్చిత్త కృత్యా
వివాహాదికంకుర్యాత్ ॥ అన్యదాదోషమాప్నోతి ॥ ఉత్రియవైశ్యయోరేవం
ఇతి యమశ్చయోర్వ్యతశ్చ ॥ మహాప్రశ్నశ్చిత్తమ్ ॥ అథనామకరణ లో

—* నామకరణలోపప్రాశ్నశ్చిత్తమ్. *

పప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవతః ॥ ఏకాదశేహింద సంపాద్యేపిత రానా
మకర్తయత్ ॥ కుర్యాత్తాంతం సంపత్తిగాయమాం తస్యత్రైవితాత్ ॥
మార్కండేయః ॥ పితరౌనామకరణంపు త్రివిధశమేహం ॥ విచార్యవ
దతోవే గాతుర్గ్యాతాంశుభానుదరాత్ ॥ పుత్రస్యవాకస్యకాయా నా
మకర్తశుభాప్తయే ॥ పితాకుర్యాద్విధియేమహద్భిర్విధిపు గవైః ॥
గౌతమః ॥ పుత్రస్యనామకుర్వీక పితాచై కాద శేహని ॥ ఆయు వస్త
స్యకృద్ధర్మంస్వస్య సమృత్సమృద్ధమే ॥ నామత్రివిధం ॥ ముసనామన
క్షత్రామవ్యవహారి నామచేత్రయాణాం కరణాత్పుత్రస్యాయుషః ప
రివృద్ధిః ॥ సూక్ష్మకరణమేకాద శేహనిఽహీతం ॥ ఎతేషాంకరణాన్పుత్ర
శ్శతవిషకామఖండకం ॥ ఆయు గప్నోతిసహసాతస్మాదేతత్త్రయైవరేత్ ॥ ఎ
కాదశాహం సన్త్యజ్యభోజనేచాలకేపిహ ॥ వ్రతబంధేతురాశేంద్రప్ర
జాపశ్శద్వయంపితా ॥ కృత్వీకర్తృ ప్రకుర్వీతముఖ్య కాలవ్యతిక్రమాత్
ఎతేన శుద్ధిమాప్నోతి నాన్యథా శుద్ధిరస్తి ॥ తుక్రయాది మేవం ॥
ఇతి హేమాద్రానామకరణలోప ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాన్నప్రాశన
కాల వ్యతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవతః ॥ శిశూనాంభోజనే

—* అన్నప్రాశనకాలవ్యతిక్రమణే ప్రాయశ్చిత్తం. *

రాజక కాలవ్యక్తానశ్చరణః ॥ తదతిక్రమణే నాస్తీముఖ్యకాలో ద్విజన్త
నాం ॥ హరితః ॥ శిశూనాంభోజనశస్త్రం వక్ష్యేమే మునిచారితం ॥
తద తిక్రమణే దోషా వ్రతబద్ధే తుచధ్యమః ॥ జాబాటి ॥ వక్ష్యేమా
సికృశ్రాద్ధావాచ యత్వా శిష్యాద్విజైః ॥ బ్రహ్మణంతత్రపంపూజ్యభో
యోత్తం శిశుంముదా ॥ ముఖ్యకాలపరిత్యగ్యాచ్చిశుగుణ విహీనవాక్ ॥

అవంధ్యం వసంకుర్వత్ బహుచారీసలూకభాక్ । ఆన్యధాదోషమాప్నోతి
 వేదఘాతీః ఉద్యతైః పరాకరః ॥ బ్రహ్మచారీనదాశుద్ధౌ వేదాభ్యాసేన
 బుద్ధిసూక్ష్మః । వేదోనారామణస్సాయోత్తదభ్యాసే మహాభవేత్ ॥
 జాతుకణిః ॥ ఉపాయనిన యాధ్వంపరం శ్రావణకమణిః । బ్ర
 చారీ బహువిశ్శింత్యక్వావశే తర్హవా ॥ వెఘాతినోజ్ఞేయోబ్రహ్మ
 కమన్స్వసహవాక్ । ఉద్దోషపరిహరార్థం కాశక్యశ్చైతతఃపరం
 కృత్యాన్యం రిద్వేదానధీబ్రహ్మవిద్యవేత్ । ఏకవహాదూధ్వమిత
 త్రాచ్యుశ్చైతం వహాద్వయేవవశ్రయేవాచాంద్రాయణం । ఇతిహే
 మాద్రోవేదాధ్యయనలపప్రాచీనశ్చిత్రం ॥ * ॥ అధానధ్యాయేషు

—*అవధ్యయనేషువేదపారప్రాయశ్చిత్రం*—

వేదపారప్రాయశ్చిత్రయామా ॥ దేవలిః ॥ యోగేనాసేతు పర్యాజిత
 ధామనాద్యుచితం । యుగదయస్తధాశుక్లహృద్వమీవచతుశశిశ
 ణ్ణవాన్తానద్వాదశ్యాయహాభరణేస్తేవచ । సంధ్యాయాం గజితేషు
 ఘే ధామకమ్పనవిచిత్రం । గ్రామకామరాజనాశేతధాసర్వాదశక
 నై ॥ మాతాపితృన్యైశాహేషుశ్చైత్రయమరణంగతే ॥ జాతాశ్చై
 చజ్ఞాతీనాంగదబ్ధామృతయేతథా । మహాపాతేనోద్భవ్యైశ్చందాలాక్
 బహిరాగ్నిశాక్ ॥ ఏతేషాక్తమరాజే ద్రవదాంతంవేదమీవవా ॥ యోధీ
 తేయాధధీపాపీమృత్యావశమశ్చుతే ॥ నారదః । వేదాంతంవాధవే
 దంవా అనధ్యాయేష్యధీశవాక్ । ద్విజఃపాపమహాబోతిబ్రహ్మహత్యం
 చవిందతి ॥ గౌతమః ॥ అనధ్యాయేష్యధీతానాంప్రజ్ఞామాయఃప్రజాంశ్రి
 యం । మంత్రవీర్ష్యయభయాదీంద్రో వద్రేణహంతిచ । పక్షేపరాకః
 ధిః మాసేతప్రమదీరీతం । వషేచాంద్రంతతః పశ్చాత్తతోబ్రహ్మహ
 ణోవత ॥ * ॥ ఇతిహేమాద్రో అనధ్యాయే వేదాభ్యాసప్రాయశ్చిత్రం
 అథవేదవ్రతాతిప్రమాణప్రాయశ్చిత్రం ॥ దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యం

—*వేదవ్రతాతికమప్రాచీనశ్చిత్రం*—

తధాసౌమ్యమగ్నైశ్చ వైశ్వదేవికం ॥ చత్వారివేదసంజ్ఞానివ్రతనిను
 మహంతిచ । ప్రాజాపత్యమృచాంవేదే సౌమ్యయాజుషమేవచ । ఆగ్నై
 యంసామవేదేచవైశ్వదేవదశతుధాకం । ఏతానికురుతేయస్తు ద్విజఃపా
 పాత్రముద్యతే ॥ ఘోరందేవలిః ॥ వేదవ్రతాని చత్వారి వేదసం

జ్ఞానియోద్విజః । తత్రతాగ్రలెషకుర్వితవాజ పెయ్యఫలంలభేత్ । ఋదం
వేదమథిత్రైవప్రాజాపత్యంసమచరేత్ । యజుశ్వేదమధాధీత్య యాజు
షప్రశమాచరేత్ । ఆగ్నేయంసామవేదంచ అధీత్యైవతధామలం । అ
ధర్వణంచైశ్వదేవంకు ర్వాప్నోప్రాయధాక్రమం । ఏతాన్త్రైవిశః కృత్వా
వాజపేయ్యఫలంలభేత్ । సతత్రకముఖలోపస్సాన్యదన్యధాపక్షితోభవేత్ ॥
అకరణేపాయశ్చిత్తమాహ ॥ జాణకణికః ॥ అకృత్వానోద్విజోహే
మాదేతద్రవ్రతవిత్ప్రయం ఏకతంత్రేణవారాజక కమ హిహోభవేచ్ఛ
వి । అత్రైశ్వజ్ఞానియోహేమాత్యాణీగమగమూచరేత్ । మహతంసరికం
గత్యాభివిజాయేషుచ్ఛ్రిజః ॥ ఏతద్వ్రతలోప పాయశ్చిత్తమాహ॥హరితః॥
ప్రమాదాద్బ్రాహ్మణోలోభాద్దేశకాలపర్యంత అకృత్వైతానిసర్వాణీ
ప్రాజాపత్యంపుధక్వరేత్ । తతఃపరంసదోషస్సాన్యద్వివాహేస్సాతకవ్రతే॥
ఇతి హేమాద్రావేదవ్రతాతిక్రమణపాయశ్చిత్తం అధగదానిక వ్రతలోప
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ యోడతే మకే - జక వివాణాంపాపనా

—* గాదానికవ్రతలోప పాయశ్చిత్తం *—

శనం గాదానికంమహాత్మమకవిప్రాణాంకమకపూతకయో కుర్యాద్విప్రః
ప్రయత్నేనః తేనసహదోషధాక్ ॥ గాతమః॥అవశ్యంకరణీ చంద్యద్విజైర్గా
దానికంమకే । నశిత్రమకపరిత్యాజ్యంవిప్రైర్ధర్మాత్మాను వతిభిః ఏతద్దో
దానికంత్యక్తావతకతేబ్రాహ్మిన్తమఃకుర్యాత్పవిత్రుద్ధర్మంప్రాజాప
త్యంవిశోధనంసర్వపాపహరంపుణ్యంప్రాజాపత్యందుర్బుధాః । అన్యధా
దోషమాప్నోతిద్విజఃపాపభయారిహ॥ఇతిహేమాద్రాగదానికవ్రతాకరణ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అధసమావతకనలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవలిః॥ వేదా

—* సమావతకనలోప పాయశ్చిత్తం *—

సధీత్యవేదావావేసంవాపియధాక్రమం । అవిప్రుత బహువర్క్యోగృహస్థాశ్రమ
మూచరేత్ ॥మార్కండేయః॥స్నాతకంబ్రహ్మచర్యస్త్వవ్రతలోపంపుణ్యదం
యఃకృత్వాస్నాతకంకమకస్త్వవ్రతఫలంలభేత్ ॥ గావలిః॥స్నాతకంవ్రతలో
పంకుబ్రహ్మచర్యవ్రతంపరం । యఃకృత్వాస్వవివాహదౌసగృహస్థశ్చిరంసు
ఖీ॥మార్కండేయః॥ స్నాతకంవ్రతసర్వోకంమహాపాతకనాశనం । యఃకు
ర్యాత్స్వవివాహదౌసవిప్రుష జ్ఞిపావనః॥తదాహాపస్తమ్భః॥విద్యయాస్నా
తకైశ్చకయావతీర్విద్యాఅధీతేవిప్రు తావంతిస్నాతకవ్రతానివిప్రః కుర్యాక

క్రాంతేకవిధంబాకుర్యాత్ || నత్యాజ్యం || గతమః || అవశ్యంస్నాతకంకుర్యా
 ద్విప్రోలోకపరాయణః || అన్యధాదోషమాహ్నితి పాప్యశ్చిత్తీభవేద్వి
 జః || స్నాతకప్రతసంత్యాగకుర్యాచ్చాన్ద్రాయణద్వయమ్ || పశ్చాద్వివాహా
 యేక్కున్యాంకులశీలానుపతిశాని || చాన్ద్రాయణద్వయంకృత్వా వివాహేన
 తుదోషభాక్ || *|| ఇతి హేమద్రోణస్నాతకప్రతలోకప్రాయశ్చిత్తమ్, *|| అ

—*ఉపాకమలోకప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ధడపాకమలోపపాప్యశ్చిత్తమాహ || దేవలి || వేదాంతానాన్యువేదా
 నామధీతానాన్యువీర్యకం || బ్రహ్మచారిగృహస్థానాంసంస్కృతాహరంపరం
 సంవత్సరేతుపాపంబుద్ధహస్తబ్రహ్మచారిభిః | కృతంతత్పరిశోధాధాము
 పాకమనమాదరేత్ || బోధాత్మకః || సంవత్సరకృతంపాపగృహస్థబ్ర
 హ్మచారిభిః | ఉపాకమహారెన్ద్రీప్రమంతేఃష్టుప్రకర్యధా | నారజః | బ్రతి
 నాన్యువహస్థానాంసంస్కృతంకృతంమహాత్ | అఘంధమాతిహేమశ్చక్రౌవ
 జేమాసీసమృవః | ఏవంచూచమృతైవవేదారమృతంకారయేత్ | వేద
 మూలహీవిప్రోసామూలాభావేకంకరతః | తస్మాద్విప్రోర్నసంత్యాజ్యం
 శ్రౌవణంకర్తవ్యభవత్ | అకృత్వాబ్రహ్మచారివాద్విజోవావేదసంసృతః |
 ఏవంశ్రౌసణికంహేమంత్యక్తాచుదిహవతతే | తప్తతయంప్రతీకుర్యా
 ద్గృహస్థావిద్వబంధరేత్ | కృతైవతద్వషణైప్రోక్తంకుర్దిమాహ్నితిపూ
 ర్వజః | ప్రత్యబంధస్త్యజేత్కమశ్రౌవణాశ్శంపవిత్రదమ్ || పతితస్సతులజ్జైయ
 స్సర్వధమబహీవర్తతః *|| ఇతి హేమద్రోణపాకమత్యాగప్రాయ
 త్తం || *|| అథరాక్షసాదివివాహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలి || బ్రాహ్మ

—*రాక్షసాదివివాహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దైవస్తధాచాషణప్రాజాపత్యస్తధాసుః || గాంధర్వో గాత్రసత్తైవపై
 శాచకృష్ణమోధమః || లిక్లప్తరాణే || సూతః || బ్రాహ్మణావాహరాజేంద్ర
 బంధుశీలక్రతుతధా || ఆరోగ్యంసమ్యగాలోభ్యంపరిత్యేతైర్విరంముదా |
 ప్రజాసహత్వకమభ్యస్తస్సైకన్యాంప్రదాపయేత్ || *|| ఇతి బ్రాహ్మ
 వివాహః || *|| దైవేవివాహేభూపాలశ్చాధ్యక్షైర్ముత్తైజముదా | దక్షిణార్థం
 తదాకన్యాంసదైవఇతికథ్యతే || *|| ఇతి దైవవివాహః || *|| అపి హేమద్రో
 హేరాక్షజామాతుషకథనద్వయం || గవాంధర్వాసుతాంసమ్యగలంకృ
 త్యతతఃపరం | దద్యాత్తస్మైతదాకన్యాంసపక్షఇతికథ్యతే || *|| ఇతి

పోవినాహః॥ ॥ సుతామాదాయవిప్రాయదద్యాద్ధమకంచరేతి॥ ఇత్యుక్తా
 వ్రీదీయతేకన్యాప్రాజాపత్యస్స ఈదతః॥ ॥ ఇతిప్రాజాపత్యవివాహః॥ ॥
 కన్యావరాయదానోన్యమంగీకృత్యసుఖప్రయః । తథేవచిరతారాజకస
 గాన్ధర్వఇతిరితి॥ ॥ ఇతిగాన్ధర్వవివాహః॥ ॥ కన్యాదాత్రేనందత్వాతత్సు
 తాయోవహేయః॥ ॥ సతిసుగ్రజ్జేయస్సర్వకాతం రిత్యశేత్ । ఇత్యాసు
 రః॥ ॥ కన్యాదాతారమధవావజ్ఞయ్యున్యబలాంకా । సాంబరాయేథవాజీ
 త్వకన్యామాదావనన్వరం । ఉద్భవేద్భవేషుపాత్వాసరాక్షసఇతితః ।
 కన్యాంసుప్తాంప్రత్యేంద్రాయోన్యన్యంసంసన్విహేత్ । ఉదతింపాప
 కమాసౌప్తకాచిఇతి॥ ॥ అద్యప్రయః । పశస్తాన్యన్యవివాహః । పశ్యగ
 వీతాః । సుధావక్త్రవివాహశ్చతథాయుక్తప్రకారేత్ ॥ తదాహప
 స్తస్మిన్ ॥ బ్రాహ్మవివాహేబాధ్యంత్రేనాన్యగౌరీమధ్యప్రజాసూత్య
 కమఃభ్యఃప్రసాదయేత్తీర్థమేతాంబజ్యత్వామేకాపూర్వమనెనధు
 నాగావాదేయాః । తేనేరజ్యతంత్రేయ్యుజ్జేప్రసాదయేత్ । సహధమేం
 జరః । ఇతిప్రాజాపత్యవివాహవిధిః । తస్యతేకతేనగాన్ధర్వః । శక్తివిషయ
 ద్రవ్యాణాదత్వాహేకసామరః । దుహిశ్చయతఃప్రాశయత్వావహేక
 సరాసః । సుప్తాంసుప్తాంపాపకారిత్యస్తేకాచః ॥ తేహానాద్యాస్త్ర
 యః । ప్రశస్తాః । పూర్వీపూర్వశ్చరీయః । యగాయకోవివాహస్తదాయ
 కః । సజాభవం ॥ అన్యప్రయవివాహః సరాసమీచినాః । యోయోవివా
 హోమనుష్యేషుభవః । త్రైద్రాపయన్త్రంసంతానంభవతి । అత్రాంధర్వా
 మరరాజసప్తేకాదవివాహేషుప్రాహం నిషేధాశ్చృతృభ్యధర్మాగ్రియ
 శ్చిత్తమాహ ॥ మారకంజేయః । వివాహేత్వాసురేవిప్రశ్చరెచ్ఛంద్రాయ
 ఇత్రయః । చాంద్రత్రయంసరాకంజగమధశ్చేషశ్చగజరేత్ । రాక్షసేజ
 మహాగాంధ్రం తప్తృశ్చరీత్రంకంధా । మైకానేకాయన్తృశ్చరీభ్యతథా
 చాంద్రత్రయంస్త్రం । పూర్వంకామాంధరకృత్వాకన్యాదతచ్చరేచ్ఛరీ
 కృత్వాన్తృభ్యద్విమవాహేతిన్యగౌరీమధ్యప్రీహేన । బ్రాహ్మణైవస్తథాచా
 రుకః । ప్రాజాపత్యోన్యజ్ఞయాం । ముఖ్యసంజానరారాస్తప్తానెతాన
 మూదరేత్ । ఆసురాదివివాహశ్చకేవలసుభిదాయనః । ఆసురాదివివాహే
 సుదైవాప్యూహపూర్వః । నాదుశ్చిత్తంకాపృత్వాపశ్చత్రైపుప్రవతే
 యేత్ । అన్యథాదోషమాబోధిపాపయోనిమజాయతే ॥ ॥ ఇతిహేమాద్రా

రాజ్యపాదవివాహప్రాశస్త్యము. ౧౦. * || అర్థపరివిత్తపరివేత్తప్రాశస్త్యము

—* పరిష్కారములు ప్రకటితం.*—

మాచ.॥ దేవలి.॥ అనూభేనాతిరక్తేష్టే దువీయాకానపరిగ్రహః॥ జ్యేష్ఠస్తుప
 రివిత్రిచ్చాస్మిరివేత్తాతదానుజః ॥ సవాహేరాజ్యలాభేన శ్రేయసాంప్ర
 త్సః॥ ఓషి.॥ అనుబంధానాహేహేతు హాచ.॥ మాచ.॥ దేయః॥ పరితక్తి
 బహున్మత్తంకుబ్జం॥ అంబజాదిహారం అపన్నారంపరిత్యజ్యనివాహేనసదో
 ష.॥ క్తాత్యాహినిః ॥ రాణంబజా.కతం. బ్జంపరితక్తిబహువశః॥ అప
 న్నారంనివాహ్యుతుంబాహుభాగ్యధమై॥ తదనుజ్ఞామవాహుభాగ్యనివాహేన
 తుగోషధాక్॥ బాహుజీః ॥ క. అంబజాన్విశంకుబ్జంపతిః॥ క్తిబహువశః॥
 అపన్నారంప్రూప్యజాహంబాహుతుపివాహాకేత్॥ పశ్యన్మద్యయారాజక
 వివాహేనతుగోషధాక్॥ కదళివివాహస్తుత్ర॥ భిహతః॥ తేషామన్నహనా
 దికేషువృత్తినిధానాపశ్యదున్మాహాకేత్॥ తదాహదేవలిః ॥ తేషాంవృ
 త్తినిధానానుచక్రాన్మాన్వివాహ్యవ॥ పశ్యత్పరితక్తిహంబాహునసదోష
 స్తత్రసాదికః॥ అంబ.తయేష్టానాంసంసాక.శేష్ఠఃపరివత్తిః॥ ద్విత్తి
 యఃపరివేత్తా॥ త.॥ కారస్తుత్రాహిహాభిహితః॥ తేషాంప్రాణుశ్చిత్తమ
 పితత్రేవాభిహితం॥ తయేపుత్రాఃసంపదపరివత్తిః॥ ॥ తేషాంపరివత్తి
 పరివత్తి॥ ద్విత్తి॥ త్రాహంప్రప్రాణుశ్చిత్తహాహ॥ తాగాతీః ॥ పరివత్తి
 కృతేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.తయేష్టానాంకృతేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.తయేష్టానాంకృతే
 తతోధవేత్॥ పరివత్తి॥ తయేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.తయేష్టానాంకృతేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.
 తయేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.తయేష్టానాంకృతేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.తయేష్టానాంకృతే
 తతోధవేత్॥ పరివత్తి॥ తయేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.తయేష్టానాంకృతేష్టాన్మాన్వి.కాంబ.

—*పివాడ+మధ్య+భాగమునందు. ప్రాత్యుత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమానా ॥ కవలః ॥ వివాహేనాంతరేంత్రహామకాః ఉపస్థితే
వధూః పశ్యేన్యదాన్యమంత్రయంతోపసంభవం ॥ సావధూక్ష్మాద్రాక్ష్యా
స్యాత్తత్ప్రత్యక్షాపమః తయోఃపుత్రస్తువ్యవః తేహంతసంకంధ్రుకం ॥
మరీచిః ॥ వివాహాదివసాద్రాజహ్నరభ్యుపధమాతకా ॥ సధూక్ష్మ
హూమాత్ప్రాశుభాపరకగామినా ॥ గౌతమః ॥ వివాహశేషహూమాత్ప్రా
గ్వధూర్యాప్రథమితకా ॥ తత్ప్రతీస్సవధూశ్చైభాప్రాయశ్చిత్తమిహ
వాతః ॥ గగః ॥ హవిష్వతీరీమాఅద్విర్వధూంతంస్సాపయేన్యదా ॥ అన్యక

౧౪౦ హేమాద్రాక్షాపాసనమధ్యే అగ్నిశాంత్యాదిప్రాయశ్చిత్తం.

స్త్రీసంచ్ఛానశస్తిన్నగ్నవిధాతః । స సారాశ్శ్చైవజాహుయాద్యం
జానేతిద్యం సంసుదా । హుత్వా దాజిత్యం పావనం కాయసంజ్ఞి
తం । ఏవం వై ప్రహంకుర్యాత్ పంచమేహనిర్భూత । స్నాపయత్వా
పరిధాయ పూర్వవ్యుధ్ధవాససా । పూర్వసంజ్ఞాహుయాద్యహ్నా తతశ్చ
ద్రావణం ధ్రువం । త్యతాపాశుద్ధస్తామవ్యధాదోషసంభవా । శా
నీనపరిత్యాజ్యపూర్వపుష్పతీనచేత్ ॥ న సోగ్నాహవ్యకప్తేషు సానారీ
ప్రవలీభవేత్ । ప్రాయశ్చిత్తంతదాశ్చ త్వా కమకతుర్వన్నదోషభాక్ ॥ ఇతి
హేమాద్రాక్షాపాసనమధ్యే వధ్వాః స్రవణమజవదశశనప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆథ
ఉద్వాహపాసనమధ్యే లాజహోమాదనం ॥ రాగ్నాగ్నిశాంతిప్రాయ
— ఉద్వాహపాసనమధ్యే అగ్నిశాంతిప్రాయశ్చిత్తం * —

శ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఉద్వాహపాసననాత్పూర్వమనలశ్చాంతిమన్వగాత్ ।
మహాదోషోభవేత్తత్రవైత్యవాధపరిగ్రహే ॥ గోమః ॥ వివాహోపరతౌ
వహ్నిలాజహోమాధానంభవః । రాత్రేరాపాసనాత్పూర్వశాంతశ్చే
దత్రవోషభాక్ । జాహాః ॥ లాజహోమానలోదైవాద్రాత్రేరాపాసనాద
థః । శాంతశ్చేదభయోదోషః । ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధయే ॥ మగ్నాగ్నిరస్తదా
నీంవాహ్యుతరాత్రావిశేషతః । తస్తకృచ్ఛ్రింతదాశ్చ త్వా లోకాగ్నింస
మాహరేత్ ॥ ప్రతస్థావ్యవిధానేనసంజ్ఞాభాగాంతమాదరేత్ । స్రువదా
బ్యంసమాధాయహుశేదత్రాహుతిఃప్రభక్ । మహావ్యాహృతయః ॥ తతశ్చదా
హుయాదత్రవ్యాహృతిత్రితయంపునః । త్రైస్రవ్యాహృతయః ॥ తమగ్నింధా
ర్వవతకృత్యాయగలాజాంతరంపునః ॥ మంత్రావ్యతింతఃస్పృశ్వానతత్రసహ
దోషభాక్ । ఔపాసనంతతఃకృత్వాశుద్ధిశుభోసిహార్వజః ॥ ఇతి హేమా
ద్రాక్షాపాసనమధ్యే వధ్వాః స్రవణమజవదశశనప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆథస్థాలీపా
కసమయోగ్నిశాంతిప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః స్థాలీపాశ్చేదదాహహ్ని
— స్థాలీపాకసమయోగ్నివాశప్రాయశ్చిత్తం * —

శ్శాంతస్త్రవమహద్భయం ॥ తత్రకృత్వాకాయకృచ్ఛ్రింవిప్రశ్చాదనంత
రం ॥ త్రూర్వోక్తంతతఃకర్వితప్రాయశ్చిత్తం ధాత్రమాం ॥ పూర్వోక్తంశవా
గ్నినాశప్రాయశ్చిత్తవదత్రాపిసర్వంకుర్యాత్ ॥ * ॥ ఇతి స్థాలీపాశ్చేదదాహ
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాగ్నయస్థాలీపాకాదూర్వాకం ఔపాసనాత్పాకం
త్తిభర్తావాడపాధిగ్రస్తస్తదాపాసనత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥

పా.జ.దౌ.స్థా.పా.కా.ధూర్జ.పా.సత్యాగది.ప్రాయశ్చిత్త.౧౮౧

—*శ్రీలోకేశ్వరకాండార్జ్యహంపాననత్యాగప్రాశస్త్యోత్తం.*—

స్త్రీపాకాత్పరం రాజన్మభయోపాకాత్పరమేతి । అథాపనిత్యహా
మస్య పరిపత్నీయోకాదితః । తయోరేకతరాభావనిత్యహామోత్రదోష
భావః ॥ తయోరేకతాంత్రాప్యహ్యస్మిన్నాస్మిన్వైమాదరాత్ । సహసాంత
పనంకృత్యాహ్యధ్వర్యహామహాచారేతి ॥ ప్రచాఢ్యతేన । సమవేషయే
పత్నీఉదేతన్యాకారిణి ॥ తదభావేచాధ్వర్యురేక ॥ తదాపాకాత్పర
మ ॥ సన్నిహేయబహుసన్నిహితైకత్వాగణరకః । అధ్వర్యుసన్నిహే
పత్నీఅధ్వర్యు ప్రవనుజ్జయ ॥ ఇప్రాప్యస్మిత్తపురస్సరం ॥ నిత్యహా
మంకృత్యాతతఃపరంశేషహామం కృత్వా లోకాపకం మర్యాత్ ॥ ఇత్యా
గ్నయస్త్రీపాకాదూర్ధ్వం శేషపాటణదా పాససహపప్రాయస్మితం

—* ఆన్యార్థ్యబోధలో ప్రపాద్యతమ్, *—

అధానాగ్నోర్మృతీయః పప్రాయశ్చిత్రమాహ॥ దేవళః॥ అధానాగ్నోర్మృతీ
యస్యః పంపిహోనకారయేత్ । కుర్యాద్భద్రహిమామాధాత్వాపతిథాన్మ
సంకయః ॥ మూర్క-ంచేయః ॥ ప్రథమాయాంతపూర్ణ మ్యాంవాధాదేవా
హాతీర్కజేత్ । అగ్నిస్తధాగ్నోవిష్ణుశ్చసరస్వాః శ్చసరస్వతీ ॥ అగ్నిశ్చభగినీ
దైవస్యిక్ష్యశ్చైవతాస్త్రవః ॥ ప్రథమేపాణకమాస్యాంతపూర్ణానాగ్నోర్భద్ర
మివ్యతే । యోయతదేవతా ముక్త్యాత్వాస్సర్వావరదాస్తయః ॥ గత
మః॥ వరకర్థోస్తదారాజకప్రథమేపాణకమిహినే ॥ యోయతేద్దేవతాస్స
మృత్యుశ్చాయుశ్చకర్థిః సన్యాతే ॥ మరిచిః ॥ ప్రథమేపాణకమీరాజకవర
కర్థోశ్చుభప్రదా । శామ్యత్వాకరోయస్తుతస్యాయులకాదేమివ్యతి । త
ద్దాపసరిహారాధకం పాశ్చిస్తంసునూదితం ॥ బ్రహ్మశ్చింతదాకుర్యా
ద్వోధాశుభ్యర్థకమాదరాత్ ॥ కర్హ్యస్తథకంధిః మునిభిర్ధ్రువకృష్టి
భిః । తతోన్యశ్శింతధాకుర్యాత్పాణకమిదేవతాస్త్రవః । అన్యథాదో
షమహోతిహ్యశుభంస్యాత్తయోతః ॥ ఇతిహేమాద్రాఅనాగ్నోర్మృతీయ
లోపప్రాయశ్చిత్రం॥ అధానాగ్నోర్మృతీయః పప్రాయశ్చిత్రమాహ॥ దేవళః ॥

—* ప్రసిద్ధో నుల పరా యశ్శత్రవ్. *

[illegible]

నిత్యోధారోగ్యగుగతోషవ్యశో గ్రిత్రయా గా గాద్యాహార్య ఉపవాసశ్చాన్య
తరస్యభార్యాఃపత్య గ్వాను గతోపిహో త్రంయావాజహు యారోషిపవ
సేదితి॥ గౌతమః॥ జౌహాసనం వ్యజిం గ్యత్సయం ప్రాతస్సజాహీః॥
వహ్మలోకమహాబోతినిత్యం స్విపర గహత్ ॥ అకః జెప్రత్యవాయమా
హ॥ జాతుకణికః ॥ యస్తుస్థితాః శాంభా ర్యాయామగ్నింశ్శజః యాధిదీ॥
అనగ్నికఇతిఖ్యాతస్సర్వధమాహుస్యతః ॥ ఇహేమాద్రా జౌహాసన
లోపప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధదేవతార్చనసరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

— శివ తార్చనపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం —

దేవలః॥ అస్మాత్వానై వధుంజేతః జపాగ్నిసంప్రసాదః ॥ సాలగ్రామంహ
రేచ్ఛిన్నాంప్రత్యహంభూజయేద్దివిః ॥ ధానురంగంపంచమంశంధుందై
వసరస్వతీం ॥ మహాలక్ష్మీంమహామరాంబోధ్యంవిప్రస్సచ్యయేత్ ॥ సాల
గ్రామశిలాశీర్షకంపిచద్యోమనుజోత్తయః ॥ శివశాసనం శ్చ తిక్తగ్రహ
త్యాదికానిచ॥ మనుః ॥ ఆజన్మ్యతపా గామం ప్రాయశ్చిత్తం విరోధం
సాలగ్రామశిలావారి పాపహరినమేష్వరామ్॥ ఖరుషసూక్తంశంఖతోఽథం
సాలగ్రామశిలాతథా॥ మధోద్భవావక్రశాఢిః పంబతీభంప్రచక్షతే॥ గణి
పిచెధారయేన్మృగ్నిసిత్యంపాపాపనుత్రయే ॥ సర్వపాపహినయూక్తః ప్ర
యాతి పరమంజదం ॥ ద్విజానామావశ్యకత్యాత్మనలగామ శిరార్చన
త్యాజ్యం॥ దేవత్రాజాత్యాగదోషమాహ॥ గౌతమః॥ జావివిప్రస్సముత్స్య
జ్యదేవతార్చనమాదరాత్ ॥ సయాచారక ఘోరం చూడరా చంద్రతార
కం॥ తస్యపాపవిశుద్ధ్యథకం ప్రాయశ్చిత్తమాదామ్యతం॥ బ్రహ్మశ్చక్రం
చరతేత్తత్రదైవై స్త్రికల్వజోత్తయః॥ మాసతానిగవణకృచ్ఛ్యం మేకా
త్యాయంబరంబరేత్ ॥ సాలగ్రామాయతనాస్త్రియత్రవైవాచ్యతో జ్యవా॥
స్తృశానసమ్మితంగేహంసవిప్రః పంత్రిమాక్షః ॥ గృహప్రభాగ్నావారిసన్యా
సిరామీవం ॥ ఇతిహేమాద్రాచేవతార్చనసరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తం శివవైశ్వ

— శివైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం —

దేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ వైశ్వదేవంద్విజైఃకార్యమ
స్మశుద్ధ్యథకమాదరాత్ ॥ షణ్మసూనాపనుత్ర్యర్థం లవణశ్చంజనైర్విదా॥
ద్విజస్త్యహరహఃకుర్యాద్వైశ్వదేవంహుతాశనే॥ అగ్నిధాదోషనాహో
తకృతుస్సాన్యత్రకంటకీభువి॥ అన్తంకుష్టంత్రివిధం॥ సంసారరక్షణ్మంత్రియా

(౨౪) హేమాద్రాపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగదిపా శిశ్చిత్తమ్. ౧౮౫

యాదుష్టంస్వభావదుష్టంచేతి॥ దేవపూజావైశ్వదేవరహితంసంస్థారదుష్టం॥
ఏకపంక్తాభుంజానెద్వైశ్చోజనంత్యక్తాన్చృతసతిశేషైర్యచ్ఛక్తం తతః॥
యాదుష్టం స్వభావదుష్టంలశునాదికం॥ తదాహమనుః॥ సంసారదుష్టం
విజ్ఞేయంవైశ్వదేవవివక్షితం॥ ఏకపంక్త్యపవిష్టశ్చత్యక్తాపాశ్రం గతోయ
ది॥ త్రియాదుష్టంపివిజ్ఞేయంతర్వాక్త్యాణాంద్విజన్తనాం॥ స్వభావదుష్టం
లశునంవిప్రైస్సర్వత్రగన్యతే॥ తస్మాదైశ్వదేవమవశ్యంకరణీయం॥ అన్య
ధావోషమాహ॥ గాతమః॥ వైశ్వదేవంపరిత్యజ్యయోభుంక్తై సద్విజోత్తమః॥
మహంశంనరకం గత్వాస్మత్తోభవతికంటకీ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంధోకంవై
శ్వదేవాపరిగ్రహే॥ పలకృష్ణ గ్రంథాకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజిహ్వా
సత్త్వాగేషః॥ చాందంశ్యస్వపక్షాత్కాగపతత్యసా॥ అతఃకర్మంపటితప్రా
యశ్చిత్తముక్తం॥ *॥ ఇతిహేమాద్రావైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్॥
అథపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ మృతాహంసమతి

—*పిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం*—

క్రమ్యశండాలుకోటిజన్మను॥ అతోవిప్రైర్గుతత్యాజ్య ప్రాణైశ్చకంతగతైరపి॥
నారకః॥ అప్యగచ్ఛాతురశ్చైవసహీనశ్చధనైస్తథా॥ ఆమశ్రాద్ధంప్రవర్జిత
హేమ్నావాద్యజనత్తమః॥ ద్రవ్యాభావద్విజాభావేఅపిమాత్రస్తపాచయే
త్॥ వైత్యకేనతుసూక్తేనహేమంకుర్యాద్విచక్షణః॥ అన్యంత్రవ్యశూన్యశ్చ
చ్ఛక్త్యాదవ్యధానాంశృణు॥ సాత్వాజవిధిసద్విప్రశుభావ్యాటలతర్జుణమ్॥
అథవారోదనంకుర్యాదత్యుచ్చైర్విజనేవనే॥ దరిద్రోహంసహపాషి॥ దంతితి
విచక్షణః॥ పరేద్యుశ్చాగ్ధృష్టశ్చతోకయే సతర్పయితేషీశ్వరః॥ తతఃకల
నాశమాప్నోతి బ్రహ్మహత్యాంచవిందతి॥ తద్దోషశుభార్థం కుర
శ్చాంధ్రమనుత్తమమ్॥ మాతులస్యేపం॥ అవిశక్తశ్చేష్టాన్యవిధాన్త్రా
దిష్యేవం॥ *॥ ఇతిహేమాద్రాపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్॥
ధామ్యుకవిగ్రంథప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ పిన్మకార్యవరేయస్తుప

—*అమ్యుకవిస్మరణప్రాయశ్చిత్తం*—

ర్వజోవిస్మరేదిహ॥ అమ్యుకపాత్రోదకంప్రపాణౌమైశ్మకమణి॥
యాదహద్ధురంపిత్రోయాంత్యధోగతిం॥ తదన్నురాక్షసః॥ బ్రూక్త
క్తావోవిదాశినః॥ మరీచిః॥ ప్రవతకమానశ్శ్రాద్ధమపమ్యుకపాత్రోదకం॥
విస్మరేద్విప్రపాణౌమతగ్నరానరకంప్రశేత్॥ భోజనంతేయగిస్త

౧౮౬ హేమాద్రోపార్వణశ్రాద్ధలగ్నోకరణలోపప్రాయశ్చిత్తం.

విప్రేష్వేతేషుతత్తదా | ఆచాంతేషాపవిష్టేషుతదాతతర-మౌ కృద్విజః ||
 తాకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యసరిస్త్రీయధావిధి | స్రువేణాజ్యం సహదాయ
 హుత్యాగ్నోవిధీపద్విజః || సముద్రాయవయనాయసింధూనాంపతయేనమః |
 నదీనాగ్నోసర్వాసాంపితైశ్చత్యంతముక్త్యావతస్ర ఆజ్యాహుతీరేవజహుయా
 త్ || భూర్యుచిస్వరితి న్యాహృతీశ్చహుత్యావిప్రసన్నిధౌ ఆహుత్యాపాత్రాణి
 పునరాస్తీగ్యలఘుకప్రవాసం కృత్యాశేషంకమఃసమాపయేత్ || తదాహ
 మనుః || విప్రస్తవ్యఘృతమృత్యాతుమైత్యకవిప్రహస్తయోః | పశ్యాద్వాభో
 జనేకాత పునశ్చృత్యాపమాదజ. || ఆచాంతేషాపవిష్టేషువిప్రేషుగ్రాధ
 కృత్తదా | తాకికాగ్నింసమాధాయపరిస్తీర్యయధావిధి | స్రువేణాజ్యంసమా
 దాయసముద్రాయద్వయంస్మరత్ | చగ్రసప్రహుతీహుత్యాకమఃశేషంస
 మాపయేత్ || ప్యాణేషుపకతకవ్యంసంకల్పేషునవిద్యతభి || సర్వకాఖాస
 మమిదం || ఇహేమాద్రోపార్వణశ్రాద్ధవ్యఘృతావస్మరణప్రాయశ్చిత్త ||
 అథపార్వణశ్రాద్ధలగ్నోకరణలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ || శవఃశ్రాద్ధకర్తా

—*పార్వణశ్రాద్ధలగ్నోకరణలోపప్రాయశ్చిత్తం*—

యదావిప్రోగృహ్యగ్నోక్షణేనరే | అన్నహుమమృత్యాతు పార్వణే
 సముపస్థితే | నిరాశాఃపితరోయాంతికర్తాయాతియమాఅయం తచ్చాగ్నిధం
 రాక్షసః జ్ఞేయంబ్రీజ్యేతాన్విధాన్విధా || మార్కండేయః || ద్వీజశ్చాగ్నిధి
 పార్వణాఖ్యేహ్యకృత్యాగ్నోహవిధా | తతరతానరకంయాతిపితరో
 యాంత్యధోగతిం | తచ్చాగ్నిధం రాక్షసంజ్ఞేయంతస్తాదేతస్ససంత్యజేత్ | య
 దిమధ్యేతదాస్మృత్యాభోజనాత్పురమాదరాత్ || హవిరగ్నోతదాకృ
 త్యానుధావిధిపురస్సరమ్ | అంతేవాభోజనేకాలేస్మృత్యా తా యదా
 ద్విజః || విప్రంవాభవ్యయంవాపినిమంత్యప్రసరాచరేత్ | తచ్చాగ్నిధం విధి
 తరత్యానతేనహదోషధాక్ || అంగిరాః || ద్వీజోగ్నో పార్వణశ్రాద్ధ
 హుమంవిస్మృత్యదైత్యః | పరివేషకాలేషుస్మృత్యాకృత్యాసమాచరే
 త్ || భోజనానతరంవాపిస్మృత్యాతత్సమర్చ్యజేత్ | ఏకంవిప్రం ద్వయం
 వాపినిమంత్యప్రసరాచరేత్ || సామంకాలేనదోషస్సాగ్నితేమైత్యకంబవ
 త్తరం || తయోరకరణేనోషమాహ || వాస్తీయైత్యకత్యాగహ్యకృత్యా
 గ్నోతదాహుతిం | నిరాశాఃపితరోయాంతి శాపదత్వామదారుణం | తతర
 తాచాంధతామిప్రంతచ్చాగ్నిధంరాక్షసంధివేత్ | ద్వయోరేకమకృత్యావ

హేమాద్రాశ్రాద్ధపంక్తౌ అన్యోన్యస్పర్శనాప్రాయశ్చిత్తం. ౧౫౬

ద్విజోయదిహవతఃతే॥ సదంచాలసమోజ్ఞేః సస్పర్శదాతంపరిత్యజేత్ | త
స్యదోషవిశుద్ధ్యధంశిర్వృత్వాథవాపనః ॥ కృచ్ఛ్రమూడుఁబరంకృత్వా
పచ్చగన్యేశుద్ధ్యశః | ఘనశ్శాన్తధంతతఃకుగ్యాదన్యధాః తతోభవేత్॥ స్వ
శాఖాసమిదం॥ * ఇతి హేమాద్రాపార్వణశ్రాద్ధేష్యగౌరవణవిస్మృతి
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశ్రాద్ధపంక్తౌ భుంజావానాంద్విజానా మన్యోన్యస్పర్శ
నప్రాయశ్చిత్తమాః ॥ దేవలి॥ శ్రాద్ధపంక్తౌతుభుంజానాబ్రాహ్మణోబ్రా

—*శ్రాద్ధపంక్తౌఅన్యోన్యస్పర్శనప్రాయశ్చిత్తం.*—

హ్యుంస్పృశేత్ | తదన్యన్యజన్మక్తౌ గాయత్రీప్రశతంజపేత్॥ మూర్ఖం
దేయః॥ శ్రాద్ధపంక్తౌద్విజోన్యోన్యం ప్రమాదాత్సంస్పృశేద్దక్షిణతదన్నంసప
రిత్యాజ్యంభోక్తృభిశ్శాన్తధంశః॥ పరేద్యుశ్చజనాత్పర్వం సౌత్వా
శుద్ధసవారిణాః ఉపవిశ్యతదాకుర్యాద్యస్తోత్రశతంమహత్॥ శ్రాద్ధభోక్తృ
మవిప్రేమసంతుల్యచ్ఛిష్టబిందవః ॥ తదాప్రత్యక్షం దేశంభుక్త్యాన్మనఃపశ్య
త్యజేత్ | పరేద్యుశ్చ సంస్పృష్ట్యాజపేదస్తోత్రశతం ॥ సవతంతియదా
పాత్రేపిత్రోర్భోజనసంజ్ఞితే॥ బిందవః॥ ప్రత్యక్షపూర్వకత్వాగ్రతంభోజ
నేతునదోషభాత్ | గాయత్రీంపూర్వజ్జప్త్యాశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ మనుః॥
శ్రాద్ధపంక్తౌతుభాక్తారోన్యజానుదపరస్పరం | స్పృశంతిబిందవోవాపిహ్య
న్యత్రోచ్ఛిష్టసంజ్ఞకాః॥ కుకుటంసతితంశ్వానందృష్ట్యాన్మనఃపరిత్యజేత్ |
అకుత్యన్యత్వాపాశ్రమన్మంభుక్త్యాతఃపరం | సమ్యక్సౌత్వాపరేద్యు
సైజపేయ్యైదమాసరం॥ అష్టోత్తరశతంకృత్వాశుద్ధిమాపురస్కరితం॥
అన్యధాదోషవంతస్తేద్విజాఃపాపానువశిశానః | శ్రాద్ధపంక్తౌతుభాక్తౌ
ణాందేహభుభోజనపాత్రేషుహ అన్యోన్యచ్ఛిష్టబిందున్యోన్యస్పర్శనా
శునకాదిదగ్ధావా ప్రాప్తంతదాతత్తదైశాక్ ప్రత్యక్షతత్రశ్రాద్ధసమా
ప్తిపర్యంతంభుక్త్యాపరేద్యుశ్చాన్మత్వాశ్రాద్ధాన్నేజీజేసతి అష్టోత్తరశత
గాయత్రీజపంకృత్వాశుద్ధ్యతిసర్వణంసమం ॥ ఇతి హేమాద్రాశ్రాద్ధభో
క్తౌడామన్యోన్యస్పర్శనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథపార్వణవిస్మృతిప్రాయశ్చి

—*పార్వణవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తం.*—

త్తమాహ॥ దేవలి॥ వ్విజోయఃపావణశ్రాద్ధేపార్వణంస్త్రోత్రశ్రాద్ధమా
నాసవిజ్ఞేః సస్పర్శదాతంసభావయేత్ ॥ మరీచి॥ శ్రాద్ధేషుపార్వణేష్యేషు
యదివిస్మృత్యభోజయేత్ | పరేద్యుశ్శాన్తకృచ్ఛ్రాదువిప్రశుద్ధిమవాపున

౧౨౮ హేమద్రా పార్వణభంగవిదాలాదిస్వర్ణసేపాయశ్చిత్రమ్.

యాత్ || కాత్యాయనః || యోః ప్రపార్వణశ్రాద్ధ తద్విస్మృతై ర్విభోజ
యేత్ | పరేద్యుశ్చాగ్రిష్టకృత్పూజాహ్యుధాపతితోభవేత్ || గాలవః || ద్విజః
పార్వణశ్రాద్ధేషు చ దావిస్మృత్యభోజయేత్ | తదైవపతితోజ్ఞానః | పున
శ్రాద్ధంసమాచరేత్ || కాశ్యపః || అప్తార్వణశ్రాద్ధద్విజః పార్వణమా
చరాత్ | స్వఘక్తైః పూర్వతస్సు స్మృత్యాపిండకృద్విప్రసన్నధా || శుద్ధిమా
హ్నోతిసర్వత్రసచేవస్మత్రసంచరేత్ | పరేద్యుశ్చాగ్రిష్టకుగ్రిదిత్యధః || మ
నుః || స్వఘక్తైః పూర్వతస్సు స్మృత్యాశ్రాద్ధపార్వణసంజ్ఞితే | పిండస్తదాప్రక
తః హ్యోధుక్త్వాశ్రాద్ధంపరహని || నతత్రదోషాభవతిహ్యుధాపతితోభవే
త్ | ద్వయంవిస్మృత్య మోహేనగచ్ఛేన్నరకమంజసా || తద్దోషపరిహారార్థం
ఫలకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ | కృత్యాకృచ్ఛగ్రింపరేద్యుగ్వాప్తశ్రాద్ధం సమా
చరేత్ || ఇతి హేమద్రా పార్వణశ్రాద్ధేషు పార్వణవిస్మృతి ప్రాయశ్చిత్రం ||

— శివపార్వణభంగవిదాలాదిస్వర్ణసేపాయశ్చిత్రమ్, —

అథపార్వణభంగవిదాలాదిస్వర్ణసేపాయశ్చిత్రమాహ || దేవలిః || పైతృకే
పార్వణశ్రాద్ధపిండనిక్షేపణే చ దా | సపిండోద్విదలోధూయాత్రతఃకతుక
మహాద్భయ || హరికః || పార్వణేపైతృకేతతాపిండంకృత్యాద్యధంమ
దా | నిక్షేపేత్పార్వణస్థానెహ్యప్రతిభయాయురః || తదావిదళితః పిండో
ధూమా రాజగ్భయం | కులహాసఃకత్వహాసఃపుత్రహాసఃసంతరం || త
స్మాత్కృత్యాద్యధాపూర్వంనిక్షేపేద్భూతలమదా || దేవలిః || పిండవిక్షేపణే
శ్రాద్ధకతాకృత్యాద్యధంసకృత్ | నిక్షేపేద్భూతలరాజస్తప్రమత్తప్ర
మోదతః || తదానక్షేపధాపిండకర్తృవాశోభవేదిహ | యదిప్రమాదతః
పిండంబిదాలాదిస్సు శేత్రదా || అధోగతఃపితౄణాంబ స్వస్యహా నిశ్చజా
యతే | యదావిదళితఃపిండోబిదాలాదైన్యభూతతః | కతుకశ్చపైతృ
ణాంబనరకంఽమహప్రయం || తద్దోషపరిహారధంకృచ్ఛగ్రిం మోహశ్చ
రంచరేత్ | బిదాలాదైన్యంపమాతేపిండకృచ్ఛగ్రింబహుర్వవత్ | కృత్యాత్మ
దేహశుద్ధ్యధం పుంపిండ సమాచరేత్ | మూజాకరోపమాతేపిండేపునః
కరణమీహాతి | దోషవీచమహావత్ర పిండేవిదళితేత్రమాత్ | ఏవమన్యత్రద్ర
ష్టవ్యంవణత్రయస్య || ఇతి హేమద్రా పార్వణభంగవిదాలాది స్వర్ణస
ేపాయశ్చిత్రమ్ || అథాహితాగ్నిరగ్నిహూత్రలోప ప్రాయశ్చిత్రమాహ ||

—*అహితాగ్నేర్గ్నిలోపపాదశ్చిత్తం.*—

దేవః॥ క్రతస్వనుష్ఠాసదివసాన్యాజీయశ్శగ్నిశామాత్రకం । త్యక్త్వాయోహీ
ప్రవతేతథూగ్నిహత్యామవాప్నుయాత్ ॥ ఋగ్విదేయః॥ యస్మిన్దినే
క్రంతురుర్థాత్తదారభ్యాగ్నిహోత్రకం । యస్త్యజెన్మందబుద్ధిస్థాభూణ
హత్యామవాప్నుయాత్ ॥ శత్యాచనః॥ సోమంపిబలియతైవ తదారభ్యా
నబంధయశేత్ ॥ యస్త్యజెద్వహుశోవ్యాజాచాలచ్యద్వాన్విజాధమః సయా
లినరకంఘోరంభూగ్నిహత్యామవాప్నుయాత్ । దినత్రయేగ్నిహోత్రస్య
త్యాగేకాగ్నాన్విశుద్ధిః॥ ప్రాజాపత్యః పశుః॥ త్రైతప్రమాన్యైందవంవరే
త్ ॥ వషాకదూర్వకంభూగ్నిహత్యాప్రాచయశ్చిత్తంవిశుద్ధిః ॥ కతౌపంబ
వివజ్జయేదితిపూర్వముక్తం ॥ ఇదానం పశ్యేత్ ॥ హోత్రత్యాగివాంవరకప్రా
ప్తిరిభీత్యాక్రతుర్విప్రైర్గుకలకవ్యభిత్తుంక్తః । తస్మాద్దైవాః హుణ్ణనివృ
త్త్యభకంక్రతుంకృత్యాగ్నిహోత్రంసంత్యజేత్ ॥ ఐతి
హేమాద్రోఅహితాగ్నేర్గ్నిహోత్రత్యాగప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథదర్శపూణక

—*దర్శపూణకమాసలోపపాదశ్చిత్తం.*—

మాసలోపపాదశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః॥ దర్శశ్చపూణకమాసశ్చవత్సవీ
సోమయాజినః । తయోలోకపంసకుర్వీత బహుధాయత్నతశ్చరేత్ ॥ మా
ర్కండేయః॥ దర్శంబపూణకమాసః చ సోమయాజీన సంత్యజేత్ ॥ శ్శ
క్త్వాన్యది ప్రవతేత చతుసీవాం భవేదలం ॥ కాత్యాయనః॥ ద
ర్శంబపూణకమాసంబసత్తయోరుః యోగ్యేతే ॥ అఽధాదోషమాహ్నోతి
మహా పాతకినాం వరః ॥ గౌరమః॥ సోమయాజీ మహాకాలోక అ
ష్టమూలైకార్యదంశభాక్ ॥ దర్శశ్చపూణకమాసశ్చః తుషిసోమయాజినః॥
తయోరేకంపశ్యజ్ఞమహాపాపమవాప్నుయాత్ । తద్దోషపరిహారాధకం
పధిక్యన్తఖమావరేత్ ॥ హరితః॥ పశుయోజభయోరిష్టింసోమయాజీనసం
త్యజేత్ ॥ మహాతంవరకంగత్యాచతుహీవాంభవేన్యవి ॥ తద్దోషపరిహా
రార్థపధిక్యన్తఖమావరేత్ । పశ్చాత్తుర్వితతామిష్టింగర్వపాపహరి
ణీ । యదైవదశకపౌణకమాసయోజాసూదైవాత్తదైవపధిక్యన్తఖేన
హుత్యాపశ్చాన్వీప్తింసమావరేత్ ॥ ఇహేమాద్రోఅహితాగ్నేర్గ్నిహోత్ర
మాసలోపపాదశ్చిత్తం ॥ అథసోమయాజినలక్షణలోపపాదశ్చ

—*సోమయాజిన ఆగ్రయణలోపప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

త్తమాహ॥ దేవలి॥ నవధాన్యేసయా తేశరద్యాగ్రయణంచ రేత్॥ సోమ
యాజీణసంశ్శజ్జనదేవద్రోహమాచరేత్ । శరద్యాగ్రయణం కుర్యాచ్చాన్య
మాత్రే వ్రీహీభివశనైః । ఆగ్రయణంచేవ తాతుష్ట్యే సోమయాజీనసం
శ్శజేత్॥ పరాశరః ॥ వషేషవషేశరతాగ్రయణధాన్యేసమాగతే ॥ బ
హుదేహోపకారాయుతప్తంత్రసమాచరేత్ ॥ గౌతమః॥ ప్రతివషణంశర
తాగ్రయణమాత్రే వ్రీహీభివశనైః । కుర్యాదాగ్రయణయాజీ బహుదే
హోపకారకం॥ అకృత్యావకంయతియావరాభూసంప్లవం॥ తద్దోషవరి
హారాభణంకుర్యాత్పధిక్యతంవశీ॥ సోమయాజీ ఆగ్రయణలోపేదశశ్శాణక
మాసలోపప్రాచయశ్చిత్తవదత్రాపిపధిక్యన్యథాన్యేష్వానతద్దోషభాగ్భవతి
భావ్యకారమతం॥ ఇతిసోమయాజిన ఆగ్రయణలోపప్రాచయశ్చిత్తం । అథపిం
డశ్శత్యుజ్జలోపప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ సోమయాజీతదాకుర్యా

—*పిండపితృయజ్జలోపప్రాచయశ్చిత్తం, *—

ద్యదామాసంశ్శజేత్॥ తత్రైవపిండయజ్జోస్యాదనంతఫలదాశ్శరః॥ గౌ
తమః॥ మాసిమాసియదాదశశ్శోమయాజీతదాచరేత్॥ ఉద్దేశ్యస్వపితృ
సర్వాభ్యుక్తియక్తిఫలపదాక॥ పరాశరః ॥ మాసియాశ్శపగాన్యోదఉద్ది
శ్శస్వపితృసంతః॥ సోమయాజీ రాపిండాకకుర్వాన్యైవక్షిణేంలెనతు
బ్రహ్మపసంయాతిపితరోయాంతినదశః । అన్యధాదోషమాహ్నాతినదకా
యోపపశ్యతే॥ ప్రహదాదైవయోగాద్యాదక్షిణాగ్నానసంశరేత్ । వ
నఃపిండప్రదానేతుణుజైదైవసప్తహోతృకాక సప్తహోతారిమిత్యర్థః॥
ప్రాచయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తంకుడ్ధ్యవణంసోమయాజినః॥ మాసిమాసిపునఃకా
ర్త్యంలోపేకృత్యేదమంజసా॥ ఇతిపిండపితృయజ్జలోపప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథ
సోమసూర్యోపరాగయోవిద్యమానాగ్నేః సోమయాజినకర్తవ్యమాహ॥

—*సోమసూర్యోపరాగసాగ్నేసోమయాజినకర్తవ్యమాహ*—

దేవలి॥ సూర్యసోమోపరాగేషసోమయాజ్నిహోత్రవాక॥ గాహాప
త్యేసమిద్ధగ్నాసుగ్రాహణత్వావిధానతః ॥ మార్కండేయః॥ సూర్యసోమో
పరాగతుర్హుత్వాయాజీప్రయత్నతః ॥ మోక్షస్నానంపునఃకృత్వాహూన
మాస్తాయనస్వరం॥ గాహాపత్యంసమిద్భిశ్చప్రజ్వాల్గాజ్యంసుగ్రాహద్యహక॥
సూర్యోపరాగేషాహూనాదుదుత్యంచిత్రమిత్యుచా॥ ఉపస్తాయతతఃపశ్చా

స్తత్త్వాస్తుత్వావిసజ్జయేత్ । ఏవంకృత్వాకదాయా జీసుర్యలో వవా
 త్నుయాత్ । సేమోపరాగేభువనయాదాప్యాయస్వేతిమంత్రతః ॥ సంతప
 యాసించునసూత త్వాచాజ్ఞాహుతిద్వయం । తతశ్చుద్ధిమవాప్నోతిసోమ
 యాజీమహానిహ ॥ జాబాలిః ॥ గ్రహణేహ్యయో రాజస్తగ్నోర్విర్య త్తయం
 గతం । రాహుస్సశేతయోపిదాహ్యగ్నోసంక్రవ్యశివతి । సోమయాజ్యప్త
 మూర్త్యంశంశుప్తవంతోధాన్యపాతతోహేమఃపశుకావ్యా యజ్వభిర్య
 త్తతోనృప । ఆత్మనశ్చాగ్నికాలాత్రస్యపుంర్విర్యబలాప్తయే । సోమయాజీ
 స్తవ్యప్తమూర్తికత్వమపిత్వక్రంతం । భవిష్యత్తరే ॥ పృథీవిసలిలతేజోవాయు
 రాకాశమేవచ । సూర్యాచంద్రమసౌసోమయాజీసేవ్యప్తమూతకయః ॥ ఇ
 తిసూర్యసోమోపరాగేభువనభిః కతకవ్యాంశభాపప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆధా
 న్వాధానస్థిమధ్యేసోమయాజినోవతహాపప్రాణశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః అ
 త్రగ్రంథపాతః ॥ అథగృహస్థధర్మాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తమాహ । గృహస్థస్యస

—*గృహస్థధర్మాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తం*—

దాచారంవత్సోమిశ్యణుతత్వతః ॥ ఇంచుత్వాఽర్చనాపేధ్యోమచ్యుతేరాత్ర
 సంశయో వివాహాదిమవిప్రస్యకతకవ్యంయచ్ఛృణుష్యమే । యజ్ఞోపవీతద్విత
 యంసోత్తరియంధారయేత్ ॥ సువర్ణకుండలెచైశ్శతవస్త్రీష్యచంతధా ।
 అనులేపవఃప్రాంగంకృత్తకేతశ్శిశ్నుచిః । ధారయేద్దేవీవందంజంసౌదకంబ
 కమండలంఉష్ణివమమలంభత్రంపాచకేభాప్ర్యపానపశా । ధారయేత్పుష్ప
 మాలాంబసుగంధంపీయదశకం ॥ సత్త్వంస్వాధ్వాయశీలస్సృగ్ధృథాచారంస
 మాచరేత్ । పరాన్నంవైవభుంజీతపవాదంబవజయేత్ ॥ పాదసనాక్రమే
 త్వాముచ్చిష్టంవైవఙంఘయేత్ ॥ ససంహతాభ్యాంపాణిభ్యాంకంఠాయా
 దాత్మనశ్శీరః । పూజ్యందేవాలయంచైవనాపసవ్యంవ్రజేద్దివిజి । దేవాచకం
 వ్రతశ్చాననజపహోమార్చనాదిషు ॥ సభవెన్నుక్తకేశశ్చనైకవస్త్రధరస్త
 ధా ॥ నారోహేదుష్టగ్రయానంబశుష్కవాదంబవజయేత్ ॥ అన్యస్త్రీయం
 సగచ్ఛేచ్ఛపైశుశ్యంపరివజయేత్ । నదుజనైస్సహవసేన్నాశాస్త్రంశృ
 ణయాత్తధా । నాపసవ్యంవ్రజేద్విప్రమశ్వశ్శంవాచతుష్కం । అసూ
 యాంమత్సరంచైవదివాస్యాపంబవర్జయేత్ । నవదేత్పరపాపాని
 స్వపుణ్యంవైవకీతకయేత్ । స్వవయశ్చస్వనక్షత్రం నామచైవాతి
 గోపయేత్ ॥ ఆసవద్యూతగీతేషు నరస్తునరశింబరేత్ ॥ ఆర్థాస్థిచాధా

చ్చిష్టంశూద్రంచపతితంతథా। నతకంచకేతవంస్పృష్ట్యా సచేలంస్నానమా
 చరేత్। చితించచి। కాష్టంచయూపంచదాలపేవచ। స్పృష్ట్యా దేవలకంచై
 వసవాసాజలమావిశేత్। దీపకటావతనుచ్ఛాయాకేశవస్త్రినఖోదకం। అజ
 మాజాకరరేణుశ్చహంతిప్యంపురాతనం। స్నానంరజకత్తిగ్ధం భోజనం
 గణికాగృహే॥నాపితస్యగృహేక్షౌరంహంకిపుణ్యంపురాకృతం। ద్వవిప్రౌ
 విప్రమగ్నించదంపత్యోగురుశిష్యయోః॥ నందీశంకరయోమకధ్యేహంతిపు
 ణ్యంపురాకృతం। శూర్పవాతం ప్రితధూమంకథాశూదాన్నభోజనం। వృ
 షభీవతినంగంచనూరతః॥ ౨౦ ॥ యేత్। అసచ్ఛాస్త్రాధిగమనంభూషనంఃఖ
 కేశయోః। తస్తేచనగ్నశయంసర్వదాపరిఃజలః॥ యేత్। గామశ్చత్తంసభాం
 చైవతస్తైవదదతుష్పనం। దేవతాశతంచైవనాపసవ్యంప్రశద్ధివజః॥ శి
 రోభ్యంగావశిష్టేనతైలైశాంగంనలెపయేత్। తాంబూలమశుచిర్నాద్యాత్త
 ధానుప్తంనఖోధయేత్॥ ౨౧ ॥ యోమాలేభవేచ్ఛ్వగ్ధిః॥ యోమాలేపాపసంభ
 వం। యోమాలేపంహారేదాయస్సిరాబుద్ధివిచారిసి॥ నాశుద్ధాగ్నింపరిచ
 రేన్నపూజాంగురుదేవయోః। నశామహస్తైస్తేనపిదేవ్యక్రేణవాజలంపచా
 క్రమేద్ధురోశ్చాయంతదాజ్ఞాంచనలంఘయేత్। నసంద్యాద్యోగినోవిప్రాకా
 ప్రతిసోపియతీశ్వరాక॥ పరస్పరస్యకమాణికదాచిన్నవదెద్ధివజః। దశేక
 చపాణికమాస్యాంచయాగంశుర్యాధావిధి। బౌపాసనంచహోతవ్యం
 సాయంప్రాశద్ధివజాతిభిః। బౌపాసనపరిత్యాగీనురాపీత్యుచ్యతేబుధైః॥
 అయినేవిషువేచైవయుగాదిషుచయవ్యకపి॥ దశ్యేచప్రేతపక్షేచశ్రాద్ధంకు
 ర్యాద్గృహీద్ధివజః॥ మన్వాదిషుమృతాహేచాప్యక్షకాదిషుసత్తమః। నవధా
 న్యైసమాయాతేగృహీత్రాద్ధంసమాచరేత్। శ్రోత్రయేగృహమాయాతే గ్ర
 హణేచంద్రసూర్యయోః॥ పుణ్యక్షేత్రేపుణ్యక్షేత్రే గృహీత్రాద్ధంసమాచరేత్।
 యజ్ఞోదానంతపోహమాస్సాధ్యాయపితృతర్పణం। కృధాభవశిరాసేం
 ద్రక్షిర్థవశ్రంధ్రంవినాకృతం। ఇత్యేవమాదయోధర్తాగృహస్థస్యసమీరితాః।
 తేషాంపుత్రగ్రామణేరాజకప్రాయశ్చిత్తీభవేద్ధివజః॥ మరీచిః॥ ధర్తాణాం
 పుత్రగ్రామీవిప్రానశుద్ధ్యతికదాశన॥ అశుద్ధస్యపుధాకర్తృచర్మణాచ్ఛాది
 తోయధా॥ నిష్కృతిస్తస్యనైశాస్యాద్గృహేష్టాచహంధనైః। ఏతేషాం
 త్యాగమాత్రేణవిప్రోదోషమవాప్నుయాత్। తతశ్శూద్రత్యయూతితస్తా
 దేతన్నసంత్యజేత్। ఏతేషాంపుత్రగ్రామీమేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మనుః॥ బ్రా

మైముహూతే చోత్తాయతే చాచమనపూర్వకం । దంతాకసంశోభ్యయ
 త్మై ప్రత్యాశ్యాస్థిస్థఖండిజః । స్నాత్వావాడమాశుద్ధ్యర్థంథౌతింవా పరి
 ధాయచ । పుండ్రాదికంత దాధృత్వామనసంస్నానమాచరేత్ ॥ ప్రాతస్సం
 ధ్యాను పాసీతహ్యర్థజ్ఞానపురస్సరం । మంత్రే హ్రీదశభిస్సమ్యక్సౌర్యయదం
 బుభిష్కరి ॥ మ ప్రపూర్వంక్షిపేదర్శ్యంసూర్యస్యాభిముఖోదతే ॥ సూర్య
 స్యాభిముఖోభూత్వాప్రావైకదమాతరం । ద్విజశ్చయూజతీసంఖ్యాతా
 వజ్రప్రాప్తీ దోషభాక్ ॥ బ్రహ్మచారీకృహస్థశ్చతమస్తో త్తరంజితే ॥ వాన
 ప్రస్థోయశ్చైవ సమాప్రాదధికః ౬౦ పెత్ ॥ ఏవంప్రభావానా సంధ్యాసర్వ
 పాపప్రణాశినీ ॥ సంధ్యాస్సంధ్యాగాచరణంతమస్తేతి చాహాగతః ॥
 పితామహః కిశ్కంత్సప్తస్త్వయూతికంతాముస్సనజహా । తదాద్రభృతి
 సాదేవీసంధ్యాయాపే పూజ్యతే ॥ ఏతాంసంధ్యాంయతాత్సానోయేత్య
 ఘోమముపాసతే ॥ దీపూః యుషోభవిష్కృతీనీరుజః ॥ వాంఛనందన ॥ సమ్యం
 ధ్యాచరణేకాలమాహ ॥ కశ్యపః ॥ ఉత్తమాతారకౌషేతామధ్యమాలుప్త
 తారకా । నీచాస్యాదుదయాదుధ్వకంప్రాతస్సన్ధ్యాత్రిధామతా । కాల
 నాచగితాయాస్యాత్సంధ్యాఫలదాయినీ । అకాలాచరితాసంధ్యావంధ్యా
 నారీవనిష్ఫలా । తస్మాత్సూర్యోయ త్పూర్వం ప్రాతస్సంధ్యాంసమాచరే
 త్ ॥ పూర్వోక్తదోషనిముక్తః ప్రయాతిపరమంపదం ॥ తథాచక్రతిః ॥
 యదహ్నితుకురుతేపాపం తదహ్నిత్ప్రజిముచ్యతే ॥ యద్రాత్యాగ్రీతుకురు
 తేపాపం తద్రాత్యాగ్రీతిముచ్యతే ॥ సుశ్రేయసమ్యగాచరితాసర్వా
 ఘోమనిః తనీధవతి । తావతాచరింతతైవసంధ్యమాధాయసంధ్యాంస
 మాచరేత్ ॥ సర్వేషాంఘోర్లోక్తానాంకృహస్థశ్చత్వణాంప్రమాదాదతిక్ర
 మేసంధ్యైః ప్రాయచిత్తంనాన్యత్ ॥ అఏవద్విజాతీనాంసంధ్యాః మైకాని
 బలవ తరం ॥ ఇతిహేమాద్రామృహస్థశ్చర్తాతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ ఆభిస
 ర్వవర్త్య పకాతార్థంమానసస్సానమాహ ॥ శేషః ॥ ఖస్తితంతుండరీకక్షించి

—*మానస స్నానవిధిః*—

న్తయేత్పురుషోష్ఠమమ్ ॥ అనంతాదిత్యసంకాశంవాసుదేవంబతుర్భుజం । శం
 ఖచక్రగదాపద్మధారిణిగవనమాలినం । ధ్వజవజ్రాంకుశైర్లక్ష్మ్యపాదపద్మం
 సునిమకలంతత్పాదోదకకాంగం గాంధీపంతలీంస్వమూర్ధ్ని । చిన్తయేద్ద్రు
 వ్యారంధ్రైః ప్రవిశంతీంస్వకాంతసు ॥ తయాసంతోశయేత్స్వస్మి తదేక

౧౯౪ హేమూద్రోషిద్ధివసేతాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తం.

హాగతంశులం! తత్త దాద్విరజామత్యోజాయతే స్ఫటికోపమః । ఇదంమా
 నసికంఛానంత్రోక్తంఛారిహరాదిభిః । సాధకైఃతోపతీర్థేషుస్నానాతో
 టిగుణాధికం ॥ యోనిశ్చయచరేదేవంసవైనారాయణస్త్పసిః । కాలమృ
 త్సుమత్ర మృజీవ త్యైవః సంచయః॥ ఇభాభాగిధీగంగాజ్జలాః సమునాస్త్ప
 తాః తయోర్మహాతానాడీసుమమ్నభ్యాసరస్వతీః జ్ఞానప్రాదేధ్యానజలేరా
 గద్యేషమలా హే । యస్మాన్మతీమాన సేతిర్ధేః పయాశంపరమాంగళి । అద్యు
 తోహవనంతోహంశోవిదోహమహంహరిః॥ అనందోహమశేయోహమజో
 హమమృతోస్సృహః । త్యోహంనిర్మికల్పాహంనికారోహమవ్యయః । స
 చ్చిదానందహాపాహంపరిపూర్ణోస్త్తిర్వహః॥ బ్రహ్మోహహంసంసారీమక్తో
 హమితిభావయేత్ । ఆశక్తుంక భావయితుం చాక్యమేతత్సమభ్యసేత్ । ఎం
 యఃప్రశ్నహంస్సృత్వామానసంస్నానమాచరేత్ । సదేహంతేపరబ్రహ్మప
 దంయాజనసంశయః ॥ ఇహేహూద్రో మానసస్నానసిధిః ॥ ఆధనసిద్ధి
 వసేషుతాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఆమాయాంచపి

—*నిసిద్ధివసే తాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తృత్యాద్ధర్మకాయాత్రాసుస్వదా తయెరాజ్ఞోబంధుచ్చౌతే పశుద్వయహ
 రెద్ధిసే ॥ అశుచౌమాగమశ్చేవసంధ్యోరుభయోపి । కాలయె
 సభాస్థానై తథాకర్తృంధిభావణై । దుఃఖాయితేచలజనైఃతై వాత్పాత
 దక్షణై । రాజ్యభంగప్రజాత్యౌభగురుదేవాగ్చరేషుచ । వ్రతాచరణకాలే
 షుపురాణశ్రవణేతథా । తాంబూలంభక్షణేద్యస్తు విస్తాసమమిదంసప్రమ
 హారాజవిజయే । ఇత్యూనపరిఫలంమూలం తాంబూలంపయదౌషధం । భక్ష
 యిత్యాపికర్తవ్యా బ్రహ్మయజ్ఞాచికాక్రియాః । ఏషద్వయనము క్తకాలకృతిరి
 క్తవిషయం ॥ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥ అమాత్రాద్ధాచికాలేషు
 తాంబూలంశుక్లభాదయేత్ । తస్యదోషనివృత్తిర్థంజపేదప్తశతంద్విజః ।
 అన్యధాదోషచూర్ణితి విస్తాశీజాయతేఘవి ॥ ఇహేహూద్రోషిద్ధివసే
 తాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథతులాచిదౌషశ మహాదానానామితర

—*తులాపశుగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దానానాంచ ప్రతిగ్రహీత్పాదామచార్యాదీనాం ప్రాయశ్చిత్తంబువకత
 త్రాదౌతులాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఋణాపకరణార్థం
 వాహ్యతయాగార్థమేవవా॥ ద్విజఃప్రతిగ్రహంకృత్వాతదుద్ధరణమాచరేత్ ॥ దే

వస్వామీ॥ తులాప్రతిగ్రహీతాదపూర్వజ్ఞోవిషయాతురః । సౌరజ్యేనిర్జలదే
శేభవతిబ్రహ్మరాక్షసః తస్యాన్యానిష్కృతిర్నాస్తి నవలక్షజపాద్యతే॥ తులా
త్రివిధా॥ స్వర్ణమయీ॥ రజతమయీ॥ రత్నమయీచ॥ తాసాంప్రతిగ్రహే
అచార్యబ్రహ్మణోర్నిష్కృతిర్నాస్తి । తథాపిమునిభిఃకతాపినిష్కృతిర్నా
స్తి॥ తదేవాహమార్కః॥ దేయః॥ తాసాంప్రతిగ్రహేవిప్రముణయాగాడిభి
ర్వినా॥ రౌరవెనరకథారేముష్విస్త్రిస్సహమజ్జతి॥ ఋష్యజఃబ్రహ్మసదస్యః
ద్యాస్తాంజాపకాహతారశ్చ॥ దేవిపురాణే॥ అత్తశుల్కసువణంయః
ప్రతిగ్రహ్యాధనాశురః । అకృత్యానిష్కృతింతస్యఋత్విస్త్రిస్సహరాక్షసః॥
కూషాశు॥ ణే॥ కాశ్యాదిపుణ్యతే॥ ణే॥ ఉపరాగాదిసంభవే॥ పృథిగ్
హ్యతులాంరాజ్ఞఃసహస్రాబ్దంపిశాచతా॥ గాండపురాణే॥ శ్రీశైలేహే
మకూటేవాహ్యతలెంధుగాదనే॥ అహోవిలవెంకటాద్ కాశ్యాదిషు
విశేషతః॥ సూర్యోపరాగకాలేషు అన్యకాలేషుపర్వసు॥ ప్రతిగ్రహ్యతు
లాంవిప్రారాజ్ఞామౌభోగలాలుపః॥ సౌరజ్యేజఃతదేశ్యత్తిహేనానిరాశ్
యః॥ సహస్రాబ్దం విద్రక్ష్యనవలక్షజపాద్యతే॥ నవలక్షజపశ్యగాయత్రాః॥
బ్రహ్మణే॥ సేత్వాదిపుణ్యతే॥ ణే॥ ఉపరాగాదిపర్వసు॥ పూర్వజఃప్రతిగ్ర
హ్యయాత్తుగాంరాజసుతాద్యది॥ భవేద్రక్ష్యసహస్రాబ్దం దృష్టిహేనాని
రాశయః॥ నిష్కృతిస్తస్యగాయత్రానివలక్షజపాదిహ॥ తదశక్తౌలింగ
పురాణే॥ వాణిజ్యస్యాష్టమంభాగం కృష్ణేంశతమంతథా॥ ప్రతిగ్రహే
చతుర్థాంశందత్వాపాక్షైర్నిప్యతే॥ ఋషే హమార్కః॥ దేయః॥ వాణి
జ్యస్యాష్టమంభాగంభాగంవింశతమంక్షమే॥ ప్రతిగ్రహేచతుర్థాంశంద
త్వావిప్రోనదోషధాకే॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తిదానైర్వీర్యసేవనైరితి॥
మహాకాశ్యజయే॥ యదాప్రతిగ్రహస్సస్యకాపాతిత్యమహాశి॥ సంధ్యా
దినిత్యకర్తాణివిఫలంతినసంశయః । సావిత్రిపశితంవిద్యాత్సుసంసకారమ
హాశి॥ సౌరందే॥ ప్రతిగ్రహ్యతులామాతఃవలక్షంజపద్బుధః॥ వ్యయం
కృత్యాచతుర్థాంశం యజ్ఞంసర్వస్వదక్షిణం॥ ప్రయతంవాభిషేకస్యశం
భోరుప్రవిధానతః॥ తదధికంబ్రహ్మణఃప్రోక్తంతద్దైవచసదస్యతే॥ హే
త్మాకౌంధ్యాపాలానాంపాతకానాంమహామునై॥ జాపకానామిదంప్రో
క్తంయోరధావిశుడైరితి । తయోఃబ్రహ్మసదస్యమౌరధంసర్వేషాం
ప్రాయశ్చిత్తంమునిభిఃకథితం । అన్యధానోషమాహ॥ బ్రహ్మణే॥

అగ్రక్షేత్రేషుతీర్థేషు పుణ్యకాలేషుపంచసు | భోగాసక్తస్తులాంఘ్రత్వాహ్లా
 కృత్వానిష్క్రాశిరిమాః || తదాచార్యస్సహస్రాబ్ధభవతిబ్రహ్మరాక్షసః | త
 ద్భ్రష్టావసదస్యశ్చకోటరౌనామరాక్షసౌ | మూతారఃప్రేతభూతాస్సు
 ద్వాకరపాలామణౌదరాః || పారకాః కూరవాక్యస్థాఃకూశ్మాండాజా
 పకాభవన్ || అకృత్వాష్ట్రసింధూపయవద్యుతాచరన్తిహి || నభ
 వంతీహకర్తాహానసంభాష్యాకదాచన | ఆహానిష్క్రాంతిరైర్వాకార్యా
 లోకవిశుద్ధయే || తత్రాపినులభమాహ || మారగంజేయః || తులాప్రతిగ్ర
 హీతాచప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || చతుర్థాధాంశభాగనపరిషద్వి
 ధిపూర్వకం | చతుర్థాంశధనంసర్వంచతుర్థాధాగమాచరేత్ || అనువా
 దేభాగమేకంభాగమేకవిధాయకే | విధాయకేష్విశ్వధంః || భాగఃపరిషది
 త్రోక్తః | శేషంకృచ్ఛాగ్రిదిషున్యశేత్ | తతఃపరంవిశుద్ధాధూదిహలోకే
 పుత్రత | బ్రహ్మగతునిష్కృత్యైకృత్వాయాగాదికంసుధీః || పుఃస్సం
 సారవిధినాహ్యభ్యసేన్వదమాతరం | బ్రహ్మపదేశంశత్రైవ కుర్యాదా
 చ్యావాక్యతః | తతఃపరంజాతేన్వదమాతరంప్రహంసుధీః | ప్రతిగ్రహ
 పరాన్నేషువిమూఖోవిష్టునాదగాత్ | చింతయన్వతఃయన్విప్రస్సుఖీహచప
 రత్రత | ఏవంకృత్వాద్విజ్ఞాయస్తు నిష్క్రాంతింశుద్ధమానసః | తులాప్రతిగ్ర
 హేరాజన్ శుద్ధిభవతి నాన్యధా | అకృత్వాష్ట్రతీరేతా ఏకాంవాపి
 నరేశ్వర | సంధ్యాదినిత్యకర్తాణిపిశ్యకార్యణీయానిచ || నఫలంతిహిసర్వా
 ణిభిన్ద్రఃస్యస్తహవ్యవత్ | పుఃస్సంసారజాతేణపునరాయాంతితానివై
 అతఃప్రతిగ్రహీతాతుల్యజహవిశుద్ధయే | కుర్యాద్జైవిరజాహూమంపం
 చగవ్యమనంతరం || శ్లో | హేమాద్రావీరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ

—హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.—

హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీపురాణే | పూర్వజౌద్రవ్య
 లోభేనమిన్ద్రేఃపూర్వజైవినా | గర్భంస్వర్ణమయంధృత్వాఋషిస్సహ
 రాక్షసః || కూర్మాపురాణే || హిరణ్యగర్భం గృహ్ణీయాద్విజౌలోకపరాజ్ఞు
 ఖః | తస్యౌపనయనంధూయోభవేదైవక్తచార్యసౌ || మాత్స్యే || హిర
 ణ్యగర్భంధూపాలధూపాలాద్విజుల్లభః | ప్రతిగ్రహ్యానశీఘ్రేనక్రచారి
 భవేద్భువి || ఋత్విజఃకీకసానామపిశాచాస్సవ్యవస్త్యధ | అరణ్యేర్జుతద
 శేత్రాస్వపాదాశుపాలాదరాః || స తేషానిష్క్రాంత్యష్టా ప్రాయశ్చిత్తా

యుతైరపి । కథంచన్నివృత్తిర్దృష్టాపునర్గర్భాన్నచాన్యథేతి ॥ కేవీపురా
 జే ॥ దక్షిణామూత్రమాలమ్భ్య ప్రధానంసమ్మరిత్యజేత్ ॥ తయాపియాగధ
 ర్వాదీకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోయత్ ॥ శేషయెద్యదిమోహేన వృత్త్యర్థం
 భోగజాలూపః । తస్మాదపనయనందూయోజనంసంస్కర్చగోళతః ॥ ౩ ॥ ఛాయా
 తేఽశమ్భోర్వాహ్నాభిషేకాత్ప్రముచ్యతే ॥ అష్టలక్షజపాదైవ్యాః కూశ్మణ్డ
 దాయతహామతః ॥ చాతుర్భుగవ్యయోవాపియజ్ఞోవాసర్వదక్షిణః । ఎవం
 కుర్వాద్విజౌతుస్సతస్తద్దోషాత్ప్రముచ్యతే ॥ అభిషేకాద్యః కౌదక్షిణా
 మూత్రపరిగ్రహేహిరణ్యగర్భగ్రహణేనులభంప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్గం
 కేయః ॥ ప్రధానంసమ్మరిత్యజ్యయా గార్థందక్షిణాంవహత్ ॥ తస్మిన్వివరవృ
 త్తిరియంమునిభిః పరికీర్తితా ॥ పరేష్యర్వాతదానీంవాసాత్వాశుచిరిలజ్య
 తః । నీలవర్ణాఞ్చ గామికాంశ్యామామదాయ నిర్గదామ్ ॥ అపాహిష్ఠాదిభి
 ర్నైస్త్రిపాఞ్చుభీంశ్చార్ణవేజ్జల్తైః రక్తేనవాసవాచ్ఛాద్యః పరిక్రమ్యయత్తు
 తః ॥ తన్మాత్రస్థానమాసాద్యజపేన్నస్త్రమిమంసుధిః ॥ హిరణ్యగర్భస్సమహ
 ర్తతాగ్రహేవిషావిధేమేత్యస్తముక్త్యాః స్థుర్గోనిమిత్యాః సమర్థయాంతా
 భిరనున్నయేత్ ॥ తతః పరంమహామార్గమాప్రిన్ధిత్యాగోగర్భగమాత్తనో
 మూర్ధానం విధా ॥ అష్టయోనీమష్టపుత్రామిత్యనువాకం పరేత్ ॥ తతః పర
 మాత్మానంపునర్ధాతంమత్వాస్వయంవాపితావా ఆచార్యోవాజాతకర్తాద్య
 పనయాన్నంకుర్యాత్ ॥ గాండవ్యాణిచాచార్యాయదత్వాక్షమపయేత్ ॥
 తతః పరంపూతోభవతి ॥ దక్షిణామూత్రప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తమేతద్వేది
 తవ్యమ్ ॥ ప్రధానత్యాగభావే పూర్వోక్తైరష్టలక్షజపాః ౩౩ః పూతోభవ
 తి ॥ అన్యధాననివర్తనః । తతేతద్దోషమాహ ॥ వారీసాగరే ॥ అన్యధానివర్త
 తిరీమాః ॥ సహస్రసాబ్దంభవేదక్ష ఆచార్యోద్ర-వ్యతోభవతః ॥ బ్రహ్మచరస్సతి
 చైః తదర్థం గాత్రసాంసే । ద్వారస్థాముత్పిజజ్జైవ వారకజాపకాఅపి ॥
 తయోరర్థంభవేయస్తే గాత్రసాఘోరరూపిణః ఆచార్యార్కజపః పాక్షాబ్ర
 హ్మణస్సదసస్సతే ॥ తయోరర్థంహూశ్చకాణామితరేషామిశ్టితిః । నాగ
 రఖండే ॥ ఏవంహిరణ్యగర్భస్యగ్రహణేనివర్తతీపురా । రుష్టామన్వాదిభి
 ర్విపేర్గర్భశాస్త్రప్రరాయణేః ॥ అన్యధానివర్తితార్వాస్త్రప్రాచ్యతైర్జలా
 మ్లుతైరితి ॥ ఇతి హేమాద్రాహీరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథబ్ర
 హ్మండఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కేవీపురాజే ॥ ద్విజైర్బ్రహ్మం

౧౩౮ హేమాద్రావ్యబ్రహ్మండఘటప్రతిగ్రహాదిపాఠ్యశ్రితమ్.

—శ్రిబ్రహ్మండఘటప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్రితమ్.శ్రి—

డసంజ్ఞోవైఘటస్తావత్సయాయానుశ । ఐధార్యఃపుణ్యశ్చేదేమతత్త నాశకరో
మహాక ॥ దేవలః ॥ బ్రహ్మండంయోను గృహ్నియాద్విజఃక్రత్వాశీభిర్వివా ।
ఋష్విస్సహదుష్టాత్పారాక్షసోభవఃధ్రువమ్ ॥ మాత్యై ॥ ద్విజోహీ
త్యబ్రహ్మండం రాజ్ఞోదానాధికారిః । తస్మాన్మహానిష్కృతిర్నాస్తిహ్యశీ
త్యబ్రహ్మండం గాత్రహత్ ॥ మార్కండేయః ॥ బ్రహ్మండంపుణ్యశ్చేదేమపుణ్య
కాలేమపర్వతః । గృహ్నిత్యానిష్కృతిర్నాస్తిహ్యశీత్యబ్రహ్మండం ॥ బ్రహ్మ
ండేవ ॥ బ్రహ్మండంయోనుశ్చేదేమతత్త నాశకరో ॥ అష్టాక్షదవా
దస్సనిష్కృతిర్నాస్తిహ్యశీత్యబ్రహ్మండం ॥ మహాభారతే అష్టలక్షదవాద్వైద్యాబ్రం
హ్మండస్యప్రతిగ్రహా । నైతిశేవః ॥ ఆసహస్రబ్రహ్మండంనమస్త్యైర్నాస్తిహ్య
శీత్యబ్రహ్మండం ॥ దేవీపురాణే ॥ దశలక్షదవాద్వైద్యానిష్కృతిర్నాస్తిహ్య
శీత్యబ్రహ్మండం ॥ తథాహ ॥ బ్రహ్మండంయోనుశ్చేదేమతత్త నాశకరో ॥
మః ॥ బ్రహ్మండంయోనుశ్చేదేమతత్త నాశకరో ॥ మహాభారతే అష్టలక్షదవా
ద్వైద్యాబ్రంహ్మండం ॥ నియుతేనాభిషే స్థ శమ్భోఃపూర్వవదాస్తిః ।
చాతుర్భాగవ్యంకృత్యాబ్రహ్మండంవాచసహస్రం ॥ సర్వస్వదక్షిణమిత్యర్థః ।
నశేవయేత్ ॥ ఏషావైనిష్కృతిస్సర్వఋష్విస్సహస్రతస్యద । అన్యధాని
ష్కృతిర్నాస్తి సహస్రబ్రహ్మండం ॥ ప్రాయశ్చిత్తకరణే దోషమహా ॥ భవి
ష్యోత్తరే ॥ ఆచార్యజీవకోనామభావబ్రహ్మరాతసః । బ్రహ్మభవేష్టరా
యాధస్సహస్రాశీసదస్యవా ॥ ద్వారస్థాస్సుస్థిత్రూపకర్తాః పాతకాఃపిశి
తాశనాః । హంతాఃకృతలాసాస్సుజ్ఞాపకాఃపాదహీనజాః ॥ ఆచా
ర్యార్థంతయోఃప్రాక్ ప్రాయశ్చిత్తమిదం ప్రభోద్యుర్థావాంతార్ధంస్యా
దితరేషాంవపుర్వవత్ ॥ అథవాచ్యుతభాగవ్యమంవాకురుతేతదా । అ
న్యథానిష్కృతిర్నాస్తి దానైస్తీర్ధావగాహనైః । ఆచార్యప్రవిశేత్పాపం
రాజ్ఞోదానాధికారిః । పాదహీనద్యయోఃప్రాక్తంశేవంసర్వేచుసంవిశేత్ ॥
ప్రాయశ్చిత్తైర్వివాచకంపునన్తిప్రతిగ్రహాత్ । తస్మాదికంప్రకర్తవ్యంప్రా
యశ్చిత్తంద్విజాతిభిః ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూత్యాశ్చుద్ధౌత్యానిష్కృతిః । ఇతిహే
మాద్రావ్యబ్రహ్మండఘటప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్రితంకల్పశ్రితంప్రతిగ్రహప్రాచీన

—శ్రికల్పశ్రితంప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్రితమ్.శ్రి—

శ్రితంమహా ॥ మార్కండేయః ॥ ఆపత్స్వసమ్భవానిప్రాసగృహ్నియాదశుంతరుః ।

మౌగ్ధ్యాం మహారాజాత్తులాంవాగోసహస్రకం || ప్రతిగృహ్యద్విజౌలోభా
దృణయాన్వోనాన్వప | పుత్రపౌత్రైః పరివృతోనరకే వాసమశ్నుత ఇతి ||
సాగ్ధం డె || గ్రహణేనంక్రమేచైవ పుణ్యతీర్థేషు పర్వతు | గోసహస్రం తు
లాంవిప్రః ప్రతిగృహ్యధనాతుః || పూర్వోక్తానివక్రూతీరేతాః పరిశృజ్యతు
నిర్విశేత్ || సపుత్రపౌత్రసహిత స్సూత్రాబ్ధినిశాచర ఇతి || యేపురాణే ||
గోసహస్రద్విజోభృత్వాతకృత్వాతద్వయం సుధీః || సోఽఽజ్యేనిజకలేదేశే
తులేనసహరాతుస ఇతి || ముంహం డెయః || ధృత్వాగ్రజోగోసహస్రం రా
జ్ఞోన్యచ్ఛాద్విజన్తః || నవలకుంజపెద్దెవ్యాః పుఃస్సంపాకరమహాతితి || మా
త్యే || పుణ్యక్షేతే పుణ్యతీర్థేషు గ్యాచంద్రమసోగ్రహే || ధేనూనాం
యస్సహస్రంచ ప్రతిగృహ్యధనాతురః | భువఃప్రదక్షిణంకృత్వా నవలకుంజ
పెత్తః || కేశానాంచపంకృత్వా పువస్సంపాకరమహాతితి || మహారాజవి
జయే || సహస్రధేనుదానేతులచార్యత్వంప్రజెద్విజః || తస్మాన్యావక్రూతి
ర్నాస్తి నవలకుంజవాద్యతే | భూమేప్రదక్షిణంకృత్వా కేశానాంచపనంపు
నః | ప్రాయశ్చిత్రేన పూతాత్తాపుఃస్సంపాకరమర్హతితి | ఎతదశక్తౌపక్షం
తుమాహ || కూర్మపురాణే సహస్రధేనుదానేతులచార్యో యదిలాభః |
భూమేప్రదక్షిణంకృత్వా నవలకుంజపెత్తః | ఎదశక్తౌమహాశంభోర్నమ
కైశ్చమకైశ్చభైః || కృత్వాచిధిషేకంవిధివచ్చతురయుతంప్రయత్నః | స
ర్వవ్యయంబయాగేవాకృత్వా శుద్ధిమవాప్నయాత్ || నాగరఖండే || బ్రహ్మసద
స్యోపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హతః | తదర్థంద్వారపాలానాంపాతకా
నాంతర్గతేవచ | హూత్వాణాంజాపకానాంచపూర్వవస్సనిభిస్త్పృతం || తత్రవి
శేషమాహ || లింగపురాణే || గోసహస్రేతులాయాచాప్యాచార్యోయధినం
హరేత్ | అకృత్వాతద్వయంధమంపత్నీపుత్రపరివక్రూతః | తత్పత్నీనాం
చపుత్రాణామజావాంజనాధిప | మావ్యకవ్యేషుయోభోక్తాయేవాసంబం
ధిబాంధవాః | తప్తకృత్ప్రయంపత్నీకవక్రూతఃకథితోత్తమైః | ఎత
దబలపర్శంతం | అఃపరంవివక్రూతిగ్నాస్తి | బాంద్రాయణప్రయంబోక్తం
తత్పుత్రాణాంధనాగమ | తద్భూత్యుణాంపరాకంస్నాద్యదిచేద్విభజితం |
మావ్యకవ్యేషుభోక్తౌణామపవాసోదినంభవేత్ | పరేద్యుః ప్రాశనంకృ
త్వాపజ్ఞుగవ్యంవిశేషః || తేషాంపరాకస్సప్రోక్తాయేవసంబంధి బాంధ
వాః | తస్యసంభాషణాదేవ కుర్యాత్సూర్యాశలోకనం | తస్మాన్వివక్రూతిః

కార్యాటచార్యణశుభేష్సనా । అన్యధాదోషమాప్నోతిఇహలోకపరత్ర
జాతులాప్రతిగ్రహేప్యేవ పేవ వేదితవ్యమ్ ॥ గోసహస్రంశులాచద్వయంస
మం॥ తస్మాత్తయోరపరిగ్రహఏవవరి ॥ ఉభయోర్లోకయోరతిగ్రహేతత్త్వా
త్ ॥ *॥ ఇతి హేమూద్రాగోసహస్రప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం॥ *॥ అధహీర

—*హీరణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్ *—

ణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ । మహాభారతే॥ వ్యాసః ॥ శృ
ణుధర్మజవత్స్యేమిస్యకామదుహంసృత్ ॥ ప్రతిగృహ్యశ్చిత్తజ్యోతిస్తస్యస
ద్యఃపతితాభవేత్ ॥ తస్యశ్శాన్తిమగ్రతిర్భూపభనబ్రహ్మహ్యపదేశః ॥ అ
ష్టలక్షజపాద్రాజక్వయయాద్వాదష్టమభాగః ॥ అభిషేకణవా శమ్భార్యజ్ఞా
ద్వాన్వదక్షిణాత్ ॥ ఏతైశ్శుద్ధిమవాప్నోతిహ్యభయోలోకయోరపి ॥ లి
క్లపురాణే॥ హీరణ్యకామధుక్పూర్వం రాజ్ఞాశ్రేయోభివృద్ధయే । స్వపా
పక్షయోగీరీమహాపాతకనాశినీ । అగ్నికండాగ్నిమున్నాపశ్యతాంధ్యస
దాంసతాం॥ దృశాబ్రహ్మణమద్రాక్షీద్భ్రష్టతాంప్రత్యవాచసా॥ ఇతఃక
చ్చభద్రంతేమహీంకచ్చప్రయత్నతః । రజాన సత్రవర్తనైమహ్యర్థంపాప
కారిణిః । తత్రతాకరక్షదానేనసుఖేరాత్పాపసజ్జటాత్ ॥ ఓమిత్తుక్వా
తదాధేనుస్సంపంగతపతీయదా । తదాప్రభృత్యసౌధేనుః కామధున్వర్జరూ
పిణీ ॥ రాజ్ఞాంపాపనిబద్ధానాంవన్వర్తంపాపచేషణాం । పాపనిహాదనీతే
షాంస్వర్చితామృతాన్లక్షణే ॥ ఎతాదృశీ పుణ్యరూపాంస్వర్ల కామదుహం
ద్విజః । ప్రతిగ్రహాతియోలోభాత్సనద్యఃతతాభవేత్ ॥ కూర్మపురాణే ॥ స్వ
ర్ల కామదుహం రాజ్ఞాన్వర్చితాంశాస్త్రవత్సృజ ॥ ద్విజోయఃప్రతిగృహాతి
సనద్యస్సూతకిభవేత్ ॥ శివపురాణే । గంధర్వద పవిత్రాపిరాజభిఃపూజితామి
మాం । యోగ్యస్తేయాత్పుత్రకాలే పూర్వోన్మేకైరారణ్యైర్హినా ॥ వ్రాచయశ్చి
త్తిభవేత్సద్యఃపున్యైహ్యపశ్యతః ॥ అష్టలక్షపంచత్యాప్రశ్నహంవిధి
పూర్వకం॥ ధనస్యాష్టమభాగసప్రాచయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ అభిషేకణవా
శమ్భార్యజ్ఞాత్సర్వదక్షిణాత్ ॥ ఏతేషాక్తేషురాజేన్ద్రప్రాచయశ్చిత్రైసు
ద్ధిమహా ॥ ఇహలోకేరత్రాపిశుద్ధిసాహాయ్యంతమాం మహాభారతే॥ స్వ
ణకామదుహంధ్యత్వాద్విబోధమాగ్రాణాన్తునై ॥ అష్టలక్షపంచత్యాప్రశ్న
మాప్నోతిదైహికం॥ ధనశ్యాష్టమభాగసప్రాచయశ్చిత్రైసవాద్విజః । అభిషేక
ణవాశమ్భార్చిత్యైషపుంసోదన ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిద్విజోలా

భాద్రనారకఇతి॥ నియమే॥ గాఢతీజపంకృత్వాస్వణా కామధేనుప్రతిగ్రహాత్పూతాభవతి॥ తదశక్తౌధనాష్టమభాగనతులాప్రగ్రహాత్ప్రాయశ్చిత్తవతుర్భాగతే॥ నమకచపాతైశ్చ మౌఘిప్రయుజాభి పేచనాత్పూతాభవతి॥ అధవాధనేప్రతిగ్రహాలద్దేననిశ్చేషమృణమీదనంకృత్వాపశ్చిత్తవ్యంసాశ్చశుద్ధాభవతి॥ *॥ ఇతి హేమాద్రాహిరణ్యశ్వుప్రతిగ్రహపారియశ్చిత్తమ్॥ *॥ అధహిరణ్యశ్వుప్రతిగ్రహపారియశ్చిత్తమాహ॥ కూమరపురా

—*హిరణ్యశ్వుప్రతిగ్రహపారియశ్చిత్తమ్॥*

ణే॥ హిరణ్యవాజినంకృత్వా ద్విజోభావరాణిః జన్మతమేరాక్షసత్వమనుభూయశ్శివతాం॥ తత్రైభువనానాద్యసభత్వమనాప్నుయాత్॥ తదనైరగవాక్ధూన్వారకంయతిపాండవేతి॥ మత్స్యపురాణే హిరణ్యవాజినంకృత్వా గాఢోదాపరాయణాత్॥ పుణ్యాలపుణ్యదేశేద్విజోద్యోభోగలోలుషః॥ సాక్షిసంస్తరేభూయాదరణ్యే గాఢినస్తరాతదస్తరాసభోధూత్వా తోనిరకమాప్నుయాత్॥ బ్రహ్మండే॥ హిరణ్యవాజినంప్రప్రతిగ్రహాధనాతురం॥ సోరణ్యేర్జలదేశేరాక్షసత్వంభజేహ॥ తతస్తుగార్ధభతనుమనుభూయతఃప॥ తతోవ్యాధిభిరాకీర్ణానరకేవాసమశ్నుతే॥ నతస్యపునరావృత్తిరైవాక్యాత్ప్రకాద్యతే॥ తదేవాహ॥ వామనపురాణే॥ హిరణ్యశ్వుంద్విజోలాభాద్రజ్ఞిపుణ్యదిసెవ్విహా॥ ప్రతిగ్రహాశ్చిత్తభోగార్థంసభవద్భగ్విష్ణురాక్షసః॥ తతఃఖరత్వమానాద్యరోగవాక్జన్మనాంతయే॥ తతోనరకమానాద్యశ్చిత్తత్యాచస్త్రితారకం॥ తస్యావ్యాధిమగ్నతిర్నాస్తిహ్యక్షలక్షణవాద్యతే॥ బ్రహ్మకైవరే॥ హిరణ్యశ్వుంద్విజోధృత్వాస్యనిష్కృతిరీతా॥ అష్టలక్షజపాద్యాపినియుజాభిషేకతః అష్టమాంశవ్యయాద్యాపియాగైర్వాసరవదక్షిణైః॥ తతశ్చుద్దిమవాహ్నితిపునర్కాంజీవిధానతఇతి॥ పునఃసంసారాదిసిద్ధిః॥ తద్భగ్విష్ణుసదస్యశ్చప్రాయశ్చిత్తార్థమహాతః॥ ద్వైతాస్తజ్ఞాపకారాజన్మవాక్సన్యధార్థమంశతః॥ అన్యధాదోషవస్తసేనసన్యాప్యాకదాపన॥ నసంస్పృశ్యానపాక్షేయానాలపెత్తానివాద్యాజానితి॥ *॥ ఇతి హేమాద్రాహిరణ్యశ్వుప్రతిగ్రహపారియశ్చిత్తమ్॥ *॥ అధహిరణ్యశ్వుప్రతిగ్రహపారియశ్చిత్తమాహ॥ బరహ

—*హిరణ్యశ్వుప్రతిగ్రహపారియశ్చిత్తమ్॥*

కైవరే॥ హిరణ్యశ్వురథండివ్యంపూజితంసప్తపదూసుభిః॥ తంధృత్వాబ్రాహ్మ

కౌలోభాద్యః శ్చిదాజవల్లభ సమృత్వా రాక్షసో ఘోర నిర్జలవిజనవై
భవత్యేవ సదా కూరీతి ఘోర సర్వదావదక ॥ భవిష్య తరే విశ్వాచీచకు
తాచీవస్త్రియా లోక విమోహన । అకల్ప కల్ప రాజహర్షహరణ్యశ్వ
ధముదా । తే ఆరోఘ్యరథే స్తీనానయన్తి విజయం ॥ రథంతమిష్ట శిస్స
హసా ఆలొక్యా ప్సరసాః జ్ఞేః ॥ ఆరురోహముదాయుక్తో హతవాత్రాత
సాక్షి బహుకా । హిరణ్యశ్వరథం ద్వష్టాన్ దీప్తాన్ రాక్షసా హతాః । తదన్తే
దివజూనాన్ యహిరణ్యశ్వరథే ॥ తేః పరం బ్రహ్మజ్యోతిశ్చేన్ద్రోరధమం
జరా ॥ బ్రహ్మతమమగత్యోరధారణ్యశ్వరథం పునః । వాస్తేగృహీత్వా తం
దివ్యం రాజభ్యః ప్రదదాముదా ॥ దానంతురుత్పిన్ద్రభ్యస్స వై పాపనత్త
యే హింశాకరమింద్రియభిజితం వాన్తి ॥ ఇంద్రియైః । ఇతి తేభ్యోము
తాదత్వా బ్రహ్మ సాకపితామహాః ॥ తూష్టీమాసే తతస్త్వేపి క్రుర్వ్యహ్నిదే
శతః ॥ తస్మాద్ధింసాకరం ప్రానృష్టియాత్కదాచన శమ్భురహస్యే ॥ హి
రణ్యశ్వరథం యస్తు బ్రహ్మజ్యోతిశ్చేన్ద్రోరధిపాత్ । సౌరణ్యే ర్జతశేఖుష్టి
శ్చిస్సహరాక్షసః ॥ యావద్భువి శ్శుభ్రజన్విశ్వం తావద్రాక్షసదహవాక ॥ త
స్మైవనిష్కృతిర్దృష్టామునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ వసులక్షజపాద్యాపీనియుతేనా
భిషేకతః । అష్టమాశశ్చయే హపి ప్రాయశ్చిత్తం ఛానతః ॥ తదంతేవపనం
ప్రాక్తం పునస్సంహారమ్ ॥ ఏవంచేచ్ఛద్ధిమాహ్నితిప్రాయశ్చిత్తేన భూ
యసా । ఆస్యతాతేన శుద్ధాస్స యర్షసంభాష్యోః చాచన । బ్రహ్మసదస్య
ద్వాష్టాకానాం ఋక్సాం ఘోరవత్సాన్త్రయశ్చిత్తం వేతవ్యం ॥ పునస్సం
సారరీప్రావృతత్ ॥ ఇతి హేమూద్రా హిరణ్యశ్వ రధప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
త్తం ॥ అథ హేమహస్తీరధప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం హేమబహ్మం దిపురాణే ॥

—* హేమహస్తీరధప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

హిరణ్యశ్చిన్ద్రోరధ్యశ్చాపుణ్యం తేషు పర్వసు । యోషిప్రోభాభమోహేన
రాక్షోదానాద్ధిహస్యప । తస్మాన్యానివక్రతివాన్తి దశలక్షజపాద్యతే ॥ ల
క్షజపా మనకుశ్చుడైశ్చద్ధిమాహ్నిత్వసుత్తరూం ॥ బ్రహ్మజ్వలత్ ॥ హిర
ణ్యసా సింఘావాద్విజోయా లోక మోహతః । భుక్త్యాకాలేషు తుణ్యేషు తి
థేషామృతనేషుదా । ప్రతిష్ఠాతతొలోకాదకృతవినవక్రం సంపుధక్ ॥
సౌరణ్యే నిజకలశశ్చే గాక్షసాంబ చావాక్ ॥ తస్మాన్యానివక్రతివాన్తి
సవలక్షజపాద్యతే ॥ అతః సూసేనకూశ్చుడైశ్చద్ధిమాహ్నితివైదికీం । అష్ట

మాంశవ్యయోచాపిపాశ్చిత్తవిధానతః । ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతిహ్యశుద్ధా
 హ్యన్యధాద్వైజగః॥ దేవీపురాణే ॥ హేమశ్చిరధంధృత్వావిప్రాయదివి
 మోహితః । నిశాచరత్వమాసాన్యఋష్విస్సహపార్థివ । నిశాచరాద్వి
 ముక్తాభూన్నవలక్షణపాదిహ ॥ లక్షణానుసహశ్శృంగైశ్శుద్ధాభవతినీశ్చ
 యః॥ కేశనాంవపవంకృత్యాపునస్సంసౌరమాచరేత్ । తదర్థంబహ్మణః
 ప్రోక్తంజ్ఞైవపదసస్పృతే ॥ తదర్థంద్వాపాలానాంజాపకానాంశిదధా
 తః॥ ప్రాయశ్చిత్తమింద్రోక్తంహేమహస్తిరధగ్రహే॥ శింగపురాణే॥ పు
 రాణైవానురేయ్యైనిమిత్తంవిశ్వకర్మణా॥ హేమహస్తిరధంవివ్యమారు
 రోహప్రజాపతిః॥ జిగాయరాక్షసాన్సర్వాకహేమహస్తిరథేనవైజిత్యా
 లాకంపునగకత్వాద్యష్టార్థమనుత్తమమ్ । భాషేదేవతామగ్నేయోవా
 కొవాభువన్తతే॥ పూజయిత్వాద్విజాగ్యాగ్రితదత్వామాంప్రతిపద్యతే॥ ఇ
 తీరయిత్వాతందిశ్యందత్తవాక్కృపయాతదా । తదాప్రభృత్యదోయానంన
 ణాంపాపహరంమహత్ । పూజయిత్వాద్విజాగ్యాగ్రియయోదద్యాత్సప్ర
 జాపతిః॥ తంధృత్వాబాహ్మణాయస్తుతస్యపాపమహత్తరమ్ । తస్మైవని
 మ్కృషిరియంసర్వపాపప్రణాశితి ॥ ఇతిహేమాద్రోహేమహస్తిరధప్రతి
 గ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ । అధసంజలంగలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శి

—*సంజలంగలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

వపురాణే॥ పుణ్యక్షేత్రపుణ్యకాలేరాజాధమకపరాయణః । లంగలంవా
 ధపంచైవహ్యత్తదోమోపశాంతయే॥ కుర్యాద్భద్రసమూతాత్తాపాపాదస్మా
 శ్చగ్ముగ్యతే॥ తత్రక్షాత్వాద్విజోయశ్చలాకర్షయవిగహకణం । లంగ
 లంప్రతిగృహీయాదైంవాపంచవివహ ॥ ఋత్విగ్నిసహదుష్టాత్సఖిలీహూ
 తేజతవన । సహస్రాబ్దంభవేద్రక్ష్యశ్చపక్షజన్మాత్సప్తదా ॥ మహాభార
 తే॥ లంగలయోనుగృహీయాదాజ్ఞఃకర్తృధికారిణః । సవసేనిజకలఘా
 రేసహస్రాబ్దంభవేత్తరౌ ॥ రాజన్నాజ్ఞపర్యంతంషక్యతిర్నాస్తికీకత్రచి
 త్ । దశలక్షపాదైవ్యైశ్చచిద్దృష్టామనీషిభిః । ప్రధానత్యాగమాత్రేణయా
 గాధాందక్షిణాంపహేత్ । తదర్థంమనీషిప్రోక్తంప్రాయశ్చిత్తంశౌధనం
 ఎత్తద్దక్షిణామాత్రప్రతిగ్రహవిషయమ్ । ప్రధానత్యాగభావేదశలక్షణపా
 చ్ఛుద్ధిః॥ శివధర్మక॥ లంగలందేవిగృహీయాన్ముఖజోభోగలోలుపః॥ తస్యా
 న్యానిషక్యతిర్నాస్తిదశలక్షపాద్యతే॥ ఏతదశక్తౌచైంతరమాహ ॥ వసిష్ఠ

సంహితాయాం॥ లాంగలంముఖజౌఘృత్వాపంచవాప్యేకమేవనా॥ తస్యై
 వచిష్కాతీర్వత్సేక్ష్మణునాన్యమనాఃసభా॥ వశలక్షణంసాధాప్రయుతంవా
 క్షిమేచనం॥ చతుర్థావ్యవహాపిన్జంజనసర్వదక్షిణం॥ ఎతస్యపవి
 శుద్ధ్యదకంపరేద్యుర్వాప్యోపిన్జ॥ మూర్తాంజస్యోదయాదర్వాక్సానం
 కృత్వాయధార్వరతః॥ నిశ్చ్యోర్మఃమూప్యాశుయా త్సూర్యోదయోభవేత్
 తావద్గత్వాజలాధారంనది పుష్కరణీమపి॥ కణ్ఠఃకుజతస్మిత్వాస్తరనా
 రాణుణంవిభుం॥ మూఖాద్ధ్యుశ్చూర్తాంజంపశ్యన్నుత్తానపాణిః॥ అశు
 మక్షణసూక్తంచజపక్తంపాపవిముక్తయే॥ యావదస్తంగతోభానుస్తావ
 త్కాలంజపేత్సుఖీః॥ మధ్యేమాధ్యాహ్నికం కృత్వాబ్రహ్మశుక్లంపత
 క్కాలం॥ మనసాదేవమాధ్యపుగ్గత్వాజలంజపేత్॥ సాయంసం
 ధ్యాముపాసీత్వాపాయంహిమమనంతం॥ మాసంత్యక్తాతదారాజక్
 ఫలాహారంసమాచరేత్॥ ఉత్తరాయావకంభక్షేదఫవాముద్గభక్షణం॥ అ
 ధశ్శాయీభవేత్తత్రతృతంపాపమసస్తరక్॥ ప్రభాతాయాంతువ్యష్టా
 యాంపూర్వవద్వ్రతమాచరేత్॥ ఏవమతుండలెవ్రాణేవిరిజాహిమ
 మాచరేత్॥ ఉపోవ్యధిపక్షేచపంచగవ్యంపిబేత్తతః॥ బ్రాహ్మణాన్వృ
 జయేత్కృత్తైభ్యోదత్వాచదక్షిణామ్॥ పశ్చాత్పన్వీణంప్రభుంజీయాత్తద్వీ
 ప్రాసజ్జయాసహ॥ సర్వేషువాయేషుకేషుమృత్యువోవ్యాయతైభ్యోషు
 మక్షణసూక్తం॥ ఔపాసనాగ్నోతిస్తేస్సకృభిస్తీర్కాజహిమిమంత్రే
 ర్విరజాహిమః॥ పంచగవ్యంబ్రహ్మకూర్చవిధానీ॥ ఏతత్ప్రాయశ్చిత్త
 చార్య్యం॥ సర్వేషాంప్రాయశ్చిత్తమాహా॥ మూర్త్యైబ్రహ్మసదస్సతిశ్చభౌ
 తదధికంభాగమహాతః॥ ద్వారస్థాచాంతదర్ధంస్యాత్తదర్ధమితకేషువై॥ ప్రా
 యశ్చిత్తవిధిస్తేషవాన్యధాగతిరస్మిహి॥ ప్రాయశ్చిత్తకరణేవోషమాహా॥ గా
 తమః॥ తులాయాంగోసహస్రేచలాంగలెయేచఋత్వజః॥ ప్రాయశ్చిత్తమ
 కృత్వాశేన్నతైస్సభావణంచరేత్॥ నతేషాందశకానశ్చాతైస్సహన
 సవిశేత్॥ మహాదానైషుసర్వేషుప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ తదకృత్వా
 ద్విజౌగర్వాచ్ఛండాశలత్వమవాప్నుయాత్॥ నయోగ్యోహ్యకవ్యే
 షుసంభాష్యకదాచన॥ సోనుభూయమహశ్చాపంమృత్యేహచపరశ్రచ
 ఇహజన్మనిచండాళిఃపరశ్రబ్రహ్మరాక్షసః॥ తస్మాదేవంప్రకతవ్యంప్రా
 యశ్చిత్తంవీజౌత్తమైః॥ ఇతిహేమాద్రాపంచలాంః ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—అధరారాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.శ—

తం॥ అధరారాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శూరగ్రంధేయః॥ యో
రాజామండలంరక్షేద్ధర్మశాస్త్రానుసారతః । సోపిన్వగళమవాప్నోతికిమ
వైశ్వాదానసాగరైః । తథాపికురుతేపాపంప్రగ్రాహేషుసర్వదా ॥ దేవ
ద్రోహంజనద్రోహంవిప్రద్రోహంమహాభరం । చండాశాదపిసర్వత్రథనా
జకమిరీరితం । దుష్టదండశ్చసర్వత్రథాఃస్థురభాషణం । నదానంపుత్రాకా
లేషురతిజహీష్విసుసర్వదా । వ్రతత్యాగస్సదాచాన్యభూమిత్రాజనంమహా
త్ । బ్రహ్మహత్యానిపాపానియనసాచింతయేత్సదా । ఏవమూచినీపాపాని
రాజ్యస్సంపదినే॥ ఎతత్పాపవిశుద్ధ్యధికంధరారాదానసమాచరేత్॥ అభ్య
ర్చ్యగంధవస్త్రాదైర్ద్రవ్యాక్షృదవిదేముదా॥ శిశుపురాణే॥ ధరామభ్యర్చ్య
గంధాదైర్ద్రవ్యైరాజాపుణ్యసంగతి ॥ విప్రసాక్షురుతేయత్రతస్యచాం
తానవిద్యతే । గృహ్నియాద్గోధామేనాంపుణ్యకాలేషుపర్వసు । తస్యప్ర
స్థనాస్తీహపునర్జన్మచగాతుసాత్ । బ్రహ్మచరీశకతకక్షస్సావిత్రీదా
మేవచ । తతఃపరంజపేద్దైవ్యాదశలక్షమతంప్రతి ॥ పద్మపురాణే॥ ధరామ
భ్యర్చితాంరాజ్ఞోధర్మశాస్త్రానుసారః । యోవిప్రప్రసిద్ధగృహ్నియాద్ధనలో
భపరాయణః । యజ్ఞాదికమృత్వాచేత్థవతిబ్రహ్మరాక్షసః । దశలక్షజపా
దైవ్యాస్త్రస్యనివర్తతిరీతి ॥ పునస్సంసారవిధిగాగాయత్రీవేదమాశరం ।
గృహ్నియాద్విప్రశుభేభ్యస్తతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ బ్రహ్మండే॥ అభ్యర్చ్య
గంధవస్త్రాదైర్ద్రవ్యైరాజామసీమాభుజా । దీయతేవిప్రవర్ణాయసర్వపా
పాపశుత్రయే॥ రాజ్ఞాత్తాధరామేనాం నిష్కాగతయాద్విజః । పుణ్య
కాలేషుగృహ్నియాత్సరేత్రస్సకిల్బిషు । తస్యైవశుభ్రుతిర్నాస్తికదాచి
త్ప్రవృత్తరాక్షసాత్శుభ్రుతిస్తస్యకథితాదశలక్షపాదినా॥ పునఃబ్రహ్మ
పదేశశ్చకతకవ్యాబ్రహ్మవిత్తమైః । జప్తవ్యాతేనసావిత్రీనిస్సంసార
మగతః । ఆన్యధాసనయోగ్యాస్సాగ్రధవ్యకవ్యేషుకర్మసు । అసంభాష్యో
హ్యపాక్షేయోనతేనసంసంవిశేత్ । సద్యబ్రహ్మణోరర్థం ద్వారస్థానాం
తదధికం । తర్థంజాపకానాంచహోమణాచతథైవచ । మాజకనంసర్వ
దానానామగార్హణ్యంస్వయంభువా । ఉక్తంపురాదేవమధ్యేలోకస్యా
స్యహితేషిణా । అన్యధాచృత్యమాప్నోతి కుర్యాదేతత్ప్రయత్నః । ఇహహే
మాద్రాధరారాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధవిశ్వదక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

అతష్ట ధ్యాపతఃకుగ్ధాదన్నప్రాశవమాద గాత్ ॥ తదతిక్రమప్రాశ్చిత్త
మాహ ॥ ఉశనః ॥ అశ్విగ్రస్త పాతః ॥ ఇతి హేమద్రా అన్న
ప్రాశవకాలాది క్రమప్రాశ్చిత్తం ॥ అధచాలకర్మణో ముఖ్యకా

—* చాలకర్మణముఖ్యకాలాతిక్రమప్రాశ్చిత్తం. *

లాశిక్రమణే ప్రాశ్చిత్తమాహ ॥ దేశవః ॥ చూడాకార్యా ద్విజాతీ
నాంసర్వేషామేవధర్మతః ॥ ప్రధనేబైశ్వతి యేవాకరవ్యా శ్రుతి చోద
నాత్ ॥ పరాశరః ॥ చూడారామ శిశూనాంబ వపః తద్భిఖాం వి
నా ॥ పంచవాక్రశిఖా కేకామవక్ష్యం పేత్తదా ॥ శిశుర్దీగ్ధాయురత్రైవిజా
యతెప్పధివీపతే ॥ అన్యధా దోషమాప్నోతి ఆశువీణోభవేత్తదా ॥
మరీచః ॥ ప్రధనేవాత్మకయేబైశిశూనాం ముంజనం స్మృతం ॥ శిఖాః
పంచైవసంశిష్టా అపస్తంబానుకతిజానాం ॥ యస్యైవయువయోయేవయ
స్యైవకులధికతః ॥ తస్యంభ్యయశిఖాంస్థాప్యవాపయేదితరానిమాక ॥
గౌతమః ॥ దేశకాలానురోధేన యదైవాన్నామయేత్ ॥ ప్రాజాప
త్యవృత్తుంకృత్వా శత్రూపచరిశోధనాత్ ॥ చతుష్పాత్రవిధానాపరిసీర్వ
చుతాశనం ॥ వహశివ్యాహృతిశామంచక్ శ్వాకషణసమాచరేత్ ॥ శిశు
శ్చుద్ధి మవాప్నోతి కర్తాచైవ నరోషభాక్ ॥ క్షత్రియః దీనామేవం ॥
ఇతి హేమద్రా చాలకర్మణముఖ్య కాలాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తం ॥ అ

—* శిశూనామక్షరాభ్యాసకాలాశిక్రమణేప్రాశ్చిత్తమ్ *

ధ శిశూనామక్షరాభ్యాసకాలాది క్రమణే ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దే
వః ॥ ఉశగ్రతే బాస్వతి పంచమేబైప్రాతైత్వ స్వీరణం శిశూనాం స
రస్వతీంవిష్టువిరాయకౌవ శుణోకనాద్యైరభిభాజ్యశుర్యాత్ ॥ గాలవః
పంచమేక్షైశిశూనాంశతర్మ్యా ద్విద్యాపఃగ్రహం ॥ వినాయకంశారదా
భృశూజయిశ్వాజచాదకనం ॥ జూరంబండేతః ॥ ఆశోగ్గం భాగం
రాదిశ్చేద్విద్యామిశ్చేద్విద్యాకాత్ ॥ శ్రీయంమహేశ్వరాదిశ్చేద్విద్యా
మిశ్చేద్విద్యాదకనాత్ ॥ అతఃపంచమేషా విద్యాభ్యాసః ప్రశస్తః ॥ మే
ధావివధవతి ॥ తదతిక్రమప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ పరాశరః ॥ పంచ
మాబ్దం విలంఘ్యాశుశిశోక్షరసంప్రహే ॥ కామకంఠత్రకతకవ్యంకృ
చ్ఛ్చక్రత్వావిశుద్ధ్యతి ॥ అన్యధా దోషమాప్నోతి విద్యాకింసప్ర
బోధయేత్ ॥ విద్యాగ్రహణంనామస్తంబాశద్వణక ముత్తకాస్వీకారః ॥

౧౭౪ హేమాద్రా అగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞ తర్పణ లోపపాఠి యశ్చిత్తమ్.

తం శ్రీశ్యసనం తథా ॥ గన్ధః ప్రప్సంః ధోష్టీషంఘంత్రం వాపాదుకాద్య
యం । పాషాడజనసంసర్గస్తథాపాషండభావణం ॥ తథావేదపరిత్యా
గో గుర్వశుశ్రూషణంతథా । మఘండా సంభాషాబ్రహ్మచరణాలభా
వణం ॥ దర్పణం దంతకాష్ఠ చ పరచ్ఛాద్ధకత్తం । ఎతాని సంశ్లేషేన్ని
త్యం బ్రహ్మచారిజితేంద్రియః ॥ ఏతేషాం సంపత్కృత్యైవ శ్రీ బ్రహ్మచర
ప్రజేత్ । ఏతేషాం పూర్వ ద్భాగో మ్యోకమేవ బుధావ్రతీ ॥ పాఠ్య
శ్చిత్తీభవేత్సీపి బ్రహ్మచారి నమః ॥ ఏతాంశ్చ సీమం శ్శక్త్యా
బ్రహ్మచారి యదావసేత్ । చాంద్రాచణవ్రతంకృత్యా శుద్ధిః పూతి
శ్చయః ॥ మహాపాతక క్షయకృతావాయుకౌ సర్వపాపకైః బ్రహ్మచర్య
గోయస్తుసగచ్ఛేద్బ్రహ్మణిపదం ॥ ఇతి హేమాద్రా బ్రహ్మకార్య లోప
పాఠి యశ్చిత్తం ॥ అగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞ తర్పణ లోపపాఠి

—* అగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞ తర్పణ లోపపాఠి యశ్చిత్తమ్ *

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలసా అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృత
స్యం । బ్రహ్మచారి శుభది త్యక్తావయుక్తా వాన్తా నిణంచరేత్ ॥
గాతమః ॥ అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృతతర్పణం । శ్శక్త్యావ్ర
తీ యదాభుజ్జ్యేష్ఠాకాచ్యాన్తానిణంచరేత్ ॥ మారకండేయః ॥ అ
గ్నికార్యంబ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృతతర్పణం । దేవపూజాంగురోస్సేవాం
త్యక్తావ్యక్తతతదేవ్యతి ॥ భుక్తావచాన్తానిణంచర్యాన్తానమాన్తాని
స్తవం । జాబాలిః ॥ దేవపూజాంగురోస్సేవాం తథావృదాభివాద
నం అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృతతర్పణం । ఏకత్రైవిద్య
క్తావ్రహ్మచారియదావసేత్ । తౌకికాగ్నిం సమాధానం వ్యాప్యతీహా
మమాచరేత్ । జానకీ పద వ్యంజనైశ్చ తౌకానిం శిశోధంసం
వత్సరేతు చాంద్రాచణవ్రతంకృత్యైవ వసా ॥ ఇతి హేమాద్రా బ్రహ్మచా
రికావగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞ దేవపివృతతర్పణం సేవాత్రిక్రమణ పాఠ్య
శ్చిత్తం ॥ అథవేదాధ్యయన లోపపాఠి యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలసా జీవతము

—* వేదాధ్యయన లోపపాఠి యశ్చిత్తమ్ *

పక్రమ్య పరత్రావణకషణం । బ్రహ్మచర్యపాకుక్త వేదాభ్యాసం
ఎనాదినం ॥ నిచ నిశ్యధం ॥ వేదపూజాసంజ్ఞా శిశోధంకషణం హా
వాక్ । గాతమః ॥ ఉపాయనది సామార్థ్యం పంక్తావణకషణం

—*విశ్వచక్రపతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్,*—

యశ్చిత్తమాహ॥ దేవతః॥ పునఃస్వయంభువారాజక లోకానాంహితకా
వ్యయా॥ విశ్వచక్రమిదంస్పష్టంరాజ్ఞాంపాపాపమస్తయే॥స్థావరాజంగమా
శ్చైవదేవరాక్షససన్నగాః॥ యతఃపితౄచాకూశ్చిండావిశ్వచక్రంసమా
శ్రితాః॥ కాలమృత్యుహరశ్చేదంస్వపాపప్రణాశనం॥ రాజ్ఞాంశ్రేయస్కర
ందీవ్యంవిశ్వచక్రమిదంద్విజాః॥ సమాకాయలోకంగతవాన్హంసారూఢశ్చ
తముఖాః॥ మాంధ్రాగ్నిప్రముఖాన్దృష్ట్వాషీతిపాలానమచాదసః॥దదౌప
రమయాభక్త్యావిప్రభ్యోపీయతామితి॥ ఇశ్యక్వాతాత్తదాదశ్శ్రునగ్లో
కంజగామహాతదాప్రభృతితచ్చ॥కంఠాభ్యతేరాజభిస్సదా॥ దీనతేవిప్రవ
ర్షేభ్యస్స్వశ్రేయోపపత్తయే॥ కూర్మపురాణేయోరాజాబ్రహ్మణాదత్తం
విశ్వచక్రంమహత్తరం॥ అభ్యుచ్చ్యగంధవస్త్రాదైర్గధమకమార్గోపదేశతః॥
విప్రాయవేదవిదుషేదత్వాచేత్పూజనగమే॥ తస్యభుజ్యస్యలేశంవామయా
వక్త్రంనశక్యతే॥ కల్పకౌటిసహస్రాణి కల్పకౌటిశతానిచ॥ స్థిత్యాసబ్రహ్మ
ణోలోచనర్భవముపాగతః॥ చక్రవర్తత్వమిహోక్తికిమనైర్భవముభాషి
తైః॥మహాభారతే॥అతాదృశంవిశ్వచక్రమర్చితంరాజః॥ల్లభైః॥దత్తంవిప్రోను
గృహ్ణీయాద్యదినిష్కారణాదిహానతస్సపునరావృత్తీరాక్షసాద్యృచ్ఛానా
మకాత్॥శథంచిన్నిమగృహ్ణీర్ధృష్టా మునిభిస్తత్వదృశిభిః॥అరణ్యేర్జితేస్థిత్యా
మండలంవాయుపూరితః॥తత్రత్రివణసాన్నికంకుష్మానధ్యాదికాః॥త్రయాః॥
మార్తాండోవయసు రిద్యోయావత్సుగ్రోలయంగః॥తావజ్జగచ్చసా
విశ్రీం తిష్ఠన్ముతానపాణికిః॥పామధ్యంగతేతత్రమాంధ్యాహ్నికమధాద
రేత్॥పునర్దశేచ్ఛసావిశ్రీంయావదస్తంగతోరః॥తావద్విరమ్యనియమా
దబ్ధత్రోవాయుభుజికిః॥అత్యశక్తిఃఫలాహరః॥కేవలస్థండితేస్సపేత్॥ఎవం
మండలమావత్యకన్సాద్ధోషాత్ప్రముఖ్యతే॥మార్కంఠేయః॥విశ్వచక్రః॥ద్వి
జౌధృత్వానిర్మిమితైనలోభిః॥అరణ్యేర్జితవశేరాక్షససన్నిభృత్యంకరః॥
నతస్యపునరావృత్తిస్సహస్రాబ్దంమహాభయత్॥ఎషావైనిమగృహ్ణీర్ధృష్టా
వసిష్ఠేనమహాత్మనా॥చతుర్థాంశవ్యయంకృత్వాప్రాయశ్చిత్తవిధానః॥
పునస్సంస్కారవిధిరాపునస్సంస్కారముచరేత్॥బ్రహ్మసంజేశంసావి
త్రీమధ్యసెద్దివిజపుజ్జవాత్ప్రయుతేనాభిషేకేనిమగృహ్ణీస్తస్యచాన్యధా॥త
దర్థంబ్రహ్మణఃప్రోక్తంతదేవసదస్సతే॥దాన్విక్తానాంజాపకానాంచతయో

రథం ప్రకల్పయేత్ ॥ విశ్వజగం మహద్భూతం సర్వపాపహరం పరమ్ ॥
మృత్యుదంధ్రహీన్మాతాం దాహిక్రేయః ప్రదానదా ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదం
విచారి విశ్వజక్రస్థైశ్చైవ తే శుద్ధిః ॥ యోగిభిః శుద్ధిరీతేతి ॥ ఇతి
హేమద్్రావిశ్వజక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధ్యక్షా ప్రతిగ్రహప్రాయ

—*కల్పలతాప్రతిగ్రహపాదాశ్చ తమ్.*—

యశ్చిత్తమాహ॥ డివిపురాణే॥ కల్పవల్లీసురైః పూజ్యా హ్యశ్వనాక్షరసాగ
రైః పిష్టుపియకరీంశ్చాసర్వదాసర్వదాన్వజాం॥ లక్ష్మీరూపామిమాంబల్యం
పూజయిత్వానరాధిపపుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌ వ్యతిపాతవజ్రైర్ధృతౌ । వి
ప్రాయాధ్యాత్మవిమషేమోదద్యాత్మజనార్దంః ॥ మహానారదీయే ॥ లతా
మిమమద్భిభవామర్చయిత్వాజనాధిపపుణ్యక్షేత్రేపుణ్యకాలేవిప్రసాతురు
తేయది । వష్టికోటిః శ్రావ్యకో మత్పరిపితృతంసదా । విష్ణులూకం
సమాసాన్యస్థితశ్రవత్యుర్గుంపునర్భవముపాగమ్యధనవాక్తీతిపాల
క । బ్రహ్మజ్ఞానముపాగమ్యపశ్యాన్నిర్వృతిమాప్నయత్ ॥ విష్ణురహస్యే॥
దత్తామిమాంకల్పలతాం రాజభిపూజిశంకుభాం॥ యోగక్షీయాద్విజింకా
జాత్సభవేదాక్షసోవనై యావత్పిష్టంతిజ్యోతింషితావత్పిష్టతిరాక్షసః॥ త్రైం
శుభిమాంకల్పలతాదివ్యాపూజితాంరాజవల్లభిః । దత్తాంహ్వసుకాలేషు
ద్వికోయసాంప్రతిగ్రహేత్ ॥ నతస్కపునరాన్వత్తిశ్చిరాద్వైబ్రహ్మరాక్షసా
తీతద్రుహస్తిదసదస్యశ్చ తద్వాస్థాజాపకాఽపి॥ రాక్షసాః క్రూరకర్తృణో
భవంత్యేవతః శత్రుణామ్ ॥ సమాన్రజతదర్థంవ తదర్థంవైయథాక్రమంకల్ప
లతాపృతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంకల్పతరుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తవద్వేది తఃస్యం
॥ ఇతి హేమాద్రోకల్పలతాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథసప్తసాగరప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గారుడపురాణే॥ బవణేక్షుసురాసర్పి రశధిక్షీరోద

—*సప్తసాగ-త్రతి హవ్రాయశ్చిత్తమ్.*—

కాణకవాః జంబూద్వీపశ్చప్రతిశ్చశాల్మలీద్వీపమీవచఃకుశద్వీపశ్చకౌంబశ్చ
శాకఃపుష్కలమచఃపత్వేపాస్సముద్రాణామధ్యేతివంశ్యవామయాః॥మే
గుశ్చహిమవాక్తైః లిక్తైలాసోగంధమాధనః । మహేంద్రోమలియైశ్చలస్త్రి
కూటాఖ్యోవహసిరిః॥తవతేనప్రతైలాశ్చృపణోదధిమధ్యగాః । జంబూద్వీ
పేమనుష్యాయై వసంశ్యక్తినిరామయాః । ప్రతిద్వీపేమహాపుణ్యే తురంగా
స్యావసంత్యధ । తద్దేవశాల్మలీద్వీపే కీన్నరాస్సంతికామినః । కుశద్వీపేమ

హారాజవసంతిచ్చావిహారిణః । క్రౌంచద్వీపేమహాపుణ్యైః పుంతపిరస్తధా
శాకద్వీపేమహారాజవిశ్వేదేవావసంశ్చధ । వసంతిపుమరలద్వీపేదేవాశ్చా
గ్నిపురోగమాః । మత్యాః అశనమిచ్చంతిప్రత్యహంమునివల్లభ ॥ తస్మానా ।
స్త్రీప్రభావశ్చనిరహఃగ్రహేస్పదాం । తురంగాస్యాస్తధారాజకవారిహ
రెన్నకాంక్షిణః ॥ కిన్నరాః క్షమాతేణవ్యాదంత్యన్నంసకృత్యకృత్ । కుశద్వీ
పగతారాజకవిశత్కాదివసాశిః ॥ క్రౌంచద్వీపేతుపితరస్సకృన్మాసాను
భోజినః । శాకద్వీపేతుశ్శుమేవిశ్వేదేవా మహాబలాః । ప్రత్యాక్షేషుభుంజం
తిక్రాద్ధాహః । ఆత్రజంతవః ॥ దేవాశ్చపుమరలద్వీపేప్రతివషః । క్రభోజినః ॥
వీతైస్సముద్రాఃపుణ్యహః । స్తద్దానంపృథివీవతిః । నిహా మనశ్చియాకుగ్వక్
సన్వఃపురుషోత్తమః ॥ సూర్యసామోప । శుభపుణ్యకాలేషుచర్వసు । శ్రావ్య
క్షేత్రేపుణ్యశీర్ఛయఃకుర్యాత్పుథవివతిః । అభ్యర్చ్యగంధకస్తా । దైగ్నిశ్శుగ
రాంత్యప్రసంఖ్యయా ॥ కులముద్భృత్యసహసాదశపూగ్వందశాపరం । వైకం
రేహసమాసావ్యతివత్కాచద్రత రకం ॥ ముఖజోధనలాభేనయోగ్యుష్టాశ్చ
ప్రసాగరం ॥ తనసహసంయక్తోరాక్షసస్సాగ్నివ్యసైజలైః ॥ యాగర్థంక్ష
ణాంగ్యుష్టాః ప్రధానత్యాగమూసరక । యగైసర్వవిధంకృత్యనాస్తీత
స్యపిశాచతా । ష్రావ్యశ్చిత్రైస్సూతాత్కాచలాకెరతవ ॥ పూతోభవతి
రాజేంద్రనాతకార్యావిచారణా ॥ తైంగి । యోవిప్రపృథవీపాలాద్భుక్తి
యాత్సప్రసాగం ॥ కులైకైకనసంవీతోరాక్షసస్సాగ్నిన్మహావనై । అశేషయ
త్వాతద్ద్రవ్యంయోగంకుర్యాద్దివ్యజ్యోతిది ॥ తస్యనాస్తీపిశాచత్యమహిళా
కైసదోషభక్తి ॥ నాగరఖండే యోప్రతిపుక్లకాలేషురజ్జాదత్త సుఖాప్ర
యే ॥ సప్రసాగరద సంజయతిగృహ్యధనాతుః ॥ రాక్షసత్పంధవేత్తస్యన
పునఃకన్తరాక్షసాత్ । తద్దోషపరహః । ర్థంద్యావశలక్షణాచరేత్ । తస్యో
పనయనంభూయోగాయప్రదానమేవచ । కుర్యాద్భ్రహ్మపదేశంచపున
స్సంసార్మరమాగతః ॥ గారుడపురాణే । విప్రాయచిహ్నాయాథాత్కాగ్యో
యాత్సప్రసాగం ॥ సస్యోపితోమూయత్పునస్సంసారమహః ॥ త
ద్దోమోపతమూయాలంకుర్యద్దావ్విదశలమిమచాతుభాగవ్యయేనాపిప్రా
వ్యశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయన్మాపిప్రదానమేవచ । త
స్సంసార్మరమాగేకుర్యాద్భ్రహ్మపదేశం ॥ యోగిహరితమిమంభూయ
దిహిళాకెపరత్రచ । బ్రహ్మచర్యస్తస్యార్థంసామిచ్చతిమహర్షిః ॥ త

యోర్ధంతుద్వాస్తానాంజాపకానాంయథాక్రమంప్రాయశ్చిత్తమిదంకా
ర్యంసాగరాణాంప్రతిగ్రహే॥ అన్యధాదోషమహ్నితిపతతస్సాన్యసంసంశ
యః॥ తస్మాత్సర్వప్రభుత్వేనప్రాచయశ్చిత్తసంబరేత్॥ ఇతిహేమాద్రా
వప్రసాగ్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అచమకధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—శివర్షధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

త్తమంశా॥ వాయుపురాణే॥ పురాణమకమయీధేనునికమికతావిశ్వకమక్
ణా॥ సర్వపాపహరాశ్చిత్తావిష్టులొకప్రదానీ॥ తామకకమత్వయో
రాజాపుణ్యకాలేషుపర్వను॥ దద్యాత్తాంవిధివ్యవహార్యాయాధ్యాత్మవేది
నై॥ సరాజాకలసంయుక్తాశ్చాత్మచిత్తతస్తథా యావంశధేనురొమాణి
తావతాకలంబనెద్దిసి॥ తస్మిన్మహాసూక్ష్మకక్రమశ్చిత్తమంగతః॥ తతో
జ్ఞానమవాప్త్యైవబ్రహ్మకానహమోదతై॥ శివీకారై॥ శ్చవ్యవమకమయీం
ధేనుంపుణ్యకాలేషుగర్భిః॥ ధత్వాపిత్రాసుగృహ్ణీయార్థసభాగపరాయః॥
సప్రజన్మదరాజేంద్రవిజయిజరకశే॥ ర్భుతంచాపనసుగృహ్యసభవేద్ర
వ్యూరాక్షసః॥ తస్యనిష్కృతదర్శ్యాపివ్యాద్యాదశఃక్షతః॥ ఉస్మాపనయనం
భూయఃపునస్సంసాగరమహ్నితి॥ కూమకపురాణే॥ యోధ్యత్వాపమకణా
ధేనుంద్విజోదతాంస్యపాత్తజైః॥ పూజితాంపుణ్యకాలేషునగరాణాంరాక్ష
సాన్మరః॥ తస్మైవినిష్కృతిదత్వాస్త్రాదేవ్యాద్వాదశలక్షణః॥ బ్రహ్మపదేశః
కతకవ్యోగాయత్రీదానమివచ॥ శ్చసస్సంసాగరచాత్రేణపూతోభవతిచా
భయో॥ అన్యధాపతింపద్యాన్మాలపేత్రంకదాకనైఃపరాశః॥ ముఖిజో
యోనుగృహ్ణీయదైనుందతాంస్యపాత్తజైః॥ గ్రహణాదిమకాలేషుపుణ్యతీర్థే
షుయేషుచ॥ తస్మాన్యానిష్కృతిరాశ్చిత్తమభాగవ్యయాద్యతై॥ ప్రాయ
శ్చిత్తవిధానైశుద్ధాభవతిపాపతః॥ దేవ్యాద్వాదశలక్షణాయుతేనాభిషే
కతః॥ శుద్ధింపరామహ్నితిపునస్సంసాగరతస్సుధిః॥ బ్రహ్మపదేశగాయ
త్రీప్రదానవిరజాహోమామాలాదశేతాః॥ బ్రహ్మపదస్యయోస్తదర్ధంపూ
ర్వపద్యప్యజామపి॥ అవస్థత్యూత్తరణమాజకనమత్రాపీప్రయోజ్యం॥ తథా
చగారుడపురాణే॥ తులామాంగోసహస్రేచపంచలాంగంసంజ్ఞితై॥ విశ్వక
క్రవమకధేనామహాభూతఘటగ్రహే॥ హేమకాన్తిగధేదైవఅచార్యంమృ
త్యురావిశేత్॥ తస్మాత్తన్మాజకనంమకమృత్యుత్తరణమోతవే॥ తదానీంవా
ప్రయ్యుర్వాపక్షేవాపంచమిదం॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాపునస్సంసాగర

మర్తతి॥ వ్యవసారక్ష మోభూయాదుభయోలాకయోరపి । అన్యధాదో
 వమాప్నోతిసముక్తిబహ్నుగాతుసాత్॥ ఇతిహేచారోచర్త్యథేనప్రతిగ్రహ
 ప్రాయశ్చిత్తం॥ అధమహాభూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥

—*మహాభూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మహాభూతఘటస్యాన్యప్రాయశ్చిత్తమిదంశ్యణం ॥ యేనపూతాభవేద్విప్రస్త
 దహంకథయామి తే॥ పంచరూతఘటంగృహ్లాః పిప్రాభవతిరాక్షసః । సహస్రా
 బ్దంవసేషోరైనిజకలైనిజకనైఘవై తులాదీనిచదానానియోరాజాకర్తుముద్య
 తః॥ సర్వపాపవినిముక్తస్సర్గలోకమవాప్నుయాత్॥ పూజితంభూమిపాత్రై
 స్తంమహాభూతఘటంశుభం ॥ ధృత్వాయోముఖజోలాభాతస్యనాస్త్రీహని
 హ్మతిః॥ పురావృతవధేరాజకవిడోజావిసహస్యయాః॥ పీడితశ్శృణంగత్వా
 ధిశణంస్వపురోహితం॥ ఉపాచవచనంసశ్చాత్తద్దామోపరమాయతై॥ గురు
 స్తంపునఃపాహలాకానుగ్రహకామ్యయా॥ జానంకూరకర్తాణోరాజ్యా
 ర్థంధనలభతః మూతరంశితరంభ్రంఘ్రింతి॥ భావరంతథా॥ కింనకుర్వంతి
 తికామంధాఃకింనకుర్వంతిపాపిః ॥ కింనకుర్వంతిపూపాలాఃకింనకుర్వంతి
 యోషితఃతప్తదైతద్యశుక్త్యధః॥ వయారాశ్యశేఖర ॥ కర్తవ్యంపుణ్యకా
 లేతుమహాభూతఘటస్సకృత్॥ మహాభూతఘటమోక్షోభవతికిల్బిషాత్॥
 ధేతివృత్రహాసశ్యపుణ్యకాలఉపాసం॥ యత్ప్రీక్తం గురుణాపూర్వం
 ధితాతద్యకారహవిప్రహత్యాగతానద్యఃకిమవైర్మయపపాతకైః॥ మన్యసృపు
 రాణే॥ పుణ్యకాలేషుజన్మయోగజాన్మర్యవశ్యులః॥ మహాభూతఘటంస
 మ్యగర్వయిత్యాద్విజన్మ॥ చహాన్మిస్తామతోరాజకాన్మనాస్తిత్సృజః ॥
 యోగ్యుష్టతంద్యిజస్తస్తాతస్యచ॥ పిశునర్భిచః॥ లింగపురాణే॥ అర్చితంపుణ్య
 కాలేషుభూపాలైసమహత్త॥ యోగ్యుష్టతస్యర్వజసోపిఅరణ్యేబహ్నురా
 త్మసః॥ పక్షమాత్రంజపేదైవ్యాస్సంఖ్యమాపరిశుద్ధః॥ తస్యోపనయనంభూ
 యఃపునస్సంసారపూర్వకం॥ నియతేహభీషేకేచతుర్థాగవ్యయేనవా
 నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిబహ్నుగాతుసహతః॥ మర్త్యపురాణే॥ అర్చితంభూ
 మిపాలేసపుణ్యకాలేషుపర్వణి॥ మహాభూతఘటం॥ ప్రాగ్యుష్టాయాద్ధర్మచూ
 ర్గతఃతస్యాన్యావహ్నుకారానిగాత్రత్యోపశ్చసంఖ్యయా॥ ఉపాసయం
 పునఃకుర్యాత్పునస్సంసారమేవచ ॥ భూమికేగతైర్విశుద్ధిమాప్నోత్య
 నుత్తమాం॥ తదర్థంబ్రహ్మం॥ యోక్తంతదైవసఃసస్యతే॥ ద్వాస్థానాంజాప

౨౧౨ హేమద్రోతులాదిష్వాచార్యాదీనామపత్యూత్తరణమార్జనమ్

కానాంవతయోర్థంపకల్పయేత్ | మహాధూతఘటస్యాస్యః పాఠశ్చిత్తమి
 శంద్యజాః | యోగార్హస్థిర్విశాద్భూలస్సవిముక్తానసంశయః | పుంస్సంస్కా
 రహీననప్రాచ్యశ్చై నిష్కలం | బ్రహ్మహత్యాయుతేవిశైనపునంతిహస
 త్రియాః | ఆలంకృతంప్రమత్తైఃసురాభాండమివాపగాః | ప్రాచ్యశ్చిత్రేకృ
 తేవిప్రాస్సంతప్తాస్సవ్వదేవతాః | ఋషయఃపితరౌశివాస్సతుష్టాస్సగర్భ
 సంశయః | సంతప్తేష్వేషుదేవేషుసంతప్తస్సాజ్జనార్దనః | మహావాతకజా
 లానిప్రాచ్యశ్చిత్రంపహత్యకాః || దురన్నందుష్టసంసర్గంచుదానందుష్ట
 త్రిహ || ప్రాచ్యశ్చిత్రంపహత్యాశుతూలరాశిమివానలః || ప్రాచ్యశ్చిత్రవి
 హీననద్యజేవిదుషామునై | తెంకార్యంకిమస్తీహతస్యకర్మనిరర్థకం || ఇతిహే
 మద్రోమహాధూతఘటప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం | అథేదానీతులాదిదానై
 ష్వాచార్యబ్రహ్మర్షిజామపమృత్యూత్తరణమార్జనమాహసాగం || తులా
 — శతులా ష్వాచార్యాదీనామపత్యూత్తరణమార్జనమ్, శి —

పూర్వేలాంగతదగోసహస్రప్రతిగ్రహే || పితృచక్రేవర్తధేనాసప్రసాగరసం
 గ్రహే || మహాధూతఘటగ్రహే ఆచార్యంహృత్యురావిశేత్ || తదానీంవాప
 రేద్యుర్వాపంచాహేపత్నసంజ్ఞితే | మాసేవాధత్రిమాసేవావత్సరేపూర్ణతా
 ంగతే || తస్మాదేతత్ప్రకర్తవ్యమపమృత్యూపశాంతయే || ధవిష్ట్యుత్తరే || రా
 జ్ఞాంపాపానియావంతిబ్రహ్మహత్యాయుతానిచ || సప్తజన్మార్జితానీహమిళి
 త్యాతానిసర్వశః || పాపాన్యోతానిరాజెంద్రపిశాచాస్సంభవంత్యర్థ || ఖేదరీదు
 ర్భరీభృంగీఖేటకీలంబకస్తపి | పంచైతాశ్చమహాధూతా ఆచార్యనిధనప్ర
 దాః || రాజ్ఞశ్చైమిసూరానిత్యమాయుర్వర్ధనకారిణః || తులాసహస్రగోదా
 నలాంగతేసప్రసాగరే || పితృచక్రేవర్తధేనామహాధూతఘటేతదా ||
 దానైష్వేతేషుకర్తారంత్యక్త్వాకాశముపాశితాః | ఆచార్యంప్రవిశంత్యేవం
 బ్రహ్మణంవానరేశ్వరం | జాయరూపేణసహసాహస్యతభీత్యాజగజ్జీతేత్వ
 త్మీవాసుతోవాపిస్వయంవామృత్యుమాప్నుయాత్ || తత్పరిశరమాహ || మా
 ర్గంజేయః || తదానీంవాపరేద్యుర్వాహ్యపరేద్యురధాపిహ || స్నాత్వాశు
 చిరలంకృత్యధభాపాశిజితేంద్రియః || ఆచార్యంపరయేత్పాజ్ఞమపమృ
 త్యూపశాంతయే || ప్రాజ్ఞుఖస్సయమాసీహోద్విషయోదజ్ఞుఖస్తతః || కాం
 స్యపాత్రంపంచపలంతిలైరాపూయ్యత్సతః || తత్రోపరిలిఖేత్పద్మంకలశంత
 త్రనిక్షేపేత్ || వరుణంపూజయేత్తత్రగన్ధపుష్పాక్షతాదిభిః || ఇమంమేవణు

ఇతిపూజామంత్రః ॥ ఈశాగైర్వారుజైమః॥ త్రైలోక్యోఽష్టైరేభిరాదరా
 త్ ॥ ఆపొహిష్టామయాభవతితిస్రిసిహిరగ్యవదోశ్శుచయః పాపకాఇతిచ
 తస్రిః॥ పరంమృత్యోలనుపరేహీనివీరామిత్యంతం॥ ఆపమృత్యుమపత్యుధమిత్య
 నువాకఃమృత్యవేస్వాహేత్యంతం ॥ హిరణ్యశృంగమిత్యనువాకః॥ పవమాన
 న్నువజఃసః॥ సహస్రశీవకండేవమిత్యనువాకః॥ త్రైత్రియైర్వేదైశ్శాఖిః॥ న
 మక్తే శ్చమక్తే శ్చ॥ మృత్యో మాంజహీయజమాంజహీయజమానంరతుమాం
 రతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౧॥ బ్రహ్మఘ్నరాజఘ్నచారీఘ్నమృత్యోమాంజహీయ
 జమానంజహీయజమానంరతుమాం రతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౨॥ సర్వపాప
 మయిసర్వభూతమయిసర్వఘ్నశ్రేయోఘ్నమృత్యోమాంజహీయజమానంజ
 హీయజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౩॥ నిశాచరాణామథిపప్రే
 తరాజమహామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీయజమానంరతుమాంరతుగ
 చ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౪॥ దూతప్రేపిశాచ బ్రహ్మరాక్షసశాకినిదాకిన్యధిపమ
 హామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీయజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛ
 స్వాహా॥ ౫॥ భూమ్యస్తరిమద్విదిగిశమహాకలరూపమహామృత్యోమాంజ
 హీయజమానంజహీయజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౬॥ సము
 ద్రగిరివనయంత్రతంత్రంత్రాధిపమహామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీ
 యజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౭॥ సర్వాస్త్రర్యామికోసర్వసం
 చారసర్వవ్యాధిమయమహామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీయజమానం
 రతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౮॥ ఇత్యధర్వణాక్తామాజకమన్తాః॥ ఏతై
 ర్యజమానంమాజకయైత్ ॥ జేవస్య త్వేమజకంశేషంసమాప్య॥ యజమా
 నఃపునఃస్నాత్వాధాతవస్త్రధరశ్శుచిః । నిత్యకర్తానినిర్వ్యక్తా ఆచార్యంపరి
 తోషయేత్ ॥ కాంస్థంకాద్రసముగ్నూతింసర్వజేవమయంతయేత్ ॥ కాంస్థదా
 జేనమహతామమపాపంవ్వసాహతుకాంస్థదానం॥ తిలః పాపకూరానిత్యం
 విష్టోదేహసముద్భవాః॥ తిలదానాదసహస్రంమపాపంనాశయిశేష॥ తిల
 దానంకలిశాబ్రహ్మదైవస్యోకలశేష్మరాస్థితః॥ కలశశ్శంకరస్సాక్షాదతత్త్వాం
 తింసయద్భుమి॥ కలశదానం॥ దక్షిణాభిశ్చబహుభిరాచార్యంపరితోషయేత్
 ఎవంప్రతిగ్రహీతాచార్యత్వామృత్యంతశేత్రతః॥ అగ్రధామృత్యుమాహోతిప
 త్రైవామాపివాద్విజః॥ శతఃపరంవిశుద్ధాత్పాహ్నాదావ్యోజయేత్త్రతః॥ ప్రా
 యశ్చిత్తంతతఃకుర్వాదిహౌశాకసుఖాప్తయే ॥ ఇత్యపమృత్యుత్రణమా

౨౦౪ హేమాద్రాతులాదిష్వాచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరవిధిః.

జ్ఞానవిధిః॥ ఆచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరమహా॥ దేవతః ॥ తులాయాం

— తులూదిష్వాచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరః ॥ —

గోసహస్రైవలాంగలెవిశ్వమండలే । సప్తసౌరదానైవబహుభేనుసరిత్ర
హే॥ మహాభూషణమైచైవఆచార్యయోధావేద్విజ్ఞః॥ ససద్యఃపతిశోభా
యాత్పునస్సంసౌరమహాతి । తస్యోపనయనంభూయోనకర్తాహోభ
వేదిహ॥ మత్స్యపురాణే॥ తేషాంక్షేమద్విజ్ఞానపురమన్వాచార్యశాంబ
శేత్॥ సంధ్యాదినిత్యఃర్తాణితస్యస్వస్యోధాగతే॥ యద్యప్రతిగ్రహసైమ
దానిష్వేతేమసరియా । భస్మీభవతిరాజేంద్రదానమశ్రోత్రియేయధా ।
తస్యోపనయనంభూయస్సావిత్రిదానమేవచ । బ్రహ్మోపశేతఃకథావ్యాబ్ర
హ్మకమణలాప్తయే॥ సౌపర్యే॥ వీతేషాంక్షేమదానేమహాచార్యత్వంసశ్చ
ద్విజ్ఞః॥ కరోతిధనలోభంతస్యసంధ్యాదినిత్యయాః॥ నపునంతేపునస్త
స్యభస్మనిత్యస్తహస్యవత్ ॥ అధికారోజపేనాస్తినీత్యకర్తవ్యమయేషువై ।
సావిత్రిపతితంవిద్యాన్మలపేతంకదాచ॥ బ్రహ్మదే॥ ఆచార్య
యేభవంత్యేమదానేమద్విజవల్లభాః॥ తేషాంసంధ్యాదినిత్యగౌరవత్రీజప
వీచన॥నఫలంతిద్విజాస్తేతుకర్తాహోనభవంశ్చిధ । పునస్సంసౌరమాత్రేణ
శుద్ధిమాప్నోత్యనుత్తమామ్॥ భవిష్యోత్తరే॥ తులూదిష్వేమదానేమప్రతిగృ
హ్యద్విజోయ॥ తస్యసంధ్యాదినిత్యఃసంధ్యంతిద్విజన్తనః॥ పైతృకాదిమరా
జేంద్రనాథికారిభవేదిహ । అతస్తద్ధౌషశాంత్యర్థంపునస్సంసౌరమహా
తి॥ కార్త్యే॥ మహత్యేతేమదానేమయదాయస్యప్రతిగ్రహః॥ తదాప్రభృ
త్సౌవిప్రఃపతితస్యస్సంసంశయః॥ సంధ్యాదినిత్యకర్తాణీపితృకార్యాణి
యానిచ॥ తానిసర్వాణిప్రప్రమేనఫలంతిద్విజన్తనః॥ పశ్చిమాతనయోభాతా
నస్సృశేతంకదాచన॥ తస్తద్ధౌషశుద్ధ్యర్థంపునస్సంసౌరమాశరేత్॥న
వలతుగాయత్రీజపాదిమతిష్వేకేనప్రాచ్యుత్తేనపరిశుద్ధోభూత్వాపశ్చ
త్సంసౌరంకుర్యాత్॥ తదాహదేవతః॥ ప్రోక్ష్యత్తేనపూజాత్తానవల
క్షజపాదినా॥పునస్సంసౌరమాత్రేణశుద్ధిమాప్నోతిచార్యజః॥ అధికారో
భవేత్పశ్చత్రైవృత్తకాదిమకమేను॥ తప్తృకారమాహ॥ నృసింహపురాణే॥
పటగభాంసమావృత్యతత్రతంవినివేశయేత్ ॥ నూతనైవస్త్రేణకుర్యాద్గ
భాంకుసూలవత్ । తస్యాధస్తంబులాన్తాపశ్చతత్రపర్శ్వంభేత్తతః । త
స్యోపరిత్యజేద్విప్రఃకథారంపాపముక్తయే॥ పిదాయతేనవస్త్రేణతత్రబ్ర

హస్తిణమర్చయేత్ || గంధపుష్పాః కైరూః పక్షిపత్రైః వేద్యవచనైః | పటంజిం
 ద్యాత్తతః శ్చాత్ హిరణ్యగర్భ ఇన్ద్రాచా || ౨౦౫ పురాణే || పంచమేదివ సేవ
 డైమా సేవాస్యధి నేపివా | అభ్యర్చనం పఠీస్తాత్వా ప్రాతః కౌతల ధావిధిః
 పుణ్యాహవాచనంకు శ్శాస్త్రాద్యహర్షవంతతః రం | పూతేన చ సారా
 జక్రవ్యలోభప గజ్జుఖః || స్వగ్న హేర ౪ సిస్థా నేపావండజవజజితే || ఆ
 చార్యం పరయే శ్చాన్జ్జమగ్నో గ్రంథుంబినం | స్థవిరంకశ కుశలం ద్రవ్య
 లోభప గజ్జుఖః || బహుశేష్టావమితీ బహుపూజా || పూజాంతే పూర్వమంత్రే
 గగధకంభి ద్యాత్త తతో ౨ చ తరతీ తక వ్యం దివస్మరీత్యనువాకిం జపేదాచా
 ర్యవీచన | అగద గాంధీ ద్యాభ్యాచభిచుస్త్రైః || మూర్ధాన్యవశూర్ణం ||
 జపేదైకజే జపః | గర్భవిరాజ్జామంత్రా | పుధాన్యైశోధాన్యైశ్చ || మం
 త్రేణ పటంబగ్నిపర్వాత్ | జపే సేమా ద్యావాపృథివీతిమంత్రేణ గర్భాప శశః ||
 తతః పూజాకతకా వ్యాపూర్వవత్ | ఉత్పతాసి గభా త్పుతాభః సీ | గర్భా
 త్వాపాత్పుతాభోభవతీనిరకాదతాగోభవతీతిమంత్రేః కర్తారం విముక్త్యానా
 తనకాంస్యేస్సుతం పూర్వమత్యా | తత్రావలోకనంకారయిత్యా | డైక్రియో
 త్వేతిపంచభిః సకృత్సాన్వయముచాన్ | ఆద్యాస్సస్వసీతపేడపకేశ్య | లోకికా
 గ్నిం ద్రోష్టాప్యలబ్ధ్య స్మరిస్తీర్కస్వగ్న హ్యోక్తంధినాజ్య భాగాస్తంక్య
 త్వావాహిత్రయోదశ హూయంకు శ్చాత్ | అదకర్తానావరభైతస్మిన్నేవాగ్నే
 పూర్వవత్పరిస్తరా నైపిష్టాజ్యసంమిత్రైస్తీర్కైర్విరజాహకామంకుర్వాత్ త
 తఆచార్యః కర్తారమదజ్జుఖంకృత్వా బ్రహ్మహుం దేశముపనయేదవతుర్వార్య
 త్ || తతాయజ్ఞోఽవేధారణంకృత్వా ఆచార్య గాయత్రీముపదిశేదుపనయ
 నతత్ | తతస్త్రాప్వాసనాగ్నేః పునస్త్వానమ్ | ఔపాసనాన నరంపజ్యగ
 వ్యప్రాశనంపత్తిశ్రుత్రేషుయోజ్యం || బ్రాహ్మణాశ్చోజయేత్సాద్యధావిధవ
 పూర్వకం || పశ్చాత్పతీపూతాత్తాశిహలోకేప త్రదాన్త్యకర్మసుకామ్యేషు
 పీతృకార్యేషు సర్వదా నాస్తిక్యాల్లాకసాద్యగ్యాదాలసాన్యాద్యాశతాదపి వి
 సృజన్యః పునఃకముకవతయ్యేది హేమాతః || దుఃఖీభవతిపాపాత్మా ఇహ
 లోకేప త్రద | రాక్షసత్వంభవతీతస్య జలపానవివజితం || పునస్సంసార
 రిక్యప్త్యా చ్చర్మోభవతిబోధయే || వెదశాన్త్రీపురాణాని ప్రమాణంబ్ర
 హ్మణైరితం | కలాయుగవిశేషేణ ప్రాయశ్చిత్తంవిమర్శిదం | ప్రాయశ్చిత్తేన
 పూతాత్మా తరెల్లోః ద్వయంముదా | ఆచార్యంత్రీపరిక్రమ్యప్రణిపత్యకమా

౨౦౬ హేమూద్రాపశుపురోదాశభక్షణాదిప్రాణశ్చిత్రమ్.

భయేత్॥ దహ్యద్ధృవ్యాదేసర్వాణి ఆచార్యానుధీమతే॥ ఇతి హేమూద్రా
తులాదిప్రతిగ్రహీత్రూపాచార్యాదిసంభవస్సంసారవిధిః॥ అథపశు
పురోదాశ భక్షణప్రాణశ్చిత్రమాహ॥ దేవీపురాణే॥ యజ్ఞేషు సాధువృత్తేషు
—శుపశుపురోదాశ భక్షణప్రాణశ్చిత్రమ్॥—

ధర్మాజీతధనైషుచ తత్రైవభక్షయేద్ధేర్థ్యం పశువృత్త్యధఃకూడరాత్॥
బ్రాహ్మణోబ్రహ్మవిత్పుత్రః పశుంయద్యభిహారియేత్॥ తస్యైవనివర్తంతి
ర్భూపశేషపారాచిణంస్త్వతం ఎతన్మద్భక్త్యత్యవిషయమ్॥ అన్యత్రద్వి
గుణం॥ అత్రోక్తయేగ్రగుణమ్॥ శూద్రద్రక్ష్యగ్రహణయజ్ఞేషు పశుభక్షణేపంచ
గుణమ్॥ భుంజ్యంసార్కరశ్చ॥ తదేవాహ॥ కూమఃపురాణే॥ స్వబన్ధుకృత
యజ్ఞేషుప్రాప్తంయత్పశుభక్షణమ్॥ పారాయణంవిశుద్ధంస్యాదన్యత్రద్విగు
ణంభవేత్॥ అత్రోక్తయేగ్రగుణం॥ శూద్రేపంచగుణంభవేత్॥ పునస్సంసార్కర
కృత్పుత్రశ్శుద్ధాభవతిసర్వదా॥ కత్వశ్చిగ్రహేదోషమాహ॥ లైంగే॥ పశుం
భక్షయతోయస్తుద్విజస్యాకృతనివర్తతే॥ ప్రతిగృహ్యసుఃర్జంవాజ్ఞాత్వా
న్నంసంపరిగ్రహేత్॥ అజ్ఞాత్వాప్యచ్చిత్తేణ జ్ఞానేనైవద్వయంస్త్వత
మ్॥ ఆన్నపుకృచ్ఛ్య వ్యేనశుద్ధిచా ప్నోతిపూర్వజః॥ అబ్రహ్మణఃప్రతిగ్రహే
ప్రాణాపత్యం॥ సువ॥ యాత్రప్రతిగ్రహేద్విగుణమ్॥ అన్నభక్షణేపశ్చిగ్రహ్య
చ్ఛుద్ధిః॥ ఇతి హేమూద్రాయజ్ఞేషుపశుపురోదాశ భోక్తృతత్ప్రతిగృహీతృ
ప్రాణశ్చిత్రం॥ అథాయాజ్యయాజనతత్ప్రతిగ్రహే ప్రాణశ్చిత్రమాహ॥ స్థాం
—అయాజ్యయాజనప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్॥—

ఇ॥ యాజయేద్యజనయోగ్యాకవిప్రోవృత్త్యధఃకూడరాత్॥ అన్యథాదోష
మాప్నోతి నకర్మాహోభవతిచ॥ యాజనైఅసహాః॥ కూమఃపురాణే॥
దేవాలకశ్చగణకోవ్రాత్యోదుశ్శీలవాకజనః॥ శూద్రాపఠింకమహీనోహిక
కుత్సితవృత్తిమాక॥ మహాపాతకినస్సంగీతుయరోగీభగంబరీ॥ దుశ్చక్ష్మా
శూద్రాసేవీభవశ్శూద్రాన్నభక్షకః॥ తులాదిసంగ్రహీతుశ్చోక్తమర్యాదా
ఘాతకస్సదా॥ గ్రామదాహేగ్రామణిశ్చ తథాదుష్కంఠవాకజనః॥ దేవల॥
జీవనార్థంగ్రామదేవార్చకః॥ గంకః॥ గ్రామరాష్ట్రేషు ధనభాగ్యాదికంసిత్యం
తథాయోగ్యవర్తతేసగణకః॥ వ్రాత్యోగయప్రాజపరాశకః॥ తదేవాహమం॥
సగ్నోచేదపరిత్యాగీ వ్రాత్యోగాత్రినాశకః॥ ఇతి సంధ్యానిత్యకర్మాణిత్యక్తా
సర్వదావర్తయ॥ శూద్రాపఠింసృష్టః॥ కర్మహీనః॥ ఐహికామప్తికకర్మ

అంశ శామాద్రాతులాః స్వార్థాద్యాది నాం నం స్నానాదివిధిః.

సక్షేత్రంగంగా సాగరనంగమః ॥ జగన్నాథశ్చసిద్ధాద్రిః దాక్షారాశ్చశ్వరం
 మహాత్ ॥ మార్కండేయంశోభనాద్రిజగదాచార్యుహద్యతః ॥ తతః పరంధ
 మకపురీన్ద్రసింహాచార్యశివతః ॥ తతస్సప్తపదీసంగశ్చిత్రైలః పుణ్యపర్వతః ॥
 ఆనానాబలంమహాక్షేత్రంవైద్యసాధమతః పరం ॥ వేషకటాద్రిః కాశీహస్తీకా
 శ్చోక్షేత్రమః పరం ॥ అరుణాచలంమహాక్షేత్రంసహస్రక్షేత్రంచిత ॥ బరిష్కమ
 లాలయంమహాక్షేత్రంవృద్ధాదశమః పరం ॥ మధ్యాభ్యాసంమహాక్షేత్రంకు
 మ్భకోణంమహాత్రం ॥ తద్దైవజంబునాథః జగ్రీర్జగదహదున్నతమః ॥ తతస్తు
 మధురాదేశేస్సర్వేశోపహసభాత్ ॥ శతఃపరంమహాక్షేత్రం మధురాగ్నయ
 భాగతః ॥ రాక్షశ్వరంమహాక్షేత్రంజనార్దనమతః పరం ॥ అనంతశయనంగోక
 ర్ణంసంబ్రహ్మణ్యంమహాత్రం ॥ ఏషాక్షేత్రమింద్రాక్షంపుణ్యక్షేత్రంయథా
 క్రమం ॥ ఏతాః పుణ్యక్షేత్రాణిస్సంఘాని ॥ అధఃపర్యంత్యః ॥ గంగాసస్వ
 తీదైయః ॥ నాఫల్గునీశధా ॥ గండకికోణభద్రాచనమకదాగతమీతతా ॥ మ
 లావహరీభీమగర్భకృష్ణవేణితథైవచ ॥ ఉంగభద్రాశతాభ్యాతానదీవభవనా
 త్తనా ॥ వినాసినీకావేణితా ॥ జణీకాపహనదీ ॥ పశుష్టివంజుళావైవతధా
 వేగవతీనదీ ॥ ఏగాపుత్రతమానద్యః స్తగణాశ్చతనాశనాః ॥ ఏతామహా
 నద్యః ॥ అకౌర్ధ్వయమహామహాకాశీకంచీతచుతికా ॥ ఘోరీద్వారవతివై
 వసప్తేతామక్తికాయాకాః ॥ క్షేత్రేష్వేతేషురాశీంధ్రనదీప్వేతాసుపూర్వ
 జః ॥ ప్రతిగృహ్యంబలాదినీ ॥ జ్ఞాపాపపరామణాత్ ॥ ప్రాయశ్చితేనపూతా
 త్తాపుస్సహంగంపూర్వంగంగామంహాసలస్నానైష్వక్తాసాద్భుద్ధిమో
 ప్సుమాప్నుయాత్ ॥ రేవాయాంతుతధాస్నాత్సాశ్చశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం ॥
 వషేక్షేనసరస్వత్యాంప్రత్యహంవిధిప్రార్థకం ॥ స్నానైస్త్రివరణంసంస్క
 ర్శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః ॥ ఘల్గునాంప్రాంతరారభ్యవహారం స్నానమాచ
 రేత్ ॥ తత్రాపిశ్రవణమిశ్యతః ॥ పూర్వశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం ॥ సేష్వేతేషు
 సంగమాత్ ॥ ప్రాంతరారభ్యగంధార్జునాసాయంస్నానమాచరేత్ ॥ ఏవకా
 వ్యయేనపూతాత్తాహ్యభయోకకయారవి ॥ తద్దైవకోణభద్రాయాం
 పూర్వజశుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ గౌతమ్యాంనిశమాత్స్నాత్సానిత్యోకమకప
 రాయణః ॥ వింశత్యాహాసలస్నానైష్ట్రయాత్రైశుధ్యతి ॥ స్నానైశ్చమలా
 పహరణ్యాంత్రింశత్యాచిదంతద్విజః ॥ అబ్ధిమత్రైశ్చత్రాపిశుద్ధిమాప్నోతి
 పూర్వీకీం ॥ భీమరథ్యాంమహానద్యామధకరాత్రేజితేంద్రియః ॥ జానుదశ్చుజ

తెస్సీత్వాజపేన్మంత్రంఽపియంబకమ్॥ సహస్రః పూజా తాం యాతే యావత్తావ
ద్విరవ్యంతే॥ ఎవం మాసత్రీయం పూర్వాశుద్ధిమాబ్ధి తిపార్యకింశ్చిత్తవేణ్యం
మహాద్యామేకదశ్యామివోకయే॥ నాన్త్యానిత్యం సమాప్యధవాభీదఘృజ
లేవనక్షాన్రమోవారాయతావోజపేన్మంత్రం॥ ధ్యాపీకం
తతఃకృత్వ బహ్యజంబతుపకణం శ్చిత్తతతఃపునఃజప్త్యాసామంకా
తైరమ్యవ అగ్నిఘ్నంతతః శ్చిత్తపురంబశీయతా॥ తత్రైవపూర్వప
త్యుత్వాశుక్లైష్టేతద్దైచివర్షమాత్రోపూతాత్మాశేల్లోక ఏయం యదా
తద్ధేవతంగంధాయాం శ్చిత్తమాసప్తయంతే॥ జహాపేదబిలక్షేత్రేకం
జేవారాహసంజ్ఞితే శ్చిత్తైవభవనాశివ్యాజానదఘ్నజలేవనక్ష॥ జపేన్మ
సింహగాయత్రీసంజ్ఞానిరంతరం॥ తతఃశుద్ధిః శ్చిత్తేనప్రతిగ్రహదోష
భావోపిచింతితేప్రస్థాపూజులాదికాః॥ జపేన్మచాతురంబంత్రంజై
వంపాపహరంపం॥ నాన్త్యాప్రాతశ్చుచిత్త్యాత్వత్రిసహస్రం దినే॥ మా
సత్రయేణశుద్ధస్యాత్మలాగీరాంప్రతిగ్రహతే॥ అఖండాయాంతుకావేర్యాం
పాతస్సాన్త్యాధావిధినిష్ఠామహాసమాప్యశుంతః ఘ్నజలేవనక్ష॥ జ
పేన్మపాపహంకృమస్తాశశమయిమాతే॥ యదాసమాప్తీకవతితదా
మాంపరిత్యజేత్॥ ఎకంతుక్యాత్మప్రదినంశుద్ధస్యాప్రతుమాత్రీతః॥ తామ్ర
పర్ణినదీతోయోహ్యవశాశ్చదినప్రాయం త్రికుంబకంబపేన్మత్యంసంఖ్యాంమన
సాతులాక్షినిధారయన్దినైరయేకపూర్ణాస్మిన్ శ్చిత్తేనాధిపః పూతోభ
వతిచిన్రానాంప్రతిగ్రహతే॥ యోగంబుశాశ్చిరధః స్తోత్రాత్తద్దేవచ॥ తు
లాదికానాందానానాగ్రహీతాధనలోభః॥ నాన్త్యామధ్యాహ్నాశ్చిత్తా
యాంగత్వారాహిశ్యకాలయమ్ ॥ ఔషాసనాగ్నజాహుయాద్విరజా
హుమామతః॥ అధశ్చాయీభవేన్మిత్త్యంమాసపేకం నిరంతరం॥ దు
గ్ధాహరిఃఫలాహరీవ్యయోరేకంసమాచరేత్ ॥ ఎవంమాసత్రయంకుక్యా
త్తస్తాద్దాసాత్ప్రముతే॥ ఎతన్నదిస్సాన్త్యాప్రతంయాగదిత్తకత్పూక
ణాం॥ పూర్వోక్తనిష్ఠైపూతస్య నదీస్సారాదికమప్రయోజం॥ శరీర
శ్చైవవ॥ తదాసామంత్రేబులాదిసంప్రహీన్యాణాంపూర్వాశుద్ధిమశ్చతాం॥
పునస్సంస్కారాలాభానాంబదీన్నానముకీరతం॥ ప్రాయశ్చిత్తశుద్ధానాం
పూర్వాశుద్ధిమహంసతాం॥ పునస్సంస్కారపూతానాంనదీస్సాన్త్యాసంనిరధికం
నదీస్సాన్త్యాశ్చిత్తం॥ ఇహమాద్రాతులాదిప్రతిగ్రహీత్వాణాంనదిస్సానాది

[illegible]

౨౨౨ హేమచ్ఛాం తులాదీప్తిగ్రహీత్యైకాంప్రాయశ్చిత్రపథతిః.

బ్రాహ్మణానాం జయేన్నుధీ॥ ఏవంకు యద్విజౌతస్సముక్తోదాహాస్పతి
 గ్రహాత్ అన్నధాదోషః పృథివీదుఃఖీ యజ్జుష్టస్త్వని॥ ఇతిహాలవదనాని
 ఆప్రప్రాయశ్చిత్రప్రకారః॥ అదౌమలాగతీవకణసాన్నితంతఃపరివృత్తస్యం
 ఆప్తావిశంకశ్చతుర్విశతరషాశ్చ వదశవావిపావిహ్వ సకపపరివృత్తేణని
 యోక్తవ్యాః॥ అతఃపరివృత్తగెసంకలః॥ తః పరివృత్తశేకనం సంకల్పితద్రావ్యం
 వస్త్రం రేఖద్వాదభకపాణియకులితహస్తస్సనుస్తసంపదితియత్రముద్భ
 రణ॥ పరివృత్తం త్రైవిణ్యేత్తదండవ్యుత్సాహుకీకాం పశ్యమగ్రనిధా
 నముకులితపాణిస్సక ॥ అశేషే హేపరివృత్తమదీయాంబజ్జాపహమకధా
 గ్యమయాసనుషితామిమూసౌవణిః పల్పియసీమపిదక్షిణాంబధోక్తాక్షి
 ణాత్యైవస్వీకృత్యగత్యపగోత్రముకనక్షత్రైశ్చముకశాశాతంఅముకశా
 ఖాధ్యాయంఅముకశర్తాంబుజాదుత్తరేత్యక్వాప్రసంపదామ్యాతాము
 కులితకరస్సక అశేషే హేపరివృత్తమార్యేమ్యుత్తరామ్యేద్యుర్వాంస్త్రిన
 స్త్రిన్వహనివాఅశకనశకే అముకదేవతాంబుజాము కులితాత్రైశ్చముక
 గోత్రైశ్చామకనక్షత్రైశ్చఅముకశాశాతేఅముకాఖాధ్యాయనా అముక
 నామధేయేనధమకవతికనారాజ్ఞాంప్రెణవైశ్చైవ చాకృతేషుతులాదిమహా
 దానైషుకాశ్యపగోత్రస్యముకనక్షత్రైశ్చముకశాశాతాశ్య అముకశాఖా
 ధ్యాయనంఅముకనామధేయముమదై చాత్యైగ్రహాంప్రాయశ్చిత్రప్ర
 హ్మగతస్తవ్యధమ్యవ్యుత్సాహుకీకాంబుజాదుత్తరేత్యక్వాప్రసంపదామ్యాతా
 దివిత్త్యకమగ్రభాగేత్యమూలభూమిపరిసర ద్వారాడత్తగ్రహంధ్యా దినిత
 కర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యథం గ్రత్వాస్యనుష్ఠానైశ్చక్రొహంయుత్తనను
 జ్ఞయాప్రతిహతబద్ధ్యధాన్యతుభకథాగనవాతదధేననాధమకశా
 స్తోక్తవిధిహపాశ్చిత్రం కరిష్యతిసంకల్పి॥ ప్రసంపదామ్యాతాయ
 తవగ్రముకులితకరస్సక అశేషే॥ త్వార్యసంకల్పస్తేవమే ॥ అశేషాపిపరి
 వ్యచార్యసంకల్పంబద్ధ్యదుయోవిసాక పరివృత్తక్షిణాసపదక్షిణయా
 తోవయిత్వాహవిద్వాసాయాయం సమ్మగ్నిచార్యకాశ్యపగోత్రైశ్చ అ
 ముకనక్షత్రైశ్చఅముకశాశాతేఅముకశాఖాధ్యాయనా అముకనామధే
 యేహాస్సేధాజ్ఞాపితస్య తులామౌడశమహాదానమధేయస్యదానస్య
 సప్రతిహతాశ్చపశ్చస్త్వం త్రైవిణ్యేతదండవ్యుత్సాహుకీకాంబుజాదుత్త
 రేత్యక్వాప్రసంపదామ్యాతాయదివిత్త్యకర్మాణిభగవతాని తత్త్వపాపనాదనం ప్రా

యశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రైషు నిశ్చిన్య శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణోపదిశేత్త్యే
 కమనవాదకం తత్పాపోఽపారంజితం ప్రేషయన్విశిషయత్యేషయేద్విధా
 యశాన్ ॥ అధవిధాయకవాక్యమ్ ॥ సర్వే సౌతవ నః ఏకంవిపశ్చిత్తం
 గ్రహణధారణోచ్చారణం స్వదక్షిణా తుష్టదక్షిణాసమ్భవ్య ॥
 భో అనువాద ఇతలగచ్చ ఇమాం దక్షిణాం స్వీకృత్య అముకనదీతీరే అము
 కగోతస్య అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతస్య అముకశాఖాధ్యాయినోఽ
 ముకనామధేయస్య ఎతస్య పూర్వస్య స్థితిక కస్త్రినాన్వినేక్షలాది మోడశ
 మహాదాశేష మధ్యే యస్య ప్రాప్త హోతృపముత్పన్నం తత్ప్రతిగ్రహణత
 స్యాపనయన ప్రభృత్యేతత్తదవర్తంతం సంధ్యాదినిత్యకర్మాణి భృంశితాని
 తత్పాపాపనోదనం ప్రాప్తశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రైషు విచార్య పరివదా
 నిజేనం శక్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాన్యోపదిశేత్త్యేకవిప్రం ప్రేష
 యేయః ॥ అనువాదవాక్యం ॥ సతుసశేలంస్తాత్వా దర్శపాణిస్సక్
 హేకాశ్యపగోత్ర అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతఅముకశాఖాధ్యాయ
 యిన్ముకనామధేయస్య పరివశ్చన్నిధౌ విజ్ఞాపిన్య పాపస్యానౌ
 దనమస్మిన్మణీ త సర్వపాపాశ్చిత్తం వ్రాహ్మణీచ్ఛాంగసహితం పూర్వో
 త్తరశాలాహమానుగతం వైష్ణవనాన్తి శ్రాద్ధసహితమేకమఖండం శక్యప్ర
 త్యామ్నాయ రూపేణ నిర్వ్యాదిశేతవిధాయకమథేనాశేషేషాపరివశ్చాన్
 ప్రేషిష్యతి ॥ అహవిప్రపశామ స వధానస్సమాకణకయ ॥ కాశ్యప
 గోత్రఅముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతఅముకశాఖాధ్యాయన్ముకనామధే
 యఅముకనదీతీరే అముకదేవతానన్నిధౌ అముకపుణ్యదివసేఅముకగోత్రేణ
 అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతే అముకనామధేయేనస్వధర్మవశేనా
 రాజ్ఞాకృతేషు తులాది మోడశమహాదాశేష మధ్యేయస్య దాసస్యప్రతిగ్రహ
 ద్యతృపముత్పన్నం ఇతఃపూర్వం త్వయాచరితసిత్యకర్మణాం ఫలమపిద్వంతం
 ఇతఃపరం నిత్యగృహుష్ఠానాధికార్యానిద్వర్ధం ఏతత్పాపాపనోదనం ప్రా
 జాపత్యకృచ్చి గృహప బ్ధం ప్రకృతికృత్యవిపెద్ధ్యప్రతిగ్రహశ్చేత్ వడబ్ధ
 పారిహిత్య చార్చిత్యకం విశోధనంభవతి తుత్రయేభ్యోద్విగుణవిశోధనం
 వణిగ్భ్యస్త్రీగుణం శూద్రభ్యచ్ఛత్రగుణం సహరైర్భ్యశ్చేత్ వడ్డుశతవడ
 బ్ధప్రాజాపత్యకృచ్చిత్యకం విశోధనంభవతి రాజ్ఞాంహత్యాదిదోషబాహు
 శ్చాత్తత్ప్రతిగ్రహేఅశిష్టధికసహస్రప్రాజాపత్యకృచ్చి ప్రత్యామ్నాయ

శ్మశానం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచ్యోదీచ్ఛాఽపి సహితం పూర్వోత్తరశాలా
హోమైశ్చైవ నాస్తి శ్రాద్ధసంస్కారానాం సమగతం భవతి । సాక్షాత్ పూర్వాయాంత క్త
శ్చేదాన కథానాం భవతే । సాక్షాత్ పూర్వాయాంత క్త శ్చేత్ప్రశ్నానాం
యానాద రేతే ॥ యే సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
పారాయణాయాః గాఢాం దీప్తిం తి పాశ్చాత్యాయా మృత్యుం దీప్తిం
ప్రేగా సహస్రప్రహోమ ద్వాదశి ప్రహ్లాభాః ॥ ప్రహ్లాభాయాః
ఏతే పత్యా ॥ ౨ ॥ యో దీప్తిం సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
తు తే ॥ ముకతాః ॥ ౩ ॥ కథానాం ద్వాదశి ముకతామధేయేన
త్వయా సమూర్ణం సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
ర్మ తి ॥ రాజ్యాపేక్షా ॥ రాజ్యాపేక్షా హానానాం సమగతాః సమగతాః
హానానాం సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
ద్రుష్టరాశిచాపి ॥ ౪ ॥ భవతే సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
దిత్యనువాద ఉచ్యతే ॥ ౫ ॥ యే సమగతాః సమగతాః సమగతాః
వాదకోపి ॥ ౬ ॥ యే సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
ర్వదితే ॥ తద్దాదానాం సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
యాయా సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
కానింతాః వన సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
తస్మాదైవైః సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
సం పూర్వశాలాహోమం కృతాం వేద చాదీత్రాం గర్భతే ॥ అనంతరం
బ్రహ్మచారివా సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
తియ తరశాలాహోమం కృతాం దాదానం తగోదానం కృతాం
నాకాభాష ఉత్ ॥ అనంతరం పునః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
త్వయా తోభవే ॥ యోదానాం సమగతాః సమగతాః సమగతాః
హోమి ఆగారానాం సమగతాః సమగతాః సమగతాః సమగతాః
నామి ॥ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ సాక్షాత్ పూర్వాయాంత క్త ॥ తదాహ గాతవి ॥
యథా మహామహా ॥ యథా ॥ యోగజః ॥ యథా మహామహా
సా ద్విజ్ఞానాం విహితం ॥ యోగజః మహామహా ॥ యథా మహామహా
మహామహా ॥ అస తస్మాదాహవా మాసస్వకమహామహామహా
లాక విప్రస్యాపేక్షానాం తే ॥ గృహేయదిహామహామహామహామహా

(౨౯) హేమాద్రాతులాదివాచార్యాదీనామధ్యయన్త్రోద్ధారః. ౨౨౫

ద్యతే॥ ద్విజస్యాకృతచిత్తస్యగృహేనిత్యంసమాశ్రితాః॥ బాలగ్రహఃపికాచాశ్చ
త్వకానసదృశం గృహమ్॥ పితరోనాత్రభుంజుంతినదేవానపిః॥ త్విజవాః॥ నివిష్టుః
పృథివీగావశ్చపన్త్యససాధమమితి॥ ఇతి హేమాద్రాతులాప్రతిగ్రహిత్యా
ణాంప్రాయశ్చిత్తపద్ధతిః అథతులాదిదానేషుప్రతిగ్రహీష్టాణాంవాచార్యా

— శతులాదావాచార్యాదీనామధ్యయన్త్రోద్ధారః. —

దీనాంధ్యహరయన్త్రోద్ధారప్రకారమాహ॥ మన్తగ్రహస్యే॥ తులాపురు
షదానేషుకాపురుషప్రతిగ్రహే॥ గాధావిజ్ఞనదానేషుబ్రాహ్మణోరోగిణాం
గృహే॥ అపామూర్జనకాలేచఆసన్నమృత్యుహే॥ శవదహనకాలేదసంగ్రా
మరక్తదహనైవితేమాత్తేషుకాలేషుపికాచాస్సంచరన్త్యధః॥ కేలిచ్చికాయు
రూపేణకేలిచ్చిజనార్కనై॥ దాతాఃప్రత్యహీతుశ్చదృష్టాకేలిచ్చరన్త్య
తః॥ తత్కర్తుఃస్వపానిసర్వోగాజ్యరాదయః॥ సర్వాగ్నిరిష్టజాతా
నిదానమాత్రాద్యజన్త్యధః॥ ఋదప్రిప్రవికన్త్యాశుతచార్యంభయవిహ్వలం॥
తదానీంవాపరేన్యన్యస్యమేదశమేపివా॥ పక్షవామాసమాత్రేవాద్వితియే
వాత్సయకే॥ శిశికమ్పాజ్వరోవాపిశూలంవాకుక్షీమద్యతః॥ ధృమస్సర్వత్ర
దుర్వాస్తావరపాదపీఠనం॥ సర్వదాభ్రమబుద్ధిస్సాగ్రితదేవవిచేష్టితం॥ మ
న్తాగ్నిరరుచ్చిత్త్యమేతన్లక్షణమీరితం॥ కొటిహోమకాలేశిరోధ్రమణాదికం
ఆంగనదానేస్సయః॥ వాపతనీపాదామసౌఖ్యనచలతః॥ రక్తదహనసంగ్రా
మేకుణపచర్మనమహాభీతిః॥ నైవవ్యాధిహేతుః॥ తేషాంసంరక్షణార్థాయ
లోకానాంహీతకామ్యయా॥ స్వపాపహరంపుష్కంసర్వోపత్రశనాశనమ్॥
స్వరూతహంధివ్యం సుదశ్శవమనుత్తమం॥ కత్కామిశ్యణరాజేన్ద్రసర్వ
భూతఫలాయం॥ భూర్జైవాశాశప్తేవాస్వణైకవారజతేపివా॥ విభిత్వా
శ్రేష్ఠజీర్ణహక్దానశలంజాతైరే॥ తద్దృష్ట్యాప్రపలయన్తైవహాధూ
భూతాదిశోశభూజకప్రతేభ్యోన్త్రంసర్వకార్యసశాఖయా॥ గో
శౌంసేనపూతాన్త్రాప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుభిశ్చచిః॥ పత్రమధ్యేలిఖేద్యన్త్రంకే
భాత్రయసమన్వితం॥ చతుశ్శూలచతుర్దిశతుతన్త్యైతున్త్రకెసరి॥ అక్షిబీజం
లిఖేత్పూర్వప్రస్థాదంపశ్చమేలిఖేత్॥ దక్షిణేమారుతంబీజముత్తరే॥ గారుడంలి
ఖేత్॥ దుర్దాభిర్బహుగ్నాభీర్వలయా॥ రమాభేత్॥ ఎవంయన్త్రంవిలిఖ్యాదౌ
పూజయెద్గంధపుష్పకైః॥ నానావిధైఃఫలైశ్చైవధూపదీపనివేదనైః॥ పూజఇ
త్యాస్యసేవ్యంత్రంస్వణైకవారాజతేపివా॥ బద్ధీయాధస్తమూలేతు సర్వ

భూతనివారణే । ప్రతిగ్రహేతుదానానాంతులాహినాంవిశేషతః । రణమధ్యే
కొటిహోమశవసంధర్మనేతధా । శ్మశానమధ్యేరాశేంద్రసభీతిన్మభ్యేద్దదః ।
నీరోగీజాయతేవశ్యన్నారసింహప్రసాదతః । దానప్రతిగ్రహేకాలేమాజక
నైవాన్యకౌపివా । బద్ధియాశ్వర్వదాయస్త్రంత్రీన్సప్తత్రోణచాలకః । ఆ
యుఃపూణణంజనశ్వేషాంసభాంవిద్యతేకృచితే ॥ ఇహేమామౌదౌతులాది
ప్రతిగ్రహేత్యుసణామౌచార్యాదీనాం భయహరనుదర్శనయంతోద్ధారప్ర
కారశీతధాపిభయనిబద్ధానాంతులాదిప్రతిగ్రహేత్యుసణాంజ్వరాదిరోగహర

—*తులాదిమ్వాచార్యాదీనాంజ్వరాదిహరమృత్యుపూజా.*—

మృత్యుప్రతిహృత్యుపూజావిధానంతద్దానంహోమప్రకారంచదర్శయేత్ ॥ మౌ
ర్యంజేయః ॥ తథాభయనబద్ధానామౌచార్యాణాంబలుత్పిజాం । దానప్రతి
గ్రహేకాలేమృత్యురాయాశ్వర్వదా । అంధకారతయరాజస్తతదీప్త్యామ
హత్రయా ॥ అథవాజనశ్శూషేణద్వష్టావాన్యస్యపాపినః ॥ వ్యాధి - విశతేదె
హేతిచాన్యస్యద్విజన్తసి ॥ కష్టశ్శూలంకరశ్శూలంపాతన పాదఘాతైః ।
పిత్తంచవవనంచైవఆత్రవృద్ధిరధాపివా । బహుమూత్రంబహుమలంబహు
వాక్స్వరాభిమః । ఎల్లడిగమేతేషామౌచార్యాణాంజనాధిప । మృత్యు
స్తువాయూరూపేణఅంగదూవిశతేనదా । తదాతత్పరిహారాధకంవ్యత్యపూ
జాంసమాచరేత్ । వృత్యంస్వకామయంకృత్యాపలమాననువరాతః । చ
తుర్భుజంనీలవరాంధమాగ్నింరక్తబీజన । రక్తపాత్రంచఖడ్గంచపాశం
శూలంచపాణిభిః । దధానుపద్మమధ్యస్థంపూజయేద్వాగ్నిశాంతయే । ఆచా
ర్యఃపూజయేన్నృశబ్దంరక్తగన్ధాత్తైముదా ॥ తిలపద్మేపూణకమాసెస్వ
గృహేశుద్ధశేతతః । పథంమృత్యోఽగ్నిపూజామంత్రః । గంధపుష్పాత్తుతధూపది
పనైవేద్దైర్విప్రదక్షిణనమస్కారైః । పూజాంసమాశ్యది శాన్ధిదిగ్భుగేస్థండి
తెనమిదాద్యేదరుభిహోమంతుర్యాత్ । హోమేపూజాయాంసవీవమం
త్రః । హోమాంతేఅపమృత్యుత్తాంఢమాజకంవద్రోగిణంమాజకయేత్ ।
ద్వివక్షాత్రివక్షాదతుర్వక్షమధ్యేయదా రోగోద్భవతదైవకాన్యమాచా
ర్యాదీనాం । అన్యధామృత్యుత్తారణంసభవతి । హోమాంతేమాజకంకృ
త్యాశశాదాంసమాచరేత్ । ఆచార్యంగన్ధపుష్పద్వైర్లంకత్రయేణధామాశ
తః ॥ ఉపబృథాయవిప్రాయస్వయమిద్రాననశ్శుచిః । తిలాఃపాపహరాని
త్యమితీతిదానం ॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణమితవస్త్రదానం । మృత్యురూపా

మహాంధివ్యాంస్వరోగోపశాంతయోమహాభయనిదాసాధకౌదాశ్యహం
 వ్యిజలల్లభః | ప్రతిగ్రహసమన్ముతంపాపంమేయదుశాజితం | తత్సర్వం
 విలయింయోతువ్యాధిమేకశ్చతామియాత్ || ఇతిప్రతిమదానమస్తా | తత
 సుదక్షిణోజేయాదశగావస్సవ్యయమ్భువః | ఏతద్రోగవిశుద్ధ్యధికాంబ్రాహ్మ
 ణాభోజయేతతః | ఏకంప్రకరతేయస్తుపద్యోలో గాత్రముచ్యతే | అన్య
 ధాదోషమాప్నోతిజన్మజన్మనిపాధికావః | హేమాద్రివిరచితేధర్మకాస్త్రే
 ప్రాచ్యశ్చిత్రాధ్యాయవృత్త్యప్రతిమదానవిధిః || అథకోటిహోమలక్షణం
 —కోటిహోమాదిష్వాచార్యాదీనాంప్రాయశ్చిత్తం, శ—

హేమాచార్యాదీనాంప్రాయశ్చిత్తమహా || మహానారదీయోవిప్రకోటి
 హోమేలక్షణంహేమవాస్ప | ఆచార్యత్వంయదాకుర్వాత్తదానశ్చంతస
 త్క్రియాః | శహంతేఏకంగత్వాపితాచోల్బుఖసంజ్ఞకః | తస్యాన్యానిపక్వ
 తిర్వాస్త్రీతిపరిక్రమణాశ్చుకః || త్రైంగ||కోటిహోమేయోవిప్రనిర్మిమిత్రం
 ప్రధానః || తమఃశాంత నరకంధుక్వాపితాచోజన్మహం త్రయోగేషర్వాతికు
 త్రచిద్బ్రహ్మశంధునాలోకశమ్భునా | త్రిపరిక్రమణాద్భూమేరుతకాశీనివాస
 నే || అజన్మపతనాత్తిష్ఠేత్తదాశుద్ధిమవాశ్చయాత్ | తదాహగౌతమః || కోటి
 హేమేమనియతా బహవస్సంపాధికావః | మాంపత్రాససంధ్యాసంహవిషా
 స్సస్యభక్షణంస్తండితేశయనంగంధతాః బూలాదీనివజాయేత్ | మంత్రాంశ్చ
 ముచ్చరకఘక్వాహవిరుత్రానపాణేనా | కృమికీటాస్తీకేశాదిబాహుశ్శాధాన్య
 మధ్యతః | సంత్యజ్మనియమానైతావాక్యైశ్శేవతకయేద్యపి | దోషానియమసం
 త్యోగాన్నహోమఫలమశ్నుతే || రాజపిజయే || అవ్రతఘ్నంతిలాకహాత్వా
 పరాథకంశంధుమంత్రతః | సవిష్ట్రామచండాలస్తంకదావాలపేత్సధీ | చతు
 దశశచచండాలాగ్రామస్థాః | తానాహా || త్రైంగ || రజశ్చర్మకారశ్చఃటో
 బురజవీరక | కైరర్తమేదభిల్లాశ్చస్వర్గకారశ్చపూచికః | తక్షకస్త్రీజయంత్రీచ
 సూనుశ్చకీతధాత్వజీ | తపితేగ్రామచండాలాః | ఛాత్రేణాపిచాలపేత్ | అపి
 చ || తపితేబ్రహ్మచండాలావాఙ్మత్రేణాపిచాలపేత్ | పరాథకంకాశికాయా
 యాదత్తాగ్నికీకసానుగః | ఆతోపిరోషపాహుశ్శ్యాద్ధామమేకంపరిత్యజేత్ ||
 ఈషన్తాత్రస్యసౌఖ్యస్యరోషమానంత్యమిచ్ఛుడి || స్పృభిస్త్యాజ్ఞకోటిహో
 మోలక్షణంహోమశ్చపాధికావః | బ్రహ్మజై || హోమంకృత్వాశ్చధాప్రకో
 టింలక్షమథాపిచా | యాగాద్యధావేకరీతప్రాణైస్తంవిశుద్ధయే | విప్రస్యా

భోక్తృతేహిమేషదర్శనార్థం సూర్యేణ బాహుజాధికంకృతేహిమే
తదేవద్విగుణంబలైశ్చిత్తే గుణంబ్రోక్తంపాదజెర్ష్యశ్చగుణం
సంకరాధికంకృతేహిమేషద్గుణంభూర్వకంబలైశ్చ సదస్యబ్రహ్మణోరర్థం
తదధికంబుద్ధిజాంస్తృతంపూర్వోక్తప్రాయశ్చిత్తవత్సంకుర్యాత్ || ప్రా
యశ్చిత్రాకరతేదోషమాహ || మూర్తింజేయః || లక్షిహిమేకోటిహిమే
ఆచార్యోబుద్ధిజోయతి || తద్దోషపరిహారాధికమకృత్యానివృత్తింసక్యత్ ||
మైశాద్యహిమధూయాధతిలఘూతీధవేద్భవి || భిషక్సాన్నితిరిన్ద్రానిగదక
భిఃపంచజన్మసువానఃస్సంధవేస్సృశ్చత్రృకలాసస్సఃప || తతోచివంస
మాసాద్యబహురోగీప్రజాయతే || ఆచార్యాధికంతయోఃప్రోక్తంతదధికంచ
త్విజాంపుధక్ప్రాయశ్చిత్తంపూర్వోక్తరూపంపూర్వవత్సంకుర్యాత్ || ల
క్షిహిమేచైవమేవ || లక్షిహిమేకోటిహిమేచప్రాయశ్చిత్తాధికమాచా
రస్సంకరాధికంసదస్యబ్రహ్మణోతదర్థమ్యజ్ఞాంతదాహ || బోధాయనః ||
లక్షిర్థంకోటిహిమేచప్రాయశ్చిత్తంప్రధానకే || తదధికమభయోఃప్రోక్తం
తదధికంచత్విజాంపుధక్ || ప్రాయశ్చిత్తంసర్వంపూర్వవత్సంకుర్యాత్ || ఇతి
హేమద్రోణలక్షిహిమేకోటిహిమేచప్రాయశ్చిత్తం || లభేదానీంకాలచ

— *కాలచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

క్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || కార్యే || జన్మకృతమైశాచ్యంకాలచక్ర
ప్రతిగ్రహే || విభూభవశిదుష్టాత్తాభూర్వజైకారజేర్షినా || మత్స్యే భో
గాసక్తాద్విజోవిచక్షాసారిచక్రప్రతిగ్రహే || విశాచోభవతిక్షేప్రంగజ్ఞఃపా
పానువతిశనఃతస్యాన్యాసిఃషట్కృతిర్నాస్తితప్రకృచ్ఛశతత్రయాత్ || సత్తి
యాస్త్యనశ్యన్తిపునస్సంకురమహంత || గారుడే || ముఖజోయమచక్రస్య
సంగ్రహీపాపమశ్నుతే || విశాచత్వంభవేత్తస్యజన్మశ్చేకతథూమిపనిషక్రృ
తిఃకథితావిప్రే || స్తప్తృచ్ఛశతత్రయాత్ || అన్యధాదోషమాహ్కోటిహిమే
త్వానియమానిమాక || స్థూరయోఃపిత్రోస్సంరక్షణం || పశుదర్శనానా
సాదయః || ఎతేయమాః || ఎతేయనియమాహంలాక్షిదోషప్రాప్తితస్మా
దతన్పరిపురణోధికః || కాలచక్రకాలపురణమిదప్రతిగ్రహః || ఎతద్ద్రవ్యస్యస
ర్వస్యవ్యజే ఏకాంరజనీమిహిమ్యపంచగవ్యఃపాశన విశోధనం || అన్యధాతప్త
కృచ్ఛశతత్రయాభూర్వకప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ || ఉభయోరేతయోరభా
వే విశాచత్వానంతరం సహస్రవృషణో నామమృగ విశేషోజాయతే

తదాహుకార్తే ॥ పిత్రాదిరక్షణాభావే నియమానామసంస్కారే ప్రాయశ్చి
త్రమ్యత్వాదు సహస్రవృషణోష్ఠిగః ॥ తతః పరంవగా మాస్యా
స్యదాలస్తీనుజన్తను ॥ తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యధికంప్రాయశ్చి త్రంసమచర
త్ ॥ ఉభయోలోకయోఃపూజ్యఉభోలోకాలతత్తదా ॥ ఇతికాలచక్రవి
గ్రహప్రాయశ్చి త్రం ॥ ఇదానీంకాలమృతమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి త్తమాహ ॥

—*కాలక్రమప్రవాహముల్కి తం.*—

[illegible]

—*గజప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్,*—

యన్మి ప్రమాదః॥ దేవీపురాణే॥ గజప్రతిగ్రహీతా దవిప్రపుణ్యో హసన్లతే॥
 నిత్యం వైమిత్రికం కామ్యమిష్టా పూర్వాదీంచయత్॥ తత్సర్వం విఫలం యాతి
 న్మథాత్మోఽపి యథా॥ నిత్యం గుణభావాభ్యాశ్చక్రి ధవతి సూతరే॥ చక్రేకులా

౬౦॥ నిశ్చంస్మానసంస్తాది॥ వైమితికంగ్రహణస్మానాది॥ కామ్యమనస్తప్ర
 జాది॥ ఇష్టగ్నుస్తోమాది॥ పూర్వంతటాకథననిజేపాది॥ సప్తసన్తానమితియావ
 తే॥ తదేవానాకాశ్చోతటాకాధననిజేపాబ్రంహసాధ్యశామరాళయః॥ సత్య
 తిర్వనకాసారాసప్తసన్తానమిష్టతే॥ చతుర్దశచణ్డాలభేదాః॥ మార్కణ్డేయ
 పురాణే॥ రచకశ్చమకకారశ్చనటాబుడవిః॥ చ॥ కైవర్తమేభిఃశ్చస్వర్ణ
 కారశ్చపాచికః॥ తక్షకస్తిలయః॥ త్రిచమూనశ్చక్రితధాధ్వజీ॥ చతుర్దశసమా
 హ్యేతేచణ్డాలాఃపరిశ్రితాః॥ నిత్యకర్మభంశీనామధారకఇత్యుచ్యతే॥ తదే
 వాహాశివపురాణే॥ శూద్రాపశుః॥ ర్మహీనావేదహీనశ్చమూషకః॥ తాకకుసీ
 దః॥ తిశ్చనామధారకగంజ్ఞితాః॥ అతఃప్రతిగ్రహారాజకార్పిత్సాగువ
 ర్తినాం॥ యాగాదిసమ్యక్తాతాతనదోషస్తత్య॥ గ్రహాః॥ అన్యధాదోషమా
 పోక్షితుః॥ భస్మాజ్జన్మజన్మని॥ శంభుపురాణే॥ నివృత్తిస్తస్యకథితాగజంయ
 స్సుచ్ఛ్విరీగ్రహేత్॥ చాన్ద్రాణాం॥ త్రయంకృత్యాపునస్సంసారమర్హతి॥
 సాగం॥ హస్తిసంప్రతిగృహ్ణామద్యోష్విజశ్చృజ్జలాస్వతం॥ తస్యైవనిత్యక
 ర్మాచేఃఫలవిద్విజన్మనః॥ చాన్ద్రాణాం॥ త్రయంకృత్యాపునస్సంసారశ్చద్వి
 జః॥ శుద్ధిమాపోక్షచణ్డాలాద్యధాపతితోభవేదితి॥ చాన్ద్రాణాం॥ లక్షణంకృ
 త్యప్రకరణేభిహితం॥ భవిష్యోత్తరే॥ మంజూషాశ్చృజ్జలాబద్ధం॥ స్త్రీసంపా
 పదాయనం॥ దేవాలయపుణ్యతిథేకయోగ్యుష్ఠాబద్ధివిజాధః॥ కులాలకస్స
 సగ్యస్సాగ్నిస్తస్యనిత్యంవనశ్యతి॥ చాన్ద్రాణాం॥ త్రయంకృత్యా శుద్ధిమాపోక్షి
 దైహికీం॥ పునస్సంసారపూతాత్తాకుగ్నాద్భూదిం॥ చ॥ అన్యధాదో
 షమాపోక్షిపుతహనిశ్చజాతే॥ ఇతిహేమాద్రాగజప్రతిగ్రహహాప్రాయశ్చి

— శ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహహాప్రాయశ్చిత్తమ్. —

త్తమ్॥ అథశ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహహాప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కోర్మే॥ పురాదుర్వా
 ససశ్చాపాదతైశ్వర్యఃపునస్తరః॥ తదర్థమధ్యతేసిన్ధుర్విజైరాక్షసాన్వితే॥
 విరావతః॥ లృతరుశ్చన్ద్రమాంకమహాద్భవా॥ ఉచ్చైశ్చృవాస్సయత్సన్న
 శ్వేతాశ్వస్తదనస్తరం॥ దేవమధ్యేహగస్మాత్పాదపహావచస్తదా॥ శ్వేతా
 స్తుదేవతాస్సర్వాశ్వేతాశ్వతంభువన్ధతే॥ సపల్గాంసకవికంసాయుధం
 వ్యాధివర్జితం॥ యోరాజావిప్రసాతుగ్ర్యాత్సగశ్చేన్ద్రామకంపుం॥ తః॥ హ
 యంయోనుగృహ్ణాంయాద్విజిపాపపరాయణః॥ యాగాదికమకృత్యాశ్చ
 త్తభాగపరాయణః॥ సభవెన్నరణేవిగ్రాగర్థభక్తికాధనంయతః॥ తస్మాన్వా

యం॥ యాగాదికంకృత్యావీకాహమపౌవ్యపంశగవ్యమేకాలం॥ సప్రాయశ్చిత్తం॥ తదేవాహశివధమేక॥ తిలదక్రంద్యజోధృత్యానిహారణతయాన్యపాసభవేత్తిలఘాతీదత్తిమన్మనుపాపభాక్ ॥ కృత్యాకతంసాస్తవసంశుద్ధోభావతిపాపతః॥ అన్యధాపాపమేవాశుభక్త్యానరకమశ్నుతే ॥ కృచ్ఛంసాస్తవసంసామమహాపాతకనాశనం॥ వీతచ్ఛతంద్యజంకృత్యాకస్తాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే॥ సాస్తవసకృచ్ఛంక్షుణంకృచ్ఛంప్రకరణేధిహితం॥ ఇతి శామద్రావిడ తిలదక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవానీంతిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం — శిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. —

మాహా॥ బ్రహ్మజ్ఞే॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మసమ్మన్మయమలంకభయాతురః॥ గర్భంతిలమయంకావపిసగృహీయాజ్జనధిప॥ తిలగర్భంద్యజోధృత్యానిహారణతయాన్యపాసభవేత్తిలఘాతీదత్తిమన్మనుపాపభాక్ ॥ కృత్యాకతంసాస్తవసంశుద్ధోభావతిపాపతః॥ అన్యధాపాపమేవాశుభక్త్యానరకమశ్నుతే ॥ కృచ్ఛంసాస్తవసంసామమహాపాతకనాశనం॥ వీతచ్ఛతంద్యజంకృత్యాకస్తాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే॥ సాస్తవసకృచ్ఛంక్షుణంకృచ్ఛంప్రకరణేధిహితం॥ ఇతి శామద్రావిడ తిలదక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవానీంతిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం — శిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. —

హ్యజ్ఞే॥ ద్వితీయఃపుణ్యకాలేషుతథేష్యాయతవేషుద ॥ రాజభ్యశ్చన్యతాపాలాభమోహపరాయణః॥ కనకంప్రతిగృహ్తయాదణుమాత్రమకిందః॥ సదరిదోధవేత్సావీనరకాననురూపం ॥ పునస్సస్మరిమాపన్నోమృతఃకపటకేత్రీమిః॥ తస్యాన్యానివక్రూర్నాస్తీచాన్తాయణదతుష్టయత్ ॥ నారదీయో॥ పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేత్రేష్యాయతవేషుద॥ హిరణ్యమణుమాత్రంవాద్విజోయదినరాధిప॥ ప్రతిగృహ్యప్రభాఃపాపిమృతఃకర్పటకేత్రీమిః॥ తస్యాన్యానివక్రూర్నాస్తీచాన్తాయణదతుష్టయత్ ॥ భారతే॥ కనకంప్రతిగృహ్తయాద్విజోసహగణాన్మనె ॥ సమహనిరయంగత్వాక్రిమిఃకర్పటసమ్భవః॥ పశ్యాత్తాపసమాయుక్తశ్చంద్రాయణచతుష్టయం॥ కృత్యాశుద్ధిమవాహ్నినాన్యథాశుద్ధిర్యతే॥ బ్రహ్మకైవలతే॥ బ్రహ్మరాభిసముద్భూతంకారవల్లిఫలంయథా॥ తద్విదాభానిసర్వత్రకనకంశదుదాహృతం॥ రాజ్ఞఃపాపంతదా

దగ్ధాదానకాలేవిశేద్విజం । ఆతఃపరిగ్రహస్యాశ్శోద్ధ్యతైలోకకేపుభిన్న
దా ॥ కనకప్రమాణంసైయాదిప్రవరజేభిహితంద్రవ్యం ॥ బ్రహ్మైవరే ॥
హిరణ్యగర్భసంభూతంకనకంయస్సకృద్వహేత్ ॥ పుణ్యకాలేషుపుణ్యేషుతీ
థేషుద్విజవల్లభాత్ ॥ తస్యైషానిష్కృతిర్వహేత్ చాగ్రాహయగచతుష్ట
యాత్ ॥ అధవాత్రిపరికవ్యహూషండలమిహేశ్వర ॥ అణుమాత్రమితిశ్లోక
పూరణౌధాంకనస్యయావత్ప్రమాణంపూర్వముక్తం ॥ తావత్పరిగ్రహే
పాపదాహుశ్చిదిత్యధికః ॥ కనకంశుద్ధావణకంభిరంగారదీప్తియుక్తం
చారాధ్యామైయాదత్ప్రమాణముక్తంతావదిత్యధికః ॥ ఇహేమాద్రాదానక

—శిలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం శి—

ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథేవానిశలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహా
మార్కండేయః ॥ ముఖజోబాహుజాదాజకపుణ్యకాలేషుప్రమాణం
గ్రహంకృత్వామోగరణతయాధనీ ॥ మహాపాపమహాపూరితవణిగోసజా
యతే ॥ బ్రహ్మాండే ॥ సదుక్తేటభయోర్భుద్ధమాసమేకంనింతరం ॥ అశ్యంత
స్థానిచాపనోహాస్యైవచామ్యుభృతదా ॥ స్వేదబిందుశముత్పన్నాస్తీలా
రాశ్యభవంస్తదా ॥ తిలానాలోకీసహసాహరిత్రజగాదహ ॥ యష్మాదద
త్వాతుహుత్వాతాభుక్త్యావాజనవల్లభ ॥ సర్వపాపవిన్యక్తమామకంపద
మశ్చుతే ॥ ఇత్యుక్త్యాతాగృహీత్వాచాగ్రేహముగ్రహాయసః ॥ సదుక్తేటభ
వామానాహత్వాచేకుంతమాయయా ॥ తదారభ్యతిలాప్యైతేలోకస్మిన్
సంబరంతిహి ॥ తానేతాన్యోవరౌదద్వాద్విష్టులోకమవాప్నుయాత్ ॥ లైం
గే ॥ విష్టుచేహూద్భవంధాన్యంయోధృత్వాపుణ్యసంగమేద్విజస్తవ్జ్ఞానతాం
యాతిద్విపాతృశురుదహృతః ॥ తెహంప్రతిగ్రహేరాజకధర్మకాస్త్రా
క్రమాగతః ॥ ద్వితోలోకద్వయంత్యక్త్యాపశురూపమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యై
వనిష్కృతిరియంకంతదఘ్నజలేవసక ॥ ప్రాతరారభ్యసాయామేషుఫలభో
జనమాదరేత్ ॥ తద్విష్టోరితిమంత్రేణమాసమాత్రేణశుద్ధ్యతి ॥ నిమోగరణత
యాతిలాకప్రతిగ్రహపశ్చాత్తాపసంయుక్తః ॥ ప్రాతఃకాలేమారభ్యకంతద
ఘ్నజలేవసక ॥ తద్విష్టోరితిమంత్రేణమగ్రహాయంకాలేవిరమ్యఫలాహరం
కృత్వాస్త్రాదితేకయాత ॥ ఏవంమాసమాత్రేణశుద్ధాభవతి ॥ నాన్యోదశచా
నమధ్యేతిలదానస్యయావంతస్తిలాస్తత్ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమిదంపేదిత
వ్యం ॥ నాల్పస్య ॥ తదాహబ్రహ్మపురాణే ॥ తిలప్రతిగ్రహేవిప్రపశ్చాత్తాప

సమన్వితః॥ ప్రాతస్సాన్విత్యాత్మకమకసమాప్యవిభూర్వకం ॥ ఓదయాజ్ఞ
లమావిశ్వకంతదమ్నజతపనక ॥ తద్విష్టోతిమంతెజపన్నాసాణు మాద
రాత్ ॥ విరమ్యనియమాత్సమ్యంబలాహారంసమాచరేత్ ॥ కవతెన్ద్రుండిలెనుప్వా
స్మరన్నారాయణంవిభుం ॥ మాసమాత్రేణశుద్ధస్సాన్వితశుచిస్తవ్యస్యధాద్వి
జః॥ ఇతిహేమాద్రాదాసీప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్ ॥ అథేదానందాసీ ప్రతిగ్ర

—*దాసీప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్.*—

హప్రాచయశ్చ త్రమాహ ॥ మార్గం దేయః ॥ సురూపాంసుస్తనీం సుభూతిం
సుకేశీంశూద్రయోనిజాం ॥ దాసీంద్విజోనుగృహ్నియాద్బోగాధకంపతితోభ
వేత్ ॥ నిత్యంనైమిత్తికంకామ్యం సద్యఃకురితిపాపినిః ॥ విక్రయద్బుద్ధితాంమూ
ఢశ్చిండాల్పమవాప్నుయాత్ ॥ తైంగై ॥ దాసీంశూద్రసముత్పన్నాం సర్వా
భంజమాషేతాం ॥ నిష్కారణతయాబ్రహ్మకాసంగ్యహ్మజ్జీయదిససద్యః
పతితోభూయాద్విక్రయిత్వాచతాంగమేత్ ॥ చండాలయోనిమావిశ్వవసే
దాబ్రహ్మణఃపదాత్ ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ దాసీమలంకృతాం రాజకూటతాం రా
జభిరాదరాత్ ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తుకారణైర్భూభిర్విసా ॥ రమేద్వా
విక్రయేద్వాపిసచండాలోభవేత్తదా ॥ యావద్భృహస్పజ్యోత్వంతావచ్చం
డాలజన్మతా ॥ శివపురాణే ॥ దాసీమలంకృతాయస్తు ప్రతిగృహ్యద్విజాధ
మః ॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తఃప్రధానంసపరిత్యజేత్ ॥ యాగంకృత్వాఋ
ణంతీత్యాకతస్మాద్దోషాస్పృశిముచ్యతే ॥ అన్యధానిష్కాంతిర్నాస్తిత్రివషకం
యావభక్షకః ॥ కేశానాంవపనంకృత్వాపునస్సంసారమాచరేత్ ॥ ఏవంత్రి
వషాకచ్చుద్ధస్సాన్విత్యాత్మకమకసమాప్యవిభూర్వకం ॥ ఓదయాజ్ఞ
లమావిశ్వకంతదమ్నజతపనక ॥ తద్విష్టోతిమంతెజపన్నాసాణు మాద
రాత్ ॥ విరమ్యనియమాత్సమ్యంబలాహారంసమాచరేత్ ॥ కవతెన్ద్రుండిలెనుప్వా
స్మరన్నారాయణంవిభుం ॥ మాసమాత్రేణశుద్ధస్సాన్వితశుచిస్తవ్యస్యధాద్వి
జః॥ ఇతిహేమాద్రాదాసీప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్ ॥ అథేదానందాసీ ప్రతిగ్ర

—*సోపస్కరగృహప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

గృహప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ బ్రహ్మాండే॥ గృహంసోపస్కరంరాజ్ఞః
ప్రతిగృహ్యద్విజాథమః॥ అత్యత్వాతద్వయంబాగాద్యాశ్శీభవతికానన॥
త్రైంగే॥ గృహంసోపస్కరంరాజ్ఞఃప్రతిగృహ్యేష్టావబాహుజాత్ । యాగాది
కంపకుశ్యచ్ఛేద్యంధశూకోధవేద్యజే॥ సోపస్కరమితినిష్కపథాన్యంవషణ
పూత్యకథకంమాతనభాండఖట్యాపీతకుసులముసలాలూఖల కుండభిసేద్యవ
దుపలపశ్వా గామకూపగోమహిష్యాదికమిందనాదికం గృహిణఃప్రతిగృహీ
తుర్వషణపూరణంయెనభవతితేనప్రకారేణ గృహంనిమాణయ శ్రోత్రియా
యదత్వాగృహదానఫలమాప్నోతి॥ నోచేద్యావద్దత్తంతావన్నాత్రఫలం॥ త
ద్గ్రహీతుస్తావన్నాత్రమేవపాపం॥ తదాహమార్కండేయః॥ సోపస్కరం
గృహంరమ్యంనిర్దాయదృఢవస్య గ్రహం॥ పుగ్యతీర్థేపుగ్య కాలశ్రోత్రియా
కుటుంబినైఃప్రజన్తసు గాశంధ్రహరేఃప్రీతికకోధవేత్॥ తద్గ్రహీత్వాద్విజో
లోభాద్యాదికమిందకం॥ వ్యగ్రంకృత్యాసయాధాన్యాశ్శీభవతికాన
నైతద్దోషపరిహారాధికంవషణతౌకవషణపీడితః॥ మూతాండాదయమా
రభగ్లక్ష్మిన్నవాసాబహిఃస్థలైః జన్తవై న్నివారుణంసూక్తం స్యయాధ్వికన్యస్త
బాహుకః॥ మధ్యాష్టానిత్యక్తర్థాడి కృత్యాపూర్వవదాచరేత్॥ సాయజ్యా
లెఫలాహగస్సవైదైవ్యంండిలైరతి । వషణతౌకమెవంసీత్వాత్రశుద్ధిమాప్నో
త్యచుత్తమాం । వారుణంసూక్తం వీరణ్యశృంగమిత్యనవాకః॥ బ్రహ్మాండే॥
సోపస్కరంగృహంవిప్రః ప్రవిగృహ్యైవ గాధిపాత్॥ తస్యాన్యావహృతిర్నా
స్తి స్పృజన్తత్రయాశ్చ॥ వషణతౌకజలవాతాతౌక్లగ్నిన్నవాసాజితేంద్రియః॥
న్యస్తబాహుస్సోస్యేత్తిమాంగే బహిరేవసకసదా । జవనై న్నివారుణం సూ
క్తంయావదస్తంగతారవిః । తదానిరమ్యసహసా ఫలాహంసమాచరేత్॥
స్థండిలవస్వపైద్రాతౌ కృతంపాపమస్తుక । ఏవంమాసద్వయంకృత్యా
గృహదానప్రతిగ్రహాత్॥ తస్మాద్దోషాత్ప్రముక్తస్యాద్యధాచుజగోభవేత్॥
యాగేఋణేవాసర్వస్వవ్యయంకృత్యావదోషభాక్ ॥ ప్రధానత్యాగవధవా
పశునిష్కేపవజిశం॥ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతి సముక్తస్సర్వజన్తః॥ ఇతిమో
క్షాద్రోసోపస్కరగృహదాన ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అధశయ్యాదాన

—*శయ్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మత్స్యే॥ శయ్యాంసోపస్కరాందివాశ్చ

సఖిత్వాంచాహుతాద్విజఃపుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థేయదిపర్వసుసంగ్రహేత్ ।
 తస్యమృత్యుభయంప్రోక్తం షడ్భాసాభ్యంతరేనుమాత్ ॥ తతఃపికాచతాం
 యాతి త్రిమజన్మసుగోభరః॥ నాకంఠే॥ ఎకాదశ్యాంపౌర్ణమాసాంతఃద్రావి
 సూర్యగ్రహేద్విజః॥ పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థే శయ్యాంచాపసగరాన్వితాం॥
 రాజ్ఞస్సంపాదయెద్యస్తు తస్యమృత్యుభయంభవేత్ ॥ తతఃపికాచాభవతిగో
 భరస్యమవాప్నుయాత్ ॥ భవిష్యోత్తరే॥ ఆషాఢశుద్ధద్వాదశ్యాంపుణ్యతీర్థేన
 రాధిప॥ శయ్యాంసోపసగరాంరాజ్ఞోద్విజోయస్సంపరిగ్రహేత్ ॥ సఖిత్వ
 మవాప్నోతి మృత్యువక్త్రాద్విమోచితః॥ తస్యాన్యామకృతిర్నాస్తితీర్థకదా
 నశతైరపి॥ బ్రహ్మాండే॥ శమనీశ్శానద్వాదశ్యాంపుణ్యకాలేనదీతతే॥ సఖ
 ిత్వాంచామసంయుక్తాం శయ్యాంయస్సంపరిగ్రహేత్ ॥ షడ్భాసాన్విత్య
 మాప్నోతిగోభరత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యైషానిమకృతిర్నాస్తిబ్రహ్మణాం
 కవతికనా॥ చాతుర్భాగవ్యయంవాపి యాగాధకం దక్షిణాంకవాక్ ॥ ఉభ
 యాసంభవే ॥ బిక్ శృణునిమకృతిమే త్రహం ॥ వసంతతోజలెన్నాత్వా
 హృత్పత్రంసమాపాతయేత్ ॥ హస్తమాశ్రంబిలిప్యాధో గోమయేనసువర్చ
 సా ॥ ఉపవిశ్యాశ్రదేశేవైనిత్యకమకసమాప్యచ ॥ మానవ్రసముపాస్థాయ
 జపేదస్తమయావధి ॥ త్రిశుంబకంమహామంత్రంన్యాసధ్యానపురస్కరం ।
 మాధ్యాహ్నంతతఃపృథ్వీపునఃకమకసమారభేత్ ॥ సాయంసంధ్యాము
 ముపాస్మాక నిత్యహోమంసమాప్యచ । ఫలాహారంతతఃపృథ్వీ స్తండిత
 స్వగృహేస్వపేత్ ॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతంకుర్వకృత్ పాపమనుస్కరకామవం
 మాసద్వయంతీర్వాక శుద్ధసల్వపరిగ్రహేత్ ॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి
 పికాచత్వంభవేదహ॥ సోపసగరామితి ॥ శయ్యాడోశాధకం శృంఖలాచ
 తప్తయం ॥ హస్తసాదవేకవాధకం సూక్ష్మతల్పవదుపబహుకం । సో
 త్తరభ్యసం । వీతత్సోపసగరం । సోపసగరంతల్పంద్విజైలోకకెపుణిః
 ర్నిహారణాన్నప్రతిగ్రహ్యం । ఉభయోరవాచేమధుమాధకమాసయోః
 పూర్వోక్తమకృతింపృథ్వీ తల్పప్రతిహేచ్ఛద్భాభవతీశ్యథకః॥ ఇతిహేమా
 ద్రోశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అధఃన్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—శకన్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

మాహాశివీపురాణే॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మసమ్యక్సోబ్రహ్మచర్యపురస్కృతః । స
 ముద్వహేస్సృకుకులజాకన్యాంబ్రాహ్మణిమస్థితాం॥ తయోఃప్రసూతఃకులజః

విశ్వభక్తిపరాయణః సంతరేదుభయః లోకంసత్పుత్రపుత్రనాక ద్విజః । చా
దిమపంచవిధవివాహప్రహేమకన్యాస్వీకరణేనదోషః ॥ తదేవాహనారదీయః
బ్రాహ్మణ్యైవస్తథాచాషణః ప్రాజాపత్యస్తథాసుతః ॥ గాంధర్వో గాత్రస
త్వైవవైశాచకాష్టమేమతః । తెషాంత్రయః ప్రశస్తాస్సుశ్శ్చైషాః పంచవిగ
హికాః ॥ తస్మాద్భృగోహస్తాదిమబ్రహ్మకవివాహాః పుణ్యలోకదః । ఎవంద్విజౌ
యః పరుతేనపిత్రూక తారయేత్తదా ॥ ఎతంముఖ్యతమంశ్చక్వా యోవి
ప్రోచాహుజాదిమ ॥ కన్యాధికాంధనమాదాయ కామలోభపరాయణః । త
ద్ద్రోష్టగవివాహైస్త్వినాం కన్యాం యదిహపాపభావః ॥ రతిమాత్రసుఖంత
స్య సంతతిర్దాతురేవహి । తస్మాదతత్పరిత్యాజ్యం ద్విజైస్సర్వత్ర సర్వదా
బ్రాహ్మణ్యవిరిక్తజాతిభ్యః కన్యాధనసంగ్రహే దోషయహ ॥ కార్మై ॥
ముఖ్యోన్యత్రజాతిభ్యో వివాహాధికాంధనంవహా ॥ తేన పూతేనవసునా
యః కన్యాంసముగ్ధహేత్ ॥ సవిప్రః పతిశోభనాయా తత్పుత్రాః పతితాభ
వక ॥ తత్పత్నితత్సతా రాజక విప్రోయత్రధ రాజకనం । కలాయుగేవి
శేషే సృజాతేస్సంపాగహః । ఇతరేషుయగిష్వేషు అప్యజాతిపరిగ్ర
హః ॥ తేషుముఖ్యతమః ప్రోక్తః కలౌ నెచ్చ తిసూరయః ॥ బ్రహ్మకైవతేకా
సృజాతేరన్యజాతిభ్యో వ్యచింకన్యాపరిగ్రహం ॥ దత్తాత్రతాయాః కన్యాయాః
పునదాకనంపన్యవ ॥ సముద్రయాత్రాస్వీకారం కమంశబివిధారణం ।
దిఘకాలబ్రహచర్యంవజాయేత్తుకలాయుగే ॥ తతఃపాణిగ్రహాధికవానా
హరేద్దనమన్యః । అపత్యాధికంవివాహశ్చ యాగాధికందుష్ప్రతిగ్రహః ।
బ్రహ్మణ్యంపరలోకాధికం బ్రహ్మచర్యంతుముక్తయే ॥ పాతివ్రత్యంకులాధ్య
క్షిం జపంపాపప్రణాశనే సత్యంధర్మప్రసాదాధికమాచారః కులవృద్ధయే ॥
తస్మాత్రిగన్యాపరిత్యాజ్యా విప్రైరన్యకులాధ్యవా । కన్యైశికన్యార్థంధన
పరిగ్రహః ॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోషం ప్రాయశ్చిత్తంచాహ ॥—కౌషే ॥ ముఖ
జః పుణ్యదేశేషుకాలేషుపర్వసు । జాతిత్రయాద్ధనంపృత్యాదారార్థంముఖ
లిస్సయా ॥ సాపత్నితత్కులోద్భూతా తత్సంతానంతదివ్యతే తద్భర్తాచ
త్రయంలోకే యావతాకలంచరేదితః । తత్కులంతస్పతిః పుత్రాః పతితా
న్యూర్నసంశయః । తనైగ్రీవవజాయేత్సద్భు విప్రోలోకపరాయణః । కన్యా
దానంనమసాకరం భోజనంసహభాషణమ్ ॥ అమస్త్రాంపితృశ్రాద్ధస్వప్నే
పిచనసంస్మరేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తంయదీచ్ఛేత్సపశ్చాత్తాప సమన్వితః । పత్ని

పుత్రాకపరిత్యజ్యప్రాణశ్చిత్తంసమాచరేత్॥పూర్వంపఠితప్రాణశ్చిత్తము
క్రంత్యత్సర్వంకృత్యాపిఘ్నాపిఘ్నానాన్యథాఽతత్పుత్రాణాంతత్పత్నీః
ప్రాణశ్చిత్తంనైచ్చన్తి॥ పఠితప్రాణశ్చిత్తంసమ్యక్కృత్యాస్వకులేకన్యా
ముద్వాహ్యలోకేసమ్యగ్వ్యవహరేత్॥తత్పాపంప్రకటయేత్॥నమూయే
త్॥తదాహనారదః॥గురుగత్యవతాంశాస్త్రారాజాదురాశ్శూనాం॥ఇహప్ర
జ్ఞన్నపాపానాం శాస్త్రావైవస్వతోయమః॥తస్మాద్విజఃకులేస్థిత్రనాచరే
ద్ధారసంగ్రహం॥ ఇతి హేమూద్రొకన్యాయానప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్తం॥
అథకపిలధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్తమాహ॥దేవపురాణైకపిలాంవత్ససహి

—(*)కపిలధేను ప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్తం (*)—

తాం రాజ్ఞాదత్తామలంకృతాం॥ పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షౌద్విజోయస్సంప
రీగ్రహేత్॥తస్యవైజస్సంవిఫలం విపింధేవచన్ద్రికా॥యావన్తిధేనుగో
మాణితా వన్సరకమశ్నుతే॥హరివంశే॥కపిలాంసజ్యహేవ్యత్సాం
ద్విజోలోభపరాయణః॥తద్రోమాణిహయావన్తితావన్సరకభా
గహ॥మాత్స్యే॥కపిలాబ్రహ్మణాదత్తాలోకంకరణాయ
హి॥రాజ్ఞాదత్త్వాజేభ్యశ్చదేహపాపాపనుత్తయ॥ఇతిరితంతదావా
క్యం మూర్ధ్నాత్పృథ్విభానృపాః॥తాంగృహేత్వాద్విజాగ్యోభ్యోదయః
పాపవిమోచనై॥తదాప్రభృత్యశాఢేనుదాతూక్రిశాంపుణ్యః॥తథైవ
పుణ్యకాలేషు స్వకదామోక్షదాయినీ॥నాదీయ॥కపిలాంసమజ్ఞాత్య
సవత్సాంవిధిపూర్వకం అవశయత్వాద్విజాగ్యాయయోదద్యాత్సపిఘ్న
భాక్॥తాంతుయోముఖజోధృత్వా పృథాతద్ద్రవ్యసజ్యహే॥సోఽజ్యోజ
తేదేశేగవయోభవశిధృవమ్॥తస్యైవనివర్తతర్వాన్తితిషుజన్మనుపార్థివ॥
బ్రహ్మణే॥ద్విజోఽత్తాంపుణ్యకాలే రాజ్ఞావత్సాన్వితాంసజ్య॥కపిలాంద్ర
వ్యవాస్సల్యాత్సభవేద్గవయోవనై॥తస్యైవనివర్తతర్వాయందృష్టామునివరో
క్షమైః॥గాంసవత్సాంపరిత్యజ్యతద్ద్రవ్యగయాగపూతయే॥వ్యయంకృ
త్వా ఋణైవాపినదోషః॥కపిలాగ్రహే॥పూజాప్రసహస్రాణాంత్రయ
ణాంశుద్ధిరీతా॥పూర్వోక్తేనైవమూగేణపరివద్విధిపూర్వకం॥ప్రాణశ్చి
తైనపూతాత్సయాగమాత్రింసమాచరేత్॥అధానీపాభవేత్సాపి దశకపూ
ర్ణాదికాఃక్రియాః॥నభవేత్తస్యదామోత్రాగ్నిదశహతిపాతకం॥తదాహపస్త
మ్యః॥అగ్నినాధాస్యేసర్వత్రక్రత్వర్థమితివచనబలాదాధానదీతౌషనుస

అశ్వాజితంచారాశంద్రసమాక్రాంతంపుపాత్మజైః । తదాప్రతిగ్రహంకు
ర్యాద్యావన్నాత్రేణజీవనం । తావత్ప్రతిగ్రహాదోషో నభవేత్ప్రగృహ్ణా
తః॥ కౌముది॥ రాజాక్రాంతంబనాక్రాంతం డైత్రంపితౄజితంయది । స
దాప్రతిగ్రహంకుర్యా ద్యావన్నాత్రేణజీవనం ॥ తావత్ప్రతిగ్రహవిప్రా
రాజ్ఞస్సైవనదోషభి క్ ॥ ఇహేమాదౌ పృథివీప్రతిగ్రహప్రామశ్చిత్తం ॥
అథేదానీంసప్రమహాచలప్రతిగ్రహప్రామశ్చిత్తంబ్రువత్ కనకాచలప్రతిగ్ర

—(శ్లో)కనకాచలప్రతిగ్రహప్రామశ్చిత్తం(శ్లో)—

హప్రామశ్చిత్తమాహ॥ కవిపురాణే॥ అచలంకనకంధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్య
మవతఃసః । ద్విజౌనుదిహమోహంత్యాసభవేద్దైవిశాచకః॥ కనకస్వరూప
మాహ॥ లైంగి॥ పదేష్వప్యసుంశుద్ధం శోధితంవహ్నితాపనాత్॥ అతివశు
ద్ధతాయాతికనకం ఉదుదాహృతమ్॥ పాద్యై ॥ కనకాద్రింద్విజౌధృత్వా రా
జ్ఞఃపుణ్యనువతఃసః॥పుణ్యైత్రైత్రేషుపుణ్యేహ్నిసభవేత్పిశాశనః॥మార్కం
డేయః । కనకాద్రిందదీక్షితే పుణ్యకారేషురాజభిః ॥దత్తంద్విజౌయోగృహ్ణీ
యాత్పశితాచోభవేద్ధృతివం॥ శంభురహస్యే॥నశ్చపుణ్యభిధోషుపుణ్యకారే
షుహస్వసు॥కనకాద్రింద్విజౌ - జ్ఞౌ ధృత్వానిసాగరణంభువి॥ సభవేద్వింధ్య
త్రైతేషు పిశాచఃకాంతవజితః । చతుర్ధాశంశవ్యయంకృత్వా యాగంవాస
ర్విదక్షిణం ॥ ప్రామశ్చిత్తైవపూతాకాశే వునస్సంసారమాత్రతః ।
శుద్ధిమాప్నోతి లోకేస్సి సర్వతాం నిత్యకర్మసు । భిక్షుటనం వరిం
స్మతామేతస్త్వంపరిగ్రహత్ । సంసారంవాత్యజేద్విద్వాంత్సన్యాసంవాఽ
పరిగ్రహం । కృత్వాముక్తిమాప్నోతి కనకాద్రింశ్యజెదతః । అపరిగ్రహ
విప్రస్యముక్తిరప్యతిరీతా ॥ ఉంధవృత్తిస్సిరావృత్తిఃకుంధవృత్తిః కుసూ
లితా । చతుర్ధావృత్తయఃప్రొక్తాః కనకాద్రింప్రతిగ్రహత్ । ఏతేషాంపూ
ర్వాక్తానామభావేకనకాద్రిప్రతిగ్రహీతుఃప్రామశ్చిత్తమాహ॥ మార్కండే
యః॥కనకాద్రింద్విజౌయస్సుధృద్వానిసాగరణంభుధీః॥ సతాశుద్ధిమవాప్నోతి
కృచ్ఛాన్యాయతంసంఖ్యానా॥ కృచ్ఛాణేపాజాపశ్యాని॥లైంగి॥కనకాద్రిం
ద్విజౌధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్యగమేసుధీః॥ పశ్చాత్తాపమాయుక్తఃకృచ్ఛాన్యాయ
మాయుతంబరేత్॥అదేరాధిక్యాశ్చాధిక్యం॥స్వహేమపురాణే॥ కృచ్ఛైర్
యతసంఖ్యాకైఃకనకాద్రింపమద్వహాక । శుద్ధిమాప్నోతిమఖజఃపునస్సం
సారపూర్వకం ॥ శాస్త్రే ॥ కనకాద్రింద్విజౌయస్సురాజ్ఞః పుణ్యగమే

(30*) హేమాద్రావతాచలరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౪౧

వృధా । కృచ్ఛేరయతసంఖ్యైశ్చ శ్చుద్ధిమహితి నాన్యధా ॥ ఇతి హే
మాద్రావతనకాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం । అధరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం

—జరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం *—

యశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ రాజతంయోనుగృహ్నియాదచలం రాజవ
ల్లభాత్ । పూర్వజోభాగమోహాత్సాకాల పాశవశంకతః ॥ తత్సామను
భూయాశుబలాకస్సభవేత్సనై ॥ శ్రీమదస్త్రమకంకస్సాన్య క్షేప్తవరోగీభవే
త్తనః ॥ శివపురాణే ॥ రాజభిఃపుణ్యకాలేషుదత్తయోరజతాచలం । వినాని
మిత్రైశ్చహుభిఃప్రతిగృహ్యత్సభాగవాన్ ॥ క్షిప్రంకాలవశగత్వాదుఃఖంత
త్రానుభూయత । బలాకస్సభవేత్సాన్య క్షేప్తవరోగీ శతాయతే ॥ జన్మత్ర
యేతుకంకస్సాన్యతగదాముక్తిర్నజాన్యతే ॥ సాగంధే ॥ అచలం ప్రతిగృ
హ్యరౌప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుః । బలాకస్సంభవేత్సాన్యశరంకస్సాన్యత్రి
షుజన్మను । కింఛిచ్ఛక్తిమాసన్నశ్చేప్తవరోగీభవేత్తదా । ఎతదక్ష్మతప్రా
యశ్చిత్తవయం ॥ కృతప్రాయశ్చిత్తస్యవలకాదిజన్మతదేవాహ ॥ గారు
డపురాణే । ప్రాయశ్చిత్తేషుపూతస్యస్వాస్యశ్శుభవయత్ । తస్యైకన
బలాకాదిదైవాకీశుద్ధిరీతా । ప్రాయశ్చిత్తంపురాన్యత్వాధమకాస్త్రా
క్రమాగతః । తతిఃపశ్చాత్పునఃకమకపంచ వ్యవతఃపరం । ఎకపూతస్య
విప్రస్యపక్షిజన్మజాన్యతే । కనకచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తార్థకమతాపి
నిష్కృత్యాన్యధా ॥ ఇతిరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధరత్నా

—జరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం *—

చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయే ॥ రత్నాచలంస్వతో
గృహ్లాదజ్ఞానిభాగమిది ॥ నిత్యపునరావృత్తిరకావశిఖదాయనః ॥
బ్రహ్మండే । గంగాతీరథగౌరీమ్యాంకృష్ణవేడిచిత్రతే ॥ శ్రీశైలసంగమేవా
పిభీమధాన్యతతే ॥ అనూదితమహాక్షేత్రవైద్యనాథస్యసన్నిధౌ । కాం
చీస్థానైవెంటారాశ్రీరంగేకుభిషేణకై ॥ మధురాయాంమహారాజచా
పాత్రగంధమాదయే ॥ ద్విజోయాధవలోభేనాజ్ఞాదతానిమాన్గిరీక । నమ
క్తిస్త్రవ్యవస్థైకాద్యాజన్మనాంత్రయే । నిహంబితయాధూపనిమజ్జన్మ
రకాణకవే ॥ పిశాచాంతెమన్యకలోకజాయతేపిటకాకృతిః । తేషాంమధ్య
యదాదాజకరత్నాచలపరిగ్రహః । అశ్చైస్త్వలేదేశేపికాచాభవతిధ్రు
వం ॥ సాగంధే ॥ గ్రహజేసంక్రమేక్షేకమన్వాః ఘయగదిషు । అశ్చనన్విత

యేజ్ఞేవవ్యతిపాతేవైధృతాకృష్ణాం గారకవతుర్థశ్యామమాయాం పూర్తి
మాదినే॥ ద్వాదశీమస్వనత్తుతేవ్విజోఽభావరాయణః । అవలాన్ రాజభి
ర్దత్తానేషుపుణ్యదినేష్విహ । ధృత్యైతిశేషః । అకృత్యానిష్కృతిం తేషాం
తత్తత్తాపవిముక్తయోయమస్వసనంగత్వాహ్లాసుధూయమహద్భయం॥
పిశాచోభవతితీప్రవిజననిర్జలవనై ॥ భవిష్యోత్తరే॥ రత్నాచలమిమంధృ
త్వాస్విజోనిష్కారాన్మనై అకృత్యానిష్కృతింతస్యమృత్వాసరకమాప్ను
యాత్ ॥ పిశాచానుభవంకృత్వా జాయతేపిటకాకృతిః । తస్యైవనిష్కృతిరి
యంబ్రహ్మణాపరీకల్పితా ॥ అరణ్యంనిర్జనంగత్వాశూన్యందేవాలయంవిశత్ ।
కృత్వాత్రివణస్నానభస్మకృష్ణాజినంవహత్ ॥ మానవ్రత ముపాస్థాయవీ
రాసనుమిపాత్రితః । రుద్రాధ్యాయంజపన్నిత్యం తావత్సంఖ్యాం సమాచ
రేత్ । యావదస్తంగతోభాసుర్విశేషావతావత్ ॥ అవ్రతిస్తుంపయోవా
పిశ్యాశక్తౌఫలభోజనం । స్వపిచ్చస్తంధీలెరాత్రాద్విజన్త్యైతస్యనిష్కృతిః । ఎ
వంబుతుత్రయంసీత్యాశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం । అశక్తౌతద్ధనస్యాభవం తవ
ధవంవ్యయమాచరేత్ । ఎవంచేన్నిష్కృతిధూపరత్నాచలపరిగ్రహేత్ । పున
స్సంసారమూతైశశుద్ధోభవతినిశ్చయ ఇతి ॥ ప్రతిగ్రహధనస్యవతుర్థకభా
గవ్యయేనపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాపునస్సంసారకాలే బ్రహ్మోప
దేశం గాఢత్రంగురుణాస్వీ కృత్యశుద్ధిమాప్నోతి । నాన్యధాశుద్ధిర్త్యభవః॥
ఇతిరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథధాన్యాచలప్రతిగ్రహప్రాయ

— ధాన్యాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

శ్చిత్తయాహ ॥ దేవిపురాణే ॥ శ్లో॥ ధాన్యాచలప్రదాతాచపుణ్యక్షేత్రేషు
పర్యను । అర్చితాద్విజాగ్న్యాగ్నియనవైలోకాధిపాధిపేత్ ॥ కార్త్యే॥ అర్చి
తాయద్విజాగ్న్యాగ్నిధాన్యాచలమచుత్తమం । ఆర్చితంశాస్త్రమగోణపు
ణ్యకాలేషు పర్వను॥ యోదద్యాత్పృథవీపాలనగచ్ఛేద్విష్ణుమందరం॥ త్రైంగే॥
ధాన్యాచలంద్విజోమహాత్పుణ్యకాలిడపాగతే । ప్రతిగృహ్య సృపశ్రేష్ఠా
దకృత్వాధమసంగ్రహం ॥ ఆరాపిష్యిత్తుదేశేషుపిశాచాదుర్భగభవేత్ ।
తత్రానుధూయనరికంపునయావక తాంప్రశేత్ ॥ సాగందే॥ శృణుషణ్ము
ఖవత్ప్రొమిధాన్యాచలపరిగ్రహే । దోషంప్రతిగ్రహీతురైవ్రాజ్ఞానర్థాను
వతిత్వనః ॥ శాలిక్షేత్రేవనేష్వేవమారామేవృతసంకుతే । పిశాచాదుర్భగో
నానుత్రాసయనైవజనాన్ బహూన్ ॥ మహాతంసరికంభుక్తావ్యాకృత్యా

ధమఃనివక్తుం । సభ వేక్యావఃస్థూలప్రియజన్మసుసంగహాత్ ॥ భవిష్యో
త్తరే ॥ ధాన్యాచలంద్విజోధృత్వాద్రక్ష్యలోభపరాధానః । అకృత్వానివక్తు
తంతస్యసభ వేక్యతాశనః ॥ తద్దోషపరిహారార్థంకృత్వా చాంద్రాయణ
త్రయం । పునస్సంసారమాత్రేణశుద్ధిమాప్నోతిదైహికం ॥ బ్రహ్మకైవలైః ॥
పుణ్యకాలేషుసంక్రాంతాద్విజోరాజ్ఞఃపరిగ్రహాత్ । ధాన్యాచలస్యమహాత
స్తస్యనివక్తుతీరితా ॥ యాగాదికం పరాకృత్యప్రోక్తం చాంద్రాయణత్ర
యం । పునస్సంసారపూతాత్త్వాగాయత్రీమభ్యసేద్విజాత్ ॥ తాంపర
ప్రయతోసత్యంవతయేద్యదిశుద్ధిమాత్ । అన్యధానివక్తుతిర్నాస్తి పాప
వైశ్వికస్యగౌరవాత్ ॥ విష్ణుపురణే ॥ సపాచలాస్సముద్రాశ్చనిమిత్తాశ్చక్ర
పాణినా । జనానాంపాపనాశాయస్సరణాత్కీర్తనాదిహ ॥ తేషాంప్రతి
గ్రహేతాజ్ఞాపతితస్సాశ్చిద్విజాధమః ॥ అతస్తస్యపునఃకమఃమునిభిఃపరికి
తః ॥ పునఃకమఃపునస్సంసారఇత్యర్థః ॥ ఇతిహేమాద్రా ధాన్యా
చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథతిలాచలప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*తిలాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

నారదీయః శ్లో॥ తిలాచలఃకాలపురుష స్తీలధేను స్తీలాస్తధా । తిలచక్రంప్ర
తికృతిరార్ద్రకృష్ణాజినంతథా ॥ తిలకృష్ణాజినంచైవశకటంసయుగంతథా ।
వీతానిప్రవర్త్యాణాంమహానరకదానివై ॥ సహారణతయారాజ్ఞాప్రతిగృ
హ్యద్విజాధమః । మహాంశంనరకంభుక్త్వాస్త్రీశ్చగృతదనంతరం ॥ పశ్చాత్తా
పసమాయుక్తఃప్రాయశ్చిత్తంయదీచ్ఛతి । ప్రాయశ్చిత్తైవమహాతామనస్సం
సారమహతి ॥ బ్రహ్మాండే ॥ ధనలోభేనయోవిప్రప్రతిగృహ్యతిలాచలం ।
సప్రజన్మసునారీస్సాక్షాత్త్రతావివిధవాభవేత్ ॥ నాన్యేవనుకస్థానాక్షిమవైశ్య
ర్పహుభాషితైః । వైధవ్యసమృద్ధిదుఃఖంస్త్రీశ్చామన్యవృద్ధ్యతే ॥ తత్రా
పిబాలవైధవ్యంతిలాచలపరిగ్రహాత్ ॥ సాంధే ॥ పుణ్యకాలేషుయఃపుత్ర
పుణ్యతీర్థేషుపర్వసు । తిలాచలంద్విజోధృత్వామహాంశం నరకంప్రశేత్ ॥
పశ్చాచ్ఛవతిహారిన్వంసప్రజన్మసుకుత్సిశం । వైధవ్యదుఃఖితామత్య పశ్చా
త్కంఠూతిమాభవేత్ ॥ అతోద్విజన్మఃపుత్రధీగత్యప్రసక్తహం । కృ
త్వాప్రతిగ్రహంవిప్రీయాగామపరాజ్ఞుభః ॥ అజాగోస్తనభవతస్యజన్మ
నిరధాకం ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ విప్రస్తీలాచలంధృత్వారాభిఃపుణ్యపవనం । శు
ద్ధాయాగాదికంకృత్వాహ్యన్యధానిత్యసూతకీ ॥ కామే ॥ యావతఃపవ

తారాజకణలారాశీకృతాన్యభిః | తావంతిపాపజాతానికతుఃపుత్రవసంశయః || అతోవిప్రవరాశ్చాహిగహితస్తత్పరిగ్రహః | యదీచ్ఛేన్నససాశుద్ధింతిలాచలపరిగ్రహత్ | అనుజ్ఞాతోద్విశంధాణాంవససాహరిమర్చయత్ | సచ్ఛాంసముద్రగామిన్యాంప్రాతస్సామ్రాత్యాయధావిధి || నిత్యకర్తృ సమాప్యాశుస్వగృహేదేవసన్నిధౌ | స్వగృహ్యాగ్నింప్రణమ్యాప్యహ్యబ్యభాగాంతమాచరేత్ || బ్రహ్మబకేతిమంత్రేణైతై రాజ్యనిమిశితైః | ఆసాయంజుహూయాద్వహ్నాత్తావత్సంఖ్యాంసముద్వహత్ || విమయ్యతదాహేమంతమగ్నింనత్యజేద్యుభః | అత్రతప్సుతిలాక్తుక్త్యాస్వపేదైవగృహేమదా || పరేద్యుఃప్రాతరుత్తానామూర్వవద్ధోమమాచరేత్ | ఉపావ్యరజనీమేకాం పునస్సంసౌరమాచరేత్ || ఎమావిశుద్ధిరుదితాతిలాచలపరిగ్రహే || అన్యధానిష్క్రూతిర్నాస్తిదావై స్తీధావగాహవైః || ప్రయుతంవశలతుం || తదుక్తం మహాభాంతే || ఆయుతందశసాహస్రం నియుతంలక్షముచ్యతే | ప్రయుతం దశలక్షంవ్యాధ్వాదంకోటిరుచ్యతే || ఎతత్ప్రాయశ్చిత్తాకిరణవిషయః | స్వధనస్వచతుర్థభాగన పూర్వతాప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాదన్యధానానిష్క్రూతిః || ఇతితిలాచలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం || అధికార్పాసాచలప్రతిగ్రహప్రాచయ

—*కార్పాసాచలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం.*—

శ్చిత్తమాహ || మారకండేయః || సబిజంకృమికిటాదై శ్శ్లోధితంపుణ్యపర్వసు || కార్పాసంద్విజవర్యాయయోద ద్యాశోపిముక్తిభాక్ || బ్రహ్మాండే || కార్పాసస్యాచలం రాజాభ్యుత్తేత్రేషుపర్వసు | అర్చితంగంధపుష్పాదై శ్శ్లోప్రమాణేణధనుఃకతః || యోద ద్యాద్ద్విజవర్యాయసముక్త స్సంస్మతేర్చయత్ | తద్బిజానీహయావంతితావత్కాలంవసేద్దివి || కౌమే || కార్పాసస్యాచలంవిప్రప్రతిగృహ్యాజనాధిపాత్ | సద్యఃక్షరతిపుణ్యంస్వం కతుః పాపందసంవిశేత్ || సవిప్రఃపతితోచూయాదాత్మఘాతీనరేశ్వర || మృతః కాలవశంగత్వాకాకోలంనరకంప్రశేత్ || తదంతేషుమహాసాద్యశ్వేతరోగీ దరిద్రవాక్ | పత్నీపుత్రపరిత్యాగేదుఃఖితస్సాన్యశ్చునఃశ్చునః || బ్రహ్మాండే || యోవిప్రఃపుణ్యకాలేషుగిరింకార్పాససంజ్ఞితం || అర్చితంగంధవస్త్రాదై శ్శ్లోప్రతిగృహ్యాజనాధిపాత్ || అక్యత్వాతద్వ్రాయంసమ్యగ్మహాశతశంగతః | కాకోలంనరకంగత్వాశ్వేతరోగీభవేద్భువి || అతస్తద్రోషశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తంచరేద్దుభః || సాంధే || కాపాసస్యాచలపుత్రప్రాచయశ్చిత్త

మిదంశ్శ్రేణుః | పశ్యత్తావసనాయుక్తఃప్రాప్యసుజ్ఞాంద్విజోత్తమైః || విపి
నంజకంకత్వావసంకారయేత్తతః | తత్రతీవవహస్నానం కృత్వావిష్టు
పరాణునిః || నాభిఃపూజ్యశీత్యాపాఙ్ముఖోదబ్జుఖశ్శుచిః | పురుషసూక్తం
జపకతిష్ఠేదానక్షత్రోదయజ్ఞతే || తతోవింశ్యసహనాసంఖ్యాంమనసిధార
యః || హస్తస్వమితితాకసక్తూకభక్షయేద్దుడవజీతమ్ || స్వపేన్నారాయ
ణస్యాగ్రేకేవశస్తంశేషేతి | వునఃపరేన్యరుత్తాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ || త
ద్దేవపూర్వవత్సఖ్యాః-వతా-తనసాధ్యతే | తదావిరమ్యపూర్వేద్వ్యుదపా
ష్యవిధిపూర్వకమ్ | తనఃకర్మసాధకుర్యార్థండహంజ్యజినంసనా | ఏతేనైవ
విశుద్ధిస్సామ్యధాశుద్ధిరవ్యతే || ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తాఃరణే || పూర్వవ
త్సృగనాధాన్తవాచ్యతంవిశుద్ధిదం | స్వధనస్యోతుర్థభాగసంపూర్వ
వత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధోభవతీత్యర్థః || సచాన్యధా || ఇతికాగ్నసా
చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథలవణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా

—శివణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.శి—

శా || మూర్తింజేచపుణే || శ్లో || లవణాచలంపరపశ్చిగాదరాతుకర్యాన్న
దీప్తుణ్యతలెషుపర్వసు | విప్రాయవేదాధ్యయనాశ్శుశీలనైవ తస్య ధూమా
పునరాశ్శుసంభవః || సాగ్రాజై || పురాహితవతివార్యైన్యకాకాచిదప్ప
రాః | సుకేశీను-తీసుమాగ్నసంతీసుందరస్తనీ || విహారథకం బహీక
త్వావిదచారగృహంకణే | తదాతామవలోక్యాథరావణో నామదైత్యరా
ట్ || కామాతురస్తదాతస్వీకృస్తంజగ్రహపాణినా | హస్తస్యస్పర్శమా
త్రైతేతదాదూత్సత్వికోదయః || స్తమ్భప్రళయరోమాంచాస్సేవదోవైవ
ణ్యకవేపదూ | అశ్రువైస్వర్వమిత్యష్టాసాత్వికాఃపరికీకతాః || స్వేదోద
కంతదాతస్యానదీరూపాన్ప్రవతతే || తదాప్రభృత్యసౌసింధు లావణీ
భువివిశ్రుతా || సాతదాహితవత్ప్రాయశ్చిత్త్యేకంసాగరంకతా | శ్వే
దరూప్రప్రవాహేణవత్ప్రభా పరిషక్యతః || అంగీకరకారసలిలం లావణ్యంల
వణామ్భుని | తదాప్రభృత్యసౌసింధురుదకేజలసంగమాత్ || అత్యూషరత
యా రాజకలవణోదధిరీరిశః | తత్రోత్పన్నంతులవణం దోషాధికతయాము
నై || నప్రతిగ్రహాంతస్యకేచిదిచ్ఛంతిసూరియః | లవణంచాణుమాత్రంవా
ప్రతిగృహ్యన్వజోయతి || తన్నిషక్యతం పరాకృత్య వింధ్యజేశేషికాచతా ||
మూర్తింజేయః || లవణస్యాచలంధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్యోగమేనకృత్ | వి

ప్రాయశ్చిత్తముపాశవశం తః ॥ నహంతంసాంధ్యక్వాపిశా
 చోభవతిధృవం ॥ పశ్యన్మృతముపాశ్యన్వేదాంగోజాయతేసదా ॥ బ్ర
 హ్మకైవతే ॥ పూర్వజోన్యజలంధృత్వాలాపణం జవల్లభాత్ ॥ పుణ్య
 తీర్థప్రసాదేశేపుణ్యకాలేషుపర్వసు ॥ నిమగ్నరణితయోః భాద్యమలోక
 ముపాగమః ॥ మహద్భువంతవాక్క్వాప్రువన్మృతముపాశక ॥ పిశాచజ
 న్మతామేత్యతదంతేన్వేదకహహ ॥ అంశుకహస్తస్యగహికతోలో
 కవజితః ॥ శైవే ॥ ముఖజోబాహుజాద్భృత్వాలావగ్మృతలంఘవిపిశా
 చత్వంధవేష్టస్యవేదాంగోజాయతేపు ॥ తస్యపాపశుద్ధ్యర్థం ప్రాణ
 శ్చిత్తమిదంద్విజైః ॥ దగ్నితంలోకరక్షాథకంతదహంకథయామితే ॥ ఏప్రా
 నజ్ఞామహాపాశుపశ్చాత్తాపసమ్యుతః ॥ సూత్యాశుద్ధనదీతోయేగత్వా
 పర్వతగహ్వరం ॥ కంటకంకాదంధృత్వాస్వగంయూర్ధ్వాత్తనస్తదా
 తిక్తంస్త్రుతపిపేదేనంసర్వపాపపశుత్తయే ॥ నారాయణం హృదాధ్యా
 యిత్వస్వపాపప్రణాశనం ॥ ఆధారంసర్వమంత్రాణాంయోగదస్తంగతో
 రవిః ॥ తదావీరయ్యసహసాగణనాంహృదిధారయత్ ॥ తాస్తద్వయప్రమా
 జేనపిబద్ధోద్ధుగ్ధమాదరాత్ ॥ స్వపెన్నారాయణస్యాగ్రే స్థండిలకవలేధు
 వః ॥ తతఃపర్యైరుత్తాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ ॥ ఏవంబుశుద్ధయంకృ
 త్యానియుతంవిధిపూర్వకం ॥ రుద్రాధ్యాయంపరేజ్జప్యా ఉతవిష్టోరనుజ్ఞ
 యా ॥ ఎతద్వయోరభావేపిప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ పూర్వవత్సర్వధ
 నాధాధికప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిం ॥ అన్యథానిషక్రూతిర్నాస్తిలవణాచల
 సంగ్రహే ॥ నియుతంమకచమకౌతరణ్యకంశాధ్వయాః నారాయణంస
 ర్వమంత్రాణామాకరత్యాల్లవణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంభవతి ॥ దశా
 ధ్యాయంసకృజ్జప్తాసర్వపాపేప్రముచ్యతే ॥ తదేవాహ ॥ అత్యాశనాద
 తిపానాద్యచ్చక్షుగ్రాత్యగ్రహవీతి ॥ అత్యాశనంసపిండికరణశ్రాద్ధాదిషునిమ
 స్తసానభోజనం ॥ అతీపానంశూద్రప్రపాదిషుపానం ॥ ఉగ్రప్రతిగ్రహః
 శూద్రాదేలవణాచలాదిప్రతిగ్రహః ॥ ప్రాయశ్చిత్తపక్షేపునస్సంసార్గం
 పూర్వవత్కృత్యాశుద్ధాభవతి ॥ నాన్యథేతి ॥ ఇతిలవణాచలప్రతిగ్రహప్రా
 యశ్చిత్తం ॥ అథగుడాదిశతధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంబ్రవత్తతాదౌ

—*గుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

గుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మన్యే ॥ క్షో ॥ గుడధేనుస్తలము

యీశ్చుతధేనురనంతరం । ధేనుజకలమయీపశ్చత్తీగి ధేనురనంతరం॥మ
 ధుధేనుస్తతఃపశ్చచ్ఛరగ్రాధేనుస్తతః॥ ౫౪౫ ధేనురతిథురసధేనుప్రత్య
 త్తీరుషిణి ॥ ఇతిదశధేనువః ॥ తానాం పతిగ్రహేషుధక్ష్పధక్వాగ్రయశ్చిత్ర
 మాహ ॥ మూర్తుండేయః ॥ ధేనుంగుడమయీంశ్చ త్వాతామలు కృష్ణస
 ర్వతః ॥ పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థయోదద్యానోస్పిశవరాట్ ॥ శైవేపుణ్యకా
 లేపుణ్యతీర్థయోరాజాగుడనిమిత్తాం । ధేను సగతీకాండద్యాద్విప్రా
 యాధ్యాత్మవేదినే॥ సోపిషిష్టపంచయాతితలై వ్రహ్మమాదతే । పుంర్భువ
 ముపాగవ్యమండలాధిపత్యై ॥ గారుడే ॥ గుడధేనుసమభ్యుచ్చగంధ
 వస్త్రాదిభూషణైః । బ్రాహ్మదాయసుఖలాయయోదద్యాతోస్పిముక్తిభాక్ ॥
 యోవిప్రస్తాంతదాగృహ్లాకపరలోకపరజ్ముఖః । యమస్యవశమాపన్నఃకా
 లసూత్రనిషిడితః ॥ పునర్భువముపాగవ్యజాయతేభిల్లజన్మవాక్ । యాగాది
 కంతతఃకృత్యాశుద్ధిమాప్నోయేత్తమాం॥ కౌమే॥ ధేనుంగుడమయీంగం
 ధవస్త్రాదిభిరలంకృతామ్ । పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థేపుణ్యక్షేత్రేనదీతటే॥యో
 గృహ్లాకపుడివిపాలాద్భ్రాహ్మణోధనలోభనః । యమలోకముపాగవ్య
 షిడితోయమకింకరైః ॥ భిక్షుజాతిర్భవేద్భూమా యాగాదిషు పరజ్ముఖః॥
 ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్యాపశ్చత్త్రాపసమన్వితః । విప్రాసుజ్ఞామవాహ్నాశు
 ప్రాతస్సామ్రాత్యయధావిధి ఇదంకరిష్యే యమంప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ।
 ఇత్యుక్తావ్రతపరితప్తే ధేనుంతైశితసంకటే ॥ జలాహారస్తదా తీక్షణేద్యావ
 త్ప్రత్యేతఃపునర్భవేత్ । ప్రాతరాభ్యక్షేధావీర్చరక్ నారాయణంవిభుం॥
 చతుర్థకాలతయాత్రయంవికంభోజనంచశేత్ । యావకమితీహస్తమాత్ర
 యవాకపక్షాభోజయేత్ । పునరస్త్రుగతేభానాపూర్వవజ్జపమాదశేత్॥
 జాన్మృత్యుంజయస్యన్నానభూనపూర్వకం । అనాధారోబహిరేనీహారే
 వషాతినశసంఖ్యాముద్వహాకతమేత్ ॥ ఎవంబుభుద్వయసీత్యా పంచగ
 వ్యంపిబేత్తదా । ఏవ కృతే శుక్లస్నాన్ న్నాన్యధా శుద్ధిమాప్నోయేత్॥
 ఎతదాచరితాతత్తాపూర్వకస్యధవశుభకారాన ప్రాయశ్చిత్తకృత్యా
 శుద్ధిమాప్నోతి ॥ పునస్సంసారరా ॥ ౫౪౬ గుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయ

—* లధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.*—

శ్చిత్రం॥ ఆధితీలధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ ॥ శవీపురాణే॥మ
 హాపుణ్యనదీతీర్థవిపాలేనవైధ్యతా । గ్రహణేసంక్రమేచైవ మన్వాదిషు

యుగాదిభు ॥ రాజ్ఞాదత్రాంతిలమయీం ధేనుంగంధాక్షతైరలం ॥ అర్చి
తాంయోద్విజోధృత్యా సవైమృశ్యువశంఽతః ॥ అనుభూయ మహాఘో
రాంవేదనాంధూతనిమిత్తాం । పశ్చాద్భవతివాపాత్సానిష్ఠుత్రో రోగ
వాక్భువి ॥ కోమే ॥ పుష్కరాతేషుపుణ్యోహే జన్మక్షేజన్మసంభవే
గంధాదైర్గరర్చితాందతారాజభిస్తీలయాపిణిం ॥ యోద్విజఃప్రతిగ్రహ్యశు
హ్యృత్సానివక్రృతింశుభం । తద్దైవమృశ్యమాహాతీహ్యనుసూయమహ
ద్భయం ॥ పశ్చాత్సావీమహాఘోగో నిష్ఠుత్రోరోగవాక్భవతీ । తిలాగ్నం
తీహయావంతోహ్యజినేధేనువత్సయోః ॥ తావద్భ్యుగసమాప్రాణి సరకేవాస
మశ్చుతైః । తస్యైవమశ్యకమాణేక్షరం త్యైతస్పృతిగ్రహతీ । తస్మాత్సృతి
గ్రహాధేనోర్నిసాగరజతయావృప । గహికతోమఖజారాంహితస్థాన
తత్పరిత్యజేత్ ॥ లెంగ ॥ పూర్వోక్తేష్వేషుపుణ్యేషుచినేషుపృచ్ఛివతేః । భే
నుంతిలమయీంశ్చత్వా విపోథోపరాణిః ॥ సిస్యతిస్కంద కామ్యంచ
ఇష్టాపూతాదికంచయత్ । సర్వంక్షరజితతాగతే దానమశ్రోత్రియే
థా ॥ తస్యైవనివక్రృతిరి యంకధి తామునిపుంగవైః । తద్ద్రవ్యంసంపరిత్యజ్య
దక్షిణామూత్రముద్వహాత్ ॥ ఆధానంవాక్రతుంవాపి కృత్వాసర్వస్య దక్షి
ణం । తతశ్చర్చిమహాపౌత్తి పునస్సంసారరహార్వణం ॥ అన్యధానివక్రృతి
ర్నా సిపంచబాంద్రా చణైర్విరా ॥ సాగంజే ॥ దౌదాగస్త్యాయవృత్త్య
థకంధేకుంతిలమయీంద్విజః । అగ్న్యాధేయందయాగంవాక్సావహ
వశేషయేత్ ॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యనదోషస్తస్పృతిగ్రహతీ । అథవాపం
చభిశ్చందైర్చిశ్చర్చిమహాపౌత్తివైదికిం ॥ పునస్సంసారరహాత్రేణిత్వైః మ
న్విసాహాతా । ఉభయంయఃపరిత్యజ్యకేవలంభోగౌలుపః ॥ తదంతేని
ప్రజోధూయాత్సమహారోగవాక్భువి ॥ ఇతితిలధేనుప్రతిగ్రహ ప్రాచీనశ్చిత్రమ్

—ఋఘృతధేనుప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్చిత్రమ్.—

త్రం॥ అథఘృతధేనుప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్చిత్రమావా ॥ సాగంజే ॥ ధేను
ఘృతమయీంశుద్ధాంకృష్టాజినపరిపక్వతాం । స్వర్చితాం గంధపుష్పా
ద్యైర్జరాజభిఃపుణ్యసంగమ ॥ వృధాపరిగ్రహంశ్చత్వాద్విజోయాగాది భిన్వి
నా । యనుశాకముసాగమ్య కుంభీపాకేనిమజ్జి ॥ తదంతే భువమాసా
వైణవోజానుతేభువి । అతోమహారోషభయా శ్చురిత్యాజ్యా ద్విజన్మభిః॥
లెంగ॥ ధేనుమేకాంద్విజోరాజన్మజినేఘృతనిమిత్తాం । సవత్సంభూషణై

ర్వస్తైర్నిమోరణతయావహకః । కుంభీపాకెనిరుచ్చ్యశఃపీడితోయమకిం
 కరైః । తదంతెప్పదివీమెత్త్యవై యవానాంకులార్ద్రః ॥ హీనజాతిమసర్వాను
 భూత్వామాత్యానిషక్యః । యాగాదికమకృత్వానేదేతస్త్వానిముచ్చతే ॥
 గాఢై కృష్ణాజినేషుపుణ్యేషునిర్మితాంఘృతరూపిణీం । పూజితాంరాజపు
 రుషేథేకానుయోముఖజోవమోత్ ॥ తస్మైశ్చనరకః ఘోరఃకుంభీపాకస్స
 ముజ్జ్వలకః । తత్రపక్వాపురఃపాషీపాష్టవై యజన్మతాం । వానాయానిమనం
 భూయోద్యాగాదిమసరాజ్ఞుఖః । పశ్చాత్తాపసమాయుక్తప్రాయశ్చిత్తీభ
 వెత్తః ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండైః ఘృతధేనుంరాజదతాంస్స
 ర్పితాంవస్త్రీమావజ్జేః । పుణ్యకలేషుపుణ్యాహేప్రతిగృహ్యద్విజోయది ॥
 ద్రవ్యలోభః । తాకృతప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ ॥ ఏషుపుణ్యతీథేషు సన్న
 త్యాప్రాతర్గృహవిధి ॥ స్వగృహా పునరాగమ్యస్వగృహ్యగ్నోవిశుద్ధయే । అ
 స్నీంధనాదికంకృత్వా అజ్ఞానాగాంత మాచరేత్ ॥ తస్మిన్నగ్నోపాసనా
 కూశ్మాండంబుహుయాచ్ఛతం । తదిథంకంఘోహుమంచ కృత్వా శుద్ధిమ
 వాప్నుయత్ ॥ నిరాహారస్తదాత్మియైశ్చయోవాగ్ధేనుస భవం । అధశ్చా
 యీభవేత్తత్రపత్నీపుత్రవిజ్జితః ॥ ఏవంపరిధినంకుర్యాత్సంఖ్యాయావ
 త్సమాప్లవేత్ ॥ తదేథోజయేద్గవ్యం హుమశేషం । శుద్ధయే ॥ బ్రహ్మ
 నాన్యజయేత్పశ్చాత్పరికమ్యప్రణమ్యచ । స్వయంచహుంకంకుర్యాత్ప
 త్నీపుత్రసమన్వితః ॥ ఏవంకృత్వాద్విజశ్శుద్ధోహ్యన్యధాపాతకిభవేత్ । ఏత
 దాచరణేస్ససమథః ॥ పూర్వైత్సవ్యధనాథాధికప్రాయశ్చిత్తం విశు
 ద్ధిదం ॥ ఇత్యక్తరీత్యాంధనవతథాగనపూర్వవ త్ప్రాయశ్చిత్తంకృ
 త్యాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ ఇతిహేనుద్రాఘృతధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥

—జలధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

అధజలధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగంధే ॥ శృణువత్స ప్రవ
 త్సోమజలధేనుప్రతిగ్రహ ॥ అమాయాంపరస్సంక్రాంతోద్వాదకపూజిక
 మాదిశే । మహాక్షైత్రేషుపుణ్యేషు తథాపుణ్యాలయేషుచ । కృష్ణాజినే
 విమాణయధేను జలమయీంశుభాం । అచికతాంగందపుష్పదైత్యధక
 మకమాగేణరాజభిః । దతాంద్విజోవృధాగ్రహేద్రవ్యలోభపదాయణి ॥
 ఆశ్నంఃపరలోకార్థమకృత్వానిషక్యంయది । సోనుభూయ మహత్ప్రా
 శంయమలోకేతదాజ్ఞయా ॥ పునర్భూకథాగమాసాద్యజాయతేకచ్చుకో

మహాః । ఆతిఃప్రతిగ్రహోద్దాహః పూర్వజానామి హస్త్యతః ॥ కౌమేః॥
 ధృత్వాజలమయింధేనం ద్విజోలోభపరాయణః । అతేతాంప్రభుభిః
 పూతాంశాస్త్రపూతేనవత్తానా । యాగాదికంపరాకృత్పరాకృత్యై
 వనిష్కృతిం ॥ స్థిత్యాత్మారోదకేకూఢ తదంతేభువమావిశేత్ ॥ ఆగా
 థేజాయతేకూమోహదెజలపరిష్కృతే । ఏతద్దోషభయద్భూపత్యా
 జ్యోవిప్రైఃప్రతిగ్రహః ॥ మాత్యైగ్ ॥ ప్రతిగ్రహ్యాద్విజోలోభాద్దేనుంజల
 మయింస్పృహత్ । యాగాదికంస్వశుద్ధింవా హ్యేత్యాభాగలాపః॥
 యమలోకేమహాఘోరేపీత్యాత్మారోదకంబలాత్ । తదంతేత్రసమాగత్యజా
 యతేకచ్ఛపోజతే ॥ ఎతద్దోషోపశాంత్యథకం ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ।
 గంగాయాంవాభగౌతమ్యాం కృష్ణకణ్డ్యా నదీతటే ॥ కావేర్యాం తుంగ
 భద్రదాయాంచాపాత్రగంధమాదనే । ఆశ్మనోయదియ తీరకంపూర్వోక్త
 మ్వేషుసంభవేత్ ॥ అయజ్ఞాప్యద్విజైస్సాకం గత్వాపుణ్యోజకంతదా । ని
 మిత్తంకీర్తయిత్వాథ స్నానంమాసల మాగళః ॥ త్రిసహస్రంచద్విశ
 తం విశతశ్చ త్తరమేవచ । ఏతత్యుత్వావిశుద్ధాత్తాపరివత్సన్నిధౌతదా॥
 ఎతత్వాపవిశుద్ధ్యథకంప్రాయశ్చిత్తంద్విజన్మనాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నో
 తి జలధేనుప్రతిగ్రహత్ ॥ పరిష్కస్నిధౌయథాశాస్త్రం పూర్వవత్కృ
 త్యావశ్యాత్సానాదికంకృత్వా పంచగవ్యంపీత్యాబ్రాహ్మణా న్బౌజయే
 దితి ॥ ఇతిజలధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆథక్షీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

—క్షీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

యశ్చిత్తమాహ ॥ సాక్షండే ॥ పురాషణ్బుఖీరాబ్ధారమాజాతా సథే
 నుకా । సవత్సాక్షీంసంపన్నాసర్వావయవసుందరీ ॥ పోషయా మాసజ
 లధిమగ్ధధేనుంసవత్సకాం । పురుషోత్తమాయలక్ష్మీంతాంప్రదదౌ స్వసా
 క్షీణే ॥ సప్రాయశ్చత్సతాంధేనుంపుత్రరాశ్సల్యగౌరవాత్ । యయాచేజ
 లధింధేనుంవృతహాపాపమోచనీం ॥ తథేతప్రదదాసి ధుదకారోవస్మైత్రి
 వాచికం ॥ తాందుగ్ధధేనుమాదాయపునఃప్రిపాయాత్స్వమాలయం । ధివ
 ణాయస్వవృత్తాంతంకథయామానదేవరాట్ ॥ పుణ్యకాలఉపాయాలేదు
 గ్ధధేనుంసపుత్రీణీం । దాపయానాసవిప్రాయశ్చత్రహత్వావిముక్తయే ॥ త
 దాప్రభృత్యసౌధేనుబ్రహ్మహత్వావినాశినీ । రాజాయఃప్రదదౌ ధేనుమ
 ర్పితాంకృష్ణచమికణీం ॥ సర్వపాపవిముక్తౌవిష్ణులోకమవాప్నుయాత్ ।

యోవిప్రస్వర్చితాంధేను నిమిత్తాంధుగ్రహపిణిం || ప్రశ్యగ్మహో ధౌ
 లాథాత్సంప్రాప్తేపుష్కపర్వణి || సకాలవశమాపన్న స్వసుధూయమహ
 ద్భయం || తద. తేనువయాసాద్య మృగదారోభవెద్భువి || కేవీపురాణే ||
 పుణ్యకాలేషుపుష్కేపుష్కతేజనాధిప | యోరాజాస్వర్చితాంధేను
 నిమిత్తాంధుగ్రహపిణిం || విప్రాణువేదవిదుషేప్రదద్యాత్సపిణి క్రిధాత్ ||
 ఏతాదృశీంధుగ్రహయ్యాంద్విజోనిపాకరణాద్వహా || తస్యేహాఃపగ్మతిర్న
 స్తిపంచచాంద్రాయణాద్యతే || తఃశ్శుద్ధిమవాప్నోతిదుగధేను ప్రతిగ్రహ
 త్ || లెంగ || పుణ్యకాలేషురాజేంద్ర పుణ్యపర్వసువాద్విజః | దుగ్రహే
 నంప్రశ్యసంభృతవృధాభోగపరాణః | కైన్ద్రేషానిపగ్మతిర్వహా పం
 చభిశ్చంద్రభక్షణైః || ఆధానయాగప్రాప్తానప్రాణశ్చిత్రం || పంచగ
 వ్యప్రాశనమేవ || తదాహ || కొమే || ద్విజోదుగ్రహయ్యాంధేనుప్ర
 తిగ్రహజనాధిపాత్ | యాగదికంప్రమర్శిత పంచగవ్యపిబేత్తతః || ఆ
 కృత్వాద్రవ్యలాభేసహ్యశక్తఃపాపభీ నదా | పంచచాంద్రాయణై శ్శుద్ధి
 ర్నాన్యధాభిశసేవనె రితి || ఇతితీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రం || అథ

—*మధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రం.*—

మధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమాహ || సాగందే || అథాపరంప్రవ
 య్మిప్రాణశ్చిత్రంవిశుద్ధయే | మధుధేనుగృహీత్మాణాంద్విజానాంహి
 తకామ్యయా | సాగరజేప్రవృత్తానాంభోగేచ్ఛానాంశ్యమేవ | పుణ్య
 కాలేషుసంక్రాంతావ్యసాతాదిసంభవే || కల్పితాంమృగైః పాత్రే
 రర్చితాంరాజవల్లభేః | మధుధేనుంసవత్సాంచసర్వాలంకారధూషితాం ||
 గృహ్నియాద్యోద్విజోలాథాత్సద్యః పాపమహత్తుయాత్ | యమశాలాం
 ప్రవిశ్యాథపుష్కరముపాగతః || మధుగృహీతేత్సోపి యదిత నిపగ్మ
 తిర్నచేత్ | కథంచనిపగ్మతిర్దృష్టా తేషాంపాపతాత్మకాం || పంచ
 చాంద్రాయణై శ్శుద్ధిర్నాన్యైశ్శుద్ధిరీతా || త్వాద్రధేనుఃప్రదద్యాత్సేద్వి
 జైర్నిప్రతిగ్రహతే | దైవాద్యశీవాలభ్యేత పంచభిశ్చంద్రభక్షణైః || శు
 ధిమాప్నోతిసర్వత్రమధుధేనుప్రతిగ్రహత్ | ఏతద్విప్రాప్తృతిగ్రహేప్రా
 ణశ్చిత్రంచాహుజెభ్యోద్విగుణం | ఊరుజెభ్యస్త్రగుణం | పాదజెభ్యశ్చ
 తుగుణం | సంకరాజాతిభ్యఃపంచగుణపేదతవ్యం || తదాహ || బ్రహ్మ
 కైవతే || ప్రాణశ్చిత్రంద్విజాతిభ్యః ప్రతిగ్రహ్యాకథంశనయ్యావదుక్తం

తదేవాలుకాహుజైభ్యోద్విధాన్పుతం । ఊరుశభ్యస్తిగ్రహప్రాక్తం పా
దజైభ్యశ్చతుగుణం । ఎతేభ్యోష్ణతిరిక్తభ్యః పంచధాపరికిణితం ॥ స
ర్వవజ్రేభ్యోస్సర్వ దానప్రతిగృహీతృజామేవం ప్రాయశ్చిత్తంచదితవ్యం ॥
కలాయుగసంకరజాతయోబహ్వ్యః । తత్ప్రతిగ్రహస్యోష్ణిధత్వాత్పా
యశ్చిత్తచాహుశ్యముక్తం । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనాద్విజాః శ్లేష్మమధ్యస్థమ
క్షికావన్నానాజాతిషుసంభవంతి ॥ అతఃప్రాయశ్చిత్తమేవప్రతిగృహీతృ
జాంసాధనసంచాన్యత్ ॥ యస్యయస్యప్రతిగ్రహస్యధమకాస్త్రై ప్రతిప
దోక్తంయద్యత్పాపైశ్చిత్తంతతరతరవ్యంద్విజన్మభిః ॥ నాన్యధాశుద్ధి
రీరితేతి ॥ ఇతిమధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధశర్మ-రాధాశ్రమప్ర

—శరమ-రాధాశ్రమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ ధేనుం శర్మరయాకృ
త్వాసవత్సానుజినేశుభాం । యోరాజాద్విజవర్యామదద్యాత్పుణ్యైగమే
ముదా । అర్చితాంగంధపుష్పాదై శ్చిరహుభిరూషణైర్వృతాం । సగ
జ్ఞేష్విష్టుభవసంయాజదాచంద్రతారకం ॥ శివధర్మోత్తరై ॥ కృత్వాజి
నేషుయోధేనుంశర్మ-రాభిరలంకృతాం । అర్చితాంగంధపుష్పాదై శ్చిరవిపా
యాధ్యాత్మవేదినే ॥ దద్యాత్పుణ్యతమేకాలే తిగ్రహేషుజేషుచ ॥ సత
స్యపునరావృత్తిర్యక్షలూకాత్కదాచన ॥ విష్ణుధర్మోత్తరై ॥ కృత్వా
శర్మరయాధేనుంపుణ్యకాలేషుపర్వసు । దద్యాద్ధక్షిణయాసాధకం విపా
యాధ్యాత్మవేదినే ॥ సనిస్తరిసంసారంనావాభింనావికాయధా ॥ ప్ర
తిగ్రహేషోషమాహ ॥ మహానారదీయే ॥ యోగ్యస్త్రీయాద్ద్విజోధేనుం
పుణ్యైశ్శర్మరయాచితాం । పుణ్యకాలేషుతీర్థేషుద్రవ్యలాభపరాయణః ॥
మహాంతంబరకంభుక్తోష్ణావరత్వ మశాశ్చుయాత్ । తస్యైషానివృత్తి
దృక్ష్టానునిభిఃబ్రహ్మవాదిభిః ॥ స్నాత్వాప్రాతర్యధాచారందంత ధావన
పూర్వకం । విభూతింవిశ్వరూపలబహ్వ్యాభ్యుమూలమతఃపరం । జపక్
త్రిషవణస్నానంకృత్వానిత్యమతంద్రిశః । ఆసాయంప్రాతరారభ్యసంఖ్యయా
గణయేజపం ॥ ఫలాహారోత్రకతఃవ్యఃస్వపేదైవసమీపతః । పునఃపరేద్యు
రుత్థాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ ॥ యదాభవేత్తత్యైయుతంతదాశుద్ధిమ
వాప్నుయాత్ । యదైవసంప్రహేదైనుంశర్మ-రాయాఃపుష్పద్విజః । త
దాపాపాన్యనేకానిప్రవిశంతిప్రతిగ్రహే । తత్త్వపశోధనాథాయప్రా

యశ్చిత్తమిదంశుభం । ఆధానంవాప్రకుర్వీతయాగసాధనముత్తమం । సర్వే
పాంసప్రతంతూనామధానంప్రథమంవిదుః । వశానాంబయధావిప్ర
దేవానామపివాసవః । భృగుశ్రవీణాంప్రవరోవాచాంసత్యంయధాభవేత్ ॥
తథైవసర్వయజ్ఞానామధానంమూలకారణం । ప్రాయశ్చిత్త మిదంవాపి
హ్యధానంవాద్విజశ్చరేత్ । తాభ్యాపాపవినిముక్తః పయతి పుమంప
దం ॥ ఇతిశర్కరాధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథకథిధేను ప్రతిగ్రహ

—కథిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౩—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగ్రహే ॥ శృణుషణ్ముఖవత్కృమిదధిధేను ప్రతి
గ్రహే । ప్రతిగృహీతుర్విప్రస్య దోషాభవతస్త్వదా । తద్ద్రవ్యత్యాగ
మాత్రేణఆధానంయజ్ఞమేవహా । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి కమహూహ
జాయతేభువి ॥ శివధమోత్తరే ॥ కథిధేనుమలంకృత్యగంధవస్త్రాదిధూ
షణ్డేః । అభ్యర్చ్యవిధివద్భక్త్యాద్యాద్యోపిప్రపుంగవే । నతస్యయమచా
ధాస్తితదృహేనాపవేశనం । తద్దర్శనంవారాజేంద్ర నభజెజ్జన్మజన్మని ॥
బ్రహ్మకైవలైః ॥ యోరాజాపుణ్యకాలేషుత్తుణ్యశ్చిత్తమపర్వసు ॥ కృష్ణాజి
నైకధిమయాం ధేనుంకృత్వాసవశ్శికాం ॥ ఆభ్యర్చ్యగంధ వస్త్రాద్యైర్వి
ప్రాయాధ్యాసంవేదినే ॥ సతంమృశ్శురవాప్నోతివ్యాధిర్నవతసంహరః । అ
శ్రైవిష్ణుపదంయాతి యానదింద్రాశ్చశుభదేశ । బాహుబోధేనుమారాధ్యద
ద్యాతిగృష్ణాజినశుభాం । నతస్యపునరాన్యత్ప్రహ్మభూతాతరాదాచన ॥
ప్రతిగృహ్యద్విజోధేనుం రాజ్ఞఃపుణ్యదినేష్యహా । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్వా
త్పూర్వార్థసంభాగతః ॥ అథవాధానంకర్తృయజ్ఞంవాసర్వదక్షిణం । ఋణ
నిగ్ధావనింకుర్యా శుద్ధసాన్య తత్ప్రతిగ్రహేత్ ॥ చాత్యే ॥ కథిధి
స్తుకృతాంధేను మచితాంసన్వయావణ్డేః । పూజితాంగంః పుష్పాద్యైః
పుణ్యకాలేషుపర్వసు ॥ తీథేషుశేవఖాతేషు ప్రతిగృహ్యన్వజోయది । అ
కృత్వానిష్కృతంతత్య సభవేద్గంధయావకః ॥ దేవీభ్రతే । తద్దోషో
పశవంరాజక శృణుసర్వప్రయత్నతః । ప్రాతస్సాన్తాన్వదీతోయేనిత్యక
ర్తృసమాప్యద ॥ నిత్యకాలామందకుర్వీత కృతమూలముపాశ్రయః । కృత్వారు
ద్రజపంత్రం యావదస్తయయోభవేత్ ॥ తదావిరమ్యమంసాఫలాహారంస
మాచరేత్ । గృహంకత్వాస్వపేత్తాత నారాయణమునస్తరక ॥ తునఃపరే
ద్యురుత్తాయపూర్వజ్జపమాచరేత్ । శృంగియతంపూణకతామేతితావ

త్వారణమాచరేత్ | అశక్తానులభంతాత ఆధానం యజ్ఞ మేవనా | తతశ్శు
ద్ధిమవాప్నోతి విప్రోధేను ప్రతిగ్రహాత్ || ఇతిదధీదేను ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం || అథతుర సధేను ప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—* ఇతురసధేనుప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తం *

వామనపురాణే || యోరాజాపుణ్యకాలేషు ధేనుమిత్యుంసోద్భవాం | అస్మి
తాంగంధపుష్పాద్యైః పూజితాం సర్వభూషణైః || విప్రాయవేదవిద్యుషే
కాంతాయాధకుటుమ్బినే | దద్వాద్దక్షిణయాసాధకం శరాజావిష్ణుమంది
రం || గత్వాస్థిత్యాచిరంకాలం భూమండలపరిభ్రమేత్ | తత్రాపిజ్ఞానమా
సాద్యదానధర్మశరాయణః || కృత్వాధర్మానకేషేణ విష్ణుసారూప్యతాంప్ర
జేత్ || మహాభారతే || శృణుధర్మప్రవక్ష్యామిధేను మిత్యుంసోద్భవాం
అచింతాంశాస్త్రమూగేణ భూషితాంబహుభూషణైః || పుణ్యకాలేషు
సంక్రాంతానామనద్వితయేతథా | అధోదయమహాశుక్ల్యే గ్రహణేదన్త్ర
సూర్యయోః || రవయిత్యాజినైసస్య స్విప్రాయాధ్యాత్మవేదినాదక్షిణాభి
శ్చబహుభిదద్యాశ్శుల్కానోయదా || తదావైఃకులమాప్నోతి పునతాప
త్రినజీతం || నృసింహపురాణే || కప్పితాంరాజపురుషేరి తూర్వావ
రసేనతాం | అచయిత్యావిధానేన హ్యచింతాం ద్విజన్మనే || దక్షిణా
భిర్యథోక్తాభిదద్యాన్మనసిసిస్పృహః | తస్యదేవఃప్రసన్నస్సాన్విత్ప్రహ్లా
దాయురధాతృతా || తత్త్వాదశ్చిత్తం హ బహుంజే || పూర్వజో
బాహుజాద్యత్వాధేనుమిత్యుంసోద్భవాం | అకృత్వానిష్కృతింపశ్చదా
ధానంవాక్రతుంచవా || యమలోకముపాగమ్య సుకానకవింశతిం | అను
భూయ ససాపాత్తాగో మాయుభావతిషీతా || మూర్త్యై || విప్రో
ధేనుంరసమంబాందత్రాం రాజకుమారకైః | గృహిత్యాపుణ్యకాలేషుతస్మి
షక్తుతిపరాజ్ఞుభిః || యాగాదికంపరాకృత్య గోమాయుభావతిద్రువిం
తస్యైసానిష్కృతిద్వైష్టా విష్ణునాప్రభవిష్ణునా || ప్రాతరాంభ్యమేధావి
స్నాత్వావిత్త్యంసహస్యచ | పశుమూలమువాగవ్యాపరేదుఃఖిషత్త్రయం ||
సంఖ్యాంసముద్వహాక్ సమ్యగ్భావదస్తజ్ఞకౌంబిః | తావజ్జపాద్విరమ్యాధ
ఫరాహారంసమాచరేత్ || స్వసేద్యే సమీపేతుకృతంపాపమనుష్ఠరే || పరే
ద్యుః ప్రాతరుత్థాయూర్వావజ్జపమాచరేత్ || ద్వ్యయుతంపూజితామే
తితతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ | ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తంయాగాద్య కరణవిషయః

త్రత్వాస్తా పంచగవ్యమాత్రం ప్రాయశ్చిత్తం । ఇతీక్షురసథేను ప్రతిగ్ర
= సాక్షాద్ధేను పతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. =

హ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అసాక్షాద్ధేను ప్రతిగ్రహప్రాయ శ్చిత్తమాహ
మాత్యే ॥ ఏతాసాందశధేనానాం ప్రత్యక్షాపాపవాశినీమహాపాపవిశు
ద్ధ్యర్థం బ్రహ్మణాఃస్మితాపురా ॥ రాజావావిప్రమాత్రోవాదశనిష్కాధిపా
పివా । ధేనుమేశామలంకృత్య హ్యభ్యవ్యవవిధిపూర్వకం ॥ పుణ్యకాలేషు
పుణ్యక్షే యోద ద్యాద్విప్రపుణ్యవే । సయాఃవిష్ణుభవసం దేవైస్సహనతాదీ
ప ॥ త్రైంక ॥ ధేనుయస్సమలంకృత్య పుణ్యకాలేషుపర్వసు । అభ్య
వ్యవగంధపుష్పాదై ర్యోదద్యాద్విప్రపుణ్యవే ॥ సయాతిబ్రహ్మణిస్థానంయ
త్రగత్వానశోదత । పశ్చాద్భవముపాగమ్య సభవేస్సద్ధిరాధిః ॥ మ
హారాజవిజయ ॥ ధేనుమేశామలంకృత్య పుణ్యకాలేషుపర్వసు । పుణ్యక్షే
త్రేపుణ్యదివే వ్యతీపాతేవైధృతా ॥ యోదద్యాద్విప్రవర్ణాయసయాతిప
రమాగ్గతిం । తునస్సవముపాగమ్య గాజాభవతిధార్మికః ॥ సాహదే ॥
ధేనుంప్రోసు గృహ్ణీయాద్వృధాభోగపరాయణః । అకృత్వానివక్తుతింలో
భాద్వాశ్శీభవతికానని ॥ తద్దోషపరిహారాధం జపేద్రుద్రమృధాయతం
తదాదోషవినిర్ముక్తశ్శుద్ధిమాప్నోత్త్యనుత్తమాం ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ యో
ధేనుంసమలంకృత్య దశేన్వనయానిం । గన్ధపుష్పాతుతైర్వస్తైస్సర్వా
భరిణదూషితాం ॥ దత్తాంరాజకుమారేణ పుణ్యకాలేషుపర్వసు । ప్రతి
గృహ్యద్విజోలోభాదృత్వాఃషక్తింశుభాం ॥ వ్యాశీభవతి దుష్టాత్కా
యాగంవాదానమేవవా । ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యధికంరూద్రంద్వయ్యుతముచ్య
తే ॥ ఉపక్రమ్యత దానింవాపరేద్ద్యుత్వాపరేవాని । స్నాత్వాప్రాత్యధాచా
రనిశ్చ్యక్షమేసమాప్యచ ॥ రహస్థానంసమాగమ్యసంఖ్యాంయసిధారయ ॥
ఆరభ్యచోదయాద్వారస్తమేతిదివాకరః ॥ విరమ్యనియమంపశ్చ శ్శిరా
హరప్రకల్పయేత్ । స్వపేద్వాస్వగృహేదీవసమిపేస్థండిలేవ్రతీ ॥ పరే
ద్వ్యగేశంకుర్వీతయావస్సంఖ్యాంసమాప్యతే । తతశ్శుద్ధిమశ్నోతియజ్ఞదా
నపరాజ్కుః ॥ ఇతిసాక్షాద్ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అరాద్రా కృ

—*ఆహ్వానకృష్టాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ష్టాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాహదే ॥ శృణుపుత్రప్రపత్నౌమి
ఆర్తగృష్టాజినశుభం । తిలైరాశ్శ్రావ్యమేదద్యాద్విప్రాయధీను

తే || సనరఃపాపనిముక్తౌబ్రహ్మలోకంసమశ్నుతే | పశ్చాద్భవముపా
గమ్యసప్తజన్మభవేద్విజః || తత్రాధీశ్వరునిసమ్యక్సృష్టాజ్ఞానమతాప్య
చ|తేనజ్ఞానేనమహాతానిర్వాణంసమవాప్నుయాత్ | సూర్యసోమగ్రహే
రాజకమున్వాదిభుయుగాదిమ | అయనద్వితయేచైవవ్యతీపాలేచవైధ్యతౌ
సంక్రమేషుఃజన్తృక్షేణనీతీరేనుగాలయే | స్వస్యహేవాపిరాజేంద్రపుణ్య
క్షేత్రేషుపవ్యసు | సరోయస్సమ్యక్భృత్యక్షాఅద్రాక్షస్తాజినందృఢం || కల
పూణ్యంద్విశేంద్రాయహ్యర్చితాయనుభూషణైః | దద్యాద్దక్షిణయాసా
ధశంతస్యపుణ్యఫలంశృణు || యావంత్యజిరోమాణి యావంతస్తత్రవైతి
లాః | తావద్యుగసమాసాణి బ్రహ్మలోకమవాప్నుయాత్ || లింగపురా
ణే | తిలపూణ్యంపుణ్యకాలేఅదగ్రిక్షస్తాజినంసరః | అభ్యత్యక్షాగంధవస్త్రా
ద్యైస్సవ్యక్తుషామృతాభిః || యోదహ్యప్రపర్యాయసగచ్ఛేద్భృష్టా
ణఃపదం || తత్ప్రతిగ్రహదోషప్రాయశ్చిత్తమాహ || నాగంఢే || ఆ
దగ్రిక్షస్తాజినంజ్ఞాపుణ్యకాండపాగతే | యోవిప్రఃప్రతిగృహ్మీయాత్స
నద్యఃపతితోభవేత్ | నిత్యంవైమిత్తికంకామ్యం యాగాదికమంతరం |
తదానశ్యంతికమాణిగాయత్రీజపవతచ || యమలోకముపాగమ్యభుక్త్వా
తత్రమహద్భయం | సపాపీభువమాసాధ్య నారీత్వం సప్తజన్తసు || చ
తుర్వింశతిమతే | యోవిప్రఃపుణ్యకాలేషుత్రిమాద్రాంతిలైర్యుతాం |
తాంద్విజఃప్రతిగృహ్మీయాద్వృధాభోగపరాయణః || తదానశ్యంతికర్తాణి
ఇష్టాపూతాదికానిచ | తదాహృత్యువశంయోతిపుణ్యభృంశాద్యమాలయే ||
మహంతంసరకంధుక్త్వా శ్రీజన్తతదనంతరం || ప్రాప్తోతీతిశేషః || బ్ర
హ్మంఢే || తిలపూణ్యంపుణ్యకాలే చర్తాదగ్రింరాజవల్లభాత్ | ప్రతిగృ
హ్యద్విజోమోహాత్సప్తతంతుపరాబ్దుభిః || యమలోకముపాగమ్యచిరంస
రకభాక్తతః | నానాజన్మానుభూయాశుకృకలాసోభవేద్భువి || తస్మైమోని
వహ్నితిదక్షస్తా మునిభిష్టావాదిభిః | అపమృత్యా తారణమార్జనంపూ
ర్వవత్కుత్యాతదనంతరంప్రాయశ్చిత్తం || ప్రాతస్సాంత్యాశిలైస్సమ్యక్
గఘమషణ్మూర్వకం | అర్ద్రవానాస్తటంగత్వా హ్యనుజ్ఞాప్యద్విజన్త
నః || ప్రతిగ్రహవిశుద్ధ్యథశంతు తు మహాథనజ్జలాః | ఇతిప్రార్థ్యద్వి
జాన్సర్వాన్పరిక్రమ్యప్రణమ్యచ || తప్తకృత్ప్రణయంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్నోత్యనుత్రణాం || ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్తాపుసస్సంసారమాచరేత్ |

పంచగవ్యంపిబిశ్యశ్చాచ్ఛుద్ధోభవతితాకిః || కృచ్చాచిరజేనప్రాణశ్చిత్తం
పునఃకషాపూర్వకంకృత్వాతదంగప్రాయశ్చిత్తేన పూతోభూత్వాయాగా
దికంకుర్వాత్ || అన్యధాపునఃకర్మాసంభవేయాగాదికంసఫలతిపునఃకర్తై
వహ్యచార్యత్వోజాంసర్వకర్మసాధనం | నోచేన్యలముష్టప్రత్యోశనవత్ || అ
తఃపునఃకషావబలవత్తరం || ఇత్యార్చ్యకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ||

—తిలకకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

అథతిలకకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్కండేయః || తిలైరా
పూర్వయశ్చర్మదద్యాత్పుణ్యోగమేనస | నతస్యయమలోకోస్తివైకుంఠేవా
సమశ్నుతే || కార్త్యే | పుణ్యకాలపుణ్యదినేసాంగకృష్ణాజినేతిలా || నిక్షిప్యవి
ప్రవర్యాయేయోదద్యాత్పుణ్యధాక్ || సూరించ || పూర్వవత్తీలసంయు
క్తంశువహంచర్మద్విజాతయే | పుణ్యకాలేషుపుణ్యోహేయోదద్యాత్సోపివై
సూరిః || అజినంయోనుగృహ్ణీయాద్భవగంవిప్రస్తిలైర్ముతం | అపమృత్యుమ
వాప్నోతిసూరిత్వంప్రాప్నుయాదిహ || దానసాగరే || పుణ్యకాలేషుపుణ్యో
హేపుణ్యతీర్థేనృపోత్తమ | తిలకకృష్ణాజినాధృత్వావృధాభోగపరాయణః ||
యమలోకమవాప్నోతిస్థిత్యాధుంజన్మహద్భయం | పునర్నారీశ్వమాప్నోతి
తిలచమప్రతిగ్రహే || ఆర్చ్యకృష్ణాజినేపూర్వంప్రాణశ్చిత్తం ప్రదర్శితం |
పాదహీనంద్విజంకుర్వాత్తిలకకృష్ణాజినగ్రహే || పాదహీనంపచోత్తరసప్త
తితప్తకృచ్చాచిక్రత్వాపునస్సంసూరించపూర్వవత్కృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి
నాన్యథేతి || ఇతితిలకకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథయోగవ్రతాది

—యోగవ్రతాదిషుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

షుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మత్స్యే | అధికనారీశ్వరోయో
గయోగేహరిహరాత్మక | లక్ష్మీరాగాయజేయోగవ్రతేష్వస్యేషు షణ్ముఖ ||
కృష్ణాజినేవ్రతాంగత్వాన్నదోషగతిగోబిలః | తథాపిశృణువత్ప్రాయ
శ్చిత్తంవిశుద్ధిదం || మహానారదీయే || యోగేషువ్రతకాలేషుఅధికనారీశ్వరా
దిషు | యోదద్యాదజినంవిప్రవ్రతంతస్యఫలప్రదం || పురానారాయణో జే
నోలోకాన్సంహృత్సూత్రాత్సని | నిధాయజలధాశిశ్లేషీఘ్రకాలమరిందమః ||
తన్నాథోనైవలంబజ్ఞైతత్తాధూశ్చంకిజంమహత్ | హిరణ్మయంబృహన్నా
శంరక్తకుంకుమకేసరం || సహస్రపత్రతరణంపతప్తకనకోజ్జ్వలం | తత్రజ
జేవిధాతాదవ్యస్తాపీజ్జగతాంశతిం || హరిఃప్రసన్నవదనోబభాషేకమలాస

నం॥ సృజవిశ్వమిదంభగ్రవేదాన్యజ్ఞాకద్విజానసి॥ ధేనుంచలోకరక్షాథకమా
 లస్యంమాకురుష్వహ॥ ఇశ్వక్వాభగవాన్విష్ణుస్తతే॥ శాంతరథీతుత॥ బ్రహ్మ
 తదవధార్యాభృష్టకాన్విశ్వమీజసా॥ వెదాన్యజ్ఞాకద్విజాన్లాశ్చ తస్యం
 త్రాంత్రతసాధకా॥ అరణింనుక్సుగ్రహదర్శింధృగ్శాం జుహ్వంతిదాయు
 ధం॥ కృష్ణాజించముసలములూఖలమతఃపరం॥ పాత్రాణ్యన్యానివిశ్వాత్తా
 ససజఃజగదీశ్వరః॥ వ్రతేషుయజ్ఞదానేషుబ్రహ్మద్యౌవ్రతాదిషు॥ అజినం
 దానపూజ్యకథంధదావిప్రెధ్యఆదరాత్॥ తదాప్రభృత్యదశ్చమఃప్రసిద్ధి
 మగమచ్ఛవి॥ యస్త్వైతచ్ఛమదానేషు వ్రతేషుయిషేషుద॥ ప్రధానం
 కురుతెసోఽబ్రహ్మార్వాణమృషయాత్॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా
 హ॥ మార్కండేయః॥ యాగాదిషువ్రతేష్వేతత్ప్రతిగృహ్యద్విజోత్తమః॥
 ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్యాత్పునస్సంసౌరవజితం॥ దశాయుతానిశాయ
 త్రిరథకనారీశ్వరైస్తతే॥ తథాచరిహరేశుగోలక్ష్మీవారాయణేతదా॥ ఉ
 గ్రవ్రతేషుదానేషుపుంపంధ్యత్వహరాదిషు॥ ఏతేషువ్రతేషుకృష్ణాజినానా
 మంగత్వాల్లఘుప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥ అర్ధకృష్ణాజినాదేస్సవ్యంప్రధాన
 త్వాత్ప్రాయశ్చిత్తచామశ్శం॥ పునస్సంసౌరశ్చ॥ ఏతేషువోధయంఉక్త
 ప్రాయశ్చిత్తమేవాలం॥ ఇతియోగాదిషుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

==తిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం==

అథతిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సౌరందే॥ యోరాజాపుణ్యకా
 లేషుపుణ్యధేషుపర్వసు॥ తిలపద్మంధాశాస్త్రమర్చయిత్వాద్విజన్మనై॥
 దద్వాదక్షిణయాసాధకంతస్కంతానైవవిద్యతే॥ పునర్భవముపాగవ్యమం
 డలాధిపతిర్భవతే॥ బ్రహ్మకైవతే॥ తిలపద్మంద్విజోధృత్వారాజ్ఞఃపుణ్యది
 నేషుయః॥ సతుదేహవిశుద్ధ్యర్థంవడబ్దంకృచ్ఛగ్రమాచరేత్॥ పునస్సంసౌర
 రపూతాత్తాశుద్ధిహాపొత్తిదైహికీం॥ త్రైంగేప్రతిగృహ్యద్విజోలోభాదో
 గత్యస్తాపరాయణః॥ తిలపద్మంసముత్పన్నంరాజభిఃపుణ్యసంగమే॥ పునః
 కథాప్రకుర్వీతతతఃపశ్చచ్ఛృణుష్వమే॥ సమ్యగ్విప్రైరనుజ్ఞాతక్షడబ్దంకృ
 చ్చగ్రమాచరేత్॥ తతఃపాపవిముక్తస్సాన్యన్నదానైర్నాన్యకమభిః॥ ద్వి
 జోలోభపరాయణాభోగశ్చయతిలపద్మంధృత్వాపూర్వంపునస్సంసౌర
 రంకృత్వాపశ్చస్పరిషదుపస్థానపూర్వకంప్రాణాపత్యకృచ్ఛాగ్రహంవడబ్ద
 మాచరేత్॥ తేనపూతోధవతి॥ నదానైర్నాన్యకమభిఃపూతస్సాన్యత్॥ ఇతి

తిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథరజతపద్మ ప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్త

—*జతపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

మాహ॥ మాహిం డేయః । కమలం రాజతః దద్యాద్యో రాజా వుజ్యసంగమే ।
అశ్చ్యవ్యవిధినా శాస్త్రాద్విప్రాయాధ్యాత్మ వేదిసః । నతస్య పునరావృత్తిర్భి
క్షులోకాతః పదావన ॥ శ్రేవే ॥ నిష్కామనతయా రాజస్సుద్దిశ్యవారిమవ్య
యం । హరం వాఙ్విజవ రాయద ర్యాశ్చుఞ్చ్యాగమేనుధిః ॥ సర్వపాపవిన్యా
క్షః పుత్రపౌత్రపఃష్కృతః । ఇహోపవిభ్రునోఽస్మి గాన్ధుక్వా దేవపదం బ్రజే
త్ ॥ చతుర్వింశతిమతే ॥ యోధ్యత్వా రాజకంపద్మం పుణ్యకాలేషు శాజభిః
దత్తం సమ్యగలంకృత్య తస్య శుద్ధిం సుత్రమా ॥ ప్రధానం సుపరిశ్రమ్య జ్యేష్ఠత్వ
చాంద్రాయణద్వయం । శుద్ధిమాప్నోతి మహతీమతత్పద్మప్రతిగ్రహాత్ ॥ ఆధా
నం వాఙ్మణం తీత్యాకతేన విప్రసదోపభాక్ । ఆధానకరణే సర్వ స్యదక్షిణే
ప్రాయశ్చిత్తం పంచగవ్యప్రాశనం ॥ ఇతి రాజతపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*రోగప్రతికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

అథరోగప్రతికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాహిం డే॥ డేయః కాసశ్చ
గుల్మశ్చ శిరోవాయుస్సగంధరః । అర్శోరోగస్తథాశూలంగడమాలాశిరో
భ్రమః ॥ ఏతే హహాతకజన్యాః ॥ వాతవ్యాధ్యశ్చ రీమప్తమహూదరభగం
దరాః । అర్వాంసిగ్రహణిత్యష్టై హహరోగాః ప్రకీర్తితాః ॥ ఇత్యేతే డపాత
కజన్యాః ॥ ప్రమేహామధుమేహశ్చ జ్వరశ్శీతోష్ణ సంభవః । కంపశ్చ పక్షుత
శ్చ ఆంధ్రవృద్ధిస్తదైవద ॥ ఇత్యేతే సంకలిరణజన్యాః ॥ అరుచిశ్చ తథాపిత్తం
బహుమూక్రింకిరోవ్రణం । సర్వాంగతాపనంతద్వద్భరిత్య గునగ్నితా ॥
ఇత్యేతే మునీకరిణజన్యాః ॥ అక్షిశూలంకణశూలం పాదశూలం తథాగ్ర
లం । కంఠాశ్చిర్దురోరోగః కామిలాచతథాభ్రమః ॥ ఇత్యేతే పాత్రీ రణజ
న్యాః ॥ నక్తాంధిత్వం సుదేహాలం నానారోగస్సుజ్వంభితం । హీకాగ్రతుతమజీ
ణకత్వంకంఠశోషగమేవచ ॥ ఇత్యేతే జాతిభిశ్చ జన్యాః ॥ ఏతే హశ్చైవ బహ
వో వ్యాధయః పాపసంభవాః । ఇహజన్మనిహరాజక్ పూజన్మ నివాజి
తాః ॥ వ్యాధయః శాపమాలాస్సుగ్నిప్రత్యక్షనరకాస్త్యమ్ ॥ సర్వవ్యాధ్యుప
శాంత్యర్థం కుర్యః ప్రతికృతింబుధః ॥ బ్రహ్మహత్యాదిరోగనిరాసార్థం యు
స్య యస్య పాపస్థయోయోరోగోజాతః తన్నిరాసార్థం ప్రధాన దేవతాస్తి
కమేవిపాకేషు సైవ ప్రతికృతిః ॥ తత్ప్రతిగ్రహాద్విప్రస్య శాప బాహుశ్చం ॥

తిస్తాత్రతావ్యంప్రాయశ్చిత్తమ్॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ వామ
 నపురాణే॥ కృష్ణాజింప్రత్యకృతింమేషింబోధయతోముఖే॥ శకటంయోను
 గృహ్లాతినభూయఃపురుషోధవేత్॥ ఏతదకృతయాగాదికస్యాకృతప్రాయశ్చి
 త్తస్యవిషయో॥ ఉభయోరేకతరాసంభవేస్త్రిత్వం॥ తదాహచూరంజేయః॥
 ద్విజఃప్రత్యకృతింభృత్వాయాగంవానిషక్రృతింతువా॥ అకృత్వాదవ్యలోభేన
 సస్తీభవతిసర్వదా॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కూమకపురాణే॥ ధృత్వా
 ప్రత్యకృతింవిషంసప్తతంతుపరాబ్జుఖిః॥ తత్ప్రతిగ్రహశుద్ధ్యర్థం కుర్యాచ్చం
 ద్రాయణత్రయం॥ నిరంతరమచూరాత్రంజపన్నారాయణంవిభుః॥ స్వపెచ్చ
 దేవతాగారెన్మండితేవలెవసక॥ కలశంభతుయేత్రాతరవిమం దాయతే
 యదా॥ ఏవంనూసత్రయేపూణే శుద్ధస్సాన్యత్తత్ప్రతిగ్రహత్॥ ఆధానం
 వాప్రకుర్వీత్యుబి మోకచనంతువా॥ ద్వయోరభావేలోభాదే ప్రాయశ్చి
 త్తమిదంచరేత్॥ తత్రాపిచపునఃకమశుద్ధిమాప్నోతినాన్యధేతి॥ ఇతిరోగప్ర
 తికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—అథమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

మాహ॥ కూమకపురాణే జనస్యమరణేకాలేయమదూతగజేస్సక॥ పా
 పానితస్యయావంతిసః ఘోనూయవ్రతంత్యథః॥ భూతప్రేతపిశాచాద్యామృ
 తశయ్యాబహిస్తీతాః॥ కెచిద్బుద్ధిపథంయతాఃకెచిత్ప్రేతంశపంత్యలం॥ మి
 యమాణంతతోద్బుద్ధ్యాకుత్సయంతితథాపరే॥ మరణంతే యధారాజశ
 య్యాస్సృశ్యానసాజనైః॥ తత్పుత్రాదిస్తుతాంశయ్యాంవిప్రాయాధ్యాత్మ
 వేదినే॥ ద్వాదశేదివసేదద్యాన్తృతస్సర్వకమవాల్మయత్॥ బహ్వభిద
 త్తీణాభిశ్చతోషయేద్విప్రవల్లభం॥ తత్ప్రతిగ్రహదోషమాహ॥ మాత్యేన్య
 విప్రలోభపరీతాత్తామృతతల్పంపరిగ్రహేత్॥ నిత్యంనైమిత్తికం కామ్యం
 సవ్యఃక్షరతినర్వధానిత్యంనైమిత్తికాభావాత్పరితస్సాన్యద్విజాధమః॥ గర్భా
 ధానాదిసంసారాఃపునఃకార్యాద్విజాతిభిః॥ తతిఃపంచరేత్యుచ్చగింద్వి
 శతంతప్తసంజ్ఞకం॥ తఃపూతోధవత్యేవకర్తార్యోలోకయోర్ద్వయోః॥ అన్య
 ధానిషక్రతిర్నాస్తిహ్యధానక్రతుభిర్విదా॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యప్రాయ
 శ్చిత్తంసమాచరేత్॥ అన్యధాస్యాత్సదుష్టాత్కూల్యలూకౌ నిజశేవనే॥
 ఏతద్భాగప్రాయశ్చిత్తాద్భగరణవిషయం॥ ఉభయోరేకతరసంభవేనోలూక
 త్వం॥ ఇతిమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగోదమకప్రతిగ్రహ

—గోచర్మ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లింగపురాణే ॥ గోచర్మకవిప్రవర్యాయరాజాధిమక
పరాయణః॥ పుణ్యకాలఉపాయాతే॥ ద్వాదశక్షిణయా సహ॥ యావంతఃపాం
సహామామేరాశిమాతాభవంతిహి॥ తావద్యగసహస్రాణివిష్టులాకేమహీ
యతే॥ గోచర్మప్రమాణమాహ॥ రంగ ర జీయే ॥ గోశతస్యపవత్సస్యసం
చారస్సేవ్యభూభవేత్॥ సతుద్వాదశధాయాతోగోచర్మకవిదుర్బుధాః॥
కామే॥ అనర్థ శతయా రాజక సంచారోగోశతస్యచ ॥ రాత్రాయావత్ప్రదే
శేస్యాత్సవత్సస్యన్యపేత్తమ॥ సతుద్వాదశమానేనగోచర్మకవిప్రతిగ్రహతం
తందేశంవిప్రవర్యాయలర్చితాః కుటుంబినే ॥ యాగాసక్తాయయోదద్వా
త్సవై నారాయన్స్మృతః॥ పునర్భవముపాగమ్యమండలాధిపతిర్భవేత్ ॥ లింగ
పురాణే॥ పుణ్యకాలేషపుణ్యక్షేవ్యతీపాతేచవైధ్యతోనదీతీరేపుణ్యదినేమ
న్వాదిమయుగాదిమృత్యుతాయద్విజాగ్రాయకమకస్త్రాయశీలినే॥ యోరా
జాచమకతద్దద్వాత్సవై విష్టుమవాపున్యత్ ॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోషప్రాయ
శ్చిత్తైదర్శయతి॥ సుందరపురాణే, గోచర్మకవిప్రవర్యాయాభినయోవిప్రస్సంప్రతి
గ్రహేత్॥ పుణ్యకాలేషపుణ్యదినేదత్రంరాజ్ఞానువర్తనా॥ సద్యఃపతంతిరాశేం
ద్రసతిక్రియాంకాయసంభవాః॥ నిత్యకమకపరిభ్రంశాత్సూకరత్సమపాష్ట
తే॥ తస్మాన్మానిమగ్నతీర్నాసియాగభ్యస్తశ్చప్రతిగ్రహే॥ తదభావేనరక్షే
వశతచాంద్రాయణంబరేత్॥ త్రయస్త్రింశన్తతే॥ పూర్వజఃప్రతిగృహ్నియా
ద్రాజవత్రంసుపూజితం॥ గోచర్మకవిభువస్థానంద్రవ్యలాభనపాధికవ ॥ త
స్యకమకాణినశ్యంతిమృత్యురాయతిశ్చజాతే॥ నరకానుభవంకృత్వాసుక
రోభవతిశ్చిత్తా॥ బహుసంసకారపూతేభ్యోయాగాదిభ్యోసనిమగ్నతీః॥ త
స్మాన్పనయనంధూయికమకభంకాద్భవేతః॥ కృచ్ఛాచరణపూర్వకము
పనయనాదికంకృత్వాపశ్చాద్వాగఃకలకవ్యః॥ తదభావే చాంద్రాయణశ
తంకృత్వాదండమేఖలాశ్చస్తాపనాదింకజకాయత్వాకల్పోక్త విధినాస్వం
కుర్యాత్॥ నాన్యధామద్ధిరీరితేతి ॥ ఇతిగోచర్మకవిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

—శకటదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

అధశకటధానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మత్స్యపురాణే॥ స్థితేకర్క
టకేభానామకరస్థేదివాకరే ॥ మామమాసేపూర్వపక్షేపప్రమ్యాంగవివాస
రే॥ అయనిద్వితయేచైవమన్వాదిమయుగాదిమృత్యుశకటంధాన్యసమ్మిశ్రంయు

గరజ్జపరిష్కృతం॥ చతుర్థినదుర్భిచ్ఛయుక్తవస్తైరీరలంకృతం । యోద
ద్యాద్విప్రవత్యాయనతస్యపువర్ణదృశః॥ సాగంఢేతథేషుపుణ్యకాలేషు
ణ్యవత్సుదినేషిహ॥ యోరాజాశకటంద ద్యాద్విప్రాయాధ్యాత్మవేదినే॥ అన
దుర్భుగసంయుక్తంరజ్జధాన్యపరిష్కృతం । అచ్చితంగంధవస్త్రైర్దైరుక్త
దక్షిణయాసహ॥ సూర్యలోకమవాప్నోతికలత్రయసమన్వితః । తదంతెధువ
మాసాద్యసర్వసంపత్సమృద్ధిమూక్ ॥ దానైరినేత్రైఃపూతాత్మానిర్వాణము
పపద్యతే॥ శకటేధాన్యాదినిమాణప్రకారస్తుపరిభాషాయామభిహితః॥ నా
రదీయే॥ శకటంపుణ్యకాలేషుయోరాజాప్పధివితలే । ప్రాయవేదవిదుషేద
ద్యాద్దక్షిణయాసహ । తాత్పత్యపితృతత్యైచసకులమేకంసముద్వహా॥ మెరు
ముల్లంఘ్యసహసావిష్టులూకంప్రపద్యతే॥ లింగపురాణే ॥ ప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ శకటంయోచ్యస్తేయాద్యాగతీథకపరాజ్ఞుః । పుణ్యకాలేషుపుణ్య
క్షేత్రసభవేచ్ఛక్రధారకః ॥ ఏతత్సపవిశుద్ధ్యధికంచరేచ్ఛందాయణాష్ట
కం॥ యాగాద్యకుణేవోషఃశకటస్యప్రతిగ్రహే॥ ప్రధానంసంపరిశ్రేజ్యప్రా
యశ్చిత్తంసహచరేత్ । పాపదుష్టానపూర్వకంపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం
కుర్యాత్॥ ఇతిశకటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథక్షభయతోముఖీప్రతిగ్రహ

—క్షభయతోముఖీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగంఢే॥ సూయమనాంయదాధేనుంపరిక్రమ్య ప్ర
ణమ్యచ॥ యోదద్యాద్విప్రవత్యాయనవై విష్టుపదంప్రణేత్॥ సాయంవాప్రా
తరథవాసూయమానాంవిశోకయక్ ॥ శిరిఃపాదాయదావతేత్తదాదానం
మహస్తం॥ పితౄణుదైశ్యవారాజన్నతవిష్టుంహరంచవా॥ తంతంలొకమవా
ప్నోతిపునరావృత్తివజితం ॥ మహానారదీయే॥ సూయమానాయదాధేనుః
సర్వపాపక్షయంఃరీ॥ తదానరేణదాతవ్యావిప్రాయాధ్యాత్మవేదినే॥ నతస్య
పునరావృత్తిర్పిష్టలోకాత్కదాచన॥ శివధమోత్తరే ॥ ద్విముఖీంషట్పు
దాంధేనుమనువ్రజ్యప్రణమ్యచ । యోదద్యాద్విప్రవత్యాయనతిబ్రహ్మపదం
ప్రణేత్॥ మహాభారతే॥ ద్విముఖీంషట్పుదాంశుద్ధాంవిలోక్సజనవల్లభః । పరి
క్రమ్యప్రణయాగధిజాయాధ్యాత్మవేదినే ॥ బహ్విభిర్దక్షిణాభిశ్చేదద్యాద్యది
నశోత్తమ॥ యావంతివశురోమాణితావద్యస్తపదంప్రణేత్ ॥ తత్ప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శేవీపురాణే॥ ద్విముఖీంషట్పుదాంధేనుంపిట్రాలో
భపరాయణః । ప్రతిగ్రహ్యాద్విజోదేవియావద్భోగపరాయణః ॥ తావద్భుగ

హేమాద్రాక్షాన్నిగోవైతరణీగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౬౭

సహస్రాణీనారీత్యం ప్రాప్నుయాదీహ ॥ కౌషీక ॥ ద్వితోయోద్విముఖీంధే
 నుంసోపసగరసదక్షిణాం సవస్త్రాంవిధివద్ధ్యత్వాతదామృత్యువశంకరతి ॥
 నరకాసుభవంకృత్వానారీజన్మసమశ్నుతే । నారీపాపస్యమూలంహీకిముత
 త్వంప్రతిగ్రహే ॥ యావంతిమశురోమాణితావన్నరః మశ్నుతే । కేచిత్సం
 సార్మిమిద్ధంహిహృతయోమఖసంగ్రహే ॥ స్త్రీత్వాన్య దోషబాహు
 త్యాత్వాన్యశ్చిత్తపదానతః । లక్షణయేణ గాయత్వాశ్శుద్ధిమాప్నోతిదై
 హికీం ॥ యాగవిధింశనేతాతప్రాయశ్చిత్తవిదంచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తైవ
 పూతాత్వాప్రధానంసంపరిత్యజేత్ ॥ అనేనవిధినాశుద్ధిర్నతీదేర్నజపాది
 భిః । లక్షితయజమానంతంపుఃస్సంసార్కంకృత్వాహ్యుబయతోమఖీప్రతి
 గ్రహశ్శుద్ధిరితితాత్పర్యం ॥ ఇత్యుబయతోమఖీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అ

—ఉత్తాగ్రంతిగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, —

ధోతాగ్రంతిగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారగంజేయః ॥ విపత్సూ
 తాగ్రంతికాలేశుహ్యవిచార్ణమహస్వయం । తాంధేనంప్రతిగృహ్యశుమహా
 పాతకమశ్నుతే । దేవిపురాణే । ఉత్తాగ్రంతిధేనుమాసన్నాంతిమ్యుంవా
 యధార్హతః । ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తుసవై నరకమశ్నుతే ॥ కౌషీక ॥ ద్వితో
 యశ్శుశీంసంపన్నఃప్రతిగ్రహపరాయణః । ఉత్తాగ్రంతికాలేతన్నామ్నీంధే
 నుఃసదృత్వాసదోషభాక్ ॥ నరకాననభూయశుదరిద్రోభువిజాయతే । అన్న
 వస్త్రపరిక్షిణస్సదారోబహులప్రజః ॥ కింకరోమిక్ష్వగచ్ఛామికంవాశరణమా
 శ్రయే । ఇణీవవతయన్నిత్యమేతద్దారిద్యం । దారిద్యంమరణాతగ
 త్పందరిక్రొనహిపూజ్యతే । దరిద్రస్సవృధాజన్మజరిద్యవృధావయః । దరిద్ర
 స్సవృధారూపదరిద్రస్సవృధాగుణాః । తతాపిచాలదారిద్యంక్షణమా
 త్రంనశక్యతే । తత్త్వాన్యశ్చిత్తమాహ ॥ భవిష్యత్తరే । ఉత్తాగ్రంతిధేను
 మాగృహ్యప్రధానంసంపరిత్యజేత్ । లక్షణయేణ గాయత్వాశ్శుద్ధిమాప్నో
 త్యనస్తమాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిదరిద్రత్వాన్ముక్తిభాక్ ॥ దారిద్రం
 జన్మగ్రూపంధిగ్దరిద్రంపునఃపునః । దారిద్యజనకంధనోర్గ్రహణంసభవేది
 మాహ ॥ ఇతిఉత్తాగ్రంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవైతరణీప్రతిగ్రహ

—వైతరణీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, —

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూమేపురాణే । యమహేమహాఘోరేసరిదంగార
 రూపిణీ । వష్టియోజనవిస్త్రీణాశతయోజనమాయతా ॥ సాసరిత్వాసినోద్భ

ష్టాప్రజావృత్తతానుమా । దృష్ట్వాపుణ్యజవాన్ సైవశాంతి మాప్నోతితక్ష
ణాత్ ॥ పాపినఃపాపకమాణిపుణ్యవాన్పుణ్యమాచరేత్ ॥ పాపీనరకయా
ప్నోతితిపుణ్యవాన్పుణ్యలోకభాక్ ॥ పుణ్యంసుఖాధీశుర్వీతఃకుఖాధీశాప
మాచరేత్ ॥ దుష్టప్రతిగ్రహవీవపాపం ॥ తదపరిగ్రహవీవపుణ్యం ॥ దుష్టప్రతి
గ్రహఉత్సాహితవై తరణ్యాదిఃతేషాంత్యాగవీవపుణ్యం ॥ ద్రవ్యస్సాల్పత్వా
త్పాపబాహుళ్యాద్యాదికరణస్యాశక్యత్వాత్పురిత్యాజ్యమేవస్వధా ॥
మాత్యై ॥ దారిద్య్రంస్థిరతామేతివైతరణ్యాప్రతిగ్రహే ॥ సర్వేషామేవపా
పానాందారిద్య్రమధికంవిది ॥ దారిద్యాద్దోషబాహుళ్యాత్త్యజేదేతత్పు
రిగ్రహం ॥ దారిద్యాగ్రహంపాపంజన్యహనవిద్యతే ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్త
హం ॥ సాగ్రహం ॥ ప్రతిగ్రహ్యాద్యిజోధమమాశాంతనరాధిప ॥ పిండనిర్వా
పజేకాలేషి ॥ మానాందరిద్రవాక్ ॥ ప్రధానంసమృతిత్యజ్యస్మాత్సాంత్యంస
మాహితః ॥ లక్షద్వయంజపద్దేవిమతద్దోషోపశాంతయే ॥ నాన్యధాశుద్ధిమా
ప్నోతితిదారిద్యాగ్నిమముక్తిమాక్ ॥ ఇతివై తరణీథేన ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—*మృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తం ॥ అథమృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయ ॥
విహాయోమహిషీంగృహ్లాన్సాక్షాన్సృత్యుస్వరూపిణీం ॥ మృత్యువాశకరీం
దాతుఃగృహతుర్మృత్యుదాయినీం ॥ అభ్యర్చయీషవస్త్రాద్యైర్గర్భానైర్భర్త
షీణయాసహ ॥ సాక్షాన్సృత్యుమవాప్నోతివడ్డౌశాభ్యంతరేన్మప ॥ సాగ్ర
హం ॥ మహిషీయోనుగృహ్లాన్సాక్షాన్సృత్యుదాంపాపనాశినీం ॥ ధాన్యైర్గ్రహం
ధాక్షత్రైర్నితైర్నితాన్సృత్యురూపిణీం ॥ సవత్సారోగిభిర్దత్తాంచాప్తాణా
భయవజ్జితః ॥ మృత్యుమాప్నోతిసహసాపశ్చాత్సాకరతాంప్రజేత్ ॥ బ్రహ్మం
డే ॥ భానుఃకుజోభృగుశ్చైవశనీరాహుర్గ్రహస్త్రవీమి ॥ ద్వాదశాప్తమబ్జ
స్థాపంచైతేషుస్యదేహినః ॥ కుర్వంతిప్రాణసందేహం స్థానభ్రంశం ధనక్ష
యంత ॥ తదామృత్యువశంయాతః పీడితోగ్రహనాయకైః ॥ పీడాః ॥ జ్వరశూలం
వాతపిత্তంశ్లేష్మోల్బణమసూరికాః ॥ విషాచీగ్రహణీపాదహస్తశూలంమహా
దృయం ॥ జ్వరాన్తిసారోనిశ్చక్తిఃపూర్ణభ్రమణమేవచ ॥ కమోవాబహు
మూత్రోవారోగాన్మూత్రాంభవంతిహ ॥ సర్వరోగవినాశాయమృత్యుత్తర
ణమేతవే ॥ తదాయోమహిషీందద్యాత్పూజితాంవస్త్రభూషణైః ॥ మృత్యు
రూపాయవిప్రాయససద్యోరోగముక్తిభాక్ ॥ గృహ్నియాన్మహిషీమేనాం

ద్విజోద్రవ్యాతురస్తదా ॥ మృత్యుమాయాతిసహసానుకరత్వమవాప్యతే ।
తత్పాత్రీయశ్చిత్తమాహ ॥ గారుడే ॥ తదానీంవాపరేశ్వర్యాన్నాత్వాశుచి
రలంకృతః । నిత్యకమఃవిశుద్ధాత్మాజపేన్మృత్యువినాశనం ॥ అయుతంనియు
తంకృత్వాప్రత్యహంసంఖ్యయాన్యపాఅయుతేనవిశుద్ధస్సాన్యసహిషీంయోను
మన్యతే ॥ పక్షిమాత్రందశాపానవాదీతూహారభ్యబుద్ధిమాన్ ॥ చతుర్థశాల
యాతేహవిర్భోజనమాచరేత్ ॥ అపమృత్యుమపత్సుభమిజనవభిర్వాకైశ్చైః
పః ॥ ఇతిమృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథమహిషీప్రతిగ్రహప్రా

—*మహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యాంకృష్ణాష్టమ్యా
మమాదినే । మహిషీంసీలవస్తాద్వైరర్చితాంసర్వభూషణైః ॥ దద్యాద్యో
విప్రవర్యాయతశ్చనాస్తియమాలయః ॥ సాకండే ॥ యుగాదిమచక్షేః
కృష్ణాష్టమ్యామమాదినే । కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామమాయాంభ్యగువాసరే ॥
మహిషీంసమలంకృత్యవస్త్రుగంధాదిభూషణైః ॥ యోదద్యాద్విప్రవర్య
యాయమపీదానివృత్తయే । యమస్తంపూజయత్పశ్యత్ప్రత్యుత్తానాదివంద
నైః ॥ స్వగళాకంనయత్కాశులోజోబంధుజనంయథా । తస్యైవపూర్వవ
త్ప్రతినహృతిఃకథితాబుధైః ॥ తేనశుద్ధాభవేద్విప్రపాపాదస్తాప్తమువ్య
తే ॥ ఇతిమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథగోముఖజనశాంతిధేనుప్రతిగ్ర

—*గోముఖజనశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ అథుక్తగండనక్షత్రే లగ్నసంభావ
తుడశీ । అథేషవిషనాడిమహతీపాలెచనైధృతా ॥ మాతాపితౄస్తథాశ్వే
ష్టభాగీతుర్నక్షత్రసంభవే । ఏతేషసంభవఃపుత్రఃకులనాశకరోభవేత్ ॥ అథు
క్తసంజ్ఞామాహ ॥ జ్యోతిర్నిదానై ॥ అగ్నేషామఖానక్షత్రసంధిః । శ్వేష్ఠామూ
లానక్షత్రసంధిః । రేవత్యశ్వినీసంధిః । ఇత్యేతేష్యభాక్తాః ॥ కుశీరసింహయోః
కీటచాపయోమీనమేషయోః ॥ గండాంతమంతరాశంస్యాద్భుటికాద్వితయిత
స్త్రుతం । ఏతేషజాతఃపుత్రోవాపుత్రీవాతిధిగండకే । మధ్యేపూర్ణానంద
యోస్తుపితరౌహంత్యసంశయం ॥ అగ్నేషాచితాశ్వేష్ఠామూలాపుష్యపూర్వా
షాఢాహస్తాభరణీవిశాఖావీతానిగండనక్షత్రాణి । ద్వయోర్లగ్నయోరంత
రాశంలగ్నసంధిః । చతుడశీకృష్ణచతుడశీ । అమాచన్నస్తా ॥ ఏతిద్దోషవి
ముక్త్యశక్తంజననంగోముఖేపురా । పశ్యాచ్ఛాంతంప్రకర్యంకితతద్దోషోప

౧౬౬ [అలింగన దానక్షుత్తశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాంతయే॥ సాధేనుప్రసూర్ణాకేసర్వదక్షుతకారిణీ । స్వజాతిప్రసవం
త్యక్త్వాశ్శాన్తజాతింప్రసూయతే ॥ తదాప్రభృశ్యసాధేను స్సర్వపాపవివ
ర్ధిని । తత్తాదేనాందిజోధృత్వాసద్యఃపాత్యమహాతతి॥ మృత్యానరకమా
ప్తోతిప్రళింజేష్యభిజాయతే । తస్మాదేనానంభూయఃకుర్యాచ్చంద్రాయణ
త్రయం ॥ ఏషాతునిష్కృతిస్తస్యనాస్థాశుద్ధిరివ్యతే । పూర్వంపున స్సం
సాహరంశ్చత్వాతేనశుద్ధాధూత్వాపశ్చాచ్చంద్రాయణత్రయం కుర్యాత్సూ
తోభవతి॥ ఇతిగోముఖజననశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ

—శిలింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

లింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ ధనాధాం
ముఖజాయతురోగిసంయదిగూహయేత్ । సరోగీభవతిషీప్రంతదాషణ్ణాన
తఃక్రమః॥ ఉతపత్నీసుతోవాపినిధనంయతిపాడివ । తంకదానాలపెద్వి
ప్రోక్షయమానుషానిహీ॥ గారుడే ॥ ధనాధాంఊదియోవిప్రమహం
తదరోగిసంనరం । అలింగ్యసహసాధూమారోగీభవతిశ్శయః॥ యమలోక
ముపాగమ్యభుక్త్వాతత్రైకవేదనాం । పత్నీపుత్రవియోగస్సాన్త్యశ్చాపా
భ్యంతరేన్యప ॥ తద్దోషపరిహారాథంప్రాయశ్చిత్తంసయాచరేత్ । సూక్త
యనంజపెన్నిశ్చంస్సాత్వాశుచిరలంకృతః । మానవాపక్షమేకంవా దీక్షా
మారభ్యవాగ్యతః । హవిష్యాశీభవేన్నిత్యంస్వశేన్నానాయణంస్మరత్ ॥ పరే
ద్యురేవంఘర్వీతహ్నాయుతంయదిపూర్వతే । తదావిస్మజ్జనియమంబ్రాహ్మణా
వ్యాజయేత్తతః॥ ఏవంయఃకురుతేనశ్శక్త్యాప్రియశ్చిత్తంపశుద్ధయే । సద్యస్తర
తిహపానిపాపేభ్యోముచ్యతేతదా ॥ ముంచామిత్యేతిప్రచుంక్తమేనమిత్యం
తం॥ ఇతిలింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టనక్షత్రశాంతిధేను

—శుద్ధనక్షత్రశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకండేయే ॥ దుష్టభూషణాదీమూర్ఖతీ
పాతేవవైధృతా । అమాకృష్టచతురశ్శ్లోపితోర్మక్షత్రకేయదా ॥ ఐంద్ర
సూర్యగ్రహేనైవచుస్యపశ్చిప్రసూయతే । తదాశాంతింప్రకుర్వీతతత్తద్దో
షోపశాంతయే॥ శాంత్యంగమూతానాథేనుస్సాదేయవిప్రపుంగవే । ఏత
న్మితాదుష్టనక్షత్రేజారస్యశిశోదోషశాంత్యథం తత్తక్షత్రాధిదేవతా
ప్రీత్యభాంతతత్తద్దేవతావరాణాదేవయేతిమయాశాంత్యధ్యాయేభిహితం॥
అలాభకపిలావాతదాచార్య త్వేధేనుస్సంధవతి । తదాప్రాయశ్చిత్తీభవతి॥

తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కొమే॥ దుష్టనక్షత్రజాతస్యశాంతిక
 మనుయోద్విజః॥ ఆచార్యత్వంయదాచార్యద్రౌతప్రగృహ్యతే॥ తస్యై
 వసరకేవాసఃకాలనిత్రేమహతరే॥ తదంతేనువమాసాద్యపావండ్యమ
 వాప్నుయాత్॥ తద్దోషపరిహారాధంప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం॥ ప్రాయశ్చి
 త్రేనపూతాత్మాశుద్ధిః ప్నోతిపూర్వః॥ స్వాధ్యాయదివసేరాజన్ముపవి
 త్శనుఖాసనః॥ తదాపారాయణప్రోక్తందశాత్రమతంద్రితః॥ తతఃపరము
 పోష్యేవమచగత్యేనశుద్ధతి॥ సంహితామాత్రపారాయణం॥ నపదక్ర
 మాది॥ నపరాయణాదిపరనం॥ పశ్యాత్పంచగవ్యంపీత్యాశుద్ధిమప్నోతిహ
 న్నధా॥ వేదోనారాయణస్సాక్షాదతిస్సృణోత్॥ ఇతిదుష్టనక్షత్రజననశాంతి
 మధే॥ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టనక్షత్రప్రథమరజోదర్శనశాంతి
 =+దుష్టనక్షత్రప్రథమరజోదర్శనశాంతిభేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం+=
 భేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మార్కండేయః॥ యస్యపత్నీనర
 శ్రేష్ఠదుష్టక్షేప్తీనాశ్రుప్తీణీ॥ పత్నీనాథస్యయంభాథవ్యవశ్యం వృత్త్యుమా
 విశేత్॥ భరణీకృత్తిగాద్రావుంర్వసుఆన్లెషా మఖాపూర్వఫల్లనీశ్శృష్టా
 పూర్వాషాఢోతరాషాఢాశ్చాగ్వభాద్రావీరానిదుష్టనక్షత్రాణి॥ ప్రతిప
 ద్వివ్రీయాచతుర్థిపక్షీఅష్టమీవమీద్వాదశీ ఉభయత్రచతుర్దశీఅమావ్రథ
 మాతః॥ ఏతానిదుష్టదిశాని॥ భాస్వంగారకమందవారాః॥ ఇందుష్టవారాః॥
 మేవలగ్నంవృషభలగ్నంసింహలగ్నం॥ ఎతానిదుష్టలగ్నాని॥ జామిత్రైప్రథ
 మరజోదర్శనంలగ్నాత్సప్రమలగ్నంజామిత్రస్థానం॥ తత్రదుష్టగ్రహశ్చేజ్ఞా
 యాపత్యోరమంగళతాప్తిః॥ ఎతేషువారీప్రథమరజోదర్శనకాలా॥ ఎత్రకండ్వ
 యంచాప్రాప్తంచేత్తద్దోషపరిహారాధంశాంతికమహ॥ తత్రఆచార్యయో
 విప్రస్తస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పార్శ్వా॥ యోద్విజోయస్సభార్యాయఃప్ర
 థమాతవశాంతిమ॥ స్వాప్రముఖతఃకృత్యాతత్రైథేనుప్రతిగ్రహం॥ తత్ర
 జేవశగృహ్ణీయాదర్శితంవస్త్రధూషణేః॥ అనుభూయతతఃపాపం నిత్య
 యాచ్ఛ్నాపరోధవేత్తద్దోషోపశమానం॥ యోగంపశ్యంకృచ్ఛమాచరేత్॥ ప్ర
 థానంసంపరిత్యజేమాశుద్ధింసమాచరేత్॥ స్త్రీచారింజస్యముద్భూతం
 పంచధాపాపమీరితం॥ తదాచార్యస్సప్రథమగౌర్వివ్రీయమనంతరం॥ తృతీ
 యంత్రతిమాదానందశతధికతత్రభోజనం॥ పంచమంబుత్విజాంపోక్తమే
 తత్సాపస్యలక్షణం॥ అచార్యేతుపదబ్రంశ్యాద్విగ్నాధేనుసంగ్రహే॥ వడ

౨౬౨ హేమద్రోఅద్భుతకాంతిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

బంపాదహీనంస్యాత్ప్రతిమాయాఃప్రతిగ్రహే || తదధశంభోజనాప్రాక్తం
 తదధశంబుత్విజాంస్సృతమితి || నారీప్రథమరజోద్భవశాంతిధేనుప్రతిగ్ర
 హప్రస్తావేతచ్ఛాంతిప్రతిమాప్రతిగ్రహేతదాచార్యస్య ఋత్విజాంచనంసర్గ
 జాదోషగుణాధవంతిన్యాత్ప్రతియశ్చిత్తంతేమామప్యక్తం అన్యతా
 నుక్తత్వాత్ || ఇతిదుష్టఃక్షత్రధమఃజోదర్శనశాంతిధేను ప్రతిగ్రహపా

—అద్భుతకాంతిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తం || అధాద్భుతకాంతిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీపురా
 ణే || అద్భుతేషుమహత్స్వద్యుత్యేషుపృథివీపతే | అంతరిక్షేషుభాషేషుశాం
 తిస్సర్వత్రసర్వదా || అద్భుతాఃవాయాసరతిసతిరక్తం పయోదోషక్షాతిదు
 గ్గఃసంధయక్తోనాయదావాయుర్వాతి | నీహఃరాఃపూతిగంధాయదాభవం
 తి | యేనవాయునాసౌధావృతాఅధోనిపతంతిసంవహాద్భుతః || సూర్యా
 చంద్రమసాఃపరివేషః | అకాలేమహేంద్రచాపోద్భవః | యత్రయత్రదిశిసూ
 ర్యమండలాకారమేషుకా తిరుత్పద్యతే | సతుప్రతిసూర్యః | మత్స్యకారః
 ధ్వజపదాకాశేమేషువికారోదృశ్యతే | సమవమత్స్యః | గంధర్వనగరంనామ
 కోశమాత్రంవలయాకారపదాకాశేదృశ్యతేతద్గంధర్వనగరం || క్షత్రేషువా
 లోయదాజాతఃతద్బాలనక్షత్రం | అశ్విన్యాదినక్షత్రాణాంగ్రహణాంచదగ్ధ
 నం విపరీతవద్దృశ్యతేతదద్భుతవిశేషః || నక్షత్రాణిక్వచిద్దృశ్యాకారవద్విధాం
 తిసత్కథ్యజోనామాద్భుతః || ఇతిదివాద్భుతాః || వసంతతౌషేఘానుస్సర్వ
 మావృత్యదినమేకందినద్వయంవాతివంతిసౌప్యద్భుతః || ఇత్యాద్యాంతరిక్షాః ||
 ఆరామేషువృక్షేషుక్షీరక్తుజలవాస్రకతి | ప్రతిమాదయఃకంపంతే | తా
 నుస్వేదోద్భవః | నిగ్నధూమోద్భవః | అకస్మికోద్భవః | బహిస్సంచర
 తాంతుండుకానాంవాలోద్భవః | వాయుసాఃశ్వేతపక్షాః | అకస్మికోభూకం
 పకః | జ్వాలయేషుధూమోద్భవః | అకాలేవృక్షేషుఫలోత్పత్తిః | అకాలేవృ
 ష్టిశ్చదేశభేదేనద్రష్టవ్యాప్యప్తింవినితహాకానాంబలాగమః | ఇతిభౌమాద్భు
 తాః || గృహేఉత్పాతాః | సుజనస్యదుగుణః | దుజనస్యదుగుణః | మహిషీ
 యమశప్రసూః | నారీక్షితరంభస్పంయమశంవాప్రసూయతే | సదంతజననం
 ఉద్భవదంతజననం | గృహేఉత్పలశిధిలీమధుపబలోద్భవశ్చఉలూఖలముస
 తేవాయసారోహణం | గృహేవాయసప్రవేశః | స్వేనైవగృహేపరిఉలూ
 గృధ్రపీతగళ్యాద్యారోహణం | స్వత్రుతాదిదేహేవ్యంగవైకల్యం | అశ్వ

దివాజాతః । కదత్యారామిదక్షిణభాగకౌశోద్భవః । నారీప్రసవసమయే
పాదోత్పత్తిః । మూజాకలమూషికాదీనాం ప్రసవకాలేవై పరీత్యజననం । స
ర్పమాజాకలదీనాం ధ్వన్యా వికారః । ఏతేస్వగృహాద్భూతాడత్వాతాః॥
స్వస్థస్థమనువ్యస్థశిరోః సీమం గంధ్యశ్చ తే । సప్తషిమంజలం మేఘవర
ణాదిరహితేషినద్యశ్చ తే । తస్మిన్ సేదుష్టగ్రహస్సంచరంతీతి సదాభీమః । స్వ
హృదయస్థగంధకీమ్రంశుషాకాయతే । ధ్వనోర్వికారః॥ ఇతి స్వస్థాదిష్టాః । ఇతి
దివ్యాంతరిక్షభామాద్భూతేషు దృష్టేషు తచ్చాంతిః ప్రజాత్వోభభయారాజత్ర
రుష్టేః కతకవ్యా॥ గృహదేహాద్భూతేషు గృహపరిభిః కవ్యా । అన్యధామ
హాకదోషః । తచ్చాంతిమవిప్రస్య ప్రధానప్రతిమ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ కామే॥ అద్భుతేష్వేషు దృష్టేషు తచ్చాంతిమన్విజోత్తమః । అచార్య
త్వం యదాకుర్యాత్తదాపాపం సమశ్నుతే ॥ అల్పద్రవ్యే ప్రధానస్య ప్రతిమా
సంపరిగ్రహే । యథోక్తప్రతిమాదానెదోషాధిక్యంభవేత్తదా॥ యమస్య స
దనంగత్వా భుక్త్వా పాపమయంతదా । వ్యాఘ్రాభవతి దేహంతే సర్వప్రాణి
విహీంసకః॥ అతస్తద్దోషకాంత్యధం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ । యథో
క్తప్రతిమాదానెదక్షిణా త్వేనకల్పితే । చాంద్రాయణద్వయంకుర్యాత్తదభా
వేప్రతిగ్రహే॥ అతోమ్యానేహీ సర్వత్రవిప్రశ్చంద్రాయణంచరేత్ । ప్రతిమా
ల్పత్వేదక్షిణాల్పత్వే ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ నృసింహపురాణే ॥ సంపూర్ణద
క్షిణాదానెకుర్యాచ్చంద్రాయణద్వయం । నోచేద్ద్విజః ప్రకుర్వీతవీకచాం
ద్రస్యభక్షిణం॥ అతిసూక్ష్మతయా విప్రప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ । శేషాణా
మృత్వికాంప్రోక్తం వేదమాతుశ్చ తందివిజాః ఇతి । ఇత్యద్భూతశాంతిప్రతిమాప్ర
తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం । అథ ఛాగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మూలం

— ఛాగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం —

దేయః॥ ద్విజః పర్వణీసంక్రాంతావచాయాంపుణ్యసంగమే । సకృచ్చాగం
ప్రగృహ్య శున్యపేథ్యః పాపభూయసే॥ సప్తజన్మసునారీత్వమంతేచోష్టోత్వ
మాప్యతే॥ తింగళురాణే॥ ఛాగం యః ప్రతిగృహ్నియాద్విప్రోధోగపరాయణః ।
సప్తజన్మసునారీత్వమనుభూయమహద్భయం । ఉష్టోభవతిదుష్టాత్మాభార
వాహీవిగహితః । సాకందే॥ ఛాగం రాజ్ఞోద్విజోద్భూత్యా అకృత్యానివహ్య
తింత్విజాం । నారీత్వమనుభూయాథక్రమేలోధువిజాయతే॥ తత్సాపరిహ
రాథం ప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ । పంచపర్వసుపంచైవకళితాన్ముంజయ

౨౭౦ హేమాద్రోఅనడుదానతై అఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమ్.

స్వ గ్రీతి॥ ఋతుద్వయంబపెదైనాఃద్విలక్షంబపము త్తమ్॥ అంతదికనేషుపర్వే
మహావిప్ర్యాశీజితేంద్రియః॥ ఋతుద్వయావసానేఋజపెజపరిపూరితేఃఉపో
వ్యరజనీమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధగ్రీతి ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిదానైఃబా
హ్యుభోజనైః॥ ఇతిభాగప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమ్॥ అథఅనడుదానప్రతిగ్ర

—*అనడుదానప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమ్.*—

హప్రాచయశ్చి త్తమాహ॥ మాత్యే॥ ఉభుజస్సుపైశాచ్యమనద్వాహ ప్రతి
గ్రహాత్॥ తదంతెనరకంగత్వావానరోఘువిజాయతే॥ సాగందే॥ అనద్వా
హంద్విజోధృత్వాగోణీగుడనమన్వితం । దత్తందోషవిముక్త్యథకంరాజభిః
పుణ్యవశిః॥ పర్వకాలేయదాసూక్ష్మసోమగ్రహణసంభవే । అర్చితంగంధ
వస్త్రాద్యైర్వానశ్చమవాప్యతే॥ తైంగే॥ రాజావృషభయాదాధ్యగంధవ
స్త్రాదీధూమతైః । పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేపప్రాచయార్హాత్మజేదినే॥ ఉద్యా
ద్యదిగ్రహప్రీత్యైః సాగమనతయూజతైః । నభవేద్గ్రహపీడాభిఃబద్ధాధువిస
సర్వదా॥ ఏనంవృష ద్విజోధృత్వాసద్రవ్యంకారణంవినా । సప్తజస్సుపై
శాచ్యమనుభూయతఃపరం॥ మహాంతంనరకంగత్వావానరోఘువిజాయ
తే॥ బ్రహ్మాండే॥ అనద్వాహంద్విజోధృత్వానిసాగంఘతయామునై । ద్రవ్య
తోభవమనసాప్రాచయశ్చి త్తంసమాచరేత్ । ద్విజానుజ్ఞామనాప్యాథపరా
కాన్వితంశతంబరేత్ । తతిఃపూతేనమనసాపంచగవ్యంపితేత్తతః॥ తతఃశుద్ధిమ
వాప్నోతిఅనద్వాహప్రతిగ్రహాత్॥ ఇతిఅనడుదానప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమ్॥

—*తై అఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమ్.*—

అథతై అఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమాహ॥ సాగందే॥ శృణుష్యాఖవత్వో
మిప్రాచయశ్చి త్తానుఖాప్రయే । శనిపీడావృత్త్యథకంసదత్తంరాజవల్లభైః॥
అర్చితంగంధపుష్పదైవ్యైఃప్రతిగ్రహవ్యోజితమః । యమస్యసదనంగత్వా
స్థిత్యాతత్రబహుష్విహా । తిలఘాతీభవేశ్చశ్చాత్సర్వకమకబహిషకృతః । త
ద్దోషపతిహారార్థంయావకంకృచ్ఛమాచరేత్॥ మహానాదీయే॥ అయోఘ
టంసమాభాష్యనీలవస్త్రైఃకయత్తతః । అభ్యర్చ్యగంధవస్త్రాద్యైఃదానంబ
ద్యాద్ద్విజాతయే॥ ప్రతిగ్రహాద్విజాయస్తుఘటంతై లేనపూరితం । యమ
లోశచింకాలంస్థిత్యాతతైఃసముక్తిమాక॥ తిలఘాతీభవేత్వాపీప్రాయ
శ్చి త్తంవచేదిహ । తస్యపాపవిశుద్ధ్యథకంయావకంమండలంబరేత్ । తతఃప
రంవిశుద్ధాత్మాపంచగవ్యంపితేద్వ గ్రీతి । బాహ్యదాన్యాజయేత్పశుచ్ఛుద్ధి

హేమాద్రాకినకాజ్యావేక్షణఅలంకారిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౭౧

మాప్నోతిపార్వకీమ్॥ నాన్యథాశుద్ధిమాప్నోతిప్రాయశ్చిత్తంవిదాన్యప॥ ఇతి
తైలపుటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథకనకాజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహప్రాయ

==శిశునకాజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.శి==

శ్చిత్తమాహ॥ కాషే॥ దుష్టగ్రహస్యపీడాయాఽజన్మసత్తత్రసంగమే । జన్మ
క్షేచక్షణీయత్రశనిర్వారాహుశేవవా ॥ తదాతస్యచుహద్దుఃఖంభవేదేత
స్యసంగమే । తదారాజాద్రకుర్వీతకనకాజ్యసరీక్షణం ॥ బ్రాహ్మణాయను
శీలాయదరిద్రాయకుటుంబినే । ఒహుదక్షిణయాసాకందద్వాద్దోషాత్ప్రము
జ్యతే॥ చతుర్వింశతిమతే । జన్మభజన్మరాశౌచతథాజన్మదినేశుభే । అంగార
కంశనిర్వాహరాహుస్వసంగతోయది ॥ తదామహద్భయంతస్య రోగోవా
రాజపీడః । తద్దోషపరిహారాథం । నకాజ్యసరీక్షణం ॥ కృత్వానుభవమా
ప్నోతిమేఘమక్రూరవిద్యథా । తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపు
రాణే ॥ కనకాజ్యంనగృహ్ణీయాత్కారణైస్సమభివీనా । ద్విజశ్శుద్ధిమవా
ప్నోతియోవక్త్రేపంచభిఃకృతైః ॥ అన్యథాహోషమాప్నోతిగృహగోధాభవే
దిహ । ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్తాతరేదేతద్భయంముదా ॥ ఇ. కనకాజ్యావే
క్షణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథాఽఞ్జారిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—శిలాఞ్జారిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. +—

మాహ॥ మార్కండేయః ॥ ధేనుంసప్యగలంకృత్యవస్త్రైరితా భరిణ్నేశ్శు
భేః । చద్యాద్విజాయయేరాజకదక్షిణాదాఃపూర్వకం॥ సయాతివిష్ణుభవ
ననిషామనతయాన్యప॥ యావంతిషశురోమాణితావద్యక్షసహస్రకం॥
లింగపురాణే॥ స్వణశక్వంగీంరౌఢ్యఖురాంకాంస్యదోహససంయుతాం । తా
మ్రుష్టాంసవత్సాంచముక్తాలంగూలభూషితాం ॥ ఘంటాచామకసంయు
క్తాంచస్త్రపుష్పైరలంకృతాః । యోదద్వాద్విప్రవర్యాఽప్రోక్తదక్షిణయా
సహ॥ సయాతివిష్ణుభవసంయువచ్చండదివాకరం । తాంధేనుయోద్విజో
ధృతావృధాపాపపరాయణాః॥ నతస్యపునరావృత్తిమహాకాతకదాచ
న॥ విష్ణుభవే॥ అలంకృతాంచస్త్రయతాంద్విజోధేనుంసముద్వహేత్ । ని
షామరణతుభో । ధృకంపరకంయోపిదారుణం ॥ పశురోమాణి యావంతి
తావద్యక్షంనసంశయః॥ చతుర్వింశతిమతే ॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ అలంకృతాంద్విజోధేనుంప్రతిగృహ్యమహద్భయం । అనుభూయత
తఃపశ్చాన్నరొసరకమత్నతే ॥ తద్దోషపరిహారాథంప్రధానంసంపతిత్య

౨౭౨ హేమాద్రాప్రాచ్యంగఁడదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చత్రం.

జేత్ । ప్రాతఃస్నాత్వా యథాచారం నిత్యకర్మణ సమాపయేత్ । జుష్టశ్చిరం బకం మంత్రం ప్రత్యహం న్యాసపూర్వకం । యావదస్తంగతో భానుః తావన్ని త్యంసమాప్యచ ॥ ఫలాహారం ప్రకుర్వీతహ్యంత్రకాయావకంచరేత్ । పరేద్యుః ప్రాతరుత్థాయ పూర్వజ్జపమాచరేత్ । అక్షుద్వశం యదా పూర్ణకం తావచ్ఛుద్ధోఽపేదిహ । నాన్యధా శుద్ధిమాప్నోతి ధేనుదానప్రతిగ్రహేత్ ॥ ఇత్యుజ్జాగరఁ ధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చత్రం ॥ అథప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చత్రం, *

—*ప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చత్రం,*—

యశ్చిత్రమాహ ॥ కౌషేః ॥ ప్రాచ్యశ్చిత్రం గినిధేనుః సాప్రాచ్యంగముదీరితా । సర్వధానప్రతిగ్రహ్యద్విజైధశర్మపరాయణైః ॥ మాత్యేప్రాచ్యంగఁధేనుదాతాచ సర్వపాపవివజ్జితః । సయాతి బ్రహ్మణస్తానంపుపరావృత్తిదుర్లభం ॥ ధేనుతాదయోనుగృహ్ణీయాద్ద్విజ్ఞోభాభపరాయణః । కర్తుంస్సర్వాణిపాపానిశీఘ్రమాప్నోతినిశ్చయః ॥ మహంతంసరఃంగత్వా సూనుజన్మసమాత్మయాత్ ॥ లింగపురాణే ॥ ప్రాచ్యంగఁధేనుగృహ్ణీయాద్ద్విజఃపరమధామికః । సయాతి పరకంఘోరం యమలోకేమహత్త్రం ॥ పశ్చాత్తునుర్చవేత్సోపి యదితస్మిన్పుత్రం వివాహవలెతేతి శేషః ॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ ॥ రేణుకాఖండే । ప్రాచ్యంగభూర్యదాధేనుఃసాధేనుఃపాపదాయినీ । ప్రతిగ్రహేతుస్సర్వోహి సర్వశ్రేయోవివాశినీ ॥ బ్రాహ్మణైరభ్యనుక్షాతశ్చరేచ్ఛాంచద్రాయణత్రయం । పశ్చాన్యససీపూతాత్తాపంచగవ్యంపితృతః ॥ ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధా శుద్ధిరీర్హతా ॥ ఇతిప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం ॥ అథడదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ ॥ లైంగే ॥ ద్విజో

—*డదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం,*—

యఃపరిశుష్టాత్ప్రాచ్యశ్చిత్రైర్మౌర్యేత్రమ । ధేనుద్వితీయాంసంగృహ్ణాన్ముదీచ్యంగంపయఃస్వినీ ॥ తస్యైవనిష్కతిర్నాస్తిదానైస్తీర్థావగాహనైః । చాంద్రాయణత్రయంకుర్యాత్పూర్వవద్రాజపల్లభ ॥ తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతిపరత్రాముద్రదుర్గహేత్ ॥ ఇత్యుదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం ॥

—+అథగ్రహమాలికాప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం,+—

త్రం ॥ అథగ్రహమాలికాప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ ॥ లైంగః । ఆదిత్యాదిగ్రహస్సర్వేజన్మరాశృత్పితృసంకృతః । అష్టమద్వాదశస్తామ్నూర్భ్యస్యపుంసోమహర్షయం ॥ పంచశ్శోమశీతాయస్యతస్యమృత్యుభయంభవేత్ । సర్వాభావేతు

సప్తైశ్చక్షుషాసంమేళయంతిహి ॥ రాజ్యభ్రంశోవిత్తవాశోభవేదావశ్యకంస్తు
పాపిష్ఠాష్ట్రహానారాశేటదద్వాదశాష్టమజన్మ గాః ॥ పూర్వస్థుఃఖమాప్నోతి
తిగ్రహప్రసూచరేత్ ॥ జేషురాణే ॥ యస్యగజ్ఞోజనస్యాపిద్వా
దశాష్టమజన్మ గాః । కూరగ్రహశ్చపంచైతేషుశయంత్యైకరాశితః ॥ తస్య
రాష్ట్రభయంవిప్రజననాశోభవేదతః । శరీరపీడాదాహుశ్శంభుతైరాజస
స్సజైః ॥ గ్రహమాలాక్రంతవా రాజభివౌషణకంతయే । తస్మాను
స్థానమూతైశతస్సాద్ధాపాప్రముచ్యతే ॥ తస్మిన్తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కామే॥ గ్రహమాలాంనగృహ్నియాద్ద్విజిపాపభయోదహ । గృహీ
త్వాయపిలోభాత్స్వామిలోకంసయావినేత్ ॥ స్థిత్యాసత్రచిరంకాలమను
భూయమూద్యయం । తునభువముపాగమ్యగోలాంగోలోభవేదహ॥
అత్యుచరాణే ॥ భోగమోహపరీతాత్మానిష్కాంతయాద్విజః । గ్రహ
మాలాప్రగృహ్యశుభయమూకిమపాగతః ॥ నరకాననుభూయాథకాయ
తేనానోమహా ॥ తిరోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరే
త్ ॥ అభిశ్చచ్ఛిద్యతుంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపాశ్చరీ ॥ పంచవ్యంపిబే
ప్యశ్చాప్నోన్మహాశుద్ధిరవ్యతే ॥ అభిశ్చచ్ఛిలక్షణాశ్చచ్ఛిప్రకరణేభిహి
తం ॥ ఇతిగ్రహమాలాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అతవడ్డగ్రహయోగప్ర

—*వడ్డగ్రహయోగప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకంజేషుః ॥ యస్యకస్యజనస్యాపిజ
న్మరాశోజనేశ్వర । అష్టమేద్వాదశేవాపిసాంఘాతేసాముదాయకే॥నామ
లగ్నేగ్రహస్సర్వైషణ్యేకనమవాప్నుయః । తస్యోగభయంకాపిపత్నీపు
త్రపినాశనం ॥ గృహవాశోరాజభయంధననాశోపివాభవేత్ । యస్మిన్
దిశమేళయేయైతేవడ్డగ్రహనాయకాః ॥ శస్తికదిశేపరేద్దుగ్ధావ్యభ్య
జ్జప్తాననమాచరేత్ । భృగ్వాహవాచసంకృత్వాశాంతికమకసమాచరేత్ ॥
సూర్యాదిగ్రహవటస్యప్రతిమాస్తస్యరూపిణీః । సనాహనాస్సాయు
ధాశ్చపత్నీపరిజరావృతాః ॥ నువణేకప్రమాణేప్రత్యేకంప్రతిమారిక
మూత్ ॥ తదాచార్యస్త్వత్కౌమిధేన్వాసహపరిగ్రహే ॥ ప్రాయశ్చిత్తం
మునిశ్రేష్ఠసర్వపాపనిశోధనం । ఇహలోకేపరత్రాపితారకంగతిసాధనం॥
అర్చితాంగంధవస్త్రాదైక్ష్మస్తతన్మదైక్ష్మిపృథక్పృథక్ । యోద్విజఃప్రతిగృ
హ్యశుతస్మిన్మృతపరాజ్ఞుభిః ॥ సవై నరకమాసాద్యవక్రాంగౌజాయతే

౨౭౪ హేమాద్రాపంచగ్రహమేళనప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.

భువి । తద్వైయోశకమాయాంస్వగృహ్యగ్నోవిధావతః ॥ మాసంత్రాయము
పక్షమ్యసహస్రంజుహుయాత్రితైః । చతుర్థకాలఆయాతేఫలాహారోవిధీ
యతే ॥ జపేద్దేవసమీపేతునారాయణచనుస్మృతః । ఘనఃప్రాతస్సముత్తా
గాఘ్నూర్వవద్ధామమాదరేత్ ॥ త్యక్తియుతంపుణాతామేతి తదోబోధ్యప
రేహిని । పంచగవ్యవిధానేనకృత్వతత్ప్రాశయేత్సద్ధీః ॥ బ్రాహ్మణా
న్బౌజయేత్పృథ్వీధావిభవపూర్వకం । అనేనశుద్ధిమాప్నోతి నశుద్ధిస్తస్య
స్యకమఃభిః ॥ సౌమ్యగ్రహఃదుష్టగ్రహైమిళితాశ్చేద్దుష్టగ్రహఘటదా
యినః । అతస్సేషాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమిదంకథితం ॥ ఇతివద్ధ్యహ
యోగేథేవ్యాసహస్రప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథపంచగ్రహమేళ

—*పంచగ్రహమేళనప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.*—

ప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమహా ॥ కౌముది ॥ యస్యరాజ్యః ప్ర
భోర్వాపిజన్మక్షేనానుభవేవా । కాలచక్రవళాదాజకస్వభద్రవళాద
పి ॥ పంచగ్రహః పమేళితేజస్సురాశావధేఽష్టపి । చతుర్థే చాద్వదశై
వాపిసాంఘాతేసాముదాయకే ॥ ధనహానిశ్చోహనిర్భహతైతాపహా
రణం । దేహపీడాభవేత్తస్యమాసార్థేమాసతోపివా ॥ తస్మాదేషాంప్ర
కతకవ్యంశాంతిమనుభూప్రయే । తత్రాచార్యభవేద్భక్తు విద్యానపివి
మూఢభీః ॥ హేమజపేచపూజాయామపచారోభవేహ । మంత్రము
చ్చార్యమనసాస్వాహంతేజహుయాద్ధనిః ॥ అంగుష్ఠానామిళాభ్యాంచన
మిశ్రధ్యంప్రగృహ్యచ । మంత్రాంతేజేహుయాద్వహ్నానమిధోమో విధీ
యతే అంగుళ్యగ్రగృహీత్వాతువప్తిభిఃఫలకైర్మృతాం । ఆహుతింజుహు
యాద్వహ్నామనామంత్రముచ్చరేత్ ॥ స్వాహంతేదేవతోద్దేశంకుర్వాద్దో
మఫలాప్రయే । మార్జనంభోజంబానంహేమమిద్రానవాణివా ॥ అర్చ
నందేవపూజాసుప్రోక్షిణుచాఘ్నామేవవా । ఉత్తానవాణినాకాన్యంనా
ధోమాపేనకారయేత్ ॥ వప్తిబీజైరాశ్యాహేమహేమభ్యశ్చైవ చతురంగు
లం । ద్రవాహుతిగ్రహపంపూర్ణవహ్నాహుత్యాప్రదేశికః ॥ అంగుళ్యగ్రే
ణయజ్జప్తంయజ్జప్తంమేరులింఘనై । ద్విధాచిత్రేనయజ్జప్తం తత్సంస్కరిత్య
అంభవేత్ ॥ ఏతేహేమనియమాః ॥ ఏతేషాంవృత్తక్రమమహాకదోషః ॥
సత్వాచార్యమేనఃప్రవిశతి ॥ తదాహకౌమేక ॥ పత్నిపాపంపతిస్సంకైశి
వ్యపాపంగురస్తథా । రాజాష్టక్రీకృతంపాపంరాజపాపం పురోహతః ॥

ఆచార్యశ్చ త్త్విజాంపాప గ్రాహణీగ్నిమసంభవం । ఆచార్యే పాపబా
హుశ్చ్యాదంగత్వాద్దేహసంగ్రహం ॥ పాపబాహుశ్యమన్యైశ్చహ్యచార్యస్య
నసంశయః । యద్యాచార్యోభవేదస్తిక్రప్రాయశ్చిత్తంసయాచరేత్ ॥ పూ
ర్వవస్తిగ్నామంశ్యత్వా హోమకమకసమాచరేత్ । వద్గ్రహపంచగ్రహ
చాతుర్గ్రహమేతన్యైద్యుత్తాంగసూతేత్య్ముతహోమే పురుషసూక్త
మేవమంతః ॥ చతుర్భిరన్వత్యైకేకాహుతిః ॥ ప్రత్యేహం సంఖ్యాంగణ
యకజుహుయాత్ । హోమచరీపూరణేపూర్వవదాచరేత్ ॥ ఏవం చా
తుర్గ్రహమేతన్యైద్యుత్తాంగసూతేత్య్ముతహోమే పురుషసూక్త
మేవమంతః ॥ ప్రాయశ్చిత్తార్చణేపూర్వమక్తపాపంప్రాప్తోపిఇతి
పంచగ్రహచాతుర్గ్రహమేతన్యైద్యుత్తాంగసూతేత్య్ముతహోమే పురుషసూక్త
మేవమంతః ॥ అతః శీచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ తుర్కంజే

—+రాశీచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.+—

యః ॥ రాశీచక్రద్విజ్ఞోబాధాద్రాజ్ఞాదత్తంసుఖాజితం । తస్యా న్యాసి
వ్యూహిర్నసిచాందాయణతత్త్వయాత్ ॥ కౌమేక ॥ రాశీచక్రద్విజ్ఞో
ధృత్వాపూజితంవస్త్రోధూషణైః । వివాసిమిత్తైస్సహుభిః పాపంమనసి
ధారయత్ ॥ తస్మిన్సూర్యమృత్యానరకంకాలచోదితం । అనుభూయ
మహద్దఖంబక్రవాణోభవేద్భువి ॥ త్రైంక ॥ బ్రాహ్మణశ్చక్రధృల్లాభాత్స
ప్రతంతుపరాజ్ఞుభిః । భౌగాసక్తఃప్రగృహ్యైతద్రాశీ చక్రంసుఖాజితం ॥
యథా కదపీతాభిశ్చసాకం గ్రాజ్ఞానివజితం । తస్మిన్సూర్యం పరాకృత్య
మృత్యానరకమశ్నుతే ॥ తత్రానుభూయనరకంతిలయంత్రంఘహద్భయం ।
తస్మిన్తేహవహూనాద్యవక్రవాణోభవేద్భువి ॥ ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యథాం క్ర
తుంసంస్వప్నదక్షిణం । అథానునిశ్చహోమంచచరేత్పాపవిశుద్ధయే ॥ ద్వ
యోరాసంగతఃపాపమోచన దేహశుద్ధిదం । చాంద్రాయణైశ్చతుమా
సాకవతభిఃపాపమోచనం ॥ కృత్వాహోకవిశుద్ధస్సౌభాగ్యైశ్చసౌతే
షుకమిహ ॥ నిర్జం నైమిత్తికంకామ్యంకృత్వాతత్సూమశ్నుతే ॥ అన్యథా
దోషమాహ్నితినగతిఃపాపమోచనః । తస్మాదేతత్పరిత్యాజ్యం ద్విజైలోక
కపరాయణైః ॥ ఇతిరాశీచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథనవగ్రహ

—నవగ్రహమఖేపతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౪౫—

మఖేపతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సూర్యదపురాణే ॥ ఆథాతస్సంప్రవ

అది హిమాలయదర్శనవిజయిణస్సకాకాత్పరిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్యోమప్రాయశ్చిత్తంద్విజన్మనాం । గ్రహయజ్ఞేప్రధానశ్శంయోఃకరోఽద్వి
జోత్తమః ॥ గ్రహాంశేవతానాంచసంగ్రహఃపాపవృద్ధయే । హోమక
షణ్మపూజాయానియమాతిక్రమేతథా ॥ ఏకగ్రహస్యసంగ్రహీ స్వర్చి
తస్యసుఖాననే । దేహంతేనరికంయాతిఇత్సుకుంత్రంమహద్భయం ॥ సర్వే
హేమంశలేపత్రైస్త్వతానాంన్యభిఃక్రమాత్ । ప్రతిగ్రహేమహద్భయభి
నుభూయేయమాలయే ॥ తదంతే భువమానాద్యనిలబిందుః ప్రజాయతే ।
ప్రతిగ్రహమిశుద్ధ్యథేంపశ్చత్తాపపరాయణః ॥ బ్రాహ్మజే రభ్యనుజ్ఞాత
ష్షడబ్జకృచ్ఛ్రిమాచరేత్ । అన్యధాఽవ్యతిర్వాస్తివ్యుదాసీన తయా
న్యదాం ॥ ఎతద్విప్రప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్తవిషయంరాజప్రతిగ్రహేద్విగు
ణం ॥ ఊరుజప్రతిగ్రహేత్రిగుణం ॥ శూద్రప్రతిగ్రహేచతుగుణం ॥ సం
కరజాతిప్రతిగ్రహేపంచగుణం ॥ చతుర్దశశచండాబాష్పత్రిగ్రహేపాతి
త్యమేవ ॥ సర్వదానప్రతిగ్రహేప్యేవమేవవేదితవ్యం ॥ చతుర్దశచండా
లస్వరూపంపూర్వముక్తం ॥ జాతిభేదప్రతిగ్రహేప్రత్యేకమాహ ॥ కౌమే॥
పూర్వశియత్రయత్పైక్తం ప్రాయశ్చిత్తంద్విజోత్తమైః । తశేవపూర్వ
జానాంచప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం ॥ తద్వైగుణ్యంబాహుజానామూరు
జానాఃతథాస్మృతం । చాతుగుణ్యంపాదజానాంసంకరాదాంతు పా
చధా ॥ చతుర్దశశవిధానాంతుసంగ్రహేపక్షిణోభవేత్ । సర్వత్రప్రతి
గ్రహప్రాణశ్చైవ్యేవంవివేచనీయం ॥ ఇతిసకలగ్రహమఖిప్రతిగ్రహప్రా

— విద్య : ముద్రాకాశాత్పరిగ్రహప్రవాహశ్చిత్తం, * —

యశ్చి త్త. ॥ ౩౪౩ ॥ విక్రయణస్యకాశాశ్చ త్రిగ్రహప్రాయశ్చ త్రమాహ ॥
 ఖంధపురాణే ॥ ఉత్తంఖండే ॥ ధమవిక్రయణఃపుంసోనిత్యేకామ్యతథా
 క్రతా ॥ ప్రతిగ్రహేద్విజన్యాస్సప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ నిత్యంమాతా
 పిత్రోమృతాహది ॥ కామ్యంక్రతాదీకం ॥ అపిచ ॥ నిత్యప్రాతస్నాన
 సంధ్యాదికంకృత్యాకామ్యంప్రతాదికంగంగాన్నానాదికంచకార్యం ॥ ఆరా
 మస్తాపనకూపతటాక దేవాలయధమనిత్యేపనిత్యమవారితాన్నదానపరోప
 కారవస్తుహిరణ్యరజతకాంస్యఅశ్వమహిషీభూదానాదికంధర్తాః ॥ తేషాం
 యంకంవాపివిక్రయిత్వా యజ్ఞేనసమమవిక్రయా ॥ ఏత ద్విక్రయమా
 తేణపాతిత్యంవిప్రస్యసూచితం ॥ తదాహ కూమరపురాణే ॥ ధమవి
 క్రయణశ్చైవసోమవిక్రయణస్తథా ॥ స్మృతివిక్రయణశ్చైవపుష్కస్సంసార

రక్షేద్యతే ॥ పాద్యపురాణే ॥ విక్రయితృస్వయంమాత్రయఃసత్త్విపుతా
 స్వివహయేత్ । సౌమియ్యనరసింధుక్త్వామాతంగత్వ మవాప్నుయాత్ ॥
 ఎతస్యనిషకృతిర్నాస్తిచాంద్రాయఃశతైరిపి । అథవాశ్యురాశేంద్రతఃప
 రిక్రమ్నఘాతలం ॥ ఏలేంద్వినిధానాశుశుద్ధి మాప్నోతిదేహీకీం । నాన్య
 ధాశుద్ధిరస్తీహవాపస్యైశ్యశ్యభూమిప ॥ తస్మాత్ప్రతిగ్రహీతుః ప్రాయశ్చి
 త్తంతావదాహ ॥ సింహురహస్యే ॥ దవకవిక్రయణావిప్రప్రతిగృహ్యధనా
 దికం । దానంవాప్యకాలేషుసప్రప్రత్నమోభవేత్ ॥ చతుర్వింశతిమతే॥
 ముఖిదోధమకపిక్రేతఃప ద్మకాలేషునైశక్యతే । అణుమాత్రమవకంవాదా
 నంవాధమకాచోదితం ॥ ప్రతిగృహ్యయజురత్వానరకాననుభూయచ । త
 దంతేషువమానాద్యజలేవాసంసమశ్చుతే ॥ ఏద్రాహోపశయాలం ప్రా
 యశ్చిత్తంసమాచరేత్ । పరాశంమిదాజ్యాయైస్యగృహ్యగ్నోపుత ౧౧
 థక్ ॥ సహస్రంపావయెన్నిత్యప్రాతీస్నానాదిపూర్వం । అద్యతాయే
 తిసమిధమంతాచోపైవైఘృతం ॥ చరుంగోపేందనాద్వాధహ్యయైతేనవి
 శుద్ధయే । సహిధోశనామాసమాజ్యహిమస్తధైవచ ॥ చరురయిత
 సంఖ్యాయదాపూర్వతేతిదాహిమవిరమ్నోతౌ మధ్యేఫలాహారః కతక
 వ్యః ॥ అథశ్యచనాదీకంపూర్వవత్ ॥ తిదంతేపంచగవ్యప్రాశనంప । ఎత
 ద్వినోధంభపతిశాస్త్రా ॥ ఇతిధమవిక్రయణాకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రాయ
 యశ్చిత్తం ॥ అథనామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపు

—*రామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

రాణే ॥ స్వపుత్రస్యాత్సనోనాపీదారాజాంభాతురైవవా । నామథేయం
 విక్రయితృజీవేద్యదినరాధమః ॥ తస్మాన్దానివహృత్పూర్వాస్తిసరకా దేక
 వింశతేః । తదంతేషువమానాద్యభవెత్స్వరావతఃక్షేతౌ ॥ శివధమోత్త
 రే ॥ విక్రేతృపుత్రభాగ్యూదామ్యన్యైస్సప్రథవేయదా । క్షేత్రాధికం వా
 ధనాధికంవాతస్యైస్సనిరథకం ॥ నరకాననుభూయాధధనిపారావతోధ
 వేత్ । తస్మైహాచకృతిర్దృష్టామనిధిస్సత్కవాదిభిః ॥ ఋతౌ శరది హే
 మంలేప్రాతీస్నానసంయథాపథి । అర్చివాసాదపకతక విష్ణోమకం
 త్రందశాక్షరం ॥ ప్రత్యహంనియతాహారఃక్షేతికాయాజితేంద్రియః । ఋతు
 ద్వయంయదాపూర్వంనిర్విఘ్నజనాధిప ॥ తదాశుద్ధిమవాప్నోతి పాపా
 దస్మాదహవ్యయాత్ । తస్మాత్ప్రతిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తమహ ॥ సారం

దే || నామవిక్రయణోమస్మదాధానేవాక్రతాశువా । దానంవాపుణ్యకా
 లేషుప్రతిగృహ్యద్విజోత్తమః || సువణోబ్ధమునిప్రోక్షం ప్రాయశ్చిత్త వి
 శోధనం । భాగూత్రేతుధాన్యేహిప్రాజాపత్యముచీరతం || సువణోబ్ధ
 తదధికంస్యాత్పాదేపాదంవిశోధనం || ప్రైత్యకేభోజనచైరజ్ఞాత్వోపేక్ష్య
 దినదవ్యయం । పంచగవ్యంపిబిష్యశ్చశతత్పాపవిశోధనం || నాన్యధాశుద్ధి
 మాప్నోతిద్విజోభోగపరాయణః || ఇతినామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాచయ
 శ్చిత్రం || అథస్మృతివిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ || దేవీపు

—*స్మృతివిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.*—

దే || స్మృతివిక్రయణోమర్త్యాదప్రతిగ్రహణంవం । ప్రతిగృహ్యద్విజో
 లోభాధాన్యంవాస్యణామేవవా || అధానాదిషుకాలేషు సువణం చంద్ర
 సూర్యగ్రహణకాలేషుధాన్యం ద్వితైర్ద్వయమపినప్రతిగ్రహ్యం || దోషా
 ధిక్యాత్ || స్మృతయః || మయఃపరాశర్యైవయజ్ఞవల్క్యగ్రామహామనః ।
 జాబాబరంగిరాకణ్యకాశుః శోధగోచరః || విశ్వవిత్రోవసిష్ఠోశ్రీమణ
 రీచిఃకాశ్యపోద్భవః || విష్ణుఃపులస్త్యాథమాత్మా గౌతమఃపుణ్యవధానః ।
 ఎతేస్మృతికర్తారః || అష్టాదశపురాణాని || బ్రాహ్మ్యంపాద్మ్యైష్ట్యవంశ
 వారాహంవామనంతరా । భవిష్యంనారదీయాఖ్యంశైవంభాగవతంతరా ||
 బ్రంహ్మండంబ్రహ్మకైవతకంత్రింగ్లంపాకంసంధేవత । మార్కండేయం
 మాత్స్యకౌమేకాగ్నేయంగారుడంతరా || ఇత్యష్టాదశపురాణానిశేదా
 నసారీణి || మువయఃపురాణైర్భగవద్గీతాసారముద్భవశ్చస్మృతీర్నిఖతవంతశ్చతుర్వ
 ణోపకారాథకంతాస్మృతీర్విలిఖ్యయేవిక్రయంతేతేస్మృతివిక్రయణః ।
 తేభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ || మార్కండేయే || స్మృతిఃక్రయ
 ãయేవయూల్యంధృత్వావృణోతి । తేవైబ్రహ్మచరీంతారస్థాంస
 ద్ధిమణిపిభిః || తప్రకృచ్ఛిత్రయంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపార్వతీమ్ । ఉపో
 వ్యరజసిపీకాంపంచగవ్యంబిష్యతః || ఏతేభ్యోమద్విజోదానమణుమా
 త్రంప్రతిగ్రహేత్ । ప్రాజాపత్యత్రయంకుర్యాదబ్రహ్మగ్రాహితమ్ || స్వ
 ణాప్రమాణప్రతిగ్రహేవిశేషమాహ || కౌమేక || స్మృతివిక్రయణఃపాపా
 త్స్యణామాత్రప్రతిగ్రహే । తప్రకృచ్ఛిత్రయంకృత్వాపంచగవ్యం పిబే
 త్తతః || సతేషుభోజనంకుర్యాన్నతానభ్యవహరయేత్ । సర్వధర్మవిక్ర
 యణాంపాపంయదస్తితత్పాపంస్మృతివిక్రయప్రాప్నోతి || స్నేహరూపే

హేమాద్వాసోమవిక్రయసోమపా మనఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, ౨౭౯

జదానయాపేణకాదద్యాన్నతుమూల్యరూపేణ ॥ తదేవాహ ॥ సాగందపు
రాణే ॥ స్ఫులింపురాణంశాస్త్రంవాజ్యోతిషంసూత్రమేవవాలిఖిత్వాస్మే
హరూపేణచ ద్యాద్దోషంనచాప్నుయాత్ ॥ భరణమాత్రేణ దోషస్సాన్యదా
ధానాధానదోషభాక్ ॥ వృధాలిఖిత్వావిక్రీయపూర్వోక్తందోషమాప్ను
యాత్ ॥ ఇతిప్రశ్నతివిక్రయణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథసోమవిక్రయ

—*సోమవిక్రయణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం+—

ణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగందపురాణే ॥ సోమఇతిసోమా
త్తకోలశాపశ్లేషః ॥ సోమాహుతిః ధనదాతంసోమంపిబతీతి సోమపాః॥
ఎవంహోవాచాన్వృణోవత్తాకః ॥ తస్యయజ్ఞసాధనత్వాత్ ॥ తద్విక్ర
యోబ్రూహన్సప్తపతనహేతుః॥ సంతీత్వాపూర్వజన్మద్రిక్కుబ్ధిమబ్ధితి ॥ తద్వి
క్రేతాపశతోభవేత్ ॥ తదేవాహ ॥ దశభిర్వత్సతరైస్సోమంక్రీడాతి ॥ దశపె
యోభవతీతిమృతినాకృష్ణప్రమాణ్యేత్ ॥ యజ్ఞంకుర్యాత్సహత్ఫలమా
బ్ధితిద్వికేతా తీతపవ ॥ తదేవాహ ॥ మనపురాణే ॥ సోమంక్రీత్వాద్వి
సోమసుమూల్యధికతయశ్చప ॥ సప్తఃపతితివాచాత్సాప్రాయశ్చిత్తీభవే
త్తః ॥ నారదయే ॥ విక్రయేత్సోమరాజానంద్యజ్ఞోమోహ విగహాతః॥
సచండాలసమజ్ఞేయస్సర్వదాతపరిత్యజేత్ ॥ తస్యైషాని మృత్యుర్మ
ష్టాపారాశర్యేణసూరిణా ॥ తప్తకృచ్ఛశితంకృత్వాపయత్వాశిరో
హాక ॥ పునస్సంసాగరకృచ్ఛద్ధస్త్యేధాపశతోభవేత్ ॥ పునస్సంసాగర
పూర్వంతస్తాత్ప్రీతిహేదోషమాహ ॥ తౌడదానెభ్యణికాలవ్యన్నంవా
స్వణంమేవహ ॥ ప్రసప్తజ్ఞానతోభృత్వాకుర్యాచ్ఛాంబ్రదాయణత్రయం॥
జ్ఞారాచ్యేద్దివగుణంకృత్వాహ్యన్నమాత్రేరోహహాక ॥ వాపయత్వాదిసం
సమ్యగబోష్ణప్రాతరేవహీ ॥ పంచగవ్యంపాశయిత్వాశుద్ధిమబ్ధితినా
న్యధా ॥ ఏతదల్పసువణాప్రతిగ్రహవిషయం ॥ సువణంమాత్రే ద్విగుణ
మతఃకర్ధ్వంతుతత్సమః ॥ తత్ప్రాణియశ్చిత్తంకుర్యాత్పునస్సంసాగరంచ॥ ఇతి
సోమవిక్రయణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథసోమపాయినః ప్రతిగ్ర

—*సోమపాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ సోమంపిబద్దిజ్యోయస్తుహ్యజ్ఞా
తకులనామభిః ॥ సోమయజ్ఞేషుమోహాత్సప్తధాబ్రాహ్మణస్తృతః॥ వ్య
ధానామథేయః ॥ ఘృతకోశగుడపర్వతాదివత్ ॥ తస్యాన్యానిమృత్యుతిరా

స్త్రీపునస్సంసారణాదృతే । పశ్చాత్త్యాం ద్రాదాణంకుశ్చ ద్వాపయితా
శిరోరుహాన్ ॥ ఏతదజ్ఞాతకులగోత్రనామహోతృభిస్సమాసోమ భజింవిష
యం । స్వబంధుభిస్సహపీతస్త్వప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ మా ॥ కూమకపురజే ॥
బంధుభిస్సహయోహాతాపీతాస్సోమమహాత్తే ॥ స్వమంశో చ్చాణం
కృత్వాత్రివార శుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ స్వహంశః క్షేమాహా శాయిత్రతః
జనియత్రతత్రయేమన్త్రాసాన్ ॥ రుచ్చార్థపశ్చాత్తుద్ధిమాప్నోతి ॥ స్వబాం
ధవాః ॥ సాగ్రందే ॥ సకులశ్చసనాభిశ్చసపిండశ్చసగోత్రవాన్ ॥ మాతు
లస్త్రస్యపుత్రశ్చభావుకౌదుహిణుఃపః ॥ శ్వశురస్త్రస్యపుత్రశ్చభాగినేయస్త్ర
దాత్తః ॥ పితృపితృవ్యసుఃపుత్రాఃపితృమాశశ్వవ్యసుస్సుతాః ॥ పితృత్తా
తులపుత్రాశ్చవిజ్ఞేయాఃపితృభాధవాః ॥ మాతృపితృవ్యసుఃపుత్రా మాతు
మాతృవ్యసుస్సుతాః ॥ మాతుమాశశులపుత్రాశ్చవిజ్ఞేయా మాతృబాం
ధవాః ॥ సమానంకులం శ్వశుఃప్రితురుసాదాధ్వం ॥ సమానాభి
ర్యస్యసనాభిఃశ్వశ్వకనికభ్రాతృః ॥ సమానంపిండోయశ్వశుఃసపిండఃశ్వ
శ్వకనికపితృవ్యస్త్రైతాః ॥ సమానగోత్రంయస్త్వసంసగోత్రంపాతమా
దాధ్వం ॥ ఎతేస్వబాంధవాః ॥ ఏతేస్సహసోమభక్షణే స్వమంశంపు
నఃత్రేధావత్యకనదోవః ॥ అజ్ఞాతబంధుభిస్సహభక్షణే చాంద్రాదాణంకు
త్వాపునస్సంసారః ॥ ఎతేభ్యఃప్రతిహేనోషమాహ ॥ శింగభ్రరాణే
అజ్ఞాతహోతృభిస్సాగ్రందే ॥ యోమర్యాశ్శుచుభక్షణం ॥ తస్మాత్సవకామ
న్నంవా ॥ ప్రశిగ్ధ్యాద్విశోత్తమః ॥ ప్రాజాపత్యంబరేత్యుగ్రియణ
మాత్రసువణతః ॥ పూర్వోక్తనప్రమాణేవవడిబంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ ఉ
పోవ్యరజనీమేకామన్నభుక్కుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ ఉపోవ్యపంచగవ్యంపీత్యా
శుద్ధిమాప్నోతి ॥ ఇహసోమపప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అశపశుపురో

—శిపశుపురోదాశభక్షణేప్రాయశ్చిత్తమ్ శి—

దాశభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శివీపురాణే ॥ అజ్ఞేషుసాధువృత్తేషు
ధమాశజితధనేవచ ॥ తత్రైవభక్షయేత్సర్వంపశువ్యత్యథకమావ
రాత్ ॥ బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మవిత్పూతఃపశుయద్భుభాహరన్మేత్ ॥ తస్మైషా
నివక్తుంర్హుపకేదపారాయణ స్మృతం ॥ ఎతద్బంధుకృతవిషయం ॥ అన్య
త్రభక్షణేద్విగుణం ॥ అశోత్రియ అజ్ఞేపశుపురోదాశభక్షణేద్విగుణం ॥ శూ
ద్రద్రవ్యగ్రహణయజ్ఞేషుపశుభక్షణేపంచగుణం ॥ పునస్సంసారిశ్చతదేవా

(3౬.) హేమాద్రోమయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం. ౨౮౧

హకారై ॥ స్వబంధుకృతయజ్ఞేషు ప్రాప్తం యత్పశుభక్షణం । పారాయ
ణాద్విశుద్ధిర్నాస్తిదన్యత్పి ద్విగుణం భవేత్ ॥ అశ్రోత్రియేతు త్రిగుణః శూ
ద్రపంచగుణం భవేత్ ॥ పునస్సంసారంకృత్పునశ్శుద్ధోభవతిసర్వదా । త
త్పతిగిహే వాయుశ్చిత్రమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ పశుంభక్ష యతో
యస్యద్విజసాశ్చకృతవిషప్యతేః । ఐతిగృహ్యసువర్గంవాజ్ఞాత్వాన్నం దో
షభాగ్యవేత్ ॥ అజ్ఞాత్వాకృశ్చిమాత్రంసాక్షిజ్ఞానేత్వే తద్వయంస్త్రుతం ।
అన్నభుక్యంచగవ్యేనశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః ॥ స్వీనువర్గప్రతిగ్రహేప్రా
జాప్యం । సువణమాత్రప్రతిగ్రహేద్విగుణం ॥ అన్నభక్షణే పంచగవ్యా
చ్చుద్ధిః ॥ ఇతిపశుపురోదాశభాక్తుఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం ॥ అథఅయాజ్ఞ

—అయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రమ్—

యాజినఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ ॥ ॥సాగంచె ॥ యాజయేద్యజ
నైయోగ్యాకవిప్రోవృత్త్యర్థమాదరాత్ । అ్యధాదోషమాహ్నితినకర్తా
న్విభవేహ ॥ యాజనీ అనన్తాః ॥ కార్యే ॥ దేవాలకశ్చగణకౌవాత్మో
చిశ్చిలవాన్తః । శూద్రాపతిః ర్మహీనోతాకే కశ్చతప్యతిమాక ॥ మహా
పాతకినస్య గీమయరోగీభాండరీ । దుశ్చర్తాశూద్రాసేవిత భిషక్కుద్రా
న్నభక్షకః ॥ వృధాతులూదిసంగ్రాహీమర్త్యాదాఘాతకస్తథా । గ్రామ
దాహీగ్రామచేక్ష్తతథాదుస్సంగవాక జనః ॥ ఎతే అన్తాః ॥ దేవాలకౌ
జీవచార్థం గ్రామదేవాశ్చకః ॥ గణః - గ్రామరాష్ట్రేషుధనధాన్యాదికం
నిత్యంలేఖయిత్వ ర్తయేనగణకః ॥ వాత్స్య - గాయత్రీపహశకః ॥ త
దేవాహమనుః ॥ సగ్నోవేదపరిత్యాగీవ్రాత్యోగాయతినాశకఇతి ॥ సన్త్యా
దినీశ్శకర్తాజ్యేక్త్వాసర్వదావర్తయత్ ॥ సదుశ్శిలః ॥ శూద్రాపతిః పుష్టః కర్త
హీనః । విహితకర్తపరిత్యజ్య శ్శవహారాదికషణువర్తయత్కర్తహీనః । కు
త్పితకృత్తి - పరేషామన్నపకనాశకృత్ ॥ మహాపాతకినః తత్సంగీతస్ప
ష్టః ॥ తుయరోగీభగందరిదుశ్చర్తాశకర్తస్వనన్తాః ॥ శూద్రశేవీ - సదా
శూద్రసంసర్గీ । భిషక్ - రసవిగ్రయా । శూద్రాన్నభోజి - శూద్ర కృతే
షుసతేషునిగ్రభోజీ । తులాదిసంగ్రహీత్వాత త్ప్రియశ్చిత్రపునస్సంసార
రపరాజ్ఞుభిః - వృధా తులాదిసంగ్రాహీమర్త్యాదాఘాతకః - పితరీంజ్యేష్ఠ
భ్రాతరంచత్యక్త్వా ఆందోళికాద్యారోహణకృత్ । గ్రామదాహీ గ్రామ
చేక్ష్తస్పష్టః । దుస్సజ్జవాక్ - దుర్జనై ర్దాతతాయుభిస్సంసర్గవాక్ ॥ ఎతేనక

౧౮౨ హేమఃద్రాత ప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

ద్వాదశాః ॥ ఏషాం యజ్ఞేయాజసేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ అ
నర్హైషు యజ్ఞేషువిహాయాజయతేసకృత్ । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనశ్చైషువి
పాషండతంత్రజేత్ ॥ పాషండోనామ వేదశాస్త్రాదుసారిణో విప్రాన్
దృష్ట్వాసదానిద్రయతి । పితామాతా తప్పితాచయనమార్గేణా నర్తంతత
న్ద్యార్గముత్సృజ్యతప్రముద్రాధాంణో యేవిహస్తేపాషండాః ॥ ॥ తదాహ
వామనిః ॥ అనర్హాకాచప్రాత్యారాంభిషజామాతతాయినాం । యజ్ఞే
షుయే యాజయంతేతేపాషండాభవన్తగ్నిహూ ॥ శివపురాణే ॥ మహాహ
తకినాంచైవభిషక్కుదోపజీవినాం యజ్ఞేషుయే ప్రవర్తంతేతేపాషండాః
ప్రకిర్తితాః ॥ తెషాంప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కొత్తే ॥ అనర్హాణామధ్వరేషు
యేబ్రహ్మబుత్విగాదయః । తెషాంపాపవిశుద్ధ్యర్థం వడబంకృచ్ఛమీరి
తు ॥ కేశానాంవపసంకృత్వాశునస్సంసౌకరిమాచరేత్ ॥ పంచగవ్యంపి
బిత్తుశ్చాన్యుద్ధోభవతినాన్యధా । ఎతేభ్యఃప్రతిగ్రహపేదోషనూహ ॥ లిం
గపురాణే ॥ అనహాణాంయాయజ్ఞేసోమపానాదికందరేత్ । తస్మాత్ప్ర
తిగ్రహంకృత్వాప్రాయశ్చిత్తాదధోయతి ॥ ఏతత్పాపఫలంభుంక్షేవీకంచాం
ద్రాయణుచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తేకృతేపశ్చాదతాదోషానవిద్యతే । చాం
ద్రాయణుంసువణాస్య తదధికంపాదమాచరేత్ ॥ అన్తమాత్రం యదా
ప్రాప్తంగాయత్రితతమాచరేత్ । ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా తత్ప్రతి
గ్రహాన్యుద్ధోభవతినాన్యధా ॥ ఇత్యయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
—*తప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

త్తం ॥ అథతప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామ
నపురాణే ॥ బ్రాహ్మణోయదియూహాత్కృతాపయేద్వహ్నిముద్రయా । క
మాహహోంభవేత్రసవైపాషండసంజ్ఞితః ॥ నారదీయే ॥ బ్రాహ్మణ
స్థతనుజ్ఞేయాసర్వవేదమయీయతః । నాచెత్సంతాపితాయేన కింవత్క్యో
మమహేనసః ॥ చక్రాంకితతనుర్యశ్రరాజన్ లింగాంకితోపివా । జతేచ్ఛ
పారుషంసూక్తమన్యధారౌరవంవ్రజేత్ ॥ లింగపురాణే ॥ చక్రం శంఖం
తాపయిత్వాయస్యదేహఃప్రదహ్యతే । సజీవతుణపస్త్యాజ్యస్సర్వకమ
బహిషక్యతః ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ వేదేషుయజ్ఞభాగేషు యస్యనాస్త్యధి
కారితా । సతాపయిత్వాచక్రాదీకధారయేత్స్విధుజద్వయే ॥ బ్రాహ్మ
ణోయదియూఢేనధారయేద్దగ్ధముక్తకాః । తస్యదర్శనమాత్రేణకుర్యాత్సా

ర్యావళానం || వహ్నిపురాణే || పూర్వజఃస్వతనుంధగ్ధావ శంఖదకాగ్ది
 భిఃపుధక్ | ఏతస్యనిష్కృతిరన్నాస్తిసానదానజపాదిభిః || తస్యనిష్కృతి
 రుప్రన్నాపారాశర్యేభాషితా | కేశానాంవపంకుర్యాత్మనః కమన
 మాదరేత్ || ౧౪౪గోళాశ్శముద్భవశ్శగర్భాధానాదిపూర్వకం | యోధా
 వృద్ధ్యైపకృచ్ఛాశ్శాంప్రాచయశ్చిత్రముదీరితం || పరిషదుపస్థాన పూర్వ
 కంషడబ్దచక్రణిస్త్వాశుద్ధిమహోతి || పాచాశ్చిత్రాకరణేతేభ్యఃప్ర
 తిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ || కూమరపురాణే || అజ్ఞాత్వా మఖిణోయ
 త్రముదాదగ్ధభ్యుత్తరాత్ | సువణకమాత్రంసంగృహ్య ప్రాజాపత్యంస
 మాదరేత్ || తాదేధాంభునఃకృత్వా హ్యన్నమాత్రముపాషణం | కృ
 త్వాశుద్ధిమహోత్తమశుద్ధిర్నాన్యత్రదృశ్యతే || ఇతిత ప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతి
 గ్రహప్రాచయశ్చిత్రం || అథలింగధారిణాంప్రతిగ్రహ ప్రాచయశ్చిత్రమాహ ||

—లింగధారిణాంప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం. —

జవీపురాణే || లింగంద్విజోమధాధృత్వాస్య జహేభయవణిః || సవీవ
 నరకస్థాయీయావదాధూతసంప్లవం || సాగందపురాణే || ద్విజోయదిస్వ
 జేహేతులింగంధృత్వాస్వకామతిః | సభుక్త్వానరకానుగాగ్రంతేమాతంగ
 తాంవ్రణేత్ || నైవే || ద్విజోయఃస్వతనాధృత్వాలింగంముద్రాపితంము
 దా | నతస్యనిష్కృతిదృష్టాసంసారైర్భవభిన్నప || పాద్మపురా
 ణే || శృణురామమహాబాహులింగచక్రాదిధారిణాం | శూద్రధమరతా
 నాంహితేహంసాస్తిపునర్వచః || విప్రస్యైతద్విగ్రహ్యాత్వా త్నాగ్నియశ్చ
 త్రముదీరితం | పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః ప్రాచయశ్చిత్రముదందరేత్ || ఆ
 ద్యాత్వాత్మనఃకమనషడబ్దంకృచ్ఛగ్రాదరేత్ | తేభ్యోగృహ్యైకద్విజో
 యస్తుసువణంపాదమేవవా || తత్ప్రతిగ్రహశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యంస
 మాదరేత్ || అన్నపరిగ్రహణేన || ఇతిలింగధారిణిప్రతిగ్రహ ప్రాచయశ్చ

—పుంసంసారైరాయత్రప్రదాతుః ప్రాచయశ్చిత్రం. —

త్రం || అథపునస్సంసారైరాయత్రప్రదాతుః ప్రాచయశ్చిత్రమాహ || కా
 మిక || సవితానగురుగ్చ్ఛాతాపిత్యవ్యశ్శపితానమాః | సదద్భాదాదరా
 దైవీభుస్సంసారంకమణి || యదాప్రతిగ్రహాత్స్వేషుబాహునిమమహ
 త్యవ్యపి | దానేషుపుత్రవాస్సల్బసంత్యజైర్బుద్ధియాన్వితా || సత్యనైమిత్తి
 కాదీనమాకాశినిభుంక్త్యపి | కేశభగ్నిశ్చతాతేస్యనదగ్యాద్వేదిమాత

౨౦౪ మోక్ష ద్రోపరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తం.

రం || క్రిత్యాప్రతిగ్రహేమూలైర్భరన్యగోశ్చోన్వితోత్తమం । అభ్యర్చ్య గం
 ధవస్త్రాదైన్యోతస్మాదైవీంసమభ్యసేత్ || బృహస్పదేశంహోమంచసర్వం
 తేనసమభ్యసేత్ || లింగపురాణే || పితృభాగితాపితృవ్యశ్చ తులాదీనాం
 ప్రతిగ్రహే । త్రైతాయాధనవాత్సల్యాన్నదద్యాద్ద్వీదమాతరం || తునఃక
 మక్షణిసంసార్కైక్రిత్యామూత్యేనభూయసా । బ్రాహ్మణంకమక్షకుశలమ
 న్యగోత్రంప్రయత్నః || తస్మాద్బృహస్పదేశంచ గాయత్రీం వేదమాత
 రం । అభ్యసద్విధినారాజ్కపాదభూష్టమతందితః || గారుడపురాణే ||
 యోవిప్రోధనలోభేన గాయత్రీంవేదమాతరం । తులాప్రతిగ్రహీతృణాం
 దద్యాత్తస్యననిష్కం || పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్త్రయ్యయతంజపమా
 చరేత్ । అన్యధాదోషమాప్నోతిసావీత్రీపఞ్చాభవేత్ || సాక్షిందేతులా
 ప్రతిగ్రహీతృణాంయోవిప్రోవేదమాతరం । తత్త్రైవినిష్కంకమిదృష్ట్యాద
 ద్యాదాదరిపూర్వకం || జపిత్యాత్మయ్యయతందేవ్యాశ్చుద్ధిమాప్నోత్య నుత్ర
 మాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిజపహోమసురార్చనైః || విదిత్యాయా
 ద్విజోమోహాత్ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుభిః । సహపమనుభూయాశుచిటకౌ
 భువిజాయతే || ఇతిపునస్సంసార్కై గాయత్రీప్రదాతుః ప్రాయశ్చిత్తం ||

—*పరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తం*—

అథపరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మాండే || ప
 రార్థంశ్శ్రుణురాజేంద్ర గాయత్రీజపకృన్నరః । మోహాద్వాధనలోభాద్వా
 నవైపాషండతాంప్రణేత్ || గారుడపురాణే || బ్రాహ్మణో భ. లోభేనప
 రాధాంవేదమాతరం । జప్త్వానరకమాప్నోతిశంక దానాలపెద్దుధః || కూ
 మరపురాణే || వేదమాతాచ గాయత్రీజపతాంపాపనాశనీ । పరాధాం
 తాంజపేద్దస్తుసనరోమాశ్చఘాతకః || లైంగ || పాదపూజాం జపే
 ద్యస్తు గాయత్రీంశుద్ధమానసః । నవైనారాయణస్సాక్షౌ ద్విబాహురితవి
 శ్రుతః || మహాభూతే || వేదమాతాతు గాయత్రీలోకమాతాంజాహ్నా
 వీ । తయోర్వదిద్విజోభక్త్యానిత్యంనేవేతిబుద్ధిమాన్ || తయోరేకాం ప
 రిత్యజ్యపరాధాంజపేద్దభి । సదివాకితితుల్యస్సాక్షి స్సృత్యా నరకమ
 శ్నుతే || తదంతేభువసాద్యపాదలంబీదిపాంధవాః । తస్మాన్మహిమిత్రై
 వద్యస్తామనిపరాః || దశకంజపశ్చేద్యాశ్చపరాధాంకృచ్ఛమిరితం
 శతంపరాధాంజపతఃపరాకలపరికితాతం || సహస్రసంఖ్యయాన్యాధాం

శుద్ధ్యర్థంచాంద్రమాచరేత్ । అయితంనియతంవాపిపరాథకంధాః
 ధతః ॥ జపతస్తస్యకమాణేనద్యశ్చిర్యంతిచేహతః । తస్యోప నయనం
 భూయశ్చాద్రాయణచతుష్టయం ॥ ఔపాసనాగ్నస్సంధానం గాయత్రి
 దానమేవచ । కేశానాంవనంకృత్వాపంచకశ్యంతతఃపరం ॥ పరాథకం
 యావతీసంఖ్యాగాయత్రీప్రణవాత్మికా । పునస్సాన్వథకంజపెత్తశ్చాత్తత
 శ్శుద్ధిరవాప్యతే ॥ ఏవంకృత్వాద్విజశ్శుద్ధ్యధన్యధాజలకాకవత్ । తస్య
 జన్మవృధాలోకేనామధారణమోక్షకం ॥ ఇతిపరాథకం గాయత్రీ జపక
 త్పూజాంప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథగ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ
 =గ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం=

గ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ చూరిండేః ॥ మఖజస్తా
 శ్శుభాగార్థకంగ్రామంరాజ్ఞఃప్రతిగ్రహేత్ । వృత్తిదానంద్విజాతీనాం త
 ద్భుద్ధింవానసంస్మరేత్ ॥ సరికంకాలనూత్రాఖ్యంచిరంగత్వా తతోభువి
 విద్వరాహాభవేత్సోసి సర్వధర్మకలహిష్యాతః ॥ గ్రామలక్షణమాహ॥
 చతుర్వింశతమతే ॥ దశాగారంజపపడః శతాగారంజనాలయః । అతడి
 ధ్వంతుపల్లిస్యాత్సహస్రంగ్రామఉచ్యతే ॥ అతఃపరం జధానిసౌధప్రా
 కారశోభితా । జనసదాచినాంప్రతిగ్రహేన్వృత్తిదానక్రత్యాద్య భావేప్ర
 త్యేకందోషంప్రాయశ్చిత్తంచాహ ॥ కూమఃపురాణే ॥ అకృత్వానిషర్ప
 తింయాగంవృత్తిదానంద్విజన్మచాం । గృహ్స్థియాద్యోజనపదంతామ్రమాడా
 భవేద్భువి ॥ జనాలయప్రతిగ్రహే చందాలాదివిభాషితే । ప్రతిగ్రహే
 ద్విజోయస్తుసభవేద్వాచసోఽయి ॥ పల్లిప్రతిగ్రహే రాజన్నానావగాన
 మాకులే । నరంసోనుహయానం జగ్జాభవేద్భువి ॥ గ్రామప్రతిగ్రహే
 విప్రఃపత్నిభోగపరాయణః । గామనాకమువాగవ్యాధిత్వా తత్రైవయా
 తనాః ॥ భుక్త్యాఘ్నిమహాక్షిప్తఃస్తూలస్సర్వభవేద్భువి । అబ్ధంపడ
 బ్ధచాంద్రంచతస్తకృచ్ఛ్రశతశ్రయం ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంరాజకయధా
 క్రమముదీరితం । వృత్తిదానక్రత్యాద్యభావేప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం ॥ త
 యోక్త్యధ్యేంసంభవేత్పంచగవ్యంద్రాక్షాగభోజనంచ ॥ ఇతిజనపదాదిప్ర
 తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథకూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—కూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.—

లింగపురాణే ॥ ఏకంద్వయంత్రయంవాపికూశ్మాండయోనుమన్యతే । తిలా

జ్యమిశ్రితంస్వణవస్త్రమల్యవిధూషితం ॥ చుకరేసంక్రమే రాజకశాత్రి
 క్కాంపాఁమిదిసి । దత్తంజనైదక్షిణయాహకంతస్యృణుత్విదం॥ ప్ర
 ధానంసంపరిత్యజ్యసజ్జలంసామూచశేత్ । గాయత్రీం చజపేత్పశ్చత్స
 హస్రంపాదపూర్వకం ॥ ద్వయోఃప్రతిగ్రహేతద్విద్విసహస్రం మునిశ్చర
 బాహుశ్చేసంఖ్యయాతాతతావత్సంఖ్యాప్రశస్యతే ॥ తేవస్వణరూపం
 చేత్సత్రిగృహ్యజ్ఞోతమః । బ్రహ్మహత్యాసమత్త్యథకమేతపుత్రాథక
 మేవవా ॥ తదాప్రధానంసంఖ్యజ్యగాయత్రీలక్షణాచశేత్ । ఎవంచైవ
 విశుద్ధస్యాన్నాన్యధాశుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ ఇతిహాశ్శండుప్రతిగ్రహప్రా
 —దశదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తం ॥ అథదశదాఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూమకపు
 రాణే ॥ ప్రాయశ్చిత్తప్రతేకాతాప్రతిష్ఠాసుమునీశ్వర । శబ్దాకారామ
 గ్రామాణాంతత్సంఖ్యప్రపూతకయే ॥ దశదానానివిప్రేభ్యః ప్రత్యేకం
 ఫలసంఖ్యయా । దశదానాని ॥ గోదూతిలహీరణ్యాజ్ఞవాసోధాన్యగు
 దానివ । రౌష్యంలవణమిత్యాహుదశశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥ ఏతత్ప్రతి
 గ్రహేవిప్రప్రాయశ్చిత్తంసుఖాప్తయే । తత్తదంత్యాద్దోషబాహుశ్చం॥
 తతఃప్రతిగ్రహేత్పాదాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లైంగే ॥ ధేవోఃప్రతిగ్ర
 హేమామేశ్శంభ్రమేకుంభిశోధనం । తిలప్రతిగ్రహేతప్రకృచ్ఛిత్తయము
 దాహృతం ॥ పరాకంమునిభిఃప్రేక్షంసువణవ్యప్రతిగ్రహే । ఆజ్యప్ర
 తిగ్రహేరాజకప్రాజాపత్యంవిశోధనం ॥ వస్త్రప్రతిగ్రహేదేవీంజపేద్దశ
 శతంబుధః । ధాన్యప్రతిగ్రహేతద్వత్ ॥ ద్రోణాదూర్ధ్వమేతత్ప్రాయ
 శ్చిత్తం ॥ య్యదానస్థయావత్పరిమాణముక్తం మయాపరిధామాయాం
 తావత్పూజకంచేత్తదుక్తంప్రాయశ్చిత్తం ॥ అల్పంచేత్తత్తదవ్యస్థ్యప్రతి
 గ్రహేన్నాత్వాసహస్రంజపేత్ ॥ ఆతాపిప్రవ్యహగోప్రతిగ్రహేపూర్వ
 వత్ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ భూధానేషితధైర్యమోజనియం ॥ ఇతిదశ
 దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవశుర్వింశతిమూతకప్రతిగ్రహప్రా
 —వశుర్వింశతిమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ సాంధే ॥ బ్రహ్మహత్యాసుంపానంసైయం గుర్వం
 గనాగమః । విప్రదోహఃప్రజాద్రోహ ఆచండాలాధ్ధనాజకం ॥ ఉపే
 త్తాపాషినాన్మూణాంప్రశ్నకృత్సుశతంతధా । బాపల్యంపరనారీషుపరద్ర

వేదః పుత్రా ॥ స్వజాతం సంపరిత్యజ్య హ్యన్యజాతైః పరిగ్రహః । ద్విజే
 వాన్వీర్యాశ్రవణం ప్రవృత్తి సక్రసర్వదా ॥ హే సాపశుష్యగాదీనాం మా
 తా విశృంభహంసనం । నిషిద్ధః పృగమాంసానాం భక్షణ కుకుటస్యచ ॥ త
 దాదుజ్జన సంసగః స్వజ్జనత్యాగవహః । పుష్కలాశేషపుష్కలేశనదానం
 శ్రోత్రయేషుచ ॥ గీతనర్తచాప్యుసదాః పురబాషణం । అగ్నిసాక్షిషు
 దారేషు సత్సన్న్యచ్యాః పరిగ్రహః ॥ ఉపాసదినేషు కిస్తథా తాంబూల
 భక్షణం । పాపంజన సంసగోఽదేవప్రాప్తూయాశ్చ ॥ తిథేశదేవా
 లయే క్వాపి హ్యవిశ్వాసస్పదాభిచేత్ । ఎవమాదీంపాపానిరాజ్ఞాంపాపర
 తాత్పరాం । విచార్యమానాబాధ్యాత్మబద్ధిలోకపితామహాః । ఏషయా
 పుయాతేషాం లోకానాం సాతకామ్యయా ॥ చతుర్వింశతి మూర్తినాం
 దానంపాపాపసత్తమే । క్షయమానవిశ్వాత్మాదదౌరాజ్ఞాం ముదా
 తదా ॥ కురుర్వంపుష్కలాశేషదానాన్యేషానిసర్వదా । నిష్యధ మహా
 త్పాపనాల్సంగతమహాకథ ॥ ఓమిత్యుక్వాతథావాక్యం మాంధాత్య
 ప్రముఖాన్యపాః । కుంభం విప్రముఖైర్భ్యోవానాన్యేతానిపంక్తిశః ॥ తదా
 ప్రభృతిలోకేస్త్రికరాజానిః పుణ్యసంగమే । కుర్వంతదానమఖిలం విమతాః
 పాపరాశిభిః ॥ కతాయుగవిశేషేణ రాజానోదానశీలిః । భవేయస్సేష
 హద్భ్యశ్చపాకైర్భ్యోముక్తిమాప్నుయుః ॥ చతుర్వింశతి మూర్తినామేకా
 మేకాయథేచ్ఛయా । యదికుర్వీతస్వజ్జేన సరాజాసుఖమశ్నుతే ॥ కూ
 మారపురాణే ॥ చతుష్కలప్రమాణేన మూర్తింకేశవరూపిణీం । సువర్ణైస్తై
 వయోరాజానిమితాంః ఉదాన్వితాం ॥ ఏప్రాయేవేదవినిషేదరిద్రాయా
 కుటుంబినే । అర్చితాంగంధవస్త్రాదై యిపూజితాంనామిభిః పృథక్ ॥ దద్యా
 త్పుణ్యదిసేప్రాప్తైసయాతిపరమాంగతిం । కేశవంపలమానేన సువర్ణేన విచ
 ఊణం ॥ పూజయిత్వా విధానేన దద్యాద్విప్రాయాదిమతే । స్వణం విహూ
 నమా రుహ్య అప్పరోగణాశీవితః ॥ ప్రపేదవైష్ణవంస్తానంపునరావకే దు
 ర్గభం । కేశవంప్రతిగృహ్నియా త్సేమ్యం ప్రోధనాతురః ॥ దత్తంస్పృశి
 ర్విధానేన నిష్కారణతయాన్యప । అశృత్వా దాసమపివాకుక్యత్సోన్విదర
 పూరం ॥ తస్మై హేనిషక్యం ద్విష్టాస్మాత్సాత్వనిత్యం సమాప్యచ । రహ
 స్థానముపాగమ్య నామత్రయజపంచరేత్ ॥ మాసంక్షిప్తమువాక్యత్యభుంజ
 న్యావకముస్తమం । ప్రత్యహంస్తండితేనుష్టావమాసమాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ జ

పెల్ల కంతతఃపూతశ్చద్ధౌభవతిసర్వదా ॥ ఎతద్దానస్యసౌమ్యత్వాద్దానా
భావేక్షమాత్రనామత్రయజపత్పుతోభవతి ॥ ఎవంనారాయణాదీనాం
ప్రతిగ్రహాభానాద్యకరణేలక్షమాత్రనామత్రయోశుద్ధిః ॥ అథవాగ్నిష్టా
పూర్తాదికంకృత్వానప్రాచయశ్చిత్తం ॥ తటాకారామదేవాలయా ద్యధికం
ప్రతిగ్రహానిస్వాదరహితాధికంప్రతిగ్రహః ॥ ఇతి చతుష్వంశతిమూఢా
ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అధికావతార ప్రతిగ్రహ ప్రాచయశ్చిత్తమా

—దశాశతారప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం, *—

హ ॥ చూరించేయః ॥ మత్స్యఃకూమోకవరాహశ్చ నాసింహాధ
వామనః । రామో రామశ్చరామశ్చబుద్ధః శ్రీతదైవచ ॥ జయంతీదివసే
వాపితతపుణ్యగమేపివా । శయనోత్తానద్వాద్యోగ్యాన్వాఘ యుగా
దిషు ॥ దశరూపాశ్చైత్యైవసూర్యేనగణః । పరిశ్వసేషశ్చేన ప్ర
త్యేకంప్రతిమాప్రయోః ॥ మత్స్యైవతా మాలిఖ్యగ్రామయత్వా విధాన
తః । దద్వాదధ్యాత్మవిదుమేతస్య భుజ్జంబిశామయ ॥ మాతృభిః పితృత
త్యైవకులకోటిసమన్వితః । వైశంరేయతీకృత్వా తతోవిర్యాణమన్న
తే ॥ ఏవమన్యాయతారాణాంతత్తదుక్తదిశమయ । దద్వాశ్చహవిహ
యప్రాప్తవశ్యుజ్జ్మతే ॥ అప్యశా ప్రసాదినఃతాంబ్రాభోగ పరా
యణః । ప్రతిగ్రహశ్చబోగాధికంసప్రయోగినినిరః ॥ అధానంవా త
టాకాదీనకృత్వాదేవంగః । సయాశిరకంఘారింకాలిసూత్రమవాబ్జు
ఖిః ॥ చతుర్విశతిమతే ॥ సౌమ్యప్రతిగ్రహస్వైవఇతిబుద్ధ్యావిచారణా ।
అశనాచ్ఛదసే దత్తోష్టభాభోగపరాయణః ॥ అశ్వత్వా ధమకనియం
యోవిప్రస్తంసంస్పృశేత్ । తస్మాత్పాపవిశుద్ధ్యధికంనిష్కృతిం పాప
మోచనం ॥ ప్రాతస్సూర్యాచారాకాలనిత్యకంసమాపద । హం
గ్రామేఽథవారాజకప్రతిమాయాంవిధానతః ॥ పంచామృతైః పంచమం
త్రైమిమధ్యైవధ్యేవేనం । అభిషిక్త్యపునరేవంపంచవారందిశదినే । చ
తుర్థకాలేచర్వాశీస్సవేత్స్థంఢిదేశతః । పరేష్ట్యుపాతయత్తాయ పూ
ర్వవచ్చిధిశాచరేత్ ॥ ఎవంమాసంవ్రతంకృత్వా పంచగవ్య విజేత్రతః
గోదానంతత్రకుర్వేత్ప్రాచయశ్చిత్తంపపత్రయే ॥ ఎకేనద్రవ్యేకాభిషిక్తతతో
జలెనస్నాపయిత్వామధ్యేధూపదీపనైవేద్యాంతంకృత్వాత్రనరన్యేనద్రవ్యేణ
పూర్వవదభిషిక్త్యనర్వంపూర్వవతుర్యత్ ॥ ఎతత్ప్రాచయశ్చిత్తం దశావ

(33.) హేమాద్రామలక్ష్మణచక్రపాణిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౮౯

తారప్రతిమాప్రతిగ్రహవేదితవ్యం || ఎకప్రతిమాప్రతిగ్రహే దినత్రయం
ప్రత్యేకాభిషేకః || ద్యయేత్రయేప్యేవందిససంఖ్యాక్రమేణాభిషేచనీయం ||
ఎతద్దాసన్యసౌమ్య ప్రతిగ్రహత్వాదల్పప్రాయశ్చిత్తముక్తం || ఇతిదశావ
తాంప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అధరామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్ర

—*రామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ || సాంకర్యే || ద్విజోయోభోగలోభాధంపత్నీ
పుత్రవశంకతః | చాతుమాన్యేపుణ్యకాలగృహ్నియాద్రామలక్ష్మణే || ఆ
ర్చితాగంధవస్త్రాద్యైఃపుణ్యరూపావరితమా | కల్పాక్తవిధినారాజక్
ప్రతిగృహ్యసుఖాప్రయే || తేనాధాసంతటాకాడీకృత్వాముక్తిపదంప్ర
జెత్ | అన్యధాశోషమాహ్నితిప్రాయశ్చిత్తిరవేత్తదా || ఏతదుక్తప్రతి
గ్రహవిషయం || తద్వ్యతిరక్తప్రతిమాప్రతిగ్రహవిషయేనత్వాధానాది
కం || ఉక్తద్రవ్యప్రతిమాప్రతిగ్రహేతత్తద్గమనరణే ప్రాయశ్చిత్తమా
హ || ౨౦౦ || ద్విజోయస్తూక్తమాగేహప్రతిమాసంపత్తిగ్రహే | ధ
మాదింపరాకృత్యప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || చైత్రశుద్ధనవమ్యాంతు
ఉవస్నాన్నాదితేందియః | నిత్యకర్మవిధాయాశుంధపుష్పవివేదనైః ||
నిద్రైవాప్తసుయాషేషుకాబయద్రామలక్ష్మణే | పరేద్యప్రాతరుత్థాయ
పూర్వోన్మేషసమాచరేత్ || అభ్యర్చ్యవిధవశ్చక్యాతితోహేమంస
మాచరేత్ | స్వగృహస్థింప్రహస్తాస్వహస్తాభాగాంతయాచరేత్ || తిలై
శ్యవిరజాహేమంకృత్వాశుద్ధిచవాప్నయాత్ | బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్
శ్చాన్యధావిభవసారణే || అల్పసుపణ్యప్రతిగ్రహాసవన్యామేకవారంపూ
జయిత్వైవరేహ్యర్చితాహేమంకుర్వాత్ | ఎనేనమహాచాతకనివృత్తి
ర్భవతితి || ఇధరామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అధచక్ర

—*చక్రపాణిప్రతిగ్రహేతుంప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పాణిప్రతిగ్రహేతుంప్రాయశ్చిత్తమాహ || లింపురాణే || చక్రపాణిద్వి
జోయస్తూప్రతిగృహ్యసమర్చయేత్ | తన్మధ్యంకాశికాక్షేత్రం తద్గృహం
ద్వారకోపమం || తత్తిథ్యంగంగయాత్యంతతీర్థామనుజోధువి | స
ర్వపాపవిముక్తస్సయాతిపరమంపరం || చక్రపాణిద్విజోమోహశ్చ
తిగ్నప్రాయోవిక్రయేత్ | సమాత్మఘాతకఃప్రేక్షన్సర్వకర్మబహిష్కృతః ||
బ్రహ్మసూత్రంవాయంకన్యాందేవంధేన్మన్వీకోయతి | విక్రయిత్వాపహ

౨౯౦ హేమాద్రాశ్రీమూర్తిశివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

పాపమవాప్నోతినుదారుణం || చక్రపాణివిక్రమేసాలగ్రామ విక్రయవశ్య
ర్వంప్రాయశ్చిత్త కుర్యాత్ || ఇతిచక్రపాణిపతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అ

—శ్రీమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, శ్లో—

ధశ్రీమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీశ్రురాణే || విద్యమాన
దనోవిప్రస్తవ్యకించనభవాగ్జనే | యాచయిత్వోలింపాలగ్రామరూపాం
మహాన్నసిం || ప్రతిగ్రహమహాయత్నాత్తత్పూజావిముఖోయది | వి
క్రయేద్ద్యుదిమూఢాత్తా భవేత్పూజాఘుణఃఖలః || లింగపురాణే || సాల
గ్రామశిలాంవిప్రఃప్రతిగ్రహప్రయత్నశః | తద్వచనంపరాకృత్య విక్రయే
ద్ద్యుదిమూఢభీః || సవైనరకధుక్పాపీఘుణస్తంజేప్రజాయతే | తస్యపాప
విశుద్ధ్యథాంప్రాయశ్చిత్తంనద్యుతం || పంచరాత్రముషస్సాన్విత్యాప్రాత
గ్మంధ్యాదికంబరేత్ | పంచవ్యంబితృప్త్యంబచమంత్రైరనుక్రమాత్ ||
పుధకపుధక్పాశిశంత్వా శుద్ధిభవతినశ్చయః | పటమేకంతు గోమూ
త్రంపలాథాంచైవగోమయం || క్షీరమష్టపలందద్యాత్రిపలందధిశేవనం |
సర్పిరేకపలం గ్రాహ్యంపంచరాత్రమతంబ్రతః || గాయత్ర్యాచై గోమూ
త్రం గంధద్వా రేతిగోమయం | ఆప్యాయస్వేతిచక్షీరందధిక్రాంతైవైదధి
శేవస్యత్వేతిమంత్రేపిజేదాజ్యమనంతరం | ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి విక్రయ
త్వాశిలాంద్విజః || నోచేదిదంనకీర్తవ్యంతత్పూజాసర్వపాపహా | సాశి
లాయస్యగేనాస్తాగయాక్షేత్రంతుతద్గృహం || సాలగ్రామ శిలాంయస్తు
కోమలైస్తులసీదశ్లేః | అర్చయేద్ద్యుదిదుష్టాత్సాన్విత్యాప్రాత్రప్రముచ్యతే || ఏ
శత్యాప్రాయశ్చిత్తంతద్విక్రతురేవనప్రతిగ్రహీతుః || ఇతిశ్రీమూర్తిప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తం || అథశివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || సాహం

—శివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, శ్లో—

దే || మరకతంస్ఫటికంలింగంశిలారూపంద్విజౌత్తమ్ | ప్రతిగ్రహప్రయ
త్నైంపహ్యభయోస్తారకంద్విజః || అవిశ్రీయగృహేస్థాప్యపూజయిత్వాదిశ
దిశ | తస్యపుణ్యంనిగదితుం మయాబ్రహ్మన్నశక్యతే || లింగంక్షిరోన్నతం
శుద్ధంపంచమూత్రానుమోదితం | పూజయేద్ద్యుదీపూతాత్సాన్విత్యాసపాపాశ్చరి
ముచ్ఛతే || శిశగాత్యాగ్నిధతుర్దశ్యాంచాతుమాన్యద్రతాదిషు | ప్రతిగ్ర
హానమధోగపిక్రయేద్ద్యుదిపాపాధిః || తత్కులంనాశమాయాతియమలో
కమహమ్నయత్ | కింవిక్రతుః ప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారకందే

యః ॥ సంపాద్యబహుభిర్యతైః ప్రతిగృహ్యనరోత్తమాత్ । విక్రయ
త్వాద్విజౌమోహతాః అకూటసమత్నతైః ॥ నతస్యభవరావృత్తి ర్యమ
లోకాతకదాచన । సౌరణ్య నిజకనకత్వాత్సత్త్వా ప్రాతర్యథావిధి॥
తాకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యసమిద్ధాగ్నౌ హుతైర్దవిః । అయితం ప్రత్యహం చైవ
చరు హృద్భృంతివై స్సహ ॥ త్రియంబకేనమంత్రేణ నియమాశన పూర్వం
యావదస్తమయంత్యాశిసంఖ్యాతావత్ప్రేపూర్ణతైః ॥ ఫలాహారం తఃకు
ర్యాత్ స్వసేదైవమనుస్సుక ॥ ఎవంకుర్యాద్వింశత్రాతం పంచాయతమ
తంత్రితః ॥ పంచగవ్యంపిదేవృత్వాఘృద్ధౌధవశివాగ్నిధా ॥ ఇతి శివలింగ
=+శంఖప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.=

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథశంఖప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కా
మేక ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజృంభంభుదేవపూజాధికమాదరాత్ । సలతఃకంచ
సాగ్రంచపుణ్యకాలేమపర్వసు ॥ విక్రయేద్గదిమోహత్యా యమభాకంస
మత్నతైః ॥ శంఖదర్శనమాత్రేణస్వపాపైః పముచ్యతే ॥ తంవిక్రయిత్వా
మోహేనసపాపీచివేక్కిము ॥ ఎకస్యవక్తృతియంకథితామునివల్లభైః॥
స్నాత్వాహరిదినశుద్ధంకృతంపాపమనుస్సుక ॥ ఉపవిశ్యకుచాచేనే విష్ణో
ర్నామ్నాంసహస్రకం ॥ ప్రాతరాభ్యసహసాయావత్సూర్యోదయోభ
వతే । తావజ్జపిత్వారామానిపరేద్యురుదయేత్యశేత్ ॥ స్నాత్వా పుర
స్తుద్వాదశ్యంపంచగవ్యంపిదేద్ధుదా । పారణాంచతతఃకుర్యాద్భుధిమా
బోధితపాన్వీకీమ్ ॥ ఇతిశంఖప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథఘంటా ప్ర
—శంఖఘంటాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥—

గ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజృంభంభుదేవపూజాధికమాదరాత్ । సలతఃకంచ
సాగ్రంచపుణ్యకాలేమపర్వసు ॥ విక్రయేద్గదిమోహత్యా యమభాకంస
మత్నతైః ॥ శంఖదర్శనమాత్రేణస్వపాపైః పముచ్యతే ॥ తంవిక్రయిత్వా
మోహేనసపాపీచివేక్కిము ॥ ఎకస్యవక్తృతియంకథితామునివల్లభైః॥
స్నాత్వాహరిదినశుద్ధంకృతంపాపమనుస్సుక ॥ ఉపవిశ్యకుచాచేనే విష్ణో
ర్నామ్నాంసహస్రకం ॥ ప్రాతరాభ్యసహసాయావత్సూర్యోదయోభ
వతే । తావజ్జపిత్వారామానిపరేద్యురుదయేత్యశేత్ ॥ స్నాత్వా పుర
స్తుద్వాదశ్యంపంచగవ్యంపిదేద్ధుదా । పారణాంచతతఃకుర్యాద్భుధిమా
బోధితపాన్వీకీమ్ ॥ ఇతిశంఖప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథఘంటా ప్ర

౨౯౨ మోక్షాద్యైతాన్మకాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

గాంతమాచరేత్ | తద్విజ్ఞోరితిమంత్రేణజహయత్సమిధఃక్రమాత్ || ఆ
జ్యంచతత్రహాతవ్యంచస్తావాంశ్వసంఖ్యయా | యావద్భాను స్సాయ
మేతితదాహరింసమాచరేత్ || స్వపెద్దవసమీపేతు పునఃప్రాతః ప్రబోధ
యేత్ | ఇద్రాపిపూర్వవత్కృత్వా మండలంయత్ప్రీత్యర్హతే || తదావిర
మ్యనియమంపంచగ్వంపిభేత్తతః | ఘంటాదివిక్రయతాతప్రాయశ్చిత్తమి
దస్మిన్తం || సతప్తాశ్చ క్రిగృహ్స్థాయాదన్నంవాచలమేవవా | యదిమో
సాత్కృత్యగ్రహీపంచగవ్యంపిభేత్తతః || ఇతిఘంటాదివిక్రేతుః ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం || అథతామగ్నిదిపాత్రీప్రతిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—తామ్యపాత్ర్యగ్నిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తం,—

దేవీపురాణే || తామీపాత్ర్యద్విజ్ఞోనుపుణ్యకాలేషుపర్వణు | ప్రభు
మాతాగిద్వృధాగ్రహీసవై నరకమశ్నుతే || తదంతే దేవమాసాద్యభృ
హద్వృషణవాన్సువి || కౌమే || తామ్యంయదిద్విజ్ఞోలోభా ద్వృధా
యఃకారిణంవినా | పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేత్రవ్యతీపాలేవవైదృతౌ || ధృ
త్వానరకమాప్నోతిబృహదండస్సజాయతే || మత్స్యపురాణే || పుణ్యకా
లేషుసంకాతౌద్యోపాలేవవైదృతౌ | తామీపాత్ర్యంరాజదత్తం కూరిర
దానమథాపివా || పౌతిగృహ్యముహూదుఃఖమవాప్యసభవంతే | బృహదం
డోభవెత్వాపీతస్తాదెతత్పరిత్యజేత్ || ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్నోతిపార్వికీం | తద్దగివ్యస్యచతుర్భాగంక్రాత్వాణాయనవేదయేత్ || తె
నముక్తోభవెత్పశ్చాత్పంచగవ్యంపిభేత్తతః | అన్నజలంవా దానంవాశుద్ధి
మిచ్ఛన్నసంగ్రహేత్ || యదిదై వాత్సముత్పన్నంపంచగవ్యంపిభేత్తతః || ఇతి
తామ్రపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథకాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.

—కాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.—

యశ్చిత్తమాహ || దేవీపురాణే || ధనిష్ఠాపంచకమృతేహ్యధోక్షదయ మ
హూదయే | పుణ్యకాలేషుయఃకాంస్యం ప్రతిగృహ్యద్విజ్ఞోయది || రౌర
వంనరకంఘోరమనుధూయనరేశ్వర | తదంతేషువమాసాద్యభృషణన్యా
భవేత్తదా || లింగపురాణే || అష్టాశీతిపలంకాంస్యం తదథంవాతదర్ధ
కం | పుణ్యకాలేద్విజ్ఞోలోభాత్పౌతిగృహ్యథమాతురి || యమలోక ము
పాగమ్యనరకాంతేషువన్ధయే | పుంజననమాసాద్యభృషోభవతి నిశ్చయః ||
తత్త్వాపస్యవిశుద్ధ్యర్థంపశ్చతుర్థాంశమాదరాత్ | తద్వాద్విజ్ఞాతయేతా

తతస్తాత్పాతప్రముచ్యతే ॥ తేనాన్నంవాసువణంవాజలంవా వస్త్ర
మేవవా । ప్రతిగ్రహేద్యదాతైవాత్పంచగవ్యంపితైతదా ॥ ఇతి కాంస్య
ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథతిలపాతప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*తిలపాతప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

మార్కండేయః ॥ విష్ణుప్రీత్యైవమప్రిత్యైవమియమాణో గృహీయదా ।
గ్రహణౌమనుసారాథంరోగశాంత్యర్థమాదరాత్ ॥ తిలపాత్రం ద్విజైద
ద్యాదచ్చితంతిలపూరితం । ద్విజోలోభేనమహతాప్రతిహ్య ధనాతురః॥
తత్పాపఫలమాసాద్యజ్ఞానైహారే. సః । హరిమణ్డూకః ॥ తద్దోష
పరిహారాథకమయమణంజపమాచరేత్ । ఏతదల్పవ్యవేషయం ॥ యథా
శాస్త్రపరికల్పితతిలపాతప్రతిగ్రహేదోషమాహ । గారుడపురాణే॥ పా
త్రంవింశశ్చలంపూణణంప్రథమాత్రతలైస్సహ । పూజితంగంధవస్త్రాద్వై
దక్షిణాభిర్యథోక్తతః ॥ ప్రతిహ్యద్యజ్ఞఃపాపశుద్ధ్యర్థంశాస్త్రచోది
తం । నియుతే. జపేద్యైవ్యాస్సంఖ్యాపూణణమతంద్రిః ॥ శుద్ధోభవతి
ష్టాత్పాపాదస్సాన్నరాధిప । పంచవ్య పూర్వఃత్ ॥ తత్రాన్నజ
లధాన్యసంగ్రహేవిప్రస్యపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతితిలపాత ప్రతి
గ్రహప్రాయశ్చిత్తం । అథఆజ్ఞావేషిణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—+ఆజ్ఞావేషిణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం,+—

మార్కండేయః ॥ నిరీక్షితాజ్యంయోద్యత్వా కాంస్యవాత్రస్థితంమదో
తస్యాబిష్టేభవేన్నిశ్చంసిద్ధ్యాగ్నిజాయతేభువి ॥ తద్దోష పరిహారార్థం
ప్రధానంపరిత్యజేత్ । స్నాత్వాతదానీమన్యత్రసహస్రం జపమాచరే
త్ ॥ ఉపోష్యరిజసిమేకాంపంచగవ్యంపితైతతః । ఏతదల్పజ్య ప్రతిగ్రహ
విషయం ॥ శాస్త్రాదారాధిస్యనిరీక్షితాభ్యాప్రతిగ్రహే ఆయుతగాయ
త్యాశ్శుద్ధిః ॥ ఇత్యాజ్ఞావేషిణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ హరిహ
—*హరిహరప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

రప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ ఖరసంవ
త్సర రాజక కాలిక కేళాణికామూదినే । యోగోహరిహరో నామసర్వపా
పప్రణాశనః ॥ క్రతుకోటిసమోయోగఃకంగాస్నానాయుతంసమం । మ
హాపాతకసంఘాతదావానలసమోమునె ॥ తత్రస్నానానిదానానిపితృశ్రా
ద్ధంతుతైతతం । యోగతత్రయదారాజకబ్రహ్మణోవాజనాధిపః ॥ హ

౨౯౪ హేమాద్రా అర్ధనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.

రింహరంస్వణకమయంగంధవస్త్రాక్షతాదిభిః । పూజయత్వాజాగరిత్వా
విప్రాయాధ్యాశ్శువేదినే ॥ దద్యాద్భద్రసపూజాత్మాముక్తిమాప్నోతి పా
థికవ ॥ లింగపురాణే ॥ యోగహరిహరేరాజక బ్రాహ్మణోవాజనాధి
ప । యోవాకోవాధరీలోకేపూజయిత్వాహరింహరిమ్ ॥ జాగరిత్వాత
దారాత్రింపశేద్యర్చిధిపూర్వకం । అర్చయిత్వాజాగ్న్యైశ్చదద్యాద్దక్షి
ణయాసహ ॥ తస్యపుణ్యఫలంవక్తుంమయాబ్రహ్మన్నశక్యతే । నతస్యభున
రావృత్తిర్భుక్తిహ్యుగళాశికాదాన ॥ ముక్తిస్థానానిచత్వారికలౌపాపర
తాశ్చరామ్ । అన్నమాత్రేపరిగ్రహించలెకేసాధన ॥ పరిత్యజకలో
కవార్తాంసవిప్రముక్తిమాకతేధా । ఆంశ్యకాలఉపాయాతే మనసాన్య
న్నసంస్కరక ॥ నారాయణంసముద్యార్చ్యసవైముక్తిఃపదంవశేత్ । బ్రహ్మ
జ్ఞానిసదాశాస్త్రంవేదాంతంపర్యాయచరణ ॥ సవీవముక్తిభాస్విప్రో
హ్యద్వయంసంస్కరకముదా । ఉతయోగంహరిహరంసాధయేద్భద్రపుణ్య
వాక్ ॥ సవీవముక్తిమాప్నోతియోవాకోవాధువస్తలై । చత్వార్యేతాని
రాశేంద్రముక్తిస్థానానిసర్వదా ॥ ధనసాధ్యమిదంరాజక నికాయైశ్చసా
ధనం । తతోహరిహరేయోగయోవిప్రోభోగలోలుపః ॥ ప్రతిగృహ్య న
రోయస్తాత్సప్తతంతుపరాబ్దుభిః । సతుపాపంమహాఘోర మనుభూయ
భువస్తలై ॥ స్థావరత్వమవాప్నోతితస్మాదేతత్పరిత్యజేత్ ॥ కౌమే॥యో
గేహరిహరేవిప్రోప్రతిగృహ్యధనాతురః । సతుపాపంమహద్విరమనుభూ
యభువస్తలై ॥ స్థావరత్వంభజెల్లాకయోవదాధూతసంప్లవం । ప్రాయశ్చ
శ్చిత్తమిదంరాజకమున్దిభిఃపరికీర్తితం ॥ ధాన్యంబమకపరిత్యజ్య బ్రహ్మస్తా
నముపాగమక । తైరనుజ్ఞామవాప్లభకమర్యాచ్యంధ్రాయణద్వయం॥ ఉ
పోవ్యరజసిమేకాం పంచగవ్యంబిబేత్తతః । ఏతేంశుద్ధిమాప్నోతి నదానై
ర్భుక్తిహ్యుచార్చనైః ॥ ఇహరిహరయోగహరిహరప్రతిమా ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆధలథకనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*అర్ధనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

బ్రహ్మాండే ॥ ఖరసంవత్సరేమాఘపౌణికమీయోగయ్యదా । తత్రాపి
భగవాక్శంభురథకనారీశ్వరోఽవ్యయః ॥ పూజనీయోన్యభిఃపాపమోచ
నేనాన్యసాధనం । తత్రదానంమహాప్రణ్యంస్నానంవావిప్రోభోజనం॥ పిశ్చ
నిర్వాపణంవాపిదీపోవాదేవతాలయే । హోమోవాతిలసమ్మిశ్రస్సస్వపా

పాపను త్తయే ॥ పాణకమ్యంఽతిమాంకృత్వా సౌవణికం యజ్ఞాన్వి
తాం । పాణకమ్యమిత్వావతం । పూజయిత్వాఽదోమేతాం జాగ
రిత్యానికామిమాం ॥ పరేశ్వరేపునాభ్యర్చ్యపూర్వవద్విధిపూర్వకం యో
దద్యాద్విజయరాయాః పూర్వకస్త్రిధాన్యకేతే ॥ మనుష్యజన్మ ధికరజ్జం
మలమాశ్రయిగహితం । సర్వపాపాలయంహేమమస్థిత్యజ్ఞాన పూరి
తం ॥ మనుష్యజన్మవాప్రాజ్ఞవాపాంశ్వంశర సదా । అతస్సాన్వజిత
వితైనయోగమేవంసమాచరేత్ ॥ సయాశుభ్రాణస్తానంసంకల్పవపూరి
తః । అత్రయోచామృణాలోభాద్వృధాకుర్వాన్యగ్రిహం ॥ సవక
నరకస్థాయీయావదాధాతసంప్లవం । ఏతత్సాన్వితదానంహీవృధాతస్య
పరిగ్రహే ॥ ప్రాయశ్చిత్తీధవేద్యాపియాగాదిక మధాపివా । ఉభయో
ర్యదిలోపస్యాన్మరకంప్రత్యపద్యతే ॥ తస్మైహోమహ్యుర్ధ్వస్తాపూర్వవ
స్పర్శమాచరేత్ । లక్ష్మీవారాయణచంపావస్థీయోగ విషమత్తారి నరనా
రాయణయోగేషుప్రగ్రహేత్వేవమేవప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం ॥ నచా
న్యథా ॥ ఇత్యర్థకనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథదుర్జన

—దుర్జనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ॥—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ వేదమంగళం పరిత్య
జ్యసదావేశ్యపరాశరాం ॥ కమహీనోవృధాన్వేషీదేవప్రాహ్లాణ నింద
కః ॥ సన్ధ్యాదిసత్త్వికమాణిత్యక్తాన్వ గ్రామణ్యమాచరిత్ ॥ వృధాహీం
సామ్యగాదినాంసంలాపోన్మదిసాధుషు ॥ పత్నీపుత్రపితృభ్రాతృ కేవతా
రాధనంత్యజ్ఞ ॥ పరవిత్రపరిక్షేత్రపరదారాపహరణం ॥ వేదశాస్త్రపు
రాణేషుకథానుమహాశిషుచ । అవిశ్వాసోహేతువాదశ్చారువాక పరస్త
తా ॥ ఇదంపాపమదఃపుణ్యబుధంవై విప్రసాధనం । అయం పనోపకార
శ్చాప్యయంవిష్టుశ్చోప్యయం ॥ ఉపవాసవ్రతాదీనాంజయంతీ నామనాస్త
వాక్ ॥ కన్యమేంభూర్వతశ్చపశ్చాత్తకం తిధావహాత్ ॥ కణకమూలే
గంధరేఖాంశిరోష్ఠీవంచవలకం । నాసికాగ్రలలాటేవాతిలికంవాప్రకాశ
నం ॥ శుకంకప్రోతంగృధ్రింవా ధారణకశ్చేనమేవవా । చందాలాదిషు
సంసగేతాంబూలంభత్యున్నదా ॥ పర్వకాలేపితృత్రాధనోపసూర్య
గ్రహేపివా । ద్విదుక్తంపాపమనసాకన్యాంనారీంవరాంగనాం ॥ అపే
క్షామాణశ్చమెత్యమభోజ్యంభోజయన్నదా । పంచార్ద్రాభోజనత్యక్తాన్వి

౨౯౬ హేమాద్రోతతతాయినఃకుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

పిత్రామాత్రానుతైస్సహ ॥ భౌజనంకురుతేవిప్రః పాపమాత్రం నచింత
యత్ ॥ అయందుజనసంజ్ఞస్సాన్యత్తంకదానాలక్ష్యభః ॥ శకటంపం
చహస్రైవదసహస్రైవతాజినం ॥ హస్తినంశతహస్రైవదుజననంమారతస్త్య
శేత్ ॥ అశోరుజనసంసగఃపరిత్యాజ్యస్సుభేష్యభిః ॥ భుజ్యతాలేషుభు
జ్యాహేనదీతీలేషుస్వదా ॥ విప్రఃపరిత్యజేద్యత్సాధ్యుజనస్యప్రతిగ్రహం॥
అన్నంవాసలిలంవాపిహీరణ్యంధాన్యమేవహా ॥ మహాదోషమవాప్నోతి త
స్మాదేతత్పరిత్యజేత్ ॥ యదీదైవాత్సమత్వన్నస్తద్వాదాజకప్రతిగ్రహః॥ త
దామనసిసంస్తృత్యహేయవజ్జనవల్లభ ॥ స్నాత్వాసచేలంసహసా ప్రా
జాపత్సంసమాచరేత్ ॥ సువణమాత్రైస్త్రిగుణ మన్నేపాదంజలెతథా॥
ఇతిదుర్జనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథఆతతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయ

—ఆతతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

శ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ అగ్నిదోగఁదశైష్వశస్త్రపాణి రథనాప
హః ॥ క్షేత్రదారిహరశ్చైవపడతేహ్యతతాయినః ॥ ఏతత్పరిగ్రహం
కృత్వాదిబోగింగకమాత్మయాత్ ॥ దుజనంవృశ్చికంసర్పంభిషజం చాత
తాయినం ॥ పాపిశందుర్బగంనాశ్యంసర్పముత్యాత్తనాసికం ॥ ప్రాతర్న
పశ్యేదేతాంస్తుదృష్ట్వాపశ్యేద్దివాకరం ॥ చందనంకోజనంహేమమృదంగం
దర్పణంమణిమ్ ॥ గురుమగ్నింతధానూర్ణంప్రాతఃపశ్యేత్ప్రియత్నతః॥ అ
గ్నిచిత్రపిలాసత్రీరాజాభిక్షుపాకహౌదరిః ॥ గృష్టమాక్రాః పుంసంత్యేతే
తస్మాత్పశ్యేత్ప్రియత్నతః ॥ భర్తృప్రీతింపుష్పిణీంనారీం పుష్పిహీరాంపి
రాశ్రయాం ॥ సహానంసుతిందృష్ట్వాసచేలంస్నానమాచరేత్ ॥ పతి
తుభవకంచాక్షందుజనంచాతతాయినం ॥ కపింసర్పంఖరంస్పృష్ట్వా స
చేలంస్నానమాచరేత్ ॥ ఎత్ప్రిగ్రహేరాజకపూర్వముత్తంసంసపిభిః
ప్రాయశ్చిత్తంద్విజఃకుర్యాదన్నేపానేజలెతథా ॥ నాన్యధా కుద్ధిమాప్నోతి
దావైర్వాటహుభిర్నరః ॥ ఇత్యాశతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం అథ

—కుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

కుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ జీవద్ధవాపతిం
త్యక్తాన్విశుమారంసూయతేనన్యతః ॥ సపుత్రఃకుండసంజ్ఞస్సాన్యట్లోకద
యబహిషక్రతః ॥ సామాతాజారిణీనామసభ్రుఃపతితోభవేత్ ॥ మృతేభ
తేశారియానారీప్రాప్తాపుత్రంతధాన్యతః ॥ సశిశుగోళకనామసర్పకమకా

(30) హేమాద్రా పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౯౭

బహిష్కృతః । ననామకరణంచాపి నమాంజీబంధనంతయోః ॥ కుండగో
ళకనామానా దశకనాత్పాపవధకనా । స్పృశకనాత్సానదాసత్యం కీరక
నాత్పుణ్యహరిణౌ ॥ నిత్యేనైవిత్తికేకామ్యే సానదాసజపాదిషు । ఏత
యోర్దశకనంభాపాం తుతంజ్యంభణమేవచ ॥ సంత్యజేద్దశకనాత్రమక
శ్రుత్వాతజ్జ్యంభణాదికమ్ । వీరమ్యధోజపంపశ్చాన్తార్తాండమవలోకయే
త్ ॥ ఏతయోఃపాపినోర్యస్తు ద్విజస్సంసారకమకసు । ఆచార్యత్వంయ
దాకుర్యాత్సవిప్రస్తత్యమోభవేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయః కేశానాం
వపసంతథా । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్యాత్తడబ్దంవిధిపూర్వకం ॥ త్యక్తాప్ర
తిగ్రహేరాజక సువణకంధాన్యమేవచా । అన్నంవాజలమాత్రంవా ప్రా
యశ్చిత్తమిదం శుభం ॥ సువర్ణసంగ్రహే తాభ్యాం పాజాపత్యద్వ
యంచరేత్ + ధాన్యేతదర్ధవర్ధంస్యాదన్నతోయప్రతిగ్రహే ॥ ఎవంశు
ద్ధిమవాప్నోతి హ్యన్యధావైసనిష్కృతిః । కుండగోళకయోః కేచిత్పా
యశ్చిత్తంవదంతిహి ॥ పరాశరాదయస్సద్వే ఇతియత్తదసాంప్రతం ॥ ఇతి కుం
డగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—* పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

అథ పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్చం డేయం ॥ శూద్ర
ధర్మరత్నోవాపిత ప్రముద్రాజీతస్తదా । లింగధారితముఖజిశుషూతరాహ
నువాదవాక్ ॥ విష్ణుంవేదంద్విజంగంచయజ్ఞంశాస్త్రంపతివ్రతాం । ఉపోష
ణాదికాకత్యక్తాహ్యత్సాధోగపరాయణః ॥ శశం డేష్టిపరందృష్ట్యా దేవ
పూజావ్రతంపథా । దానంవానియమంవాపికుర్వాణం డేష్టియోనరః ॥ ఎతే
పాషండినఃప్రోక్తామర్జనేషేషుభాగశః । పాషండినఃప్రగృహ్నియాద్విజోలో
రాయణం ॥ కుర్యాదేహవిశుద్ధ్యర్థంప్రాజాపత్యద్వయంసకృత్ । హిరణ్య
దిసంభవేపూర్వవర్జ్యవ్యం ॥ ఇతి పాషండినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—* వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

అథ వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ వేశ్యాప
రిగ్రహే రాసువైత్యకేపుణ్యపత్వసు । ఆమంసువణకంరజతం ప్రతిగృహ్య
ద్విజోయసి । తేనజీవేన్యహంపాపీ పృత్వానరకమాశ్నయాత్ ॥

సాగ్రుచే ॥ నదీతీరేపుణ్యకాలే వైత్యకేషుచపర్వసు । వేశ్యాప్రతి
గ్రహంకుర్వత్ ద్విజశ్చండాలతాంవ్రజేత్ ॥ అంతేనరకమాసాద్యనర్వధర్మ
బహిష్కృతః ॥

మహాభారతే || దశశూనుసమశ్చక్రీ దశచక్రీశమోద్వజ్జీ. దశధ్వజి
సమావేశ్యా దశవేశ్యాసమోన్మహః || వేశ్యాప్రతిగ్రహస్సృశో దానమ
న్నవచస్త్రచా | ఎతానితస్యపుణ్యానిహరంతిక్షణమాత్రతః || తస్మాద్విప్రైః
పరిత్యాజ్యో వేశ్యాయాస్సమృతిగ్రహః | యదిప్రతిగ్రహేద్రామప్రాయ
శ్చిత్తంశృణుష్వమే || కేశానాంవపనంకృత్వా సంసారంపునరావరేత్ |
ప్రాజాపత్యత్రయంకుర్యా త్తండులానాంప్రతిగ్రహే || సువణకమాత్రసం
గ్రాహే షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | అన్నైజలేదవస్త్రైచప్రాజాపత్యంస
మాచరేత్ || ఏతత్సకృత్ప్రతిగ్రహావిషయం || అభ్యాసేద్విగుణం || అత్యంతా
భ్యాసేవతుగుణం || సంవత్సరాదూర్ధ్వం తత్సమగ్నిసూచితమ్ || ఇతి
వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

వ్యభిచారిణీ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ వ్యభిచారిణీ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || తైత్తిరీయే || అటవం
భాషణం దృష్టిర్హస్తోలజ్ఞావిమోక్షణం | ఎతానిపంచనారీణాం వ్యభిచార
ఉదాహృతః || మైథునమష్టవిధం ||

స్మరణంతేతానంకేశిః పేక్షణంగుహ్యభాషణం | సజ్జలస్యవ
సాయశ్చ క్రియానిర్వృతిరేవచ || ఎతస్తైథునమష్టాంగం ప్రవదంతిమహర్ష
యః | కృతేస్మరణతోగర్భస్త్రీతాయాందశశాదృవేత్ || ద్వాపరేస్పశక
తోగర్భః కలౌసమ్మరగతఃక్రమాత్ | అష్టవిధంమైథునమితి కలియుగవ్యతిరి
క్తవిషయం || కతాస్మరణాదికంసచ్చవత్సేవ || క్రియానిర్వృతిస్సాక్షాత్సం
సగ్గఎవగహితః || శేషంరజస్వలావత్ ||

తదేవాహ వాషనపురాణే || స్త్రీణాంస్మరణజంపాపం మాసిమాసి
రజఃస్థలాత్ | నాశ్యతేపురుషసంసర్గైగర్భ్యాగోవిధీయతేఇతి ||

కార్త్యే || స్త్రీణామహరహఃపాపం స్మృతిబుద్ధ్యప్తిజంతథా | నష్ట
త్సంయాతిరాజేంద్ర మాసిమాసిరజఃస్థలాత్ || పరసంసర్గజోదోషో నక్షిణ
త్వసువాపుర్యాత్ | తదపేక్షణతాలయాతి గర్భ్యాగోవిధీయతే || అత
స్సాక్షాద్వ్యభిచారిణీస్త్రీణాంయదాసచ్ఛవతి | సతుసాక్షాత్స్వయమేవదర్శ
యతి || సతువార్తామాత్రే ||

తదాహకాత్యాయః || స్వానుభూతం సద్గుణాంతం వతుప్రవృత్త్య
ప్రతిగ్రహం | తథాపినుత్తరేగర్భేత్యాగోవిధీయతే || గర్భానంభవేసా
యదాభలాత్త్యక్తా తదాతస్మాత్ప్రతిగ్రహేదోషమహ ||

హేమద్రా భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౯౯

త్రైంకే॥ వ్యభిచారేయదాద్యష్టైత్యాజితాయాధవాదిభిః । తస్యాఃప్ర
తిగ్రహస్త్రాజ్యోముఖజైఃపాపభీరుభిః॥ తథాపిదైవాల్పప్రసంజేత్సువర్ణం
ధాన్యమేవవా । పాపాపత్యంవరెత్సర్వైశ్చ తదర్థంఛాన్యసంగ్రహే॥ పాదం
చరత్రతఃపశ్య దన్నతోయాదినంభవే ॥ ఇతివ్యభిచారిణీప్రతిగ్రహప్రాయ
శ్చిత్తమ్॥

భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమ్-

అథ భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

కార్త్యే॥ భర్తారంహంతియానారీ గృహదాహాదిభిర్విషైః । పరప్రేర
ణయావాపిసానారీభర్తృఘ్నాతిన్॥

శివధర్మోత్తరే॥ యానారీబహుభిర్విప్రంసతింహంతిషీమాదిభిః । జ్ఞా
రాసక్తాఽశ్యతోవాపికదాతాం నావలూకయేత్॥

చతుర్వింశతిమతే॥ గృహదోహేనపాపాణరజ్జుదండాదిభిర్గృహే
భర్తారంహంతియాపాపాకరణాదినిషీడయా ॥ యమదూతైస్తదాబధాపీడి
తాయాపికింకరైః । క్రోశంతీస్వకృతంకర్మనిందంతీజనశంస్వకం ॥ కర్మణామ
నసావాచా భర్తారంనానుమన్యతే । తద్దాక్షాయాపరిత్యజ్యతస్యాఃప్రోక్తా
హ్యధోగతిః॥ భర్తృఘ్నీబ్రహ్మహంతాచ హ్యభయంయాతిరారవం । త
తఃప్రతిగ్రహస్త్రాజ్యో భర్తృఘ్నాఃపాపశంకయా ॥ దోషంబుద్ధ్యావయదా
విషః తస్యాఃకుర్యాత్ప్రతిగ్రహం । మహాంతంసరకంగత్యాభవేద్భువిశపా
దరః॥ భుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌ వ్యతీపాతేవవైధృతౌ । తత్ప్రతిగ్రహణం
కుర్యాత్తదాపాపవిశుద్ధయే॥ సువణేరజతేవస్త్రే । అన్నేజలపరిగ్రహే॥ త
స్తతదర్థంపాదోనం క్రీమాతగృత్యావిశుద్ధ్యతి॥ ఎతదజ్ఞానవిషయం॥ జ్ఞా
త్యాప్రతిగ్రహేద్విగుణం॥ అభ్యాసేత్ప్రీగుణం ॥ సంవత్సరాదుర్ధ్వంసోపిత
త్సమః॥ ఇతిభర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥

చండాలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్-

అథ చండాలప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ జేవీపురాజే॥

చండాలాద్యోద్విషోమోహాత్ప్రతిగృహ్యగ్రహాదికం । తేనసహశుశుక్య
ద్యతే తత్సర్వంతదవాప్తదం ॥ భోక్తారోసరకంయాంతికర్తా చండాల
తాంప్రజేత్ । చండాలేవకృతంవస్త్రం వజయేత్సుభ్యకర్మసు॥ స్నానేదా
నేజపేపూమే స్వాధ్యాయేషీకర్మణి । తస్యస్మరణమాత్రేణతత్సర్వం
నిష్ఫలంభవేత్॥

౩౦౦ హేమద్రా చండాలా ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

తదాహోపస్తంబః । చండాలోపస్పృశక నేసంభాషాయాందశః నేచ
దోషః॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తం అవగాహనమపాముపస్పృశక నేసంభాషాయాం
బ్రాహ్మణసంభాషాదశః నేజ్యోతిషాందశః నమతి ॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోష
మాహ ॥ చండాలాత్ప్రతిగ్రహస్థాయా ద్విప్రోధనపరాయణః । తస్యార్యాని
హృతిన్నాస్తి చాన్ద్రాయణచతుష్టయాత్ ॥ సకృత్ప్రతిగ్రహేతావత్ప్ర
యశ్చిత్తంవిశోధనం । అభ్యాసేద్విగుణంప్రా క్తం తత్సమస్తుతతఃపరం॥

ఇతిచండాలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

(౧.) హేమాద్రా పరివేత్త, పుస్తకప్రతిగ్రహణిప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧

—*పరిచే శృప్తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథపరివేత్తప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మ రుండేయః ॥ అనుజ
భౌతశిష్యైశ్చైవవీయస్మరిణమేషుది । పూర్వజిపరివత్రిస్సాన్యప్రి
ద్వితీయజః । పరివిన్నస్తుతత్ప్రొద్వితీయఃపరివిందకః ॥ కామే ॥ కృష్ణ
ద్యంగహీనస్సాన్యస్తూకౌఽపస్తారవాక్యది । తదజ్ఞామవాప్యోభభంగం
పరికల్ప్యచ ॥ స్నాపికాదిప్రతంకృత్యాఃకళ్యాణవివాహ్యాచ । ద్వితీయఃపరి
ణయేతత్రహ్యన్యధాపతిభవేత్ ॥ ఏవంచాస్త్రోహపస్సాన్యచర్మాధి
తిలొకేకే । తయోఃపుత్రాస్తయోర్దూరాఃపతితాన్యుర్నసంశయః ॥ నిత్యే
కామ్నోనతేవాసేనకర్మాహంసృజోత్తమ । తస్తాదేవేపతిత్యాజ్యాదర్శన
ధావజేధా । ప్రతిగ్రహఃపరిత్యాజ్యోవిపైర్నికామపరాయణేః । తథా
పిలోభవాన్విప్రఃకుర్యాదతత్ప్రతిగ్రహం ॥ నతేనసద్ధివాప్నోతిసురాధాం
హోదకంయథా । యాగార్థంధరణార్థంవాద్విజోయస్తత్ప్రతిగ్రహేత్ ॥ ప
రాకత్రయమాత్రే శుద్ధోభవతనాన్యజిః । భోగార్థంధనాహుళ్యేతప్రకృ
చ్ఛ్చక్రియంచరేత్ ॥ పరాకఃస్వప్నమాత్రేణహ్యన్యేనస్త్రోభవేత్తతః ॥ ఇతి
పరివత్తాద్విప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపుష్కప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—*పు సకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ తమ్.*—

మూలము ॥ స్కందే ॥ శాస్త్రంపురాణంకామ్యం చ స్మృతినాటకమేవచ ।
యోదద్యాత్మన్యకాలేషువ్యతీపాలేచవైధృతౌ ॥ ద్విజాయాధ్యాత్మవిదుషే
ఫలకంవాధలేఖనం । సప్రజన్మనువిద్యావాక్సర్వశాస్త్రార్థత్యవిత్ ॥ కార్యే ॥
పురాణంధర్మశాస్త్రచింతనంకామ్యంసనాటకం । పుణ్యకాలేషుసంక్రా
ంతాగ్రహణేచంద్రసూర్యమోః ॥ యోదద్యాత్మప్రవర్తాయసభవేత్సర్వశా
స్త్రవాక్ । యోద్విజోద్రవ్యబోధేనప్రతిగృహ్యసుస్వతీ ॥ సోపిజన్మాంత
రేరాజ్ఞవిద్యావాక్సంప్రజాయతే । ప్రతిగృహ్యధరార్థంతువిక్రయంమో
హబుద్ధిః ॥ కుర్మాగ్నిసహపాత్మాప్రాజాపత్యశ్రయంచరత్ । ఉపోవ్యర
జపమేకాంపుచగమ్యంపిబెచ్చుః ॥ అన్యధాబోషమాపోతిప్రత్యోభవతి
ధూతతే ॥ ఇతిపుస్తకప్రహరణానుష్ఠితమ్ ॥ అథవ్రాత్యాదిభ్యోయజ్ఞో

—*నా త్యాగిభ్యోపవీతప్రతిక్షా, వాచాశ్చిత్తమ్.*—

పవీతప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మ డే ॥ అపర్యాయేతి యత్సూ
తం యత్సూత్రం రండయశ్చ ॥ యత్సూత్రం చాను సమ్భూత. క్రితం య

స్మృతిహస్తాశ్రయః ॥ వ్రాత్యాభిశ్చయద్ద తంతత్సూత్రం పరివజయేత్ ।
 ఆపుష్పగ్రధింయుక్తంధూబంమాత్మంసంబర్చయం ॥ ప్రమాణహీనవిధిః
 సభార్యంతద్విజాతిభిః । నాభేరూర్ధ్వమనాయువ్యమధస్తాశ్చైత్రపక్షయః ॥
 తచ్చాన్నాభినమంకుర్యాదుపవిత్రంవిజతుః । ఏకావ్యతం గాహకపత్నంద్వి
 తీక్షణం దక్షిణానలం ॥ తృతీయంచాహవసీయంస్యాద్విదిర్వేదమయీశుభా ।
 గ్రంథిస్తస్యపరంబ్రహ్మశర్ధృత్వావిప్రశ్రుంగవః ॥ సత్యనైమిత్తికాదీనికమా
 జీహసమాచరేత్ । దినేదినైశ్చుభంసంప్రాప్తోతిసంశయః ॥ ఏతద్దుర్గా
 గకావృత్తిభ్యఃప్రతిగృహ్యద్విజాతయః । యద్యత్కామయదాకుర్యస్తత్త
 దావృత్తినిష్ఫలం ॥ పూర్వపల్లతుణోపేతముపవిత్రంద్విజోత్తమః । ధృత్యని
 త్యంయదాకుర్యాత్తదానుజాయకల్పతే ॥ యజ్ఞవల్క్యః ॥ ఆప్తోత్తరశతం
 సూత్రసంహత్యుపవేయినామ్ । ఇతరేషుచసర్వత్రవణ్ణవత్సూత్రముచ్యతే ॥
 అంగురైశ్చనాయువ్యంబంకుర్యాదౌతపక్షయః ॥ తద్దాదంకుళిమధ్యేతా
 తస్మిన్సుకారంబుద్ధయః । కేశవాదిదశుర్వింతనామసంఖ్యాచక్షుష్యంప
 గ్గవేనేతిమిత్థాత్వంయజ్ఞవల్క్యైరుపిస్తృతః ॥ బ్రహ్మచారిశామేకంస్యాద్ధ
 మాస్తోబహుధారయేత్ । ద్వానశాష్టాగృహస్తస్యపత్వారివనాసినః ॥ ఘ
 త్వాత్వతరసనధ్యాశుంవిక్రీతంవిధవాకృతం । పతితంతోరణంభిన్నంతస్తాక
 సప్తపదకయేత్ ॥ పూర్వైశ్చస్త్రైశ్చాశ్చేభ్యఃప్రతిగృహ్యైషాపవిత్రం ।
 కుర్యాద్భద్రంవిజః కమహసమహాదోషయాత్మయోత్ ॥ ఉద్ఘాతోపశమాయా
 లంప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ । అస్మద్భృత్వాసభిఃసూయాదస్యధాదుఃఖవా
 న్భవేత్ ॥ ఇత్యుపవిత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథనటపట గాయకభ్యః

—శివపటగాయకభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకందేయః ॥ నటశ్చపటవృత్తిశ్చ
 యఃపరిహాసః ॥ చారువాకశ్చపంచైతేనకన్యార్థాఃకలాయుగ ॥ జేవాగా
 రేగాజుభుజస్యైతిప్రాప్యదినేనే । కుచారీంభగినివాన్యానతకారేద్య
 గ్నవైనః ॥ వేదశాస్త్రపరిత్యజ్యత్వంనైమిత్తికంతథా । విసృజ్యపరవా
 రీగస్సత్సూక్ష్మపటవృత్తిమాక ॥ చరీశ్చకథాంశ్చక్తాప్రబంధాస్పరుషక
 వ్య ॥ పతకయోవశకైనిగ్యంసగాయకభిరీతః ॥ మాతరంభగినిశ్చ
 హుక్రిష్ణశుకంపితరంగురం । జేవంబహ్నింతథాధేయం ॥ చిన్నదాపరిహాస
 యేత్ ॥ యదాగ్గజంతీహస్తాధవస్తాధువత్సలాః । పరిహాసజనభాస్సే

విద్యాచానాకలోకయేత్ ॥ అహ చ్యంవాసువాచ్యంకానదా దుర్భాషణాప
 దా ॥ సర్వాన్సాధూన్యచాహాక్యచారువాక్షైర్విహాసయేత్ ॥ సస్వధమక
 సంజ్యాగీచారువాకభివీతిః । ఏతేష్యోయదియోవిప్రొగృహ్ణియాద్దనముద్ర
 మం ॥ కుర్వీత దేహశుభ్యర్థంప్రాజాపత్యంవిశోధనం । ఉద్యాన్యజసేషేషాం
 పంచగవ్యంపిబేత్తతః ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్షం సర్వపాపప్రణాశనం॥
 ఇనిలవిటగాయకేభ్యఃప్రగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ । అధఃభీరప్రతిగ్రహప్రా

—*ఆధీరప్ర. శ్రహాపాయశ్చ తం.*—

దుర్గితమాహా నూతనోక్తే । బ్రాహ్మణాం ప్రతిగృహ్యయాస్సేవైత్రాభిరవస్థితమ్ । ఏతస్సనివహ్యతిన్నస్తిహ్యభిరాణాం ప్రతిగ్రహే ॥ సాంఘికే ॥ ధామాంతరం న జానాతి సమ్భూషాయాం న సువశేత్ । అదంతవిప్రస్వయంతో వభదం సాపమిదం ఫలం ॥ కుటీరే వతుశ్చాకారే అజభేను ప్రపాషణః । తస్మై రాదీని విక్రియజీవేచ్ఛాపినదాభువి । ఆభీరభితివిఖ్యాతస్సేవైమకలపీవహ్యతః । తస్మాద్ధనం చాధాన్యం చాభ్రజ్ఞకాలేషాగతే ॥ ప్రసిద్ధుహ్యర్థిణో హాభాత్ప్రశ్నాన్మృకమన్యతే । తద్దోషపరిహారార్థం సాజావశ్యస్వయం వశేత్ ॥ అన్యథాదోషమాహ్నితపతస్తస్యచ్ఛతేధునా ॥ ఇత్యాభిరప్రతిగ్రహపాయశ్చ

—శివానుష్ఠానాద్యుపనిషత్సూత్రాదివిశేషావళిగ్రహణార్థం—

త్రం॥ అధికాతు గ్నావ్రతాదిషు ప్రతిగ్రహ ప్రాచుశ్చ త్రమాహ॥ మారీం
దే ఇః ॥ శంకంజీక తామ్యుబంగోధూశిన్నాన మేవచ । గోశ్యంగోదకం
స్నానంసంధ్యామౌనమన మేవచ ॥ త్రికటుంధనంధాన్యం హరిదాచాన
మేవచ । విప్రపాదోదకస్నానంవిప్రవందనమేవచ॥ శివవిష్ణో వశ్యైరగంతు
రాణపతనంతథా । పురాణశ్రవణంశాస్త్రపతనంతులసిదత్తైః । విష్ణువ్రాజాం
తథాశమోచ్చింపతై శ్చనామభిః । అధశ్చయ్యాపకృతైర్భగ్త్యసూ
త్రంచదచసం॥ తులసిదళదానంచమూర్వాధారంమేవచ । శ్రీమూర్తిదా
నంద్వ్యాక్యాంసూచ్యిష్ట్యంప్రత్యహంతథా ॥ మృష్టాన్నభోజనం విప్రే
ప్రాతస్నానంతథేవచ । సహస్రనామపఠనంవిష్టో వ్యశంకరస్మచా ॥ అ
శంకరపదానంచశాకత్యాగంతథేవచ । శ్రావణేవర్జయేచ్ఛాకం దధిభాద్ర
పదే శ్చజేత్ ॥ అశ్వినేవర్జయేష్టరంకార్తకేద్యుజశంశ్చజేత్ । త్పంచ్యులంశల్ల
పంపుష్పంఘంకోశంచజీరకం॥ శుంకలజంచనిర్యాసందకథాశాకఉశ్యతే ।
ధాత్రిఫలంసదాగ్రాహ్యంవిష్ణుప్రియంకరంమహత్ ॥ శాకత్యాగంతథావిష్టోః

౪ హేమాద్రాకాతికమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్రిదినపాపవర్జితం । త్రిరాభిపూజారాజేంద్రదివానిద్రావివభజనం ॥ పంచగవ్యప్రాశనంచద్వాదశీద్వాదశీదినే । తథాతైస్సప్తపంచంభోహారే స్వప్రత్యహంవ్రతి ॥ రంగవల్లీవ్రతంతద్వద్దోష్టేభృందావసేపివా । ప్రతిమాసంబతుర్థ్యాంశుగణనాధస్యపూజనం ॥ ప్రతిపక్షంత్యతీయాయాం గౌరీపూజామహవ్రతం । ద్వాదశ్యాంప్రత్యహంవాపిగోదాపంపాపనాశనం ॥ ఏతానిచాతుర్థాస్యవ్రతాని ॥ ఏతేషాంతువ్రతానాంచమహత్సూద్యాపనేషుచ । ప్రతిగృహ్యద్విజోలోబాత్తత్తద్దాంశుఖాప్తయే ॥ తత్తత్సాపఖలంభక్త్యామహాకమవాప్నుయాత్ । ఏతత్సాపశుద్ధ్యర్థంప్రాయశ్చిత్తముదాహృతం ॥ గవాంప్రతిగ్రహేచాంద్రంశువజ్రేతప్రవచచ । ప్రాజాపత్యంతధావస్త్రై అన్నేగవ్యంపిదేత్తతః ॥ ఏతేషాంద్రవ్యచాహుత్యైపూజాప్రాయశ్చిత్తముక్తం ॥ అశ్వుతదర్థం ॥ ఆత్యంతాత్మేవాదం ॥ అతోహ్యనందేన్నగ్రాహ్యం ॥ ఇతిచాతుర్థాస్యవ్రతోద్యాపనేషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధికాతికమాసవ్రతో

—నకాతికమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్,న—

ద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాహంజే ॥ నవలతూర్పనంచంభోర్విష్ణోర్వాపుష్పజాతిభిః । తత్పౌణ్యమ్యం వృషత్యాగౌనక్తవ్రతమతఃపం ॥ సర్వకాకపరిత్యాగౌదంపత్యోగ్భజనంతథా । ఆకాశదీపంద్వారేచశిఖరేదీపమేవచ ॥ అఖండదీపంకాతికక్యాంధాద్రీపూజనమేవచ । ధాత్రీదానంతథావిప్రేక్షలస్యర్చనమేవచ ॥ ప్రాతస్సానంమాసపూణకంశివవిష్ణోఃప్రపూజనం । తాంహ్యులదానంకార్తిక్యాంఖలదానంమహాఖలం ॥ పురాణపరనంచైవపురాణశ్రవణంతథా । వేదపారాయణంచైవధర్మశాస్త్రగ్రంథైవచ ॥ ప్రత్యహంసాయమాకాశదర్శనంపాపనాశనం । పంచగవ్యాభిషేకంచపంచగవ్యస్థభక్షణం ॥ సురగంకీర్తనంచంభోహారే గ్నామసమాప్తం ॥ ప్రత్యహంశాకదానందక్రొత్తప్రతేషు భోజనం ॥ పాపంబజనసంగంబవాపండా లాపంతథా । వర్జయేత్సర్వధావిప్రః కాతికేతువిశేషతః ॥ పరాన్నం పరశయ్యాంబ పరవస్త్రంపరాంగనాం । స్వదావర్జయేత్ప్రజ్ఞఃకాతికేతువిశేషతః ॥ కాతికేవర్జయేత్త్వాద్రం మృషావాదంబశేషతః । సాలగ్రామశిలావారిస్నానంపాపప్రణాశనం ॥ హవిష్యాన్నంవ్రతిభుంజక్ చాంద్రాయణఖలంబభేత్ । అవ్రతేనత్యపేద్యస్తుమాసందామోదరప్రయం ॥ పుయాన్తోహపరీతాత్మాసూకరేవ్యభిజాయతే । నకాతికసమో

హేమాద్రౌ మాఘమాసవ్రతోద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౫

మాసోపదై వంకేశాత్పరంతావృథాయదిసప్త్యజ్యవతకతేన్యత్రపాపభీః |
 గోపీచందనదానంచతులసీదానమేవచ || ప్రత్యహంధాన్యదానంచకుచిన్వం
 తానికైముదా | ఏతానికానికప్రతాని || ఉద్యాపనేషుసర్వేషాంప్రతా
 నాంపుణ్యకమకసు | ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తువతకాయన్నాస్మిపోషణం | మహా
 దోషమవాప్నోతి యమలోకభయంకరే | ప్రాయశ్చిత్తమిదంతస్య దర్శితం
 విప్రపుంగవైః | దీపప్రతిగ్రహేదాండంపరాకంస్వణకసంగమే | వస్త్రై
 కాంస్యేతధాతామేప్రజాపత్యంవిశోధనం || అన్నేజలేచమృష్టైచతదర్థం
 పరికితతం | ద్రవ్యాధిక్యేచైవపూర్వవద్యేచిత్తవ్యం || ఇతికార్తికవ్రతోద్యా
 పనేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథ మాఘమాసవ్రతోద్యాపన ప్రతిగ్రహ

—*మాఘమాసవ్రతోద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || వింగళురాణే తిలహిమశ్చతద్దానంతత్సానంత
 ర్పణంతథా | తద్భుక్తిశ్చకదాలేపజ్జడ్విధంపాపనాశనం || మూర్తంకోద
 యవేళాయాంస్నానంసర్వాఘనాశనం | పురాణవ్రతంచైవపురాణశ్రవణం
 తథా || బదరీఫలదానంచతిలపిష్టంచుహాఫలం | తథాన్మఫలదానంచపూజనం
 శంకశేహరా || సాలగ్రామశిలాశీర్థకప్రత్యహంధారయేన్మదా | సూర్య
 స్సార్ధస్థంపంచదశంబహుసీపూజనంతథా || సాలగ్రామశిలాదానంమాసమే
 కంనిరంశరం | పంచనంవిప్రముఖ్యానాంతథాబ్రాహ్మణభోజనం || గోదానం
 ప్రత్యహంపిష్టాఃప్రితియేపాపనాశనం | తిలకండులదానంచకుమ్భదానమతః
 పరం || సహస్రనామపఠనంశివఃస్టోత్రిరంతరం | వస్త్రదానంచదామాఘే
 జమ్మీరఫలమేవచ || గోపీచందనదానంచస్నాత్యంతాంగంధపూజనం | తుస్త
 కస్యద్రదానంచస్వగృహేదేవసన్నిధౌ || దేవాలయేవారాశేంద్రదేవతారా
 థనంతథా | విదుషఃపూజనంపాపనాశనంపుణ్యదానకం || చూతపల్లవపు
 ష్టేశ్వరపూజనంప్రత్యహంశధా | సూపొదనంతథామాఘభోజయేచ్ఛీ
 పదముదా || అఖండదీపదానంచస్వగృహేదేవసన్నిధౌ | దేవాలయేవారా
 శేంద్రదీపదానంప్రబుద్ధిదం || చూతకోశప్రదానంచతథాలవణమేవచ | తా
 మ్బూలదానం విప్రాదామేకంవాబహుశోపివా | మృషాన్నదానంవిప్రా
 దాంవిప్రయోగేకమేవవా | తథాచకి శుక్తైఃపుష్పైర్భుయోఃపూజనంత
 థా || ఉభయోఃపరిహరయోః || కింశుక్తైర్లంగపూజాచతథాదానంవిశేష
 తః || ఇతిమాఘమాసవ్రతాని || వ్రతేష్వేతేషుసర్వేషువిప్రాయఃప్రతిగృహ్య

౬ హేమాద్రావై శాఖమానవ్రతో ద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్.

చ॥ సగచ్ఛేద్యమసాన్నిధ్యమహాభీతిప్రదంపుతాం ॥ ప్రాచయశ్చిత్తమిదంరా
 గ్నిశంసర్వపాపప్రదాశచం । ధేనుప్రతిగ్రహోప్రకృచ్ఛిద్రాచయథావరేత్ ॥
 సువణాప్రతిమాద్రాహే ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ । తామ్రకాంస్యతిలా
 కాంచస్వీకారేకృచ్ఛిమాచరేత్ ॥ అన్నజలేచవస్త్రేదతదర్థంకృచ్ఛిమా
 చరేత్ । ఏతేషాంరతానామద్యాపనేషుప్రతిగ్రహప్రథానపరిత్యాగధ
 మకసాధనేనానప్రాచయశ్చిత్తం । నోచేత్ప్రాయశ్చిత్తమేవేతి వేదితవ్యం॥
 ఇతిమాఘమానవ్రతో ద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథవై శాఖమా

—*వై శాఖమానవ్రతో ద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం *—

నవ్రతో ద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మూర్ఖుండేయః ॥ ప్రపా
 శయాభ్యుదయస్సాధామశీరాదాంసురేశ్వరః । పుష్పప్రవాళపతాకానివృజసంచ
 ణశమ్భవం । ఛత్రంశ్రువంతధాగంధఃపాదుకాద్వయమేవచ । గర్భ్యమగ్రఫల
 సంయుక్తంతధాచైవగుడోదకం । తథైవచమ్మకాశోకముశీరంశర్కరాత
 రా॥ లవంగమేలకంచైవజాతీయసుమతీచ । కరూరంశతలంతోయంనైకశం
 జలసేకజం॥ హిమామ్బుదాంపుష్పాదాంపటీంకాస్తుంభరంజితాం । తక్రం
 జంభీరనీకేణయుక్తంలవణసంయుతం ॥ ప్రాతస్సానంచ వై శాఖే తథా
 మౌధవఘ్నజనం । వసంతమౌధవప్రీత్యైదయ్యరేతానిపార్తివ॥ ఏతేషాందా
 నమాత్రేణనరాయాంతీంద్రసంపదం । తతస్తుభువమాసాద్యమండలాధీపతి
 ర్భవేత్ ॥ వై శాఖేప్రత్యహంకృష్వాద్వాదశ్యాంపౌణఃమీదిసే । స్వపాప
 విముక్త్యర్థంకుర్యాద్వాపంచపర్వణు॥ ప్రతిసౌమ్యద్యాపనంకుర్యాద్వైతస్య
 పరిపూతయే । ఉద్యాపనేషువై శాఖే యఃకుర్యాత్తత్పరిగ్రహం ॥ సస్విన
 రకాధుక్త్యావికౌఘాయాత్తతఃపరిం । ధేనుప్రతిగ్రహేరాజతస్త్రిధా
 నాపరిత్యజేత్ ॥ కుర్యాచ్చాంద్రాయణాసమ్మక్ శయ్యాంబద్విగుణంస్త్రి
 శం । పుష్పప్రవాళాశీరశయ్యాస్వేవంచేదితవ్యం ॥ సువర్ణేరజతేధాన్య
 పూర్వవత్సుసమాహితః । తతోధాన్యధాన్యమేవప్రాచయశ్చిత్తం విశోధ
 నం ॥ ప్రాచయశ్చిత్తమకృత్వాచనశుద్ధఃపూర్వజోన్యతః । తస్మాత్ప్రతిగ్రహ
 స్త్రాజ్యస్సాన్వితేమప్రతేవ్యపి । ఇతివై శాఖమానవ్రతో ద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రా

—*నానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం*—

యశ్చిత్తం॥ అథనానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మూర్ఖుండే
 యః ॥ కదళీంమాతుళింగంచనారిశళంఫలంతథా । ఖజూరంపనసంచైవ

ద్రాక్షోః ఫలమును త్రయం॥ చూతకపిల్లంబుపిల్లంబుముద్దాడిమమేవవా । ౧౮
 రిపూర్వఫలంబైవతింకిణిఫలమేవచ॥ ఉర్వాయః ఫలంబైవ ఎరంబకఫలంతథా ।
 ఫలానియానిలోకేస్తి న్నానానామానిపాధికావ ॥ యాదద్యాత్రిసరస్వణి
 రాశీకృత్యఫలాప్రయే । బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంవిశాకార్థంద్విజవళా ॥
 ఐస్రేణః స్థితం రాశిందక్షిణాభిర్యథేచ్ఛయా । హేమంతేశైశిరేవాపిసర్వపా
 తైఃప్రముఖ్యతే ॥ దత్వైకశేషః । తత్ఫలానిద్విజాయస్తుప్రతిగ్రహ్యధనాతు
 రిః । ఆధానార్థంతటాకార్థంద్వయంకుర్యాత్ప్రయత్నతః॥ తతోదాపాత్ప్ర
 ముఖ్యేషహ్యన్యథాపాపమశ్నుతే । సతకర్మఫలనాశంచఫలదానంషహ
 స్తరం॥ తస్మాత్పాపవిశుద్ధ్యర్థంప్రాయశ్చిత్తముదాహృతం॥ రాశీభూతంఫ
 లందివ్యంకృహీత్వాద్విజనాయఃః । అక్లిశ్వాఃవగ్రహితస్య ప్యాధానం
 కర్మసాధనం॥ ప్రధానంసమ్యక్స్థిజ్యవిప్రానుజ్ఞామవాప్యద । కేశావాంప
 పనంకృత్వావజ్జిబ్ధంకృచ్ఛ్రియాచరేత్॥ ఉహ్వగ్లాఃజనీమేకాంపంచగక్యఃశు
 ద్ధస్తతి । నాన్యథాశుద్ధిమోహోఽనిఫలబాహుళ్యసంగ్రహే ॥ కేచిద్విచ్ఛింతనం
 సూరం నిత్య ముచినాశనాత్ । యదాహుద్రాశిసంగ్రహాఃఫలానాంప
 లనాశకః॥ ఉన్నకర్మాణీనన్యంతితదాఫలనుభేచ్ఛయా । బ్రహ్మహత్యేక
 తికవ్యోగాయప్రీదావమేవచ॥ ఏతల్లప్రతిగ్రహవిషయేన॥ కింతుర శీకృత
 నానావిధఫలప్రతిగ్రహే । కర్తవ్యఃబ్రహ్మహత్యావినాశార్థం దానేతస్యవా
 పాన్యశేషాణి బాహ్యుగమువిశంతి । తతిపునస్సంసూరః ॥ ప్రాయశ్చిత్త
 బాహుళ్యం॥ ఎకక్రవ్యసరిగ్రహేమైవంప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిమాత్రం । రాశి
 ప్రతిగ్రహే పతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తాద్యసమ్మవేళ్యభయమస్తీతి ॥ ఇతిరాశి

—శుభరసంక్రాంతి వ తేషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

కృతనానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధమశిరసంక్రాంతిప్రతేమ
 ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తసూహా॥ మూరగాండేయః॥ ముద్గదీపంతిలానాంచస
 ధాన్యంనూవదీపకం । తథాచలావణందీపంమహాదీపమనంతరం ॥ శృంగిదే
 రంతథాకలదంహరిద్రాదానమేవచ॥ అన్యనిసంశిదానానికానిచత్ప్రది
 నిచ ॥ ఎమప్రతేమపుణ్యేకామహాదోద్యాపనమాచరేత్ । మోక్షదీపమహం
 పుణ్యంసరకొబ్బారణంపుణం ॥ దీపాన్వైతేయదారాజకంఽనిపాకభం
 త్కథం । తావత్సధాన్యపాత్రాణాందానంకుర్యాద్విజ్ఞాతయే ॥ పా. ణ. త
 కమద్విశప్రతీప్రతఫలాప్రయే । తా. త. యోద్విజ్ఞోద్భవ్యాదీపధాన్యం

౮ హేమాద్రా కారణంవినాపత్నిత్యాగినఃప్రాయశ్చిత్తం,

న్విత-॥ ఉద్యాపనయదామోహాత్ప్రతిగృహ్యనుభాప్తయే । తస్మైవయ
మహాకశ్యపావదాభూతసంప్లవం॥ దీపవాత్రాణియావంతిసపతీఃనిసధా
న్యకం॥ ఉద్యాపనెద్వబోధ్యత్వామహాకశ్యపాశ్వతః ॥ త్రైంశమహాదీపా
వసానాఃపుతత్ప్రత్యయోద్విజ్ఞోహరేత్ । తస్మైవయమహాకశ్యపాశ్వసంప్ర
జ్ఞానాశనః॥ మహాదీపశుభంయూపత్రావద్యగసహస్రకం । యమలోకవా
ప్తోత్తితనరాప్యత్తిదుర్లభం॥ భవ్యోత్తరే॥ యోద్విజ్ఞోజవతాగారేమహా
దీపప్రతేఘచితత్ప్రత్యాణిప్రగృహ్ణాయాద్వృధాయాగాదికంవినా॥ తస్మై
వనాకేవాసోయాపచ్చంద్రదివాకరోపశ్చత్రాపసమాయుక్తః ప్రాయశ్చ
త్తంకరోహం॥ ఇతిసంకల్పమనసాప్రాప్తశ్చిత్తంసమాదరేత్॥ గోధూ
శిరజసాస్మాత్పాతధాకృత్యామమక్షణం ॥ బ్రాహ్మణైరభ్యసంజ్ఞాతఃసప్త
శ్చక్రైవతుప్తయం । కృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతిచాంద్రాయణమధాచరేత్॥
మద్గతపేపకాకంస్యాల్లవజేతాంద్రభతుణం । మాషదీపేతిలానాంచఎకంఛ
త్తంసమాదరేత్॥ బ్రాహ్మణపత్నీంధాన్యదీపేపంచగవ్యంతతఃపితైత్ । స్వ
దీపప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తాదంతరం సంవక్ష్యద్రాశనకతకవ్యం ॥ ఇతి
మకరసంక్రాంతోదీపప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధికారణంవినాపత్నిత్యా
—#కారణంవినాపత్నిత్యాగినఃప్రాయశ్చిత్తం#—

గినఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ త్రైంశ ॥ స్వపత్నీంయోద్విజ్ఞోమోహాత్సర్వజే
తాకారణంవినా తస్మాన్యానిషక్తుత్పన్నైనపుంసంభవాద్యతే ॥ యస్త్య
జేతుంజాంసాధ్యేంహాకవారాపరాయణః । ఎతస్యేషక్తుత్పన్నైనపుం
సంభవాద్యతే॥ సతీత్యాగేహేతుమాహ ॥ త్రైంశ ॥ అప్రజాండశమేవసే
స్త్రీప్రజాంద్యాకశేత్యశేత్ । మృతప్రజాంపంచదశేనద్యస్తప్రియవాదినీం॥
అప్రియవాదః సాక్షాద్వ్యభిచారిస్తదృష్టసేతువారాశ్రవణమాత్రేణ । అ
ప్రియాణీబహూనిసంతిప్రతివాతాః॥ నిఘోషచనం॥ నాభ్యంత్రానం॥ నవాద
ప్రత్యోశనాదికం॥ సర్వదాశార్యం॥ దరిద్రాగమేనిదా॥ మనస్సపూజేభ
తకరినప్రీతిః॥ ఎవమాదీన్యప్రియవచనాని॥ ఎతేషుసత్సునసతీత్యాగిణికలియు
గత్వాత్ । వ్యభిచారసాక్షాత్సప్రియమేవదృష్టశ్చేత్యాశ్వా ॥ తదాహగా
తమః॥ స్వానుభూతం సదృష్టాంతంసతుప్రప్తవ్యనిగ్రహాద్॥ నప్రమాణంహాశ
వాతాజనవాదోద్వేషాశ్చచిత్ ॥ అతోభత్యాన్ శ్రవణమాత్రేణనత్స్యా
జ్ఞా॥ వృధాత్యాగేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారూండేశుః॥ దాంవ్యతిక్రమ

అంతః-రంభతయాద్విజరితరాజింబహిలోకమధ్యత్యభియోజనంచ
 కత్ ॥ దానసశ్శాసనధిదామిహివాహ్లాం బక్షసహా । సప్రాగారాణిభి
 ద్దాధకపత్యతేత్యత్యమగ్రయం ॥ తతశ్చ్యమహాపీఠినాన్యధాఽఘనం
 వన । భర్తృసంతాగిహహపాతకేన విహస్తీణామప్యేవంప్రాచీన్
 త్రంషణ్మోగాక్ ప్రత్యాసితశ్చ్యమిహావీలి । మహాపాతకకపో భర్తాశ్చ
 జ్ఞాపి ॥ నాన్యత్ర ॥ తతఃకాలగవనై ॥ దుర్వృత్తావాసుఃప్రత్యాహరోగీహ
 శ్చ్యభకాపీవా । స్త్రీగిహిసతిర్మహతశ్చ్యంకేచస్థిరహాకీ ॥ హాసంబ్రహ్మ
 బాత్సాదికం । వ్యభిచారాదిమగ్రతాక చ్యవ్యవసాన్యత్య ॥ తదాహ
 స్తంబి ॥ దారశ్చ్యత్రపీభరాజినంబహిలోకమపఃధాయ హరివ్యభిః మతే
 భియోమిసప్రాగారాణిచరేత్సావ్యక్తిష్టకాకా । స్త్రియాస్త్రవస్త్ర్యం
 ॥ మేకృచ్ఛగ్రహవదతాత్రాధ్యానసాం త. కాలమితి ॥ అశోనిహార. త
 యశరిత్యశాదోవహాః ॥ ఇతితారంపినాపత్ని త్యాగినః ప్రాయశ్చ

—శిల్పప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్చిత్రమ్.శి—

శ్చ ॥ అధాశ్చప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్చిత్రమాహ ॥ మోగంజేతం ॥ సోమ
 సూర్యగ్రహాః పిఙ్గతిహితవైధ్యతా । గజగ్రహేనమవేచై వమర్యుడిమ
 యుగాదిమ ॥ అశ్వప్రతిగ్రహేరాజకమోగరంబియాజిః । యమలో
 కమహాగజగుక్తాత్యత్రైవయాతరః ॥ భుసంభవమునాగమ్యభుచ్చయు
 క్తాహరిర్భవేత్ ॥ లింగపురాణే ॥ అశ్వప్రతిగ్రహాః సప్రభృతా లేమహ్వ
 సు । కాంజేనవినారామయమగ్రముహగవత్ ॥ పశుశ్చనలిహలోక
 మందూకఃపుచ్చసంయుతః । సగైర్విక్రయః పశుఃపాతకంవిరుద్ధతే ॥
 అశ్వక్రయేదోషమాహ ॥ కామి ॥ మేఘమందరమల్పానిహాచానివిధా
 నబ ॥ శ్రీమహారిభ్యుంధికవ్యాహ ॥ పిత్రయి ॥ ధృవాశ్చ్యంపిత్రయే
 ద్యస్సురాభోగిచ్చయాన్యప । ఉయోస్సచ్చవేతాశివబ్రహ్మచరీ
 రేత్ ॥ ప్రతిగ్రహేతదర్థంసాగ్నిద్విక్రయేపూర్ణమాచరేత్ । గాఢభ్ర
 పాపానసంతానిహితావతియనిసాగ్నివ రుద్రబాహిరేత్రాః శివ
 యవిక్రయా । వృధాశ్చ్యంప్రతిగ్రహాద్వాజోవిక్రయతుంపునః । తదాహ
 పచిత్తశ్చ్యంపబ్రంకృచ్ఛగ్రహాచరేత్ ॥ నోజతదర్థః ఓర్వీరః శివేపూ
 రణమాచరేత్ । అశ్వవిక్రయఃపాపంజేహాచావృత్తిశ్చ ॥ ప్రాయశ్చ
 త్రపశుధాశ్చతత్యపాన్యశ్చితేధునా । ఇత్యశ్వప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్చిత్రమ్ ॥

—శిశుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.శి—

అథమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ తై.౧౬ ॥ యోగిప్రతిగ్రహిషీం
 ధృత్వాకుటుంబభరణౌచయై । పుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌవ్యతీపాతేనవధృ
 తౌ ॥ సయాతినంక ఘోరకాలసూత్రంసుదారుణం । పశ్యాన్నవతీపాహ
 త్నాచాయనఃకృష్ణవణకవాక్ ॥ గారుడపురాణే ॥ మహిషీనునుగృహ్యంత్యే
 జోమహతిసంకమే । సయాతినంకఘోరచనుసూయమహాతరం ॥ పశ్యా
 ద్ధ్యాంతోభశిత్వాపీషీంలోభాత్ప్రతిగ్రహే । తస్మాదేవత్పరిత్యాజ్యంహ
 షీగ్రహణద్విజైః ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూజాత్కృతదేవ్యోపమయ ద్విజైః । త
 త్ప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సౌపర్ణ్యే ॥ మహిషీమాంసభోగార్థంప్ర
 త్యుహ్యంత్యేజోమహాకా । తస్యపాపశుద్ధ్యర్థంపరాకృచ్ఛామహరేత్ ॥ వి
 క్రయేద్విగుణంకృత్వా తస్మిన్పాత్యమిష్యతే । పంచవ్యతితత్పశ్యా
 త్తత్తన్మంత్రపురస్సరం ॥ ఇతిమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథధేనుప్ర

—శిశుధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.శి—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌశీక ॥ ధేనుయఃపూర్వజోధృత్వానిమిత్తై
 ర్పశుభిర్విదా । పుణ్యకాలేపుణ్యతీధేవస్త్రాదిభిరలంకృతాంసవస్త్రాదౌ
 హసంయుక్తంముక్తవాతోపశోభితాం । తామగ్రేష్ఠస్థాన్స్వణకృంతి స్వ
 ణకఘంటాశోభితాం ॥ నురూపాంసాధువృతాంవధేనుంరాజ్యస్సఖాప్ర
 యే । మహాపాపఫలంభుక్త్వానకాయోపపద్యతే ॥ తస్మాదేవసునగ్రాహ్య
 ద్విజైరధ్యాన్యజేదిషిః ॥ లింగపురాణే । పుణ్యకాలేషుయోధేనుంసమర్చ్యన్
 ద్విజాతయే । దద్యాకీర్తనతుష్ట్యర్థంసవై నారాయణస్తోత్రం ॥ ధేనవౌబ
 హ్మణౌసృష్టేయజ్ఞాధంయగసాధనాః । మహాపాతకహరిణ్యః పుణ్యక
 మకఫలపదాః ॥ పిప్రాధీరాస్సదాసర్వాధేనవౌలోకపూజితాః । తాగృహ్ణే
 యాద్విజోయస్తువ్రహ్మార్థేపాపసంగ్రహే ॥ సరకేనియతిస్తస్యధేనుశోమా
 తేనతేహి । అతఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ నాగ.౧౦౦౯ ॥ ధేనుప్రతిగ్రహీతా
 యోపుణ్యకాలేషుప్రసూ । హేమమార్ధసభిషేకాధంసతేహి సదోషభా
 క్ ॥ ఉభయోరపృథావేతుప్రజావ్యత్రయంచరేత్ । ఉభయోర్యసిస్రప్రా
 ప్తిఃపంచగవ్యంషితేత్రతః ॥ తతశ్చుద్దిమవాపిషీతినాన్యరారఘునంబన । ఉభ
 యతొముఖిధేనుప్రహవద్దప్తప్రతిగ్రహత్వాభావాత్ప్రాయశ్చిత్తపల్ప
 ముక్తం ॥ అన్యప్రాయశ్చిత్తబాహుళ్యందోషాధిక్యాత్ ॥ ఇతిసౌమ్యధేనుప్ర

ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్॥ అథ సన్యాసినిప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్ హేమూద్రాపతితయతేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్॥

—*సన్యాసినిప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్.*—

దే॥ సర్వసంగవిహీనస్యధర్మకార్యత్యాగినోయతే॥ పరిబ్రహ్మణీన కన్యూ
స్సృగాన్దైవవస్తాసు॥ తిస్థప్రసంగహంయస్తద్విజోః భవరామణిః కృ
తస్యోపాధ్యక్షాదపి వేత్సీవృధాదాహ్నుస్తప్తః॥ ౧ జఃజయే॥ పరిబ్ర
హ్మణీన క్తస్యసర్వకస్త్యుసంగిః॥ సర్వసంగవిహీనస్యధర్మకార్యత్యాగినో
యతే॥ శిశూవయూషిరాశీంద్ర సువాతాశ్చిర్విజోయది అష్టబాహు
రూపక వానస్సైవైకరాగతః॥ ప్రతిహ్యతాదాజీవే నాన్యథాజన్మ
తస్యహి॥ మహాబాలే అంతఃకాకమాగ్రవాచకం ప్రవేషయత్॥
కమకందినోద్విజోయస్తపహపీనకైకైతే॥ తస్మద్విజోయస్తపహపీనకైకై
జాపశ్లోకతురూపకై॥ అతఃపరంతరాద్రంశ్యాదనమూత్రేహ్యపవన॥
పరేద్యుఃపంచగళ్యచపిశ్వాశుద్ధమవాభయత్॥ స్త్రీకామ్యవం॥ ఇతి
సన్యాసినిప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్॥ అథ పతితయతేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ

—*పతితయతేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్.*—

త్రమాహ॥ దేవలి॥ స్నానాదిత్యకమూః శిలహ్నాదగ్లమథాపివాదందా
దికంపశ్యజ్యపట్టణేవతకయన్యతే॥ నానాగృహేషువిహస్త్వం వ్యవహారే
షువత్సలి॥ గ్రాసార్థశిష్యయోగంధవార్జనపరాయణః॥ పతితస్యాత్స
కమకందినతంసంభాషయన్విచిత్॥ సమస్కారంనర్వీతయచిత్వి
త్సపాతకీ॥ గతమః॥ దండహీనోపృథాచుండినః॥ కామాయనూత్రక
మ్॥ పట్టణేవతకయన్వాపివ్యవహారపురస్సరం॥ శిష్యసమ్మదనాథాకయ
ధవాజనపరాయణః॥ బ్రహ్మంపరిత్యజ్యగతోవాసహయ్యగః॥ నవి
హైర్మనమస్కార్యనిభిహదానపాత్రవాక్॥ మాయావీసహఃకమకందిన
తికయోధానటః॥ పరాశరః॥ అగ్రదానంగృహస్థాయ తాంబూలంబ
హ్నుచారణే॥ యతయేకాంబనందత్వాదాతానరకంద్రజేత్॥ సురాహ
రిభాండకృపటహస్తమకల్పారితః॥ కమః హీనస్తుకమకందినస్సైవై
వృధావృధా॥ ఏకరాత్రంయతిస్త్యక్త్యాస్వధర్మాన్వశయేద్యుః॥ ఏత
స్యఃకృతిర్నాస్తినిగ్రహలోకపరత్రచ॥ తస్మాద్యతేద్విజోయస్తప్రతిగ్రహ
ధవాదికం॥ జీర్ణాదిహపాపాశ్చచాంద్రతస్యశుద్ధయే॥ ద్రవ్యప్రగ్ర
హేచాంద్రంకాయంచాన్నస్మసంగ్రహే॥ తేప్రతిగ్రహేతాతమహాచా

౧౨ హిమద్రోమతపతేన్యాసి నః పాపపురుషస్య చ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్

ప్రముచితం || వస్త్రాః సంక్రమే విశ్రామహః పాతపనందరేత్ || స్త్రీణా
మన్యవం || ఇతి తతః తతః ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం గ్భీలభుతపతేన్యాసి

— తపతే సన్యాసి నః ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం శ—

సి నః ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || శేవరిః || సర్వసంగపరిత్యాగీ శాంతి
ర్యదిమతాధిపః | తస్మాచ్ఛాన్త్యకృత్వా స్త్రీ చ దాహజ్వల గహికాత్ ||
మూలం జేయః || యశ్చిర్యస్తు సమః యశ్చిర్యసంగపరిత్యాగః | భోగాః క్షా
యదాహ శేవరావస్థంకరౌతయః || తస్మాచ్ఛాన్త్యకృత్వా స్త్రీ యమలో
కాత్పురానం || తపః తే సపహు చాద్యనిచాత్రిన్యభవేన్యహికా || శధా
యోగినా మేవకు శభవధీ || తాం ఇగీ తవాన్యస్యనవికౌధః || తలెభాం
ధీమతా దుతియోగభక్తిస్థాన్తం || వతపతేన్యతేన్యం దాలజన్యేవ || శదా
సశంగి కాః || సర్వసంగవికాశ్చ సర్వకతిమారః || ఏకస్య జన్యనాన్త్రీణా
చాండాలాత్పురగహికాత్ || తేన్యద్యతేర్దివ్యోన్యశ్చు || ప్రతిగ్రహ సరా
యః || తస్మాన్త్యకృత్వా స్త్రీ సరియంక జంధి పూర్వకం || కృత్యాత్తి మనా
స్యాన్త్రీ నాన్యధా శుద్ధిరస్తిహీ || స్త్రీణామన్యవం || దేతవస్త్రాః సంక్ర
మేన్యాన్త్యవత్ || ఇతి మతాధిపతియతే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథ పా

— తపాపపురుషస్య ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం శ—

పపురుషస్య ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || శేవరిః || మహానానాద్ధి
ధాన్తధాన్తగజకంకుత | అన్త్యతే తపాపియాన్తపురుషతతతే సర ||
మూలం జేయః || నృణాంక దేరభోభాగభాధిదేవాన్తకంకుత | పాపా
ఖ్యోపురుషః సమ్యగాశ్రయ్యకృత్విర్యయః || గోతమః || నృణాం నాభేభో
భాగపాపపురుషస్య దావనక | పాపానివధకయకధమకం భతయన్త్య
మంగళం || తస్మాన్తనాశకరణం దానంద ద్యాత్పుణాన్తయే | తదాన్తద్రాప్త
భోధ్యత్వా తదాయాయత్తి తాన్తాం || మరీచిః || పాపపురణం ద్విజోధ్య
త్వాన్త్యధారానాదిబ్ధివా | మహంతం నరకంభక్త్యా తదంతేన్యాన్త్య
తా || తద్దావసరిహార్యం ప్రాతస్సాన్త్యాన్త్యధాన్తధి | నాభికపు జలెన్తి
తన్తీపిధాయాన్త్యకృత్వాన్తసహ || పురషసూక్తం దేవేన్యాన్త్యదా మదా
యతేవీ | ధృత్వాన్తే శావతీం సంఖ్యాం ముసాప్రత్యహం ముదా || పహా
హరింశదామన్త్యలాహరిమధాపిశా | స్వపేద్దేవసమీక్షే శుచారాయణ
మనుర్మరక || పరేన్యోన్యాన్త్యకృత్వాన్తసహ త్రోగుద్ధతి | అయ

తదవసంఖ్యాస్యాత్మనస్సంసారతత్త్వమ్ ॥ పంచగవ్యం పితృశ్చాత్మ
వాదస్తాత్మముఖ్యతే ॥ ఇతిపాపపురుషప్రతిగ్రహపాదాశ్చ త్తం ॥ అథ శ్రి

—శివతరహానికృతం శ్రి—

తస్మాదాశ్చిత్రమాహ ॥ దేవళి ॥ ప తస్మాద్విధాప్రోక్తోమహాపాశకం
గవాక్ష ॥ నిత్యకమఃపూర్త్యాగీష్టపి సస్సర్పియ్యతే ॥ పూర్వజన్మమహాపా
తకప్రాణస్త్వైత్తముప త్తం ॥ స్వితీయస్య శేవమాహ ॥ కేశలి ॥ నిత్యక
మఃపరిత్యాగాత్పూర్ణ యోనిమేవతాత్ ॥ గీతపాద్యమ రాగాశ్చకం
గోధ గంగయాత్ ॥ కేశన్యజురోభాష్యునానత్రానిభోజన తే ॥ అర
ణ్యోద్యమయజ్ఞేబస్త్రయజ్ఞే వారః ॥ ద్యూతానక్తస్సదాకామహాస్యే
ద్విడోపివాదమాత్ ॥ గంధతామూలవస్త్రాన్వైద్యదేవదీనామ నిస్సితే
పటగాణకసంయోక్తః పతితోద్భవ్యతీగణః ॥ పహాపాతకసంసరగాన్మ
హాపతిశ్చైత్యతే ॥ తస్య రణాంతానివహుః ॥ కుత్రచిద్దయయామనిభర్త వ్యతి
యాత గోధ నైరుక్తా ॥ కమఃభాష్టస్యపతితస్య ప్రాణస్త్వైత్తమాహ ॥ పరి
శిః ॥ పూర్వోక్తపక్షైర్భుక్తః సకలవిమలమీనవాక్ ॥ పశ్యాత్తాపనః
యమ క్రాంతాంతంవిశుద్ధయ ॥ ప్రదిశేతుపరాకంస్యాత్మత్యైస్తానిదీ
తే ॥ మానేచాందరితంపశ్చార్పపాకదూర్ధ్వంసనివహుః ॥ అసౌమ్య
విశ్వక్స్వదావ్యుతేజసః ॥ కమఃభాష్టస్యనాస్తీహావమాదూర్ధ్వం
సంతాంగః ॥ యతఃపత్రథమకాన్తైమపతితప్రాణస్త్వైత్తమాహ ॥ శ్రి
తత్రైవీశయోనియం ॥ పంచమహాపతితసంసరకమహాపాతానికం
నిప్రాణస్త్వైత్తం ॥ ఆయంశుదోషబాహుశ్శ్రేణీస్రంపదోక్తప్రాణస్త్వైత్తం
త్వాపద్విమలాస్తితి ॥ ఇతికమఃభాష్టస్యప్రాణస్త్వైత్తం ॥ అథరహానికృతం

—శివహానికృతబ్రహ్మహత్యాదిపాశశ్చిత్రమ్ శ్రి—

బ్రహ్మహత్యాప్రాణస్త్వైత్తమాహ ॥ దేవళి ॥ అరణ్యోద్వగృహేరాజక్ మన్స
గాద్గ్రీష్ణలోభణః ॥ యోవిప్రోహంతియం విప్రంజ్ఞుదం చాదివదైః ॥
మూర్ఖంతేజః ॥ అరణ్యోద్వగృహేయత్వాశ్శిరఃతఃప్రీడరాదిభిః పూర్వా
ద్విసంప్రదోయస్సమహంతంసరకంప్రశతే ॥ రహస్యేనంపాసం చుగద్వి
ధాప్రకటికంభవతి ॥ తదాహమసః ఆత్మజలద్రావణియోన్మేద్యై
మిరాహాహ్మదయంయమశ్చ ॥ ఆహస్యేత్రివృక్షశ్శాపసంభేదమకన్యజానా
నినకన్యకృత్తం ॥ తథావత్రుః ॥ తంభూతాగ్నభృత్రోశక్ అష్టా ॥ ౨౩ ॥

అత్రోరహసిపాపంనకాగతేత్ ॥ గాలవః ॥ రహఃపాపంనకుర్వీశకమఃకా
 మసాగిరా । యదికుర్వాన్మహేషేన ప్రకాశాద్విశుణంభశేత్ ॥ తస్య
 వై నివర్తతే స్త్రీజగ్గుభృహుభిర్నృపః ॥ గాతమః ॥ పూజ్యోహసిస్థాన
 ప్రహున్యాధనాతుః । అధవామత్యరాగ్రాంతస్తస్యవాస్తీహనివర్తతే ॥
 బ్రహ్మహత్యాసంపాపద్విజానాంనాస్తీనాదపాపరత్యేబ్రహ్మహత్యే
 ణంతు యోగశ్చగోగరాట్ ॥ కృభృజమ్భాధాన్యత్తులాస్యాదాన
 రాత్తధావేధాప్రాహపత్యకృష్ణిం ॥ అత్రోరహసిప్రస్థానకుర్వాద్వింశ
 సంబుధః ॥ పరాశరః ॥ రహసిద్వింశహత్యానాంనైషాంకులవాశినీ । ఆస్థాన
 శ్చమహత్వాపకరీత్యున్యనాశినీ ॥ ఉభయోర్లోకయోర్లోకత్రీస్త్వపాపవిజ
 ధిః ॥ తత్త్వాద్విశ్చిత్తమాహ ॥ దేవః ॥ విప్రహత్యాంబహః కృత్వాప
 శ్చాత్తాపపరాణుః । తటాకంజామ్రాదం త్వాప్రాతస్సానం సమాచ
 రేత్ ॥ మనసానిశ్చయమాణాఃకృత్యాదానంసమంజ్రికం । కృత్వాజలముపా
 గమ్యకంఠదస్తుజలేవనక్ ॥ ఆశ్రేణవాససాచ్యుత్సమాధానం స్వేన
 పాణినా । ప్రాజ్ఞుభోజ్యుభోవాపిజపేన్నారాయణాత్మకం ॥ సహ సశీ
 మామిత్యనువాకం । ప్రస్థాహంయావత్సంఖ్యామనసాతానిధాయచ । జపే
 దస్త్రంయదాభానుస్తావస్పర్యంతమౌచరేత్ ॥ తత్తీరేభింకృత్వానారా
 యణపరాణుః । ప్రత్యహంకబళింభుజకనారాయణనివేదితం ॥ స్వపెచ్చ
 స్తంధితోత్రసాలగ్రామసహజతః । పుంఃప్రభాతేవిమత్యూర్వఃస్త్రియమంద
 రేత్ ॥ ఏవంయుతుత్రయంకృత్వాప్రసన్నంపారభూత్వం । శుద్ధిమాప్నో
 తిరాశేంద్రతనః శ్చైమియతేశుచిః ॥ అఽధాదోషమాప్నోత్యుయోగోభవే
 ద్భువి । ఎతస్యోన్యతీర్వాస్త్రీజగ్గుజన్మనిధూమిష ॥ ఇతిరహసికృతబ్రహ్మ
 హత్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధరహసికృతసురాపానప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దే

—రహసికృతసురాపానప్రాయశ్చిత్తమ్—

వలః ॥ రహసిద్రాహ్మణిపీశ్వసుద్యమకాదశంయది । నతస్యప్రసరావృత్తి
 ర్యమలోకాత్కదాచః ॥ మరీచిః ॥ మన్యమకాదశంబ్రోక్షంకాశీశ్యాదిమహ
 ద్భయం । తెషాంమధ్యోన్యజోలోభాద్రహస్యేంపిదెవ్యది ॥ శస్త్రైశ్చనీహృ
 డ్విష్టామరణాంతాహినాన్యధా । రహస్యేతానిమద్యునిఘాత్యాపిత్వా
 ద్విజంజేత్ ॥ మహాభారతే శృణుధమకాదశతేన మద్యం రహసియజే
 తే । ఎతస్యోన్యతీర్వాస్త్రీమరణాంతం వినాన్యప ॥ భవిష్యోత్తరే ॥

స్వప్న హేమకరణే మృతే కాదశం విధం । తస్మద్ద్యయో వ్రతో మోహా ద్ర
 మా క్షణం క్షణే ద్దగ్ధి ॥ సద్గతి పునః పున్ద్రా స్వప్నం కాంతా హేమకరణే ॥ జా
 బా ॥ గాడి మా క్షీచి వస్తే చివ్విత్తయా స్త్రి వివాన్సు రాః । తానాంతా జం
 వనఖానాకరం నానికే జం । బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణే నానాకరణం బంధం ॥ ౧౦ ॥
 మద్గమే కాదశం పోక్త ముభిస్తస్యో ద్విధిః ॥ ఏతేషాం యోగహేమకరణం కై
 పింతాన్వజహాయః । తస్యా స్థివిద్యుర్నాస్తిహిణాం కా జ్ఞనాధిప ॥
 కళంకినిహాస్యో ద్విధానికే ద్దగ్ధి ॥ బ్రాహ్మణ ॥ అత్యోజనచేతేషా
 నం స్వత్వా జధాశిః । సంధానికే త్యో మా కరణే ద్విధానికే ॥ ౧౧ ॥
 కుటీరమాసాద్యస్య వస్తి గౌపిధానతః ॥ కూత్వా దైర్ఘ్యం యావత్పా
 యావత్ స్తం తో విః । తావద్విమ్మశం హేమకరణం సఖ్యా మనసే ధారి ॥ ౧౨ ॥
 అత్ర తస్మిన్ పయోపీత్యాప్యపేదైవ సమీపః । తతః ప్రాతస్సమత్థాః పూ
 ర్వశస్త్రియమంచరేత్ ॥ ఏవ ఋశుత్రయం స్వత్వా పునః కమతాతాతపరం । కృ
 త్యాశుద్ధిచువాప్తోపి నోపద్యామో మహాభవేత్ ॥ అథ వారాజం దేవస్య
 త్యాశుద్ధిమచాక్షుయాత్ । ఋశుత్రయం తాతకూత్వాం హేమకరణం । తద
 ర్థం గాహేత్ ॥ ఋశుత్రయావచానావపునస్సంసాధరః । పంచగవ్యం చ పీ
 త్యాశుద్ధిచువాప్తో ॥ ఇతిరప సిద్ధిమద్గమనప్రాచయశ్చిత్ ॥ అథ హానికృ

—*రహస్యకృతస్వరసైకప్రచందనశ్రీతమ్.*—

తస్మాత్తస్మై చ ప్రాయశ్చిత్త మహా దేవతః ॥ రజనామపి త్వా పారక్ష్ణం
 సువరాచం ద్వీజపుంగవః । ప్రాయశ్చిత్తం హికతకవ్యం మరణాంశం చైవ జాత్ర
 ముః పురీః ॥ యోహ రేద్రహసిన్పరాకంపారక్ష్ణం ముఖజన్మకృత్ । తస్య
 న్యాయకృత్తిర్వాస్తీకమ్మీపాకాద్యయంకరాత్ ॥ పురీతః ॥ పా క్యం హ
 సిన్వః చంద్రిణోఽప్యత్వా తేత్రదా । ఏతస్యైవ సృష్ట్యస్తామసిభిర్దర్శ
 త్సుభిః ॥ సువరాచం ప్రణాదం చ సువరాచస్యై చ పరజేభిః పీతం ॥ గాలః తి
 యోహ్యత్వా హసిన్వః చంద్రిణో రాప్యమధాపిచా । తస్మాన్యాని మహ్య
 రాస్తీకమ్మీపా నిమజ్జనాత్ ॥ ॥ కథంచిన్నిమహ్యః ర్ద్యస్తామసిభిర్దమకదర్శ
 ణః । అన్యం సజకంక త్వాతత్రస్మాత్వాచధాపిచ । నిమాకామపరాక
 విరంతత్రస్తాప్యహాచాకం । సమన్వీప్రవృంకృత్వా సాక్షిర్ద్యో పరిక
 ల్ప్యచ ॥ ఉర్వాననోదపెన్మంత్రం పుష్కన్యన్వాదకాచరం । ప్రాతరాభ్య
 మధ్యాహ్నం జపసంఖ్యాచయూచతః । తావతీం సాస్తాప్యమాథ్యాహ్నం కమ

ధాతరేత్ | తతః పరంజపేదేనంమంత్రరాజమనుత్తమం || అస్తంజూతి య
చాదానుసావనానంపరిత్యజేత్ | సంఖ్యాంతాంచనసాష్టావ్యసాగ్నింధా
రయేచ్ఛుః || తండులై ఈశస్త్రజాతైశ్చ గోజలత్తైఃపదత్తహ | త్రా
న్యంః పృథ్వీదేవామపశ్యద్దాత్స (యం యదా || స్వప్నేప నమపే నా
రాంజనం గాయతః | తతఃక్రాంతిస్సముత్తాః శ్రీపూర్వవన్నియమాస్తితః | శ్రీ
పూర్వవదాసీహోమతాశః సమీపతః | ఏవంహౌగద్వయంశ్చ త్వనవలతు
బలంతథా || పటగ్భవిధానేనపునస్సంసారమావరేత్ | పంచగవ్యంపిదే
త్యుక్తాచ్ఛుద్ధోభవతుమహంతి || వాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిబహుః సీతః మజ్జ
నైః || లోకసాద్యశ్శకభనైర్మశుద్ధోభవతిద్విజః | గంగాసేతుఃప్రయాగస్వ
గంగాసాగరసంగమః || గాశమీకృష్ణశేణీదశావేరీచమహానది | దర్శితాత్వ
గతదాన్యజాంతాన్నానాన్దోక్షప్రదాయసి || తానద్యోపిమహాపాత్యుక్తింపప్ర
మావహృతిమ్ | నపునంతిహారాండ్రసుగాభాండమహాపగాః || హోవ్య
తఃమహాపాపంప్రాయశ్చిత్తేనశుద్ధ్యతి | సాశుద్ధిరజలైర్ద్వైతైః మహాప్ర
స్థాపగైరతి || అకీరణాఃకృతశ్చపాపస్య పాపశ్చిత్తమివ | నాన్యత్ || ఇతి
రహసికృతశువణకస్త్రైర్హిసామశ్చిత్తం | అధరహసికృతగురుతల్పగమనప్రాయ
శ్చిత్తమ్, *

—శురహసికృతగురుతల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమ్, *

యశ్చిత్తమాహ || దేవతః || యోరహూననీంగత్వాతత్సపత్నీమధాపిచా |
ప్రజావలీగురోశ్చాకాకవిప్రఃకామఃశురీయతి || స్వముషకంబహసికృ
త్వాపూర్వోద్గక్షిణాచుభః | గచ్ఛస్యత్వావిశుద్ధోనూదఃకథాపక్షితోభవే
త్ || మసోధారతే || శ్వేతధాతజవక్త్రోమిపాపమోన్మహత్తరం | యోవి
ప్రోరహసిస్తానైమాతరంతశ్శేఖీమపి || శురోఃపత్నీంభాతృజాయాం యథే
తామామౌరస్సకృత్ | స్వమావరాంస్సైవహస్తైరతసి నాతీతృధారయాభృ
త్వాంబలానిరాహారోదక్షిణాంశిమన్వగాత్ | యదాత్యజేవసూక్ష్మప్రస
దాశుద్ధిమహపుయ్యాత్ || అవ్యధాహింశకుప్తచ్ఛాద్వస్తూహేనాన్యోద్వి
జః | గాతమ్ || స్వహతరంతరంగత్వాచిత్రం గాయతరస్సకృత్ | పత్సర
త్తింగురోదాకాకాభాతృపత్నీమధాపిచా || కృపాజేనస్వయంచ్చిత్వాము
షకద్వయశశివతః | విధాయంబలాంబలాగోష్ఠం శశ్చేద్యాన్యైః తంశ
భాం || నిగాహోధశ్చత్వాతదాశుద్ధిమహపుయ్యాత్ | ప్రాయశ్చిత్తమ
దంతస్వమునిసిపతికింకరం || అరణ్య నిర్జలం త్యాతత్రస్నాత్వా విధానతః |

కుటీరంశూర్యవక్త్రత్వాత్రమానముపాశ్రితః ॥ యవానం జగిమానాం
శ్చ పాదయేద్యహఃకోఘటాత్ । యవాగుంతాంపునఃవాత్రేభ్యత్వాగ్నిం
ప్రజ్వలైత్తతః ॥ దారుమయ్యానుచాధృత్వాబుహుయాన్మోత్రపూర్వకం ।
ఋధావశ్రుతిః ॥ యవాగురాజన్యస్యవ్రతంక్రూరైవనై యవాగుః క్రూరఞ్చ
వేతిమంత్రేణద్విసహస్రంచుల్వాహూమంసమాప్యహూమావశిష్టాంతాం
యవాగుంస్వయంపి దత్ ॥ తదాహగౌతమః ॥ రహామాత్యగమిపక్వాయ
వానంజలిపూరితా ॥ తద్యవాగుంబృహత్పత్రేః ధాయాగ్ని సమీపగః ।
సమద్ధిరగ్నిప్రజ్వాల్యనుచాపాలాశమిశ్రయాగ్రహీత్వాతాం యవాగుం
చయవాగురాజన్యమంత్రతః ॥ క్రూరఞ్చన్యంతమక్వాతాం బుహుయాన్మం
త్రపూర్వకం । ప్రత్యహంద్విసహస్రంచుల్వాహూమం సమాపదేత్ ॥
అవశిష్టయవాగుంచస్వయంపిత్యాస్వపెర్వగ్నిః । పరేయ్యః పాతరుక్తాయ
పూర్వవత్స్వమాచరేత్ ॥ ఏవంమాసద్యయంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపాతకే ।
నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిమలశుద్ధిర్యదాన్యథాం ॥ ఇతిరహసికృతగురుతల్పగ

—ఋచాంద్రాయదాదికృచ్చ గ్రంథము—

మనప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆఠచాంద్రాయదాదికృచ్చ గ్రంథముమాహ ॥ దేవతః ॥
బ్రహ్మహత్యాసురాపానంస్త్రయంగుర్వంగనాగమః । శత్రుం యోగశ్చపం
చైతన్యహాతతకమీరితం ॥ ఏతేషాంపాతకానాంమరణాంతప్రాయశ్చిత్తం ।
నకృచ్ఛాది ॥ గోవధోగ్యుధిక్షేపఃభృతకాధ్యాపరాధికం । ఏతదుపపాత
కం । కృచ్చగ్రాచంద్రాయదాదిఃపరిశుద్ధం ॥ శిలానాంధాన్య రాశీనాంవి
క్రయస్త్యవస్త్వనాం । ఏతత్సంకలికరణం । కృచ్చగ్రాధ్యం ॥ కన్యాపహ
రణంచైవధేమహాహాదాదికం । మలిసకరణంచైతత్కృచ్చగ్రాధ్యంప్రయ
త్నతః ॥ శండాలగమనాదీనిలపాత్రీకరణానిచ । కృచ్చైర్విశోధనీయాని
విప్రైర్హోతావపరాబ్జులైః । దురన్నభోజనంచైవదష్టభక్షగమేవచ ॥ దుష్ట
సాకాదికంచైవజాతిధృశకరణమాత్ । ఏతదపి కృచ్చగ్రాధ్యం ॥ దుర్మం
దాదికంప్రణీతకంకృచ్చగ్రాధ్యం । గర్భాధానాదికమణాంతస్తత్కా
లాతిక్రమేకృచ్చైర్గ్రేవశోధనం ॥ తులాదిప్రతిగృహీశ్శూతాం బ్రహ్మరాక్ష
సత్వంకృచ్చైర్గ్రేవనివారణీయం ॥ ఏతేషాంకృచ్ఛగ్రాంతలక్షణమాహ ॥ మా
రగంక్షేయః ॥ యవమధ్యంమందమధ్యంయతిశిష్టమహాత్తరం । మహాచాం
ద్రమితిప్రోక్తంచదాపరికితకథం ॥ ప్రాజాపత్యంతప్రకృచ్చగ్రంపరాకం

యావకంతథా । తతస్సాంతపనంకృచ్ఛ గ్రంథహాసాంతపనంతథా ॥ బౌద్ధ
 మ్పరంచపాణకంచఫలకృచ్ఛ గ్రంథఃపరం । కృచ్ఛ గ్రంథా హేత్వరంచైవబ్ర
 హ్మకృచ్ఛగ్రంథఃపరం ॥ ధాన్యస్వణకాయంకృచ్ఛ గ్రంథఃత్రైధాప్రకీర్తయం ।
 ఏతేషాంస్వరూపమాహ ॥ పరాశరః ॥ యవమధ్యక్షకృచ్ఛ గ్రంథస్వరూపం
 సవదావ్యహం । యత్యత్వాసరస్వపాశేభ్యోమచ్చతమనుజోత్తమః ॥ శు
 కప్రతిపదారభ్య ప్రణీనియమపూర్వకం । ప్రాచీన్నాత్వా యథాచారం
 దంతధావనపూర్వకం ॥ ధౌతవస్త్రంపరీధాయనిత్యకముకసమాప్యచ । జపే
 త్రావన్మహాహనీయావన్మందాయతేరసి ॥ తదాహరింసమా రాధ్యగంధపు
 ష్పాదిభిశ్చవైః । మయా రాండప్రమాణేన గ్రాసంకృత్వావతీతథా ॥ విష్ణవే
 శంసేవేద్యాశుతంగ్రాసంభక్షయేత్స్వయం । ఏకహం శక్యత్వాద్విస్ధాన్య
 త్రైవ్యభక్షయేత్ ॥ ఉత్తరాహాశనంకృత్వాబిగ్నాహాన్యాధవాగ్నయః । ప్ర
 త్యక్ష్యం జీతోయనగంధాహ్లాద్యాకదికౌత్తతైః ॥ వాసాప్రత్యక్ష్యభావ
 వ్యాపునగత్యాన్యసూలయం । స్వయంమేవపునఃకృత్వా శుద్ధింగ్రామ ఇవారి
 ణః ॥ పునఃప్రత్యక్ష్యతంపాణిలబ్ధేవన త్యాభసంపశేత్ । పాపందాదీన్నపశ్యే
 త్పునసంభాషేత్కదాచన ॥ సాయంసంధ్యామువాసీత్వాచాయం హేమా
 మధాచరేత్ । స్వపెచ్చస్తండిలేజీవసమీపేనియతోవ్రతే ॥ తతఃపాగ్నసము
 త్తాయపరేద్యుస్నాననయాచరేత్ । పూర్వవస్తియమంకృత్వాభక్షయేదేక
 వృద్ధితః ॥ ఏకోత్తరేణవై రాజకృద్ధ్యాప్రతిదినంబుధిః । భక్షయేత్కబళా
 ద్వివ్యాకయావదాపాణకమిదం ॥ దశపంచైవకబళాకభుక్త్వాతత్ర వ్రతక్ర
 మాత్ ॥ ఎకైకంహాసయెద్దాగ్రంకృష్టపక్షేవశీముదా ॥ పూర్వవస్తియ
 మంకృత్వా యదాహాసంప్రవతకతేతిత్రాశిభక్షయేదేకం హరిధ్యానపరా
 యణః ॥ వ్రతాంతేగోప్రదాతవ్యావ్రతస్యపరిపూర్తకయే । శంకగవ్యంపిబె
 త్యశ్చాద్యవమధ్యముదాహృతం ॥ ఎతదాచరితేనైవ బ్రహ్మహత్వాభ్యపా
 హతి । ఇతరాణివపాపానవశ్యంతీతికిమద్భుతం ॥ మయా రాండప్రమాణ
 మాహ ॥ దేవలిః ॥ అప్రమాత్రతృతీయాంశైస్తంతులైఃపాదయెద్దపిః । తా
 వదన్నంమయా రాండమితిసంతోషదంతిహే ॥ ఇదంచంద్రాయణంకృత్వా య
 వమధ్యంసుపాశనం । బ్రహ్మహత్వాదిభిఃపాపైముకక్రౌభవతి తత్తదాత్ ॥
 యవమధ్యమదంచాంద్రంకలుకాయస్తదుపక్రమేత్ । తస్యవాపానినశ్యంతి
 కేంపునర్వ్రతచారిణః ॥ సింహప్రియకరంచైతత్సర్వపాపప్రణాశనం । నారీ

హంవిధవానాగయతీనాంబ్రహ్మచారిణాం || గృహస్థానాంవిశేషేణమహా
పాతకనాశనం | గృద్ధిక్షయాహీదంక్రస్యవతోతేతద్వద్రహీ || అశవతద్వ
తలన్నామధేయం || చంద్రశ్శుక్లపక్షవృద్ధిః | కృష్ణపక్షేక్షయః || తన్నా
మధేయమేతద్వవమధ్యకృచ్ఛం || ఇత్యుపసృజ్యచంద్రాయనప్రకాశం || అ

== వివేకామధ్యచంద్రాయనం. ==

వివేకామధ్యచంద్రాయనమాహ || శ్లోకః || పూర్వవత్సంక్రమ్యపక్షస్యప్ర
తిస్పష్టవసేవ్రతః | ప్రాతర్హస్తానాదిక తోయేదంతరావసాపూర్వః || కృత్వా
భూరింపరీధాయసంధ్యావందనమాచరేత్ | బ్రహ్మయజ్ఞాదికాక్ కృత్వా
జేతపూజాపరాయణః || పరేమపక్షద్వకంసారాయణమధాపవా | స
హస్రనామనిష్ఠోర్వాగంశేంద్రస్యజమోదం || జపేత్సూర్యుగంధీమాక్
యదామందాయతేః || తతఃపక్షేపూజాంపునఃసూకవిధాంతః ||
కృత్వాపంచకః || నాకనివద్యపరమాత్మనః | తతస్తాన్మకుయేపిశ్చస్నా
నవ్రతపరాయణః || ప్రత్యక్షపూర్వవత్సంక్రమ్యసూరికల్యణేత్ | స్వయ
మేదప్రసక్తిత్వాశుద్ధింగోమయచారిణా || పునఃప్రత్యక్షతంపాణిందేశం
త్వాఽథసంవిశేత్ | పాషండాన్నపశ్యేచ్ఛనసంస్కృత్యాకరాచన || సా
యంసంధ్యామపాశిత్వాసాయంపూజమధాచరేత్ | స్వపేచ్ఛస్తంధిలేదే
వసమిషేనియతోవ్రతః || తతఃప్రాతర్గమ్యుత్థాయపరేద్యుః స్నానమాచరేత్ |
పూర్వవత్సంక్రమ్యకృత్వా భూయేదంతరావసాపూర్వః | ఎకైకప్రాస్తవ్యోచితే
తతఃబ్రాహ్మణానశేవతః | అమాయాంకబలే కాశీ పూర్వవత్సంక్రమ్యతోవ్రతః ||
పరేద్యుః ప్రసవద్ధివసేవ్రతస్యవియఃపూజరాత్ | గృహస్థానాంవిశేషేణమహా
పూర్వవత్సంక్రమ్యసూరికల్యణేత్ || ద్విగయాయాంద్వయంసంక్రమ్యోర్వాయాం
యంతధా | ఎకవృద్ధితయా రాజకయాయాంపూజామధిం || తావత్సంక్ర
మకాశ్చక్రార్చితవసేవ్రతస్యవియఃపూజరాత్ | వ్రతాంతేశాంప్రదాతవ్యావ్రతస్య
సామూహికయః || జంచగవ్యవిబేజ్యశ్చన్యంకమధః ముదహ్వాతం వితరాచ
రణేనైవప్రహస్తహస్త్యావ్యభాహతి || ఇతరాజీవపాపాననశ్శంతితి కిమగ్న్య
తం | అత్రాపి గానపరిమాణంసాయూరాంధవత్ | లక్షణంశోక్తం || వివేక
ామధ్యచంద్రాయణాచరణేఫలంపూర్వవత్సంక్రమ్య || శ్రుతొపక్రమకాలే
మహాతామనుజ్ఞామవాప్యప్రత్యోగవాచసంక్రమ్యసంక్రమ్యకాలేమంశోక్తం
యదీరయేత్ || దేవతాః || గృహీతేస్త్రీకవ్రతేదేవపంకజ్వం బుధిశేభవత్ | అ

దాభవతుసమ్మూలకంశ్చత్వ శ్రీసాదాజ్జగన్మరొ॥ ఇతిసంకల్పమంక్రః॥ ఇతి
విషీలికామధ్యచాంద్రాయణం ॥ అథయతిచాంద్రాయణ స్వరూపమాహ॥

— యతిచాంద్రాయణవిధిః. —

దేవతః ॥ యతిచాంద్రాయణంవక్ష్యేసర్వపాపసంహారనంసర్వపాతిత్యశమ
నమగమ్యాగమనాశనం ॥ పతితపాపాచ్యాహ ॥ అపస్తంబః॥ సైయః॥ భీశ
స్త్యంపురుషవధోబ్రహ్మజ్ఞంకృతాతః ॥ మాణిపితురియోనిసమ్మ
న్దనహంపశ్యస్తీగ్రమనంసురాపానమనయోసయోగోగూర్మిసఖోగూఢం
ఖంజగత్వాన్యానిచపరతల్పాని ఇతిపతినియహేతుని ॥ అధాశుచికరాణి॥
శూద్రగమమార్యస్తీగ్రాణం ప్రతిషిద్ధానాంమాంసభక్షణంశువోమనుష్యస్య
చకుక్కులసూకరాణాంకమ్యాణాం క్రవ్యాదానాం మనుష్యాకాంమూ
త్రపురిషప్రాశనంశూద్రోచ్ఛిష్టమహితాగమనమ్యాణామేత్యాగ్యపత
పీయనీత్యేకే ॥ అథధర్మనాశహేతుని ॥ క్రోధోహర్షోరోషోలోభో
మోహోదంభోద్రోహోమృషోద్యమోత్యాశాపరిహదావసూయాకామమ
న్యాఅనాత్మ్యమయోగఇతి॥ ఎతేషాంపురుషోక్తానాంపాతిత్యదాయినా
మశుచికరాణాంధర్మనాశహేతునాం యతిచాంద్రాయణం విశోధనం
తదేవాహమనుః ॥ సైయాదిసర్వపాపానాంతదైవాశుచినామపి ధర్మనా
శకరాణాంచయతిచాంద్రాయణంపరం ॥ ఎతిస్యాచరణేనైవ సర్వపాపం
ప్రణశ్యతి ॥ యతిచాంద్రాయణంనామయతిలోకప్రదాయితే ॥ శిష్నవ్రూ
పమాహ॥ గౌతమః॥ మాసాదౌప్రతిపద్దివసేపాతిర్విప్రాయధావిధి శ్వా
మూత్రిపురీషేతుశోచంకుర్యాద్భద్రాధి ॥ పరితాన్సంశోభ్యయిత్సేనహ్య
పామాగన్యశాఖయా॥ స్నానంకృత్వానదీతోయతేటాకేవాహాశిపిచ॥
ధృత్వాథోతింహోత్తరీయంసిత్యకమనమాపయేత్ ॥ ఔపాసనాదికంకృ
త్వాదేవపూజామధాచరేత్ ॥ సంకల్పమేశంకుర్వీతపూర్వమంత్రమనుస్మరేత్ ॥
తాపధ్వాయేన్ద్రహవిష్ణుంయావన్తందాయితేరవిః ॥ కుక్కుటాండప్రమా
ణేనపంచైవకబలాన్సుధిః ॥ భక్షయేద్విష్ణువేదత్వాపూర్వవత్క్షాళయేతగ్రా॥
పారోప్రక్షాళయేత్పశ్చద్దిగ్రాచమ్యశుచిర్భవేత్ ॥ సాయంసంధ్యామువా
సీచస్వపెన్నరాణాంతః ॥ తతఃప్రాతస్సముత్తాయసర్వంపూర్వవదా
చరేత్ ॥ తావతోబోషణంకృత్వాయావచ్చక్లాష్టమిభవేత్ ॥ తతైవపూ
ర్వవిష్ణిండాభక్షయేత్పూర్వసంధ్యయా ॥ పాణామ్యాంబుసుశాష్టమ్యాం

తథామాయాంయథాక్రమం || భక్షయేత్తంచపంచైతరభిశాన్సక్తిపూర్వ
తః, అథశ్శాయీభవేన్నీస్యంగంధతాంబూలవజ్జీవః || మానాంతేగోప
దాతవాప్రతస్యపరిపూతకాశమ్ | పంచగవ్యంపిబెత్తశ్చద్యతిచాంద్రాయ
ణంస్మృతం|అసేనసాధినాయస్త్రజతిచాంద్రాయణంపరిం | కుగ్యత్పాపవి
శ్చదాత్సాహస్యయాత్పరమాంగతిం || విధవావాయుతిగ్వాపిప్రతిపాపాప
నాశనం | గృహీతాకురుతేనమ్యక్స్వపాపైఃప్రమచ్చ్యతే || ఇతియతిచాం

—శిశుచాంద్రాయణలక్షణమ్.—

యదీధిః || అథశిశుచాంద్రాయణలక్షణమ్ || శిశులి|| శృణురామ
మహాబాహుశిశుచాంద్రాయణంపరిం | శిశుచాంద్రాయణంనామసర్వస్వ
గమనేతం || పురాతనాదాలికోవాపిమాతృగర్భద్వినిగతః | నాభినాశ
ముపాదాయస్వాంజతాఃపృథక్మహాం || గర్భప్రసవేనమాయాతేస్వగో
త్రోవ్రతంచరత్ | తదాప్రభృత్యస్తాయోగీసాయాహ్నైభైక్షమాచరేత్ ||
త్రోద్రయాణాంద్విజాతీనాంప్రవేశ్యసుసంచరత్ | కబళిత్రయమానీయప్ర
త్యోల్లశుఃభిజతైః || భాగత్రయంతదాకృత్వాభాగవికంహరేదకదా | ద్వి
తీయమగ్నోక్షిప్త్యతీయంచాత్మగన్యకేత్ || రాత్రాస్వపేత్స్థండేలేసాగం
ధపుష్పావివజితః | ఏవంవైప్రత్యహంకుర్వన్యావత్పుత్రసమాగమం || నా
చిశతూప్సత్ప్రసంగంవిశ్వంతః || తదాప్రభృతిలోకేస్తీకశిశుచాంద్రాయ
ణంస్మృతం | కలాయుగవిశేషేణమహాపాతకనాశనం || మహాపాతకశుద్ధ
స్వాస్థిత్యాత్రైవతద్వ్యేమత్రమం || గాతవిః || శిశుచాంద్రాయణంసమ్యక్
జ్ఞానమేకనిరంతరం | కృత్వాశుద్ధిమహాప్నోతిమహాపాతకవానపి || బాదా
లిశిశుచాంద్రాయణంకుర్వాద్ద్విశోయః || పముక్తయే | ససద్యఃపాపని
మకక్తఃప్రపేదేపరమాంగతిం || తత్ప్రకారమాహ || దేవలిః || మాసాదౌప్ర
తిపద్దివసేపూర్వతత్పాపనిమాచరేత్ | దంతధావనస్నానభౌత వస్త్రసం
ధ్యావంశాదికంపూర్వవత్కృత్వాచతుర్థేకయామే | పటపణపుటవాపి
హ్యశ్యర్వాపినఃఖిలాత్ || శ్రోద్రయాణాంద్విజాతీనాంప్రవేశ్యసుసంచరత్ ||
కబళిత్రయమానీయప్రత్యోల్లశుఃభిజతైః | భాగత్రయంతదాకృత్వాభా
గమేకంహరాక్షిపేత్ || ద్వితీయమగ్నోక్షిప్త్య అశిష్టంస్వయంహరేత్ |
ప్రత్యోల్లపూర్వవద్దస్తాద్విరాచమ్యశుచిర్భవేత్ || రాత్రాస్వపద్ధరేగ్రస్థండి
లగంధఃభిజతః | పునఃపరేమ్యరేవంహితుర్భావోవిశుద్ధయే || ఏవ రూ

పంప్రభంకృత్యామాసాంతేగౌర్వచార్తతః । దేయావిప్రాయమాహాపంశ
గవ్యపిబేతతః ॥ ఏవంకుర్యాన్మరోయన్తు స్వవాప్తేఃముఖ్యైః । కృ
చాన్ద్రాయణంసమ్యక్కుర్యాన్మోక్షార్థజన్మచిః ॥ శర్వానామానవాప్తో
తిప్రాప్త్యాద్విప్లుమంవిరం ॥ ఇతిశిశుచాన్ద్రాయణం ॥ అథమహాచార్యు
— మహాచార్యుల వాదానుబంధము —

యణనిధిమాహ ॥ శేవలః ॥ శృణురామప్రపత్యైమిమహాచార్యులవాదానుబంధ
రం । బ్రహ్మకూత్యాదిపాపానాంకోధనంసర్వమంగళం, గురుద్రోహేదా
శ్వాపంయత్పపంపరిపంచనః । యత్పపంపుశ్రీకాత్యాయాంయత్పపంప
శుచారణే ॥ పిత్రోరబ్ధపరిత్యాగేఽన్యుద్రోహేదయద్యవేత్ । యత్పపం
శివనిందాయాంయత్పపంచకధారణే ॥ యత్పపంశివస్వాల్లభక్షణేత
స్యధారణే । లింగధారణశ్శిర్భః ॥ చంద్రాగమనేపాపంయత్పపంవిభవా
గమః । పరస్త్రిపువణ్యశ్వాపంయత్పపంపరిపంచనః ॥ యత్పపం వృషటి
సంగమత్యాపంకుండగోళియోః । శూద్రాపతేశ్వయత్పపంయత్పపంప
సవిక్రయే ॥ పురోహితస్యయత్పపంయత్పపంపరిపంచనః । యత్పపంప
ర్వసంసర్గయత్పపంధేనువిక్రయే ॥ యత్పపంపరిపంచనంయత్పపంప
నిందయా । యత్పపంపరిప్రసిందాయాం న్యాసంధూషణేచ ॥ ఏవమాదీని
పాపానిగురుణిచలఘూణతః । ఆద్రాణిచైవశుష్మాణియాచిపాపాన్య
నైకశః ॥ తేషాంనాశికరంశేదంమహాచార్యులవాదానుబంధము । యత్ప
చ్యుతేపాపైగురుభిర్లఘుభిస్తథా ॥ తత్సక్రియమాహః । గౌతమః । సుక్లప్ర
తిపదిస్వాత్వపూర్వవచ్చద్ధతోయతః । పూర్వవచ్చయమంక్యత్వ
కాలజితే ॥ విష్ణుపూజాపగోధూత్వాపూర్వసంక్లమాచరేత్ । పూర్వ
స్యంతముచ్చార్శనిరాహరఃస్వపేతతః ॥ తితిఃప్రభాతఉత్థాయస్వాత్వా
చమ్యయధావిధిః । పూర్వవచ్చ్యకమాణిసమాప్యవిధిపూర్వకంబ్రహ్మర్షక
లతయాతేపూర్వవచ్చయేత్ । తదోబోధ్యయధాపూర్వం పూర్వవ
చ్చయతఃస్వపేత్ ॥ ఏవంప్రతిదినంకార్యం రాకాయావత్ప్రవతకతే । తతోపి
పూర్వవచ్చ్యత్వాత్వకమాణిసర్వశః । తతేవచక్రయేత్పంచదశ్రా
సాన్ద్రవాస్తయే । తత్రాపిహంసాన్నిధ్యస్వపేద్యంధాదివజిః ॥ ఉపా
ణంప్రకతకవ్యమయాచమ్యప్రవతకతే । తత్రాపిపూర్వవచ్చయండా
యేత్పుష్పసంఖ్యయా ॥ శుక్లప్రతిపదిస్వాత్వగౌరవయాప్రతపూతకయే ।

హేమాద్రాచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణం. ౨౩

పంచగవ్యంపిబెస్పృశ్యన్నహాచాంద్రమిరీరీతం || అశక్యస్సర్వలోకానామన్న
 కృత్యగోమహాత్రయః | కృతేచమూలశ్రితాః | పాశాస్త్రేతాయాం కేకసాశ్రి
 యాః || ద్వాపరే క్తమూలశ్రిత్యలవహ్నాశ్రియస్సదా | మహాచాంద్రస్య
 మహామాకథితోయమయానఘ || యత్యృత్వామువ్యతేపాప్తైమహాచ్ఛరు
 పపాతకైః | ఇతిమహాచాంద్రాయణపీఠిః || అథ పంచవిధ చాంద్రాయణప్ర

—శిష్యచరితచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయః॥—

ప్రత్యామ్నాయమాహ || దేవలిః || ఆదవత్సృయరాశంప్రమహాపాతకనాశ
 నం ప్రత్యామ్నాయంహిచాంద్రస్యశిష్టులోకప్రదాతకం | అశక్తత్వాద్దు
 ర్మత్యాస్త్రేభాయుర్వాతహేమరసః | ఇక్తిశ్రద్ధాహీనత్వాదలస్యాన్నా
 ప్రదాతకం || చాంద్రాయణైక్యతారంధ్రరాజవిద్వరశంకయాపురాదేవేంద్ర
 సువిదేవానాహతురందరిః || చాంద్రాయణైక్యతక్తృత్వప్రత్యామ్నాయం
 విలంబమా | శుక్లశుభిపదినాత్వానత్యక్తమకానమాప్యచ || సంకల్పంతుర్వ
 యస్యత్వాకర్యైకామదప్రతం | ఇతీసంకల్ప్యమనసాపూర్వవద్విధిభూ
 త్వం || గావోదేయాఃప్రపత్యైనపంచాశత్సర్వగూర్వాపిణీః | సుప్నాబ
 హుయోగోవిశేషభ్యోజలపూర్వకం || అసేనకృతవాన్చాంద్రంశాస్త్రీయా
 గేణభేషదః || మూర్కండేయః || అశక్తాయదిచాంద్రస్యభక్షణేరాజవల
 థి | ప్రత్యామ్నాయతదాకుర్వాత్సవత్సాగాః స్వలంకృతాః || పంచాశ
 త్పిల్లియాపుతస్త్వపాపాన్నసంశయః || గౌతమః || చాంద్రాయణస్య
 విహాసాప్రత్యామ్నాయంసమాదరేత్ | అన్యతాగంధపుష్పదైగ్ధ్యూపితా
 న్నగూర్వావతైః || పంచాశద్దాఃప్రయత్నేవిశేషభ్యచ్చైశక్యైశ్చ || ప్ర
 త్యామ్నాయైహారినాన్యైశ్చోక్తస్తస్మాన్మనంశయః || అశక్తాచాంద్రవి
 వయోప్రత్యామ్నాయంతదాదరేత్ | ఎతేనశుద్ధిమాహ్నీతి చాంద్రాయణఫ
 లంలభేత్ || మహాచాంద్రప్రత్యామ్నాయస్తతఃసంకావోదేయాః || మహాచాం
 ద్రాయణఫలమప్నోత్యేకార్థః || ఇతిపంచవిధచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయః ||

—శిష్యప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణం॥—

అథప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణమాహ || దేవలిః || క్రిదినంతుదివాక్సీయాత్తి
 దినంరాత్రిభోజనం || అయాలితంశ్యాత్తిదింపిదాహోదినస్యయం || కృ
 ఛ్చ్రివేతద్విజానీయాద్దానంగవ్యభక్షణం | బ్రహ్మసత్త్వాదిపాపానామే
 తత్యృచ్ఛ్చ్రివిశోధనం || మూర్కండేయః || ఎకఘృత్తేనకైనతదైవాయాచి

తేనచ । ఉపవాసేనచైతేనగోదానంగవ్యభాజితం ॥ ఎతత్త్రిరాశ్యశంయే
 నశ్యచ్ఛ్రీంస్యాత్పరిపూరితః । బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేషాం విశుద్ధి
 దం ॥ గౌతమః ॥ పాజాపత్యంకృచ్ఛ్రీమిదంసర్వపాపప్రశాశనం । త్రైవి
 స్వాద్దివాభుక్తిఃత్రివిధంరాత్రీభోజనం ॥ అయాచిశంస్యాత్త్రివిధం త్రైవి
 వాయుభాజితం । గోదానంపంచగవ్యాంతేశుద్ధిమాభ్యేత్యుత్తమం ॥ త
 దాహపస్తంబః ॥ త్ర్యహశనక్తాశ్వనివాశితతప్త్ర్యహం త్ర్యహమయాచిత
 వ్రతస్త్రిహంశాస్త్రీతికించనైకృచ్ఛ్రీద్వాదశరాత్రస్యపథిః ॥ జాబాలిః ॥
 బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేషాంమునీశ్వరాః । తులాదిదానంఘృ
 ణాంపాపానాంసాధనంస్పృశాం ॥ ప్రజాపతిరిదంసామైశ్వర్యప్రవాక్ దేవస
 స్మితా । సర్వలోకాపకారాయసర్వపాపాపయత్తయే ॥ దినత్రయందీవాభు
 క్తిస్తధారాత్రాదినత్రయం । అయాచితంస్యాత్త్రివిధం నిగ్రహాదీనత్ర
 యం ॥ పంచగవ్యంతశిఃపశ్చాద్దాశకాచవిశోధనీ । ఎవంకుర్వాద్ద్విజ్ఞోయస్తు
 సర్వపాపనిముక్తవాక్ ॥ ఇతిపాజాపత్యకృచ్ఛ్రీతితి ॥ ఎతదాచరణాశ

—*ఎతదాచరణాశక్తానాం ప్రత్యామ్నాయః*—

క్తానాం ప్రత్యామ్నాయమాహ ॥ దేవలిః ॥ ధేనుమహానదీస్నానం ద్వాదశ
 బ్రాహ్మణార్చనం । సంహితామాత్రపాతశ్చద్విశతంప్రాణరోధనం ॥ తిలహా
 మసహస్రంస్వాదయుశంజపడవ్యతే । ఎతేషాకాపత్యకృచ్ఛ్రీప్రత్యామ్నా
 యః ॥ తదాహలైంగతశ్వరః ॥ పాజాపత్యేతుగౌరేకాద్వాదశ బ్రాహ్మ
 ణార్చనం । సముద్రగానదీస్నానంసంహితామాత్రమువ్యతే ॥ ప్రాణాయా
 మాశ్చద్విశతంఅయుతంజపడవ్యతే ॥ తిలహామసహస్రంస్వాశ్చ్రీప్రత్యామ్నా
 యస్తుస్తధా ॥ గారుడపురాణే ॥ యశ్చోక్తంమునిభిఃకృష్ణగ్రంథమేశా
 పైఃప్రగౌరవాత్ । సర్వవైగతద్విజానీయాద్వాదశాహాభీరితం ॥ గౌత్ర
 యత్రమునిభిఃకృష్ణగ్రంథాక్తంప్రతప్రపాజాపత్యమేవ ॥ ద్వాదశరాత్ర
 సాధ్యత్వంచాంబ్రాయతైర్విదాసర్వకృచ్ఛ్రీమయోజనీయం ॥ విజవాహగౌ
 తమః ॥ కృచ్ఛ్రీద్వాదశరాత్రంస్నాన్మునిభిఃపరిభాషితం । సర్వవైగతద్వి
 జానీయాత్ప్రజాపత్యమనీషిభిః ॥ పరాశరః ॥ అకామశఃకృతంపాపంవే
 దాభ్యాసేనశుద్ధ్యతి । కామతస్తుకృతేపాపేప్రపాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ ప్ర
 తామ్నాయాచరణప్రకారమాహ ॥ దేవలిః ॥ విప్రస్నాత్వాతు పూర్వా
 హ్నేన వ్యాంవాన్యత్రవాజశైవస్త్రీఃపుండ్రకంధృత్వాసత్యకర్మసమాపయేత్

హేపాసనాదికంకృత్యా తతోచేవార్చనాశ్చరం । చతుర్భిర్భాగైర్భాగై
 న్నాగంపుష్కానాంవాచయోత్తతః ॥ దేశకాలౌచసంకీర్త్యస్వపాపమనుసం
 వదేత్ ॥ ఏతత్వాపవిశుద్ధ్యధాం కామాత్కృతమకామతః । ప్రాజాప
 త్యస్యకృచ్ఛగ్రస్యసాక్షాత్కృతమశక్తవాక్ ॥ ప్రత్యామ్నాయ మహం
 కుర్యాంభవంతఃపితుమకాథ ॥ ఇత్కుక్వా గాంసవత్పంచ సుశీలాంచ
 పయస్వినిం ॥ పూజయిత్వావిధానేనబ్రాహ్మణంచయథాధాతః । హే
 గౌస్త్యంసర్వలోకానాంచాతేతిపరికితః ॥ అతస్త్యాం పూజయిష్యా
 మిసర్వపాపాపశుత్రయే । ఇసిసర్వత్రకృచ్ఛగ్రస్యాక్షాణ్ణ గోదానే
 సుపూజామంత్రః । వేదాధ్యాయకసదాపూజ్యోదానేష్యేతేషుపావనః॥
 తత్త్వామారాధయ్యవ్యధ్యపాపాదస్మాద్విమోచయ ॥ ఇసిప్రపూజామం
 త్రః ॥ ప్రత్యామ్నాయమహంమజపస్మాదక్షిణాదాంగోదానేషుచ ॥ గ
 వామంగేషుచింతి భువనానిచతురదశ । యస్తాదస్మాచ్ఛివంశేస్యా దత
 శ్శాంతింప్రయచ్చమే ॥ యజ్ఞసాధవదూతాయావిశ్వస్యాఘప్రదాశినీ । వి
 శ్వరూపధరోదేవః ప్రియతామనయాగవా ॥ ఇసిసర్వత్రగోదానేషు మం
 త్రౌ ॥ తత్రాపిదక్షిణాదేయాక్షధాన్త్రాణసారః । ఎవంకుర్యాన్నరౌ
 యస్తుప్రత్యామ్నాయమశుత్రమం ॥ సంపూజాఫలమబోహేప్రాజాపత్య
 స్యకృచ్ఛగ్రతః । కృచ్ఛగ్రస్యేత్యధః । ప్రాజాపత్యకృచ్ఛగ్రస్యాక్షా
 ణ్ణ త్వేనగోర భావేతస్మల్లభమాహ ॥ శవలః ॥ గవామభావే నిషకం
 స్యాత్తవధాపాదమివవా । దరిత్రఃకుశతేషాదంభనకః పూజమాచరే
 త్ ॥ అన్యధాశత్రులంనాస్తీప్రాజాపత్యంనసిద్ధ్యతి । నిష్కశబ్దాద్వివిధః॥
 వరాహస్తదధఃమేకఃపక్షఃముఖ్యః । తదన్యఃపక్షః కనీయాక్ ॥ తదన్యం
 గీకృతమస్తాభిః ॥ తదాహమారగంధేయః॥ ప్రమాణంప్రాప్తిపక్షస్సన్య
 దుత్తమఃపరికితః । మధ్యమాచరణంనాస్తీప్రమాణం తత్ఫలంచవా॥
 మధ్యమానాంవరాహస్సన్యదుత్తమఃపక్షిణదగ్ధతే । ఉత్తమంయఃపరిత్యజ్య
 మధ్యమంసముపాశ్రియ ॥ సదానఫలమస్మాస్తిమధ్యమో మధ్యమంచరేత్ ।
 కనీయసోవరాహాధముత్తమఃపరికితః ॥ ఏతస్యమధ్యమంనాస్తీ నైత
 త్కృచ్ఛగ్రఫలంభజేత్ । అకించనానాంసర్వేషాంధరణంగౌరుదాహృతా॥
 అతోహీనంనకతకవ్యుగోమూల్యేషుహిసర్వదా । ఏవంయఃకుశతేధక్ర్యా
 హ్యుత్తమాధమమధ్యతః ॥ తత్త్ర్యలమవాహేతిసాన్యధాఫలమస్తీహి । స

ర్వత్రసర్వేషా గోదానప్రత్యామ్నాయమూర్త్యేష్యైవమేవవేదితవ్యము త్రమ
మధ్యమలఘుభావేన । ఉత్తమఃప్రదున్న మధ్యమంకుర్యాత్ । కించిద్దనా
ధ్యోమధ్యమఃకనీయాంసంసకుర్యాత్ । అకింఛనస్యకనీయాన్నత ఉత్తిమః
అఃస్వశక్తిపురస్కరితయాప్రత్యామ్నాయంకుర్యాత్ ॥ అన్యథా నష్ట
త్వమాప్నోతీశ్యథః ॥ ఇతిప్రాజాపత్యకృచ్చప్రత్యామ్నాయస్యగోదా
నస్యప్రత్యామ్నాయగోమూల్యం ॥ అథసముద్రగానదీస్నానరూపప్రత్యా

—*ముద్రగానదీస్నానరూపప్రత్యామ్నాయః*—

మ్నాయమాహ ॥ దేవలిః ॥ సముద్రగానద్యః ॥ భాగిరధీశయమునాన
మదాదానరస్వతీ । గోదావరీకృష్ణవేణీ తుంగభద్రాపినాకినీ ॥ మలాప
హాభీమరధీశబా శాభవనాశినీ । అఖండాచైవ కావేరీతామ్రపణిశము
హానదీ ॥ ధృష్టాంతిప్రయాగశ్చగంగాసాగరసంగమః । ఏతాఃపుణ్యత
మానద్యఃదర్శనాత్పాపహరిణీః ॥ స్వర్గరావృత్తదానూణాం స్నానేము
క్తిప్రదాస్త్రితాః । విశతియోజనగామహానదీసముద్రగాద ॥ ఏతాసు
స్నానమాత్రేణమనుజిహ్వాతోభవతి । ప్రాజాపత్యకృచ్చాచరణే అశక్త
స్యనదీస్నానరూపమేవకలాయుశసమీచీనం । అతానదీస్నానమేవ వయం
బ్రామి ॥ గంగాయాంమౌసల స్నానంప్రాజాపత్య సమం విదురితిభవి
ష్యోతాశ్చక్తాత్ । గంగాస్నానంవిశుద్ధిదమితి ॥ పంచవిధాగంగా
స్నానందే ॥ భాగిరధీగౌతమీకృష్ణవేణీపినాకినీ । అఖండాచైవకావేరీప
ంచగంగాప్రకీర్తితాః ॥ అగ్రాస్సముద్రగానద్యోన్మాణాం పాపాపహరి
ణీః । ఏతాసుఃపహానదీమస్నాత్పూణాం ఏతాః ప్రతియాత్మోశాంపుధ్యే
థకృణమాహ ॥ గౌతమః ॥ స్వగ్రామస్యచయాసింధుర్యావద్యోజనమా
త్రగా । తామద్విశ్యయదాగంతుస్నానార్థంధర్మరాయవా ॥ యావం
తియోజనాసహితావత్యుచ్చిఫలంభేత్ । పరాథంయోనుగచ్ఛేత్తాం
స్నానమాప్రీఫలంభేత్ ॥ భృతింగృహీత్వాయోగచ్ఛేన్నశస్యఫలమస్తహి
విష్టువాదోద్భవాగంగాదశకృచ్చిఫలప్రదా ॥ యమునావతధాన్యణాం
దశకృచ్చిఫలప్రదా । గౌతమీకృష్ణవేణీదనవకృచ్చిఫలప్రదా ॥ పినాకి
నీదశావేహ్యుష్ణకృచ్చిఫలప్రదా । తుంగభద్రాభీమరధీనస్తకృచ్చిఫల
ప్రదా ॥ పంజుశాభవనాశీరముఖకృచ్చిఫలప్రదా । ఫల్గునీతామ్రప
ణీశనవకృచ్చిఫలప్రదా ॥ చాపాగంస్నానమాత్రేణశ్యాబ్ధికృచ్చిఫల

ప్రపదం । శ్రీశైలసంగమేనైవగంగాసాగరసంగమే ॥ వింశత్యశ్చ ఫలం
 స్నానమతోనద్యశ్చ పావనీః । ప్రాజాపత్యకృచ్చప్రత్యామ్నాయనదీస్నా
 నప్రకారమాహ ॥ పూర్వవత్పూర్వాహవాచనసంకల్పాఃకంకృత్యాబుత్త్వి
 జోవృత్వానదీస్నానాభిముఖోభూత్వాయాయాత్ ॥ నదీంగత్వాకర్తాపూ
 ర్వంస్నాత్వాస్నాతాఃకంఠపుష్పేదైశ్చరభ్యవ్యయయా పరిషత్స్పృశ్మ
 సంకల్పితస్యసర్వప్రాయశ్చిత్తస్యపమగ్రఫలవాప్త్యధికంపరిషన్నిజీకప్రా
 జాపత్యకృచ్చప్రత్యామ్నాయస్నానరూపమబ్జంద్వ్యబ్జంశ్ర్యబ్జం చతుర్బం
 పంచాబ్జంషడ్బంషడ్భుజితషడ్బంత్రైధావతికాతం యేనయేన ప్రకారేణయే
 నసంకల్పితంతత్తాప్రజాపత్యకృచ్చప్రత్యామ్నాయదూతాశ్చబ్రాహ్మీసం
 ఖ్యాతంఅహంవాబ్రాహ్మణైర్వారహంనదీస్నానరూపమాచరిష్యే ఇతి సంక
 ల్పిబ్రాహ్మణాస్తేగ్రహితుః । ఋషిజన్తు । యజమాన్గోత్రపక్షత్రరా
 శిశాఖానామధేయానిషష్ట్యంతేనసముచ్చార్య ఏతేనయజమానే నాముకగో
 త్రేణాముకనక్షత్రే అముకరాశౌజాతేనాముకశాఖాధ్యాయినాముకనామ
 ధేయేపరిషత్స్పృశ్మ సంకల్పితస్య స్వప్రాయశ్చిత్తస్యపరిషత్స్పృశ్మ
 ప్రాజాపత్యకృచ్చప్రత్యామ్నాయపరికల్పితాని మహానదీస్నానాని మాస
 అవదాచరిష్యామిఇతి ఋత్విక్సంకల్పః । మహానద్యాంపరిషత్స్పృశ్మం
 త్రవజంమౌనమజ్జవత్సానంకృత్యాతపహుగత్యైతేన్ద్విరాచమ్య
 ధాతవస్త్రంపరిధాయతడభాపే ద్వాదశసంఖ్యాయా వస్త్రా వధూనసంకృ
 త్యాచ్చద్భద్విరాచమ్య పూర్వవత్స్నాయాత్ । ఎవం సంకల్పితాబ్రాహ్మ
 సంఖ్యాభవతి । యజమానస్నానకర్తృభ్యఋత్విగోత్రపక్షంవా తదర్థం
 వాపాదంవాస్నానఫలస్వీకరణార్థందద్యాత్ । నిమగ్నశబ్దా శేవమానేన
 వరాహద్వయం । ఋషిమానేనతడభం । మానుషమానేన తడవగ్రా
 హ్యం । ప్రధూణాముక్తప్రకారమేవ ॥ సువర్ణస్యనమద్భ్యమం । అకిం
 చనస్యతడభం । సువర్ణప్రమాణంయధోక్తం తద్ధేవనాన్యత్ ॥ గౌత
 మః ॥ గంగాయాంమాసాస్నానం ప్రాజాపత్యసమంవిదుః । ఏతత్సంబ
 గంగాస్నానవిషయం ॥ ఇతరానుసాద్రగానునదీమప్రతిస్నానంసంస్కరి
 కుల్యాయాంశతాకపమరీష్ణాదిమ పృథక్సంకల్పః ఖండాచువాక సతనం॥
 సూక్ష్మభిముఖస్సంస్కృతానంకృత్యాతాకంగత్వాధాతవస్త్రాదికంధృ
 త్వాఅష్టాత్రంశతంగానుక్రింజ్యతే । ఎతప్రాజాపత్యకృచ్చప్రత్యామ్నాయం

౨౮ హేతు ద్రావిడ నారీశ్వరయోగే ప్రతిపాదనా ప్రాయశ్చిత్తం.

భవతి । స్నానమే' మేవకృచ్ఛ గ్రహదంతేభ్యశ్చ దక్షిణాదేయా ॥ ఎవమ
బ్రాహ్మసంఖ్యాయా కృత్వా పూర్తోభవతి ॥ ఇతి ప్రాజాపత్య ప్రత్యామ్నాయన
దీస్నానం ॥ అథ ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ గ్రహత్యామ్నాయ త్వేన పరికల్పిత ద్వాదశ

—*ప్రాజాపత్య ప్రత్యామ్నాయ బాహ్యోన్మూఢార్చనం.*—

శబ్రాహ్మణభోజనవిధిమాహ ॥ దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ గ్రహ ప్ర
త్యామ్నాయమిమంశ్యం ॥ యంకృత్వా ముచ్యతే పాపైశ్చ మహద్భిరపి నా
రద ॥ పూర్వావత్సంకల్పాదికంకృత్వా ద్వాదశశబ్రాహ్మణాన్నిమంత్రయేత్ ॥
పరాశరః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ గ్రహ ప్రత్యామ్నాయం ద్విబార్చనం । కృ
త్వా శుద్ధిమవాప్నోతి ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ ఏప్రాణశాంతా నపరీ
తాన్వేదశీలపరివ్రాతా ॥ సదాచారా శుచీన్నిత్యంకృచ్ఛార్థం తా
న్నియోజయేత్ ॥ తదాహంపస్తంబః ॥ శుచీన్మంత్రవతః ప్రాతస్సర్వకృత్వే
షుభాజయేత్ । దేశతః కాలతశ్చాతస్సమ్యక్ పరిగ్రహీత్వ త ఇతి ॥ ఏవం
ప్రాన్నిమంత్యార్థభోజయేద్భవం పస్తరైః । తేభ్యశ్చ దక్షిణాదేయా
ధావిత్తానుకారతః ॥ ఏవం యః కరుతే సమ్యక్ ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ ఇతి
ప్రాజాపత్య ప్రత్యామ్నాయ ద్వాదశశబ్రాహ్మణార్చనం ॥ అథ తత్ప్రత్యా

—*తత్ప్రత్యామ్నాయ పారాయణ ప్రకారః*—

మ్నాయ పారాయణ ప్రకారమాహ ॥ దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ గ్ర
హ వేద పారాయణం మహత్ ॥ ప్రత్యామ్నాయం ప్రశంసంతి శాఖామూలం
సహజం । పారాయణేన భగవాన్ కృతకృత్యోభవేత్తదా । ఫలం సం
పూర్ణకృచ్ఛ గ్రహ ప్రద దాతిన సంశయః ॥ ప్రాతః కాలశుచిర్భూత్వా నిత్య
కమనః సమాప్యద । స్వప్నోదేవతా గారేన ద్యాం వా దేవతాలయే ॥ ప్రా
జ్ఞుభోజజ్ఞుభోవాపి సంకల్పం పూర్వవచ్చరేత్ । పారాయణాదా ప్రణవం
కృత్వా పారాయణం దశరేత్ ॥ దశస్త్రవనవలోక్తైశ్చ వహ్యాసంమ్నా మ్యేవ
పాపినః । మానవతం సమాగమ్య పరే శ్వదం శనై శ్చనైః ॥ శిష్యుపారిశి
రఃకంపితధారిభిత్ పారకః । గద్గదః స్వరహీనశ్చ పంచైతే పాఠకాధమాః ॥
తతశ్చనైశ్చనైర్విద్యామభ్యసేదాత్మశుద్ధయే । యావత్సమాప్సిష్ఠవతితా
వత్కృచ్ఛ గ్రహం లభేత్ ॥ స్వయమేవ పరే ద్వేదముత్తమం పరికీర్తనం । ప్ర
త్యామ్నాయో మధ్యమస్సాద్భృతకేసిఫలం భవేత్ ॥ ఇతి సంహితా ప్ర
త్యామ్నాయః ॥ అథాయోగే గాయత్రీజపరూప ప్రత్యామ్నాయ మాహ ॥

—*అయతగాయత్రీజః సూర్యప్రత్యామ్నాయః*—

దేవతః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్చిస్యప్రత్యామ్నాయోజితోమహాః । అయతం వేదమాతుశ్చసర్వపాపైః ప్రముఖ్యతే ॥ ప్రాతసాన్నిత్యా యథాచారం దంతధావనపూర్వః ॥ అగ్నిశ్శాత్రాలయే దేవగృహేవాపినదీతః ॥ గోష్ఠే బృందావనేదేశే జపేదయతశంఖ్యయా । పర్వభిజః పమలాభిః కుశః ॥ ధృతిభిరేవవా ॥ స్వయం మూనిముపాస్తా యదీశశ్చ సవలకయేత్ । జపేన్మహాపాపజాలదహనార్థం చినదినే ॥ అవ్యగ్రచిత్తే ప్రవిషేద్యధా దోషమశ్నుతే ॥ మూలం దేయః ॥ సందిగ్ధస్తుహతోమంత్రోవ్యగ్రచిత్తోహతోజపః । అబ్రహ్మణ్యం హతంత్రాత్రమనాచారం కులహతం ॥ తతోమనసిజప్రవ్యం మనసంకోటిరుచ్యతే । అయతమాత్రేజపే పూర్ణే ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ అంశుశ్యగ్గోయజ్ఞప్రం యజ్ఞప్రం మేరులంఘనా ద్విధాచిత్రేన యజ్ఞప్రంతత్సర్వం నిష్ఫలం భవేత్ ॥ పరాశరః ॥ హస్తస్యానామికామధ్యపర్వాదాం భగ్నయత్నతః ॥ తద్విత్తీయం కనిష్ఠాయాః పర్వస్యాయమనుక్రమాత్ । అరామికార్థపర్వాథ మధ్యమాయాశ్చ తర్జనీ ॥ పర్వత్రయంతథాకృత్యా తదేవాకృత్యా పూర్వవత్ । మేరురంశుస్థ ఏవస్యాత్తస్య నాతిక్రమం చరేత్ ॥ పర్వభిర్గణయేజ్యస్తు గాయత్రీం వాన్యదేవవా । ఏకైకస్య శతం ప్రిక్తం గణనం మునిభిః పరైః ॥ అయతేన జపేనాశు ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ । జపతోనాస్తిపాతకమితి స్మరణాచ్చ ॥ ఇతి ప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయాయతగాయత్రీజపవిధిః ॥ అథ తిలహోమసహసరిరూపప్రత్యామ్నాయమాహ ॥ దేవతః ॥ ప్రాజాపత్యస్య కృచ్చిస్య

—*తిలహోమసహసరూపప్రత్యామ్నాయః*—

ప్రత్యామ్నాయవిధి స్త్వయం । హోమస్తిలైస్సహస్రం చక్షుతాక్షైః పాపరాశకృత్ ॥ మృత్యుంజయేతమంత్రేణ న్యాసధ్యానపురస్కరం । మంత్రంతోనేన హస్తే ద్వష్ణివాహూతీర్చ్య జపూరణైః ॥ సహస్రహోమం కృత్వాపి పూతోభవతి తస్మై దాత్ ॥ స్వయం వాఙ్ముత్తై గోవాతిలహోమసహస్రకం ॥ కుర్వాన్మౌనేన షిధావీ ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ । అప్రమాదితీలై హోమస్సర్వపాపవిరాశకృత్ ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్చిస్యప్రత్యామ్నాయోమహాత్తరః ॥ ఇతి ప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయ సహస్ర తిలహోమః ॥ అథ ప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయశతద్వయ ప్రాణాయామనాహా ॥

—* ప్రాజాపత్యసృష్ట్యప్రత్యామ్నాశతద్వయప్రాణాయామవిధిః.*—
 దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యసృష్ట్యప్రత్యామ్నాశతద్వయప్రాణాయామవిధిః । ధ
 మశాస్త్రాక్రమాగేణప్రాణాయామశతద్వయం ॥ మహాపాతకయ్యుక్తో
 వాయుక్తోవాసర్వపాతకైః । సద్యఃపునాశిషిపేంద్రప్రాణాయామశతద్వ
 యైః ॥ జపసంకల్పపూజేషు సంధ్యావందనకమకసు । ప్రాణాయా
 మాంశ్చరేద్విప్రస్తదానుత్యాయకల్పతే ॥ మారకండేయః ॥ వామేన
 పూరయేద్వాయంపూరణాత్పూరకస్సస్మృతః । సమూహకంభవత్తై
 ష్మేతుకంభనాతుకంభకఃస్మృతః ॥ సవ్వేనరేవయేద్వాయం రేవనాద్రే
 చకఃస్మృతః । వాయుమాపూరయిత్కరంధ్రాద్ధాయత్రీం మనసాస్మరత్ ॥
 పూంజైకుంభనైచైవ రేచనేతాంజపేత్త్రిధా । ఎవంతివారం జపతస్సం
 త్రైకాతుభవేదియం ॥ పరాశరః ॥ వామేనవాయుమా పూర్యగాయ
 త్రీంమనసాస్మరత్ । సమూహకంభవత్తైష్యేత్తునస్తా మనువతకయత్ ॥
 శేచయస్సవ్వరంధ్రేణపునస్తామేవసంస్మరత్ । ఎవంపూరణ కంభాభ్యాం
 రేచకైశసహమునా ॥ యోవతకయేత్త్రిధాబ్రహ్మకప్రాణాయామ ఇతిరి
 తః । శ్రాద్ధజపేచహోమేచ సంధ్యాకమకసుస్వదా ॥ యోవతకయే
 త్త్రివిధినంపరబ్రహ్మసఉవ్యతే । ఎవంశతద్వయంకృత్వాపూర్వోక్త విధి
 నాద్విజః ॥ ప్రాజాపత్యసృష్ట్యప్రత్యామ్నాశతద్వయేనగద్యతే । సర్వ
 పాపవినిముక్తస్సయాతితరమంపదం ॥ ఇతిశతద్వయ ప్రాణాయామవి

—*త ప్రకృచ్ఛ లక్షణమ్.*—

ధిః ॥ అథత ప్రకృచ్ఛ లక్షణమాహ ॥ దేవలిః ॥ వాయుష్టం త్రివిధంవి
 ప్రఃపయఉష్ణంచివత్రయం । త్రివిధంఘృతముష్ణంపవీత్యాశుద్ధిమవాత్మయా
 తే ॥ మారకండేయః ॥ విషముష్ణంపయస్తప్తఘృతముష్ణం చివత్రయం॥
 విషంజలం । పీత్యాశుద్ధిమవాత్మోతి బ్రహ్మహాపిద్విజవభః ॥ గౌతమః॥
 ఉష్ణంపయఃపయస్తప్తముష్ణంఘృతమనంతరం । చతుర్థామపి పాపానాం
 పావనంమునిభిస్సస్మృతం ॥ ఆపస్తంబః ॥ త్య్రహముష్ణంపిదేద్వాత్రి త్య్ర
 హముష్ణంపిదేత్వయః । పలమేకంపిదేత్సర్పి రేత తత్తప్తంవిధీయతే ॥ పలసం
 భ్యామాహ ॥ జాబాలిః ॥ షట్పలంచపిదేద్వారిత్రిపలంచపిదేత్సయః । ది
 నత్రయంపిదేత్సర్పి రేత తత్తప్తం విధీయతే ॥ లంధాంతరే ॥ త్య్రహము
 ష్ణంపిదేద్వారిత్త్యహముష్ణంపిదేత్సయః । త్య్రహముష్ణంపిదేత్సర్పిర్వాయభ

క్షోదినశ్రయం || వాయుభక్షభిక్షక్తమనుక్తంవాద్వాదకేదినపరిపూర్త్య
 భాంకతకవ్యం || యత్రయశ్రీకృష్ణమితమనిభిరుపదప్రసాదతతతతద్వాదకే
 శచినంవేతవ్యం || తదాహుబృహస్పతిః || మునిభిఃకృష్ణమిత్యుక్తం శా
 నైషుద్విజవల్లభః । తతకృష్ణగ్రంథావకాహాభిస్సాక్ష్యంకేహవిశుద్ధి
 దం || యత్రయత్రాబ్జుత్యుక్తంకృష్ణమిత్యుక్తంసంఖ్యాపాథ్యం॥
 తదేవాహమరీచిః || ప్రాజాపత్యేషుకృష్ణేషుఅబ్జమిత్యుక్తతేబుధైః॥అం
 శత్సంఖ్యాం విజానీయాత్ప్రాజాపత్యస్యబ్రహ్మం || ప్రాజాపత్యస్యకృ
 ణ్ణేనైవనాన్యస్య । అబ్జస్యవత్సర్వకృష్ణగణనాయాంవనశావధ
 యః || రజస్వలంస్వర్ణదివ్యప్రకృష్ణమేవవిశుద్ధిదంసర్వేషాంపాపా
 నామితీ || విష్ణుః || సర్వేషామేవపాపానాం తప్రకృష్ణగ్రం విశుద్ధిదం
 ఆతఃపరమమిత్యుక్తం మునిభిస్తత్వదర్శిభిః || ఇతతప్రకృష్ణగ్రం || అదత

ప్రకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయమాహ ॥ దేవలి ॥ అధాత స్తప్రకృచ్ఛ స్వ
ప్రత్యామ్నాయోఽస్మిభిః । అశక్తానాం చక్రసయాకర్తుమక్తః పురాన
ఘ ॥ తమేవాహ బ్రహ్మచర్యశృణ్వంశ్చ సత్తమాః । కలాయుగ విశే
షేణ హ్యస్మాత్ప్రకృచ్ఛ గల్లయంగతాః ॥ పరాశరా ॥ కృతేచ మాత్ర శ్రిత్యా
ప్రకృచ్ఛాంతాయాంకేనాశ్రితాః । ద్వాపరే క్తమాశ్రిత్య కలావన్నా శ్రి
తాస్థితాః ॥ ఇతి ॥ కలాయుగద్వాదశరాత్ర సాధ్యమాససాధ్య కృచ్ఛా
న్యాచరితుమశక్తా జనాన్మీర్ష్యబుష్టయః ప్రత్యామ్నాయాచక్రవంతః ॥ త
మేవాహతంతై విగతమః ॥ మహత స్తప్రకృచ్ఛ స్వ బ్రహ్మహత్యా నివారి
ణః । తులాప్రతిగ్రహీశ్చానాంశోధకస్యమహమునే ॥ ప్రత్యామ్నాయ
స్తదాప్రోక్తాయ దాదేవసమాగమః । స్వయంధూఃకృపయా నృణాం గ
వామింశతిమాదరాత్ ॥ సవత్సాంబహుదుగ్ధాంచసుశీలాంచ ద్విజాతయే
ద్విజాతిభ్యభివ్యక్తః ॥ జాతాచేకవచనం ॥ మరీచిః ॥ పాపనాశస్య కృ
చ్ఛ స్వత ప్రస్యబ్రహ్మరూపిణః । దద్యాద్ద్విజాతయేఽమ్యగ్గవాంమింశతిమా
దరాత్ ॥ పరాశరః ॥ మహత స్తప్రకృచ్ఛ స్వవిప్రాయాధ్యాస్య వేదిశే
సాలంకారాంసవత్సాంచధేరునాంమింశతిండదత్ ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేం
ద్రతప్రకృచ్ఛ స్థలంలభేత్ । అతోద్విజాతభిఃకార్య స్వశక్తే స్తప్రరూపి
ణః ॥ ప్రత్యామ్నాయభివేషః ॥ పంచగవ్య పిబెత్తచ్చాప్యప్రత్యామ్నాయ

ఇహీరితః । తులాదిప్రతిగ్రహీత్యాణామయమేవపరాగతిస్తత్త్వాగ్రయశ్చ
త్రాకరణవిషయే ॥ ఇతితప్తకృచ్ఛప్రత్యామ్నయః ॥ అథపరాకకృచ్ఛ
—*పరాకకృచ్ఛగీతము*—

లక్షణమాహ ॥ దేవలః ॥ అథవత్సోమికృచ్ఛస్యపరాకస్యమహాత్మనః స
ర్వదోషనివృత్త్యసర్వశాస్త్రానువతితః ॥ పరాకఃకృచ్ఛగీత్యుక్తో విష్ణు
నాప్రభవిష్ణునా । యస్యాచరణం త్రైక సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ బ్ర
హ్మహత్యాసురాపానంస్తేయంగుర్వంగనాగమః । సంకలీకరణంచైవమఖి
నీకరణంతథా ॥ అపాత్రీకరణంచైవజాతిభిఃశకరంతథా । ఉపపాతక
మిత్యేతన్నవధాపరికీర్తితం ॥ తులాహీరణ్యగర్భశ్చబ్రహ్మంహ్మయం ఘట
స్తథా । తథాకల్పశరుశ్చైవగోసహస్రమనంతరం ॥ హీరణ్యకామధే
నుశ్చపాణ్యాశ్చస్తధేవచ । హీరణ్యాశ్చరథశ్చైవ హేమహస్తి రథస్త
థా ॥ పంచలాంగలకంచైవధరాదానమతఃపరం । విశ్వచక్రంకల్పలతా
సప్తసాగరమేవచ ॥ చమథైనుశ్చమహాతీమసాంధూతఘటస్తథా । కాల
పురుషఃకాలచక్రంరాశిచక్రమనంతరం ॥ కోటిలక్షతైవహోమో ద్విము
ఖీమరభిస్తథా ॥ ఆర్ద్రగీకృష్ణాజినంచైవ శకటంసర్వసంగమే ॥ ఛాగాది
పంచకంచైవతథైవదశభేదవః । తథాదశమహాదాన మశలాస్సప్తనామ
కాః ॥ రహస్యకృతపాపాఃబ్రహ్మహత్యాశాసిత । పాపానాంనవవిధా
నాంహిఇతరేషాంమునీశ్వరాః ॥ తులాదిసంగ్రహీత్యాణాం పరాకఃకృ
చ్ఛగీతః । సర్వపాపహరోన్మాణాందేవక్షీణాంక్షియంకరః ॥ సశ్వే
ష్వేతేషు కృచ్ఛైర్ము మహాప్రోక్షః స్వయంభువా ॥ శౌతమః॥ ప్ర
త్యహంఘృతమాత్రం ద్వాదశాహంగవృద్ధవం । పీత్వాపలం ద్విజశ్చ
ద్ధైత్యరాకఇతివిశ్రుతః ॥ సర్వపాపప్రశమనస్సర్వోపద్రవనాశనః । స
ర్వలోకప్రదోయస్తాద్భగవానాహ విశ్వసృక్ ॥ వ్యాసః ॥ ప్రత్యహంగో
ఘృతంవిప్రోద్వాదశాహంపలంముదా । పీత్వాశుద్ధిమవాప్నోతిపాపేభ్యో
నాన్యధాద్విజఇతి ॥ లోగాక్షీః ॥ ద్వాదశాహంఘృతంతప్తంపలమాత్రం
గవాంపిబజ ॥ ద్విజశ్చుద్ధిమవాప్నోతిసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ పరాకొ
నామయత్రశస్త్రంగోఘృతంపలమానేన ద్వాదశరాత్రం చతుర్థకాలేనియ
మానంతరంపీత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి ॥ ఆయమేవపరాకః ॥ ఇతిపరాకకృచ్ఛ
గీతము ॥ అథపరాక కృచ్ఛప్రత్యామ్నయ మాహ ॥ దేవ లః ॥

—పరాకకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః—

ప్రత్యామ్నాయపరాకస్యవత్కృచ్ఛసామస్త్రమం సర్వపాపాపశమనంను
సాపాపనికృంతనం॥ పరాకం చామయత్కృచ్ఛః తలఁకైర్మనజోనిః॥ అ
క్షతస్సకృచ్ఛస్య సత్యామ్నాయం నమాకైత ॥ సత్యాదరిణమాత్రేణ
పరాసఫలంభకేతే ॥ ప్రత్యామ్నాయం గాతాదద్యద్దకంబనవత్సకాః॥
సర్వకృచ్ఛకృచ్ఛపరాకపరిమంపదం ॥ మహాపాతకజాలాహ్యపా
తకమేవచ ॥ తస్య స్వనాశః సత్యాశుశూలరామివానలః॥ మరీచిః॥ ప్రత్యా
మ్నాయం పరాకస్యనశమచగవాంజ్ఞజః ॥ దద్యాత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం సర్వశ్రే
యోభివృద్ధయే ॥ మహాపాతకయతోకాయతో సర్వపాతకైః ॥ ప్రత్యా
మ్నాయేనకృచ్ఛస్య పరాకస్యజనాధిప ॥ సర్వకృచ్ఛస్థలలభ్యాప్రయా
తిపరమంపదం ॥ పరాకకృచ్ఛస్థలజాతక్రతుతత్ప్రత్యామ్నాయంపంచ
దశగవాంవిశేష్యః పృథక్పృథక్గణిత్యాశుధ్యతీతివాక్యర్థః ॥ ఇతిపరాకకృ
చ్ఛప్రత్యామ్నాయః ॥ అథయాచకకృచ్ఛలిత్యంనామా ॥ శేవలః॥ అథా

—శియాచకకృచ్ఛలిత్యం—

తస్యమృగవత్కృచ్ఛస్యచింతయాచకసంజ్ఞః ॥ యస్యాచరణమాత్రేణము
చ్యతేబ్రహ్మహత్యయః ॥ మరీచిః ॥ శృంగధ్వజుషయస్సర్వైయాచకంకృ
చ్ఛస్థిమిరితం ॥ విషదానేవయత్పాపం చ త్వాపలగృహదాహనై ॥ శస్త్రా
ఘాతేచయత్పాపంయత్పాపంవిప్రవజ్ఞనాత్ ॥ విధవావ్రతలూపేనవ్రతస
వ్యాప్తిసినోరపి ॥ ఏహస్థస్థసదాచారత్యాగేయత్పాపముచ్యతే ॥ అన్యతే
నచయత్పాపంతపోవిస్తయతస్తతా॥ దానస్యకీర్తనాద్యచ్చతథావిప్రేవమా
నతే ॥ యత్పాపంవిప్రానాయాం యత్పాపంమాతృభర్తృనాత్ ॥ భగినీ
పితౄః పుత్రపలత్యం ॥ యత్పాపంధేన నిద్రాయాం యత్పాపంశివభర్తృనై॥
యత్పాపంవిష్ణునిద్రాయాం యత్పాపంక్రతుతత్సనే ॥ అన్నానభోజనేపాప
మనర్థాయేషుపాతనై ॥ దుస్సజతేశ్వయత్పాపంయత్పాపంధనగర్భతః॥ య
త్పాపంవయసాన్యపైయత్పాపంబారమోచనై ॥ యత్పాపంబుతునస్త్యా
గేనయత్పాపంభాంజపిత్రయై ॥ సకేకాన్నానరహితావిధవాకాంస్యభోజినీ॥
పునర్భుక్తాసతామ్బూలాసదానిద్రాపదాయితౌ ॥ సదాభ్రమతియానారిప
తిద్వపరాయణౌ ॥ సపుత్రః పితృవిశ్వేషీనదావిప్రఃపరాన్నధక్ ॥ కుచెల
స్సర్వదాతిష్ఠేదన్తత్యాశనానసః ॥ బహ్వశీనిష్ఠురింవక్తావిప్రదానేషువిష్ణుకృ

తే॥ ఏతేషాంపాతనాన్త్యాజయోవశంకృష్ణప్రమాచరేత్॥ పరాశరః॥ సర్వ
పాపవిశోధ్యర్థంయోవశంకృష్ణప్రమీరితం । తదాచరణమాత్రేణవిరోధవ
తిశుద్ధిమాన్ ॥ అవతఃస్మయవాన్పక్వాస్యగృహ్యగ్నావతీతుచిః । తద్యవా
గూంససూధాయబ్రహ్మపత్రపుటేవశీ॥ యవాభావేవీహయోవాశ్యామా
కాస్తస్యమానతః । తదన్నంవతినైదత్వాయవాగూంవిష్ణవేర్పయేత్॥ నిత్య
కర్మాదశంకృత్యాఘోర్వశఘ్నధూనసఃపూర్వవదిత్యనేనాత్రపాతస్సాన్ని
ననిత్యకర్తాదికం । త్వాయావన్నంబాయతేరవిః తావత్పర్యంతంపూర్వక
ద్విశ్వయాపాదికం పఠన్తిత్వానారాయణమనుస్మరన్ యవాగూంపిబెత్॥
తదాహగౌతమః ॥ బ్రహ్మపత్రపుటేదాజన్యత్వాస్వయమతంద్రితః । తావ
తామనసావిష్టంస్తగస్సూదాయతేరవిః॥ యవాగూంవిష్ణవేదత్వాపశ్చాత్ప్రీత్యా
స్వయంముదా । పూర్వవత్క్షాశనంకృత్యాపాదపాణ్యోర్యధాక్రమం॥ ద్వి
రాచమృశుదిర్బుత్వాస్వపెన్నారాయణాగ్రతః । అజస్రంధారయేదగ్నిం
యావత్కృష్ణప్రసహస్యతే ॥ పరేద్యౌరేవం కుర్వీతద్వాదశాపేనాభిరీరి
తం । తదంతేగాప్రదాతవ్యాపజ్చగవ్యంపిబెత్తతః । ఎవంకుర్యాద్ద్విజోయ
స్తు శుద్యఃపాపాత్ప్రముచ్యతే॥ ఇతియావశిష్టకృష్ణగ్రంథేణమ్ ॥ అథయావ

—యావశిష్టకృష్ణప్రత్యామ్నాయః—

కృష్ణప్రత్యామ్నాయః॥ దేవలిః॥కృష్ణప్రస్వయావశిష్టాస్యప్రత్యామ్నాయః
యఃమిమంశృణు । సకృత్కుర్యాద్ద్విజోయస్తుసద్యః పాపముక్తిమాన్॥
యోగీశ్వరః ॥ ప్రత్యామ్నాయంప్రవక్ష్యామియావశిష్టమహాత్మనః । సర్వ
పాపప్రశమనంసర్వకృష్ణప్రళంసృణోమ్ ॥ గావాదశప్రదాతవ్యాఃప్రత్యా
మ్నాయాఃప్రకిర్తితాః । నపత్నాదుగ్ధసత్పుష్పాన్సుశీలాస్సమీలంకృతాః ॥ వి
క్రేభ్యఃప్రదాతవ్యావతీచామపృథక్పృథక్ । పజ్చగవ్యంతతఃపశ్చాత్పిబెదై
వావిశుద్ధయే । ఎతత్కృష్ణప్రస్థదిఫలంయావశిష్టమఖాప్రయే ॥ గౌతమః॥
యావశిష్టమహాపాపహారిణిః ఫలదాయినః । సర్వపాపాప్రశమనంమహాపు
ణ్యపదాయకమ్ ॥ ప్రక్షామ్నాయంశృణ్వీశేషః సమూర్ణవస్త్రాభరణాః
ఖురశ్చుగోపశోభితాః ॥ సవల్నా ॥ యువతీస్సాధ్వీర్గవాంసంఖ్యాదశస్త్ర
తాః । యువీశ్వోద్విజాగ్రభ్యఃప్రదాతవ్యాః ఫలాప్రయే ॥ పంచగవ్యం
పిబెత్ శ్చాచ్ఛుద్ధోభవశీమానవః । ఏవంకుర్యాద్ద్విజోయస్తుయావశిష్టాస్వయా
పిణిమ్ ॥ గవాంసంఖ్యాం ద్విజాగ్రభ్యాయ దత్వాఫలమవాప్నుయాత్ ॥ ఇతి

—*సాంతవసకృచ్ఛ లక్షణం.*—

యావకకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయః || అథ సాంతవసకృచ్ఛ ప్రతిగమనాహ || శేవ
 లః || కృచ్ఛ స్వసాంతవసకృచ్ఛలక్షణం సర్వపాపహృత్ || శ్రీశైలంకాశికా
 డ్యేత్రంగయా డ్యేత్రంమహాత్రం ప్రయాగ. యశునాంబింధుం ౧౦గా సాగర
 సజ్జమం । తథానస్తనదీసుగం గోవమంపాపహరణీం । కృష్ణవేణీం
 తుంగధరాం హేమకూటైలలోచనం । మార్యంకశేఖరం సింహగిరిం త
 థాధర్మ పురీశ్వరం || ద్రాక్షారామం జయావత్యాం మల్లికార్జునమేవ
 వా । అకూటబలంస్థానికంబ శైలేభవనాశ్రమమ్ || పినాకినదీశరేవై
 ద్ధనాథం హరింతథా శేకటాదిం స్వర్ణముఖం కాశహానీ శ్వరంతథా ||
 సాక్షాద్గరదగాజుచవరభూటంస్వకృచ్ఛః । ఏకామ్ర చతథాలింగంస
 ర్వతీర్థంమహాత్రం || మర్కటార్జునశేఖంపాపఘ్నంకుమ్భ ఘాతంబుద్ధవంశీ
 రంగంబమహాడ్యేత్రంజన్మనాథమశః పరం || కావేరింపాపశమనీంమధురా
 విషయేశ్వరంసుంకరేశంచతత్పత్నీంతథైవౌఘవతీంనదీమ్ । తత్రాగ్నయస్య
 దిగ్భాగవ్యతీగన్ధమాదః । దామలింగంధనుమోటి సర్వతీర్థపరివహృ
 తాం || తథైవద్భువనంతత్రప్రభావహాత్రం । లామ్రపత్నీ హాడ్యేత్రం
 తత్రత్యావిష్టుశేవతాః । అనంతాభ్యుమహాడ్యే తంకొండీవ్లోయతదాశ్రవాక్
 జవార్దనంమహాడ్యేత్రం గొకర్ణంపాపహరణం । తథాహరిహరడ్యేత్రంసుబ్ర
 హ్మణ్యంమహాత్రం । ఏతానివృష్టాడ్యేత్రాణిదృష్ట్వాపాపహరాణిచ || సీరోగీ
 ఘ్నతోయస్తు ఏతేషామేకమేవవా । నస్నాయాద్వాపప ష్టేభ్యశోన్మస్త
 స్తాదచేతనః || ధృహింస్థమర్థస్యకర్మహీనస్యపాపిః । అజాగృహస్తనభి
 వతస్యజన్మనిర్దకం || యోమరౌ జన్మదినాష్టిష్టికర్ణంప్రపర్తతేనపశ్యేజ్జుది
 శ్రీశైలం తన్మధ్యసతు గర్దభః || ద్విజన్మాన్మజ్జుదివసాద రభ్య వష్టివర్ష
 మధ్యేత్రేత్రేలచాహగ్రపం టాదలవదరాజ శ్రాంగాదికం నాస్తికతయా
 నపశ్యతాతేష్యేశ్వర పాపభోగానంకరంగర్దభౌచవతీవవామనభురాణోక్తిగ
 వడాత్ || తదాహమరీచిః || శ్రీశైలంవేద్యటాన్త్రంచకాన్త్రీశ్రర. గయ
 కం । రామేశంబధనుయోన్తంస్వభవాత్తప్తివర్షగః || నపశ్యేన్నాస్తికతయా
 గర్దభౌధునిజాయతే । ఉప్యాశ్యానివహృతిర్నాస్తి కృచ్ఛాప్సాంతవసాద్య
 తే || బృహస్పతిః || పుష్కలయాకోపుణ్యనదీర, పశ్యేష్టప్తివర్షగః । మహాంతం.
 సరక గక్షాపశ్చాద్రాధభతాంప్రశత్ || తస్యదామృతపశాంత్యర్థ కృచ్ఛం

సాంతపనచలేత్ । పశ్యగవ్యంపిబేత్పశ్యద్దోషాదస్మాత్ప్రముచ్యతే ॥ తల్ల
క్షణమాహ దేవళః ॥ ప్రత్యహంమాషమగ్నంచ ద్వాదశాహంపయఃపిబేత్ ।
శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్రయోగినామపిదుర్లభం ॥ ప్రజాపతిః ॥ పూర్వవత్ప్రా
తరారభ్యస్నానం సంబుష్టమేవచ నిత్యకర్మసధాకృత్వా పూర్వోక్తంనుసా
న్తురన్ ॥ ఏభూత్యాదికిమిక్యర్థః ॥ యావన్మదాయతే భానుస్తానోద్ధిగ్ధమా
దరాత్ । విష్ణువేతన్నివేద్యాగమాషమగ్నంపిబద్వగ్రి ॥ స్వపేదైవసమిపేతు
గర్ధతామూర్జులవర్జితః । తతఃప్రభాతవేళాయామేవంకృత్వాచుహద్వగ్రితం ॥
ద్వాదశాహాభిరతైశ్చశుద్ధోదవశిపూర్వజః । పశ్యగవ్యంపిబేత్పశ్యత్స
సాంతపనచరితః ॥ ఇతిసాంతపనకృచ్ఛగ్రంథము ॥ అథసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథ

—*సాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథముయః*—

త్యామ్నాయమాహ ॥ దేవళః ॥ ప్రత్యామ్నాయం ప్రవత్సామిక్యచ్ఛ గ్రి
స్వైతస్యపాపహం । సర్వపాపాపశమనంసర్వకృచ్ఛ గ్రిసలప్రదం ॥ మహా
పాపశమనసంధర్మకామార్గఃస్థిరం । వ్యాసేనకథితంపూర్వంప్రాయామి
తతేషసే ॥ పుస్తకహరిణోయేచపరదారిరతాశ్చయే । మద్యపానరతాయేచ
అగమ్యాగమనాశ్చయే ॥ అసచ్ఛాత్రురతాయేచయేచదుష్టప్రతిగ్రహః । మి
థ్యాభివాదినాయేచయేచమిత్రవిభేదినః ॥ దీపనిర్వాపణాయేచయేచకూర్మాం
డభేదినః । దివాంశిశ్చాయాసురాత్రోదలదళేషుచ ॥ తమాలవృక్షచ్ఛాయాసు
రాత్రోవాయదీవాదినా । గచ్ఛతాంపాపనాశాయ ॥ ప్రత్యామ్నాయమహా
త్రయః ॥ సదానిశ్చరవక్తారస్సదాయాచ్ఛాపరాయణాః । పరాన్ననిరతాయే
చనిత్యకర్మవిరోధినః ॥ తేషామయంవిశుద్ధిస్సాత్త్వత్యామ్నాయఃపరాశ్చ
రః ॥ గతమః ॥ సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థంసర్వదోషవివర్జితం ॥ ప్రత్యామ్నాయం
తదాకూర్మాంధదాపాపసముద్భవః ॥ పరాశరః ॥ సాంతపనకృచ్ఛ గ్రి
స్వప్రత్యామ్నాయాగవాందశః । సర్వాంకారసంయుక్తః సక్షీరస్సాదువృ
త్తిమాన్ ॥ మరీచిః ॥ ప్రత్యామ్నాయంప్రశంసంతిగ్ధం । దశమునీశ్వరః ।
సాంతపనకృచ్ఛ గ్రిస్వసర్వపాపాపహత్రయే ॥ వ్యాసః ॥ సాంతపాఖ్యస్య
కృచ్ఛ గ్రిస్వముఖ్యపరీక్షితః । ప్రత్యామ్నాయఇతిశేషః ॥ సర్వాలంకారసం
యుక్తాగవాందశఃమహాన్నతాఇతి ॥ ఇతి సాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథము

—*మహాసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథము*—

యః ॥ అథ మహాసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథముమాహ ॥ దేవళః ॥ మహాసాంతప

ననామకృచ్ఛగ్రింసర్వభలపదమ్ | పురాపురందరస్సత్కైర్గౌతమస్యసతీంవ
జక్ష || తేనపాపేనమహతాసపాపభలమ్ పితృః | వృక్షమూలమపాపమృచ్ఛ
ద్ధభావముపాశ్రితః | తదాప్రసన్నోఽపిచక్షత్ వాణీస్సనాహనః | దృష్ట్వా
పురందరంపాపదయాభక్తవత్సలః | ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం మహాసాం
తపనంచరత్ | గురుదారాభిగమీచచండాలీగమనంచరత్ || స్వసారగమనం
కృత్వాభగిసీయంప్రధర్షయేత్ | చరేద్వాఙ్జటిగమీగ్రామచండాలదారి ||
విప్రచండాలదారేషు రేతస్సేకాద్విజాడమః | ఏతేహంనివర్తంతియంన హా
సాంతపనంపరం || అసభ్యభావజేపాపమహాసాంచభావజే | పరదత్తాప
హారేచర్షదత్తాపహారేతదా || అసూయాదితేజైస్సదాభైవజ్యవర్తి || ప్ర
తకాలేక్రాద్ధశాతేతథాదేర్మనేయది || పావండంపతితంవ్రాత్యంతులా
స్వకృశివస్మృతిమ్ | నస్త్రరేతిశేషః || యోడశమహాదానమధ్యయత్రయత్రప
త్రాహఃప్రాప్తఃస్వతస్సృజాగార్హీ నామపిస్తరణాదినిషేధార్థంతులాస్వ
శిబహువచనం || తదాగామరీః || చండాలంపతితంవ్రాత్యంతులాస్వకృత
నివర్తంతి | నస్త్రరేతకర్మకాలేషు నిపతే ద్వాకదాచన || ఏతేహంపాపరా
శీనాంమహాసాంతపనంపరం || లవః || స్థానిన సముపావ్యేకద్విదినంపూ
ర్వవత్సరిః | పూర్వవన్నియమంకృత్వాద్వాశాపానశుద్ధ్యతి || పరాశరం ||
మూషమగ్నంపిచెత్తిరంవిష్టంసంసమపావయేత్ | ఏవంకుర్వాద్వాదశాశం
పూర్వవత్సరిః || మనుః || పూర్వవత్సరితరారిభ్యోజోనియమ
పూర్వకంయదామందామలేభానుసనానిగమమత్సృజత్ | ఈషమగ్నం
పిచెత్తిరంవిష్టవేణన్నివేతం | దినవిషయంపయోపిత్వాద్విదినం సముపావయే
త్ || స్వపేచ్చపూర్వద్వేనమీపేవసమాచరత్ | ఎవంద్వాదశగత్రంబ
కృత్వాశుద్ధివాప్తుయాత్ దినద్వయమపావయేత్ | దినద్వయంపయోభక్షణం
ఎవంక్రమేణద్వాదశాహంమహాసాంతపనం || ఇతిమహాసాంతపనకృచ్ఛగ్రిం

హేమాద్వామహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః.

క్షణం || అథమహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః || దేవలిః || మహాసాంత
పకృచ్ఛగ్రింసర్వభలపదమ్ | పురాపురందరస్సత్కైర్గౌతమస్యసతీంవ
జక్ష || తేనపాపేనమహతాసపాపభలమ్ పితృః | వృక్షమూలమపాపమృచ్ఛ
ద్ధభావముపాశ్రితః | తదాప్రసన్నోఽపిచక్షత్ వాణీస్సనాహనః | దృష్ట్వా
పురందరంపాపదయాభక్తవత్సలః | ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం మహాసాం
తపనంచరత్ | గురుదారాభిగమీచచండాలీగమనంచరత్ || స్వసారగమనం
కృత్వాభగిసీయంప్రధర్షయేత్ | చరేద్వాఙ్జటిగమీగ్రామచండాలదారి ||
విప్రచండాలదారేషు రేతస్సేకాద్విజాడమః | ఏతేహంనివర్తంతియంన హా
సాంతపనంపరం || అసభ్యభావజేపాపమహాసాంచభావజే | పరదత్తాప
హారేచర్షదత్తాపహారేతదా || అసూయాదితేజైస్సదాభైవజ్యవర్తి || ప్ర
తకాలేక్రాద్ధశాతేతథాదేర్మనేయది || పావండంపతితంవ్రాత్యంతులా
స్వకృశివస్మృతిమ్ | నస్త్రరేతిశేషః || యోడశమహాదానమధ్యయత్రయత్రప
త్రాహఃప్రాప్తఃస్వతస్సృజాగార్హీ నామపిస్తరణాదినిషేధార్థంతులాస్వ
శిబహువచనం || తదాగామరీః || చండాలంపతితంవ్రాత్యంతులాస్వకృత
నివర్తంతి | నస్త్రరేతకర్మకాలేషు నిపతే ద్వాకదాచన || ఏతేహంపాపరా
శీనాంమహాసాంతపనంపరం || లవః || స్థానిన సముపావ్యేకద్విదినంపూ
ర్వవత్సరిః | పూర్వవన్నియమంకృత్వాద్వాశాపానశుద్ధ్యతి || పరాశరం ||
మూషమగ్నంపిచెత్తిరంవిష్టంసంసమపావయేత్ | ఏవంకుర్వాద్వాదశాశం
పూర్వవత్సరిః || మనుః || పూర్వవత్సరితరారిభ్యోజోనియమ
పూర్వకంయదామందామలేభానుసనానిగమమత్సృజత్ | ఈషమగ్నం
పిచెత్తిరంవిష్టవేణన్నివేతం | దినవిషయంపయోపిత్వాద్విదినం సముపావయే
త్ || స్వపేచ్చపూర్వద్వేనమీపేవసమాచరత్ | ఎవంద్వాదశగత్రంబ
కృత్వాశుద్ధివాప్తుయాత్ దినద్వయమపావయేత్ | దినద్వయంపయోభక్షణం
ఎవంక్రమేణద్వాదశాహంమహాసాంతపనం || ఇతిమహాసాంతపనకృచ్ఛగ్రిం

బ్రహ్మసాత్వాదీశమనముపపాతకనాశనం || కృచ్ఛ్రస్యైతస్యజరణే విప్ర
స్సాన్యజ్ఞేదశక్తిమాకా || ప్రత్యామ్నాయం ప్రకర్షిత తత్కృచ్ఛ్రస్యైవ
యే || గావాదేయః ప్రయత్నే న విప్రేభ్యః యోజకాః 2 మరః || అలంకృతాస్సు
పుష్పాద్యైర్వస్త్రాభరణభూషితాః || సుసాధ్యైశ్చ పయస్విన్యస్యవత్సాం పా
పహరిణీః | పాపహరిణ్యైశ్చర్థః || పరాశరః || మహాసాంతపనస్యాస్యప్ర
త్యామ్నాయం విదుర్బుధాః | గావః యోజకవిప్రేభ్యో నయాస్సుమ్మక్సుఖా ప్ర
యే || అలంకృతాశ్చ వస్త్రాద్యైః పయస్విన్యైః పృథక్పృథక్ | సవత్సాన్యధుశీ
లాశ్చ ప్రత్యామ్నాయ ఉదీరితః || ఇతి మహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః || అథ

—కాయకృచ్ఛ్రప్రబంధం—

కాయకృచ్ఛ్రస్వరూపమాహ || దేవలిః || ప్రాజాపత్యంత ప్రకృచ్ఛ్రం పరా
కం యావకంతథా | తత్సాంతపనం కృచ్ఛ్రం మహాసాంతపనంతథా || కాయ
కృచ్ఛ్రమిదం ప్రాక్రమతి కృచ్ఛ్ర విశుద్ధిదం బౌద్ధుచ్ఛరం చ పర్వం చ ఫలకృచ్ఛ్ర
మతః పరం || కృచ్ఛ్రం మహాశ్వరం చైవ బ్రహ్మశూర్యంత దైవచ | ధాన్యం
స్వర్ణమయం కృచ్ఛ్రం దశపంచైవ కీర్తితం || పూర్వం శ్రయోదశకృచ్ఛ్రాణీత్యు
క్తం || ఇదాసీం లింగ పురాణోక్తత్వా దగృహ్యకాయకృచ్ఛ్రాభ్యాం
సహపంచదశధాభవంతి | సర్వేషాముపకారకత్వాత్తే అపి విభ్యేతే | కాయకృ
చ్ఛ్రాగ్నికృచ్ఛ్రప్రబంధం లింగపురాణోక్తం విశిష్టమ్ | కాయకృచ్ఛ్రం ప్రపత్త్యై
మిమహాపాతకశుద్ధయే | ఉపపాతకశుద్ధ్యర్థం మునిభిః పరికీర్తితం || భవిష్యో
త్తరే || తులాధేనుసహసేరిత అష్టమాబ్దిబోత్తమి | దాతాప్రతిగృహీతా
భాగ్యోన్యం నావలోకయేత్ || యది దైవాదనుప్రాప్తం ధేనుచమహాస్సవే |
తదా తద్దోషకాంత్యర్థం కాయకృచ్ఛ్రం సహజరేత్ || షష్టియోజపకృత్తుత
స్సహస్రం విధిపూర్వకం | ఉభయోదాశనయోరాజా తదా బ్రహ్మసదస్య
యోః || జత్వా శ్చైవ తు వర్షాణితస్సుఖం నావలోకయేత్ | దాతుః కాయకృచ్ఛ్రం
ఇతరయోః బ్రహ్మసదస్యయోః చ తుస్సహస్రప్రాయత్రీజపః | అన్యధా దోషః ||
బృహస్పతిః || దాతుః ప్రతిగృహీతుశ్చ కాయకృచ్ఛ్రం జపోమహాకా | అన్యో
న్యాకనరాజక తద్దానం నిష్కలం భవేత్ || తన్నిమగ్నతిం కృతాచేదిత్యు
క్తం || సర్వత్ర మహాదానప్రతిగ్రహేషు దాశ్చ ప్రతిగ్రహీత్రో బ్రహ్మసదస్య
యోరేవ ముక్తం చేదితవ్యం || ప్రాయశ్చిత్తం సర్వత్ర || లాంగలెపభృతౌ
గ్వేచోశ్వచక్రమహత్తరే | సప్తమాబ్దిం తదారాజక తస్సుఖం నావలో

కయేత్ ॥ సప్తసాగర దానైవ చర్మధేహః ప్రతిగ్రహే । మహాభూత
 ఘటేచైవ తులావన్నావ లోకయేత్ ॥ ఉక్తేషు సప్తస్వపి ప్రతిగ్రహేషు
 దాత్రాచార్యబ్రహ్మచర్యచా-వ్రాహ్మత్యాదుకృచ్ఛాది కులపేదిత్యం ॥
 హిరణ్యగ ర్పైబహ్నిం డేత త కాయంహి పూర్వవత్ । అన్యోన్యాలాకసరా
 జన్నదానఫలమశ్నుతే ॥ ఆచార్యబ్రహ్మచర్యసామాన్యపూర్వవత్ ॥ ష్టపాద
 పదానైవ తథాకల్పలత్యాగృహే । వడబ్దం తస్మఖం రాజా విహౌవా నావ
 లాకయేత్ । కాయకృచ్ఛిం గాయత్రీజపశ్చ తత్రతస్సంఖ్యాకృషేణపేదిత్యం
 మ్ ॥ హిరణ్యధేనుదానైవహిరణ్యశ్వప్రతిగ్రహే । పూర్వోద్భవునఖ్యోబ్ధమ
 న్యోన్యం నావలాకయేత్ ॥ కృచ్ఛాదికంపూర్వవత్ ॥ హిరణ్యోన్యంధేచై
 వ హేమహస్తీరధేధా । అష్టమాబ్దాదిధౌయత్నాద న్యోన్యంనావలోక
 యేత్ ॥ పూర్వవత్కృచ్ఛాదికం । ధనాదానై కాలపురుషే కాలచక్రేత్యై
 వచ తులగ ర్పై రాశిచక్రేపంచాబ్దం నావలాకయేత్ ॥ యదిదైవాత్సముత్ప
 త్తిరతికృచ్ఛిం చ రెద్వృత్తిః । పునస్సంసాగరకృద్విప్రః పటగర్భపధానతః ॥ అ
 న్న్యధాదోషా బ్ధాతిదాతానఫలమశ్నుతే । కోటిహూమెలతహామెపా
 పపూరువసంగ్రహే ॥ ఆచార్యస్య ముఖం దాతాయుగబ్దంనావలోకయే
 త్ ॥ తత్రాప్యతికృచ్ఛిం దాతుః ॥ ఇతరేషాం పునస్సంసాగరః ॥ శ్వేతా
 శ్వే మృతకయ్యాం గజదానప్రతిగ్రహే । త్రియ్యంబం తస్మఖం దాతాదై
 వాద్వా నావలోకయేత్ ॥ ఆతికృచ్ఛిం చ రేద్దాతా బ్రాహ్మణాః పటగర్భ
 తః । ఆర్ద్రకృష్ణాజినైవైవ శస్త్రశైలప్రతిగ్రహే ॥ ద్వ్యబ్దంతు తస్మఖం దాతా
 పూర్వవన్నావలోకయేత్ । బ్రహ్మకృచ్ఛిం చ రేద్దాతా ఇతరే పటగర్భతః ॥
 కపిలాద్విముఖీదానై దాసీగృహపరిగ్రహే । అబ్దమేకం ద్వీజం దాతాపూర్వ
 వన్నావలోకయేత్ ॥ పల్లకృచ్ఛిం తతఃప్రాక్తమి తరేషాంతు పూర్వవత్ ।
 ఆలింగనైతైలఘటే మహాపూరుషభూజనైషశ్శాసం నావలాకేద్వా పల్ల
 కృచ్ఛింహి పూర్వవత్ । తులాదిసప్తదానైషు ఋక్సజ్ఞో జాపకానపి ॥ తద్వ
 ద్వాస్తాకన్నావలోకేచ్ఛిం కృచ్ఛిముదాహృతిమ్ । మూసత్రయమిత్యర్థః ॥ స
 ర్వేషాంత్రివిజాంహిక్తస్సహసోజపఆదరాత్ ॥ అజ్ఞాల్లంకారధేనూనామ
 నద్వాహదిసంగ్రహే ॥ మ - పీఠాగబస్తానాంనూనమేకం నిరంతరమ్ । ఋ
 త్విజాంశతగాయత్రీదాతాధేయం సమాచరేత్ ॥ సాక్షికేషు చతుర్వింశతి
 మూర్తిదానైషు దాతాప్రతిగ్రహే తారవావలోకయేన్నతత్రదోషః ॥ తదా

హ గాలవః॥ చతుర్వింశతిమూర్త్యాదిదానైషు ద్వివివల్లభః॥ దశావనారణా
 నైషు అర్థనార్యాదిషుప్రభౌ॥ ముఖావళాకం దాతృగృహీతోర్నిశుదోష
 కృత్॥ అర్ధవారీశ్వరలక్ష్మీనారాయణో మూమహేశ్వరప్రతిమూదానేషు కృ
 కృష్ణాజినతిలహితేషు దాతృప్రతిగృహీతోర్మూఖావళాకం నదోషహే
 తుః ॥ కృష్ణాజినతిలహితగ్రహే దోషహే హ ॥ జాబాలిః ॥ గణేశ్వరేషు
 యోగేషు ముక్తిమత్సృన్యపౌత్రమతిలాజినప్రదానైషు షష్ఠ్యాసంనావలూక
 యేతే॥ ఉత్తాగ్రాతివై శరణ్యశ్వతధాప్రతికృతనృకపః॥ అష్టప్రతిగ్రహేతా
 తపికాహేభోజనేతధా॥ ఉగ్రశాంతిషుసర్వత్రతథామహిషసంగ్రహే॥ కర్తా
 నాలూకయేద్విప్రంకాయకృచ్ఛింసమాచరేత్॥ షడ్మాసమితిశేషః॥ శిశూనాం
 జననేమూలాదయోఽభుక్తాస్తస్సంధాశ్చస్త్రీణాంప్రథమార్తవేషఖాదయ
 స్తూగ్రాః॥ తేషాంశాంతిషుప్రతిగ్రహేషడ్మాసంనావలూకయేత్॥ కాయకృచ్ఛి
 లక్షణముచూచుచిః॥ చత్వార్షహనిగ్రాసాస్సృజైకైకంప్రత్యహంప్రతీని
 రాహరస్తధాతేషుచతుర్వైతేషుభోజనమ్ ॥ తదంతేవృతిభిర్దైయగౌరెకా
 గవ్యభక్షణమ్ ॥ కాయకృచ్ఛిమిదంప్రాక్తంమునిభిస్తత్పదస్థిభిః ప్రజాపతిః॥
 చతుర్వహస్సుగ్రాసాస్సృజైరాహరస్తధాత్తనః ॥ చతుర్ముగ్రాసభక్ష
 స్యాత్కాయకృచ్ఛిమిదంపరం॥ మరీచిః ॥ ఆసాఽంప్రాతరారభ్యస్నా
 త్సావిహౌ యథావిధీ ॥ అభ్యర్చ్యవిష్టుంగంధాదైవ్యవిరస్తంకాయ
 దాతదాగ్రాసం సమశ్చియాద్దివ్యైర్వర్జితమముం శుభిః॥ పితౄభ్యూర్వవ
 త్సర్వంద్విరాచమ్యశుచిస్తదా॥ స్వపేద్దైవమీపేతు నారాయణమనుస్మరన్॥
 పుంఃప్రాతస్సముత్థాయ కృత్యానియమపూర్వకమ్॥ తత్రాపి భక్షయేద్ద్రాస
 మేవం చతురహం వ్రతీ॥ తతఃపరం నిరాహారస్తధా చతుర్ముభోజనమ్॥ గో
 దానం వ్రతపూర్వార్థం పశ్చిగవ్యం పిబేత్తతః ॥ కాయకృచ్ఛిమిదం దేవ
 ద్విజానాం పావనం స్మృతమ్ ॥ ఇతి కాయకృచ్ఛిలక్షణం ॥ అథకాయకృ

—*కాయకృచ్ఛిప్రత్యామ్నాయః*—

చ్చిప్రత్యామ్నాయముచూహ ॥ దేవలిః॥ శృణురామపవిత్ర్యౌమికాయకృ
 చ్ఛిస్యశత్యతః॥ ప్రత్యామ్నాయంమహాపుణ్యం శృణ్వతాంపాపనాశనమ్॥ ద
 శ గాలవః॥ దాతవ్యాస్సవత్సఘాషితాస్థుభిః ॥ పయస్విన్యస్సుకీలాశ్చ స్వర్ణ
 శృంగామహాత్తరాః ॥ ఏతస్య కాయకృచ్ఛిస్యప్రత్యామ్నాయమహర్షిభిః॥
 గాలవః॥ సంపాదహరస్యాస్య కాయకృచ్ఛిస్యవైసేప ॥ ప్రత్యామ్నాయో

దశగవాం సవత్సాస్సాధువృత్తయః ॥ అలంకారయంతస్సాధుః పయసాశరి
పూర్ణవాక్ ॥ ఏతదావరణేనైవ కాయకృష్ణగ్రంథం లభేత్ ॥ — ॥ కష్టాన
ర్వపాపహరస్యాస్యకాయకృష్ణగ్రంథ సర్వదా ॥ రాజ్యఃపత్రగ్రహీతృతాం
సర్వపాపహరిం పరమ్ ॥ స్నాత్వాపుణ్యదినేషప్రస్నునంకతైర్వివపూర్వవ
త్ ॥ విప్రానభ్యర్చ్య గణాద్యైర్వశధేనూఃపుత్రకృత్ ॥ దద్యాత్ప్రత్యా
మ్నాయశూతాస్సవపాపమత్రయే ॥ ఏతస్యావరణేషాన్లై కాయకృ
ష్ణగ్రంథం లభేత్ ॥ — ॥ ఇతికాయకృష్ణగ్రంథత్యామ్నాయః ॥ అథాతి

* అతికృష్ణగ్రంథము *

కృష్ణగ్రంథముహా ॥ దేవలః ॥ అథాతికృష్ణగ్రంథ వక్ష్యామి సర్వపాప
శాంతిదమ్ ॥ సర్వకృష్ణగ్రంథం నృతాం శృణురామప్రయశ్చతః ॥ అతి
కృష్ణగ్రంథ మహాత్మ్యం వర్ణిశుం కేవలకృతే ॥ పుగాహికాశికానామయు
షిర్ధర్మపరాయణః ॥ వసిష్ఠాశ్వజఘాతాగ్రతస్సాతారణతఃప్రభో ॥ తేషాం
హత్యాదివాకార్థం కృష్ణగ్రంథ మహా ప్రజాపతేః ॥ బహుశత్యాగుర్హ
త్యా ఘోరహత్యామూర్తరా ॥ కర్మాహత్యాగ్రహత్యాతథాత్రేయ్యా
మహాగృహి ॥ వీరహత్యాశ్లేషహత్యా గజాశ్వమహావీరభః ॥ శృంగార్థద్రు
మచ్ఛేదస్సస్యరామాదిభేదనమ్ ॥ తటాకకూపకాసారభవనం దేవవేదనాం
గృహదాహనా ద్విజవైత్రహరణం పాపవర్ధనమ్ ॥ ధార్యరామాదిదహనం
దాహనం మహిషీరవామ్ ॥ శృంగలాంకులవిచ్ఛేదః ॥ ధాతేషాం చమర్ద
నమ్ ॥ శుకచాపఘటాగ్రానాం మీనహంసశురమహి ॥ కుకుటాచాం దశకా
కారాం హింసనం మృగమారణం ॥ దారుచ్ఛేదః కవాటగృహపీచాంచవిభే
దనం ॥ దాహనం వనపక్ష్యాచామూర్ధ్వావాయుశుభ్రామిష ॥ సగ్వాసామేవ
హింశారామకృష్ణగ్రంథిశోధనమ్ ॥ సర్వకృష్ణగ్రంథం వైవస్వతోపవనా
శనమ్ ॥ — ॥ గాలవః ॥ అతికృష్ణగ్రంథ మహతిః తత్ప్రకారభిజ్ఞాచ్య
తే ॥ అప్రమాత్రయవాన్మభాక్ ॥ శ్యామకాక్ తంశులానశి ॥ ఏకద్ర
వ్యం సహదామ ప్రతాదౌపూర్వవచ్చకేత్ ॥ పూర్వవక్తి స్నానసకలం
ది ॥ భాగత్రయం తదా కృత్వా శంఖులాన్పున్వనూనతః ॥ ప్రతాదౌమధ్య
దివసే ప్రతాంతే పాదయేత్ప్రయమ్ ॥ ప్రతాదౌభక్షయేద్గ్రాసం పూ
ర్వవద్వైతమాచరేత్ ॥ చక్షుర్థకాలత్రయే ప్రతాదౌభక్షాపూర్వవత్ ॥
స్వపేక్షైవసమిపేతు నారాయణమనుస్థంక ॥ తతఃప్రభాతేవిమలసంధ్యా

దీక్ష పూర్వపచ్చ గతి || నిరాహార స్తధాఘ్నాత్వా యావత్పాప్తాదీనాంత
తా తత్రైవ భక్షయేద్ధ్రాసం ద్వితయోక్తం విచక్షణః || తత్రాపి పూర్వవ
త్కృత్వా ద్వాదశే దివసేశుభమ్ | తృతీయోక్తం తథా భక్త్వా గౌరేణ
విప్రసాతకృతా || బ్రహ్మకూర్చం తతఃపీత్వాశుద్ధిమాప్నోతి పూర్వజః | ఆది
కృచ్చృదిదం సర్వముక్తం మునిభిరాదరాత్ || ఎకస్యాచరణేనైవ సర్వదా
మాప్నోతి ముచ్యతే || —|| ఇత్యశి కృచ్చృలక్షణమ్ || —|| ఆధాతీకృచ్చృప్ర

—* అతికృచ్చృప్రత్యామ్నయః *

త్యామ్నయమాహ || —|| దేవలిః || అకృచ్చృస్యవహతః ప్రత్యామ్న
యో మనీషిభిః | ప్రాక్తస్సర్వహితార్థాయ సర్వపాపహరణాశసః || సక
లీకరితానాం చ కన్యాధేన్వాదివిక్రయే | తిలతః శులధాన్యాశాంఘలాశాం
రసవిక్రయే || మహాపాతకజాతానాం చోధనం పాపనాశకమ్ || —|| ప్రత్యా
మ్నయమాహ || మారకం దేవలిః || ప్రత్యామ్నయమం రాజకవర్జ్యై
మి శృణు పార్థివ | యదాచరణమత్రైవ అకృచ్చృస్థలం లభతే ||
దశ గావఃప్రదాతవ్యా వస్త్రావైస్త్ర్యస్థులంకృతాః | సాక్షాదృత్యాపయన్సి
న్యో విప్రేభ్యశ్చ సుధప్పృథక్ || —|| మనః || అతికృచ్చృస్య వహతః ప్రత్యా
మ్నయం శృణుష్వ మే | విప్రేభ్యో దశ గావస్త్రావై పూర్వజన్మాజితాశ్చ
భాః || స్వర్ణ శృంగాదిభిస్సమ్యగ్భూషయిత్వా పుత్రకృథక్ | శుశ్రిభశ్చప్రదా
తవ్యా విప్రేభ్యో నైవ విత్తమైః | ఇహ ముక్తేన చ స్థేణ కృత్వా చ్చృస్థలం
లభతే || ... || ఇత్యశి కృచ్చృప్రత్యామ్నయః || ... || అథ బౌదువ్బరకృచ్చ

—* బౌదువ్బరకృచ్చృలక్షణమ్ *

లక్షణమాహ || ... || దేవలిః || బౌదువ్బరకృచ్చృస్య కృత్వం విచక్షణం వచ్చిత్వ
తః | కృచ్చృస మహత్తరం భూసుసర్వపాపహరణచరమ్ || పితృమాతృశ్చ
త్యాగసోదరాశ్చపి బాలికాః | భగినీ భాగినీనాం ద్వాగచ్ఛిత్వాగ్నిరక్షి
కాః || బాణాశ్చ కులవృద్ధాశ్చ విధయోభ్యాగతాః ప్రభౌ | సామర్థ్యేన శి బం
ధూనాం త్యాగదోషో మహత్తరః || బ్రహ్మహత్యావహాపౌతి యతోక్తయో
పరాయణః | భగినీం చ స్వసారం చ హ్యనాథాం గతభర్తృకామ్ || వప్రీయ
నాథాం విధవాం యస్త్యశేతాగ్రహం వినా | పితృర్మాతృశ్చ భగినీమత్రాం
గతభర్తృకామ్ || అనాథాం యః పరిత్యక్త్వా సవైరకం విశ్నుతే || ... || మ
హాభారతే || పితృం తుంకౌమారేభిర్తరతః యావనై | వత్తస్థస్తాః రేభా

వె నస్త్రీ సావిత్రీ స్త్రీమర్హతి || ఉన్నతం పతితః క్షీణం కాండం బధిర మేవచ
 భుక్తాస్త్రీ యత్నతో రక్షేనమృతప్రాదిభిశ్చనైః ||...|| గౌతమః || అత్యణియా
 న్యాయే ద్రక్షణీయాన్వరిత్యశేత్ | సవై నిరకమాహ్నితి తిర్యగ్యానిషు జాయ
 తే || వెశ్యా దాసీత స్మాతర స్తత్పుత్రాఃకుండ సోశవాఃనటర త్తక గాయకాశ్చ
 రువాకాశ్చరక్షణీయాః ||...|| అరాధా గతభర్తృకాః సింహుత్రాః పిశ్యవ్య
 జ్యేష్ఠభాగితాదయః నింహుత్రాః నిర్దహఃకాంక్షబ్దాదయః || ఎతేవై యత్నతో
 రక్ష్యాః | ఎతేషాం పరిత్యాగదోషం తత్సప్తయశ్చిత్తంబాహుః ||...|| మా
 ర్గం డేయః | సామర్థ్యేనతయ స్త్యక్త్యేతాన్యధుజనాశ్చన్యకాకాయో
 సంసమాసాద్య దుఃఖమాయాత్మనః || మాసంత్యక్త్యావశ్యగవ్యవస్థా
 సు స్వర్ణకృచ్చి కృత్ | వర్ణంత్యేదుచ్చిరంబ్రాత్రం చితశ్చాద్రాయణం
 పరమ్ || బేదుంబరకృచ్చి మాసం ||...|| పరాశరణి || అప్రవ్యణం తద్రూ
 న్వాశ్యామాకావాన్యవాసపి | సంవిభజ్యద్వాదశధాప్రత్యహంపాదయే
 ద్వితీ || బేదుమ్మరేః శ్చపత్రైః పాదయేన్నాన్యదా రుభిః | బేదుమ్మరైరా
 ర్గైః పత్రైః శ్చరాన్యైర్వజ్జటంబువా || తత్రక్షిప్త్యతంగ్రాసం విష్ణవేపూర్వ
 మాదిశేత్ | చతుర్గ్రామాయతే పూర్వాయమం చరేత్ | భక్షయేదుత్త
 మం గ్రాసంమాన వరపదాయణః | పాదాన్రక్ష్యేపాదేవస్యరావమ్యవిధా
 నతః || సాయాహ్నికం తతఃకృత్వా స్వపిన్నారాయణగ్రతః | భుజఃప్రభా
 తే విమతే ద్వికాయంప్రాప్యవచ్చరేత్ || గ్రాసవసనియమాదికమిశ్యేర్థః || ఎవం
 ద్వాదశగ్రాసా శ్చ ద్వాదశాహస్సు భక్షయేత్ | తత్రైకాగ్రాసదాతవ్యా
 పజ్జగవ్యం వజ్రేత్తరే || ఎవమాదుంబరకృచ్చింకృత్వా శ్చర్దిశువాశ్చయీ
 త్ ||...|| ఇత్యాదుమ్మ కృచ్చి రక్షణమ్ ||...|| అకౌదుమ్మ కృచ్చి ప్రత్యా

మ్నాయః హేదుమ్మ కృచ్చి ప్రత్యామ్నాయః

మ్నాయమాహ ||...|| శుభః || బేదుమ్మ స్త్య కృచ్చి స్త్యప్రత్యామ్నాయం
 పరం సృతాం | వత్సామీతి శేషః || యస్మాచనామాత్రే సమన్వితా ఫలమ
 శ్చుతే ||...|| మారకాంబేయః | ప్రత్యామ్నాయుచ్చిరారామభాపితో జమద
 గ్నివా | మాశ్చూహత్యానిశున్దగ్ధం కేస రాన్యస్య పాపీయః ||...|| రాజవిజ
 యే || కృచ్చిస్యాదుమ్మ స్త్యస్యప్రత్యామ్నాయో మనోవయః | సర్వపాప
 విశుద్ధగ్ధం సృజయద్భుతా భుర ||...|| చరాన్యనిసేవ తే బేదుమ్మ స్త్య
 కృచ్చి స్త్య ప్రత్యామ్నాయ సుకటుమ్ | అష్టగాకం దాతవ్యాస్సాన్య

రాస్సలక్షణాః ॥ హేమశృంగరాశ్యఖురాః శాంస్యదోహనసంయుతాః ।
తామగ్రస్పష్టాస్సవర్ణఘటాః పస్తాభరణఘాషితాః ॥ ద్విజేభ్యస్తాఃప్రదాత
హ్యస్సస్వలక్షణసంయుతాః ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సమూర్ణఘటమశ్చుతే ॥ కృ
చ్ఛాచారణాసమర్థస్త్రోత్యామ్నాయాచరణే సమూర్ణ కృచ్ఛాఫలమాప్నో
తి ॥...॥ ఇత్యేమచ్ఛరకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః ॥...॥ అథపర్ణ కృచ్ఛలక్షణ
~~~~~* పర్ణ కృచ్ఛలక్షణమ్ *~~~~~

మాహ ॥...॥ దేవలః ॥ పర్ణ కృచ్ఛం ద్విజశ్రేణాశ్చ స్త్వాంతు పరమంశుభమ్ ।
సర్వపాపప్రశమనం సర్వదోషాంశాంతిదమ్ ॥ బ్రహ్మహత్యురగీస్యాత్సు
రాపీశ్యాచదుతకః ॥ స్వర్ణస్త్రేయాశు కుంభీషశ్చర్మాగురుతల్పగః ॥ అన్ని
హారాభవేద్దుర్నిశాకస్త్రేయాశు దర్దురః ॥ స్త్రేయా ధాన్యరాశీనాం కం
దూతిస్సతతం ద్విజాః ॥ తామ్రస్త్రేయాద్ధిర్ఘవృషణఃప్రమేహీపర్ణమైధునీ ।
శిరోక్రణీస్సానహీనః పితృవాక్త్రప్రసీనహః ॥ కాంస్యస్త్రేయాద్ధిర్ఘవృషణః
శ్వేతవాక్త్రప్రహంభువి ॥ గజచర్మాగ్రాహారాఅశ్వహారాషహక్రణీ ॥ కర్ణ
భూషణహరిస్యాగ్గడమాలీషహక్ భువిరక్తప్రమేహీమనుజఃపుష్పవత్త్యం
గనాగమః ॥ భగినీగమనాద్భూషామధుమేహీభవన్నరః ॥ మాతుస్సపత్నీం
భగినీం క్రశశెతాగ్రమాశురౌనుః ॥ సహపమనుభూయశు రౌగీభూయా
ద్భగందరీ ॥ స్వసారంతుఃప్రమాక్ గచ్ఛేజ్జాయతే మూత్రకృచ్ఛివాక్ ॥ ధను
పస్తామహావాపీహ్యర్థోగీభవేద్భువ ॥ గోవత్సహననాన్స్త్రోత్యస్సభూ
యాదర్పవాక్ భువి ॥ శివస్యార్థోక్తాపి జాయతే హికావాన్సదా ॥ అజీ
ర్ణరౌగీ శతకృద్గ్రహదాహీప్రళూలికా ॥ బందీగ్రహణజాద్ధోషాజ్జా
యతే శ్వాసకాశవాక్ ॥ ప్రవద్గర్భాభవెల్పాశు బాలకం హంతియావిమైః ॥
అన్యమాలింగతే నారీసావైస్సౌఖ్యస్తనీభవేత్ ॥ క్షీరం ముష్ణాతియా నారీ
తైహీనాన్యజన్తురీ ॥ పతప్రతాపహరీచ కషాప్రణరౌగవాక్ ॥ విధవాసం
గజాద్ధోషాచ్ఛిషాదేశేక్రణీభవేత్ ॥ పుష్పస్త్రేయాషక్తేనాసః కోశస్త్రేయా
తు పెటరాక్ ॥ గన్ధస్త్రేయాశు దుర్గన్ధఃకాముకస్సంతతజ్వరీ ॥ వివాహవిఘ్న
కృచ్ఛగ్న్యోజాయతేదాహీనవాక్ ॥ మయూరహననాన్స్త్రోత్యః జాయతే కృ
ష్ణబిందుకః ॥ తటాకారామవిచ్ఛేదీనరా దింభీభవెన్నరః ॥...॥ ఇత్యేవమా
దయోదోషాః మహానృకదాన్మహామ్ ॥ ఏతేషాంశౌధనార్థాయ పర్ణకృ
చ్ఛం సమంచయేత్ ॥...॥ మిరిగ్డయః ॥ మహాపాతకజాలానాంఽస్మానాం

చ గరియసామ్ : ఆర్ద్రాణాం చైవ శుషాణాం పర్ణకృష్ణౌ విశోధనమ్॥
 పర్ణకృష్ణలక్షణమాహ॥-॥ పరాశరః । బ్రహ్మపృథ్వ్యో షష్టాని మధ్యమా
 ని ద్విజోత్తమః । ద్వాదశాహంబు పర్యంతం నిత్యం శుచిరిలంకృతః॥ పూర్వవ
 ద్విజ్ఞమభ్యర్చ్య రవిరస్తుగతో యదా । త్రిణి పత్రైః బ్రహ్మధూతైః కృ
 త్వా చైవ ఫలత్రయమ్ ॥ త్రిణి షష్ఠాని విశాణాం వేదాధ్యయనశాలినాం ।
 భిక్షాత్రయం సమానియత్రిమపత్రపుటేష్విహ ॥ ఎకఫలస్థుడేవాయపపా
 యైకం సవర్షయేత్ । అపరిష్టం తదాశ్మయః ధ్వజనామపరాయణః॥ స్వప
 ద్వేవసమిశ్చ సుచిన్ద్ర్య సునసాహచిమ్ । తతః క్షౌభ్రాత వేతాయం పూర్వవ
 త్సకలం చరేత్ ॥ వివ్రాయం దేయా గౌరేకా పృచ్ఛగవ్యం పిబేత్తతః । పర్ణ
 కృష్ణమిదం భూప శోధనం పాపకర్మణామ్ । యన్యాచరణమాత్రేణచాం
 ద్రాదాయణఫలం లభేత్॥...॥ ఇతి పర్ణకృష్ణలక్షణమ్...॥ అథ పర్ణకృష్ణ

~~~~~* పర్ణకృష్ణప్రత్యామ్నాయః *~~~~~

ప్రత్యామ్నాయమాహ॥...॥ దేవలిః॥ పర్ణకృష్ణస్య రాజుర్దే ప్రత్యామ్నా
 యం వదామి తే । సర్వపాపాపశమనం సర్వపద్రవనాశనమ్॥ సర్వకామ
 ప్రదం స్థానాం సర్వకృష్ణఫలప్రదం । పృచ్ఛగవ్యం ప్రదాతవ్యాస్థానంకా
 రాస్సవత్సకాః ॥ హేమశృంగరాశ్చ సుగంః । సగ్రహానసంయుతాః ।
 సాధుశీలా యువత్యశ్చ వివేకభక్త్య పుష్కలైశ్చక ॥ పర్ణకృష్ణస్య పిప్రదే
 ప్రత్యామ్నాయో మహాత్మరీః ॥...॥ ఇతి పర్ణకృష్ణప్రత్యామ్నాయః ॥

. ~~~~~* ఫలకృష్ణలక్షణం *~~~~~

...॥ అథ ఫలకృష్ణలక్షణమాహ ॥...॥ దేవలిః॥ ఫలకృష్ణస్య దేవదేవత
 ణం కర్తవ్యతేమయా । శృణుబ్రహ్మమనె చిత్తం సర్వపాపప్రణాశనమ్॥ య
 మాతృఘాతినో లోకే యేవావై పిన్ద్రఘాతకాః । యేవాస్యర్థాశ్చ సహస్రై
 రస్తైషామేతద్వినిష్కర్తవ్యః ॥ యశ్చ సూర్యః పతిం త్యక్త్వా రిమంతేన్యాక్
 జనాన్ త్రితాః । తాసామపీదం శుద్ధ్యర్థం పురాస్రష్టం స్వయమ్భువా॥ యే
 వా గర్భవిభేత్తారో యేవాస్యగ్గరహస్యినః । యేవాగ్రామపిభేత్తారో యే
 వాకులజభేదినః ॥ యేబ్రహ్మఘాతాః పిశునాలాకేస్యస్తేయినస్తథా । యే
 బాలవిభేత్తారస్తేషామే తద్వినిష్కర్తవ్యః । ఉచ్ఛిష్టభోజినాయేవ యేవమిధ్యా
 భివాదినః । యేవై కణపహస్తారస్తేషామేతద్వినిష్కర్తవ్యః ॥ మద్యపానరతా
 నిత్యం నిత్యం కర్మవిభేదినః । పితృ శాశ్ధుభేత్తారస్తేషామేతద్వినిష్కర్తవ్యః ॥

మహాపాతకయంత్రోవా యంత్రోవా సర్వపాతకైః । కృచ్ఛగ్రజేతేన మహతాః
సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ మహంతఃపాపకర్మాణః మహాపాపకర్తాస్సదా ।
ఎతేనకృచ్ఛగ్రాజేన పునంతి సతతంద్విజాః ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిం మహాపాపహరి
సమృత్ప్రవర్ధనం । దినేచినే మునీంద్రాశ్చ కృత్వైతచ్చుద్ధిమాపుయ్యః ॥ కా
యశుద్ధిప్రదం కృచ్ఛగ్రిం సర్వకృచ్ఛగ్రిఫలప్రదం । సర్వపాపహరించేదం ఫల
కృచ్ఛగ్రిం మహత్తరం ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిప్రకారమాహ ॥...॥ దేవలిః ॥ ప్రాత
స్నానైత్వాశుచిర్బుధ్వా పూర్వవచ్చుద్ధిహేతవే । తావజ్జపేత్ సదా తిష్ఠే
ద్వాదశస్తమితారవః ॥ తావద్వ్యక్తిస్థిరమనానిత్యకర్మసమాపయేత్ । కదళీ
ఫలమకంచవిష్ణవే తన్నివేదయేత్ ॥ తదేవ భక్షయేత్పూర్వం తద్వ్యక్తి మా
నపూర్వకమ్ । ఏకైకమీసమూర్ణం భక్షయిత్వా ఫలత్రయమ్ ॥ చూతఫలై
ర్వినా । ఎవంద్వాదశరాత్రాణి స్వపెన్నారాయణాగ్రతః । గౌర్దేయావిప్ర
వర్యాయ బ్రహ్మకూర్పం పిబేత్తతః ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిమదంసర్వం కథితంబ్రహ్మ
ణోదితమ్ । కృచ్ఛగ్రిస్యైతస్య మాహాశ్లాగ్నిష్టశ్య త్యేవమహద్భయం ॥...॥
ఇతి ఫలకృచ్ఛగ్రిక్షణమ్ ॥ ... ॥ అథ ఫలకృచ్ఛగ్రిప్రత్యామ్నాయమాహ

~~~~~*ఫలకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః*~~~~~

॥...॥దేవలిః ॥ కృచ్ఛగ్రిస్యైతస్య మునయః ప్రత్యామ్నాయం చూతఫలం ।
శృంగ్వంతు సర్వపాపఘ్నం సర్వశ్రేయఃప్రదం స్మరేత్ ॥ పురాహి గాలనా
నామ బ్రహ్మహత్యాభయంతుః । విష్ణు శరణమేదే సర్వలాకహితై
షిణం ॥ అనుగ్రాహిత్వాస్మి భగవన్ త్వయా లాకహితైషిణా । రక్షమాం
దేవదేవశత్వదంఘ్రికరణాగతం ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం స్మరణం నాశ
హేతుకం । అత స్త్వత్పదయుగళం ద్రక్ష్యామి పురుషోత్తమ ॥ విప్రహ
త్యా మహత్యాసీన్ద్రయ దుర్నిందయా ప్రభో । నా స్తిందాసమంపాపం
నా స్తిక్రోధసమా రిభః ॥ నా స్తిమోహసఃపాణో నైవం కేశవాత్ప
రం ॥...॥ విష్ణుః ॥ నా స్తిక్రోధసమోప్యుక్త్యో నా స్త్యక్తి సమంభయం । నా
స్తికీర్తేస్తుమం ధర్మ్యం తపానానశనాత్పరం ॥ ప్రత్యహం త్రిషవణస్నానం
కృత్వామం మనసి స్మరేత్ । ఫలకృచ్ఛగ్రిం పురా కుర్వ్యాత్ కర్తాయది గాల
వ ॥ ప్రత్యామ్నాయమిమం కృత్వా శుద్ధిభవతి పాతకాత్ । గోశ్రయం
సాధుసంయుక్తం ధూపదీపనివేదనైః ॥ ఎరిత్రవ్య నమస్కృత్యనవత్సాంప
యసాన్వితాం । యోద గ్యద్విప్రవర్యాయ ప్రత్యామ్నాయం ఫలప్రదం ॥ స

మూర్త్యులకృష్ణస్య హృదిం దండం భవేనరః । ఏవం కరుత్యం విప్రైరైషా తో
భవసి తత్త్వ తాత్ ॥ ఇత్యాజ్ఞప్తస్తరాతే ప్రత్యామ్నాయంత దాచరక ॥ శు
ద్ధిమాప్నోత్స సహాచరయో గిరావః పద్మధా ॥ ఇతి శుభకృష్ణప్రత్యామ్నయః

॥ మహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయః ॥

అథ మహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయః ॥ — ॥ దేవతాకృష్ణం మహేశ్వరం నా
మసర్వసామగ్రతా శనం ॥ పురాకందర్పవహనే మహాదోషో భవచ్చి ॥ తద్దోష
పరిహారార్థం ప్రహర్షిణం షర్యచ్ఛచ్చత ॥ షట్పదానన్య దమానాన్మహాదోషో
మయిస్థితః ॥ ఓర్ద్రాషపరిహారార్థం నిష్కృతిర్దేవకథ్యతా ॥ — ॥ బ్రహ్మ ॥ సర్వ
దోషప్రశమనం సర్వోత్తమవ శనం ॥ సర్వపుణ్యఫలం నూతాం సర్వసామన
ఫలం మహత్ ॥ ప్రాతస్సన్మత్వా యథాచారం దంతధావనపూర్వకం ॥ శుద్ధ
వస్త్రమలంకృత్య స్మత్వా శుండాధికుమదా ॥ నిత్యకర్మసమాప్త్యా దౌశంక
ల్పం పూర్వవచ్చతే ॥ తాపన్నారాయణం స్మృత్వా పూర్వవత్పాపమో
చనం ॥ యదా మదాయ తే భానుస్తదా కాపాలముద్వహక ॥ శ్రీశ్రీయాతాం
వవిప్రాతాం గృహేషు త్రిపునంజ్ఞయా ॥ శాకం భేక్షుం ఫలం వాపి యథాసమ్య
వమాచరాత్ ॥ ఆరంభత్యాధావాయ సమర్ప్యేధి పూర్వకం ॥ భక్షయేత్తాని
సర్వాణి రాగ్యంతాన్మమత్యన్నంక ॥ హస్తావపాదౌ ప్రత్యుశ్య ద్విరావమ్య
శుచిస్తతః ॥ సాయంకాలే నవపేదైః సమీపే నియతోవశీ ॥ తతః ప్రాతస్స
మత్తాని పూర్వవత్సర్వమాచరేత్ ॥ గౌరేకార్విజవర్యాయ దేయా కర్మఫ
లాప్తమే ॥ షట్పదవ్యం పిబెత్సశ్చ తక్పచ్చగ్రిం మహేశ్వరం వందం ॥ కరు
త్య సేవం భగవత్ సర్వదోషోపశాంతయే ॥ స్వపాపవినిర్మూక్తస్సర్వత్రయో
పపత్రయే ॥ ఏవ ప్రత్యామ్నయో మహేశానస్తధాకరోత్ ॥ ఎతస్యా
చరణేనైవ ద్విజః పాపాన్మగ్నః చ్యతే ॥ .. ॥ ఇతి మహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయః ॥

॥ మహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయః ॥

... ॥ అథ మహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయః ॥ .. ॥ దేవతాకృష్ణం మహేశ్వరం నా
మసర్వసామగ్రతా శనం ॥ పురాకందర్పవహనే మహాదోషో భవచ్చి ॥ తద్దోష
పరిహారార్థం ప్రహర్షిణం షర్యచ్ఛచ్చత ॥ షట్పదానన్య దమానాన్మహాదోషో
మయిస్థితః ॥ ఓర్ద్రాషపరిహారార్థం నిష్కృతిర్దేవకథ్యతా ॥ — ॥ బ్రహ్మ ॥ సర్వ
దోషప్రశమనం సర్వోత్తమవ శనం ॥ సర్వపుణ్యఫలం నూతాం సర్వసామన
ఫలం మహత్ ॥ ప్రాతస్సన్మత్వా యథాచారం దంతధావనపూర్వకం ॥ శుద్ధ
వస్త్రమలంకృత్య స్మత్వా శుండాధికుమదా ॥ నిత్యకర్మసమాప్త్యా దౌశంక
ల్పం పూర్వవచ్చతే ॥ తాపన్నారాయణం స్మృత్వా పూర్వవత్పాపమో
చనం ॥ యదా మదాయ తే భానుస్తదా కాపాలముద్వహక ॥ శ్రీశ్రీయాతాం
వవిప్రాతాం గృహేషు త్రిపునంజ్ఞయా ॥ శాకం భేక్షుం ఫలం వాపి యథాసమ్య
వమాచరాత్ ॥ ఆరంభత్యాధావాయ సమర్ప్యేధి పూర్వకం ॥ భక్షయేత్తాని
సర్వాణి రాగ్యంతాన్మమత్యన్నంక ॥ హస్తావపాదౌ ప్రత్యుశ్య ద్విరావమ్య
శుచిస్తతః ॥ సాయంకాలే నవపేదైః సమీపే నియతోవశీ ॥ తతః ప్రాతస్స
మత్తాని పూర్వవత్సర్వమాచరేత్ ॥ గౌరేకార్విజవర్యాయ దేయా కర్మఫ
లాప్తమే ॥ షట్పదవ్యం పిబెత్సశ్చ తక్పచ్చగ్రిం మహేశ్వరం వందం ॥ కరు
త్య సేవం భగవత్ సర్వదోషోపశాంతయే ॥ స్వపాపవినిర్మూక్తస్సర్వత్రయో
పపత్రయే ॥ ఏవ ప్రత్యామ్నయో మహేశానస్తధాకరోత్ ॥ ఎతస్యా
చరణేనైవ ద్విజః పాపాన్మగ్నః చ్యతే ॥ .. ॥ ఇతి మహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయః ॥

రలంకాదైరలంకృతాః॥ స్వర్ణశృంగారాశ్శృంగారాః కాంస్యదోహనసంయుతాః । రుద్రసంఖ్యాస్సవత్సాశ్చ సయస్వీయఃపృథక్పృథక్ ॥ ప్రత్యామ్నాయేవ ధేనునాం రుద్రసంఖ్యా మహత్తరా । రుద్రకృచ్ఛ్మగ్రలప్రాప్త్యై సర్వపాపాపనుత్తమైః ॥ ఎవం కుశ్యద్విజౌనుస్తు ప్రత్యామ్నాయంయథార్హతః । తస్య సమావర్తకృచ్ఛ్మస్య ఫలం మనిభిరీరితమ్॥...॥ ఇతి మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మప్రత్యామ్నాయః॥...॥ అథ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మలక్షణమహా॥ ...॥

* బ్రహ్మకృచ్ఛ్మలక్షణమ్ *

దేవతః॥ శృంగార్ధ్యమృషయస్సర్వై బ్రహ్మకృచ్ఛ్మస్య లక్షణమ్ । దురన్నై నైవ యత్పాపం యత్పాపం దుష్ప్రకరణమ్ ॥ అపేయపానేయత్పాపం యత్పాపం దుష్టభోజనే । శాంశ్యన్నైశుచ యత్పాపం యత్పాపం శూద్రభోజనే ॥ సన్యాసిన్యా మరపతేక్భోజనే యద్భవే న్మృతామ్ । యత్పాపంరజకస్యాన్నై పాపం వృషలభోజనే ॥ యత్పాపం శ్రష్టవశ్యస్తేయత్పాపం విధవాకృతే । అమస్త్రకై పైశ్యకాన్నై తథానారాయణేబలమ్ ॥ చారితవైత్యకచైవ దీక్షితస్యైవ భోజనే । దమ్మత్యోశ్చయమగ్నివ్యంతథా సన్యాసిన్యా ద్విజాః॥ ప్రేతసంస్థితవిద్యాయాం యదన్నైభోజనైశ్చ సానూతకద్వితయేచైవ తథాదుష్పక్షిగ్రభోజనే । శ్చదైవదుష్టసంస్థై రైతథా క్రితాన్నభోజనే । పాపం పశ్యసి తాన్నైచశద్రసస్యభోజః ॥ యత్పాపం పూతిగంధచయత్పాపం క్రూరభోజనే । యత్పాపం మృతేస్త్రో క్తమాపాసనవివర్జనే॥ ఎవమాదీని పాపానిలఘూనిచమహంతిచ । శుష్కాకార్యాగ్రాశేపాపాని మనోవాక్తానుకర్షభిః ॥ సర్వేషాం పాపనాశాయబ్రహ్మకృచ్ఛ్మగ్రిం ప్రకల్పితమ్ । తత్స్వరూపమహా॥...॥ మారగంజేయః॥ గౌమూత్రం గౌమణంక్షీరందధిసర్పిః కుశొదకమ్ । సమ్పద్యపూర్వనూనైసప్రత్యహం శుద్ధిపూర్వకమ్॥ ద్వాదశాహం చరేత్కృచ్ఛ్మగ్రింపూర్వవత్సాన్నైచమూచరేత్ । ప్రాతస్సాన్నైవయథా కాలంనిత్యకర్మసమాప్యచ ॥ దేవాగారైశ్చవా గౌష్ఠే శుచ్చివ్యం పిబెద్వ్రతీ । గౌమూత్రంనూపకాణ్యప్తే గౌమణస్సృగు మోడశ ॥ క్షీరం మాషాష్టకం జ్ఞేయందధినుషత్రయంతథా । ఘృతం చ నయం ప్రోక్తంతథాశుచి జలం మునై ॥ తత్తస్మంత్రేణ సంయోజ్య తత్త్వంత్రేణహవయేత్ । హేమశేషంపిబెత్పశ్చద్రవౌ మధ్యాహ్నాగసతి ॥ ఆసాయం వనసాక్షిఘంస్మరత్ సర్వైశ్వరం విభుమ్ । స్వపేద్దైవసమిపేతు గన్ధతామూర్జవర్జితః ॥ తతఃప్రా

తస్యముత్తాయపూర్వవద్వృతమాచరతే । ఏవంధ్యావశరాత్రాణివరేద్వృ
తముచ త్రేనుమ్ ॥ మహాపాపంబాపపాపం యన్యంపైషమనుత్తమమ్ ॥ తస్య
ర్వం విలయం యాతీ హరిగ్రాహితపే యథా ॥—॥ ఇతి బ్రహ్మకృష్ణగీతామః ॥

అమ్ ... ॥ అథ బ్రహ్మకృష్ణగీతామః పూ॥ ... ॥ దేవతాః స్వయం
బ్రహ్మణోనాస్తి కంఠే తస్య ॥ మహాపాపంబాపపాపం యన్యంపైషమనుత్తమమ్ ॥ తస్య
ర్వం విలయం యాతీ హరిగ్రాహితపే యథా ॥—॥ ఇతి బ్రహ్మకృష్ణగీతామః ॥

యః ॥ అథ ధాన్యకృష్ణగీతామః ॥ శ ॥ శబలః ధాన్యకృష్ణస్వరూపంచ
లక్షణం ప్రవదామహః ॥ సర్వేషామేవ కృష్ణగ్రహణశక్తౌ ధాన్యమాచరే
త్ ॥—॥ మారగం డెయః తిప్తాదిసర్వకృష్ణా గ్రహేకర్తు యదిహః ప్రభుః ॥ ధా
న్యకృష్ణగ్రి త వాకుర్వాన్యద్యోగకృష్ణగ్రి శోధితమ్ ॥ బాధీధాన్యస్యమహా
తః శ్చ ధాధాగమాచరతే ॥ కృష్ణగ్రహే గ్రహే ధాన్యభాగః కృష్ణగ్రం ధా
న్యమతీరితమ్ ॥ తద్ధాన్య భాగశోదిత్యత్తత్కృష్ణగ్రి మనిభిస్తన్మతం ॥ త
త్కృష్ణగ్రహణేద్ధిప్రస్నకూర్వర్ణఫలమస్తుతే ॥ ధాన్యమశ్యేషమరాజ్ఞః
కృష్ణగ్రం పాపవిముక్తయే ॥ ... ॥ మరీచిః ॥ భాధీధాన్యస్యపంచాశో ధాన్య
కృష్ణగ్రముదాహృతమ్ ॥ అతాన్యం కర్తవ్యమన్యథా దానమితితమ్ ॥ ... ॥
తా గాక్షిః ॥ శ్చ నాంశో ధాన్యకృష్ణగ్రం భాధీధాన్యస్యమాయనః ॥ అన్య
ధాధాన్యదానం స్యాత్కృష్ణగ్రం శబ్దం ఫలభాగమ్ ॥—॥ మరీచిః ॥ సమూర్థం
ధాన్యకృష్ణగ్రస్యశ్చ నాంశో మహాద్యతే ॥ హీ నేహం ధాన్యదానం కృష్ణగ్ర
ఫలమస్తుతే ॥ కృష్ణగ్రస్యేతస్య ప్రదైవత్యామాయోనదిద్యతే ॥ స్వర్ణకృ
ష్ణగ్రస్య ధాన్యస్యగవర్ణస్య హేతునః ॥ ప్రత్యామాయోనిగతి మునిభిర్ధ

ర్ణవత్సత్వైః॥ ధాన్యశబ్దేన వ్రీహయవప సర్వకృచ్ఛగ్రణాం నధాన్యాంతరం
కేచిచ్ఛాన్యకధాన్యబుధవదంతి ॥ కేచిన్మీవా రాశత ॥ —॥ మనః॥ సీవా
రావ్రీహయోధాన్యం శ్యామాకాశ్యచ్ఛగ్రసాధనమ్ । నధాన్యాంతరమస్త్రీ
హప్రభూతంకృచ్ఛగ్రసాధనమితి॥...॥ ఇతిధాన్యకృచ్ఛగ్రలిక్షణమ్॥...॥ అథ

✽ స్వర్ణకృచ్ఛగ్రలిక్షణమ్ ✽

స్వర్ణకృచ్ఛగ్రలిక్షణమాహ॥...॥ దేవళి ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరై
పాంమునిశ్వరాః । తులాదిష్టిహ దానెమగృహీత్యాణాం విశోధనమ్॥ స్వర్ణ
కృచ్ఛగ్రం బ్రహ్మహయం బ్రహ్మణా పరికీర్తితమ్ । పురాహి జాహ్నువీతి ర్ము
షిభ్యఃపాపనాశనమ్ 4 మహాభ్రాహ్మరాహస్యా త్తదర్థం మధ్యమస్యతః ।
తదర్థమితరేషాంచ తతోన్యూనం నకారణేత్ । తతోన్యూనంసువర్ణదాన
మాత్రమ్॥ నకృచ్ఛగ్రశబ్దః॥...॥ మరిచిః॥ మా హాశ్వసద్ధ చ తదర్థకృచ్ఛ
మీరితమ్ । తతోన్యూనం దానమాత్రకృచ్ఛగ్రశబ్దో నవిద్యతే॥ వరాహాదిప్ర
మాణం॥...॥ మారకం డెయ్యరాణే ॥ గవాక్షాంతర్గతాయత్ర వాయునా
సమ్పృద్భశ్యతే । పరబ్రహ్మస్వరూపంయ త్రసరణం దాహృతః॥ త్రసరణ్య
ష్టకం లిక్షాత త్త్రయం సువఉచ్యతే । తత్త్రయంగంజమ త్రస్యాప్రకం
వా శ్యేతమేవవా॥ ఇచ్చగుజులకొమాపః రూపకంతదుదాహృతమ్ । రూ
పకాణాం నవానాంతు వరాహాదితి కథ్యతే ॥ స్వర్ణకృచ్ఛగ్రంవరాహస్యా
త్పట్టభద్రస్య పావనమ్ । ప్రభుమాతెతదిర్ధంస్యాదితరేషాంతదర్థకమ్ ॥ త
తోన్యూనం నకృచ్ఛగ్రంస్యాత్సర్వదానమ్ సర్వదా । సువర్ణకృచ్ఛగ్రచరణం
మహాపాతకనాశనమ్॥ తులాదిసంగ్రహీత్యాణాం పరిమం పాపనాశనమ్ ।
స్వర్ణకృచ్ఛగ్రంభ్రాహ్మణాన్మహాపాతకనాశనమ్॥ భ్రాహ్మస్తస్యసమర్థస్యప్ర
త్యాహ్మయోనవిద్యతే । మరణాంతానాం బ్రహ్మహత్యాదిపాపకృతనిష్కా
తీనామితరేషామకృతనిష్కాతీనాం రహస్యకృతపాతకానాం తులాదిసంగ్ర
హీత్యాణాంయ గాదిరహితానాం అకృతచతుర్భాగవ్యయనాం కాలపు
రుషాదిప్రతిగ్రహీత్యాణాం తత్తదుక్తసువర్ణకృచ్ఛగ్రచాణేనతత్తత్పాప
క్షయోభవతి॥ ... ॥ తదేవాహ మారకం డెయ్యః ॥ ప్రమాదాద్భ్రహ్మహ
స్త్యాణామితరేషాంచ భూయసామ్ । ప్రాయశ్చిత్రైరశుద్ధానాం సువర్ణం
కృచ్ఛగ్రమీరితమ్॥ తులాదిసంగ్రహీత్యాణాం రహితానాం విశుద్ధిభిః । ప్రాయ
శ్చిత్రమిదంకృచ్ఛగ్రం బ్రహ్మణా పరికల్పితమ్॥ స్వర్ణంబ్రహ్మమయంప్రాకం

బ్రహ్మణా నిర్మితంపురా! సువర్ణకృచ్ఛావరణే కిమసాధ్యంశరీరిణామ్॥...॥
 గాతమః ॥ రహస్యకృతవిప్రస్యహత్యాయాం శృణుపార్థివ! త్ర్యయతస్వర్ణ
 కృచ్ఛాణాం దానై శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ రహస్యకృతమాతుర్వాగమనై
 మునిభిస్సన్న్యతమ్! శత్యాన్యాయతకృచ్ఛాణాం సువర్ణానాం మునిశ్వరాః॥
 ఆచరన్ శుద్ధిమాప్నోతిహ్యధా మరణాంతికమ్ । రహస్యకృతమధ్యస్య
 పాయినః సరమర్దిభిః ॥ త్ర్యయతం పూర్వవజ్జేయమన్యథా మరణాంతి
 కమ్ । రహస్యకృతవిప్రస్య స్తేయినఃపాపకర్మణః ॥ త్ర్యయతం పూర్వవజ్జే
 యమన్యథా మరణాంతికమ్ । ప్రకాశకృతబ్రహ్మహత్యాదీనాం మరణాంత
 ప్రాశ్చిత్తరహితానాం చతురయతస్వర్ణకృచ్ఛైశ్శుద్ధింపతి॥...॥ తదా
 హ మనుః ॥ ప్రకాశకృతహత్యాది చతుర్థాం పాపిశామిహ! నిమిత్తాకృతశు
 ద్ధీరాం జపయాగాభిషేచనైః ॥ నదీహ్నాదిభీరాజకచతుర్భాగవ్యయేన
 వా! బ్రహ్మరాక్షసముక్త్యర్థం చత్వార్యయతమాచరత్ ॥ చత్వార్యయ
 తకృచ్ఛాణీశ్వర్ణః ॥ ప్రభూత్తమప్రకారః ॥ మధ్యయస్యమధ్యమప్రకారః॥
 కనీయసఃపాదప్రమాణకః ॥ ఏవం కృచ్ఛాణీకృత్వాహ్యకృతప్రాయశ్చిత్తా
 నాం శుద్ధింపతి ॥ ఉపపాతకానాం యస్యయస్యపాతకస్య యానియాని
 కృచ్ఛాణీప్రతిపదోక్తానితేషామాచరణైశ్చక్రతయా తావద్భిస్సర్ణకృ
 ఛైశ్చిః కృతైశ్శుద్ధింపతి॥...॥ తదాహయాజ్ఞవల్క్యః ॥ ఉపపాతకజాలా
 నాం మునిభిర్వద్యదీరితమ్ । తత్తదాచరణాశక్తస్తావత్కృచ్ఛాసమాచ
 రేత్ ॥...॥మరీచిః ॥ సంకలీకరణే రాజన్యస్యయస్య యథోదితమ్ । తదాచ
 రణశక్తస్య ఫలమానంత్యుచక్నతే ॥ అశక్తస్య ద్వజస్యాక్తం సువర్ణం కృ
 ఛ్చామీరితమ్ । యద్యత్పాపస్య యతకృచ్ఛా మునిభిఃపరికిరితం । తత్త
 దాచరణాశక్తాతాపంతి హిరణ్యకృచ్ఛాణీప్రభుమన్యవదరిద్రతారితమ్యై
 న కృత్వా శుద్ధిమాప్నువంతి । ఏవం చండాల్యుగమనైషు కృచ్ఛాసంఖ్య
 యాహిరణ్యకృచ్ఛావరణైః ప్రకృతిపదాక్తైః శుద్ధాభవతి । ఏవం దురన్నా
 ద్బంధనమరణాదీషు । ఉపనయనాదికర్మణాం ముఖ్యకాలాతిక్రమే గాణేషు
 ప్రాయశ్చిత్తం నిరూపితమ్ । తాపంతిహిరణ్యకృచ్ఛాణీ కృత్వాశుద్ధాభవతి
 తి సర్వప్రయోజనీయం ॥ తులాదిప్రతిగ్రహీతృణాం విశేషమాహ ॥...॥
 షైలీనసిః ॥ తులాయాం ధనసంధాతాయాగం భాగచతుష్టయమ్!అభిషేకం
 జపంవాపిహ్యకృత్వా లోకనిదయా ॥ బ్రహ్మరాక్షసముక్త్యర్థం కృచ్ఛా

జ్యోతానిసర్వశః । చతురయుతం ప్రకుర్వీతధర్మశాస్త్రా క్రమార్గతః॥ పితౄ
 చత్వరిమి క్రిస్నాన్యదిమలాకా యత్రవ । సువర్ణకృచ్ఛరూపేణ సర్వపా
 ఘైఃప్రమచ్యతే ॥ పారణ్యగర్భసంధానై ధన్యమహాభీష్టినా । చత్వారి
 కృచ్ఛ్రసాహస్రం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ బ్రహ్మాండఘటసంధాతా
 తస్మిష్యశ్చిపరాజ్ఞుభిః । త్రిసహస్రం చరేత్కృచ్ఛ్రం శుద్ధిమాప్నోతిపా
 ర్వికీమ్ ॥ కల్పకృత్సంధానైత్యజక తస్మిష్యశ్చిపురా । త్రిసహస్రం స్వ
 ర్ణకృచ్ఛ్రం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ దాసస్యగౌసహస్రస్యసంధాతా
 ద్విజనాయకః । పరలోకభయాన్భీతస్త్యకృత్వానిష్యాశ్చిపురా ॥ పంచా
 యుతైస్తుకృచ్ఛ్రస్ససువర్ణాభై ర్విశుద్ధ్యశి । అన్యథా పశులామానియా
 వంతిహభవంత్యథ ॥ తావత్త్యబ్రహ్మసాక్షి కుటజే బ్రహ్మరాక్షసః । పార
 ణ్యధనుసంధాతాశాస్త్రైరీకకృత్సిష్యాః ॥ పంచాయుతైస్సర్వకృచ్ఛ్రై
 శ్శుద్ధిమాప్నోతి పార్వికీమ్ । పారణ్యశ్వస్య సంగ్రహీపురాత్వకృత్శుద్ధి
 మాన్ ॥ పంచాయుతైస్సర్వకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమాప్నోతిపార్వికీమ్ । పారణ్య
 శ్వరథే రాజన్నశుచీరథసంగ్రహాత్ । పట్నతైస్సర్వకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమా
 ప్నోతిపూర్వవత్ ॥ హేమహస్తిధవిప్రతీగృహ్యధనాతురః । అకృత్వా
 నిష్యాశ్చి శాస్త్రమగ్రేణాజ్ఞానపూరితః ॥ పట్నతైర్మకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధి
 మానుభయోర్ద్విజః । పట్నలాలగలసంగ్రహీహ్యకృత్వా ధర్మసిష్యాః ॥
 త్ర్యయైస్సర్వకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమాప్నోతిపార్విజః । అన్యథానిష్యాశ్చి
 రాస్త్రై బ్రహ్మరాక్షసజన్మతః ॥ ధరాప్రతిగ్రహే రాజకవిప్రశుద్ధిపరా
 జ్ఞుభిః । పట్టింపర్వసహస్రాణి సూకరత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తద్దోషపరహ
 రాధం ద్వ్యయుతం కృచ్ఛ్రమాచరేత్ । విశ్వచక్రస్యనక్టాహేవిషినే బ్రహ్మ
 రాక్షసః ॥ పంచాయుతైః స్వర్ణకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమాన్భవతిక్షేతా । కల్పలతా
 ప్రతిగ్రహేకల్పతరుప్రతిగ్రహవత్ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ సప్తనాగరిస
 క్టాహే ఘోషభవతిరాక్షసః । తస్మిష్యశ్చిపరాకృత్య విహితం సర
 కంప్రసేత్ ॥ పట్టికృచ్ఛ్రైశ్చియతఃపూర్వైశ్శుద్ధిభవతి సంగ్రహాత్ । పహ
 భూతఘటవర్షధనాన్వప్రతిగ్రహే పూర్వవిద్విషినే రాజకఘోరో
 భవతిరాక్షసః । తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం త్ర్యయైశ్చ కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ॥ కా
 లపూర్వకాలచక్రేతిలగర్భే తిలచితే । రాశిచక్రేద్విజకుర్యాద్వ్యయుతం
 కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ॥ కొటిహేమామే లక్షహేమామే వాపపూర్వప్రతిగ్రహే ।

ద్యయేతం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామస్యథావై సమర్పణః ॥ శ్వేతాశ్వే మృత
శయ్యాం గజదానప్రతిగ్రహే । ఆయుతం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామస్యథావై
తుర్దహశుద్ధయే ॥ అర్ధకృష్ణాజినైవసప్రత్యేలప్రతిగ్రహే । కృచ్ఛాగ్రామ
స్వతత్కృత్యాతస్యాద్దామోత్పర్యుక్తౌ కపిలాద్విశుభానానాసీగృహ
పరిగ్రహే । సహస్రపూర్వవ్యాత్యాశుద్ధిమాప్నోత్యసంశయః ॥ అలింగ
నైతైలఘటే మహాపూర్వాదిభోజనై । పంచకృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ
త్పర్యుక్తౌ ॥ గులాదిసప్తదానైః ఋత్విజౌ హేమాత్మకాఅపి తేమాంవిశు
ద్ధియాపాలద్యాశ్చైస్సహమసీవైరైః ॥ సహస్రం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామ ప్రో
క్తం లాకానంభయా । ఆజ్యాలంకరణానామచద్యాహాది సగ్రహే ॥
మహిషీభాగబస్తానాం శతకృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ ॥ అశ్వశుభదానైః పంచ
శాంతిమసర్వదా ॥ ఉత్పర్యుక్తౌ తరణ్యైః శతకృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ ॥ ఏ
కాహాదిభుభోక్త్యాహంశూద్రసత్రానువర్తితామ్ । దశకృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ
మునిశుద్ధిరీరితమ్ । చండాలాంగనాదిగమనైర్యద్యుత్పర్యుక్తౌ ప్రాయ
శ్చిత్తమైక్యం సర్వేషాం పాపానాం తదాచరణానమధ్యాశ్చినస్సంసార
పూర్వకం యశ్యుశుశ్చామిత్యయావంతి కృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ తావంతిస్వర్ణ
కృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ ॥ సర్వేషాం పూర్వోక్తానాం కృచ్ఛాగ్రామో
ప్రత్యామ్నోదయతే ॥ స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ ప్రత్యామ్నో
నాస్తి ॥ ఉత్పర్యుక్తౌ ద్యుత్పర్యుక్తౌ రికతయా కల్పనాయం పీఠకృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ
ప్రత్యామ్నోదయ స్వరూపాచిద్యుత్పర్యుక్తౌ సమూర్థమేవయో
జనయం ॥ — ॥ తనూమనః ॥ ఉభయోః కృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ
మూర్తయో నవిద్యతే । సమూర్థం కృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ తరవ్యం తారతమ్య
తగ్గతి ॥ .. ॥ ఇతి స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ .. ॥ ఇహే .. ॥ దివరచితేర్థకాస్తే
ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయ చాన్తాయా ప్రాజాపత్యాదికృచ్ఛాగ్రామోత్పర్యుక్తౌ ॥ .. ॥

* కదళీవివాహః *

అథ కదళీవివాహః ॥ హా... మరగాండేయః । పతితంక్లీబమున్నత్రంకు
బ్బం కాణం రుజార్దితం । అపస్మారం హాస్యజ్వరివాహేతు నదోషభాక్ ॥
... ॥ కాత్యాయనః । కాణం రుజార్దితం కల్బం పతితంక్లీబమేవచ । అపస్మారం
వివాహ్యశు కదళ్యాశుభవృద్ధయై ॥ తదనుష్ఠానవాప్యథ వివాహేనస
దోషభాక్ ॥ .. ॥ జాతూకర్ణిః । కాణం రుజాన్వితం కల్బం పతితంక్లీబమేవచ ।

అపస్సారంపూర్వజాతం కదళ్యాతువివాహయేత్ || పశ్చాదనుజ్జయా రా
జా వివాహేనసదోషభాక్ | వివాహఇత్యుపలక్షణం || యజ్ఞాందోళికారా
హణాదావప్యేవంపేదితవ్యం | కదళీవివాహప్రకారమాహ||...|| మారగం
దేయః || కాశ్ఠీకేమార్గకీర్తివా మాఘవాసాల్లనేపివా | వైశాఖేజ్యేష్ఠమా
సేవావివాహంరఘుయాసమం || ప్రశంసంతిమునైశ్చేష్ఠాఃపుత్రపౌత్రఫలప్ర
వం | వివాహశ్శుభసక్షత్రై చంద్రతారాబలాన్వితౌదివసేపీదీవారాజాప్రశ
స్తశ్శుభకర్మణి | జ్యేష్ఠంక్షీబాదిఘట్వైకం ప్రాతరభ్యజ్యన్నాపయేత్ || గంధ
పుష్పాదిభిస్సమ్యగలంకృత్య ప్రయత్నతః | సువాసినీభిర్గీతానీశ్యన్నానారా
మసన్నిధిం | గత్వాచకదళీమూలం పుణ్యాహంవాచయేత్తతః | నాంద్యాహ్వ
నం తతఃకుర్యాద్యధావర్ణంయథావిధి || ఉన్నతమేనంపాపిష్ఠం కదళ్యాపరి
ణయేముదా | ఇతినంకల్ప్యమనసా బృహత్సామేతి వంత్రతః || కదళ్యాం
కంకణం బద్ధావిశ్వేత్తాతేతిమంత్రతః | విశ్వేత్తాతేతి పుమాకబృహత్సామే
తి కదళీచ కంకణేధారయేత్ || పరిత్యాగిన్వితేతి వంత్రేణకదళ్యాఃవస్త్ర
బంధనం | ఆశాసానైతిమంత్రేణయోక్తం దర్శమయ్యదృఢం || బద్ధాన్వర్ణ
మయీం తాళింమాంగళ్యేనేతి మంత్రతః | బద్ధాకాన్యమయేపాత్రేతండు
తైరక్షత్రైశ్శుభేః || స్వహస్తాభ్యాం వరదృత్యావృతసోపరి విస్యసేత్ |
ఏవంత్రీవారు కృత్వాత్రవృక్షమూల ముపావిశేత్ || లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠా
ప్యహ్యజ్యధాగాంతమాచరేత్ | వనస్పతిభ్యఇత్యనువాకొక్తాక స్యాహాకా
రానుక్తావ అజ్యాహుశీర్షు త్యాజయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే | వరస్త్రవగ్నిం
పరిక్షమ్యహ్యాపానసమధాచరేత్ | లౌకికాచారమాపన్నః కదళీంతాంప
రిత్యజేత్ || తామ్బూలాదికమాసాద్య పూర్వవద్గృహమావిశేత్ | సగృహ
స్థానసూదేహశ్శుభకర్మసమాచరేత్ || పరివేత్తాదీదాంత్రనభవేద్వైక
దాచన | యజ్ఞంవాఖవివాహంవారాజ్యంవాపాలయేత్తతః | ఉభయోర్వృ
ద్ధిభవత్పరివేత్త్యాహీయతే | ఆర్యధాదోషమాహ్నినరకంచాధిగచ్ఛతి ||
తత్కులం సుకరీఢాయాత్సం కరోసరకాయై | యోగంతేతు నముక్తి
స్సాన్యదప్రతస్య యథాతథా||...|| ఇతికదళీవివాహః||...|| ఆఖదుర్మతా
నాన్యూతాంవర్ణప్రయస్థానాంపరలాకోప్రక్షమకాలేకర్తవ్యాంశం నారా

* దుర్మతానాంచారాయణబలిప్రకారః *

యోగబలిప్రకారమాహ||...|| దేవలి|| విషాగ్నిజలపాషాణైర్దుర్మతస్య ప్ర

మాదతః॥ కర్తాదాదేహశుద్ధ్యర్థం నారాయణబలించరేత్॥...॥ మారటంచే
యః ॥ జంప్తిభిర్నఖిభిరాపి శృంగిభిర్యదైవతః॥ వృక్షైర్బలైశ్చపాపాణైః
దైవతాయః ॥ మియతే ॥ తస్మై న దేహశుద్ధ్యర్థం కర్తాదాలాకకాంత
యా॥ నారాయణబలింకుర్యాన్నపాపాపనుతయే॥...॥ పరాశరః॥ దుర్మ
తస్య విషాదైర్వాపాతైఃఖడ్గైర్మృగాదిభిః ॥ కర్తాదాలాక సాత్య
ర్థంనారాయణబలించరేత్ ॥ నారాయణోజగత్కర్తాసర్వపాపాహాన్
తాం॥ దుర్మతానాంవిశేషణవహపాః ॥ తాశనః॥...॥ షరీచిః॥ దుర్మ
తస్యభర్తృష్టేశ్చ శుభిర్మృతపాతినైః ॥ జలైఃపాపాణలగుడైర్మృతస్య
ప్రమాదతః ॥ కర్తానౌ లాః ॥ శుభానారాయణబలించరేత్ ॥ తత్ప్రకార
మాహ ॥...॥ దైవతః ॥ కర్తాదా పూర్వవదీనై వృతస్యైతద్విజన్తనః॥
ప్రాయశ్చిత్తం తదాకృత్యా ధర్మశాస్త్రాక్రమార్గతః॥ అహమాయవిప్రాన్
ణశశ్చతుర్ద్వంశతచూదరాత్ ॥ తదర్థంవాతదర్థంవాసమృద్యత్రుతిపారగాః॥
అభ్యర్చ్యగంధపస్తాద్యైరామంచాగర్హ్యేవవా॥ కంఠ్యేహంమృతస్యాస్య
బలిం నారాయణాత్తకమ్ ॥ ఇత్యుక్త్వా తాన్మమస్మృత్యహ్యపవేశ్యసఖా
సనై॥ లోకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్యవిధానతః॥ స్రుజేణాభ్యంసమాదా
యవ్యాహృతీరుచ్చరక్తాద్వి॥ పృథక్పృథక్పృథక్సంఖ్యామేకాం స
ముద్యహత్ ॥ వ్యాహృతీనాంత్రయం పుత్రపృథగ్గోవిధానతః॥ సంఖ్యా
మేకాం త్రయంకృత్యాహ్యస్తోత్రరశతక్రమాత్ ॥ హుత్యైవం విధివద్వి
ప్రొహమనైవంసమాపయేత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్సమలంకృత్యపూర్వోక్తేనవిధా
నతః॥ చతుర్ద్వంశతినామానికేశవాదీనైక్రమాత్ ॥ చతుర్ద్వంశతివిప్రపక్షేప్ర
త్యేకం వినియోజయేత్ ॥ ద్వాదశబ్రాహ్మణపక్షేనామద్యయమ్ ॥ షడ్బ్రాహ్మ
ణపక్షేచతుష్టయమ్ ॥ తదసమ్భవేనర్వాణినామాని యథాసంఖ్యం వినియోజ
యేత్ ॥ తండులాచ్చైవ ముద్గాత్పమాపాశ్శాకంఘృతందధి ॥ తామ్బూలిరి
దక్షిణాంచైవవిప్రేభ్యఃపరికల్పయేత్ ॥ నాన్మైసతోషయేద్విప్రానధికారో
నదృశ్యతే॥ యదాసపి జనంభూయా దుర్మతస్యద్విజన్తనః॥ నతావదన్తం
కర్తవ్యంపప్రైరధ్యాత్తవేదభిః॥ తదావిప్రైర్గృహభోక్తవ్యం యదిభుజ్జీన
పాతకీ ॥ జాతికర్తవ్యవిప్రస్యదుర్మతస్యద్విజన్తనః॥ నారాయణబలించైవ
నాన్నశ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥ హింజ్యేనైవధాన్యైర్వాకుర్యాచ్చాగ్నిధ్వంవిధా
నతః॥ అన్యేనకారయేద్యస్తు సచండాలశమోభవేత్ ॥ దుర్మతానాంద్విజ

న్ననాం పరలోకహితార్థం కర్తాదా ఆమెనహిరజ్యేనవా నారాయణబలిం
కరిష్యామీతిసంకల్ప్య ॥ తాకికాగ్నేష్టులెన వ్యాహృతిభి స్త్రీసృధిఃప్రత్యేకం
హృత్వైక్వేనై కసంఖ్యాముద్వహా అష్టోత్తరశతం హుత్వా బ్రాహ్మణాన
భ్యర్చ్య యథాసమ్మతం యథాసంఖ్యంతోషముత్వా నారాయణబంధు
త్వా పారతాకికం క్షయం కర్తవ్యమ్ ॥ ... ॥ ఇతి యోగ్యతానాంకర్తాదా

✽ వైష్ణవశాస్త్రవిధిః ✽

నారాయణబలిః... ॥ అథవైష్ణవశాస్త్రవిధిః... ॥ దేవలిః ॥ యాగాదా
చతుర్థాదానై ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు శ్రాద్ధ పర్యాయైష్ణవశాస్త్రసర్వదా
మోపశాంతిదమ్ ॥ ... ॥ గౌరవః ॥ ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు జీవన్ముక్తిమహిమం
చ ॥ తతాశ్చైష్ణవశాస్త్రవిధిః కర్తృసుమామనత్ ॥ ... ॥ పరాశరః ॥ ప్రా
యశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు తులాదానం హుత్వైష్ణవశాస్త్రవిధిః కర్తృసు త
తుర్తఫలంభత్ ॥ సర్వత్రవ్యాసకౌ స్థుః ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు ॥ విష్ణు
ర్పితంతు యతాత్మతదానన్త్యాకరికల్పతే ॥ ... ॥ హరిః ॥ కే ॥ వేదరామాయ
ణేచైవపురాణేభారతేతథా ॥ అదాశ్చైతథాచాలై హరిస్సర్వత్రగ్రీయ
తే ॥ ... ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే ॥ ఏకాశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు పుణ్యగుణాన్త్యసకశః ॥
త్రిలోకావ్యాప్యహితాత్తా భుక్త్యాచిత్తైశ్చకర్తృసు ॥ అతస్సర్వత్రవిష్ణు
రహితానికర్తాణిఫలంతి ॥ సంకల్పానంతరం హుత్వహుతానంతరించవా ॥ యః
కుర్యాద్వైష్ణవశాస్త్రం తదానన్త్యాకరికల్పతే ॥ జీవత్ప్రాయశ్చిత్తైశ్చ ప్రా
యశ్చిత్తానంతరం పూర్వకాలాహుతానంతరించవా ॥ అమేన హిరజ్యేనవావిష్ణు
భక్తమేకం పంచాపచారైరభ్యర్చ్య విష్ణుక్రీడంతి ఆమంవాహిరజ్యేనవాచ
ద్యాత్ ॥ ... ॥ మనుః ॥ భోజనం శ్చైష్ణవశాస్త్రవిధిః కర్తృసు ॥ హి
రజ్యం త్రిగుణం ప్రాక్తం సర్వకర్తృసుమామనత్ ॥ ఏకవిష్ణుర్పితే తుష్టే స
ర్వాస్తువ్యంతి దేవతాః ॥ తానుశుష్టానుగాజేంద్రతత్తతాత్మకభంభవే
త్ ॥ అతఃప్రాయశ్చిత్తైశ్చ వైష్ణవశాస్త్రవిధిః కర్తృసు ॥ ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు ॥
నాన్యధాఫలమహీతి ॥ ... ॥ ఇతి వైష్ణవశాస్త్రవిధిః ॥ ... ॥ అథనాం

✽ నాందీశ్రాద్ధప్రకారః ✽

దీశ్రాద్ధప్రకారమాహ ॥ ... ॥ దేవలిః ॥ ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు వివాహవిధి
కర్తృసు ॥ నాందీశ్రాద్ధం తదా కార్యం సర్వకర్తృభిశ్చకర్తృసు ॥ ... ॥ మరీచిః ॥
ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు వివాహదాహలాదానాకర్తృసు ॥ పూర్వేద్యుర్యతదానీవా

నాందీశ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥ — ॥ అంగి రాః ॥ ప్రాశ్చిత్తైశు శాస్త్రాదౌ తులాదా
నాదికర్మసు మహూత్య వెషు సర్వేషు ప్రతిష్ఠాసు ప్రతేషుచ ॥ వివాహాదిషు సర్వ
త్రాందీశ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥ పూర్వే ద్యుర్వాత దానీం వా శుభకర్మఫలాప్త
యే ॥ అన్నేనామేన వారాజకహిరణ్యనయధావిధి ॥ ద్వాదశబ్రాహ్మణాన్ శు
క్ల్యాహ్యప్తే వాపియథావిధి ॥ పితౄణామర్చనార్థేన సూపాపూపాజ్యపా
యస్తేః ॥ అత్ర పితరః ॥ — ॥ గారుడపురాణే ॥ పితాపితామహశ్చైవ తత్రై
వప్రపితామహః ॥ మాతామాతామహీ చైవ తత్రైవ ప్రపితామహీ ॥ మాతా
మహస్సపత్నీకాః పృథక్పృథగనువ్రతాః ॥ విశ్వే దేవా స్సత్యవసూమూర్తాస్తు
పితరస్త్రయః ॥ తతః పరమమూర్తాస్సు యో నాగచ్ఛంతీహకర్మసు ॥ ద్వాదశవ్ర
గ్గో మూర్తః ॥ తతః పరమమూర్తః ॥ యేయే పితరశ్చాగ్ధేషుభాక్తారస్తే మూర్త
సంజ్ఞాః ॥ యేయే పితరశ్చాగ్ధేషు నఘంజంతే తే అమూర్తాః ॥ — ॥ తదాహ గా
లవః ॥ పిత్రాదిపితరో మూర్తాః త్రయస్త్యైతే సుపుణ్యదాః ॥ తతః పరమమూర్తా
స్సు యో నరణాత్పాపహరిణః ॥ — ॥ అతస్సర్వత్ర వృద్ధికర్మసు నాందీశ్రా
ద్ధం కర్తవ్యం ప్రాయశ్చిత్తాభివృద్ధికరమ్ ॥ — ॥ తదాహ గౌతమః ॥ ప్రాయ
శ్చిత్తం వివాహాదివ్రతం దానం తులాభిధం ॥ దూరయాత్రాసు సర్వాసు నాందీ
శ్రాద్ధం ప్రశస్యతే ॥ అత్ర స్వవశ్యంకరణీయత్వాదత్రాపి నాంద్యాశ్శానంక
ర్తవ్యమ్ ॥ — ॥ ఇతినాందీశ్రాద్ధవిధిః ॥ — ॥ అథ రామలక్ష్మణప్రతిమారా

— రామలక్ష్మణప్రతిమారానవిధిః —

నవిధిమాహ ॥ ... ॥ వరాహపురాణే ॥ ఇదమన్యత్ప్రవక్ష్యామి సర్వపాప
హరం పరం ॥ సర్వసంపత్ప్రదం వ్యాణాంపుత్రదంపుత్రకామినామ్ ॥ ధనదంధ
నకామానాం రాజ్యదం రాజ్యకామినామ్ ॥ అపాధమానశుక్లేతుద్వాదశ్యాం
పార్లమీదీనే ॥ వ్యతిపాతేచ సంకాన్తామర్యాదానమను త్రమం ॥ బ్రాహ్మణాన్
త్రియవిశాంశూద్రాణాంపుణ్యవర్ధనం ॥ పార్లమ్యాం ప్రాతరుత్థాయస్నా
త్వాచమయథావిధి ॥ నిత్యకర్మాశు నిర్వర్త్య స్వగృహే దేవతాలయే ॥ గోమ
యేన వివిష్యాభరంగవల్యాద్యలంకృతిమ్ ॥ తస్మద్ధేష్టదశంపద్మం రచయిత్వాను
శోభనమ్ ॥ తత్ర నిక్షిప్యధాన్యంచ తుడులాన్పూర్వసంఖ్యయా ॥ అమంత్రం స్థాప
యేత్తత్రదశాష్టపలంయుతమ్ ॥ తం ముక్తైః పూరయిత్వా తుతత్ర పద్మం లిఖేత్సు
నః ॥ వస్త్రేణివేష్టయేత్ గాంధ్యంతత్ర దేవప్రపూజయేత్ ॥ పలద్యయేన స్వర్ణే
న తదర్థేన విచక్షణః ॥ రామం శ్యామం విశాలాక్షం సర్వాభరణభూషితం ॥ సింహః

జః | వ్రతేనూ ద్యాపవవిధౌ కర్తవ్యమఘమర్షణమ్ | పంచగంగానురాజేంద్రన
 కుర్యాదఘమర్షణమ్ | సముద్ర గానుసర్వత్రసకుర్యాదఘమర్షణమ్ | వాఙ్మకూప
 తటాకేషు కర్తవ్యమఘమర్షణమ్ || పరాశరః || క్రత్వాదౌచతులాదానప్రా
 యశ్చిత్రేషుకర్మసు | చుడాలాదిషు సంస్పర్శేస్వదారేషుదివాగమే | యరన్నేయ
 పృథిగ్రాహేమష్టసంసర్గసంగమే | అపేయపానెసర్వత్రహ్యఘమర్షణమ్
 రితమ్ | స్తేయేతత్పేహ్యచప్రాప్తేతులాచార్యాదిసంగ్రహే | దుర్బజైస్సహసం
 భాషేత్వఘమర్షణమీరితమ్ | సంధ్యాదినిత్యకర్తాణిపరిశ్యజ్యయదావనేత్ | శా
 క్తేయూదిషుమంత్రేషుజప్యంచైవాఘమర్షణమ్ | అకార్యకర్మకర్తృశ్చపహపూ
 ర్వాదిభోజనే | స్వపాపవిశుద్ధ్యర్థమఘమర్షణమీరితమ్ | ఏకోద్దిష్టేషుక్రాద్ధే
 షుసపిండికరణాదిషు | యోభోక్తాసద్విజిగ్మకుర్యాదఘమర్షణమాదరాత్ | ప
 తాపితామహాశ్చైవతథైవప్రవీతామహః | యదాచరంతితత్సత్తాస్తవ్య
 ధాహ్యఘమర్షణమ్ | సూతకద్వితయేభోక్తాభోక్తావైచాళకర్మణి | యజ్ఞక
 ర్మణిభోక్తాచాప్యఘమర్షణమాచరేత్ || యానియానీహనింద్యానికర్మాణిసు
 బహూనిచ | తాన్యాచరన్ సదావిప్రః సకుర్యాదఘమర్షణమ్ || అఘ
 మర్షణప్రకారమాహ || మారూంజేయః || మనసాపాపనివయం
 పూర్వజోపిసమాచరన్ | తటాకండ్లికాంవాపిగత్వాశుచిరతన్త్రితః || పు
 రీషమూత్రేసుత్యజ్యశాచంకుర్యాదతన్త్రితః | ద్విరాచమ్యశుచిర్భూత్వానా
 రాయణమనుస్మరన్ || మలాపకర్షణంకృత్వాన్త్యక్గృహమాప్యచ | ప్రాయ
 శ్చిత్రీతథాన్యావాసజుల్బ్యవిధిపూర్వకమ్ || నాభిదఘ్నుజలంగత్వాసూర్య
 స్యానిముఖశ్శుచిః | సపవిత్రోదర్శపాణిస్సాక్షాంతేమస్త్రీమచ్చరేత్ || మ
 న్నాన్తైమాన్తయేద్దర్శేద్దేవ్యాదేహవిశుద్ధయే | పవమానస్సుచర్తసః || పీఠా
 శ్చంగమిత్యుచావకః | సర్వేషువాపిషులోకేష్యిత్యనువాకః | బ్రహ్మతేరిక్షస్వే
 త్యనువాకః | దేవస్యత్వేతిమార్జనం సమాప్యతత్ర దేవర్షిపితౄణామతర్పయ
 త్వాద్విరాచమ్యధౌతవస్త్రంపరిధాయ మానీభవేత్ | సాక్షాన్త్రుణిషీద్య
 వామప్రకౌష్ఠేగిష్యద్విరాచమ్యశుచిర్భవేదితి || — || మనుః || వస్త్రంచ
 తుర్గుణీకృత్యసూతైఃప్రీడయేత్తథా | వామప్రకౌష్ఠేనిక్షిప్యద్విరాచమ్యశు
 చిర్భవేత్ || ఇశ్యఘమర్షణంకృత్వాప్రాయశ్చిత్రార్థమాగతాం పరివదం న
 త్వానారాయణమనుస్మరన్ కృతంపాపం మనసినిధాయ వుండాదికంధ్య
 త్వాపత్నీపుత్రపరివెష్టితస్తదనుమతఃపరివదంగచ్ఛేత్పాపాయశ్చిత్తీ | ఇతరస్తు

౬౬

హేమాద్రా అఘమర్షణస్నానవిధిః.

నిత్యకర్మాదికం కృత్వాదాషబుద్ధింనాచరెత్ ॥ — ॥ ఇత్యఘమర్షణస్నానవి
ధిస్సర్వమామ్ ॥ — ॥ ****

ఇతి శ్రీహేమాద్రిసుధీవరవిరచితే చతుర్వర్గచింతామణ్యాఖ్యే
ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ శివాయగురవేనమః.

ప్రాయశ్చిత్తప్రమాణవచనాని.

వందరమా పతింస్మృత్వా సర్వపాపహరంహరిమ్ । సర్వేషాంపాప
సంఘానాంప్రాయశ్చిత్తవిధేకృతే॥ అలోద్యసర్వకాస్త్రాణియథాశక్తియథా
మతి । క్రియతేసాధుబోధార్థంప్రాయశ్చిత్తస్యపద్ధతిః ॥ అతస్మృతిప్రమా
ణ్యమాహః॥...॥మనుః॥ శ్రుతిపత్యంతి మునయః స్మరంతిచ తథాస్మృతిమ్ ।
తస్మాత్ప్రమాణముభయంప్రమాణైఃప్రమితంభువి । యోవమన్యేత తేతూభే
హేతుకాస్త్రాశ్రయద్విజః ॥ ససాధుభిర్చహిషాఃర్యోవా స్తికోవెతనించ
కః॥...॥విష్ణుః॥ భ్రురాణంమానవోధర్మస్సాంగోవేదశ్చికిత్సకమ్ । అజ్ఞాసిద్ధా
నిచత్వారి నహంతవ్యాని హేతుభిః । యస్తానిహేతుభిర్త్యాశ్శోసంధేతమసి
మజ్జతి॥...॥ ఇతిప్రాయశ్చిత్తానామశాస్త్రీయత్వాభిధానే దోషాభిహితః
వ్యాసః॥ జ్యోతిషంవ్యవహారంచప్రాయశ్చిత్తంచితకమ్ । వినాశాస్త్రేణయో
బ్రూయాత్తమాహుస్సర్వహూతకమ్॥...॥ తత్రాధికారిణమాహః॥ మనుః॥
అకుర్వన్విహితంకర్తృనిందితంచసమాచరత్ । ప్రసక్తశ్చేంద్రియార్థేషుప్రాయ
శ్చిత్తీయతేనరః॥...॥ యాజ్ఞవల్క్యః॥ విహితస్యా ననుష్ఠానాన్నిందితస్యచ
సేవనాత్ । అనిగ్రహశ్చేంద్రియాణాం నరఃపతనమృచ్ఛతి ॥ ప్రత్యవాయీ
భవతి॥ నరగ్రహణంతిలోమజాతీనామపిప్రాప్త్యర్థం । తస్మాత్తేనైహకర్త
వ్యంప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ ఏవమస్మాంతరాత్మాచ లోకశ్చైవప్రసీదతి ।
ఏవం ప్రాయశ్చిత్తేకృతే । అస్మాన్తరాత్మాశుద్ధతయా ప్రసన్నో భవతి ।
లోకశ్చసంక్యవహర్తుం ప్రసీదతీత్యర్థః॥ ప్రాయశ్చిత్తాకరణే దోషమాహ
సంపద ॥ ప్రాయశ్చిత్తమకుర్వాణఃపాపేషునిరతానరాః । అపశ్చిత్తాపిః
కష్టాన్మరకాన్యాంతిదారుణాత్ ॥ తామిస్సం లోహశంకుంచ మహానిరయ
శాల్మలీ । రౌరవంకుమ్భులంఘాతిమృత్తికంకాలసూత్రకమ్॥సంఘాతంలోహి
తోదంచసనిషంసంప్రపాతనమ్ । మహానరకకాకోలంసంజీవనమహాపథమ్॥
అవీచిమంధతామిస్సంకుమ్భిపాకంతత్రైవచ । అసిప్తతవచంచైవతాపసంచైక
వింశకమ్॥ మహాపాతకజైర్హృతైరుపపాతకజైస్తథా । అన్వితాయాంత్యచ
తప్రాయశ్చిత్తానతాథమాః ఇతి ॥ ఏకవింశకమిత్యే తత్ప్రధాననరకాపే

క్షయోక్తం॥ మహాపాతకశ్చైరిత్యాదిపాపమాత్రోపలక్షకమ్ । తథావపాప
తారతమ్యాత్మలతారతమ్యుంబర్హితం ॥ — ॥ పుష్కధర్మోత్తరే ॥ అష్టావింశ
తికోట్సుస్సర్గోరాణీనరకానివై । మహాపాతకీనిశ్చాపిసర్వేషునరకేష్విహా॥
ఆచంద్రతారకంయావత్పీడ్యంతే వివిధైర్వైధైః । ఉపపాతకీనిశ్చాన్యైవరయా
ర్ణవకోటిషు ॥ ఎకవింశతీసంఖ్యేషుపాదానబ్రహ్మకల్పకమ్ । చతుర్థశసుపవ్యం
తేకల్పార్థంసమపాపినః ॥ ఉపపాతకీనిశ్చాపితదర్థంయాంతిమానవాః । శేషేః
పాపైస్తదర్థచకాలక్లుప్తితియంతస్సృతేతి॥ ... ॥ ఇదంప్రకాశకృతపాపఫ
లం ॥ రహసికృతపాపఫలమాహ ॥ ... ॥ పరాశరః॥ పాతకేతుసహస్రం
స్యాన్మహాతిద్విగుణంభవేత్ । ఉపపాతకేతురీయంస్యాన్నరకం వహకసంఖ
ఖ్యయేతి॥ అత్రవశఃపఖ్యవిధేషుపాతకేషు ఇతరైతరతారతమ్యమూహ్యమ్॥
మహాపాతకే వహక సహస్ర ద్వయం నరకపాతః ॥ అతిపాతకేత్వద్భర్థ
సహస్రమ్ ॥ సమపాతకేసహస్రమ్ ॥ ఉపపాతకేసహస్రార్థమ్ ॥ సజ్జాతీ
కరణాదిషు అధ్యర్థశతద్వయమితి ॥ ... ॥ యత్తుపంచవిధపాపాన్యాహకా
త్యామనః । మహాపాపంచాతిపాపంతథాపాతకమేవచ । ప్రాసంగికంచాప
పాపమిత్యేవం పంచకోగణఇతి ॥ అత్రపాతకమితీసమపాపాన్యక్తాని॥ ఉప
పాతకేషు కానిచిదగమ్యాగమనాదీని అవాస్తరభేదావివక్షయా ప్రాసంగిక
మిత్యుక్తాని ॥ ... ॥ అత్రపాతకపాపనిర్వచనంభవిష్యోత్తరే॥ అగోధఃపా
తనాత్పుంసాంపాతకంఽరికీర్తితమ్ । నరకాగ్నిషుఘోరేషు పాపనాత్పాప
ముచ్యతేఇతి ॥ ... ॥ ప్రాయశ్చిత్తకర్తవ్యమూహంగిరాః ॥ ప్రాయోనామ
తపఃప్రోక్తంచిత్రనిశ్చయఉచ్యతే॥ తపోనిశ్చయసంయుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం
తదుచ్యతేఇతి॥ అనుష్ఠితేనద్వాదశవాషికప్రతాదినా అవశ్యంపాపంనివర్త
తేఇతి విశ్వాసయుక్తంప్రతానుష్ఠానలక్షణంతఃప్రాయశ్చిత్తమ్॥ భావ్యకా
రస్తు ప్రాయోవినాశః చిత్రం సంధానం వినష్టస్య సంధానమితి ॥ విజ్ఞాన
యోగినా ప్రాయశ్చిత్తకర్తవ్యః పాపక్షయార్థేనైమిత్తికే కర్మవిశేషే రూఢ
ఇత్యుక్తమ్॥ ... ॥ ఇహతావత్కాయుగఆపద్బాహుశ్యాదవర్జీయతయా
పాపసమ్యువాత్ప్రతినిమిత్తం ప్రాయశ్చిత్తస్యకర్తుమశక్యత్వాచ్చరీరస్యాస్థిర
త్వాత్పాపఫలానుభవే చిరకాలం ఘోరత్రానరకవేదనాయాస్సోధుమశక్య
త్వాత్పాపభీరుణాపశ్చాత్తాపినా పురుషైకైకవేషయానర్వపాపాఽనోదకం
ప్రాయశ్చిత్తం సర్వధా ఆచారణీయమేవ । తత్రకాలాదర్థమలమాసగురు

శుక్రహృద్భాది దోషదుష్టకాలే ప్రతిపిద్ధత్వాత్ శుద్ధకాలే ఏకాదశ్యామస్య
 స్యాంవాతిధౌ కార్యమ్ ॥ అగ్న్యధానాదిక్రొతౌపాసనాదిస్సార్త తులా
 పురుషాదికర్మకర్వతాదాపావనార్థమధికారసిద్ధ్యర్థంచకార్యమేవ ॥ ...
 తదుక్తం న సునా॥ శుచినాకర్మకర్తవ్యమితి॥ అంగిరసాచ॥ క్రొతంస్సార్తం
 కర్తవ్యం కృత్వాపావనమాశ్శునః । జపంతపశ్య హుమంచ దానంచార్చన
 మేవచ॥ జపఃపేదపారాయణాది॥ తపఃకృచ్ఛృణాం ద్రాయణాది॥ హుమః
 కూశ్శాండాది । దానంగవాదేః ॥ ఆర్చనంఃస్త్వాదీనామ్ ॥ స్మృతినంగహ
 కారైశ్చక్రమ్ ॥ విశోధ్యకాయంవివిధైస్తుకృత్యైర్చరితి । ఆతురస్యతుశు
 ద్ధకాలప్రతిత్తనైవకార్యా । ఆశౌచాదిదాషైరాత్రావపినద్యవకార్యం॥
 తదుక్తం చంద్రికాయాం ॥ దానై విశేషాదార్తస్య విధినాశుద్ధతాచ్యతే ।
 అనిత్యత్వాత్సయద్యస్తు దానహుమాదివాంచ్యతీతి॥—॥ వారాహపురాణే॥
 వ్యతీపాతాథసంక్రాంతి స్తదైవగ్రహజంరవేఃప్రజ్ఞకాలాస్తదాసర్వేయదా
 మృత్యురుపస్థితః॥ తదాగోభూపీరణ్యాదిదత్తమక్షయ్యతామియాత్ ॥—॥
 భవిష్యోత్తరే ॥ తత్రయేపాశనిచయాస్థూలానరకహేతవః । తేనమాసేన
 కథ్యంతేమనోబాకాకాయసాధనాః॥...॥ మనుః॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం
 సైయంగుర్వంగనాగవః । మహాంతిపాతకాన్యాహుస్సంయోగంచైవ త్రేస్స
 హేతి॥...॥ యజ్ఞపల్గ్యాః॥ బ్రహ్మహమద్యపస్తేనస్తథైవగురుతల్పకః । ఎతే
 మహాపాతకినోయశ్చత్రైస్సహసం వసేత్ ॥ ... ॥ మనుః ॥ బ్రహ్మహ
 ద్వాదశసమాఃకటింకృత్వావసేవసేత్ । భైత్యాశ్యాత్తవిశుద్ధ్యర్థంకృత్వా
 శవశిరోధ్వజమితి ॥ ... ॥ హరితః ॥ ద్వాదశభిర్వక్షైకర్మహ
 పాతకినఃపూయంతఇతి॥ ఇదమజ్ఞానతఃకరణే॥...॥ జ్ఞానతఃకరణైర్వంగిరాః॥
 యఃకామతోమహాపాపం నరింకుర్యాత్సభంవన । సతస్యశుద్ధిర్నిర్దిష్టాభృ
 గ్వగ్నిపతనాదృతఇతి ॥ ... ॥ తథాతిపాతకానిపతితసంసర్గాదీన్యా
 హం॥ వ్యాసః॥ యోయేనసంవసేద్వషణం సౌపితత్సమతామియాత్ । సతస్త్వే
 వప్రతంకుర్యాత్తత్సంసర్గవిశుద్ధయేఇతి॥ఏతద్వ్యాగాంతరవిషయమ్॥...॥ సుమ
 న్తుః॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం సైయంగుర్వంగనాగవః । మహాపాతకసం
 జ్ఞాని చత్వార్యైవకలాయగేఇతి ॥ అత్రచతుర్గ్రహణాదేవకారాచ్యకలియు
 గ మహాపాతకిసంసర్గిణోనమహాపాతకిత్వం ॥ తస్యాపిసాక్షాన్మహాపాతకి
 త్వేతత్సంసర్గిణోపి మహాపాతకిత్వంస్యాత్ తస్యాపిసాక్షాన్మహాపాతకిసం

సర్గి త్యాత్తతఃపరమప్యేవమిత్యనవస్థాస్యాత్ । తస్మాత్కలియుగసాక్షాన్మహాపాతకి సంసర్గిణోపి నమహాపాతకిభ్యమ్॥...॥ తథాచా క్తంపరాశరణః॥ కృతేతుమానవాధర్మాస్తేతాయాంగౌతమస్యతు । ద్వాపరేశాంఖలిఖితాః కలౌపారాశరాస్సృతాః ॥ త్యజేద్దేశకృతయుగత్రైతాయాం గ్రామము త్సృజేత్ । ద్వాపరేకులమేకంతు కర్తారంతుకలాయుగ॥...॥ వ్యాసః॥ కృతే సమ్మన్యపతతత్రైతాయాంస్పర్శననతు । ద్వాపరేత్వన్నమాదాయ కలౌపతతికర్మణా॥...॥ స్మృతికామథేనా॥ సంసర్గదోషోనైవస్యాన్మహాపాతకి నఃకలౌ॥...॥ ఘటికానిషేధే॥ సంసర్గదోషస్తేవాద్యైర్మహాపాతకిమర్పకః॥ ...॥ స్మృత్యర్థసారే॥ కలియుగసంసర్గదోషానాస్తీత్యుక్తమ్ । ఎవంబహు స్మృతివచనార్థపర్యాలాచయౌ పతనసంసర్గిణో దోషాభావకథనంపాతి త్యాభావపరం సంసర్గప్రాచ్యశ్చిత్తంతు పాదోనద్వాదశవాషికం కార్యమేవేతి । తస్మాత్సంసర్గిణః కలియుగపిపాపమేవేతి సమ్మాక్తమ్॥...॥ యదుక్తంమనువా॥ సంవత్సరేషు పతితేనహాచరణ్ । యజనాధ్యాపనా ద్యౌరాత్యద్యౌ నశయనాసనాత్ । యజనాధ్యాపనయానానిత్యసమ్మన్యాత్సద్యఃపతతీత్యర్థః॥ యోయేనపతితేనైషాంసంసర్గంయతిమానవః । సతస్తేచక్రతంకుర్యాత్తత్సంసర్గవిశుద్ధయై॥ ఎతద్యగాంతరవిషయం॥...॥ మనుః॥ బహురామైకకార్యణాం సర్వేషాంశత్రుధారిణామ్ । యద్యేకో ఘాతయేత్తత్సర్వేతేఘాతకాస్సృతాః ॥ ఉపరుంధకౌశరంహంతుంసమర్పయతియఃపుమాన్ । యశ్చానుగ్రాహకస్సౌపి బ్రహ్మఘాతకభవ్యతే॥...॥ విష్ణుః॥ రాగాద్వేషాత్కృమాదాద్వాస్వతఃపరతవేవవాఘాతయేద్బ్రాహ్మణంకన్యైశ్చభవేద్బ్రహ్మఘాతకః॥ భృతకోయదితంహన్యాశ్నోపిస్యాద్భ్రహ్మఘాతకః । సోపిభృతేప్రదాతాభృతకశ్చ'బహ్మఘాతకభవ్యర్థః ॥ ఉపదేష్టో హ్యర్థయతాఽపిరకశ్చేతిసప్రధా । అయమన్తాచుషనరాతోపి ఘాతకభవ్యతే॥...॥ విష్ణుః॥ అక్రుష్టస్తాశీతోవాపి ధనైర్వావిప్రయోజితః । యముద్దిశ్యత్యశేత్ప్రాణైతమాహుర్భ్రహ్మఘాతకమ్॥...॥ స్మృత్యన్తరే॥ హన్తామంతౌపదేష్టాచ తథాసమ్ప్రతిపాదకః । ప్రొత్సహకస్సహాయశ్చతథామార్గానుదేశకః ॥ ఆశ్రయశ్చత్రుదాతాచ భక్తదాతాచకర్మిణామ్ । ఉపేక్షకశ్చక్తిమాంచేద్దోషవక్తానుమోదకః ॥ అకార్యకారిణాంతేషాంప్రాయశ్చిత్తంప్రకల్పయేదీతి । ఏవంసుగపానసువర్ణస్తైరుగుర్వంగనాగమనైః యథా

దిష్టాన్నూనత్వా తద్వ్యక్తంసహి । అశిష్టేషుసర్వత్రపాదోనంతద్వ్యక్త
తంచరేత్ ॥ ... ॥ పశ్యతసంసర్గ్యనుగ్రహాఃకైవల్యోజకానుయంత్యనిమిత్త
కర్తాగ్రదివాంతత్త్వమితనిష్పృశుక్తమేగాయథాయోగంనవవాపికంష
ద్వాషికంసార్థచతుర్వాషికం త్రైవాషికంచత్రతంకంనీలమ్ ॥ ... ॥
అథపతనీయాని ॥ యమః ॥ మాతృవృషామాతృసభీయహీతాచపితృవృషా
మామలూనీస్వశాశ్వశూర్ణత్వాసద్యఃపతేద్ద్విజః ॥ ... ॥ గౌతమః ॥ మత్స
పిశ్యయోగిసమ్మంధాగస్తేన నాస్తికేంద్రిత కర్తృభ్యాసిపతితా త్యాగ్యపతిత
త్యాగినిః పతితాః పాతకసంయోజకాశ్చేతి ॥ ... ॥ బోధాయనోపి ॥ అథ
పతనీయాని ॥ సముద్రయానం బ్రహ్మవ్యర్థాపహరణంభూవ్యసృతవచనం
సర్వాపజ్యైర్వ్యర్థపహరణం శూద్రసేవనం శూద్రాభిగమనం యశ్చ శూ
ద్రాయామభివ్రజాయతే తదపత్యంచ భవతితి ॥ స్త్రీణాంవిశేషపతనీయా
న్యాహ ॥ — ॥ యజ్ఞవల్క్యః ॥ నీచాభిగమనంభర్తృఘాతనం గర్భనాశ
నమ్ ॥ విశేషపతనీయాని స్త్రీణామేతాన్యైర్భూషమ్ ॥ చతస్రస్తుపరిత్యాజ్యా
శిష్యగాగురుగాచరూ ॥ పితృష్ఠుచవిశేషేణ జుగితోపగతాచరూ ॥ జుగి
తఃప్రతిభామం గతోహీనవర్ణోవా ॥ ... ॥ బ్రహ్మహత్యాసమాన్యాహమనుః ॥
అన్యతంచ సమతాపే రాజగమిచపైశునమ్ ॥ గురోశ్చాశికినిర్బంధస్స
మానిబ్రహ్మహత్యయా ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ యాగస్థత్రయవైశ్వసంభవస్వలా
యాశ్చాంతర్వత్త్వా ఆత్రేయ్యాగవిజ్ఞాతగర్భస్యశరణాగతస్యచ ఘాతనం
బ్రహ్మహత్యాపమానీతి ॥ ... ॥ శివశర్మోత్తరే ॥ యస్తువిద్యాభిమానెన నీచో
జయతిసద్ద్విజమ్ ॥ ఉదాసీనసథామధ్యే బ్రహ్మహసప్రకీర్తితః ॥ పరదోష
మవిజ్ఞాయ సృపకర్తైజపత్తుయః ॥ పాపియాన్విశుః శూద్రసివైవంబ్రహ్మ
హాస్తృతః ॥ దేవద్విజగవాంభూమింపూర్వదత్తాంహారేతయః ॥ ప్రణవో
మపికాలేన తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకమ్ ॥ ... ॥ సురాపానసమాన్యాహ ॥
మయః ॥ బ్రహ్మజ్ఞతావేదసింధాకౌటరాత్యంసుహృద్వదః ॥ గర్హితానద్య
యోర్జగిన్నురాపానిమానిషడితి ॥ ... ॥ స్వగః స్తేయసమాని ॥ నిక్షేపస్యా
పహరణం సరాశ్వజతస్యచ భూమిశస్త్రమణిచాంచ స్వగః స్తేయసమం
ప్రపృతమ్ ॥ ... ॥ తత్రయాజ్ఞవల్క్యః ॥ స్త్రీభేయహరణంబ్రాహ్మణక్షేత్రహ
రణం మరణాస్తేయసమం ॥ దేవబ్రాహ్మణరాజ్ఞాంతుక్షేయద్రవ్యముత్త
మమిత్యుక్తత్వాదిమాని దేవబ్రాహ్మణరాజసంబధిని ॥ ... ॥ గురుతల్ప

సహని॥ దేత స్వేస్వయోసింధుకుమారీవ్వంత్వజానుచ । నఖ్యుఃఖ్యశ్రస్యచ
 స్త్రీపుగురుతల్పసమంబుః॥ ... ॥ అంత్యజాన్తు । రజతస్వనాకారశ్చనటో
 బురజవచ । కైరర్తవీదగిల్లాశ్చ చర్తకారశ్చసౌచికః ॥ తక్షకస్థిలయం
 త్రివసూనుశ్చక్రీతధాధ్వశీ నాపితోహాకారశ్చ తవితేషోడశాంత్యజాః॥
 ... ॥ విష్ణుః ॥ మఃతామహమాతుల్యపపత్నీ గమనం గురుది రసమానం॥
 పితృష్యసుర్తాశృక్వసుర్గమనం శ్రోత్రీయ్యైశ్శుపాధ్యాయుషాశ్ర శత్పత్యభి
 గమనమ్ స్వసుస్సభ్యాశ్చగోత్రాయా వణోఽత్తమాయాః ప్రవాజితాయా
 నిక్షీప్తాయాగమనమి॥ స్వయోనిః-భగినీ॥ సగోత్రాజ్ఞాః-స్త్రీ ॥ ... ॥ పురా
 ణసారే ॥ అభవామాతరంగశ్చైశ్చ గశ్చైద్యేవదాశికామ్ । యదిగశ్చైశ్చురు
 దారసమమితి॥ ఏవమాదీని సమపాతకాని పరిగణితాని॥ కేషాంశ్చైతేషా
 పాతకత్వవచనం ప్రాయశ్చిత్త వికల్పార్థం । సమత్వర్థమితి తేషాంత్రైవి
 షేకంప్రతం॥ ... ॥ ఉపపాతకాన్యాహమనుః ॥ గోవధోఽయాజ్ఞసంయా
 జిపారదార్యాత్త విక్రయా ॥ గురుమాతృపితృత్యాగస్సాన్వధ్యామిగ్నో
 న్సుతస్యచ॥ పరివిత్తితానుజేనపరివేదనమేవచ । తయోగ్దానంవకన్యాయా
 స్తయోరేవతుయాజనమ్॥ కన్యాయామాషణంచైవవార్ధవ్యంప్రతలూపనమ్
 తటాకారామదారాణామపశ్యస్యచవిక్రయః ॥ వ్రాత్యతాదాన్వపత్యాగో
 భృత్యాధ్యాపనమేవచ । భృతాచ్యాధ్యయనాదానమపన్యానాంచవిక్రయః॥
 సర్వాకరేష్వధీకారో మహాయంత్రప్రవర్తనం హింసాపథీయాంస్త్యాజీవాభి
 చారోమూలకర్తవ్యచ ॥ ఇన్ధవార్థమశుషాగ్దాన్ద్రుమాణామపపాతనమ్
 ఆత్మార్థంచక్రియారమ్భానిదితాన్నాదనంతథా॥ అపాపితాగ్నితాస్తేయ
 వృణానామనఃక్రియా । అస్మాస్మాధి గమనం కౌశిల్యస్యచ క్రియా॥
 ధాన్యకుశ్యపశుస్తేయం మద్యపస్త్రీనిషేవణమ్ । స్త్రీశూద్రవిభవప్రవధో
 నాస్త్రీగ్నంహోపపాతకమ్॥ ... ॥ యజ్ఞవల్క్యః ॥ అవగావికయాషధజీవన
 హింసాన్యంత్రవిధాన శూద్రపేద్యహీనశక్య హీనయోనిషేవణానాశ్ర
 మవాసపరాన్న పరిశుష్టతా సర్వాకరాధికారా సప్రకీరహాదీని ॥ ... ॥
 విష్ణుః ॥ అనృతవచనంసముతగర్తై రాజగామిపైశున్యం గురోశ్చాశీకనిర్జన్యః
 అభత్యైణాంచభతుమిత్యాదీని ॥ ... ॥ శంఖఃభిశా॥ కృతఘ్నకూటశ్యవ
 హరబ్రాహ్మణవృత్తిఘ్న మిధ్యాభిశంసిపత్నీ త్యాగీత్యాది ॥ — ॥ వరాహ-
 పురాణే ॥ భూమిహాపజ్జిరభేదక ఇతిపజ్జిర-భేద చరణేదోషాధిగ్నం

ప్రతిపాదితంవిద్వద్భూప్రణాపజ్జిభేదాచరణవిషయమ్॥ అన్యధాపజ్జిభేదాచరణదోషస్య ప్రక్షిణకత్వాత్ ॥ ... ॥ స్మృత్యంతరే ॥ విధవాదేవదాసీవేశ్య వర్ధకిదాసీ గమనాదీన్యపపాతకానీతి ॥ సజ్జాలికరణాన్యాహ॥ ... ॥ మనుః॥ ఖరాశ్వోష్ట్రృష్యగభానామజావికవధస్తథా । సంకలీకరణంజ్ఞేయంమీనాహీమహీషన్యచ ॥ మలీనీకరణాని ॥ మనుః॥—॥క్రిమికీటవయోహత్యామద్యానుగతభోజనమ్॥ఫలైధాకుసుమస్తేయమదైర్యంచమలవహం॥గోధాదిహననంచ॥—॥అపాత్రీకరణాని ॥ మనుః ॥ నిందితేభ్యోధనాదానంవాణిజ్యంశూద్రసేవనం । అపాత్రీకరణంజ్ఞేయమసభ్యస్యచ భావణం॥—॥జాతిభ్రంశకరాణి॥ మనుః ॥ బ్రాహ్మణస్యరుజిక్పత్వఘ్రాతీరఘ్రేయమద్యయోః । జైహ్యంపుంసీవమైధున్యం జాతిభ్రంశకరంస్తృతం ॥ పశుగమనమయోనాసీషేచనంచ॥ అవశిష్టంసర్వంప్రక్షీర్ణకశబ్దవాచ్యం॥—॥తథాచవిష్ణుః॥యదనుక్తం తత్ప్రక్షీర్ణకమితి ॥ ఏవం మూలవచనబోధితాని ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తభూతాని పాపాని నవవిధాని । మహాపాతకాన్యతిపాతకాని సమపాతకాన్యపపాతకాని సంకలీకరణాని మలీనీకరణాని అపాత్రీకరణాని జాతిభ్రంశకరాణి ప్రక్షీర్ణకానీతి॥ — ॥ యథాహః॥—॥ పురుషస్యకామక్రోధలోభాన్యం రిప్రత్రయం సుఖౌరంభవతి । తేనాయమాక్రాంతోమహాపాతకానిపాతకసమపాతకోపపాతకేషు ప్రవర్తతే । సంక్షీర్ణకరణేషు మలీనీకరణేషు అపాత్రీకరణేషు జాతిభ్రంశకరణేషు ప్రక్షీర్ణకరణేషుచేతి॥ తానిచపాపాని ప్రత్యేకంద్వివిధాని రహసికృతాని ప్రకాశకృతానిచేతి॥యత్పాపంకర్తృవ్యతిరిక్తేనకేచిదపి నజ్ఞాతం తద్రహస్యం ॥ తస్య ప్రాయశ్చిత్తమపి రహస్యేవ కర్తవ్యం॥ తథాచయవహరీతా । రహస్యే రహస్యం ప్రకాశేప్రకాశమితి॥ రహస్యత్వాదేవ నాస్తిపరిషదనువత్యపేక్షా॥ తదాహతుర్బ్రహ్మస్మతియాజ్ఞావలొక్తా॥ —॥ విఖ్యానదోషః॥శ్రీతపర్వదోనుమతంనవతం । అనభిఖ్యాతదోషస్తు రహస్యప్రతమాచరేతి ॥ నన పరిషదంవినావ్రతజ్ఞానాభావఇతిశంకా ॥ శాస్త్రజ్ఞస్య స్వతస్త్వేజ్ఞానసమ్భవాత్ । ఇతిరేణాపిబుద్ధిమతా విద్వద్గోష్ఠ్యాం కేన చిద్వ్యతేనా వగస్తుం శక్యత్వాత్॥ రహస్యపాపం స్వప్నేనాపి జపాదినా నవర్తతే ॥ అతఏవ ప్రాజాపత్యాదివ్రతానాం జప దీపాచర వ్యవస్థామాహ॥—॥మనుః॥ ఏతద్ద్విజాతయశ్శోభాప్రతైరావిష్కృతై నసః । అనోషకృత పాపాన్స్తు మన్వైహోమైశ్చ

శోధయేదీతి॥ ప్రకాశకృతానాంతు పరిషదనుమత్యా ప్రాయశ్చిత్తంకార్యం
విఖ్యాతదోషఃకుర్వీతపక్షాదోనుమతేప్రతమిత్త్యుక్తబృహస్పతియాజ్ఞావలగ్నా
వచనాత్ ॥ — ॥ పరాశరః॥ వేదవేదాంగవిషయాం ధర్మశాస్త్రం విజాన
తాం॥ స్వకర్తరతవిప్రాణాం స్వకంపాపం నివేదయేదీతి॥ — ॥ మనుః॥ ఖ్యా
పనేనానుతాపేన తపసాధ్యయనేనచ । పాపకృష్టజ్యేతే పాపాత్తథాదా
నేనచాపది॥ యథాయథాసరోధర్మం స్వయంకృత్వానుభావతే । తథా
తథాత్వచేవాహిస్తేనాధర్మేణముచ్యతే ॥ యథాయథామనస్తస్య దుష్కృ
తంకర్మనిదతి॥ తథాతథాశరీరంహితేనాధర్మేణముచ్యతేఇతి॥ ...॥ పరిష
త్సమమాహ ॥ మనుః ॥ దశావరావాపరిషత్తత్ర ధర్మప్రకల్పయేత్ ॥
త్ర్యవరావాపి వృత్తస్థాతం ధర్మం నవిచాలయేత్ ॥ త్రైవిద్యోహేతుకస్త
ర్హితైరుక్తోధర్మపాతకః । త్రయశ్చాశ్రమిణఃపూర్వే పక్షాదేవా దశావ
రా॥ ఋగ్వేదవిద్యజుర్విచ్చ సామవేద విదేవచ । త్ర్యవరాపరిషద్దేయాధర్మ
సంశయస్థయే ॥ ఏకోపివేదవిధర్మం యంవ్యవస్యే ద్విచక్షుః । నవిజ్ఞేయః
పరోధర్మోవాజ్ఞానాంగదితోఽయతైరితి॥ — ॥ యాజ్ఞావల్క్యః ॥ చత్వారో
వేదధర్మజ్ఞాపక్షాత్త్రైవిద్యమేవవా । సామ్రాతేయంసధర్మస్సాన్యదేకోవా
ధ్యాత్వేవిత్తమితి॥ ...॥ పరాశరః॥ చత్వారోవాత్రయోవాపియంబూయూ
ర్వేదపారగాః । సధర్మిణివిజ్ఞేయో నేతరైస్తుసమాస్రజః ॥ చత్వారోవా
త్రయోవాపి వేదవంతోఽగ్నిహోత్రిణః । బ్రాహ్మణానాంసమర్థాయే పరిష
త్సాధిభీయతే ॥ అనాహితాగ్నయాయేన్యేవేదాంగపారగాః ॥ పంచ
త్రయోవాధర్మజ్ఞాపరిషత్సాక్షీర్హితా ॥ మునీనామాశ్శ్రవిద్యానాం ద్విజా
నాం యజ్ఞయాజినాం । వేదప్రతేషు స్నాతానా మేకోపి పరిషద్భవేత్ ॥
ప్రమాణమార్గంమార్గతోయేధర్మంప్రవచంతివై । తేషాముద్విజతేపాపం
సద్భూతగుణవాదినాం ॥ యథాశ్శ్రుతిస్థితంతోయంమారుతారేణశుష్యతి॥
ఏవంపరిషదాదేశాత్తత్రసశ్యతిదుష్కృతం ॥ నైవగచ్ఛతికర్తారంనైవగచ్ఛతి
పక్షాదం । మారుతారాది సంయోగాత్పాపం సశ్యతితోయవత్ ॥ అపే
ధ్యానితుసర్వాణిప్రక్షిప్యంతేయథోదకే ॥ తదైవకీర్చిషంసర్వం ప్రక్షిపేచ్చ
ద్విజానతా॥ యేవంతిద్విజావేదంపంచయజ్ఞరతాశ్చయే॥ త్రైలోక్యంతార
యంత్యేతే వంచేంద్రియరతాఅపి ॥ ధర్మశాస్త్రరథారూథా వేదఖడ్గధరా
ద్విజాః । క్షీడాథమపియద్భూయస్సధర్మపరమస్మృతః ॥ కాతువైవో

వికల్పిత అంగవిధర్మపాతకః । వృద్ధాశ్చాశ్రమిణోముఖ్యా పషణ్డేషాదశా
 వరోతి ॥ చతుర్థాంవేదానాం పారగశ్చతుర్వై వద్యః । వికల్పాదిస్వరూప
 ముక్తమంగిరసా ॥ ... ॥ ధర్మస్యపషణ్డతై చైవ ప్రాయశ్చిత్తక్రమస్యచ । త్ర
 యాణాంఋషిప్రమాణజ్ఞస్సవికల్పభవేద్ద్విజః ॥ శబ్దభందసేకత్వేచశేత్రాయాం
 చ సునిశ్చితః । జ్యోతిషాంగణితేనైవ సనైరక్షాంగ విద్యవేత్ ॥ వేదవిద్యా
 త్రతస్మాతః కులశీలసమన్వితః । అనేకధర్మశాస్త్రజ్ఞః పత్యతేధర్మపారకః ॥
 బ్రహ్మచర్యాశ్రమాదుర్ధ్వంవిప్రోయంవృద్ధఉత్తతేషతి । చాతుర్వైద్యత్వా
 ద్యుక్త విశేషణ విశిష్టా గార్హస్థ్యాశ్రమవర్తినో దశసంఖ్యాకాః పరిషచ్ఛబ్ద
 వాచ్యాః ॥ యేచత్వారోవాత్రయోవాపీత్యాదిపత్యాః పూర్వముక్తాస్తేనర్వ
 మహాపాపేభ్యోగ్యాచీవవిషయాః ॥ యుగాస్తరవిషయావా ॥ ... ॥ యథా
 హజేవలః ॥ పాపానాంతారతప్యేన విప్రాణాంగరులాఘవం । ఏకోనార్హతి
 తతః-ర్దుమనూచానోప్యనుగ్రహం ॥ సుశాంతానాంచవిదుషాం కలౌసజ్ఞః
 ప్రశస్యతే । ధర్మజ్ఞాబహవోవిప్రాఃకర్తువర్తంత్యనుగ్రహం ॥ స్నేహాద్వా
 యదికాలోభాద్భయాదజ్ఞానతోపివా । క్షర్వంత్యనుగ్రహంయేతతత్త్వాపః
 తేషుకచ్ఛతి । దుష్టైశ్చనుగ్రహాంకార్యస్తభైరశీశువృద్ధయోః ॥ అతోన్యధాభవే
 ద్దోషస్తస్మాత్సానుగ్రహీభవేత్ ॥ ... ॥ యత్తాక్రమంగిరసా ॥ పాతకేషుశతం
 పషణ్డత్యహస్రౌమహారాదిషు । ఉపపాతకేషుపంచాశత్స్వల్పే స్వల్పంతథా
 భవేషితి ॥ తదభ్యాసవిషయం ॥ ... ॥ అంగిరాః ॥ ఆర్తానామార్గమాణానాం
 ప్రాయశ్చిత్తనియేత్వజాః । జానంతోనప్రయచ్ఛంతతేతేషాంసమభాగినః ॥
 తస్మాదార్తంసమాసాద్య బ్రాహ్మణంతువిశేషతః । జానద్భిర్ధర్మపంథానం
 నభావ్యంశుపరాజ్ఞుభైః ॥ అర్థితైరనాహూతైరపృష్టైశ్చైవసంసది । ప్రా
 యశ్చిత్తంన వాతవ్యంజానద్భిరపిసన్వధా ॥ యత్పుణ్యముద్భవతేవిశేషమియ
 మాణేజగదిషు । తత్పుణ్యతారితేపాపాత్ప్రాయశ్చిత్తైస్తుమానవే ॥ ప్రా
 యశ్చిత్తవిధానైసమహృతాన్తోచయెన్నరం । ఇహముత్రసుఖవిరహాద్యద్వా
 నాయుర్యశోబలమితి ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ కర్తారందేశకలౌచప్రమాణంకారణం
 క్రియాం । అచిత్త్యచబలంచైవప్రాయశ్చిత్తంవైద్యుధః । కిరీరబలమాయశ్చ
 వయఃకాలంచకర్తవ । పరిత్యగ్గవిద్యుభ్యాప్రాయశ్చిత్తంప్రకల్పయేత్ ॥
 ఊదైకాదశవర్షస్యపంచవమాత్పరస్యచ । ప్రాయశ్చిత్తంచరచ్చాత్రాపి
 తావాన్యస్సుహృద్భర్తా ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ అశీత్యత్తరవృద్ధోఽపిసాలావాప్యూహో

జగః॥ ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హం నిస్త్రయోవ్యాధితవచేతి॥ నామధారకవిప్రా
ణాంపరిషత్త్వంనాస్తీత్యువా॥...॥పరశరణః॥ అతఃకర్థంతుమేవిప్రాఃకే
వలంబామధారకాః॥ పరిషత్త్వంనతేష్యస్తి సమాప్రకణితేష్యపి॥ అతఃపర్తి
తగుణవద్భూతేభ్యోకర్థంనతేష్యస్తికర్తాగుణరహితాభ్యోయావత్॥
సవప॥సావిత్త్యత్యేచగయత్త్యాస్సభ్యోపాస్త్యోక్తికార్యయోః॥ అక్షానా
శ్చృషికర్తాగోబ్రాహ్మణానామధారకాః॥ యథాకావ్యవయోహస్తీయథా
చర్మమయోష్యగః॥ బ్రాహ్మణోష్యవధీయనస్త్రయస్తేనామధారకాః॥ప్రా
ణశ్చిత్తంప్రయచ్ఛంయేష్యజానానధారకాః॥తేష్యోపాపకర్తాగస్సమే
వాసరకంయోః॥ యయోః-యంత్యర్థః॥ సవప॥ అవతానామవంత్రా
ణాంజాతినాశ్రోజీవిరాం॥ సమాప్రకస్సమేతానాంపరిషత్త్వంనవిద్యతే॥
అద్యదంతితమోమాధామూర్తాధర్మమగిద్యదంతత్యసంశతథామాత్వా
తద్వక్త్రానగిగన్యసి॥ అక్షాత్వాధర్మకాస్త్రాణప్రాయశ్చిత్తంనవతయోః॥
ప్రాయశ్చిత్తీభవేక్షానం॥ కింమంసరిచద్భృజేతి॥ అస్యనాధర్మకాస్త్రేణప్రా
యశ్చిత్తంనధీయతే॥తతశ్చృద్ధిమపిషిప్రాయశ్చిత్తేపతేషి॥ రాజ్ఞశ్చ
నుయతేస్థిత్యాప్రాయశ్చిత్తంనగిగి శేత్॥ స్వయంపవతకర్తవ్యంకర్తవ్యాస్య
ల్పామృతం॥...॥ప్రాయశ్చిత్తవిధానస్థలమాహ॥ప్రాయశ్చిత్తానదాదత్యా
గేవతాగుతచాత్రతః॥ అత్త్యేచ్ఛన్త్యం॥ త్యేత్త్యాజపేద్యేనదమాతరమితి॥
జైచస్యవైష్ణవస్యవాతయతఃస్యభూతాస్థిత్యానిర్దేష్టవ్యం॥ ఏతత్పుణ్యతీర్థా
నేయపలక్షణం॥ నేవాలయేనదీతరేభుచానేనేనభాస్థలే॥ ఉపశిష్యయథా
శాస్త్రంప్రాయశ్చిత్తంనగిగిగిదేహిస్సృతే॥ ఎవంప్రాయశ్చిత్తంనగిగిగిగి
తరంసర్వేష్టానస్సవ్యేస్సాత్మకథగిగిగి తతత్ప్రాయశ్చిత్తానుసారేణకిం
చిత్త్యేచ్ఛన్త్యంచరిత్యానస్తంనదమాతరంగాయత్రీయథాశక్తిజపేయః॥
...॥అగిరాః॥ ఉపస్థానంప్రతాశశక్త్యాశ్చిత్తప్రకాశనమ్॥ ప్రాయశ్చిత్తం
చతుష్పాదంసహితధర్మకర్తవ్యితి॥...॥పరశరణః॥నచేలంవాగ్యతస్మాన్
త్వాకర్త్రకాసాస్సహమిణః॥ శ్రీయోవాఃవైశ్యోవాఃపర్వదంహ్యప
తిష్ఠతి॥ ఉపస్థాయతతస్మిన్ముర్తిరూకధరణీగః॥ గాత్రేశ్వరసా
చైవనచికిచదదీరదేత్॥ పాపంప్రఖ్యాపయేత్పాపేదత్యాభేయంతథావ్య
షం॥ తస్మాదేనూర్మహంపాపేదత్యాప్రఖ్యాపయేత్పరః॥ ద్విగుణేనతతదపిష్టే
ద్విగుణాదక్షిణాంభవేత్॥ యావద్ద్యుతంతుకర్తవ్యందక్షిణాతావత్తీభవేత్॥

విత్తశాత్రుంసమర్పిత సత్ప్రవ్యేఽఫలప్రదం । విజ్ఞాప్యపాపంసభ్యానాంకించి
 ద్దత్వాప్రతంబరేదితి॥...॥ దేవతః॥ గంధాక్షతాః పంచగవ్యంతామృతాని
 కుశాన్యపి । బ్రాహ్మణాన్వేదసమ్పన్నా నానయిత్వానదీతటమ్ ॥ గత్వాసర్వై
 స్సమాలోచ్య బంధుభిస్సహపార్థివ । త్రైరనుజ్ఞామహాప్యాశు ప్రణిపత్యయ
 ధాక్రమమ్ ॥ మలాపకర్షణంకృత్వానిత్యకర్షణమాశ్రయ । పుండ్రాదికంతతో
 భృత్వాదర్శపాణిర్జితేంద్రియః॥ చతుర్వింశతివిప్రాచా వేదశాస్త్రపరిషక్
 తాః । అష్టాదశద్వాదశహస్తదర్శేయోజయేత్ । స్నానంకృత్వాతతస్స
 మ్యక్ష్వర్ణదంధిపుర్యం । ఉపవేశ్యశుచాదేశే తదగ్రేప్రాజ్ఞుఖిన్నచిః ॥ ఉప
 విశ్యశుచౌసమ్యక్ప్రాణాయామత్రయంచరేత్ । పుణ్యాహవాచనంకుర్యా
 త్రైవతోయేవమార్జయేత్ ॥ నాన్యాహ్వనంతతఃకుర్యాత్కేచిదచ్ఛంకపార్థివ ।
 ప్రాణానాయవ్యవిధివదైశకాలాచకీర్తయేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమహంకుర్యాం
 భగ్నశాస్త్రానుసారతః । ఇతిసంకల్ప్యవిధివర్ణనపుష్పాక్షతైర్బుధా ॥ అభ్య
 ర్చ్యపర్ణదంసమ్యక్పూరాయణమనస్తరజ్ ॥ పరిషద్దక్షిణాంబద్ధాన్వవస్త్రే
 ణాక్షత్రైస్సహ ॥ సమస్తసమ్పదిత్యాదివాక్యంపౌరాణికంవరజ్ ॥ ఊపరిక్ర
 మ్యయత్సేవపణమ్యాధాయదండవత్ ॥ తదగ్రేదక్షిణాంస్థాప్యతతోవిజ్ఞాప
 యేత్సుధీః । యేషేసంభావితాదోషాస్తస్మిరాసార్థనిషక్రూతిమ్ ॥ కరిష్యఇతి
 విజ్ఞాప్యతత్సభాసన్నిధౌవసేత్ । సభాపితాంతుసజ్జల్యతేనవిజ్ఞాపితం
 వచః॥ శ్రుత్వావిప్రాకసప్రపంచత్రిచ్ఛాపివిదుషోముదా । పూర్వోక్తదక్షి
 ణాందత్వాప్రేక్షయేదనువాదశం॥ ప్రేక్షణంక్షితితానుక్తాన్వస్త్రేస్నారాయ
 ణంవిభుం । తేష్కేకంవిదుషంశాస్త్రమనువాదార్థమాదరాత్ ॥ దక్షిణాంబరళ
 శోదత్వాప్రేక్షయేయర్చివజోత్తమాః । సోవిన్నాత్వాదర్శపాణిక్రూరమ
 నుబోధయేత్ ॥ తద్గోత్రనామనక్షత్రమనూచ్ఛాగ్రోపదేశయేత్ । తత్సర్వమ
 నువాదాత్సశ్రుత్వాశక్యంసమాచరేత్ ॥ హిరణ్యచ్ఛానరూపేణప్రాయశ్చి
 త్తంవిశౌధనం । ప్రాచ్యాంగవపనంకృత్వాదంతధావనపూర్వకం॥ దశస్నానా
 నికృత్వాదాతత్రస్త్రైఃపుష్పకృష్ణభక్ ॥ కృత్వాప్రాచ్యాంగదానంశాలా
 హేమమంతతఃపరం॥ నాన్దీత్రాద్ధంవైష్ణవాఖ్యంపంచగవ్యమనంతరం । శాలా
 హేమమఃపునఃకార్యఉత్తరాఖ్యోవిచక్షణైః ॥ నాన్దీత్రాద్ధంవైష్ణవాఖ్యమేదీ
 చ్యాంగంసమాచరేత్ । పునర్గోదానకృతగ్రూదశదానమనుక్రమేత్ ॥ భూరి
 దానంతతఃకృత్వా బ్రాహ్మణానోజయేత్సుధీః । ఏవంకుర్యాద్దివజోయస్స
 సర్వసాపాప్సముచ్యతే॥ ఇతిమూలవచనాని.

ఆదాత్మాష్టీంసచేలస్నానం । వృణ్యాహవాచనం । తతోవహాసంక
ల్పః । పృత్తికాస్నానమ్ । పరిషదుపస్థానమ్ । పరిషదోనుయోగః । కతుఃస్స
భాంప్రతివిక్షాపనమ్ । సభాయాం విజ్ఞాపితపాపానాం పృస్తకవాచన పూ
ర్వకం ప్రాయశ్చిత్తనిరూపణమ్ । పరిషన్నియోగేవిధాయకవరణమ్ । విధా
యకంప్రతి పరిషద్వచనమ్ । పరిషద్విధాయకనియోగేవానువాదకవరణమ్ ।
తతోనువాదకం ప్రతివిధాయకవచనమ్ । కర్తృప్రత్యనువాదకవాక్యమ్ ।
అనువాదకోక్తార్థే పరిషద్విధాయకానుమోదనమ్ । కర్తృతత్యభ్యుపగ
మః । వ్రతసంకల్పః । వచనవిధిః । స్నానమ్ । దస్తధావనమ్ । దశవిధస్నానాని ।
నాస్తిశ్రాద్ధమ్ । వైష్ణవశ్రాద్ధమ్ । ప్రాచ్యాంగగోదానమ్ । పూర్వశాలాగ్ని
హోమః । పంచగవ్యహోమః । పంచగవ్యప్రాశనమ్ । వ్రతగ్రహణమ్ । కృ
చ్చాచరణమ్ । ఉదీచ్యాంగగోదానమ్ । ఉదీచ్యాంగశాలాగ్నిహోమః । నా
స్తిశ్రాద్ధమ్ । వైష్ణవశ్రాద్ధమ్ । దశదానాని । నిరీక్షితాభ్యుదానమ్ । శ్రీమూర్తికా
దానం । భూరిదానం । బ్రాహ్మణభోజనం । ఆశీర్వాదగ్రహణం । బ్రహ్మర్పణం ।
ఇత్యనుక్రమః ॥ తత్ప్రకారఃక్రమేణోచ్యతే ॥ తత్రాబ్జసాధాబ్జత్యక్తి
షడబ్జ వద్భుజిత షడబ్దాది వ్యవస్థా ప్రాజాపత్యకృచ్చ ప్రత్యామాయశ్చ
పూర్వముక్తాః । తత్ర త్రింశతకృచ్చః । పంచచత్వారింశతకృచ్చః
సాధాబ్జంనవతికృచ్చః । త్యక్తిబ్జం । ఆశీర్వత్తరతకృచ్చః । షడబ్జం । ఆశీ
ర్వత్తరసహస్రకృచ్చః । వద్భుజితషడబ్జం । కృచ్చం ప్రాజాపత్యమితిపర్య
యాకృచ్చగ్రహదయస్తన్నిమగ్నమిరిజిత సమగ్రదర్శతత్పాదదయఃప్ర
త్నాముయాః ॥ తత్రసామగ్రిపరికల్పనం । ఫలతాంబూలంసఫలప
థూపదీపాః । పంచగవ్యాని । వృద్ధస్త్రగోమయదూర్వాకీలాః । సమిధర్పణః
హోమామార్గంఘృతం । పరిషద్గృహీతాది । పూర్వోత్తరాంగగోదాన నాస్తి
శ్రాద్ధ వైష్ణవశ్రాద్ధ దశదాన నిరీక్షితాభ్యుదాన శ్రీమూర్తికాదానభూరిదాన
బ్రాహ్మణభోజనోపయోగి ద్రవ్యాణితి ॥

అథప్రయోగః ॥ ప్రాయశ్చిత్తీప్రాతస్సన్నిత్యా నిత్యకర్త నిర్వర్త
ప్రాయశ్చిత్తీపయోగి ద్రవ్యజాతం పరికల్ప్య స్నానద్రవ్యాణ్యుదాయ బ్రా
హ్మణానామాయ దేవాలయేనదీరే శివోదేశే । బ్రాహ్మణసభాయావా

ఉపవేశ్య మహాపాపే తిస్రోధేనుర్వృషభంచ సమర్వ్య దశద్వారశాదీకా
 బ్రాహ్మణాం ఉపపాతకేషు ఏకాంధేనుం వృక్షభాచ దత్వా త్రివతురాది
 బ్రాహ్మణాం పరిషత్వైరియోజ్యగన్తభ్రష్టా తాదిభిరభ్యర్చ్యస్నానయేత్ |
 స్వయంకర్తుమశక్తశ్చైతపరిషత్స్సేషౌ స్వప్రాచీన్చిత్తకర్తకలాపవిధాన
 వివక్షణమముకశర్తాణామచార్యం తస్యవృణేత్తితి కారయితారం పృత్యా
 బ్రాహ్మణైః పుణ్యాహంవాచయిత్వాప్రిప్రాణానాయశ్య దేశకాలౌ సంకీ
 ర్త్యఅముకగోత్రస్యాముకనక్షత్రే ముకరాశాజాతస్యాముకశాఖాధ్యాయ
 నోముక నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్ఞన్త ప్రభృత్యై తత్తణుపశ్యంతం
 సమ్భావిత సమస్తపాప నిరాసార్థం నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతాసిద్ధగర్భ
 మిష్టదేవతా ప్రీత్యర్థంచ సర్వప్రాచీన్చిత్తం కరిష్యమాణః పదీయం పాప
 జాతం పరిషవశ్రా నివేదయితుకాశః తద్యోగ్యతా సిద్ధగర్భం మలావకర్షణ
 స్నానమహంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య సచేలంతుష్టిం స్నాత్వా పుండ్రాదీకం
 ధృశ్యాశక్తశ్చేదార్ద్రాహసా గ్నభాంబికంగత్వా మహాసంకల్ప ముక్త్యా
 ఏకంశుచేత్త్యాదిశుభంధౌ అముకగోత్రస్యాముకనక్షత్రే ముకరాశా జాత
 స్యాముకశాఖాధ్యాయనోముక నామధేయస్యమమజన్మాభ్యాసాజ్ఞన్తప్రభృ
 త్యైతత్తణుపశ్యంతం మధ్యవర్తికాలే ఇహజన్మని జన్మాన్తరేషుచ బాహ్య
 కౌమార యావన వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు కామక్రోధ
 లోభమోహా మదమాత్సరైః మనోవాక్కాయ కర్తృభిః త్వక్పక్ష్యశోష్ణిత్ర
 జిహ్వఘ్రాణై ర్వాక్పాణిపాద పాయూపధైః సమ్భావితానాం ప్రకాశ
 కృత బ్రహ్మహత్యాసుగాపాన స్వర్ణస్త్రేయ గుర్వంగనాగవనరూప మహా
 పాతకచక్షుష్టయ వ్యఃరిక్తానాం అదిష్ట మహాపాతక రూపాత్మకాతిదిష్ట
 మహాపాతక ప్రతాత్త కాతిదేశికాతి పాతకానాం వహాపాతకసమరూప
 పాతకానాముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మునికరణానామ పాత్ర
 కరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం ప్రక్షీర్ణకానాం చిహ్నికృత మహాపాత
 కాదిప్రక్షీర్ణకాంతానాం అజ్ఞానతస్సృత్యతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం
 జ్ఞానతస్సృత్యతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాప్యం
 తాభ్యస్తానాం నిరస్తరాభ్యస్తానాం శిరకాలాభ్యస్తానాం సవపిధానాం
 బహూనాం పాపానాం మధ్యే మయాకృతానాం సర్వేషాం పాపానాం
 నిరాసార్థ మిష్టదేవతాప్రీత్యర్థం నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధగర్భంచ

పరిషదుపస్థాన పూర్వకం పరిషదుపదిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రోక్త
 మార్గే శక్త్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాహం కరిష్యే ఇతి సంకల్పయేత్ |
 పుత్రాదిః సత్తినిధిశ్చేత్ మమ పిత్రాదర్జన్యాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యాది వ
 దేత్ | శ్రాతస్మార్తాధానాంగేకుప్రాయశ్చిత్తై నిరాసార్థమిత్యంతే అగ్నిపరి
 చరణే అధికారార్థం అగ్నివిచ్ఛేదనోష్కరసార్థంచ ప్రాయశ్చిత్తకరిష్యే
 ఇతివదేత్ | తత్తదేకపాపేతు మయాకృతస్యాముకవధస్యాముకభక్షణస్యా
 ముకాగమ్యగమనస్యవా ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యేఇతి ప్రాకట్యమేవ తత్త
 న్నిర్దిశేత్ | నతుజన్మాభ్యాసాదీత్యాచికంవదేత్ | తతఏతత్ప్రాయశ్చిత్తాశ్చ
 త్వేన మృత్తికాస్నానమహంకరిష్యేఇతి సజుల్ప్య మృత్తికాస్నానం విధి
 వద్విధాయాప ఉపస్మశ్యశక్తశ్చేదార్ద్రవాసా స్సభాంగత్వా గన్ధలపా
 ష్టతైరభ్యర్చ్యప్రాయశ్చిత్తార్థముద్దిష్ట దేయద్రవ్యవతుర్మౌళం చేలాంచలేన
 బద్ధావ్రుష్యామితపాణిస్సృజే || నమస్సకలకల్యాణదాయినైఃబ్రహ్మరూపితానద
 సేనర్వపూజ్యాయదుష్కృతారణ్యవహ్నయే || సమస్తసంపద్యాజ్ఞాపారా
 ణికమస్త్రీమచ్చరే || పరిషదంక్రిందక్షిణీకృత్య నమోమహద్భ్యః నమస్స
 దస ఇత్యాది శ్రాతమస్త్రీమచ్చరే || దండవత్ప్రణమ్యోత్తాయాఽబ్జంబద్ధాః ||
 సర్వధర్మవివేకారోగోష్టాః స్సకలాద్విజాః | మమ దేహస్యసంశుద్ధింకర్వంతు
 ద్విజసత్రమాః || మయాకృతంమహాఘోరంజ్ఞాత్వాఽజ్ఞాత్వాచ కల్పిషం ప్ర
 సాదఃక్రియతామహ్యం శుభానుజ్ఞాం ప్రయచ్ఛత || పూజ్యైఃకృతపవిత్రో
 హంభవేయంద్విజసత్రమైః || అనుగృహ్యంతుమాఽదీంభవనోధర్మ విత్రమాః |
 ఇతినమృగార్థ్యప్రాయశ్చిత్తార్థం పరికల్పితద్రవ్యమధ్య వతుర్మాంశం పరిషద్ద
 ష్టిణా త్వేననిదధ్యాత్ || తతఃపరిషద్వాక్యం || కింతేకార్యంకిమర్థంవాక్యస్యా
 స్మృగయసేద్విజ | అద్రవోబ్రూహీస త్వేనసర్వంహింసరమాగతిః || సత్వే
 నద్యోతతేసూర్యసప్తేనద్యోతతేశశే | సత్వేనద్యోతతేవహ్ని సప్తేనరవం
 ప్రతిష్ఠితమ్ || అస్మాకంచైవసర్వేషాంసత్యమేవపర బలమ్ | యదివత్స్యసి
 సత్యంత్యం నియతంప్రాప్యసేశుభమ్ | యద్యాగతోన్యసత్వేనసత్యంశుభ్య
 సికన్తిచిత్ | ఇత్యుక్త్యాకేంతేకార్యమిగ్గామావాదీనసత్యమేవవదేతి బ్రూ
 యాత్ || తతోయజమానః పరిషదసజ్ఞాతః ప్రాంజః స్రహ్వస్థిక్ విజ్ఞా
 పయేత్ || ... || యజమానవాక్యం || అశేషే హేపరిషత్ భవత్పాదమూలే
 మయాసమర్పితామిమాంసౌవణికమల్పియసీమవి పరిషద్దక్షిణాం యథోక్త

దక్షిణా త్వేనస్వీకృత్యమదీ నాం విజ్ఞాపనామవధార్య మామనుగృహ్యసర్వ
 స్నానైసస్సముద్ధరేతి తుల్యం ప్రణమ్యాత్మాయా ॥ అయోగగోత్రస్యాముకనక్ష
 త్రేముకరాశౌ జాతస్యాముకశాఖా ధ్యామనో ముకనామధేయస్య మమ
 జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యే తత్త ఇపర్యంతనిహజన్మని జన్మాంతరేషుచబా
 ల్యకౌ నూరయావసవార్థకేషు జాగ్రత్స్విన్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్తా
 యకర్తృభిః కామక్రోధతోభ మోహ మదమాశ్చరైః త్వక్చక్షుశ్శోత్ర
 జిహ్వస్పూతైః వాక్పాణిపాదసాయూపధైః కామతోఽకామత స్సవతః
 పరపేరణయావా సహచ్ఛితానాం ప్రకాశకృత మిహపాతక చక్షుష్య
 వ్యతిక్తానాం అతిదిష్టమహపాతకరూపత్వా దాతిదేశికరూపాణాం మహా
 పాతకసంస్కర్తౌపదెష్టృత్వానగ్రాహకత్వాను మంత్రవృత్త ప్రయోజకత్వ
 ద్రోతాహకత్వ వ్యవహారకానాం అతిదిష్ట మహపాతక వ్రతత్వా దాతి
 దేశికరూపాణాం యాగస్త త్తత్రయ వైశ్యగధా విజ్ఞాతగర్భవధాత్రిగోత్ర
 స్త్రీవధయుకుమతీగుమతీసగోత్ర స్త్రీదీక్షిత స్త్రీవధాద్యహపాతకానాం చ
 గుర్వధిక్షేప వేదవిద్యానుహృద్విధాధిత సాశనాదిరూప బ్రహ్మహత్యా సమ
 పాతకానాం ఉత్పరద్రావ్యభాషణకంజాది నిషిద్ధభక్షణ రజస్వలామృతా
 స్వాదనకూటసాక్షిస్వి సుహృద్భగవదాదిరూప సురాపానసమ పాతకా
 నాం ఆశ్వరత్న వసుష్యస్త్రీ గోభూహరణ నిక్షేప రజతహరణాదిరూప
 గర్భస్తేయ సమపాతకానాం సఖిపత్నీ సుగంధీ కుమారి సగోత్రాంత్య
 జానూద్రస్త్రీ సామాన్య స్పృహపత్నీ గమనాదిరూప గుళతల్పసమపాతకా
 నాం సామాన్య గోవధ బ్రాత్యతా సామాన్య సువణకస్తేయ ఋణానపా
 కరణా నాహితాగ్ని తాపపణ్య విక్రయపరివేదనభృతకాద్యయనభృతకా
 ధ్యపనచారి దార్యపాఠ్యవర్ణలవణవిక్రయలవణస్తేయస్త్రీశూద్రపిట్ట త్రిణు
 వధాన్ది తాన్లోప జీవనసాస్తిక్య వ్రతలోపసుతాక్రయ ధాన్యవిష్య పశుస్తే
 యంయిష్య మజన విశృమంశృసుతత్యాగతటాకా గామవిక్రయ కన్యావిక్ర
 యపరిచిత్తి పరిచేత్త్యయాజు పరివేదకన్యాస్రదాన కౌటిల్యాత్కర్థపాక
 ట్రియారహ్మ మద్యపస్త్రీ నిషేవణస్వాధ్యాయాగ్ని సుతత్యాగబాధవత్యాగ
 స్థరాగ్రాయమా ద్రుచ ఛేదనగ్రామశ్చేదనస్త్రీచిత్రజీవనహింస జీవ నాషధ
 బేదనహింసయిస్త్రీవిధానతద్ధారణ్యసంపరితస్త్రీవ్యాజ్యవిక్రయశూద్ర
 శ్చేష్యత్వ హింసాగ్ని హింసయోని నిషేవణా నాక్రమవాస పరాన్నపరిశ్రేష్ట

తానసచ్చాస్త్రాభిరతత్వభార్యా విక్రయాదిరూపోపాతకానాం అజావిభ
 రోష్ట్రోశ్వమృగభమివాహి మహిషవధాదిరూప సజ్జలీకరణానాం క్రిమి
 కీటపక్షివధమద్యానుగత ద్రవ్యభోజన ఫలేత్సుకానుమ స్త్రేయాది రూపమనినీ
 కరణానాం నిర్జితధనాదాన తునీదజీవనా సమ్భవ్య సమ్భవణ శూద్ర
 సేవాదిరూపాపాత్రీకరణానాం మద్యగద్దాఘ్రిణ బ్రాహ్మణపీడనపుంమైధు
 నాదిరూప జాతిభ్రంశకరణాం విహితకర్త త్యాగసిద్ధకర్తాచరణబోధక
 కర్తానాచరణ శ్రోతస్సార్థకర్త రాహిత్య మాతా పిత్రాచార్యాది శుశ్రూ
 షా రాహిత్యదృష్ట మహాలయ సంక్రాంతి వ్యతిపాతాష్ట కాటభ్యయోగ గజ
 చ్ఛాయాదిశ్రాద్ధవిస్తరణవాక్యవాధ్యుపకరితక్లేబకృత్యన్నయత్యన్నయతి
 పక్వాన్నయతిపాత్రస్థాన్నయతిస్పృష్టాన్నయతిదాపితాన్నకర్త త్యాగ్య
 న్నపతితాన్న పతితపక్వాన్న పతితదాపితాన్న పతితసీరితీతాన్న పతిత సం
 స్పృష్టాన్న పతితపక్ష్యాన్న గణాన్న గణకాన్న గాయకాన్న గ్రామయా
 జకాన్న దేవలకాన్న జ్యోషికాన్న చికిత్సకాన్న రాజాన్న రాజపురోహి
 తాన్న రాజభృత్యాన్న శూద్రాన్న శూద్రదృష్టాన్న శూద్రస్పృష్టాన్న
 శూద్రానుగతాన్న శూద్రసేరితాన్న దేవతాసర్పితాన్న బ్రాహ్మణ జా
 త్యాద్యాకౌదాన్న బంధుమేళనోచ్ఛిష్టాన్నా బ్రాహ్మణభుక్తశేషాన్న దేవ
 బ్రాహ్మణాన్దకాన్న సదాభిక్షాన్న పరిచితాన్న శబీరతాన్న చ్ఛర్దితా
 న్నా రనాశపక్వాన్న పక్వతంబులాన్న శైవశాక్తేయ పాశుపత పాషం
 డాద్యన్న మహాపురుషార్చితాన్న భూతప్రేత పిశాచోద్దిష్టాన్న బలిప్రదా
 నాన్న నీరాజితాన్న మాంసపాకభాండ పక్వాన్న శావసూతకేస్తుష్టభాం
 డపక్వాన్న విఘ్నాత్రకేశాస్థికిట మక్షికా దూషితాన్న సూపికారజస్వలా
 శూద్రాదిభుక్త శిష్టాన్న శ్రాద్ధశిష్టాన్న శైవాన్న తురహాన్న కారగృ
 హాన్న పరాశ్చ భోజన వామహస్తాన్న భోజనకటంబుకావ్యత్థాది సిద్ధ
 పత్రభిన్న కాంస్యపాత్ర తామ్రాలాబూ దారుపాపాణ మృత్యుత్రిభోజన
 భూభాజనభోజనా పాక్షికేయ పక్షిభోజనాశ్విరాహిశ్యభోజనసీవా
 ద్వివారభోజనాకాలభోజనైకాదశ్యన్న భోజనచతుర్దశ్యష్టమీదివా భోజన
 దశమీద్వాదశీపంక్తికాల భానువార రాత్రీభాజన గ్రహణకాలాన్న భోజనా
 నాచమనాన్న భోజనరజస్వలా చండాలాదిపాక్య శ్రవణకాలిక భోజనదగ్ధ
 పర్యుషితప్రాతిగంధోచ్ఛిష్టభోజన దప్పశీభుక్తశిష్టాన్న భోజనవామహస్తా

కహస్తాదకపానశీత శేషాదకపానవర్షధారాజలపరదత్తజలపానచండాతి
కాతిత వాపీకాపతటాకోదకస్నానపానాన్యకారితప్రపాజలపానకర్షణ
తతక్రపానఖరోష్ణవిడ్వరాహగర్దభక్షీరపానవివత్సానిర్దశాహగోక్షీర
పానస్తత్యపానదీపోచ్చిష్టాభ్యంగోచ్చిష్టతైలపానరాత్రికాలతైలపాన
శుకపికకాకగృధ్రమయూరటిట్టిభభరద్వాజాద్యభక్ష్యభక్షణోద్భృతసార
విణ్యోకభక్షణవృధాకృసరాన్నయావకపాయసాపూపభక్షణమాస్తదత్త
శాకాదిభక్షణశ్వేతబృహతీశ్వేతవృంతాకవర్తులాలాబురక్తశిగ్గురక్తమూల
కణ్ఠేష్టాతికతకకాశిజ్ఞబిల్వోదుమ్బరశలాటుభక్షణచ్యుర్చిరేతోవిణ్వాత్
భక్షణశివశక్తిసూర్యనిర్భాభక్షణవిధిరహితపశుమాంసభక్షణకళంజ
భక్షణవిడ్వరాహగ్రామకుకుటనిషిద్ధమత్స్యమాంసభక్షణశూద్రపక్ష
భక్షణగోమాంసగర్దాఘ్నాసన్ధ్యాకాలసల్లాపతామ్బులచర్వణభోజన
మైధుననిద్రాచిపారవశ్యోదయాస్తమయస్వాపదివాస్వాపదివాస్వప్త్రీగ
మననటబురుడమేదప్లేచ్ఛశున్నవాయురథకారద్వజకారలోహకారరజక
కారుస్త్రీకులటావేశ్యదాసీవృధావిధవాగర్భిణీప్రవ్రజితాన్త్యజాశిస్త్రీ
సాథారణస్త్రీగమరాన్యవరుద్ధస్త్రీగమనతిర్యగ్న్యనిగమనముఖమైధునగుద
మైధునపుంసీమైధునసాభిలాషపరస్త్రీరీక్షణమిధునీధూతస్త్రీరీక్షణయోని
నిరోధపగ్నస్నానాశుద్ధచేలస్నానసంక్రాన్త్యమావాస్యవ్యతిపాతా
లభ్యయోగప్రభృతిత్రాధార్హకాలనిషిద్ధదినతైలాభ్యంజనస్నానగ్రహణాది
పుణ్యకాలస్నానదానరాహిత్యపుణ్యకాలోష్ణోదకస్నానాశుద్ధజలస్నానా
మస్త్యకస్నానసన్నిహితతీర్థోల్లంఘనస్వగ్రామదేవోత్సవాదర్శనతత్తదుత్సవ
జనపదగ్రామకులాచారోల్లంఘనగుర్వాచార్యవిప్రశ్రోత్రియాహితాగ్ని
నృపచ్ఛాయోల్లంఘనగురువిషయాహంకారహంకారవాదబ్రాహ్మణహం
కారతిరసూరపరాజయప్రావణతాడనార్థదండోద్భవనష్టరతాడనపర
భత్యనానపరాధభార్యాదాసీభృత్యతాడనగురుబ్రాహ్మణదూషణకన్యా
విష్ముకరణవివాహయోగ్యవరమాచణదేవతాగుర్వాచార్యబ్రాహ్మణాది
నిందాత్రవణప్రతిగ్రహపరాజ్ఞుఖబ్రాహ్మణనిన్దనచేదశాస్త్రోన్దనపరోప
తాపకరణవాక్పాగుష్యదండచారుష్యపదవర్త్యోద్ధాటనసూచకత్వదేవతా
చార్యస్వామిసుహృత్ప్రభార్యాదివజ్ఞనక్షత్రియవైశ్యాదిహీనవర్ణాభివాదన
చూర్వాకపాషండాదిపూజితదేవతాభివందనఖరోష్ణీయుక్తయానారోహ

ణ సాక్షాత్థరోష్ఠోన్మదారోహణోన్నత పృథ్వీరోహణా సహాయారణ్య
 మార్గగమనసాభివాష విషదర్శన దుర్త రణ సంకల్పేంద్రియానియమనరధ్యా
 వాపీకూపతటాక దేవాలయ పృథ్విచ్ఛామగృహంకణ గోష్ఠబృన్దావన జలా
 శ యదీపాత్రవల్లిక కృషిస్థలటాక రేతో ఋత్యోత్సర్జన తిష్ఠన్ముత్రో
 త్సర్జనకచ్చ గాహిత్య ద్వికచ్చత్వ కాపీనపుచ్ఛాదికృత కచ్చకత్వ మలినవస్త్ర
 ధారణశస్త్రధారణపాకభేదపక్షి భదాచరణస్వీడరపూరణ నద్యప్తి
 పుత్ర్యాగ క్షుత్రియాశ్చ త్తి ద్రవ్యాగ్జనాన్యా యాజ్ఞిత ద్రవ్యజీవన స్వయం
 బాలపృత్తిజీవనపరోపకార చాశన త్యూగుల్ల లతాదినాశన చంచాలస్పర్శన
 సచ్ఛామగృహసాగదిమద్యంవాసమ్లేచ్ఛద్రవ్య ఫలభోగయాచనశూద్రార్థ
 స్రుతిమన్తజపహోమకరణద్రవపాగం మన్తజపతీర్థాటనస్నానకరణ
 దీవాన్యకపణోపేక్షణ మష్టిమాత్ర లిలకాష్టాకయస్సతూలాదినానాదుష్ప
 త్తిగమనయమరహిత వేదవారాయణా ధ్యయవాధ్యాపన వ్యవహార పక్ష
 పాతసాధారణ బ్రాహ్మగృహ సీమానుకూలకుల్యా తటాక వాపీకూపా
 ద్యసహరణ మనుష్య పశుపక్షిబన్ధన శీతవాతచోర వ్యాఘ్రవ్యాధవ్యాధ్యా
 ద్యుపద్రుతగవాదిదుఃఖానివారణానిర్హాసన శయనప్రదానాకాల దస్తధావ
 నాకాలక్షౌరకరణమిత్రద్రోహాదికరణపరమ త్తస్మరణాపిత్యాదిరూప
 ప్రక్తిర్ణ కానాం రహసికృత మహాపాతకాది ప్రక్తిర్ణ కాంతానాం అజ్ఞానతస్స
 కృతకృతానాం మజ్ఞానతో భ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సృతకృతానాం జ్ఞానతో
 భ్యస్తానాం మజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ త్యస్తాభ్యస్తానాం నిరస్తరా భ్యస్తానాం
 చిరకాలాభ్యస్తానాం నవవిధానాం బహుశాంపాపానాం మధ్యేషుయా
 కృతానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రతీతదోక్షం తత్తత్ప్ర
 యశ్చిత్తం ప్రాతస్విరూపేకర్తుచ సమర్థస్యాచుకగోత్రాదెర్త మనకల
 పాపాపనోదక మేకవిధం ప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్ర పర్యాలోచనయా
 సిద్ధిత్యోపదిశ్యాచుకగోత్రాదికం మాంసద్రవ్యస్తాదేనసస్సముద్ధరేతి
 విజ్ఞాప్యభుజిస్తూషేత్ ॥ తతఃపరిషదపి యజమానవిజ్ఞాపనామాకర్ణ్యత
 త్సమర్పితాం పరిషద్దక్షిణాం స్వీకృత్యర్హ శాస్త్రాణి పర్యాలోచ్యైకవిధం
 ప్రాయశ్చిత్తం నిర్ణయ విశేషం ప్రాయశ్చిత్తం విధాయకమభివిధాయం
 అస్మిన్విశేషేప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానవిధానవిధానకైర్పవిత్రవ్యమ్ ॥ భ
 వంతోవ్యవేష పరిషదనుజ్ఞయా తత్రైవాంగీకరణమాం ప్రత్యుపశంఖ్యతి ద

క్షీణాదానపూర్వకం యజమానేన సప్తపంచత్రీన్వావీడుయోవిధాయకాన్వ
 రయిత్యాతాకత్రత్యేవంవేత్ ॥...॥ పరిషద్వాక్యప్రకారః ॥ ... ॥ భోభా
 విద్వాంసోవిధాయకా ఇదానీ మస్తద్దక్షిణా సరుసంఖ్యాకదక్షిణాం స్వీకృ
 త్యాముకగోత్రేణా ముకనక్షత్రే ముకరాశా జాతేనాముకశాఖా భ్యామ
 నా ముకనామధేయే నానేన యజమానేనాస్యస్మిథౌ విజ్ఞాపితానాం జ
 న్తాభ్యాసాజ్ఞన్తప్రభృతీత్యాగభ్యుబహూనాం పాపానామిత్యన్తం పూర్వో
 క్తముక్త్యావతేహంమధ్యస్యసమ్భావితానాం సర్వేహం పాపానామజ్ఞాన
 తస్యకృతరణే షడబ్దప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్త్యకం సర్వప్రాచీన్వత్తమపనో
 దకంభవతి । అజ్ఞానతోభ్యాసేజ్ఞానతస్యకృతరణేవ ద్విగుణజ్ఞానతోభ్యా
 సేత్రిగుణం అత్యంతాభ్యాసే చతుగుణం సిరస్తరభ్యాసే పంచగుణం చిర
 కాలాభ్యాసే షడ్గుణం తదేవం షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛయాపం అశీత్యధిక స
 హస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్త్యకం సర్వప్రాచీన్వత్తం భవత్యత్త
 మాధికారిణః మధ్యమాధికారిణస్త ఏతదేవ ద్విగుణంతే షష్ఠ్యతరతతా
 ధికద్విసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్త్యకంభవతి । అధమాధికారిణ
 స్తుత్రిగుణితంసత్ చ త్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రినహస్రసంఖ్యాక ప్రాజా
 పత్యకృచ్ఛాత్త్యకం ప్రాచీన్వత్తం పాపాపనోదకం భవతి సర్వసభాన్వ
 యః॥ అస్యకృచ్ఛస్య సాక్షాత్సృజ్యచర్యయాకర్తుమశక్యత్యేతత్ప్రత్యాక్షా
 యగోదానతస్మిష్కాయరజతతదర్శతత్పదతిలహేమామసహస్రసమద్రాగా
 నదీస్సాన్వితప్రాణాయామద్వాదశబ్రాహ్మణభౌజనాద్యస్యతమరూపే
 ణప్రాచ్యోదీచ్యాం గ్రాంధీశాభ్యైష్టవగ్రాద్ధగోదానశాలాగ్నిహేమామ దశ
 విధస్సాన్వబ్రహ్మకూర్చోధివిహితపంచగవ్యహేమాన్ ప్రాశన వశదానభూరి
 దానబ్రాహ్మణభౌజనాదినహితమాచరణీయమిత్యస్తన్నిగీతం సర్వప్రా
 చీన్వత్తం అముక గోత్రాదెరస్య యజమానేనోదీత్యేకం ధర్మజ్ఞమను
 హేదకం విప్రంపేషయతేసప్తపంచత్రీన్వావిషయపేషయేత్ ॥ అథవిధా
 యకాస్తేషితధాకుర్త ఇత్యుక్త్యాస్తాత్వా యజమానేనమర్చితాందక్షిణాం
 స్వీకృత్య వివిధపాప తత్ప్రాచీన్వత్తానువాదకుశలజేకం విపచ్ఛితం విప్రం
 అస్తికచికిషితప్రాచీన్వత్తానువాదే భవతానువాదకేనభవితవ్యం భవా
 నప్యశేషపరిషదం జ్ఞాయ తద్దైవాగ్గీగ్యగ్యమాగ్గీగ్యైశ్చ యజమానేన దక్షి
 ణాదాన పూర్వక మనువ దకం వరి మ త్వా కశ కనుమా తుత పాణయః

ప్రాజ్ఞుభాస్సముత్థాయానువాదక మేవముపదిశేయః॥ —॥ విధానకవాక్యమ్ ॥ అహూవిద్యదగ్గిసరప్రాయశ్చిత్తపనోద్య బహువిధపాపానువాదవిధివిహితశక్యప్రత్యామ్నాయరూప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తానువాదకశలధర్మజ్ఞహేలనువాదకయజమానసమర్పితామిమామస్మద్దక్షిణాసమసంఖ్యాకదక్షిణాంస్వీకృత్య ఇహనీం గోత్రాదివిశిష్టేనాననయజమానసపరవత్సన్నిధావిజ్ఞాపితానాం గోత్రాదివిశిష్టస్యాశ్చ యజమానస్య జన్మాభ్యాసాజ్ఞస్తప్రభృత్యైశత్రాపర్యవ్రమిత్యాదినోక్తానాం ప్రకాశకృతమహాపాతకచక్షుషయవ్యతిరిక్తానాం అపవద్దమహాపాతకరూపాత్మకాతిదిష్టమహాపాతకవ్రతాత్మకాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం సమరూపపాతకానామపపాతకానాం సంకీర్తకణానాం మనీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం ప్రక్షేరకానాం హానికృతమహాపాతకాదిప్రక్షేరకాస్తానాం అజ్ఞానతస్సకృత్యైతానామజ్ఞానతౌభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్యైతానాం జ్ఞానతౌభ్యస్తానామత్యస్తాభ్యస్తానాం నిరస్తరాభ్యస్తానాం చిరకాలాభ్యస్తానాం నవపథానాం బహునాం పాపానాం మధ్యే సమ్భవితానాం సర్వేషాం పాపానామజ్ఞానతస్సకృత్రణిత్యాదిక్రమేణోక్తం ప్రాచ్యోదీచ్యాం గాదిసహితం షడ్గుణితషడ్గుకృచ్ఛరూపమశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం సాక్షాత్కరణాశక్త్యా విధివిహితశక్యప్రత్యామ్నాయతత్సమసంఖ్యాకధేయదానాదిరూపం నా సర్వప్రాయశ్చిత్తపనోదకంభవత్యత్తమాధికారిణః ॥ మధ్యమాధికారింస్తు ద్విగుణితం సత్ షష్ట్యత్తరశతాధిద్విసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం భవతి ॥ అధమాధికారిణస్త్రైగుణితం సత్ చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికస్రీసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకంభవతి । ఏవమథి కారిభేదేన యధార్హమాచరితం సర్వప్రాయశ్చిత్తం సర్వపాపాపనోదకంభవతీత్యశేషవిద్యశ్శబ్దానిర్ణయః ॥ యాయామస్యేతదేవాశేషపరిషన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తపనువాదకముఖేనాస్మేగోత్రాదివిష్టాయ యజమానాయోపదిశతేత్యస్మాదదిశదశేషేషాదిదక్షిణపరిషత్ ॥ అహోవయమపి త్వం నియోజయమాః ॥ అముకగోత్రాదెరస్య యజమానస్యజన్మాభ్యాసాజ్ఞస్తప్రభృతీత్యాదినా పూర్వోక్తానాం నవవిధానాం బహునాం పాపానాం మధ్యే సమ్భవితానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదనార్థం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగనాండిశ్రీధ్వవైష్ణవశ్రాద్ధగోదాసశాలాగ్నిహోమామ

దశవిధస్నాన బ్రహ్మమార్చవిహితం చ గవ్య హోమ ప్రాశనదశజానభూరి
 దానాదిసహితం షడ్భుజిత షడ్భక్త్యుచ్చరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం పాపానాం
 చిరకాలాభ్యాసాదస్య రాధమాధికాతిత్వాచ్చ త్వారింశదుత్తరద్విశతాధికతి
 సహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్చాత్మకం భవతీ సాక్షాత్కర్తుమశక్యం చే
 త్రత్ప్రత్యామ్నాయభూతగోదాన సముద్రగానదీస్నాన సహస్రశిలహూ
 మసంహితామత్రవేదసారాయణద్విశతప్రాణాయామిడిష్టస్యతషశక్య
 ప్రత్యామ్నాయరూపేణ వాచరణేయమితి పరిషన్నిణీకతమస్మాభిర్విహితం
 త్వమప్యైచ్చైరూర్ధ్వబాహుస్సువిస్పృష్టం సవిస్తరం త్రివారముపదిశేతి వదే
 యుః || అధానువాదకోపితధాకరోమీతుక్వాన్విధాయకదక్షిణాసమసం
 ఖ్యాకదక్షిణాం స్వీకృత్య స్నాత్వా ద్విరాశమ్య ప్రాణాయామత్రయంకృ
 త్వా దశపవిత్రపాణిదుత్తాయ యజమానాభిమఖస్తిప్తన్నూర్ధ్వబాహు
 స్సృక్ పరిషన్నిణీకతం విధాయకపిహితం ప్రాయశ్చిత్తం ఔభాషయా
 ప్రాకృతభాషయాచాను వాదపూర్వకం త్రివారమేషముపదిశేత్ || — ||
 అనువాదకవాక్యమ్ || భోయజమాన అముకగోత్రఅముకనక్షత్రే అముక
 రాశౌజాత అముకశాఖాధ్యాయన్నముకనామధేయ అశ్నేషావిదషీపరిష
 త్త్వదీయాం విజ్ఞాననామనధార్య త్వశ్శమర్పితామర్పియసీమపియధాశక్తి
 పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య త్వయాఽజ్ఞాపితానాం సర్వే
 షాంపాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం నిణీకతం సర్వప్రాయ
 శ్చిత్తమస్యయజమానస్యోపదిశేత్ విధాయకముఖేనవరాంపేక్షితవతీ || త
 దేవాహుమపదిశామి || సానధానమనాస్సమాకర్ణయ || భోయమాన అ
 ముకగోత్రఅముకనక్షత్రే అముకరాశౌజాత అముకశాఖాధ్యాయన్నముక
 నామధేయ త్వయా జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యైతత్త్వం సర్వస్తం మధ్యవ
 ర్తినికాలేషహజన్మిజన్మాన్తరేసుచేత్యాఽనొక్తానాం ప్రకాశకృతమహాపా
 తకచతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం అతిదిష్టమహాపాతకరూపవ్రతభయాయత్మకా
 తిదేశకరూపాతిపాతకానాం సమపాతకానామహాపాతకానాం సంకలికర
 ణానాం మలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం ప్రకీ
 ర్ణకానాం రహసికృతమహాపాతకాదిప్రకీర్ణకాంతానాం నవవిధానాం బ
 హూనాం సర్వేషాం పాపానామజ్ఞానతస్సకృత్కరణేషదబ్దకృచ్చాత్మకం
 సర్వప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి || అజ్ఞానకోభ్యాసే జ్ఞానతస్సకృత్కర

రణేషద్విగుణితమ్ । జ్ఞానతాభ్యాసే నిగుణమ్ । అత్యంతాభ్యాసే చతు
ర్గుణితమ్ ॥ సరస్వరాభ్యాసేపంచగుణితమ్ । చిరకాలాభ్యాసేషడ్గుణితపద
బ్దకృచ్ఛ గ్రహం అనీత్య తరసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛత్త కంస
ర్వప్రాచ్యుత్తం ఏకదుత్తమాధికారిణోభవతి కృచ్ఛగ్రహం సంఖ్యాగ్రహం) మధ్య
మాధికారిణస్తుఏతద్విగుణితం పక్ష్య తరత తాధిక స్వసహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
పత్యకృచ్ఛత్త కంభవతి (కృచ్ఛసంఖ్యా ౩౬౦) అధమాధికారిణస్తుత్రిగుణితం
చత్వారింశదుత్తరద్విశ తాధిక త్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛత్త కం
భవతి (కృచ్ఛగ్రహం ౩౬౩౩) పక్వతేవ త్వయా పాపానాం చిరకాలా
భ్యాసా త్వవచాధమాధికారిత్వా చ్చత్వారింశ దుత్తరద్విశ తాధిక త్రిసహస్ర
సంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛత్త కం సర్వపాపాపనోదక మేత త్సర్వప్రాచ్య
ుత్తం ప్రాచ్యుద్విగుణం గ్రహం) నాదీశాద్ధవైష్ణవశాద్ధగౌదానశాలాగ్నిహోమ
దశవిధస్మానబ్రహ్మకూర్మ విహితమచగవ్యహోమప్రాశనదశదానభూరి
దానబ్రాహ్మణభోజనాదినహితం సమూర్ణమనుష్టేయమ్ ॥ త్వంసాక్షాచ్ఛ
ర్యాయాంశమర్థశ్చేత్రధావర ॥ నోదేత్ప్రత్యామ్నాయానాచర ॥ ప్రత్యా
మ్నాయాస్తు ॥ విధ్యుక్త ధైరవః తస్మిష్క్రియరజతనిష్కలదర్ధతత్పదావా
ఉపనాసః ॥ అయుత గాయత్రీజపః ॥ ద్విశత ప్రాణాయామాః ॥ సహస్రతీల
హోమాః ॥ సంహితామాత్రవేదపారాయణమ్ ॥ ద్వాదశబ్రాహ్మణభోజ
నమ్ ॥ సముద్రగానిదీన్నానాదికచ ॥ ఏతేషు ప్రత్యామ్నాయేషు తవశ
క్యప్రత్యామ్నాయైః చత్వారింశదుత్తరద్విశ తాధిక త్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రా
జాపత్యకృచ్ఛత్త కం ప్రాచ్యుద్విగుణద్యజ్ఞసహితం సమూర్ణం కుర్యాః పూ
తోభవే ॥ అముః గోత్రేణేత్యాదినా త్వయా అగ్నిం సంప్రప్రాయశ్చిత్రై
సాక్షాత్తదశకైః ప్రత్యామ్నాయరూపేణవా సాంగం సవ్యగ్రహస్థితేనతీజ
న్తాభ్యాసాజ్ఞస్తప్రభృతీత్యాదినా సర్వేషాంపాపానామిత్యంతేన వాక్యేన
పరిషత్సంధౌ విజ్ఞాపితేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరక్తై
భ్యః అతిద్విమహాపాతకరూపవ్రతాతి దెలికరూపాతిపాతకేభ్యః సమరూ
పపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సజులీకరణేభ్యో మణీకరణేభ్యో ౭పాత్రీకర
ణేభ్యో జాతిభ్రంశకరణేభ్యః ప్రసీర్ణకేభ్యః రహసికృతమహాపాతకాదిప్రకీ
ర్ణకాంతేభ్యశ్చ సర్వేభ్యః పాపేభ్యోమక్రోభవేః మక్రోభవేః మక్రోభవేః
తీజదేత ॥ సరిషదప్యేకవాక్యతయా తథా స్థితి త్రివారముచైస్సానుగ్ర

హం వదేత్ ॥ అనువాదకొపి ప్రాకృతభాషయాపునర్వదేత్ । పరిషదపి
 ప్రాకృతభాషయాతథా స్త్రిశి పునర్వదేత్ ॥ ... ॥ తదాహమనుః ॥ తా
 ల్యప్రభృతి యతఃచిత్వాతకంచాపపాతకం ॥ వడదైవైవశుద్ధ్యతమహతః
 పాతకాద్యతేఇతి ॥ ... ॥ తతోయజమానః ఓం మహాప్రసాద ఇత్యుక్త్వా
 పరిషత్సన్నిధౌ ద్వీరాచవ్య త్రిప్రాణానాయవ్య దేశకాలాసంక్షీర్త్య గౌ
 త్రాదివిశిష్టస్యమమ జర్మాభ్యాసాజ్ఞాపభృతీత్యాదినోక్తసమస్తపాపనిరా
 సార్థం ఇష్ట దేవతాప్రీత్యర్థం సత్యకంస్కృతాచయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంచ విధా
 యకముఖేనానురాదకపురస్కం పరిషమపదిష్టం వడ్డుణితపడబ్బకృచ్ఛరూ
 పం సత్ప్రప్రాయశ్చిత్తంప్రాచ్యూదీచ్యాంగనాందీశార్ధవేష్టవశార్ధగౌదాన
 శాలాగ్నిహోమదశపదసామిరబహుకూర్చః హితపదవగవ్యహోమప్రాశన
 కృచ్ఛాచరణదశదానధూరిదానాదీసహితంపిధివిహితకృచ్ఛప్రత్యామ్న
 యఘాతధేనుదానతిలహోమసహస్రసముద్రగానదీసానాయుతగాయ
 త్రీజపాదిష్టస్యతమేనానైశశక్యప్రత్యామ్నయనకరిష్యేఇతి సంకల్పయేత్ ॥
 ఆధానతు ఆధానాగ్నిచరణాదిపుణ్యకర్తవ్యధికారసిద్ధ్యర్థంచ సార్థాబ్ధ
 కృచ్ఛప్రాచ్యశ్చిత్తం అగ్నివిశ్చేదదినాదారభ్య ప్రతిపక్షమేతైకకృచ్ఛ
 ప్రాచ్యశ్చిత్తంచ తంత్రేణప్రాచ్యూదీచ్యాంగసహితమముకప్రత్యామ్న
 యేన కరిష్యేఇతిసంకల్పః ॥ ప్రాయశ్చిత్తై సర్వేషాం వపనం కార్యమ్ ।
 విధవానామపిస్త్రీణాం । అత్ర రాజ్ఞామస్యేషాంవా వపనాభావే ప్రాయ
 శ్చిత్తం పరిషద్దక్షిణాదికంచ ద్వీగుణమ్ ॥ కేశానాం రతుణార్థాయ ద్వీగు
 ణం వ్రతమాచరేదితి స్మృతేః । యత్రసభర్తృకస్త్వాదీనాం వపనం సిషి
 ధం తత్ర నద్యైగుణ్యమ్ । వపనంచ శిఖాకట్టోపస్థవర్జనఖకేశరొమ్ణాము
 దక్ష్మంస్థంకార్యం సర్వత్ర । రొమవర్జనమప్యన్యత్ర । యత్రగౌవధాథౌ
 విశేషవచనం తత్ర ప్రాయశ్చిత్తై శిఖాసహితమపివపనం । అన్యత్రప్ర
 మాదాచ్ఛిఖావిపనైశశమయశిఖాం బ్రహ్మగృన్ధియుతాందక్షిణకణ్డేసిధిధ్యా
 దితకాతక । శిఖాంభిన్దంతియమోహాద్వైషాదక్షానతోపివా । పునస్సంసార
 రమర్హంతి త్రయోవర్ణాద్విజాతయ ఇహసంగ్రహే । గృహ్యగ్నిసారే య
 జ్ఞోపవీతసహితశిఖాత్యాగేపి పునరుపనయనమేవ ॥ క్రౌఢాదినా కేవలయ
 జ్ఞోపవీతత్యాగేషు ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేఇతిసంకల్ప్య ఆచార్యం వృత్వా
 సుతారంగాయత్రాతిత్తైరాశ్యేనాన్వీతరం సహస్రం శతంవా జుహు

యాదీతి || ఇదం ప్రాసంగికం || వపనాద్యంగజాతలవ కృచ్ఛాధికభవతిన
 కృచ్ఛగ్రన్యూనఇతి మయాభాదా || ... || వపనప్రకారః || జంఘారువ
 త్కంక షేషులోమానిభుజయోస్తథా | కుక్షిలోమశిఖావజంశ్శశుకేశాం
 శ్చవాపయేత్ | క్రమేణపాణిపాదస్యనఖానిచనికృంతయేత్ | కేశానాం
 వపనంనాస్తినారీణాం వ్రతసత్ప్రయోః | మహాదోషేషు సర్వేషు శ్చేద
 యేదంగుళిత్రయమ్ | తదేవవపనం స్త్రీణాం నానువ్రజ్యా జపాదీకమ్ ||
 సగోష్ఠేశయనం తాసాం నచాస్త్యజినధారణమ్ | సర్వాకేశాణామము
 ధ్యత్వ ఛేదయేదంగుళిత్రయమ్ || సర్వత్రైవహీనారీణాం శిరసోముండ
 నంనతు | పాదయోశ్చైచ్ఛపాణ్యోశ్చకుర్యాన్నుఖనికృంతనమ్ | వ్రతద్వై
 గుణ్యచరణంకేశాణరక్షతిచేన్నరః | సరోమశవపనంకార్యం కారయేన్నుఖ
 కృత్తనమితి || ... || ప్రాచ్యాంగకృత్యాని || యానికానిచపాపానిబ్రహ్మ
 హత్యాసమాజచ | కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠన్వితస్తాత్రేశాన్వపావ్యహమ్ || ఇతి
 కేశశ్శశుతోమ నఖాదికంవాపయిత్వాస్నాత్వాద్విధావవ్యసంకల్పపూ
 ర్వకందస్తథావసంకుర్యాత్ || కంటకక్షీరవృక్షోత్థం దస్తకాష్ఠంప్రయోజ
 యేదీత్యుక్తేన | ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాఃపశువసూనిచ | బ్రహ్మప్ర
 జ్ఞాంచమేధాంచ త్వంనోదేహీ వనస్పతే || ఇతిమంత్రోపాత్తేనద్వాదశాం
 గుళ దంతకాష్ఠేన తన్తంత్రేణైవ దంత ధావనం విదళితేన తేనకాష్ఠేన జి
 హ్వాల్లేఖనంగండాపాదీకంచ కృత్వాస్నాత్వాచవ్యపరివత్ససిధౌ ప్రా
 ణానాయమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్య మమ సమస్తపాపక్షయార్థం పరివదుప
 దిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యమాణః తత్రాదౌదహశుద్ధ్యర్థందశవిధస్నానా
 ని కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య తత్తన్తన్త్రైవిధకృత్కృత్కృత్కృత్కృత్కృత్కృత్కృత్కృత్
 న శిరోదశం ముఖం తత్పురుషేణచ | హృద్దేశమవ్యఘోరేణ గుహ్యంవా
 మేనసువ్రత || సర్వేనపాదౌసర్వాంగం ప్రణవేచశాధయేత్ || ఇత్యుక్త
 రీత్యా ఈశానస్సర్వవిద్యానామిత్యాదిమంత్రైః ఈశానాయనమితి శిరసి
 తత్పురమాయ నమఇతిమథే | ఆఘోరాయనమితిహృదయే | వామదేవా
 యనమితి గుహ్యే | సద్యోజాతాయనమితి పాదయోః పృణవనచ స
 ర్వాంగేషు అగ్నిహోత్రధన్యవిలింఘేత్ | అగ్నిరీభస్మేతిమంత్రేణభస్మస్నానా
 నం || ... || అథ గౌమయస్నానమ్ || అగ్నియగ్నించరంతీనామోషధీనాం
 వనైవనే | తాసాం కృషభపత్నీనాం సురభీణాశరీరతః || ఉత్పన్నంలూక

సౌఖ్యార్థం పవిత్రం కాయశోధనమ్ । త్వం మేరౌగాంశ్చ శౌకాంశ్చ పాపం
చనుదగోమయేతి సమ్సృర్థ్య గోమయమాదాయ దక్షిణాత్తరం త్రిధా
విభజ్య ప్రూచేన దిక్షు దక్షిణభాగం తీర్థహౌతరభాగం ప్రక్షిప్య మధ్య
మభాగం మానస్తాకేత్యభిషున్ద్ర్య ఆధస్సంస్థం త్రిధావిభజ్య ఆయనేతేతి
తిగృహీతదూర్వామిత్రగోమయేన గన్ధద్వారామిత్యాదిమంత్రేణ ఉత్తమ
మధ్యమాధమక్రమేణ సర్వాంగమాలిష్య హిరణ్యశృంగమితిద్వాభ్యాం ప్రా
ర్థ్యయాః ప్రవతతి తీర్థమభిషుశ్య స్నాత్వా ద్వీరాచమేత్ ॥ ... ॥ అ
థమృత్తికాస్నానమ్ ॥ ఆశ్వక్రాంతేతిత్యాదినా మృత్తికామభిషున్ద్ర్య ఉ
ద్భృతాసివరాహేణేత్యాదినా దాయ నమోమిత్రసేతి సూర్యాయప్రదక్ష్య
ఆయనేతేతితి దూర్వామాదాయ గాయత్ర్యాభ్యుత్పఘాతానిధాయమృ
త్తికాస్నానం కరమ్యేతి సజుల్ప్యమృదం శుశోదకేన ప్రాప్త్యగోమయ
వద్విభాగాదికంకృత్వా ॥ మృదైకయాశిరిఃక్షాళ్యం ద్వాభ్యాంనాభేస్తథోప
రిఅధశ్చతస్పఃకాయువచ్ఛిఃపాదౌ తథైవచ ॥ ప్రక్షాళ్యసర్వకాయంచద్వి
తాచమ్య యథావిధితి వశిష్టోక్తసజ్జ్యాయదూర్వామిత్రమృదాగన్ధద్వారా
మితిఇతంవిష్టురితిస్యోరాపుణివీతివామంత్రేణోత్తమ మధ్యమాధమక్రమేణశి
రఃప్రభృతసర్వాంగమనలిష్యస్నాయాత్ ॥ ... ॥ అథవారిస్నానమ్ ॥ అపొఅస్మా
నితిసమ్యక్త్వా భానురాభిముఖస్థితః । ఇదావిష్టుర్జపిత్వాచ పృథిస్తోత్రాని
మజ్జతి ॥ వారుణస్నానార్థం తీర్థసమీపంగత్వా హిరణ్యశృంగమితిద్వాభ్యాం
సమ్సృర్థ్య యాఃప్రవతేతి తీర్థమభిషుశ్య ఇమంమేగంగే ఇతి ౧ సుమి
త్రానఆపటవధయః ౧ సముద్రజ్యేష్ఠాఇతిచతస్పః ఏతోన్వింద్రమితిసృ
భిః తరత్యమందీతి సూక్తేనపావమానీభిఃఅపొహిషేతి త్ర్యంశేనమార్జనం
కృత్వా ఇమంమేగంగేఇత్యదశమాలోడ్య ఋతంచేతిత్ర్యంశేనత్రిరాప్యతే
నాఘమర్షణంకృత్వా త్రిర్వాదశవరంవానిషజ్జ్య ద్వీరాచమ్య స్నానాంగ
తర్పణంపూర్వత్ ॥ హిరణ్యశృంగమిత్యాది తీర్థప్రార్థనాదికం సర్వందశ
విధస్నానాంతే ఏవకార్యమిమయయాభే । తద్రీత్యాఅపొహిషేతి వారుణ
స్నానమ్ । గాయత్ర్యాగోమూత్రస్నానమ్ ॥ గన్ధద్వారామితి గోమయ
స్నానమ్ ॥ ఆప్యాయసేతిక్షీరస్నానమ్ । దధిక్రాష్ణ ఇతి దధిస్నానమ్ । శు
క్రమసీత్యాజ్యస్నానమ్ । శేవస్యత్వేతికశోదకస్నానమ్ । యద్వాదశాప్యే
తాని స్నానాన్యమంత్రకాణ్యేవకార్యాణి । భస్త్రస్నానమరభ్యసర్వత్ర

శుద్ధోదకస్నానమునకుఁగింకం ద్విరాచమనఁచ । భస్మగోమయమృదాది
పంచగవ్యానాలేపనైః । మతాపకర్షణంకార్యంబాహ్యశౌచాపనుత్తయే॥ ఆ
ధమోత్తమమధ్యాని సంకానాంతోనాయవై । క్రథాతఃవిభజితాని
దూర్వాఅపిసమావరేత్ । శాస్త్రోక్తేనైవవిధివా కారయేత్తైరసమన్తైః
అధమోత్తమమధ్యాని గాత్రాణిసజలాంచయైః॥ స్వసంఖ్యాయమృదాలిం
పేదేకవారంశుశోమయమ్ । మలాపకర్షణ-స్నానంస్వగృహ్యాయితేభస్త్వ
నా॥ పంచగవ్యానిగృహ్యంతే గోమయస్యైకతక్రియా । క్రతుశ్చసర్వ
గాత్రాణి వాసస్స-శోధ్యవారిణా॥ ద్విరాచమృదిదధ్యాచ్చప్రాణాయామ
శ్రయంతతః । మూర్ధ్వాధ్వాధామృదదూర్వా నిలాక్షదశ్యాన్విశుద్ధయే
ప్రవిశ్యనాభిపలిలం తతస్సాయాద్యధానిధి । దేవాన్యప్రీతిత్యాంశైశ్చ
తర్పయిత్వాక్రమాదథ । ద్విరాచమృతతోధాతే వాససీరిధాంతః॥ ఉ
రూమృతాన్విజలాభ్యాంచసంశోధ్యచకరావపి ద్విరాచమృతాన్విశాటింతి
ర్చుదాద్భిశ్చశోధయేత్॥ పంచగవ్యహోమంశాలాగ్నిహోమంచక్రతార
మృకాలేనిశాముఖే క్రతంసంకల్పత్పూర్వమేవనియమేనకుర్యాదితికేచన॥ క్ర
తంసంకల్పదూర్ధ్వం పంచగవ్యహోమం ప్రాశనంశాలాగ్నిహోమంచకు
ర్యాదిత్యస్తే॥ —॥ నిశాముఖే సజల్పప్రకారః॥ దేవకాలాసజీర్ణత
ముకగోత్రస్య * మషజన్మాభ్యాసాదిత్యారభ్యబహూనాం పాపానాంశు
ద్యేతిత్యంతం సర్వముక్త్యాపయోక్తానాం సర్వేషాం పాపానాం నిరా
సార్థం నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థమిష్టదేవతాప్రీత్యర్థంచ ఉత్తమ
మధ్యమాధమాధికారిభేదేనృభగ్విహితేషుప్రాయశ్చిత్తేషుమదనురూపంప
రివర్షిర్విష్టం విధాయకవిహితం మహ్యమనువాదకోపదిష్టంపథ్యుణితేపదబిక్కు
చ్చిరూపం గ్రుణితంసచ్చత్వారించదు తరద్యితాధికక్రి సహస్రగణ్యాక
ప్రాణాపత్యకృచ్ఛాత్త్యకం సర్వపాపాపనాదకం సర్వప్రాయశ్చిత్త-విధివి
హితకృచ్ఛిసమసత్త్వాకధేనదానతప్తిమహ్నియరజతఃపరాత దర్శితత్వాదన
దీప్తానాదిష్యన్యతమినాశేన శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాహుకరిష్యే ఇ
తిగ్రామాద్భహిరేవ సద్యాదేస్తీరే నక్షత్రదర్శనసమయే సంకల్పయేత్॥
వ్రతం నిశాముఖేగ్రాహ్యం బహిస్తారకదర్శనవిత్త్యంతే॥ ముమూర్షోస్తు
గృహాదావేవ అస్తికాదినే ఉపవాసః॥ అశక్తాహవిష్యాశనమ్॥ తతోవా
స్తిత్రాధంవైష్ణవత్రాధంచ తత్ప్రకరణోక్తరీత్యాతిమేన హిరజ్యేన వాకు

ర్యాత్॥ —॥ తత్ప్రకారః॥ మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తస్య
ప్రాచ్యంగత్యేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తిహిరణ్యేన
కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య । నాందీముఖాభ్యః మాతృపితామహీప్రపితామ
హీభ్యః నాందీముఖేభ్యః పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః నాందీముఖే
భ్యస్సపత్నీకమాతామహమాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహేభ్యః అ
క్షయ్యశృప్త్యర్థమాగ్నేయం హిరణ్యం స్వాహానమః నమమగ్త్యుపవీచ
త్వా పూర్వవదైవ్యప్రసక్తాద్ధం కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య కేకవాదిద్వాదశనామ
భిః ద్వాదశబ్రాహ్మణానావాప్యభోజయేత్ । ఆమంహిరణ్యంవా దద్యా
త్ । శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య మహావిష్ణుప్రీత్యర్థం భోజనప్రత్యామ్నాయమా
గ్నేయం హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహంసమ్ప్ర
దదేనమః నమమేతిదద్యాత్ । అనేనపాపాపహారిమహావిష్ణుః ప్రీయతామ
తివదేత్॥ ఏవంసర్వత్రదానాదికర్తృసు । అథప్రాచ్యంగగోదానమ్ । మ
యా ఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యంగగోదానంకరిష్యే ఇహన
జుల్ప్య ॥ గవామం గేమతిష్ఠన్నిశువనానిచతుర్దశ । తస్మాదస్యాఃప్రదా
నేనసర్వం దత్తమహంస్తుమే॥ ఇతిమంత్రేణ గాం తన్నిమగ్రాద్రవ్యంవా
దద్యాత్॥ —॥ తత్తశ్శాలాన్నిహూయః॥ ప్రారణ్యేసర్వకృచ్ఛాగ్రాంస
మాప్తాచవిశేషతః । ఆశ్వేనైవశుశాలాగ్నౌజహుయాదాహుతీఃపుధక్॥
తత్రవ్యాహృతిభిర్హోమోహ్యస్తోత్రరశతంశనైః । శాలాగ్నిర్నామాపాసనా
గ్నిర్హోకాగ్నిర్వా । మయాచరిష్యమాణపరిషదుపకీప్తప్రాయశ్చిత్తస్యప్రా
చ్యంగశాలాగ్నిహూయకరిష్యే ఇహసంకల్ప్య ఔపాసనాగ్నిం లోకేకా
గ్నింహోపసమాధాయ చతుష్పత్రప్రయోగవిధానేనాజ్యసంసారాంతం
కృత్వాగ్నిం పరిషిచ్యాజ్యేనభూస్సాస్విహః । భువస్సాస్విహః । సువస్సాస్విహః
భూర్భువస్సువస్సాస్విహేతి సప్తవింశతివారం అగ్నివాయుసూర్యప్రజాప
త్యుద్దేశేనజహుయాత్॥ ఏవంచేదస్తోత్రరశతాహుతయోభవంతి । తతః
త్తరంపరిషించేత్ ॥ బహ్వృచాదయస్తుస్వస్వగృహ్యోక్తవిధినాగ్నిప్రతిష్ఠా
పనాదిపూర్వకం ప్రధానహూయంవిర్వర్త్యతత్ప్రశేషంసమాపయేయః॥
...॥ అథ పంచగవ్యహూయః॥ పంచగవ్యం స్నానార్థం ప్రాశనార్థంచ
ప్రాతరాహృత్యస్నానం ప్రాశనంచకుర్యాత్ । ప్రాతరేవసమాహృత్యకు
ర్యాత్స్నానాదియత్పశ్యిస్త్యుతే॥ —॥ తత్ప్రకారమాహ ॥ పరాశరః॥

గోమూత్రం గోమయంక్షీరందధిస్త్రిశోదశమ్ । నిర్దిష్టంపంచగవ్యంక్ష పవి
 త్రంపాపశోధనమ్ ॥ గోమూత్రంకృష్ణవర్ణాయాశ్చేష్ఠతాయాశ్చైష్ఠ్యగోమ
 యమ్ । పయశ్చతామ్రపద్మయారక్తాయాగృహ్యతేదధి ॥ కపిలాయాఘృతం
 గ్రాహ్యంసర్వంకాపిలమేవవా । మూతమేకపలందద్యాదజ్ఞుస్తార్థంక్షగోమ
 యమ్ ॥ క్షీరంసప్తపలందద్యాదధి త్రిపలమివస్యతే । ఘృతమేకపలందద్యాశ్చ
 లమేకంకుశోదకమ్ । యత్తుప్రమాణాంతరమాహ వృద్ధపరాశరః ॥ గోమూ
 త్రంచూషకాణ్యమేగోమయస్యశిషోదశ । క్షీరస్యద్వాదశత్రోక్తాదధ్మస్తు
 దశకే రితాః ॥ గోమూత్రవద్ధృతస్యామౌతదర్థంక్షమశోదకమితి ॥ ఏతదశ
 క్తబాలాదివిషయంద్రష్టవ్యమ్ । చూషప్రచూణం పూర్వముక్తం ॥ గాయ
 త్ర్యావామగోమూత్రం గన్ధద్వారేణగోమయమ్ । అప్యాయస్వేతిచక్షీరం
 దధిత్రాన్యస్తధాదధి । తథాశుక్రమసీత్యాజ్యంక్షపస్యత్యామశోదకం । పంచ
 గవ్యవ్యాపూతంస్తాపయేదగ్ని సన్నిధౌ । గోమూత్రంస్తాపయేత్పుర్వ
 గోమయంకపి తేవ్యసేత్ ॥ క్షీరంతుపశ్చిమేష్టావ్యందధిజైవోత్తరేణతు । ఘృ
 తపాత్రంతథాగ్నేయ్యామేశాన్యాంశుశోదకమ్ ॥ స్థాపయేదుత్తరేణా
 గ్నింపుక్త్యాహద్భిశ్చశోధయేత్ । అగ్నేఃపశ్చాదేకపాతే తన్నత్రైస్తానీ
 యోజయేత్ ॥ ఆహోహిష్ఠేతిచాలోద్యహ సస్తాకేభిమస్త్రయేత్ । సప్తావ
 రాస్తుమేదర్భాద్భిర్వాగ్రీశ్చకౌవః ॥ ఏతైరుద్భవ్యహోతవ్యం పంచ
 గవ్యంయథాపిధి । ఇరావతీఇద విష్ణుగ్నానస్తాకేభిశంజతీ ॥ ఏతాన్తైష్ఠ్య
 హోతవ్యంశుతశేవంపిచేత్తతః । ఆహోద్యప్రణవేనైవసర్వస్థ్యపణవేనతు ॥
 ఉద్భవ్యప్రణవేనైవ విదేచ్చ ప్రణవేనతత్ । యత్త్వగ్న్ధిగతంపాపంక్షహే
 తిష్ఠతిదేహిరామ్ ॥ బ్రహ్మకూర్చదహేత్సర్వంక్రదీప్తాగ్నిరిశేన్దనమ్ । పవిత్రం
 త్రిపులోకేషుదేవతాభిరధిష్ఠితమ్ ॥ వయోశ్చైష్ఠ్యవగోమూత్రేగోమయేహవ్య
 వాహనః । దధివాయుస్సముద్దిష్టసోమఃక్షీరేఘృతేరవిః ॥ ఇతి ॥ — ॥స్మృత్య
 న్తరే ॥ పంచగవ్యంశునైదత్ర దర్భపత్రైర్దశాహుతిః । ఇరావతీఇదవిష్ణు
 ర్వానస్తాకేభుశంజతీ । అప్యాయస్వేతిమంత్రోగ్రీయచ్ఛక్రముచాతథా । గా
 యత్రాప్రణవేనైవసర్వవ్యాహృతిస్తతః ॥ కృత్వాపూర్ణాహుతింక్షప్ర
 ణవేనపిచేత్తతః । పలాశమధ్యపర్ణేనపద్మపత్రేణవాపిచేత్ ॥ సర్వపాత్రేణ
 తామేగ్రబ్రహ్మతీర్థేనవాపిచేత్ ॥ ఇతి ॥ ఉక్తక్రమేణతత్తద్వర్ణానాం గవాం
 మూత్రాదికంగ్రాహ్యమ్ ॥ అలాభేగోమూత్రస్యమూత్రాదికం గ్రాహ్యమ్ ॥

ఏతత్పాపమున్నత్రాంత్రాన్ దేవనబ్రహ్మకూర్చిధివా పశ్చిగవ్యప్రాశనంకరిష్యే
 ఇతిస-కల్ప్యఉల్లేఖనాద్యగ్న ప్రతిష్ఠాపనంకృత్వా ఉక్తక్రమేణాగ్నే రుత్తర
 తఃపాతేషుత తన్నైర్గర్గ్రవాణి ప్రక్షిప్యదర్శిం సంసృజ్యత్యాగ్నిం పరిషి
 చ్యతీతిసావతంపాత్ర... దాయాగ్నేఃపశ్చిన్ని ధాయతస్మిన్నేకపాతేతాని
 ద్రవ్యాణి తతన్నైర్గర్గ్రసంయోజ్య యజ్ఞేయకాష్ఠేనాబోధ్య సప్తసజ్ఞాక
 కుశమయేన బ్రహ్మదేవదర్శ్యాచక్షుర్గ్రహీత్వా || ఇరావతీధనుమతిహీ
 భూతం = అభితోమయూతైస్సాన్విహం | విష్ణవభదం | ఇదంవిష్ణవ్యచక్ర
 మే = పాగ్ంసురెహ్విహం || విష్ణవభదం || మానస్తాకతనయే = స్వాహం ||
 రుక్రాదేదమమ్ || శమగ్ని రగ్ని భిసర-రతితివా శనోకేవీరితివా = అగ్నయ
 భదమ్ || అగ్న్యభదంవా || ఆప్యాయస్వసమేతుతే = సోమాయేదమ్ || త్రియ
 మ్మకంయజామహే = త్రియచ్ఛికాయేదమ్ || తత్యవితుర్వరేణ్యం = సవి
 త్రేభదమ్ || ప్రణవేన || పరమాత్మనభదమ్ || సర్వవ్యాఖ్యేభిః || ప్రజాపతయ
 భదమ్ || అగ్నయేస్విష్ణవ్యతేస్వాహం || అగ్నయేస్విష్ణవ్యతేభదమ్ || తతఉత్తరం
 పరిషించేత్ || బహ్వృచాదయస్తుస్వస్వగృహ్యా క్షిధివాగ్ని ప్రిష్ఠాపనా
 దికంకృత్వా స్వశాఖాథమస్తేర్హుత్వాతస్త్రేశేషంసమాపయేయః || తతః
 ప్రణవేనాబోధ్యనిర్ధ్యసహశః త్రాదినా ప్రణవేనోద్ధృత్య || యత్త్వగ్ని
 గతంపాపంచేహేతిష్ఠతిమామకే | ప్రాశనంపంచగవ్యస్సదహత్యగ్నిరకేన్దన
 మితిపరిత్యాప్రణవేనై వసర్వంపిచేత్ || నశేషయేత్ || అశక్తాతుగోమూత్రా
 దికంస్వల్పంగ్రాహ్యమ్ || హుతశిష్టస్య సర్వస్యసేయత్వాత్ | ఆచమ్యః
 పరంహానిధ్యాయక దుష్కృతమాత్మనః | పశ్చిత్తాప సమాయుక్తస్త్రిష్ట
 దాసూర్యదర్శనాత్ || ప్రత్యామ్నాయవిధానేతు సద్యస్సర్వంసమాచరేత్ |
 కృచ్ఛాణిక్పత్వాగోదానముదీచ్యాంగంసమాచరేత్ || శాలాహుమంతతః
 కుర్యాన్నాందీత్రాద్ధంచవైష్ణవమ్ | దశదానంహారిదానంసర్వాన్బాహ్నిహ
 భోజనమ్ || తతస్తుసభవేన్మ క్తపాపైరేతైర్కషూన్నైః | ప్రాయశ్చిత్తం
 యదాసర్వాత్తదాసూతోభవేన్నః || ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాసర్వః
 సుపావః | తస్మాదేతత్ప్రసర్వితవేదశాస్త్రప్రచోదితమ్ || తతఃప్రాణానా
 యమ్యుతముకగోత్రేహాముకనక్షత్రేమక రాశాజాతేహాముకశాఖాధ్యా
 యిహాముకనామధేయేనమయాజస్తాభ్యాసాజన్త్రభృగ్వై తత్త్వణపర్యంత
 మిత్యాది = సర్వేషాంపాపానామపనోపకరణముణితషడబ్దకృచ్ఛరూపం

అశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్తకం సర్వప్రాయశ్చిత్తమేత
దుత్తమాధికారిః ఇత్యాదిక్రమేణ మదనురూపం గ్రహణితం సచ్చత్సారింశ
దుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్తకం పరిషదుప
దిష్టం సర్వప్రాయశ్చిత్తంశక్య ప్రత్యాక్షాయ రూపేణాచరిష్యామీతిసంక
ల్ప్యః । గవామశ్లేషుతిష్ఠంతీత్యాదినాగాఃదద్యాత్ । ఆచార్యానివాసముద్ర గావహః
నదీశ్చనాదిరూపాణి స్వశక్యానిస్వయంకుర్యాత్ । అశక్యానిబ్రాహ్మణైః
కారయేత్ ॥ తత్ఫలస్వీకరణార్థంతేభ్యోదక్షిణాందద్యాత్ ॥ తతోమయాచరి
తస్యసర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగగోదానంకరిష్యే ఇతి సజుల్ప్యగాం
దద్యాత్ ॥ మయాఆచరితసర్వప్రాయశ్చిత్తస్యఉదీచ్యాంగశాలాగ్నిపానామం
కరిష్యే ఇతినజుల్ప్య పూర్వపజ్జహుయాత్ । నాండిగ్రాధవైష్ణవశ్రాద్ధేచ
పూర్వపతుర్య్యాత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తసాధుణ్యార్థం దశదాహానికుర్యాత్ ॥
ఆశక్తాతత్ప్రత్యాక్షాయుద్రవ్యాణివాదద్యాత్ ॥ అలక్ష్మీపరిహారార్థంఽరి
క్షితాజ్యదానంచకుర్యాత్ ॥ తద్భిధా ॥ అలక్ష్మీపరిహారార్థంఽరిక్షితాజ్యదా
నంకరిష్యే ఇతినంకల్ప్య ॥ రూపంరూపం ప్రతిరూపోబహూవేతి ఆశ్వేస్వము
ఖంఽరిక్ష్యబ్రాహ్మణామభ్యర్చ్య ॥ యాలక్ష్మీర్యచ్చమేదాస్థ్యంసర్వాంగమా
వ్యవస్థితమ్ । తత్సర్వంశమయాద్యశ్వం క్రియంపుష్టించఽర్థయ ॥ ఇతిషంత్రే
ణాజ్యం సమాప్తిర్ధ్యాస్తై బ్రాహ్మణాయ సమ్యగేద ఇతిదద్యాత్ । ఆచరిత
సర్వప్రాయశ్చిత్తసాధుణ్యార్థం బాహ్మణాభోజనంకారియత్వా ఆశిషంప్రతి
గృణ్తీయాత్ ॥ యస్యస్మృత్యాచనామాక్యాతపోమజ్జ క్రియాదిషు । న్యూ
నంసమూర్ధ్న తాంయాతి సద్యోవందేతమచ్యుతమ్ ॥ ఇతిగ్నక్వాలనేనమయా
చరితేనసర్వప్రాయశ్చిత్తకర్తృణాభగవాన్ శ్రీషహావిష్ణుః ప్రయతామితి బ్ర
హ్మార్పణంకుర్యాత్ ॥ కృతపానస్మయత్పుంసంపశ్చత్రాపోనుజాయతే । ప్రా
యశ్చిత్తంతుతస్యైవకృష్ణానుస్తరణంపరిమ్ ॥ ఇతిగ్నక్వైశ్రీకృష్ణానుస్తరణం
కృత్వాశ్రీకృష్ణార్పణమస్త్యితిసాత్వికత్యాగలకుర్యాత్ ॥ ఏవంక్షత్రియవైశ్య
యోర్యధోచితంకార్యమ్ ॥ అథస్త్రీణాంప్రాయశ్చిత్తక్రమః ॥ తత్రసువా
సిసీరాంవిజ్ఞాపనవిశేషః ॥ సావర్థక్రయాపరత్వ నిషిద్ధకాలస్య పతిసజ్జ మపర
పురుషసంగమాస్పృశ్యదవ్యస్పర్శనమిత్రస్త్రీప్రోహ విశ్వస్తేషమదాయత్వ
సపత్నీనిషదాయుష్వస్త్రీభేదనపూర్వకవ్యగ్నరాదిదానశిశువధక్షుధితశిశు

స్త్రీన్యాప్రదానమునాశ్రదానపత్యకుజ్ఞారహిత ప్రతాద్యుపవాసకరణపత్య
 బోషణకాలికస్వభోజనభర్తృశ్వశ్రూశ్వశురాదిశుశ్రూషా తదభివాదనరా
 హిత్యగృహస్థ దవ్యచార్యతత్త్విక్యసదాన్యగృహనివాససదాన్య ర్తృనిష్ఠర
 భాషణాకారణాక్రందనభర్తృవచననిరాకరణసదాశీలనత్యభర్తృప్రవాస
 కాలికస్వజేహలంకరణ సదాన్యతవచనాపృష్ఠోత్తరహన సదోస్తాడవరజ
 స్వలానియమరాహిత్య రజికాల కామకృత గృహకర్తారంభసాధిలాషపర
 పురుషసిరీక్షణాదిపాపానాంచనిరాసార్థమిత్యాది ॥ అన్యత్సర్వంయథార్హ
 మూహ్యమ్ ॥ ఇతిసువాసినివిజ్ఞాపనాక్రమః॥—॥ అథవిధవానాంవిజ్ఞాపనేవిశే
 షః॥ అస్మానభోజనపర్వకాలభోజనరాత్రిభోజనపర్వషి తాన్న భోజనకాం
 స్యపాత్రభోజనక్షోద్రభక్షణోచ్ఛిష్టపృష్టద్రవ్యభక్షణా భక్ష్యభక్షణాలా
 బుభక్షణప్రపాజలపానోచ్ఛిష్టపాత్రజలపాన తామూలచర్మణసీలీవస్త్ర
 ధారణకేశరక్షణలలాట సుగంధి ధారణ కస్తూర్యనులేపన పుష్పధారణరక్త
 వస్త్రధారణకంచుకధారణఖిట్వాశయనసాధిలాష పరపురుష సీరీక్షణపర
 పురుషసహసనైకశయనానులోమగర్భధారణ శాకాహారైకభుక్తరాహి
 త్యైకాదశ్యుపవాసరాహిత్య తీర్థాటనేష్టజేవతాస్త్యరణ పురాణశ్రవణరా
 హిత్యస్వకర్తృకప్రేమక శ్రాద్ధాదిరాహిత్య విణ్మూత్రోత్సర్గకాలికమృచ్ఛ
 చాద్యకరణాసచ్ఛాస్త్రక ధాగితశ్రవణనాట్యదర్శనసాలగ్రామతీర్థగృహిత్య
 భోజనాదివాపానాంచనిరాసార్థమిత్యాది । అన్యత్సర్వంయథార్హమూ
 హ్యమ్ ॥ సర్వపాపాపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రోక్తదూగై
 ణోక్తప్రత్యామ్నాయరూపేణ ద్వ్యహసాన్య మఖండంప్రాచ్యోదీచ్యాజ
 సహితమాచరిష్యామితిసజ్జల్యాప్తిక్తమార్గేణమత్యాత్ ॥ స్త్రీణాంపాపవి
 కృతాకృతకరణపక్షేవిధవాయాః తేరాస్తంపూర్వవత్కృత్వా అమస్త
 కాణిశకవిధస్నానానికార్యాణి॥ సధవాయాస్తుసజ్జలంపితేదస్తధావనం
 దశేవిధస్నానానిచకార్యాణి ॥ వస్త్రపరిధానాంతే విష్ణుశ్రాద్ధగోదానెకృ
 త్యాప్రాచ్యుత్తాశ్చ హుమామర్థమాచార్యం త్వాం పృణేషతి పిప్రవృత్వా
 పూర్వవత్సర్వం పూర్వాజ్ఞం విప్రద్వా రాకారయిత్వా స్వయంపంచగవ్యం
 ఘోస్త్యంప్రాశ్యమఖ్య ప్రత్యామ్నాయద్రవ్యందత్వా ఉత్తరాజ్ఞాసికారయే
 త్ ॥ హుమాభావపక్షేదశేవిధస్నానాంతే విష్ణుశ్రాద్ధగోదానెకృత్వావిప్రే
 ణపంచగవ్యంకారియిత్వాతూష్ణంప్రాశ్య ప్రాయశ్చిత్తద్రవ్యం సజ్జల్పద

త్వాత్తత్తత్తాన్విష్టాశ్రాద్ధగోదానదశవాహాచికకుర్యాత్ ||...|| అథశూద్ర
స్యయథోచితసజ్జల్యస్తంసర్వంప్రాగ్భవత్ । తతఃక్షౌరాంతేఅమస్త్రకాణే
వశవిధస్నానాని । వస్త్రుతిలకధారణాంతే విష్టాశ్రాద్ధగోదానేకృత్యాప్ర
జ్వారాపదిగవ్యం కారయిత్వా స్వయంతూష్టింపిబేత్ ॥ శూద్రేణకపిలా
యాఃపంచగవ్యాపనపేయాని । నాస్యవిప్రద్వారాపిపేయామః । ప్రాయశ్చిత్త
ద్రవ్యంసంకల్ప్యకత్వాఉత్తరాంగవిష్టాశ్రాద్ధగోదానదశదానభూరిదానాది
కంఠధార్షంకార్యమ్॥

ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తపద్ధతిః.

అథ మహాసజ్జల్యప్రచారమ్.

అథ మహాసజ్జల్యమాహ ॥ ... ॥ దేవలః॥మహాదానైషుయజ్ఞాదౌ
ప్రాయశ్చిత్తైషుకర్తవ్యం । కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసజ్జల్యమాచరేత్ ॥
... ॥ మరీచిః ॥ కన్యాదానే నదీస్నానే తులాదానాదిషుద్విజః । ప్రాయ
శ్చిత్తైషు యజ్ఞాదౌ వృతాదిషు విశేషతః ॥ ఎతదాదిషు సర్వత్ర మహా
సంకల్పమాచరేత్ । కృత్యానుతురుతే కర్తవ్యదానన్త్యాను కల్పతే ॥
... ॥ సజ్జల్యప్రకారః ॥ అస్యశ్రీభగవతోమహాపురుషస్యానివార్యవీర్య
స్యాఖిలలోకపరిపాలనపరాయణస్యాదినారాయణస్య నిత్యనిరుపమసేవపథి
కాప్రమేయ మహిమమహితమాయాశక్త్యాభియ మాణమహాదైఘ్రిమ
ధ్యే పరిభ్రమితాం క్రీమార్దశగుణోత్తరైరక్షైబోవాయ్వాకాశాహంకార
మహదవ్యక్తాత్మకసప్తావరణైః పరివేష్టితానామనైకకొటిబ్రహ్మాండానామేక
తమేన్ద్రియైశ్చూఢబ్రహ్మాండమండలే ఆచిత క్తికూర్తవరాహాంతోపరిభాగప్రతి
ష్ఠితానాం అతలవితిలసుతలతలాతలర సాతలమహాతలపాతాలాఖ్యసప్తలా
కానామూర్ధ్వభాగేభువర్లోకసువర్లోకమహర్లోకజనోలోకతపోలోకపత్య
లోకాఖ్యవర్ణోకానామధోభాగేషు రావతశ్రుణ్ణిరీకవామనకుముదాంజనపుష్ప
దంతసార్వభౌమసు ప్రతీకాఖ్యాష్టదిగ్బద్ధాదశకుండాదండోత్తమ్భితే, అయో
ధ్యుమధురామాయాకాశీకాఞ్చ్యవస్త్రీర్వాసవశ్యశౌకవతీ భోగవతీసిద్ధవ
త్యుమరావతీతెజోవతీసంఘమనీరత్నోవతీసంధుమతిగద్దవశ్యలకావతీయశౌవ
తీప్రభృత్యనైకపుణ్యపురివిరాజితే, ఇంద్రాగ్నియమన్వీతివరుణవాయుకుబేరే
శానాఖ్యాష్టదిక్పలపాలితే, అనలాగ్నిల ప్రత్యుషప్రభాససోమాధ్వరధు

వాపాఖ్యాప్తవసువిరాజితే, సూర్యచంద్రాంగారకబుధబృహస్పతిశుక్రశనైశ్చరరాహుకేతవాఖ్యవక్షగ్రహపరిపాలితే, ఆవహనివహాసంవహానువహాప్రవహేనాద్వహాపరివహాఖ్యసప్తమరుత్సంచారసంజీవితజీవనికురవేచు, విష్ణౌరణ్యదండకారణ్యచుపకారణ్యశ్వేతారణ్యనైమిశారణ్యద్వైతారణ్యశుహారణ్యదేవదారువనైశువనకదళికావనాఖ్యదశారణ్యపరిమండితే, శివశమ్భుపినాకిగిరశహరస్థాణుభర్తభైరవసదాశివకపాలీశ్వరాభ్యైకాదశరుద్రవిద్యోతితే, మిత్రార్యమిత్యష్టధాతృవివస్వదరుణభగాంశుమదింద్రపర్వస్యవిష్ణుపూషాఖ్యద్వాదశాంత్యప్రకాశితే, భండివాలదండపుశుండినళికముసలచక్రలవిత్రకాళరాత్రిదుగ్ధుణబాణస్థూణశక్తితామరపరిఘపట్టనమౌఘికకుంతదశకంకపాసపాశముద్గరశతఖీసీరగదాగాశీర్షమయాభియాపనపినాకాసింధేనుకాస్తరెళాహస్తాముక్తరజాఖ్యద్వాంతదాయుధమండలమండితదోర్దండశీరామజామదగ్న్యచీలీపాంగగయామ్బరీషశశిబిందుశశిమాన్ధాతృమరుత్సభరతయయాతిసృఘభగిరధరంతదేవసుహూత్రాఖ్యమోడశభూపాలపాలితే, విశాలాక్షీమినాక్షికామాక్షిసింహికాశంకరీకుబ్జికామహాలక్ష్మీమహాదేవీమహాకాళీపార్వతీసుప్రభాభ్రీమరామ్మికావిన్ద్యవాసీనీయోగినీహిమయాపిణిమాణిక్యదేవీకాద్రీవేయీపూర్ణికాఖ్యాప్తాదశశీతదేవీసమలంకృతేయమనియమాసనక్రాంతాయామప్రత్యాహారధ్యానధారణసమాధ్యష్టాంగయోగనిస్సాగరిషవసీష్ఠవాలఖిల్యవిశ్వామిత్రవాల్మీకిజమదగ్నిచ్యవనదుర్వాసుకపిలమౌద్గల్యకౌండిన్యకశ్యపగార్గ్యగౌతమూగిరసదత్తుపరాశరజైమినిపతంజలికణ్వబాధాయనాశ్వలాయనకాత్యాయనద్రాహ్మయణవైశమ్పాయనాపస్తంబజాబాలిమారూఢేయమాండవ్యభరద్వాజసనకసనద్వశననతుమారసనత్సుజాతాగస్త్యశౌనకాద్యనేకమునిరాజివిరాజితే, మలయమహేంద్రసహ్యశుక్తిమపృథువద్విన్ద్యపారియాత్రాఖ్యసప్తశలాచలవలయితే, బుశ్యమూకమతుగకిషాన్దమాల్యనద్దిరణ్యశృంగాఖ్యసంవహానగసమధిష్ఠితే, లవణేక్షుచురానర్సిర్వధిక్షీరశుద్ధోదకాఖ్యసప్తసముద్రీసంవృతే, వెదవేదాంగతిహాసాగమన్యానుకాఖ్యలకారనాటకగానకవిత్వకామశాస్త్రద్యూతవైఖుణదేశభాషాజ్ఞానలిపికర్తవాచకసమస్తావధానస్వరశాస్త్రశకునసాముద్రీకారత్ప్రపరీక్షాస్వర్ణపరీక్షాశ్వలక్షణగజలక్షణమల్లవిద్యాపాకకర్తదోహళగన్ధవాదధాతువాదఖనివాదరిసవాదాగ్నిస్తమ్భజలస్తంభనాయుస్తమ్భశిర్షస్త

హృదయశ్చ కర్మణ మోహనవిశ్వేషణో బృహతమారణకాలవంచన వాణిజ్యహ
 శుపాల్యకృష్యాసవకర్త లావకయోద్ధమ్యాయారతికౌశల దృశ్యకరణీద్యుత
 కరణీచిత్రలోహపాపాణమృద్ధారుషణచర్తావృరక్రియాచై ర్యోషధిద్ధిమం
 త్రోద్ధిస్వరవంచనాదృష్టివంచనాంజనజలస్థవనవాన్సిద్ధిఘటికాన్సిద్ధిపాటకా
 న్సిద్ధిన్త్రజాలమహేన్త్రజ లాఖ్యచతుష్టస్తివిద్యా నిషద్యయిమాననిరవద్యవి
 ద్వజ్జువవిద్యోతై, అంగవంగళంగకాశ్చీరకామృజకామరూపసౌరీరసౌ
 రాప్త్రసుహరాప్త్రబిణ్ణాశనపాశమలయాళకెరళసింహళచాళపాంశాళకోస
 లకుంతళశబ్దాలాసాబ్ధిః గధమాగధమాలశమత్స్యకత్సమద్రైస్త సింధునై
 ధరాన్త్రకాధారలాటనరాటకన్నుటద్రమిడద్రవిడవాండ్యప్రసన్న పారశీక
 బాహ్లికబృంహిద్బుకేకయకురుకీ రాతదశోర్ధహూణటెంకణింకణయవ
 నశూరసేన ఘూర్జరివిదేహదిభోజావన్త్యాశ్చ పట్టంచాశచేళసమలంకృతై
 భాగీశభీషిరధీరస్వతిగౌతమీనర్మదాయమనాకృష్టావేణీకేళికాతుంగభ
 ద్రాచంద్రభాగావరుణాపలాపహంకావేరికీలకాండీకృతమాలావిపా
 శాతాపీనిర్మాణిమాతామ్రవర్షివేగవతీమేయవతీప్రేతవతీనేత్రవతీవిశో
 కాకాశిగిండీగోమఖిషినినిభుగ్ధాద్యనేకషహనదీవిరాజితై, వారాణ
 సీచిదమ్బుక్రీడైలాహుబలవేంకటాచలశ్రీరంగ సేతుజమ్బుకేశ్వరకుమ్భ
 కోణహంలాస్యగజారణ్యగోకిర్ణరాషనాథవరావరపురానస్తయనా
 వరగిరియాదవగిరికంగింకణద్విశ్వేతగిరినీలిగిరిగోవర్ధనగిరిగయప్రయాగా
 ద్యనేకభుగ్ధితైత్రసంయుతై, హరిశ్చంద్రనళవరుకుత్స్నవరూరవస్సగరకా
 ర్త్రివీర్యాఖ్యవట్చక్రవర్తిపగవాతై, బ్రాహ్మిమాహేశ్వరీకౌమారీవైష్ణ
 వీన్ద్రాణీచారహేచాముండాశ్చ సప్రమాత్మకావిరాజితై, సాక్షీశ్రీనఖ్యవతీ
 దమయంతీమదయంతీలోహముదాసుకన్యకేశినీసుగీలానసూయారన్ధతీ
 ప్రభృతిషహంపజీవతానందోహసపలంకృతై, రిశ్యోగమణికద్వారకాసిం
 హాళైవ్యమలయాశ్వభద్రకేశగోధేలావల్యేభుషారముషభద్రైవత
 నిమ్నోదనీయావ్యపారావారలంకాసౌరకృతమాలాభ్యాప్తాదశోపదీప
 విరాజితై, పంచాశతోగటియోజువిస్తీర్ణైస్త్రికచూషండశస్పర్ధరతరచస్త
 నసన్ధారకోవిదారకుటజవటపాటలకరివీరికురింటకకటకీషిష్టలక్ష్మీరూర
 కదలిశ్చరూరసారికేళరసాలశమాలతాళహింతాళకృతమాలసంశవకుళ
 వంజుళపున్నాగమూర్చాజిహ్విరనింబకదమ్బసారంగలవంగరుద్రాక్షేత్రుక

ప్రతిత్వశక్తిబిల్వభల్లాతకసల్లీబదరీలికచవమ్మకకేతకకద్దాల బంధూకసీంధు
 వారపిచుమందోమమ్మర పలాశపారిజాతాద్యనేకానోకమానివహారంతర
 మనోహరనందననవిదావహాక్రీడావనహారదేవదానవగరుడగర్భవకేన్న
 రకిమ్మరుషసిద్ధపాధ్యవిద్యాగరయతురాతుసాదివిజననివాస సమలజ్యోత
 శీతాంభశేవిందుముకన్దమన్దరకశీన్దవైకంతమణితైల శక్తతైల మహాకపిల
 మహాతైలపంచతైలగజతైలభద్రతైలవసుధారవసుమర కుమారకాలంజ
 రకాంజర పాంజర భుజరవైదుర్య పారియాత్రసహస్రశిఖరమయూర
 తామ్రాభశిఖివాససురసహంస నాగకుముదమకుటాభికుటకటుశంఖకుట
 మహామేఘసుమేఘసుగన్ధగన్ధమాదనసుపార్శ్వసుమేఘ సుపక్షనకవిరజాది
 కేసరశిఖివిసరభాసుర మేఘరాధరస్య దక్షిణదిగ్భాగ జంబూప్లక్ష కశ
 క్రాంచకాకశాల్మలిభుజరాఖ్యసప్తపీచానాం మధ్యేఽంబూద్వీపే, భార
 తకిమ్మరుషహరిళాప్యశభద్రాశ్వకేకమాలవీరశ్యోరమణకకురువర్షాఖ్య
 నవవర్షాణామధ్యే భారతవర్షే, ఇన్ద్రకశేకతామ్రగభస్త్రీభున్నాగ గర్భవ
 సౌమ్యవహుభారతాఖ్యనవఖండానాం మధ్యే భారతఖండే, నిరతేశయజవని
 రూఢిఖిలజనకలహకరతిమిరఖరకిణసదృశకృష్ణామహానదీకమనీయకృపిట
 పూర్వ పరిభ్రాత భజ్జురవజ్రశతరుతజ్జతరజ్జ సరమ్పరాపరిగత పరిపూత
 వవమానపరస్పర్దపరమపావనప్రచురతరనిఖిలసస్యసమృద్ధిపమేధ మారాం
 ధోజన పదాధిష్ఠాన శ్రీతైలస్యేశాద్విగ్భాగ - దణ్డకారణ్యస్థితి ప్ర
 జాపతి తేత్రైతన్యదేశైతన్యతేత్రైతవాణ్ణ చక్రగదాశార్ఙ్గ సన్దకాఖ్యపం
 చమహాయుధధరస - దివ్యరన్నఖచితకీరీటశరకేయూసూచరమకరకుం
 డలప్రముఖప్రస్ఫురదప్రాకృతభూషణావళివిభూషితస్య, చతురాననపుర
 స్తరప్రముఖనకలసురాసురవిసరశీర్షటివిరాజమానమకుటతలఘటితదివ్యర
 త్నమనీలిపరమ్పరానీరాజితోపాస్తవరణామ్భారుహస్య నిఖిలలాకాశజి
 ఘ్నుత్సాస్త్రీప్రతమత్సృక్పూర్వకరాహనారసింహవామనభాగ్దవరామ శ్రీరామ
 బలరామబాధకలక్ష్మణద్యనైకావతారవైభవస్య ప్రస్తుతరారద పరాశర
 వ్రుండరీక వ్యాపాచ్ఛరీష శుకశౌంకభీష్మద్రావ్యరుక్మాజద్రావ్య వసిష్ఠవిభీష
 ణబలిహనుమదాఖ్యయోవతమహాభాగవతవిమలశరహృదయాస్తరాశీ సరస్త
 రనిరర్థశబ్దోళావిహారసమనక్తస్యగర్భస్థానైకకోటిబ్రహ్మాండమండలస్య, భ
 గవతోలక్ష్మీపతేర్నాయుణస్య, నాభీసరోజవధ్యసముద్భూతస్య చరా

చరాత్మకనిఖిలప్రపంచనిర్మాణ కపటనాటకసూత్రధారస్య-శారదసీరదపా
రదసచ్చాయవాగైవ తానిరర్థశఃరస్త్రపిహరణవిలాసభవనాయమాన వద
నారషిస్తస్య- సుసతరసారససికరభాసుర మానససరవరవిహరణలాలస
మానస రాజసంసవాహనస్య- శ్రీభగవదాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్యాద్యబ్ర
హ్మణః ప్రథమపరాధే పంచాశద్వ్యశ్నరేష్యతీతేషుద్వితీయపరాధైప్రథమపరా
ధైప్రథమమానే ప్రథమపక్షైప్రథమచివసే అహని ద్వితీయేయామేత్యతీయేము
హనారే ప్రథమప్రాణాయామసమయే పార్థివకూర్మ ప్రళయానస్తశ్వేతవ
రాహ బ్రాహ్మసామిత్రాఖ్యసప్తకల్పనాం మధ్యే శ్వేతివరాహకల్పే స్వా
యమ్భువ స్వారోచిషోత్తమతామసరైవత చాక్షుషవైవస్వత సూర్యసా
వణిక ధృష్టావణిక దక్షసావణికరద్రసావణిక- బ్రహ్మసావర్ణికరద్రసావ
ణిక- వెదసావిద్యాఖ్య చతుర్దశమన్వస్తరాణాం మధ్యే సప్తమే వైవస్వతమ
న్వస్తరే- సప్తవింశతిమహాయుగేష్యతీతేషుద్వితీయవిశతీతమే మహాయుగ-కృత
త్రేతా ద్వాపర కలియుగాఖ్యవతుర్ముగాణాం మధ్యేఅహోబిరత-
త్తరసప్తదశలక్షై కృతయుగ- షణ్ణవతినహసోత్తరద్వాదశలక్షైత్రే
తాయుగ- చతుష్షష్ఠినహసోత్తరాష్టలక్షై ద్వాపరయుగచనమతితే-
ద్వాత్రింశత్సహస్రాష్వితవతుర్లక్షై వర్తమానే కలియుగ ప్రథమపాదే-
యుధిష్ఠిరవిక్రమశాలివాహనవిజయభినన్దన నాగార్జునకలిధూవాఖ్యశకవు
రుషమధ్యపరిగణితశాలివాహనశకే- బౌద్ధావతారే-బ్రాహ్మదైవక్షిత్రిప్రా
జాపత్యబార్హస్పత్యసౌరచాన్ద్రసావననాక్షత్రమానాఖ్యనవమానమధ్యపరి
గణితేనాముకమానేన ప్రవర్తమానే ప్రభవాదీహం షష్ఠ్యాస్సంవత్సరా
ణాం మధ్యేముకసంవత్సరే- దక్షిణాయనోత్తరాయణయోర్మధ్యమకాయ
నే- వసంతాదిషష్ఠతానాం మధ్యేముకయుతే-చైత్రాదిద్వాదశమ సమధ్యే
ముకమానే- శుక్లకృష్ణపక్షయోర్మధ్యేముకయే- ప్రతిపదాదితిథిషధ్యే
ముకశుభతిథౌ-భానుప్రభృతివాసరమధ్యేముకవాసరే - అగ్నిర్యాదినతి
త్రమధ్యేముకనతిత్రే- విషంభాదియోగమధ్యేముకయోగే- ఒవాదిక
రణమధ్యేముకకరణే- అస్తిక శుభమహారే- గణ్ధావాలుకాభిన్నప్రస్థి
మండలపర్యంతం కృతరాశ్చెర్చియసహస్రవర్షాపసానే ఎకైకవాలుకాపకర్ష
ణక్రమేణ సర్వరాశ్యైకక్షణసమ్యుతకాతదిశసూర్యసాం దిశాపరేషామ
ద్వంశ్యానాం పీత్యూణాం మమ చనతిటుస్సస్య సరకాయత్ర్యైశాశ్వతిబి

హృదయకనివాససిద్ధ్యర్థం గొఢూమైస్సూర్యమండలపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్య
సహస్రవర్షావసానై ఏకైకగొఢూమాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ
సమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం మామైశ్వర్యమండలపర్య
ంతం కృతరాశేర్దివ్యసహస్రవర్షావసానై ఏకైకమాపకర్షణక్రమేణ సర్వ
రాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం సర్వజైర్ధృష్ట
మండలపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్యసహస్రవర్షావసానై ఏకైకసర్వపాపకర్షణ
క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం
తలైర్మత్తత్రమండలపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్యసహస్రవర్షావసానై ఏకైకతీలా
పకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివా
ససిద్ధ్యర్థంత్ర్యణైకైర్హృదయార్థవకటాహపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్యసహ
స్రవర్షావసానై ఏకైకత్ర్యణైకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణస
మ్మితకాలే బ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం త్రిగణీకృతాగ్నిష్టామాతిరాత్రవా
క్రమేణ సౌండరీకరాజసూయాశ్వమేధాదినమస్తక్రతుఫలావాప్త్యర్థం ఇహ
జన్మని జన్మాంతరేషుచ బాల్య కామారయావనవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషు
ప్త్యవధానుజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ కామతోఽకామతః స్వతఃపర ప్రేరణయా
వాసమ్నా వితానాంసర్వేషాంపాపానామపనాదనార్థం ఇష్టదేవతా శ్రీ
త్యర్థం ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య చతుర్విధపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం త్విమస్మైర్య
విజయాయురారోహ్యైశ్వర్యాదీనామ త్రైతరాభివృద్ధ్యర్థంతత్తత్పు
రాణోక్తమహాదానాంతర్గతతత్తద్దానాదికమహంకరిష్యే॥ ****

—————* ఇతి మహాసజ్జల్పః *

మహాసజ్జల్పజంయస్య మహాదాదిప్రవర్తనమ్ |

మహాపురుష ఏతస్మిన్మహాసజ్జల్పః కరితః ||

